8°
Hk
58 1

BENEDICTI XIV.
PONT. OPT. MAX.

OPUS
DE SERVORUM DEI
BEATIFICATIONE,
E T
BEATORUM
CANONIZATIONE.

BENEDICTI XIV.

PONT. OPT. MAX.

OLIM

PROSPERI CARDINALIS

DE LAMBERTINIS

OPUS

DE SERVORUM DEI BEATIFICATIONE,
ET BEATORUM CANONIZATIONE

Nunc primum in XVI. Volumina distributum.

EDITIO NOVISSIMA

Ad postremam Romanam ab ipso Auctore recognitam, emendatam, & plurimis rebus adauctam omnino exacta.

TOMUS PRIMUS.

BIBLIOTHECA CONVENTUS FULDENSIS O.F.M. + Frauenberg

NEAPOLI MDCCLXXIII.

Ex Typographia Johannis-Francisci Paci.

SUMTIBUS ANDREÆ MILIACI.

SUPERIORUM PERMISSU.

Amplissimo Sapientissimoque Viro

EQUITI HIEROSOLYMITANO

ET VATOLLÆ MARCHIONI

FRANCISCO VARGAS

MACCIUCCA

In Augustissimo Regni Senatu

QUINQUEVIRO

Sacerdotii atque Imperii finibus custodiendis & Canonum germanæ disciplinæ vindicandæ Præfecto &c. &c.

NIHIL Tibi nunc verendum, Vir summe, de callida, blandaque assentatione, quam vitiorum adjutricem noveram, licet pleræque id genus nuncupatoriæ epistolæ eo vitio laborent, atque inficiantur; profecto si ea animi mente Tecum mihi agendum

esset,

eſſet, deque Tuis laudibus prædicandum, ſcio Te mihi fore iratiſſimum, quanquam ob ingenitam notamque comitatem nemini ne ſubiraſci quidem ſoleas: ab viris prudentioribus, qui meam celebrant bibliothecam, dignum ſane exiſtimatum eſt, ut hoc opus undequaque egregium, ac venerandum ob argumenti majeſtatem, atque ob incredibilem, quæ de eo ſurrexit fama, Tibi dedicarem, Tuoque nomine cohoneſtarem, ut Neapolitanæ huic editioni ingens decus ac pretium increſceret. Atque ad ea ratione agendum ipſi me excitarunt non tam ob generis Tui veterem ſplendorem, Majorumque dignitates, neque ob Tuam omnigenam exquiſitamque doctrinam, neque ob tot ſuprema fori munera, quæ poſtquam attigiſti, nihil a Te actum evigilatumque, niſi integerrimæ pleniſſimum poteſtatis, quam quod noverant Te in ingenti volumine, in quo ad Cartuſianorum membranas examinandas, momentoque ſuo ponderandas labore ſupra humanam induſtriam exantlato, ac multiplici eruditione conſperſo, uti ex multarum gentium vehementiſſimo teſtimonio ratum eſt, pluries ad hujus Sanctiſſimi Pontificis ſapientiam,

qua

qua ejus hi *de Canonizatione Sanctorum* libri exundant exuberantque appellare, verba etiam ipſius exſcribentem. Hinc factum eſt, ut hi amicorum elegantiores merito hortati ſint, ut nomen Tuum operi huic Pontificio præponerem, quod quidem ornamento futurum ac ſplendori, ac ſi aliud qualecunque virorum appinxiſſem, haud tam opportunum atque idoneum rati. Etenim cum ignaviſſimis ignorabant, an de hujus Summi Pontificis voluminibus tanto egregius ceteri ſenſerint, ac ſapientius meriti ſint præ Te, Vir ſcientiſſime. Ego autem integer, ac fortunatiſſimus audiam, qui Tua ſub tutela tanti Pontificis tam illuſtrem laborem in lucem iterato edendum delegi; grande profecto, ac fructuoſum operæ pretium facturum mihi auguror, imo & ſpondeo, ſi & publico emolumento me animus impulit ad parendum atque conſulendum.

Addictiſs. & obſequentiſs. Cultor
Andreas Miliacius.

DEDICATIO
PRÆFIXA ROMANÆ OMNIUM OPERUM EDITIONI ANNI 1747.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO

BENEDICTO XIV.

P. O. M.

EMMANUEL DE AZEVEDO SOCIETATIS JESU.

AUDANDUM arbitror eorum consilium BEATISSIME PATER, qui opus nacti doctissimi hominis vigiliis ac labore partum, hanc in se curam cogitationemque susceperunt, ut quam latissimè posset propugnaretur ad hominum usum & cognitionem. Nam cum ab ingeniis virorum eruditorum atque industria multa existere egregia opera optandum est, tum nisi ea ad omnes homines nationesque longo terrarum vel maris tractu disjunctas pervadant, intercipitur qui hauriri poterat utilitatis fructus, quemque omnino omnibus instituti operis ratio offerebat: quod par est, ne eveniat, cavere; idque Auctores ipsi vel novis elucubrandis cudendisque intenti, vel aliis quibusdam curis distracti præstare non possunt, nec vero volunt modestia quadam ingenua ac verecundia impediti. Quamobrem veterum moribus institutoque, utili sane atque egregio, fuisse accepimus qui eam omnem curam ad se transferrent, librosque veluti de scriptoris sinu susciperent, educatosque sive descriptos & recensitos atque in partes quas videretur tributos, in hominum lucem aspectumque proferrent: quod in Homero præsertim factum, multorum testimonio constat. Sed nostrorum quoque sacrorumque

ſcriptorum multa ſunt, quæ ad nos aliorum cura induſtriaque edita pervenerunt; ut Ammoni libri, ſive Tatiani, ſive cujuſcumque demum Auctoris, qui Evangelii ſcriptorum unum quaſi contextum, quam Harmoniam vocat, elaboravit; quos libros Victor Capuanus ſe protuliſſe atque in vulgus edidiſſe, in præfatione narrat: nec contemnendam equidem arbitror opinionem eorum, qui Lactantii opus divinarum Inſtitutionum ab alio quopiam quam a ſuo Auctore divulgatum ſuſpicantur; qui quidem ultimam præfationis partem nuncupationemque eorum librorum Conſtantino Magno addiderit, quæ in multis mſſ. codd. deſideratur; nec vero temporibus videtur, quibus illa Lactantius ſcribebat, convenire. Atque hoc non eo tantum valet, ut eorum rationibus conſultum ſit, ad quorum manus nullo modo libri illi pervenirent, ſed ceterorum quoque omnium; ut majori cum fructu legere, & tractare opera hominum eruditiſſimorum poſſint. Cum etenim, ut Patrem filii, ſic Auctorem ſuum ſcripta, ſimilitudine atque adumbratione quadam referant, juvat ſcriptoris ipſius perſonam noſſe; tum aliorum quoque de ejus libris judicium; & ſi inſigne aliquod animadverſum notatumque fuerit, non ignorare: quæ omnia ab alio potius quam ab Auctore ſuo facienda ſunt. Vides opinor BEATISSIME PATER, quorſum a me hæc pluribus verbis dicta, & cujus potiſſimum cauſa delapſus ſim in hunc ſermonem; cui alienorum operum edendorum cura commiſſa eſt, quam cupio probatam omnibus. Neque tamen neceſſe eſt, ne muneri meo deſim, ut de opere ipſo atque Auctore, qui omnium ſermonibus litteriſque celebratur, ingrediar fuſe dicere. Itaque hoc ſolum, habituram non modo Italiam, ſed tranſalpinas regiones, potiſſimum vero & præcipuo quodam nomine Luſitanos homines & Conimbricenſem Academiam opus mole ingens, argumento præſtantiſſimum, doctrina atque eruditione omnino egregium ac ſingulare. Magnitudo quidem operis eſt hujuſmodi, ut tomis juſtis duodecim comprehendi vix poſſit; argumentum varium & multiplex, quo quicquid ad informandos Chriſtianorum hominum mores; quicquid ad imbuendum valet rerum Eccleſiaſticarum cognitione animum, continetur. De doctrina quid dicam? Mirum eſt unum hominem aut ſcientia comprehendere, aut memoria retinere, aut ſcripto complecti tantas res, tam varias, tantis difficultatibus atque obſcuritate & diſſenſione Au-

Auctorum impeditas potuiſſe: unum tot vetuſta & poſteriorum ætatum monumenta inſpicere, ſcriptores legere, libros diverſi adeo argumenti, exterarum linguarum, editos remotiſſimis regionibus, noſſe, ſolerter examinare, quæ ſcitu utilia proponebantur amplecti, reſpuere ac refutare contraria. Atque eum quidem hominem, qui aliarum omnino rerum curis fuerit ſemper implicitus, graviſſimis periculoſiſſimiſque muneribus occupatus; qui nobiliſſimo genere natus, opulenta domo, illo veluti honorum curſu perfungi debuit, qui eſt hujuſmodi hominibus propoſitus; qui poſt eas artes, quibus informari nobilium juvenum ætas ad ingenuum corporis habitum cultumque animi conſuevit, Juriſprudentiæ traditus pernoſcere eam penitus & ſcrutari ejus myſteria ac rimari debuit; qui inter Conſiſtorialis Aulæ Advocatos cooptatus, mox ad Fidei Promotoris dignitatem evectus, ac ſacræ Congregationis Concilii Tridentini Interpretum a ſecretis factus, non dico aliena omnino ſtudia a ſacræ antiquitatis cognitione ſecutum, ſed ea certe quæ multam præterea alio in genere operam cogitationemque requirunt; qui denique in auguſtiſſimum ampliſſimorum Patrum Collegium adlectus primo Anconitanam, deinde Bononienſem Eccleſiam regendam ſuſceperit; ut his vitæ conditionibus, vix de interioribus his litteris cogitare, nedum tam multa ſcribere potuiſſe videatur. Quamobrem non in illo eximia quædam, qua pollet, ingenii vis, non excellens memoria, non incredibilis in ſtudiis aſſiduitas, atque antelucanæ vigiliæ, ſomnique parcitas tantum valuiſſe dicenda eſt; ſed divini Numinis ſingulare auxilium, quod commentantem ſcribentemque proſequeretur. Nunc ad Te vertor BEATISSIME PATER, non tam equidem ſuſcipiendæ editionis hujus conſilium Tibi ut probem, quod jampridem benignitate Tua atque humanitate ſingulari uſus non improbaſti; quam ut Tuo nomini inſcriptum opus, Tibi conſecratum dedicatumque exire in vulgus patiaris. Tibi illud profecto debetur, non ſolum illo communi more, quo ad celſiſſimam iſtam ſanctiſſimamque dignitatis Sedem, pro Eccleſiæ defenſione ſive inſtitutione Chriſtianorum hominum ſuſcepta opera ab antiquiſſimis ipſis Patribus delata videmus, ut Damaſo ſe librum ſuper parabola de filio illo prodigo dedicaſſe narrat Hieronymus, & Bonifacio librum contra Pelagianos Auguſtinus; ſed præcipuo quodam jure atque operis hujuſce pro-

 prio-

prio. Etenim quæ tam præſenti, tamque perſpicuo Numinis afflatu ſcripta ſunt, cui æquius fuit deferri quam ad eum, cui Eccleſiam docenti informantique adeſſe ſanctiſſimum illum Spiritum Numenque Divinum confitemur? Quod ſi argumentum ſpectetur, ſunt quæ his libris continentur inſtitutiones quædam vel ad Chriſtianorum omnium mores emendandos diſciplinamque reſtituendam utiles, quales a ſupremo morum magiſtro atque inſpectore prodire potuiſſent, vel Eccleſiæ attingunt nobiliſſimam partem; ut de Miſſæ Sacrificio, de Synodo, de ſervorum Dei Beatificatione & Beatorum Canonizatione. Hoc poſtremum totum eſt auguſtiſſimæ ampliſſimæque Sedis, atque, ut cum Auguſtino loquar in eo ipſo opere quod Bonifacio Papæ dedicavit, *altius præſidentis, & præeminentis celſiore faſtigio ſpeculæ paſtoralis:* in quo quidem cum poteſtas ejus maxima, docendique ab errore immunis facultas cernitur; tum vero quæ ejus rei cauſa in examen vocantur, fidei noſtræ ſinceritatem veritatemque aperte demonſtrant. Vitæ enim ſanctitas morumque integritas, atque in perferendis duris quamlibet rebus extremiſque cruciatibus ſingularis fortitudo; tum miræ res quæ neminem præter Deum, auctorem habere poſſunt (quæ ſunt veræ Eccleſiæ certiſſimæ notæ, eæque manifeſtiſſimæ) ſolemni judicio habito & legitima quæſtione inſtituta, inter eos qui Romanæ Eccleſiæ fidem ſequuntur, inveniri atque exiſtere deprehenduntur: quæ omnia ita hic tractantur ac luculenter explicantur, ut non modo Auctor ceteros qui eum præceſſere diligentia, eruditione, ſcientia earum rerum vicerit; ſed nemini eas deinceps retractandi, atque omnino de eodem argumento differendi reliquerit locum. Quam enim accurate ibi de virtutibus heroicis cum univerſis, tum ſingulis, de cardinalibus quæ vocantur, atque moralibus differitur? Quam docte de Martyrio agitur, iiſque omnibus quæ ad illud, ut verum legitimumque cenſeatur, requiruntur; ut non tormenta ſola ſed cauſa; nec ſola mors, nec ſola voluntas ſit ſatis; & quamplurimi Martyrum ſimiles fuerint, nec veris tamen Martyribus accenſeantur? Quam luculenter de Miraculis tractatio inſtituitur & ſingula genera recenſentur atque expenduntur ad Phyſicorum leges, & dogmata Theologorum; quibus ea adjunguntur quæ ad Gratias gratis datas ſpectant, ad ſpirituum diſcretionem, ad multiplicem orandi modum & ſpeciem: quo loco de Contemplatione multa, de Extaſi, de Raptu, de Viſionibus & Apparitionibus, de Revelationibus & Prædictionibus. Neque hæc ſola ſunt, in quibus ſcriptoris hujus cura diligentiaque verſatur. Quid enim cum totum judicii ordinem, qui noſtris atque antiquis temporibus adhibebatur, perſequitur; cum de proceſſibus agit tum Ordinariis tum Apoſtolicis, de multiplici genere teſtium, eorumque numero, & conditionibus; cum veterem Eccleſiæ diſciplinam confert cum nova, ac rationem utriuſque & convenientiam declarat; cum decreta Urbani VIII. exponuntur, illuſtrantur, vindicantur; cum de ſacra rituum Congregatione lector informatur ejuſque actis atque adminiſtris? Quid de Cultu cum dicitur tum privato tum publico; quæ res eum ſive conſtituant, ſive demonſtrent; quam ſit ejus genus multiplex; quibus rationibus, quibus cauſis, qua auctoritate ſive inducatur primum, ſive amplificetur, ſive confirmetur? Quid cum Beatificationis & Canonizationis origo explanatur, natura & vis explicatur, eorumque differentiæ expenduntur? Quid cum auctoritas Romani Pontificis in hujuſmodi cauſa exponitur, aſſeritur, illuſtratur? Infinita ſunt, quæ in his libris cognitu digna, pro inſtituti operis ratione uberrime declarantur; præter ea, quæ veluti ſegetis alienæ germina carptim attinguntur, ſumma tamen legentis vel utilitate vel voluptate; ut omnes ingenii, omnes doctrinæ ac prudentiæ copias in illis effudiſſe Auctorem ſuum certe conſtet: Theologica loca omnia excuſſa; ex omni antiquitate atque Eccleſiaſtica hiſtoria inſignia maxime exempla repetita; ubique aſſertionum producti teſtes idonei; in medium adductæ reconditæ tabulæ ac vetuſta monumenta; omnia ſuis locis ordine poſita ac veluti in lumine, ut de picturis dicitur, collocata: rerum diſtributio, conſenſio, comprehenſio plane admirabilis. Quamobrem niſi hoc librorum ipſorum argumentum, niſi quod condendo operi adfuit ſingulare Dei auxilium, niſi multa præterea idem ſuaderent; excellentia, gravitas, doctrina eſt hujuſmodi, ut Te potiſſimum, cujus nomini hi libri conſecrentur, unum depoſcere videantur: Sed nimirum perinde agimus, quaſi aliæ quæpiam rationes quærendæ atque advocandæ alicundæ ſint, cur ad Te potiſſimum opera hæc pertineant, quam quæ eſt omnium certiſſima veriſſimaque; quod ſunt conſcripta a Te, Tuoque multorum annorum labore atque induſtria elaborata. De quo quid di-

dicam? niſi diſſimulationem hanc, ſi eâ uti poſſem, mihi utilem judicaviſſe; & maluiſſe, cum Tibi hos libros offerebam, alium quempiam potius quam Te, parentem atque auctorem habere. Nota eſt enim omnibus conſtantia illa, nota animi fortitudo atque ſeveritas, qua uteris in Tuos; & cum alienos omnes paterna quadam ac ſingulari cura complectaris quaſi eſſent Tui, his vix adduceris ut communia debitaque omnibus officia ſolicitudinemque impendas; quam ego laudem niſi tantam eſſe fatear, ut in maximo amantiſſimoque Principe ſit omnium difficillima, communi videar hominum ſenſu judicioque carere. Solent enim vel fortiſſimorum hominum animi, maxime cum provectiores ætate ſunt, in ſuorum amore remolleſcere, atque indulgentia quadam erga illos ferri; ut multa eorum gratia faciant, aliqua remittant, plurima impertiantur; nonnunquam etiam totos ſe illis regendos gubernandoſque tradant. Quorum nihil ſimile vidimus in Te; cumque merito acceſſiones fieri ſoleant Pontificum Romanorum Neceſſariis vel copiarum, vel dignitatis; ne hoc quidem largitus es Tuis, ut Te ſumma dignitate ornatum viderent, ut Tu in eorum complexu conſpectuque conquieſceres. Hanc eximiam & ſingularem laudem Tuam mihi adverſariam maxime arbitrabar; & cum eodem amoris ſenſu erga libros noſtros afficiamur ac in filios parentes ſui, metuebam videlicet ne ſeveritate illa Tua in hos utereris, atque hoc quod Tui dicerentur, minori a Te vel clementia vel amore exciperentur. Itaque diſſimulabam antea, eoſque quaſi alienos Tibi offerebam. Sed dum eas laudes colligo, quibus neceſſe eſt inſtructum fuiſſe qui hæc ſcripſerit, ſenſi me imprudentem ſæpius incurrere in Te, eaque deſignare quæ iis qui ignorarent Auctorem ſuum manifeſto referrent. Quis *enim* tanto ingenio, tanta eruditione, tanta Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſcientia, tanta rerum prudentia atque experientia ſit, qui hæc ediſſerere, explicare, conſtituere, definire poſſit? Itaque non laborabo fruſtra diutius, & quoniam tueri non poſſum, me iſta cura libero, ac confiteor a Te libros hos eſſe conſcriptos. Neque tamen vereor ne his excipiendis duriorem Te ſevérioremque præbeas. Nam idem ego qui Te Auctorem illorum librorum fateor, pernego nunc eſſe Tuos. Quorum igitur ſunt? Liturgicæ Academiæ Conimbricenſis, Canonicorum Regularium S. Crucis, Luſitaniæ noſtræ. Quo loco

ſine me, BEATISSIME PATER, commemorare, quanto hos omnes beneficio affeceris cum id perfeciſti, ut in Regni totius communi Athenæo ad ceteras artes quæ ibi traduntur, illæ quoque, in quibus maxime excellis ſacrorum Rituum & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, novis pateſactis ſcholis duabus adjungerentur. Cum vero utramque diſciplinam quas ibi quaſi filiolas Tuas collocaveras, indotatas eſſe nolles, auxiſti non ſolum ampliſſimis redditibus ut Magiſtri ali quatuor commode poſſent; ſed ſcientiæ doctrinæque Tuæ ampliſſimis copiis. In Te enim onus recepiſti ut quæcumque ad earum ſcholarum conſtitutionem pertinent, ad argumentorum quæ tractanda ſunt electionem & partitionem, ad librorum lectionem commentationemque id omne Tu ipſe curares; eoque deſcenderes quo demitti tantum hominem eoque loci ſitum vix credibile poſteris videatur; ut Te utriuſque ſcholæ moderatorem, præfectum, magiſtrum exhiberes. Quo vero perpetuum in eo munere fungendo auſpicem præceptoremque haberent, nec quæ corporis compagibus finem, eadem beneficio Tuo dies afferret, libros in quibus ſapientiæ doctrinæque Tuæ opes copiaſque concluſiſti, quaſi hereditario quodam jure ad Canonicos Regulares & Conimbricenſem Academiam Liturgicam pertinere voluiſti, facta eis poteſtate ut rurſus in lucem ederent & ſcholarum earum uſui dedicarent. Atque hoc præclariſſimum munus Tuum amplius adhuc majuſque effeciſti, cum recenſeri illos denuo & nonnullis acceſſionibus locupletari voluiſti; cum recens editæ Canonizationis commentarios ſive acta adjunxiſti; cum recentem novumque qui ederetur tractatum de Sinodo egregium doctiſſimumque, denique Tuum, tradidiſti. Eſt quidem hoc beneficium ex illo genere quo omnes quotidie cumulas; atque ad eam pertinet laudum Tuarum, cujus illuſtria exempla eademque frequentiſſima in Te admirantur & ſuſpiciunt univerſi: quemadmodum in ſummo negotio cum ſis, litteris tamen ſemper & litteratis viris velis eſſe otioſus; eamque inter maximarum curas admittis tamquam graviſſimam fructuoſiſſimamque qua ratione litterarum ſplendorem augeas propageſque, & liberales omnes diſciplinas juves. Cum vero in tempora offendiſſes moleſtiarum turbarumque plena præſertim vero armorum ſœta tumultibus, in quibus litteræ conticeſcere aut minus celebrari ſolent; per Te tamen effectum eſt, ut quæ vix ſe tutas hujuſmo-

di temporibus arbitrarentur, non ſolum in Capitolio, & celeberrimis Romæ ædibus, ſed in Palatio ipſo Tuo ſtabilem quietamque ſedem nanciſcerentur, inſtitutis quatuor præcipuarum facultatum Academiis, quarum conventibus cœtibuſque ſingulis intereſſes; ut circumſonare inter maximas negotiorum turbas patiaris aures Tuas litterarum & diſciplinarum ſono. Itaque in Tua maxime tempora Teque ipſum conveniunt, quæ de Magno illo deceſſore Tuo Gregorio prædicat Joannes Diaconus. *Tunc rerum ſapientia Romæ ſibi templum viſibiliter quodammodo fabricarat & ſeptemplicibus artibus veluti columnis nobiliſſimorum totidem lapidum Apoſtolicæ Sedis atrium fulciebat. Quiritium more ſeu trabeata latinitas ſuum latium in ipſo latiali palatio ſingulariter obtinebat: reſloruerunt ibi diverſarum artium ſtudia.* Verum ſi inter res geſtas, quæ maximæ ſunt ac peræque omnes laudandæ, aliqua inſtitui collatio & comparatio poteſt; in reliquis ad litterarum gloriam amplificandam reſtituendamque geſtis a Te; diſcedere tamen a priyata fortuna Tua non multum videris. Habuit hoc enim ſuperior ſtatus ſive conditio Tua ut ubicumque eſſes litteræ diligentius excolerentur. Itaque & dum Romæ junior eſſes, litteratorum conventus celebrabantur habendis de Eccleſiaſtica hiſtoria ſermonibus quæſtionibuſque tractandis; & Anconæ ac Bononiæ eadem, cum illis Eccleſiis præeſſes, ſtudia floruerunt; quorum Tu ipſe in quodam libro Tuo optimus es teſtis; ut mirum non ſit, cum Romam eſſes ad Imperium & orbis univerſi capienda gubernacula revocatus, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ novam ſcholam in Collegio Romano Tua maxime auctoritate de novo conditam fuiſſe atque inſtitutam. Nunc vero majus quiddam atque altius proſpexiſti animo; ut remotiſſimas terras regioneſque longe ab Italia disjunctas cura ac ſolicitudine complectereris, his quoque latioribus amplioribuſque terminis ſcientiarum patrocinium quod jamdudum ſuſceperas prorogares; idque non ad breve tempus ſed ad memoriam temporum omnium ad beneficium poſterorum ſempiternum. Itaque ut nobis prodeſſes, ut Canonicos Regulares, & Conimbricenſem Liturgicam Academiam ornares, nunc denique in litteris ac liberalibus diſciplinis tuendis ſuſcepiſſe Romani Pontificis perſonam atque univerſi Chriſtiani orbis moderatoris videris. Sed quo majus iſtud eſt ac præſtantius beneficium, eo ſolicitiores de referenda quoquo modo poſ-

ſunt

ſunt gratia Canonicos præſertim S. Crucis, quos hæc maxime attingunt, reddidiſti, ut extaret aliquod teſtimonium quo gratum animum & meritorum in ſe Tuorum memorem profiterentur. Subventum tamen, ut ad primum illud revertar, eſt opportune a Te cum librorum Tuorum quaſi poſſeſſionem abdicaſti, atque ad illos, tradita Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſacrorumque Rituum ſchola, tranſtuliſti. Nam eoſdem illi libros Tibi nunc pro meritis in illos Tuis reddunt atque illorum nomine a me donari Tibi ac dedicari volunt; quos utique Tibi acceptos, dignoſque iſta, quam tenes, celſiſſima omnium ſanctiſſimaque dignitatis ſede futuros plane perſpiciunt. Habes hoc Dei O. M. cujus vices geris ferme ſimillimum, ut Tibi ſuppetant quæ aliis largiaris; Tibi vero nihil donari poſſit niſi a Te ipſo proficiſcatur. Horum ergo librorum primum, ſi humaniter, ut ſoles omnia, ſuſcipies, meque &, quibus ſingulari benevolentia junctus ſum, Canonicos Regulares, ac Conimbricenſem Academiam, denique Luſitaniam omnem novo maximoque beneficio cumulabis.

LITERÆ APOSTOLICÆ

IN FORMA BREVIS

AD P. EMMANUELEM DE AZEVEDO S. J.

EIDEM ROMANÆ EDITIONI PRÆMISSÆ.

BENEDICTUS PP. XIV.

DILECTO FILIO RELIGIOSO VIRO EMMANUELI DE AZEVEDO SOCIETATIS JESU.

Dilecte Fili Salutem & Apoſtolicam Benedictonem.

CONCEPTA *de noſtris rerum Eccleſiaſticarum præſertim ſtudiis ab ineunte ætate inſtitutis apud omnes non modo Italiæ, ſed aliarum etiam nationum homines opinio, quod plura certe, quam quæ ad hanc uſque diem in lucem prodierunt, Opera ſcripſerimus, effe-*

cit, ut nonnulli, quemadmodum accepimus, exposcerent nedum novam nostrorum typis impressorum voluminum, sed aliorum etiam a Nobis exaratorum librorum, ac potissimum illius, quem de Synodo satis bene longum alias adornatum nuper inter gravissimas sacrosancti Apostolatus curas furtim absolvimus, tractatus, atque omnium in unum veluti corpus colligendorum editionem. Inter ceteros vero pietate & Ecclesiastica eruditione clarissimos viros, quorum postulata excepimus, dilecti etiam Filii Religiosi viri Congregationis S. Crucis Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini in Lusitania Reformatorum supplices Nobis offerendas preces curarunt. Nos autem, qui Conimbriæ, ad quam Civitatem ob florentissimæ Academiæ commodum frequentissima totius Lusitaniæ Juventus studiorum causa confluit, ad publicam utilitatem duas itidem Cathedras, alteram quidem sacrorum Rituum, alteram vero Historiæ Ecclesiasticæ Apostolica nostra auctoritate ac liberalitate fundavimus, vehementer lætamur, quod ejusdem Academiæ sive Universitatis Cancellarius pro tempore, atque in præsentia insimul Rector sit ille idem, qui laudata Congregationis Canonicorum Regularium Prior Generalis reperitur. Præterea, cum Congregatio hujusmodi per reformationem a dilecto Filio Gaspare ab Incarnatione Fratrum Minorum Ordinis S. Francisci strictioris Observantiæ Fratre expresse professo propter religiosas virtutes commendatissimo Apostolica auctoritate inceptam etsi nondum absolutam ad pristinum Regularis disciplinæ & sacrarum Literarum splendorem restituta, novis in dies pietatis & doctrinæ argumentis inclaresçat; fore in Domino confidimus, ut ejusdem Congregationis Alumni potissimum, aliique Adolescentes sedulam in utraque facultate operam navantes, deinceps uberem laborum suorum fructum percipiant. Quem sane ampliorem etiam iidem Canonici Regulares sibi ex nova ejusmodi omnium Operum nostrorum editione pollicentes, atque ad majorem Divini cultus propagationem majoremque Ecclesiasticæ disciplinæ notitiam ipso Gaspare ab Incarnatione auspice & duce cessurum fore sperantes; ita precibus institerunt, ut Nos, qui eamdem Congregationem præcipuo Apostolicæ caritatis studio prosequimur, grato libentique animo annuamus, ut per Te, cui ab iisdem Canonicis Regularibus præclare de tua scientiarum peritia sentientibus commissa fuit, ipsa curetur editio. Te enim in iis, quæ ad Sanctorum Canonizationes, in quibus rite sancteque habendis maxima lucubrationum no-

strarum pars insumitur, spectant, non mediocriter versatum esse non ignoramus: cum sæpe Te, quem ad causam Venerabilis Servi Dei Sancti Alphonsi primi Lusitaniæ & Algarbiorum Regis carissimus in Christo Filius noster Joannes eorumdem Regnorum Rex Illustris hac in parte laudatissimus, atque nonnulli per eadem Regna venerabiles Fratres Antistites ad non paucas insimul aliorum Servorum Dei causas in hac alma Urbe nostra promovendas delegerunt, peculiari cum animi nostri voluptate de iisdem causis ceterisque ad literaria negotia nobiscum colloquentem audiverimus. Quem vero in universa sacrorum Rituum cognitione in unum pariter corpus redigenda, & in duodecim tractatus veluti totidem doctrinæ capita seorsim dividenda ordinem tenendum esse existimasti; mirum in modum laudamus. Præterea Tibi injungimus, ut ad Liturgicas institutiones, ad quas adornandas Te alias hortati sumus, absoluta eorumdem Operum nostrorum editione, iterum manum admoveas, atque publici juris facias. Partitionem insuper omnium nostrorum Operum in duodecim tomos faciendam, quemadmodum in primo tomo per Te summa industria in lucem propediem prodituro indicasti, non probamus modo, sed collaudamus etiam, non secus atque Vitas aliquot Sanctorum, qui in Metropolitana Ecclesia & Diœcesi nostra Bononiensi coluntur, Italico sermone conscriptas, & a Te in Latinum translatas. Porro supersedemus Te admonere de iis omnibus, quæ in recudendis Operibus jam editis, atque in novis evulgandis necessario adhibenda sunt; satis enim superque de tua diligentia docti sumus: cupimus tamen, ut in eodem primo tomo imprimantur Apostolicæ nostræ in simili forma Brevis literæ datæ ad dilectum Filium Jacobum Facciolatum, qui suam in altera de Canonizatione Sanctorum editione operam impendit; in quibus sane literis sententiam nostram de eodem Opere, sicut de omnibus aliis intelligi volumus, apertissime declaravimus. Perge itaque, dilecte Fili, una cum dilecto Filio Religioso viro Petro Lazzeri Societatis tuæ in Romano Collegio Ecclesiasticæ Historiæ professore aliisque tecum adlaborantibus ea, qua decet, sedulitate, vigilantia, prudentia, & contentione susceptum negotium ad optatum finem adducere; ut non tam nostram erga Te studiosam voluntatem amplius demerearis, quam ut publicam ab iis, qui in evolvendis Operibus hujusmodi quam correctissime editis nullum erratum maxime in adducendis Auctorum dictis sententiisque offenderint, commendationem conse-

 que-

quaris: & laudatorum Canonicorum Regularium Patriæque tuæ expectationem ſuperans, ab iiſdem debitam gratiam ineas, ac Tibimetipſi ſatisfacias. Nos interea ad proſperi ſucceſſus auſpicium, & ad laborum ſubſidium Apoſtolicam benedictionem cum cæleſtium munerum copia conjunctam Tibi, dilecte Fili, peramanter impertimur.

Datum in Arce Gandulphi Albanenſis Diœceſis ſub annulo Piſcatoris die xv. Junii MDCCXLVIII. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

CAJETANUS AMATUS.

AUCTORIS EPISTOLA *AD* CLEMENTEM XII. PONTIFICEM SUMMUM

Præmiſſa Volumini Primo editionis primæ anno 1734.

ETSI non pauci ſive Theologiæ ſive Juris peritiſſimi Scriptores ita multa, eaque præclara, de Sanctorum Canonizationibus tradiderunt, ut jam prope nihil in hac gravi difficilique materia videri reliquum potuiſſet; fecit tamen ratio ipſa, diligenſque cura diuturni officii mei (quippe quod in his Cauſis maxime verſabatur) ut eximiis illorum doctiſque cogitatis, quo aptiora fierent atque abſolutoria, quædam adjicienda eſſe non modo comprehenderim animo, verum etiam haud ſemel re expertus probaverim. Nam, cum de quibuſcumque id genus quæſtionibus aut a ſacris Congregationibus rituum, aut a ſummis Pontificibus Clemente XI., Innocentio XIII., & Benedicto XIII. pro eo, ut Fidei Promotoris eſt, publice privatimque conſulerer; mihi, cauſa diu multumque diſcuſſa, veterumque Scriptorum placitis ſedulo perquiſitis, non quidem ab eorum ſtudio ac voluntate, ſed ab opera & providentia plerumque aliquid deficere perſpiciebam. Quamobrem, quibus in elucubrationibus illorum aut animadverſio, aut ex-

experientia defuerat, & in quas ego ſpatium longiſſimi temporis, & labores certe non parvos contuli; eas accurate colligere, dilucide, quoad ejus fieri poterat, diſponere, præloque in plures libros digeſtas committere, neque in congruum neque inutile judicavi. Horum prior, cum jam typis excuſus, & in publicam lucem prodire paratus eſſet, continuo ſe, quemadmodum moris eſt, aliquo ornari & illuſtrari nomine poſtulavit. Neque vero mihi admodum laborandum eſſe intellexi, ut probo huic & honeſto ſatisfacerem deſiderio. Ad quem etenim potius, aut dignius hæc qualiacumque Scripta deferri poſſent, quam ad Sanctiſſimi Apoſtolorum Principis Succeſſorem, Chriſti Vicarium, Romanum Pontificem; cujus maxime, immo proprie ſolius eſſe, ſupremum, integrum, certum, atque adeo *infallibile* de hujuſmodi Cauſis ferre judicium, fuit a me in eodem libro ſatis luculenter, ut arbitror, demonſtratum? Tibi vero in primis, Beatiſſime Pater, ut illa eadem inſcriberem & offerrem, quam multæ me rationes, non dico communes & publicæ, ſed plane peculiares & proprie impellebant. Prætereo clariſſimi, quo natus es, Generis antiquitatem, Patriæque dignitatem atque ſplendorem! Prætereo Avorum Tuorum illuſtria nomina, reſque ab illis pro Apoſtolica Romana Eccleſia magnifice & utiliter geſtas, magiſtratus, legationes, officia, quibus apud maximos Reges, Maximoſque Pontifices præclare admodum & laudabiliter functi ſunt. Mitto ampliſſima doctrinæ conſiliique argumenta, religionis ſtudium, morumque ſanctitatem, quibus & univerſæ Familiæ decus ſingularem in modum amplificarunt, & eximiis Nepotibus ad bene decoreque vivendum facem nitidiſſimam prætulerunt. Neque prædicabo, quanta Ipſe aſſiduitate, vigilantia, prudentia, felicitate, ardua quæque & magna negotia Tibi ad Pontificiam dignitatem nondum evecto concredita, & commendata perfeceris; quanta maturitate judicii, quanto animi candore & impetu, quæ honeſtati videbantur veritatique conſentanea, promere, ſuadere, poſtulare conſueveris; quanta moderatione, conſtantia, gravitate, quæ Te ad ſummum Pontificatum vocabant, mire conformia & conſentientia Cardinalium ſuffragia ſuſceperis. Nihil dicam de paterna admirabili providentia & charitate, qua Apoſtolicæ Sedis, totiuſque Eccleſiaſtici Imperii fortunas difficillimis hiſce temporibus protegis, moderaris, ac ſuſtines.

Nihil

Nihil de recta æquabilique clementia, qua exteros perinde proſequeris, & cives, alienos pariter, & propinquos; ut exploratum jam perſpectumque ſit omnibus, Te nullius adjuncti rationem, ceteroquin vel integerrimam, in præmiis proponendis habere, niſi bene factorum atque virtutum. Nihil denique de ſpectata ſingularique magnificentia, qua non tam Urbis commodo & ornamento, quam Dei optimi maximi, aliorumque Superum cultui ædificia incredibilium ſumtuum, & exquiſitæ artis conſtituis; inter quæ præ aliis Sacellum eminet, quod in Lateranenſi Baſilica Sancto Andreæ Corſino ſplendidiſſimum ponis atque ditiſſimum. Hæc porro cuncta ita per ſe clara, illuſtria, & in omnium ore atque oculis poſita ſunt, ut neque exornari dicendo valeant, neque plus meam, quam univerſi Chriſtiani orbis admirationem & laudem mereantur. Quod omnino meum eſt, minimeque mihi cum aliis commune, id nempe eſt, ſeries prope infinita promeritorum, quibus me omni tempore mirifice auctum cumulatumque voluiſti: quorum quando aliquod recolendum eſt, non poſſum quin illud in primis commemorem, fuiſſe me ab Anconitana Eccleſia, cui ab optimo Pontifice Benedicto XIII. præfectus fueram, ad celeberrimam hance Metropolim jucundiſſimæ Patriæ meæ tua divina largitate non modo non rogantem, ſed plane inſcium delatum. Hinc, prima quacumque occaſione data memorem gratumque animum publice declarandi, eam conſulto & libens arripio, prorſum confidens, ſin minus Opus ipſum per ſeſe, mentionem certe, quæ haud raro incidit, Andreæ Corſini ab Urbano VIII. rite inter Sanctorum cœtum relati fore gratiſſimam. Te ergo, Beatiſſime Pater, enixe oro atque obſecro, hanc, vulgarem licet & tenuem, obſervantiæ meæ ſignificationem clementiſſime, ut ſoles cetera, excipias. Quod ſi, ut ſpero, contigerit, cum reliquis beneficiis tuis novum cumulum acceſſiſſe, tum uberrimum laborum meorum fructum extare arbitrabor.

AU-

AUCTORIS EPISTOLA
AD
CLEMENTEM XI.
PONTIFICEM SUMMUM

Præmiſſa Volumini Secundo editionis primæ anno 1735.

NON dubito, pleroſque illorum, qui primam mei Operis partem ſummo & optimo Pontifici CLEMENTI XII. feliciter imperanti inſcriptam legent, admiraturos hanc alteram, quam prælo recens emittimus, clariſſimo CLEMENTIS XI. nomini commendatam. Quorſum enim (inquient) homini multos jam annos vita functo hæc inſcriptio Operis, & commendatio? At hi erunt fere, apud quos extincto Benefactore, grata promeritorum ejus memoria ſimul extinguitur. Ego vero, cujus interitum neque lacrymis, neque votis prohibere non potui (quis enim poſſit mortalium?) recordationem certe miræ ejuſdem erga me largitatis, atque clementiæ nullo tempore patiar interire. Adſtant, & vero alte in animum immiſſa, quoad vixero, adſtabunt innumera, eaque ſplendida, quibus me jam ab ineunte ætate augeri voluit, ornamenta; ut in horum præſentia acquieſcam, ipſum propemodum adeſſe putem Benefactorem. Hujus ſcilicet ampliſſimo munere primum in Advocatorum Conſiſtorialium Collegium relatus, poſt Promotor fidei conſtitutus, tum Prælatus domeſticus, Baſilicæ Sancti Petri Canonicus, ſancti Officii Conſultor, ſacræ Concilii Congregationis a Secretis electus ſum. Quæ porro tam multa tamque eximia beneficia quicumque paululum attenderit, non modo mirari deſinet, quare tanti Largitoris memoriam, ut ut jam diu morte ſublati, quo licet ſtudio, etiamnum obſervem & colam, verum etiam conſilium hoc meum in ſecunda Operis parte inſcribenda, ut opinor, probabit.

Quid, quod & Opus ipſum per ſeſe, & materia in primis, quæ in univerſo Opere continetur, hunc maxime Patronum expetunt,

& ſuo

& ſuo quodam veluti jure videntur expoſcere? Nam primum, ſingulas quod attinet, ſive quæ adhuc prodierunt, ſive quæ deinceps prodibunt, qualiſcumque hujus laboris mei partes, ſi quid in iis ſatis elucubratum, ſi quid integrum, ſi quid præclarum, & aliqua laude dignum reperitur, id videlicet, ut identidem in ipſo fatemur Opere, inter publicos privatoſque cum illo congreſſus, in quibus Beatificationis aut Canonizationis Cauſæ, earumque Cauſarum rationes, &, ſi quæ forte inciderent difficultates exponebantur, ab excellenti ipſius ingenio præſtantique eruditione arripuimus, hauſimus, expreſſimus. Neque vero materiam ſolum ſegetemque doctrinæ uberrimam, ſed conſilia quoque & monita CLEMENTI XI. accepta referimus longe utiliſſima. Quartus a collata in me Promotoris Fidei dignitate agebatur annus; cum hujuſce Operis inſtitutum doctiſſimo Pontifici pateſeci, & quædam ejuſdem veluti ſemina & fundamenta quæ jeceram, cum exquiſito & acuto illius judicio communicavi. Cogitatum ille non probavit modo, ſed, qua erat admirabili benignitate, laudibus cumulavit. Vires præterea, animumque adjecit, quo res ad exitum perduceretur. Exitum vero plus æquo præcipitem cavit, voluntatemque, ſupra quam rei amplitudo & dignitas poſtulabat, forte properantem conſulto retardavit, hortatus, ut honeſtum conficiendi Operis atque edendi ſtudium in aliud tempus rejicerem. Interim quæ ad hanc materiam pertinerent, ſedulo & mature colligerem: ita quippe doctrinam hanc beneficio ætatis, officii, atque uſus ſolidiorem effectum iri atque pleniorem, neque indignam, quam Eruditorum oculis aliquando ſubjicerem. Cui porro conſilio ſtatim adhærendum eſſe intellexi propter maximam litteratiſſimi Principis auctoritatem, quæ cum in omni ferme eruditionis genere, tum vero, in quo ego potiſſimum elaborarem, valebat plurimum.

Verumtamen, quantum ille vel in Græco Latinoque idiomate verſatus fuerit, vel in loquendi Arte excelluerit, vel in ſacris Litteris, gravioribuſque Scientiis profecerit, univerſæ Litterariæ Reipublicæ ſit judicium, cujus profecto utilitati egregiis illius Operibus eximii Cardinalis HANNIBALIS ALBANI cura & liberalitate editis non mediocriter conſultum eſt. Quod enim ſummorum Virorum ſtudium, quæ laus, quæ admiratio eſt conſecuta, cum Menologii Baſiliani Semeſtre circumferri cœpit, quod ille ab antiquis

tiquis Monaſterii Cryptæ Ferratæ eductum codicibus, Græcaque lingua conſcriptum puber adhuc latine reddidit? cum elegantiſſimæ graviſſimæque Orationes in Conſiſtorio habitæ, cum Apoſtolicæ Conſtitutiones, & Homiliæ, cum ſelectiores Epiſtolæ, & Brevia in omnium oculis manibuſque verſari? In hac autem ampliſſima, de qua agimus, difficilique Beatificationis & Canonizationis materia non eſt, cur aliorum expectem, qui tot & tam illuſtria tum eruditionis tum diligentiæ ipſius proferre poſſim argumenta; ut (ſi ingenue, quod ſentio, & libere dicendum eſt) prædicare non dubitem, neminem in eo genere illi vel doctrina vel opera præſtitiſſe. Incredibiles profecto ſunt labores, curæ, ſolicitudines; admirabiles conſtantia, gravitas, prudentia; & prorſus innumera pietatis, & religionis officia, quæ ad excutiendas expediendaſque hujusmodi Cauſas Sanctiſſimus Pontifex adhibebat. Quæ porro, quoniam & illi decora, & utilia ceteris judicamus, digna ſunt, quæ paulo fuſius commemoremus.

Notum eſt, id genus Cauſas, cum ad extremas deductæ ſunt ſive Virtutum, ſive Martyrii, ſive Miraculorum quæſtiones, ab illarum Procuratoribus & Advocatis ſic ad ſummum Pontificem afferri atque exponi ſolere, ut ex alia parte Cauſæ firmamenta, ex alia difficultates appareant, & quæ contra ad has tollendas excogitatæ ſunt comparatæque, rationes. Itaque in prima hac Cauſæ diſceptatione, qui multis ſæpe vel Advocatus Conſiſtorialis, vel Fidei Promotor affuerim, neſcio, an jucundum magis, an mirum auditu fuerit, a CLEMENTE XI. modo novum plane, idemque graviſſimum dubium repente ſuſcitari, modo opportunum inexpectatumque reſponſum adjungi, nunc ſacrorum Patrum, & Canonum auctoritatem, nunc annalium Eccleſiaſticorum hiſtoriam, nonnumquam ipſam Congregationis rituum conſuetudinem advocari.

Quid vero dicam de conſtanti aſſiduitate atque patientia, qua cum annos ſupra viginti Pontifex vixerit, Congregationi, quæ (ut mos eſt) a Cardinalibus, rituumque Conſultoribus coram Pontifice habetur, non ſolum intereſſe nunquam deſtitit, ſed ita adfuit, ut neque moræ longiſſimæ videretur impatiens, neque cum quoquam acerbus, verum & ſe vigilem ſemper, alacremque, & æqualem omnibus, gratum, facilem, benignumque præberet? Neque prætermittendum eſt, cum ſingulorum, qui ſententiam ferebant, opinio longa oratione prolata eſſet, eamdem paucis ab illo perſtringi,

ſtringi, & Prælato a Secretis ſacræ Congregationis dictari conſueviſſe; neque prius eos dimitti, qui convenerant, quam & gratias cum dignitate referret, & denique hortaretur, quo ſupplices humileſque Deo preces pro integro rectoque Cauſarum judicio porrigerent. Quod ille ſic plerumque faciebat, ut ex ipſis, qui præceſſerant in eodem illo conventu, ſermonibus dicendi occaſio educta atque ſuſcepta eſſet; ut facile agnoſceres Orationem ipſius non multo ante exaratam, & memoriæ concreditam, ſed tum primum atque ex tempore elaboratam atque confectam.

Cauſa poſthac ad Pontificem ipſum omnino delata, vix dici poteſt, quantum in eamdem accurate & ſedulo perpendendam operæ ſtudiique conferret. Nam & quæ Cauſæ favebant, & quæ contra oppoſita fuerant, diligenter notabat ipſe, & bene longas ſcripturas, quin & ipſos nonnunquam, ut vocant, Proceſſus perlegere non dubitabat. Quid multa? Non ante ad cauſæ judicium unquam acceſſit, quam ſive Theologorum, ſive Cardinalium, ſive Conſultorum placita in dubiis obſcuriſque rebus ſeorſum poſtulaverit, quæ conſuetudinis eſſent, a Promotore Fidei in ſcriptis afferri juſſerit; ubi de prodigiis ſignique ageretur, Philoſophorum quoque & Medicorum ſenſa perceperit; privataſque univerſæ Chriſtifidelium familiæ, publicaſque preces indixerit.

Cum autem ferendi Decreti illuxerat dies, ſic idem inſtituit: ſacræ Congregationis Secretarium, & Fidei Promotorem privatim alloqui; his audientibus, Cauſam ab ultimis principiis repetere; rationes deſcribere; controverſias narrare; dubia & aliorum, & ſua recolere; reſponſiones adjungere; novum quidpiam & inauditum ſubjicere; Decretum denique conficere atque dictare. Cujus quidem præclari inſtituti inſignis Prælatus Tedeſchius, Liparienſis quondam Epiſcopus, nunc Archiepiſcopus Apamenus, ſacræ rituum Congregationis a Secretis (quoniam ceteri, qui, CLEMENTE XI. Pontifice, id muneris obierunt, morte ſublati ſunt) ampliſſimum teſtimonium eſto atque graviſſimum: quippe qui mecum una non ſemel, quæ hucuſque leviter indicata potius, quam enarrata ſunt, perſpexit, & admiratus eſt ſingula.

Denique, Cauſis in ſacra rituum Congregatione diu multumque diſcuſſis, matureque expeditis, & inſtante jam ſolemnis Canonizationis tempore, Conſiſtoria de more coguntur, ad quæ Cardinales, & Epiſcopi, quicumque Romæ verſantur, fere conveniunt. Ex-

Exhibetur ſingulis Virtutum, ſeu Martyrii, Miraculorum, quæ probata ſunt, & univerſæ Cauſæ Epitome, quæ a ſacrorum rituum Congregationis Secretario confici ſolet. Forte, quo tempore Sanctorum Pii V., Andreæ Avellini, Felicis a Cantalicio, & Catharinæ Bononienſis Canonizatio agebatur, cum Inghiramius, is Prælatus, qui tum ejuſdem Congregationis erat a Secretis, huic oneri tum propter ætatem, tum propter infirmam valetudinem potis non eſſet, ego Pontificis juſſu ſuffectus ſum: quo in opere ſingularem illius ſedulitatem ac diligentiam in perlegendis, acumen atque doctrinam in emendandis iis, quæ in quatuor compendia conceſſeram, ſi unquam alias, ſuſpexi. Qua vero dignitate, qua elegantia, qua copia in hiſce Cauſis dicentem in Conſiſtoriis audivimus! Quam aptæ ornatæque periodi ex tempore oranti exciderunt, quibus ad Græcos Epiſcopos repente orationem convertens, celeberrimam Catharinæ Bononienſis prophetiam de excidio Conſtantinopolitano commemorat! Ipſa demum Canonizationis die, quæ gravitas! (Proh Deum immortalem!) quæ religio! qui ordo! qui geſtus! qui vultus! qui decor totius corporis! Ut perbelle appoſita, ut nitida, ut venuſtatis & doctrinæ referta, quam inter Sacrum recitavit, Homilia! Quæ profecto nihil habet, reliquis ſuperiorum temporum quod invideat.

Jam ergo non modo non incongruum & abs re alienum, ſed omnino æquum videbatur, qui in hac Beatificationis & Canonizationis materia nitidiſſimam quaſi facem ad bene accurateque judicandum ceteris prætuliſſet, illi, etiamſi mortuo, ſin minus materiam ipſam, quantacumque erat, at cerce aliquam ipſius materiæ partem conſecrari. Reſtat, ut, quem ſperare licet a procelloſis diuturni & ardui Pontificatus fluctibus in portum æternæ & placidiſſimæ quietis receptum, Is pro ea, qua in cælis immortali gloria & immutabili felicitate perfruitur, hoc qualecumque grati & obſervantis animi teſtimonium acceptum habeat, meque tum ad reliquum iſtiusmodi laborum curſum conficiendum, tum vero (quod caput eſt) ad Diœceſim hanc meam conſilio, opere, exemplo illuſtrandam atque augendam precibus ad Deum fuſis confirmet & adjuvet: quod equidem pro mea, pro gregis mihi concrediti utilitate atque ſalute & enixe oro, & vehementer deſidero.

AUCTORIS EPISTOLA
AD
BENEDICTUM XIII.
PONTIFICEM SUMMUM

Præmissa Volumini Tertio editionis primæ anno 1737.

ERAT sane, cum secundam hujusce Operis partem CLEMENTI XI. Pontifici Maximo commendatam typis emitterem, quare inita ratio consilii mei ab illorum sive admiratione, sive reprehensione vindicaretur, quibus id officii genus erga Principem de me optime meritum multas jam ante annos morte sublatum intempestivum videri forte & insolens potuisset. Nunc, quando rem ab ipso superioris Libri aditu repetens difficilium hominum expectationi & judicio satis per me factum, & vero ingenuis omnibus & honestis persuasum etiam probatumque esse magnopere existimo, non iisdem memoris gratique animi in benefacta significationem, quibus benefacientis vita, finibus coercendam, nihil me ea cura & solicitudine liberatum vel impediet, vel remorabitur, quominus Volumen hoc tertium jucundissimo BENEDICTI XIII. inscriptum nomini in apertam lucem & publicam educatur. Postulat id recolenda promeritorum ejus dignitas & amplitudo, quibus non personam modo meam, verum & genus, & Patriam mirifice auxit & honestavit. Nam quis est demum, *cui* non perspecta & explorata sint omnia? Cujus non in animo usitatoque sermone versetur admirabilis illa *mei ornandi* voluntas studiumque singulare, quem Anconitanæ Ecclesiæ Episcopum nominatum non ante passus est ad illius fines concedere, ceteriscque, queis Romæ fungebar, cessare muneribus, quam ad eximium Cardinalatus gradum evexerit, perinde ac vel decori meo, vel oneris mihi impositi magnitudini, vel humanitati potius & largitati erga me suæ haud satis videretur esse prospectum, nisi Episcopalem illum cum Cardinalitio honore conjungeret? Quæ cum ita sint, quo licebat ob-

servantiæ genere, eo declarari denique æquum erat, quantum Pontifici optimo debere me & intelligerem & sentirem, & quam alte beneficiorum memoriam fideli repositam animo continerem.

Verumtamen non committam (id quod plerique facere solent, qui libros a se editos magnis præclarisque nominibus inscribunt & efferunt) ut sive Generis, quo ille natus est, antiquitatem atque splendorem, sive Avorum præstantiam & famam, non dico amplificando, sed ne breviter quidem recensendo, commemorem. Ursinam familiam dicito. Quid opus est pluribus? Multo, quam aut ingenii vis aut eloquentiæ valeat, luculentius & dignius ipsa se prædicat, suoque terram universam pervadit completque nomine. Sic Majorum virtutes præclaræ illæ quidem & admirandæ. At, si vel paululum BENEDICTI facta & mores attenderis, Virum suspicies propriis sic undique fulgentem micantemque luminibus, ut alienam lucem non desideret.

Ita porro industri, & Divino prope consilio factum videtur, ut, quoniam de excelso summoque gradu, quem simul atque virtutes contigerint, merito heroicarum nomen audiunt, in hoc tertio Volumine disceptatum est, Volumen ipsum tali Viro, in quo id genus virtutes eminere, ut cum maxime repertæ sint, commendare instituerim. Quin mihi ipse plane succenseo, propterea quod ex tam apto & uberi fonte exempla ducere prætermisi, qui ceteroqui pleraque illustria facta tum Virorum, tum Fœminarum, licet sine ulla vel Canonizationis, vel Beatificationis commendatione, identidem interserere non dubitaverim, non quo novi & indebiti cultus, qui supremum & solum Apostolicæ Romanæ Sedis judicium expectat & postulat, cuiquam auctor existerem, verum ut rei difficultatem exemplorum usu minuerem, & singula probe distinguerem incrementa virtutum, quæ, ut ut summæ, vel a Viris, vel a Mulieribus, etiamsi neque in Sanctorum, neque in Beatorum numerum relatis, neque fortasse in posterum referendis, si Deo placet, non prohibentur. Verum, quæ una reliqua est erroris emendatio, hanc ex animo amplector & libens; neque possum præcipua, quæ hoc libro continentur, leviter, ut fit, & cursim attingere, quin me statim ad BENEDICTI XIII. laudes, ipsa rerum, quæ indicantur, trahente natura, vocatum, adductum, & quasi abreptum intelligam.

Sci-

Scilicet in hoc libro ſermo fit a me de ingreſſu ad eum vitæ ſtatum, quem regularium appellant, de congruis ejus vitæ generis inſtitutis & moribus, de Epiſcoporum & Cardinalium muneribus, de officio & dignitate Romani Pontificis: quis horum poſſit non idem probitatis, conſtantiæ, religionis, pietatis, ceterarumque BENEDICTI XIII. meminiſſe virtutum? Sunt, qui, cum vulgaribus negotiis & curis ſolvuntur, ſeſeque ad clauſa & ſolitaria loca recipiunt, omnino nullum, ſunt, qui exiguum, ſunt etiam, qui opimum & pingue patrimonium relinquant. Alii, qui nullis, aut non ita magnis, alii, qui inſignibus vel ornamentis, vel commodis valedicant. Quoſdam reperias, quos naturæ bonitas, vel docilitas ad illud vitæ genus inclinet, nonnullos contra, quos mira vis, ardorque animi agat, incitet, urgeat. Quorum e numero quis ambiget BENEDICTUM fuiſſe, quem in tanta Familiæ nobilitate priorem natu, præſtantem ingenio, firma utentem valetudine, deliciis & opibus omnis generis affluentem, neque Parentis cariſſimæ monita, ſuſpiria, lacrymæ, quibus illa neſcia tum futuræ & Gnati, & univerſi Chriſtiani orbis utilitatis & gloriæ currentem a propoſito fine detorquere aut retardare viribus omnibus contendebat, neque blanditiæ & oblectamenta nuptiarum, neque rei domeſticæ adminiſtrandæ ſtudium tenuerunt, quominus iter, quo properabat, conficeret, & religioſo Divi Dominici Cœtui ſeſe alacer & ovans adjungeret.

Par eſt, velut hoc ipſo annotamus Volumine, par eſt Eccleſiaſticarum dignitatum ratio, quas pro eo, ut diverſa hominum indoles & inſtitutio magnam affert morum & affectuum diverſitatem, plerique uſque adeo excupiunt aventque perdite, ut non modo ſine ulla cunctatione delatas arripiant, verum nimio fortaſſe expetant opere, totoque conquirant animo. Secus alii, iique perpauci, vel plane refugiunt, vel, quantum modeſtos decet, minimeque pugnaces, a ſe removent ultro mandatas & reſpuunt. Quid ea de re BENEDICTUS ſenſerit, non admodum procul a nobis teſtimonia quærenda ſunt. Nam in hac ipſa juvenis adhuc Civitate morabatur, cum nihil tale cogitanti allatus eſt nuncius, eum a Pontifice maximo Clemente X. Cardinalem factum. Tum vero recuſare palam, & deprecari, quo tanta dignitas cum honoris ſplendore, & muneris officio a ſeſe abjudicaretur. Rem ſane incredibilem!

lem! Sed & nonnullis ſcribimus, qui tum adfuerunt, ſuperſtitibus graviſſimis viris; notumque eſt, mandatum fuiſſe a Clemente X. ne diutius ille Pontificiæ auctoritati refragaretur, ejuſque mandati monumentum exſtat certiſſimum. Itaque Divino Numini, quod nutu & voluntate Pontificis non obſcure referebatur, tandem, ut par erat, obſecutus in ſacrum cooptatus eſt Cardinalium Collegium.

Cardinales porro (quemadmodum a nobis hoc eodem libro memoratum eſt) aut Romæ in multiplici negotiorum, quæ illic geruntur, procuratione, rerumque agendarum tumultu, aut extra Urbem in ardua Eccleſiarum, Provinciarumque illorum fidei curæque concreditarum adminiſtratione verſantur. BENEDICTUS pauliſper Romæ commoratus, maximum vitæ ſpatium egit Epiſcopus; primum, idque breviuſculum Siponti, & Cæſenæ, reliquum, ſane diuturnum, Beneventi. Cui in primis Eccleſiæ quo ſtudio, Deus bone, qua vigilantia, qua ſolicitudine præfuit! Quam præclara geſſit! Quam multa! Quam nova! Quam difficilia! Quam neceſſaria tum ad ipſius Eccleſiæ decus & ornamentum, tum vero, quod caput eſt, ad animarum utilitatem atque ſalutem! Quæ ſi perſequi ſingula aggrediar, plane futurum ſit, ut ea ipſa in quam Volumen excrevit, moles hujuſce orationis copia & longitudine ſuperetur.

Jam quæ potiſſima Epiſcopi cura debet eſſe, non tulit ille, niſi quantum neceſſitate coactus eſt, divelli ſe, & a grege ſibi cariſſimo diutius abeſſe. Itaque & perraro Benevento abfuit, & breviſſime. Ad hæc aliquam Diœceſis ſuæ partem quotannis inviſere, magnifica Templa vel excitare, vel reficere & renovare, Aras ad Rem Divinam faciendam conſecrare, Religioſos Cœtus conſtituere, Hoſpitia, Noſocomia publica extruere, pauperum egeſtatem non iis modo, quas ab Eccleſiæ regimine percipiebat, verum & ſuis plerumque facultatibus ſublevare, eſurientes animas dulciſſimo panis Evangelici pabulo explere, Concilia nunc Provincialia, nunc Sinodalia cogere, leges in utriſque, quæ formis excuſæ circumferuntur, integerrimas condere, Confirmationem ſacram conferre, omnino cunctis ampliſſimi Sacerdotii ritibus, cæremoniis, officiis ſedulo & continenter adeſſe, nimirum hæc vitæ fuit, hæc temporis inſtitutio, quæ navum & induſtrium & impigrum Epiſcopum ſic exercuit & comparavit, ut poſt hominum memoriam pares pauciſſimos, neminem fortaſſe reperias Divini cultus, & muneris

pie

pie ſancteque obeundi ſtudioſorem.

Ceterum victu uſus eſt perquam tenui & auſtero, atque adeo carnis moleſtias, quæ cum infirmitate & ægritudine humanæ naturæ fere junguntur, non abſtinentia modo & temperantia compreſſit, ſed laboribus, ſed vigiliis, ſed jejunio maceravit. Spiritu nobili, non ambitioſo, conſtanti, non elato; blando, non imbecillo; &, quantum de aliis liberaliter & ſplendide prædicante, tantum modeſte de ſemet (quæ Chriſtiana humilitas eſt multo Deo, quam magnitudo animi, acceptior) & demiſſe ſentiente. Quo videlicet factum eſt, ut in tanto vel Epiſcopatus vel Cardinalatus ſplendore priſtini vitæ ſtatus, unde ad eas dignitates aſcendit (ceu Regularem decet, & a nobis in hac Operis noſtri parte propoſitum eſt) nunquam non meminerit, Dominicani cœtus inſignia retinuerit, inſtituta, mores, conſuetudinem ſervaverit, ut accuratum Divi Thomæ Aquinatis auditorem & ſocium facile poſſis agnoſcere. Sic enim Magiſter ille, neſcio, an doctrina, an ſanctimonia præſtantior quoſcumque ad eximios honoris gradus e mediis Regularium cœtibus extrahi & elevari intelligeret, iiſdem plane, quibus antea tenebantur (ſi modo cum officio novæ dignitatis conſentiant) teneri adhuc præceptis & regulis, cum probabat maxime, tum vero etiam planam edicere non dubitabat.

De pietate autem BENEDICTI erga Deiparam Virginem, & Philippum Nerium quid plura commemorem? Hoc miſſis ceteris non præteribo. Cum ingens terræmotus Beneventi obortus eſſet, illeque, vehementer concuſſo, disjecto, hiante ſolo, non ejus dumtaxat, quo deambulabat, cubiculi, ſed inferiorum quoque ædium præceps ageretur, deorſumque ſaxa inter & trabes rueret, protinus de illius ſalute deſperatum eſt; quippe quem non prius extinctum, quam ipſis intercluſum, obrutum cæmentis omnes judicaverint. Mirandum dictu, & quod cuivis facile monſtri ſimile videatur! Poſt aliquot horas e tanta, qua circum operiebatur, lapidum lignorumque mole non modo vivus, ſed præter omnium expectationem evaſit incolumis. Quo ſane ex periculo non ſua illum, ſed, quemadmodum ipſe beneficii magnitudinem prædicare ſolitus identidem profitebatur, Nerii virtus eduxit. Prælatum enim vero & indubium, quanti apud Nerium Benedicti cultus, & pietas eſſet, argumentum.

Bono

Bono igitur numine contigit, & optimo jure dignus eſt habitus, ut, qui cunctis admirabilium virtutum facile præibat, exemplo, Imperio quoque Chriſtianæ Reipublicæ aliquando præficeretur, ardentiſque inſtar lampadis, non humili anguſtoque deliteſceret loco, ſed in aprico & excelſo poneretur, unde nitidiſſimum lumen provide lateque diffunderet. Itaque ſumma Cardinalium conſenſione Pontifex maximus dictus eſt. Nunc vero tempus eſſet, ut, quoniam multiplices virtutum, quæ Romano Pontifice dignæ ſunt, gradus hoc quoque Libro proſequimur, &, vulgares inter, & heroicas quid interſit, exponimus, de illis quæ in BENEDICTO XIII. poſteaquam is ad ſummum Pontificatum delectus eſt, refulſerunt, & quo quæque loco conſtitui debeant, videremus. Quamquam id quidem eorum, qui me legerint, & hujus Pontificis facta vel ſpectarint ipſi, vel ex aliis perceperint, ſit judicium. Mihi vero ſatis eſt præcipua quædam veluti capita colligenti non aptiſſimam illam quidem, ſed neque obſcuram, neque prorſus alienam inſigniorum illius virtutum imaginem, & quaſi ſpeciem effingere.

Jam neminem unum, ut ego arbitror, latet, non nova profecto, non inaudita, ſed eximia tamen, hocque rarior, quo plerumque minus fincera, ſimplex & candida, & quam ſera poſteritas nunquam ſatis vel admiratione vel laudibus proſequatur, moderationem ne dicam, an veram animi fortitudinem atque conſtantiam, qua Pontificium honorem, quoad potuit, recuſavit. Quippe res eſt cum ab ipſius ingenio & conſuetudine non abhorrens, tum vero maxime nota, & crebris eorum uſurpata ſermonibus, qui tum magna opera, collatiſque ſtudiis ejus dignitatis accipiendæ, ad quam non tam ſuffragiis hominum, quam duce & volente Deo vocaretur, vehementer illi diu multumque hærenti & reluctanti auctores fuerunt.

Quid quod clariſſimis Alexandri II. veſtigiis inhærens, qui Pontifex maximus factus Lucæ Epiſcopatum numquam dimiſit, haud ſecus ille Archiepiſcopatum Beneventi retinuit, manens non in dignitate ſolum, ſed (quod multo præſtabilius eſt) in officio? Nam & quo illo fungeretur, nihil a ſenili ætate, nihil ab infirma valetudine, nihil a viarum & tempeſtatum incommodis metuens ſemel atque iterum ad Beneventi Eccleſiam profectus eſt, & eam

in primis magnis locupletavit muneribus, & cetera civitatis ejusdem pia & religiosa loca facultatibus auxit bonisque cumulavit.

Paucis laudationem concludo maximam. Quod familiari tritum est vulgatumque sermone, honoribus mutari mores consueviſſe, ab hoc videlicet fœdiſſimo vitio tam longe BENEDICTUS abfuit, ut vitæ ratio, quam Pontifex maximus secutus est, vix quidquam differre ab ea visa sit, quam vel Episcopus, vel Cardinalis jampridem injerat. Tanta fuit omni tempore ingenii, morum, victus, habitus similitudo. Quod si cuipiam forte videbitur rei veritatem paulo accuratius investiganti, quamdam in his subesse dissimilitudinem, idem fateatur denique necessum erit, non modo nihil e priſtino vitæ genere pro diversis honorum gradibus detractum esse, sed magnam potius laborum, molestiarum, solicitudinum accessionem factam. Quin & industriæ & diligentiæ non parvam, quas ad populorum institutionem, Deique cultum in consuetis Sacerdotii & religionis officiis semper adhibuit, ut mirarentur omnes, quemadmodum Vir jam prope senio confectus, & (quod pluris æstimo) vigiliis curisque graviſſimis debilitatus utramque vitam alacri promtoque animo coleret, & eam, quæ in Dei cælestiumque rerum contemplatione versatur, & eam, quæ rebus agendis, moribusque hominum ab omni labe purgandis, & ad vitæ integritatem probitatemque informandis incumbit.

Ut nihil dicam de Romano Concilio, sanctiſſimisque, quæ, illo præsertim auctore, inibi sancitæ sunt, legibus; nihil de vehementi animi contentione & ardore, quo Beatorum Sanctorumque numerum amplificavit; nihil de Nosocomio ad ægrotantium curationem aut scabie aut impetigine affectorum ædificato; nihil de sexcentis aliis largitatis ejus erga mendicos & pauperes, & miserationis prope inauditæ notis & argumentis: quibus ille non admirationem & obsequium duntaxat, sed omnium voluntates & studia singularem in modum devinxerat. Cujus rei testimonium esto ampliſſimum idemque jucundiſſimum, quod cum ejus corpus a Divi Petri Basilica, ubi depositum fuerat, hoc ipso Pontifice optimo Clemente XII. comprobante, ad templum Dominicani Ordinis penes sepulcra Collegarum suorum humandum comportaretur, tantus fuit fere universæ civitatis confluxus, tanta omnium exspectatio, tanta lætitiæ & benevolentiæ significatio, ut si vel nuperrime

rime ille, non ab aliquot annis occubuiſſet, vel superstitem adhuc aut redivivum intueri sibi quodammodo populus persuaderet, vel hæc forte apud plerosque opinio invalesceret, pompam illam haud multo secus colendam, atque aliæ suspici solent in quibus cineres & ossa Cælitum beatæ jam æternæque vitæ consortium efferantur. Profecto quicumque actam cunctam illius vitam respiciat, qui possit non magnum capere ad bene de cœlesti perpetuaque ejusdem felicitate sperandum argumentum? Præter ergo qualemcumque illam, quam ipsa sibi inscriptio Operis vindicat, grati animi famam, quemadmodum in altera Operis mei parte Clementem XI. Pontificem optimum maximum, quem sperare licebat a procellosis diuturni & ardui Pontificatus fluctibus in portum æternæ & placidiſſimæ quietis receptum, etiam atque etiam exoravi, ut precibus ad Deum fusis me confirmaret & adjuvaret ad Diœcesim hanc meam consilio, opere, & exemplo illustrandam; sic & in hac Operis mei parte summum Pontificem BENEDICTUM XIII. quem ad perennis gloriæ & gaudii sedem fauſtiſſime evectum sperare fas est, enixe precor, ut a Deo optimo maximo lumen mihi præsidiumque impetret, quo difficile Episcopatus officium integre & fideliter obeam, Ecclesiæ ornamenta & commoda amplificem, animarum incolumitati atque saluti & voce præsto sim & exemplo, idque ad extremum perficiam, ut, singularium ejus virtutum me non tam laudatorem, quam æmulatorem extitiſſe, & ipse in primis, cui hæc nostra, quantum possumus, commendamus, & omnino ceteri intelligant.

AUCTORIS EPISTOLA
AD EMINENTISSIMOS CARDINALES
SACRORUM RITUUM CONGREGATIONI PRÆPOSITOS,
ET REVERENDISSIMOS EJUSDEM CONGREGATIONIS CONSULTORES

Præmissa Volumini Quarto editionis primæ anno 1738.

BONO denique Numine, cujus admirandum in primis, & latissime patens fatemur auxilium, studio quoque & labore certe non parvo universum de Beatificatione Servorum Dei, & Sanctorum Canonizatione Opus absolvimus. Cujus quidem Operis, quæ tria typis excusa Volumina hucusque prodierant, gloriosis maximorum Pontificum (quorum præclara in nos extant promerita) primum Clementis XII. feliciter regnantis; secundum Clementis XI. tertium Benedicti XIII. nominibus scripta sunt. Nunc prælo quartum emittimus; idque in duas partes divisum Eminentissimis Cardinalibus sacrorum rituum Congregationi Præpositis, & Rmis ejusdem Congregationis Consultoribus commendamus. Hæc videlicet ea Congregatio est, ad quam summus Pontifex Sixtus V. non modo Causas Beatificationis & Canonizationis universas, sed cetera etiam ejusdem generis ad cultum Servorum Dei, Beatorum, Sanctorum quomodocumque pertinentia deferri mandavit. Hæc, cujus immensis laboribus singularique diligentia obscura quæque & difficillima, quæ passim in hanc materiam cadere solent, maturè discussa atque explicata sunt, & ad hæc tempora mirifice supra quam aut optari aut excogitari poterat, illustrata. Hæc, cui nostram ipsi, dum Advocati Consistorialis munere functi sumus, & scribendo, & vero etiam dicendo præstitimus operam non solum in notissimis Causis Bononiensium Civium Pii V. & Catharinæ Vigriæ, quæ nostro qualicumque patrocinio fauste cesserunt, sed & in aliis permultis, in quibus quantum studii diligentiæque posuerimus, nostra, quæ pu-

publice circumferuntur, Scripta declarant. Quid quod amplissimo Clementis XI. beneficio ad eximium Promotoris Fidei munus evecti, quæcumque a nobis per integrum viginti annorum spatium in Causas Beatificationis & Canonizationis, & in Beatorum Sanctorumque cultum animadversa sunt, hujusmet Congregationis judicio credidimus omnia, atque subjecimus? Sic vero per idem tempus in Consultoris officio versati sumus, ut nullus fuerit ex crebris, qui in conspectu vel summorum Pontificum, vel Cardinalium palam haberentur, conventibus, qui præsentiam nostram aliquando desiderarit: ut alios omittamus non paucos, quibus sive cum Cardinali in aliqua ex hujusmodi Causis Ponente, sive cum earumdem Causarum Postulatoribus rem privatim agentes adfuimus. Neque porro aut multiplicia Romanæ Curiæ negotia, quæ nos primis a suscepto Promotoris, & Consultoris officio temporibus non mediocriter exercebant, aut nova, quibus deinceps liberaliter aucti sumus, eaque gravissima munera a Secretis sacræ Congregationis Concilii, Consultoris sancti Officii, Doctoris sacrorum Canonum in Foro Pœnitentiariæ, aut alia quamplurima, in quibus sive considerandis sive gerendis nostra assidua opera summi Pontifices utebantur, nos aliquando tenuerunt, quominus & (quod Promotoris esset) accurate scribendo, & (quod Consultoris) ad singulos sacrorum rituum conventus sedulo accedendo utriusque officii partes impleremus. In quo sane a Benedicto XIII. sacra donati Purpura, & in Cardinalium numerum eidem Congregationi Præpositorum relati, quamdiu Romæ fuimus, vel ipso ceteroqui brevissimo temporis intervallo, numquam defecimus. Quæ cum ita sint, plane non dubitamus, fore, ut, hanc Epistolam quicumque legerit, facile intelligat, quo potissimum nomine Volumen hoc quartum in duas partes, uti diximus, distributum, vobis Eminentissimi Cardinales sacræ rituum Congregationi Præpositi, vobis, Reverendissimi ejusdem Congregationis Consultores, commendare instituerimus. Neque aliam dissimulabimus, quæ hanc maxime inscriptionem Operis sibi vindicat, non exiguam neque obscuram rationem, fructum nimirum, quem, ut ingenue fateamur, uberrimum cepimus ex ipsis doctissimorum Cardinalium, & sapientum Consultorum conventibus, quorum alii morte (heu nimium!) sublati sunt, alii etiamnum Congregationem hanc exornant mirum in mo-

modum atque perficiunt. Quod quantum dicamus ex animo, tum ſententiis manifeſtum eſt, quas, nunc Cardinali, nunc Conſultore aliquo auctoribus, in hæc Volumina identidem, ut occaſio tulit, conferre non prætermiſimus, tum vero etiam Decretis, quæ fideliter a nobis relata, & tamquam firmiſſimum opinionis noſtræ fundamentum propoſita & conſtituta ſunt. Hem ergo vobis, Eminentiſſimi Cardinales, & Conſultores Reverendiſſimi, univerſum Opus, dignum videlicet, quod veſtrum potiori jure, quam noſtrum appelletur, quando veſtra magis, quam doctrina noſtra comparatum atque confectum eſt. Hem propterea magnum ad bene ſperandum argumentum, ut vobis hoc ſaltem nomine non modo inviſum, ſed gratum etiam atque jucundum futurum ſit: quod tamen ipſum veſtræ erit humanitatis. Sed illud omnino erat obſervantiæ noſtræ, quantum vobis deberemus, hoc præſertim tempore meminiſſe, omnibuſque palam facere, quanto animi ſtudio dignitatem, ſapientiam, pietatem veſtram merito coleremus.

CAROLI CARDINALIS REZZONICO EPISC. PATAVINI

EPISTOLA AD SS. D. N.

BENEDICTUM XIV. PONT. MAX.

Præmiſſa Volumini Primo editionis ſecundæ anno 1743.

PATAVINUM Epiſcopatum ineunti mihi hoc ſtatim accidit optatiſſimum, ut primos fructus ab eo profectos publico grati animi teſtimonio ei potiſſimum offerre poſſem, ad quem maxime ſpectant. Offero enim Tibi BEATISSIME PATER, *occaſionem opportuniſſimam mihi exhibente inſigni Opere hoc Tuo, cujus abſolutionem ad ipſa curarum mearum primordia miro quodam conſilio Superi reſervarunt. Jam inibi hoc erat, ut e Seminarii mei typis diſcederet, nec, ut rediret ad Te, quidquam requirebatur aliud, niſi ut is præſto eſſet, qui ejuſdem Seminarii legitimam tutelam & curam amplexus, Tibi hoc officium gratiæ & dignitatis pleniſſimum rite perſol-*

ſolveret. Acceſſi ego ad hoc munus, & his auſpiciis in Patavinam Provinciam mihi nihil tale opinanti ſingulari clementia tua demandatam ingreſſus, hoc in primis curavi, ut illa grati animi officia, quæ pro amplitudine Tuæ Dignitatis in Te ipſum conferre non poſſem, in Opera ſaltem Tua ſummo ſtudio, & voluntate a me collata invenires. Quidni autem ſtudioſiſſime id facerem ejus Operis gratia, quod PONTIFICI *de me divinitus merito incredibilem gloriam, litterariæ Reipublicæ eximium ſplendorem, univerſæ Catholicæ Eccleſiæ ſummam utilitatem & ornamentum parit? Invideo,* BEATISSIME PATER, *Seminario meo, quod talis tantique Operis edendi cogitationem & curam ſuſceperit, antequam ego de tali re quidquam poſſem non dicam præcipere, ſed cogitare. Quanto enim alacrius ſiſterem ego me* SANCTITATI TUÆ, *ſi tibi hanc editionem ita demum offerre poſſem, ut gloriari mihi liceret, eam me auctore & principium & exitum habuiſſe! Sed ego hercule ſatis felix, cui, ſi incipiendi laudem aliena cura præripuit, ultimus ſaltem actus, qui quidem mihi videtur omnium pulcherrimus, relictum eſt. Ad hunc igitur divino quodam munere ego potiſſimum deſtinatus, tollo libenter Opus & nobis & poſteris omnibus admirandum, & Tibi Auctori ſuo, ſi non tam magnifice, quam tanta res poſtulabat, ſaltem accurate & diligenter excuſum defero ac trado; & ſi quid gratiæ hinc derivari in nos licet, me, & Seminarium meum per hunc optimum atque acceptiſſimum quaſi oratorem & internuncium SANCTITATI TUÆ enixe commendo.*

XIII. Cal. Octobris MDCCXXXXIII.

BE-

BENEDICTI XIV.

LITTERÆ APOSTOLICÆ

IN FORMA BREVIS

AD V.C. JACOBUM FACCIOLATI

Præmissæ Tomo I. Editionis Patavinæ an. 1743.

BENEDICTUS PP. XIV.

DILECTO FILIO

JACOBO FACCIOLATI.

DILECTE Fili salutem & Apostolicam benedictionem. Cum Archiepiscopalem Bononiensem Ecclesiam præsentes gubernabamus, magnis licet oppressi curis, quas munus illud amplissimum secum affert, aliquot antelucanas horas vix non quotidie somno subtraximus, opus non sane exiguum lucubraturi de Canonizatione Sanctorum, quod quatuor in volumina distributum typis edidimus in eo digestis tot rerum monumentis ad hujusmodi scientiam pertinentibus, quæ summo labore accuratissimoque studio collegeramus, dum per tres Pontificatus maximos Promotoris Fidei ministerium gessimus. Quin etiam insuavem molestiam suscepimus Indicis conficiendi, quo complexi sumus quidquid præcipue respicit cursum & prosequutionem causarum, quæ de sacra Apotheosi aguntur in Romana rituum Congregatione. Prætermisimus autem indicare tot per omnem lucubrationem agitatas ac dissolutas quæstiones Theologicas, Philosophicas, Physicas, sacræque Historiæ, quæ congruentes nostro tractando explicandoque argumento sese obtulerunt. Conscii tenuitatis nostræ, verecunde intelleximus ab omni eruditi orbis parte ac plurimorum litteris, lucubrationem nostram non inutilem, non injucundam, non levis momenti fuisse reputatam, ac sustinuisse benevolam expectationem, quæ de ipsa, fortasse immerito, commota fuerat; verum a pluribus desiderari locupletiorem Indicem rerum ibi disceptatarum, quo non parum sublevarentur, qui sua in multiplex negotium partiri tempora, ne-

cesse habent. Quocirca operæ pretium existimavi, librum rursus, aucto syllabo, prælo subjicere, ut communi commodo, omnium desiderio subservire possit. Facile tecum ipse perpendes, possemus ne cogitare, nedum animum adjicere ad recolligendum e tam varia diffusissimaque materia novum Indicem, dum prope immensa universi Christiani gregis solicitudine ac vigilantia, tantaque rerum gravissimarum mole, hoc præsertim difficillimo tempore, vix non obruimur. Quidpiam tamen subduximus nocturnæ quieti, ac necessariæ relaxationi, qua instaurari animi vires oportet, ut ad agendum sufficiant. Tunc enim abditi in privatam nostram bibliothecam, ac nobis propemodum restituti, plura magni momenti addidimus instituto pridem Operi, a Nobis deinceps congesta in adeo feraci argumento aut suppeditata recenti aliquo casu, post libri Nostri editionem expenso atque examinato. Hæc autem additamenta suo loco a Nobis inserta deferri ad te identidem jussimus; quandoquidem de nostro eodem litterario fœtu rursus evulgando cogitaveras. Te simul hortati sumus, ut, Nobis gratificaturus, permolestum uberioris condendi conficiendique Indicis negotium susciperes. Utrumque a te singulari adeo diligentia, peritia, studio patratum est, ut nihil ultra nobis optandum reliqueris, nec spem fefelleris, quam de tua virtute solertiaque conceperamus. Quæ perhonorifica de te sententia ut neminem lateat, maneatque grati animi Nostri memoria, atque eximiæ tuæ laudis publicum documentum, Apostolicis litteris in forma Brevis testari volumus; quibus etiam palam facere, ac declarare opportunum duximus, Nos quicquid præcipuum ac ponderosius in Codicem istum digessimus, elaborasse, dum Cardinalatus honore fungeremur. Quocirca non aliam præseferre auctoritatem, quam privati Auctoris, eosdemque intra privatæ auctoritatis fines ea quoque contineri, quæ adjunximus in hac iterata Operis editione, in lucem prodeunte, dum in suprema D. Petri Sede, licet prorsus immerentes, locati sumus; exceptis Decretis, quæ a Nobis Pontificatum Maximum gerentibus de hujusmodi argumento interposita, illic inserta sunt. Hæc enim pari volumus pollere jure, quo pollent reliquæ Decessorum Nostrorum Sanctiones, ista ipsa super re promulgatæ. Perge itaque, dilecte Fili, urgere susceptum laborem iis fortasse non supervacaneum, nec inanem aut inopportunum, qui Ecclesiasticam eruditionem, severiores disciplinas, & sacræ Apotheosis illustrem scientiam colunt. A nobis profecto plurimam inibis gratiam debitamque tuæ virtuti benevolentiam, cujus pignus Apostoli-

cam Benedictionem tibi peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XX. *Julii MDCCXLIII. Pontificatus Nostri Anno Tertio.*

Jo: Vincentius Luccheſinius.

JACOBI FACCIOLATI V. C.

EPISTOLA AD SS. D. N.

BENEDICTUM XIV. PONT. MAX.

Præfixa Volumini Primo editionis ſecundæ, ubi reſpondetur ſuperioribus Litteris Apoſtolicis.

ACCEPTO BREVI tam liberali atque honorifico, ita mihi, BEATISSIME PATER, eodem tempore obverſari animo cœpit & virium mearum infirmitas, & Pontificis ſummi Majeſtas, ut quid potiſſimum reponerem, quod ſimul grati animi loco eſſet, ſimul editionis hujus rationem aliquam redderet, non invenirem. Cum enim ego, ut Patavini Seminarii rationibus conſulerem, de hoc tam inſigni Opere rurſus edendo cogitaſſem, auſus & edendi veniam, & additamenta a SANCTITATE TUA petere, videbar mihi immane quoddam debitionis onus non ſatis fortaſſe prudenter ſuſcepiſſe. Nunc cum id ipſum ad gratiam aliquam valuiſſe videam, ita perfundor verecundia, & neſcio qua animi perturbatione commoveor, ut mihi ipſe non plane conſtem. Equidem ſæpe mecum reputavi, ad eam nos temporum felicitatem deveniſſe, ut ſummi Principes, non de Civitatibus modo, ſed de ſingulis hominibus bene mereri ſtudeant; ſuumque illud dignitatis faſtigium non extra humanam ſortem, ut apud barbaros adhuc uſuvenit, ſed paullo ſupra poſitum exiſtiment. Atque inter Principes ipſos ſiquis eſt unus, qui ad Superos proxime accedat, idemque de ſe moderate ſentiat, Tu certe is es, BEATISSIME PATER; multiſque jam rebus oſtendiſti, nihil homini, quam-

quamdiu cum mortalibus verſatur, magis convenire, quam ſe hominem agnoſcere, & cum hominibus pro mortali conditione agere. Mittamus cetera, & ad litterarum ſtudia, hoc eſt ad rem noſtram veniamus. Ibi Te rerum domina Divina Providentia collocavit, unde ſatis ad bonas artes commodi afferas, ſi alios ad ſcribendum impellas: at ipſe quoque ſcribis, & ea ſcribis, quæ viam hanc Eccleſiaſticam ineuntibus documento ad agendum, & ad ſcribendum exemplo ſint: Nam & ea, quæ nunc damus, & ea, quæ brevi daturi ſumus, ſunt ejusmodi, quibus nihil hac ætate nec præſtantius, neque utilius ex hoc quidem genere litteraria Reſpublica vidit. Hæc ſi in ſummo otio ſcripſiſſes, qui tamen tantam doctrinæ copiam ex omnibus litterarum atque artium fontibus derivatam non admiraretur? Quis plura ab uno homine requireret in Jure Canonico, in Hiſtoria, in Theologia, addo etiam in Phyſicæ diſciplina, unde præſertim volumen hujus Operis quartum excrevit? At omnia fere inter graviſſima primum Romanæ Curiæ, deinde Anconitanæ & Bononienſis Eccleſiæ munia, quaſi ad levamen quoddam animi, ſcripta ſunt. Verum de his alios judicare malo: illos dico, qui ex inſtituto libros expendere atque æſtimare ſolent; & hunc ipſum examinarunt, ut ex tribus Judiciis, quæ deinceps ſubjiciam, apparebit. Illud videtur mearum partium eſſe, ut de iis aliquid dicam, quæ curis ſecundis adjicienda judicaſti. Ea profecto ſunt hujusmodi, ut mihi quidem, qui in hoc doctrinarum genere nunquam antea verſatus ſum, ſed tamen quantum contendi ſtudio & induſtria poſſit in genere omni, certe non ignoro, vix perſuadere queam, inter ſummas totius Catholicæ Religionis, & Eccleſiaſtici Imperii curas, temporum difficultatibus in immenſum auctas, colligi, exponi, exornari, & ſuis quæque locis apta congruenterque diſtributa concinnari potuiſſe. Non eſt opus, ut ea ſingillatim recenſeam, quandoquidem ex gemino Indice cognoſcuntur. At primum quidem, in quo ſumma rerum capita continentur, non tam reficiendum, quam augendum duxi; alter, quem Indicem Indicis *voco, eorum gratia conditus a nobis eſt, qui ſingula ſibi incurrere in oculos ſtatim volunt, & niſi incurrant, deeſſe putant.*

Ceterum tua hæc, BEATISSIME PATER, non modo ad Auctorem, ſed mehercule tamquam ad Auſpicem redeunt ac Patronum: idque nunc primum poſt natas litteras fieri puto, vel certe

raro admodum factum esse, ut litterarium opus ad Auctorem ipsum auspicii caussa deferretur. Non es, opinor, valde rogandus, ut Tua benevole excipias, nisi forte quod minus comta & expolita ad oculos alliciendos, pro eo, quod sæculum tenet tabularum studio, videantur. Curavimus, ut nitida essent, & quantum typographica industria valet, etiam castigata. Multa ferunt anni venientes commoda secum: *proindeque si editioni tertiæ locus erit, quod sane sperare juvat, fortasse etiam magnifice. Præside illo ac Moderatore, quem Patavinis Sacris proxime præfecisti, cogitare poterimus. Interim ego PEDIBUS SANCTISSIMIS provolutus, quascumque comprehendere animo, & explicare verbis possum, laudes Tibi gratesque ago; meque novi hujus beneficii memoria obstrictum SANCTITATI TUÆ deditumque profiteor.*

Patavii prid. Kal. Sextil. MDCCXLIII.

JU-

JUDICIA III.

GERMANICUM, GALLICUM, ET ITALICUM

DE PRIMA HUJUS OPERIS EDITIONE

Præfixa Tomo primo a pag. XI. *usque ad pag.* XLI.
edit. Patavinæ anno 1743.

I. GERMANICUM.

EX ACTIS ERUDITORUM

Publicatis Lipsiæ Calendis Octobris Anno MDCCXL.

ADDITIS EDITORIS ANIMADVERSIONIBUS

De Servorum Dei Beatificatione & Beatorum Canonizatione Liber I. Auctore PROSPERO DE LAMBERTINIS, S. R. E. Cardinali Tit. S. Crucis in Hierusalem, Anconæ primum Episcopo, postea Bononiæ Archiepiscopo.

Bononiæ, formis Longhi, Excusoris Archiepiscopalis. 1734. fol.

Alph. 6. plag. 8.

QUOD felix faustumque & perenne sit, jam literæ bonæ & mansuetæ in Italia vigent, iique, quorum ad exemplum cuncti ora animosque convertunt, Musarum non solum sunt patroni, sed magna etiam ex parte operam ipsi studiumque scriptis operose nitideque evulgandis impendunt. Eminentissimos Curiæ Romanæ Patres, *Vincentium Ludovicum Gotti*, & *Prosperum de Lambertinis*, designaturi eramus, cum ille multis suffragiis summæ dignitati destinatus, hic vero prosperrima concordia communibusque suffragiis ad maximos, quos Ecclesia habet Romana, honores evectus fuerit. Quantis in posterum in illa Ecclesia incrementis status literarius videatur effulsurus, ex tantorum Virorum Operibus, diligentissime conscriptis, læti ominamur. Eminentissimus *Prosper*, nunc *Benedictus XIV.* in formula Dedicationis, ipsi Operi præmissa, *Clementi XII.* Pontifici suo optimo maximo, omnigenam prosperitatem apprecatus, nihil observantiæ & pietatis omisit, quam ex filio in patrem proficisci oportet. *Liber* hic *primus capitibus* 47. constat, quæ singula sic indicabimus, ne argumenta eorum potiora prætermittamus indicta. *In primo capite* Auctor summus de superstitiosa Gentilium Apotheosi exponit, quæ erat solennis alicujus hominis inter Deos adscriptio, vulgo *consecratio* dicta. *Tiberium* tentasse Christi apotheosim, Senatu respuente, ex *Tertulliano*, *Eusebio*, *Joanne Chrysostomo*, & *Gregorio Turonensi* demonstrat. *Hadrianus* idem cogitasse fertur: *Alexander Severus* Christo templum facere voluit, eumque inter Deos recipere. Utrumque Summus Pontifex ex *Lampridio* ostendit, addens, suorum Canonizationem non convenire cum Gentilium Apotheosi, nec ab ea suam deducere originem. In Apotheosi, suffecit productus testis

teſtis juratus, affirmans, ſe Conſecrandum vidiſſe ex igne rogoque redivivum reverti, & penetraſſe in cælum. In Canonizatione multorum teſtium affirmatio de heroicis facinoribus & miraculis Sanctorum producenda, dictaque eorum ſerio perpenduntur & examinantur. Ut in conſecratione mendacium animis fortius inſideret, combuſto Imperatoris corpore, & in cineres redacto, aquila dimittebatur, quæ animam Principis in æthera evehere perhibebatur, teſte *Herodiano lib. IV.* Homines quoque, multa vitiorum illuvie inquinatos, Diis a Gentilibus adſcriptos eſſe, ipſe credidit *Marcus Varro* apud *Auguſtinum de civit. Dei lib. VI. cap.* 2. Addidit hoc quoque Auctor maximus, Conſecrandum in Apotheoſi Gentilium inter Deos recenſitum fuiſſe; Canonizandos vero ſolenni judicio ab Eccleſia referri in album ſervorum & amicorum Dei. Quare *Auguſtinus* docuit *de civ. Dei lib. XXII. cap.* 10. *Nobis Martyres non ſunt Dii, quia unum eundemque Deum & noſtrum ſcimus & Martyrum*. Cyrilli Alexandrini teſtimonium *contra Julianum lib. VI. tom. VI. pag.* 202. ſic habet: *Sanctos porro Martyres neque Deos eſſe dicimus, neque divino cultu ſcilicet illos adorare ſolemus, ſed affectus & honoris; quin potius ſummis honoribus illos ornamus, puta, quod pro veritate ſtrenue certaverint, ſinceritatemque fidei eo uſque ſervaverint, ut animam ipſam contemſerint, repudiatiſque mortis terroribus, periculum omne vicerint... Nos autem non dicimus, ſanctos Martyres fuiſſe Deos, ſed illos omni veneratione proſequi ſolemus, eorumque loculos honoramus, tam clare virtutis remunerationem veluti quandam ac præmium, ipſis immarceſcibilem memoriam reponentes*. Epiphanii quoque locum Auctor maximus laudat, qui *adverſus hæreſ. lib. III. contra Collyridianos hæreſi* 59. (ſive 79.) *num.* 9. de ſancta Deipara ſubdidit: *Honoretur ſane Maria; Pater vero, Filius, & Spiritus Sanctus adorentur. Mariam adorare nemo velit. Non enim mulieri, ac ne viro quidem, ſed uni Deo, myſterium illud cultuſque tribuitur, adeo, ut nec Angeli ipſi tanto honori pares eſſe videantur*. Denique *in Synodo Nicæna II. Actione III.* ſic ſtatutum fuit: *Apoſtolicas autem Eccleſiæ traditiones, per quas honorare & adorare Sanctos & ſalutare docemus, ſuſcipimus & amplectimur, venerantes eos, ut famulos & amicos atque filios Dei*. Ex his aliiſque Patrum ſententiis maximus Auctor arbitratur ortum habuiſſe, quicquid Romana Eccleſia de Latria, de Dulia, & Hyperdulia docet, iſtam ſoli Deo, illam Sanctis, hanc ſoli Humanitati Chriſti, & Beatiſſimæ Virgini tribuens. Latriam ſoli Deo competere, jam tradidit Auguſtinus *de civ. Dei lib. X. cap. I. & lib. XX. contra Fauſtum cap.* 21. En locum poſteriorem: *At vero illo cultu, qui Græce* Latria *dicitur, Latinè uno verbo dici non poteſt, cum ſit quædam propriæ Divinitati debita ſervitus, nec colimus, nec colendum docemus, niſi unum Deum*. Joannes Damaſcenus *orat. III. de Imaginibus* eandem de Latria notionem animo informavit. Monet Auctor maximus, vocem adorationis nunc deſignare latriam, ſtricteque ſumi, nunc late ſumtam pro dulia & hyperdulia etiam capi, exemploque, ex *I. Par. XXIX.* deſumto, ubi in Vulgata legitur: *Adoraverunt Deum, & deinde Regem*, rem illuſtrat. Alio idem quoque argumento utitur, ut Canonizationem ab Apotheoſi derivatam fuiſſe, neget. En Pontificis ſummi verba: *Sanctorum Canonizatio fundatur in doctrina Catholica de cultu, invocatione, & interceſſione Sanctorum, & ab antiquiſſima Eccleſiæ diſciplina originem habet, ſecundum quam ſapienter animadverſum eſt, permiſſum eſſe non debere unicuique juxta proprium arbitrium quemcunque ſibi bene viſum publico cultu, tanquam in cælis exiſtentem, apud Deum interceſſorem colere & venerari, ſed Eccleſiaſticum judicium accedere debere, in quo, viſis videndis, ſtatuatur, an hic vel ille publice colendus ſit*. De religioſo cultu Sanctis præſtando hæc profert ſacri Codicis teſtimonia: *Num. XXII.* 27. 31. *Joſ. V.* 14. 1. *Reg. XVIII.* 7. 2. *Reg. IV.* 37. *II.* 15. tandemque ſubdit: *Quamvis noſtri*

ſtri non ſit inſtituti, de controverſiis Catholicæ fidei cum Hæreticis agere in præſenti, & Divinæ Scripturæ teſtimonia ad impugnandam eorum pertinaciam congerere; alios tamen Divini eloquii locos, arrepta opportuna occaſione, pro Sanctorum invocatione & interceſſione alibi afferemus. Fatetur tamen, non ita frequentem in Scripturis haberi mentionem invocationis Sanctorum, eo quod populus admodum proclivis fuerit ad Polytheiſmum ſtante Vet. Teſtamento, Codex autem Nov. Teſtamenti in doctrina fidei ad Chriſtum redemtorem dirigenda ſit occupatus. Fatetur porro, cultum Sanctorum in Eccleſia fuiſſe ſubſtitutum, abjectis falſis Numinibus & Apotheoſibus impuris. Theodoretus certe ita *ſerm. VIII. de Martyribus: Suos mortuos Dominus Deus noſter in templa pro Diis veſtris induxit, ac illos quidem caſſos vanoſque reddidit*. Hæc fuſius duximus repetenda. *Capite ſecundo* Auctor maximus expoſuit *de Martyrum ſecundum antiquam Eccleſiæ diſciplinam differentiis, & eorum cultu*, præmiſſo diſcrimine inter Lapſos, eorumque diverſa fata, unde dicti fuere *idololatræ, ſacrificati, thuriacati*, & *libellatici*. Pertinent hæ differentiæ cumprimis ad ſeculum tertium. Libellatici fuerunt generum duorum. Alii enim libellum tribunalibus offerebant, quo, ſeſe religionem Chriſtianam dereliquiſſe, confeſſi eximebantur ab onere publice ſacrificandi, aut tribunalibus ſeſe ſiſtendi. Alii ſoluta pecunia ſeſe a vexatione redimebant, palam tamen confeſſi, ſeſe Chriſtianos eſſe, & ſe nolle a Chriſto recedere. *Extorres* autem dicti fuerunt, qui exilium ſponte elegerunt, ne cogerentur Chriſto maledicere, ejuſve doctrinæ renuntiare; certe illi, qui nomen Chriſti coram Magiſtratibus libere confeſſi, patria per eoſdem Magiſtratus expellebantur, expulſione in pœnam confeſſionis irrogata & accepta. *Profeſſores* dicti, qui non interpellati coram Præſidibus comparebant, & ſeſe martyrio ſubeundo offerebant. *Confeſſores* vero dicti, qui Chriſtum palam & coram tyrannis ſeu fidei hoſtibus confeſſi, quolibet tormentorum vel pœnæ genere affecti, ſuperſtites tranquillam mortem obibant. *Martyres*, qui ſanguine ſuo veritatem doctrinæ Chriſti obſignarunt, alii fuerunt *deſignati*, alii *conſummati* ſive *coronati*, alii *vindicati*. Deſignatis mortis ſententia declarata, effectui licet haud data. De conſummatis triumphavit inſontibus pœna capitalis, a tyrannis conſtituta. Dies, quo Martyres morte ſua quondam Chriſtum gloria affecerunt, religioſe celebratus, ut ex Actis martyrii Policarpi ac aliunde conſtat. *Vindicatus Martyr* eſt, qui declaratus eſt talis communi piorum ſententia. Optatus Milevitanus *lib. I. adverſus Parmenianum* Martyrem vindicatum commemoravit. *Capite tertio* maximus Auctor expoſuit de collectione Actorum martyrii, & eorum examine, Eccleſiaſticoque ſuper illis judicio. Acta eorum, qui olim pro Chriſti fide mortui fuerunt, ſincera collecta fuiſſe, ex libro *de Pontificibus Romanis* docuit, ubi locus inſignis legitur de S. Clemente Papa: *Hic fecit ſeptem regiones dividi Notariis fidelibus Eccleſiæ, qui geſta Martyrum ſollicite & curioſe unuſquiſque per regionem ſuam diligenter perquirerent*. Conferri poſſunt, quæ ibi de S. Fabiano & S. Antero perſcripta extant. Cyprianus *in Epiſtola, tempore ſui receſſus ſcripta Clero Carthaginienſi*, mandavit, ut Acta Martyrum ſcriberentur, & dies conſummati agonis diligenter annotarentur. Huc ſpectant Acta proconſularia, a Notariis Gentilibus ſcripta, nec non a Chriſtianis conſignata, qui ſeſe Gentilibus immiſcuerant. Actorum collectioni ſucceſſiſſe Eccleſiaſticum judicium, docet idem. Quomodo Martyrum notitia ab una Eccleſia ad aliam per literas encyclicas fuerit tranſmiſſa, exemplis haud unis demonſtrat. Ab hiſce Epiſtolis tabulæ Eccleſiaſticæ, quibus natalitia Martyrum conſcripta habebantur, quæque *Faſti* a Tertulliano fuerunt appellatæ, ſuam originem habuerunt. A Faſtis vero Calendaria, Martyrologia, & Paſſionalia ortum duxerunt. Addidit Vir ſummus:

Si ab una ad aliam Ecclesiam Epistolæ transmittebantur, ut unaquæque certior fieret de iis, qui mortem pro Christo passi fuerant, nemo est qui jure sibi suadere possit, consimiles Epistolas ad Ecclesiam Romanam, aliarum Ecclesiarum matrem, centrum Catholicæ unitatis, ad Romanum Pontificem, Christi in terris vicarium, & Apostoli Petri successorem, non fuisse transmissas. Argumenta, quibus hoc edoceri posse videtur, vel spuria, vel incerta, sollicite declinat, provocans eo fine ad Acta S. Ignatii Martyris, quæ a Ruinarto inter sincera & selecta Martyrum Acta recensentur. Eodem referenda est Epistola S. Cypriani, in qua hic respondit Clero Romano, qui ad illum de martyrio S. Fabiani literas dederat. Ut comprobet, Acta ad summum Pontificem transmissa fuisse, ut cultus in honorem Martyrum aut introduceretur, aut introductus confirmaretur, laudat locum Gregorii Turonensis *de gloria Martyrum I.* 51. 64. *pag.* 782. 794. *edit. Ruinarti. Capite quinto* Vir summus maximusque *de Confessoribus, & eorum cultu* differuit. De confessoribus multa cum laude locuti fuerunt Cyprianus & Isidorus Hispalensis. At initia cultus ipsorum nondum satis sunt in expedito. Mabillonii testimonium ex *Præfatione ad seculum quintum Ordinis S. Benedicti* §. 6. *num.* 97. est admodum commemorabile, ac sic habet: *Ut Martyribus, sic etiam Confessoribus, honos publico cultu delatus ab Ecclesia est, id fieri cœptum seculo quarto.* Jam vero ante Sec. IV. honorem publici cultus Martyribus fuisse delatum, putarunt Justus Fontaninus, aliique. Seculo IV. Martyrum reliquias sollicite jam asservari, transferri, atque in honore esse cœpisse, festosque martyrum dies agitatos fuisse Pontifex maximus haud unis docuit exemplis. Ordo autem Romanus eos tantum Martyres semper admisit, qui sunt in hodierno Canone, Confessoribus semper exclusis. In liturgia Mozarabica, cujus ignoratur initium, post Martyres fit mentio *omnium pausantium*, atque recitantur nomina *Hilarii*, *Athanasii*, & aliorum plurimorum, quorum alii in album Sanctorum relati sunt, alii minus. Ea enim ætate par erat utrorumque causa, nec in Ecclesia declarari cœptum, quemquam ex illis æterna frui Dei visione. In Synodo Atrebatensi, quam attulit Mabillonius *Sec. V. Benedictino*, inter Hæreticos condemnatos illi jam leguntur relati, qui asseruere, solis Apostolis & Martyribus venerationem ab Ecclesia esse impendendam, exclusis Confessoribus. Auctor summus *pag.* 45. *col.* 1. hæc intexuit: *De examine initii cultus SS. Annæ & Joseph alibi habebitur sermo.* Unde conjectamus, ipsi fuisse in animo, accuratius in hoc argumentum inquirere publice. Hieronymus *in sermone de Assumtione Mariæ* de cultu tunc Mariæ exhibito sic sensit: *Neque dubium est illam, quæ meruit pro liberandis ferre pretium, posse impertiri suffragium libertatis. Nostra inter hæc jugis oratio ad Dominum dirigatur.* Et rursum: *In Christo fuit plenitudo gratiæ, sicut in capite influente, in Maria vero sicut in collo transfundente.* Addit Auctor maximus tandem, quæstionem de initio cultus Confessorum nihil habere commune cum cultu Beatissimæ Virginis & Apostolorum; communi quippe omnium Ecclesiarum consensu in ipso Ecclesiæ principio cultus tum Beatissimæ Virgini, tum Apostolis delatus est, quod ipsum existimat demonstrari a Mabillonio *in Præfatione ad sec. V. Ordinis S. Benedicti* §. 6. *num.* 92. *Capite sexto* disseruit de Ecclesiastico judicio requisito, antequam cultus religiosus Confessoribus fuerit exhibitus. Judicii hujus originem repetit ex antiquis, iisque solennibus corporum Confessorum translationibus & elevationibus, auctoritate Episcopali factis, in quibus initium Ecclesiastici cultus constiterit. Argumentum desumit ex Episcoporum decretis, pro remotione cultus eorum promulgatis, qui ex errore populi, nulloque præcedente Episcopali examine, inter Confessores beatos cultu publico fuerint recensiti. Ex Concilio enim Agrippinensi apud Ivonem *par. III. Decreti cap.* 54. hæc habentur:

De

De Ecclesiis seu Sanctis noviter inventis, nisi Episcopo probante, in cujus territorio sunt, minime venerentur. In *Capitulari Caroli M. ad A.* 801. de Sanctis recens inventis statuitur, ut non colantur, *nisi Episcopo probante ... salva de hac & de omnibus Ecclesiis canonica auctoritate.* In *Synodo Atrebatensi A.* 1025. *cap.* 2. decretum fuit, *ne sepultis temere divina solvantur, nisi per provincialem Episcopum vita sepulti examinetur, si secundum Evangelium fuit.* Translationes corporum solennes, seculo VI. antiquiores, Auctor maximus deprehendere haud valuit. Antiquissima earum est translatio corporis Joannis, Abbatis Reomensis, opera Leopardini Abbatis, & sociorum, *qui cum consilio Episcoporum sanctum altare construxerunt. Capite septimo* Pontifex Summus exponit *de interventu auctoritatis summi Pontificis in cultu decernendo erga Martyres & Confessores*, ratus, singulorum Episcoporum decreta de cultu Martyrum & Confessorum vim obtinere non potuisse in universa Ecclesia, nisi accessisset tacita aut expressa summi Pontificis auctoritas. Primus is videtur actus, cum Acta Passionis Vigilii, Episcopi Tridentini & Martyris, ad summum Pontificem transmissa sunt pro cultu erga eumdem statuendo. In hoc actu fieri consuetudinis mentionem, annotavit Honoratus de Sancta Maria, Carmelita Discalceatus, *tomo II. animadversionum super usu Criticæ lib. I. diss. I. art.* 5. *n.* 1. Idem de Joanne Chrysostomo ostendere laborat Auctor maximus. Non est nostri instituti reliquos quoque percensere & adjungere Actus. *Capite octavo* Auctor summus agit *de ejusdem interventu auctoritatis*, exorsus inde a Joannis XV. ætate, & progressus ad Alexandrum III. usque, qui inter Sanctos retulit Eduardum, Regem Anglorum. Cœpit ea ætate auctoritas Pontificis summi esse maxima in causa Beatificationis & Canonizationis. Exempla enarrantur inde ab Alexandri III. ævo in *capite nono*. *Capite* vero *sequenti* in eo totus est Auctor maximus, ut ostendat, Canonizationes in generalibus Conciliis fuisse peractas, & extra ea etiam a Papa Romano effectui datas. Primates, Archiepiscopi, & Episcopi olim per Episcopalem jurisdictionem ad tempora usque Alexandri III. jure proprio & citra subjectionem in hoc momento exhibendam summo Pontifici, Beatificationis negotium in provincia, & diœcesi sua administrarunt. Contendit vero Auctor maximus, cultum illum exstitisse particularem, siquidem Episcopi illi limitata gavisi fuerint jurisdictione. Nolimus tamen inficiari, cultum ejusmodi sæpissime ab una diœcesi perveniisse ad aliam citra universale decretum, ac inde dari admodum multos Sanctos & canonizatos in Romana Ecclesia, quos universæ Latinæ & Romanæ Ecclesiæ Episcopus Cælitibus haud adscripsit. Id ipsum declaravit uberius Auctor summus loco alio, qui hoc in loco negotium Canonizationis ob cultum universalem ei adhærentem, soli Pontifici assignat. (1) *Capite undecimo* cumulat pronuntiata eorum, qui jus beatificandi & canonizandi Pontificibus Romanis reservatum arbitrantur. *Capite duodecimo* exequitur fundamenta, quibus potestas canonizandi innixa apparet. Sanctos esse invocandos, hæc regula est prima, prora, puppisque. Ut itaque maximus Auctor ostendat, Sanctos esse invocandos, provocat ad Vulgatam, & hæc loca: *Gen. XLVIII.* 16. *Exod. XXXII.* 13.

ANIMADVERSIONES.

(1) Per *locum alium* significant eruditi Lipsienses caput VI. primi libri, cujus loci verba referre volo, ne existimetur Auctor libri contraria dicere. *Inferri quoque posse videtur, cultum ab uno Episcopo in sua diœcesi statutum, accedente aliorum Episcoporum, & sic universalis Ecclesiæ approbatione, una cum assensu expresso, vel tacito summi Pontificis, ad Canonizationis terminos perveniisse.* Loquitur autem de antiquis Ecclesiæ sæculis.

2. *Paral. VI.* 42. *Dan. III.* 35. 2. *Reg. XIX.* 34. *Jer. XV.* 1. *Matth. XXVII.* 47. *Ap. I.* 4. *V.* 8. *VIII.* 4. Irenæum laudat, qui *Mariam Evæ* vocaverit apud Deum *advocatam*. *Lib. V.* Origenem addit, qui *lib. VIII. contra Celsum pag.* 432. ostenderit, Sanctos Deum exorare pro hominibus, eumque hisce placatum reddere. Approbat eo nomine Epistolam Cypriani ad *Cornelium* 5. *edit. Pamel.* existimantis, *per Sanctorum, apud Deum regnantium, orationes hic degentes adjuvari*. Protestantes etiam, Sanctos in regno gloriæ pro Ecclesia militante optima quævis generatim exoptare & expetere, largiuntur. At; inde sequi, Sanctos esse invocandos, eosque uniuscujusque desideria & necessitates nosse, sibi ut persuadeant, animum inducere non possunt. *Capite decimo tertio* summus Auctor declarat benefactum, quo aliquando solennia Canonizationis explentur. *Sequenti* exponit de Canonizationum subjecto. *Capite decimo quinto* differit de gravitate causarum Canonizationis, & de his, quorum opera & consilio summi Pontifices in definiendis illis olim usi fuere. *Capite decimo sexto* exponit de sacrorum rituum Congregatione. *Capite decimo septimo* plana reddit ea, quæ ad Protonotarium & Secretarium sacræ Congregationis, & Rotæ Romanæ Auditores attinent, qui eidem Congregationi sunt adscripti. *Capite decimo octavo* agit de Fidei Promotore, & ejus Subpromotore, quorum uterque expetit Sancti alicujus Beatificationem vel Canonizationem, ab amandante quodam ad fidem miraculis a Beato factis faciendam missus Romam. *Undevicesimo capite* differit de Notario & Archivi Inspectore, Interpretibus Processuum, Procuratoribus, Advocatis, & Medicis, aliisque Ministris Congregationis rituum sacrorum. *Vicesimo* differit de diligentia multiplici per Romanos Pontifices antiquiori tempore adhibita in discussione causarum Beatificationis & Canonizationis, atque de serie Actorum, qua antiquiori tempore eadem pertractantur. *Sequenti* differit de Consistoriis, quæ olim ad causas Canonizationis definiendas cogebantur. *Capite vigesimo secundo* tractat de serie Actorum in causis Beatificationis & Canonizationis secundum præsens Sedis Apostolicæ institutum, atque de diligentia, quæ examini eorum solet impendi. *Vicesimo tertio* exponit de nonnullis momentis, ad institutum Congregationis sacrorum rituum spectantibus, quæ ante tempora Clementis XI. viguerunt. *Sequenti* agitur de solennitate Beatificationis. *Caput vigesimum quintum* proprium est expositioni transitus a Beatificatione ad Canonizationem. *Capite vigesimo sexto* exponitur de serie Actorum in causis Martyrum, quæ sunt introductæ post decreta Urbani VIII. atque procedunt per viam non cultus. *Vigesimo octavo* agitur de Auctorum opinionibus, quantum attinet ad signa & miracula in Martyrum causis. Id quod sequitur, *caput* exponit de Ecclesiastica disciplina in miraculorum necessitate pro Martyrum causis. *Caput trigesimum* agit de sacræ Congregationis rituum consuetudine, quantum attinet ad miraculorum necessitatem in causis Martyrum. *Trigesimum primum* spectat ad Actorum seriem in causis sive Confessorum, sive Martyrum, quæ introducta fuisse constat post decreta Urbani VIII., & quæ procedunt per viam casus excepti. *Trigesimum secundum* inde agit de serie Actorum in causis Confessorum, sive Martyrum, introductorum post decreta Urbani VIII., & quæ procedunt per viam casus excepti in transitu a Beatificatione æquipollenti ad formalem Canonizationem. *Sequenti* differitur de eadem serie Actorum. *Trigesimo quarto* instituitur tractatio de Consistoriis, tum privato, tum publico, nec non semipublico, habendis pro absolutione causarum Canonizationis. *Trigesimo quinto* agitur de nonnullis aliis orationibus, quæ fiunt in publicis Consistoriis a Consistorialibus advocatis. *Trigesimum sextum caput* fuit inscriptum *de solennitate Canonizationis*. *Trigesimum septimum* exponit de actibus cultus, qui Servis Dei post Beatificationem defertur. *Trigesimo octavo* agitur de actibus cultus, qui Beatis post Canonizationem exhibetur. *Trigesimum nonum* edisserit differentias, quæ Beatificationem inter & Canonizationem intercedunt. *Capite quadragesimo* explicatur Sedis Apostolicæ permissio, quæ per Beatificationem obtinetur. *Quadragesimo primo* nonnulla indicantur momenta de Sedis Apostolicæ definitiva sententia, quæ in Canonizatione profertur. *Quadragesimo secundo* illustratur Ecclesiasticum judicium, quod in Beatificatione interponitur, an scilicet id falli possit, & an ad fidem Catholicam pertineat, nec ne. *Quadragesimum tertium* exponit de Ecclesiastico judicio, quod interponitur in Sanctorum Canonizatione, atque disquirit, an illud extra fallendi pericula sit constitutum. In *capite quadragesimo quarto* objectiones, huic sententiæ vulgo opponi solitæ, refelluntur. *Capite quadragesimo quinto* disquiritur, an sit de fide, summum Pontificem non posse errare in Sanctorum Canonizatione; & an sit de fide, Canonizatum esse Sanctum. Prius Doctiores Pontificii ad unum omnes largiuntur; posterius vero inter eosdem adhuc controversiis est implicatum. Sylvius certe *tom. V. controv. lib. IV. quæst.* 2. *art.* 14. *pag.* 338. *col.* 2. hæc habet: *Ceterum quæ certitudine sit tenendum, Pontificem non posse in Canonizatione Sanctorum errare, non prorsus liquet*. Posterius tamen assensu suo corroborare annisi fuerunt Ricciolus in libro: *Immunitas ab errore tam speculativo, quam practico, definitionum sanctæ Sedis Apostolicæ*, ac Cardinalis de Lauræa in *lib. sent. Tom. III. disput. VI. art.* 3. nec non Maurus *Theolog. tom. II. lib. VII. quæst.* 140. *n.* 17. Fide divina omnino est credendum, eum qui in fide viva, & legis divinæ custodia objerit, salvum fore, æternaque fruiturum beatitudine. Pontifex olim solitus fuit, ipse adhuc *Leo X.* hæc præmittere, cum Cælitibus adorandis aliquem esset adscripturus: *Antequam ad pronuntiationem veniamus, protestamur publice apud vos præsentes, quod per hunc actum Canonizationis non intendimus aliquid facere, quod sit contra fidem, aut Ecclesiam Catholicam, sive honorem Dei.* Jo. Albertus Fabricius *in bibliographia antiquaria cap.* 8. §. 25. ex hac protestatione collegit, Pontifices fuisse confessos se in Canonizationibus Sanctorum falli posse. Idem momentum acrius ursit & confessus fuit Joannes Launojus *in Epistolis* Cantabrigiæ editis A. 1689. *in ep.* 5. alibique. Auctor maximus Launojum ideo (2) vocat *Romanorum Pontificum & Sedis Apostolicæ hostem apertissimum*, additque, opuscula ejusdem a sacra Indicis Congregatione merito fuisse proscripta. Ut hoc telum Pontificii Scriptores Doctoresque evitarent, varias excogitarunt respondendi rationes. Alii strenue negarunt, historia invita, protestationem ejusmodi unquam a Pontifice summo adhibitam fuisse. Verum ea habetur *in libro sacrarum Ceremoniarum* Archiepiscopi Corcyrensis, qui liber tempore Leonis X. in lucem publicam prodiit. Addimus testem Petrum Amelium, *in Ordine Romano* docentem a Bonifacio IX. eandem adhibitam fuisse protestationem in Canonizatione sanctæ Brigittæ. Alii finxere, Pontificem olim ad Canonizationes a Principibus fuisse coactum, ideoque illam protestationis formulam adhibitam esse. At quis Pontificem cogere voluisset? Et ubinam de illa coactione extat exempli vola vel vestigium? (3)

ANIMADVERSIONES.

(2) Non *ideo* tantum, sed aliis quoque de causis, & quidem gravissimis, ut locum legenti facile apparebit.

(3) Non erat hic omittendum, Protestationem hujusmodi ab Auctore ita explicari eodem capite 44. ut esset precatio Deo fusa, ne Pontificem fineret in errorem incidere; & hanc explicationem idoneis monumentis confirmari. Utcumque autem sit, ex ea inferri non potest, Pontifices se errori obnoxios agnovisse. Hic enim, inquit Auctor, ejus rectus & legitimus sensus esse videtur: Protestor, me non decernere cultum Sanctis,

Diſſident præterea Doctores Romanæ Eccleſiæ in hiſce duabus quæſtionibus dijudicandis: an Papa falli queat in Canonizatione Sanctorum; an ſit de fide, Canonizatum eſſe re vera in gloria. Poſtquam attulit Noſter in utramque partem tum ſententias Doctorum, tum ſententiarum argumenta, ipſe ſubdidit hæc tandem: *Videtur nobis utraque opinio in ſua probabilitate eſſe relinquenda, uſquequo Sedis Apoſtolicæ judicium prodeat*. Marcum Antonium de Dominis appellavit *apoſtatam execrabilem*, eo quod (4) hic in libro de *Republica Eccleſiaſtica lib. VII. cap.* 5. *num.* 58. ita ſcripſerat: *Eos Papæ canonizant, hoc eſt ferme deificant, quos ambitio Romana, quos avaritia deificandos ſuadet. Quantam vero vim pecuniæ Canonizatio requirat, novit Curia Romana, ita, ut jam non niſi magni Principes, aut amplæ Civitates (novit hoc nuper Mediolanum) ſumtus promoveant*. Impenſas illas eſſe graviſſimas, maximus Auctor haud inficiatur; at eas neceſſitatibus rei publicæ ſacræ Romanæ propulſandis eſſe neceſſarias & accommodatas putat. Affert deinde locum Paridis de Graſſis, olim Ceremoniarum ſummi Pontificis Magiſtri, ex *Diariis Manuſcriptis*, in quibus hic egerit de Canonizatione S. Franciſci de Paula, teſtati, ſe Leoni X. Papæ interroganti, cur tantæ fierent in Canonizationibus expenſæ, ita reſpondiſſe: *Hanc expenſam ſic amplam ideo ab Eccleſia, ſive a Sede Apoſtolica, & a Pontificibus non ſolum tolerari, ſed etiam quodammodo præcipi, ut ex ea quaſi impoſſibili, vel ſaltem dura abſterreantur Principes & populi ad petendum, hujuſmodi Canonizationes fieri*. An Paris genuinum conſilii ſcopum attigerit ex toto, videtur eſſe ambigendum. Examinationi miraculorum tempus eſt impendendum, viriſque ea expendentibus, conferenda ſunt honoraria. Expenſis moderandis Pontifices Romanos ſtuduiſſe, Noſter indicat, ſpem ſuggerens, poſſe nonnullas, ſi eas pro ſuperfluis habiturus ſit Pontifex Romanus, inde reſecari. Harianus VI. ut adſcriberet Cælitibus Antoninum & Bennonem, expenſas exegit nullas, eaſque fieri vetuit, teſte Blaſio Ortizio Canonico Toletano, *tom. VII. Act. Sanct. Bolland. Maji pag.* 555. Auctor ſummus arbitratur, a præſentia Spiritus ſancti ſummum Pontificem in negotio Canonizationis dirigi, *reductive ad fidem pertinente, atque univerſam Eccleſiam reſpiciente*. Ipſe vero enumerat ordinem judicialem, in cauſis Beatificationis & Canonizationis ſtatutum, ad veritatem eruendam aptiorem, atque expenſas in eum faciendas. Ii, qui nomine urbis, familiæ, Capituli, deſiderant, ut civis ſuus quidam Cælitibus adſcribatur, vocantur *Poſtulatores*. Hiſce ſumtus ſuppeditant, qui rebus ſuis eos præeſſe voluerunt. Procuratorum, Advocatorum, & Notariorum laboribus æſtimatio fuit Romæ dudum præſcripta. In *Alexandri VII. taxa*, quæ Appendicis loco hic acceſſit, decernitur accurate, quid Excuſori, quid Fidei Subpromotori, pro ſua reviſione & ſubſcriptione, quid Correctoribus pro correctione ſua, ſit ſolvendum. Hujus taxæ viget in hunc diem uſus & conſuetudo. Potuit maximus Auctor hæc eo accuratius exponere, quo diligentiori ratione ipſe olim munus *Promotoris fidei* geſſit. Hoc olim conjunctum erat cum munere Advocati fiſcalis. At Clemens XI. A. 1708. utrumque munus voluit eſſe disjunctiſſimum. Fidei Subpromotor peculiaribus ſuis gaudet emolumentis, quæ ipſi a Poſtulatoribus ſolvuntur; nempe ſtipendium decem ducatorum pro *proceſſu* quolibet forenſi, qui ab eodem Subſtituto eſt examinandus, ſecundum Urbani VIII. decreta *pag.* 62. ac recentiorem Innocentii XI. expoſitionem. Subjungit idem nonnihil de propinis, ſeu ſportulis, quæ olim ſolvebantur ab eis, qui ordinibus Cælitum aliquem adſcribendum curabant, decretiſque Romanorum Pontificum ſunt ſublatæ, nominatim ab Innocentio XI. & Alexandro VIII. Manſere tamen ſportulæ ſolvendæ Secretario, ac Fidei Promotori. Singulis ſolvuntur aurei centum: Fidei vero ſubpromotori 15. Hodie itaque Papæ, Cardinalibus, & Conſultoribus nil datur a Poſtulatoribus, niſi tabula picta, Imaginem Beati, qui Cælitibus inſeritur, repræſentans. Conſecratio illa celebratur in baſilica Vaticana. Poſtulatorum olim erat, ante Decretum Alexandri VII. ſupellectilia comparare, ac dono dare Cononicis baſilicæ illius Ædituis. Sed ex ejuſdem decreto ſolvendi aurei quingenti in Beatificatione & aurei mille in Canonizatione, ut ædis ſacræ ſupellectilia, quotidiano cultui impendenda, inde comparentur. Oratori, qui virtutes ac miracula Canonizandi in Conſiſtorio prædicat, perſolvendum eſt honorarium aureorum decem, a curia criminali Gubernatoris Romæ. Advocato conſiſtoriali peroranti dandæ ſunt a Poſtulatoribus centuſſes centum. Strenæ etiam perſolvuntur ceremoniarum Magiſtris. Præterea conſuetudo invaluit dandi novam veſtem Officialibus nonnullis & familiaribus Papæ, ut conſecrationis ſolennitas appareat auguſtior. Noſtrum non eſt repetere apparatum baſilicæ Vaticanæ ac pretioſarum veſtium Pontificalium, in conſecrationis ſolennitate adhiberi ſolitarum. Hæc enim apud ſummum Auctorem ſunt legenda. Ipſe exponit deinceps ſtatutas expenſas a quocunque Poſtulatore ſolvendas ad æs alienum diſſolvendum, quod fuit contractum in parandis baſilicæ Principis Apoſtolorum ſplendidis aulæis. *Patris de Praſſis* retulit, ſe legiſſe in libris Rabioli & Auguſtini Patritii, Magiſtrorum Ceremoniarum, erogatos fuiſſe in conſecrationem Bonaventuræ ducatos auri 27000. in libris vero ejuſdem Auguſtini & Joannis Burchardi, in conſecrationem Leopoldi impenſos fuiſſe ducatos 25000. Dominicus Cappellus ad calcem *Actorum Canonizationis S. Franciſci de Sales* memorat expenſas centuſſium monetæ Romanæ 31903. Hodie ſumtus, Canonizationi inſumendi, complectuntur ſummam centuſſium circiter 14000. *Capite* tandem *ultimo* differuit ſummus Auctor de quibuſdam cautionibus neceſſariis ad cuſtodiam & erogationem pecuniarum, ex pia fidelium largitate collectarum, pro cauſis Beatificationis & Canonizationis, atque de quæſtionibus nonnullis, ad materiam eandem ſpectantibus atque referendis. *Appendix*, Operi ſubjuncta, exhibet monumenta memoratu ſatis digna. Principatum tenet *Relatio facta in Conſiſtorio ſecreto coram Urbano Papa VIII. a Franciſco Maria, Epiſcopo Oſtienſi, Cardinali a Monte, die* 13. *Januarii A.* 1625. *ſuper vita, ſanctitate, actis Canonizationis & miraculis Beatæ Eliſabethæ, Luſitanorum Reginæ*. Secundo loco apparent publica Inſtrumenta ſolennium Beatificationum *S. Roſæ Limanæ & S. Turribii*. Tertio loco ſeſe offert *Beatificatio ſervæ Dei Catharinæ de Ricciis* Virginis votivæ, Dominicanæ. Quarto legitur *Breve Beaficationis Martyrum Gorcomienſium*, A. 1675. d. 14. Nov. perſcriptum. Quinto loco exhibentur *Compendia vitæ, virtutum, & miraculorum, nec non Actorum in cauſis Canonizationis Beatorum Pii V. Andreæ Avellini, Felicis a Cantalicio, & Catharinæ de Bononia*, ex mandato Clementis XI. compoſita ab Eminentiſſ. Auctore, tunc Fidei Promotore, ægrotante Inghiramio, Secretario Congregationis ſacrorum rituum. Sexto occurrunt *Reſponſiones Præſulum a ſecretis Brevium ad Principes latæ in publicis Conſiſtoriis: nomine ſcilicet Clementis VIII. in Canonizatione S. Hyacinthi, nomine Sixti V. in Canonizatione S. Didaci, & nomine Gregorii XV. in Canonizatione S. Tereſiæ*. Septimo ſeſe offerunt *ſummorum Pontificum Allocutio-*

ANIMADVERSIONES.

ctis, qui Deo debetur, eſſe impendendum; quod quidem eſſet contra fidem & Eccleſiam Catholicam, & contra honorem Dei. Proteſtatio hoc modo declarata ſimilis eſt proteſtationi ſeptimæ Synodi, in qua Patres declarant, ſe Sanctorum Imaginibus colendis latriam non afferere ſoli Deo debitam.

(4) Appellat ſane Auctor Marcum Antonium de Dominis *apoſtatam execrabilem*, non tamen dum taxat *eo quod ita ſcripſerit*.

tiones, habitæ in ſemipublicis Conſiſtoriis, Pauli videlicet Papæ V. cum agebatur de canonizanda B. Franciſca Romana, & Urbani Papæ VIII. cum de canonizando B. Andrea Corſino. Octavo ſuppeditantur loco *ſuffragia, in ſemipublicis Conſiſtoriis lata a Venerabili viro Cardinali Bellarmino tempore Clementis VIII. & tempore Pauli V. cum agebatur de Canonizatione S. Raymundi, & S. Franciſcæ Romanæ.* Accedunt *ſuffragia, in ſemipublicis Conſiſtoriis ab Auctore lata, non tamquam Fidei Promotore, ſed ut Archiepiſcopo Theodoſiæ, dum tempore Benedicti XIII. pertractabantur Canonizationes Sanctorum Peregrini Latioſi, Aloyſii Gonzagæ, Stanislai Koſtkæ, Jacobi de Marchia, Joannis a Cruce, Agnetis Politianæ, Franciſci Solani, Alphonſi Turribii.* Nono loco exhibentur *reſponſiones in ſolenni Canonizatione datæ a Præſulibus Secretariis Brevium ad Principes Poſtulatorum petitionibus nomine ſummorum Pontificum, hoc eſt pro Clemente VIII. in Canonizatione S. Raymundi, pro Sixto V. in Canonizatione S. Didaci, & pro Benedicto XIII. in Canonizationibus Beatorum ab eo factis.* Accedit *brevis relatio ceremoniarum, quæ habitæ fuerunt in Canonizatione Beatorum Iſidori, Ignatii, Franciſci Xaverii, Tereſiæ, & Philippi Nerii, dum in Sanctorum album a Gregorio XV. relati ſunt* A. 1622. Accedunt determinationes mercedis duæ. Primo loco occurrit *Taxatio mercedis Procuratorum, & Advocatorum*, A. 1678. promulgata; ſecundo legitur *Taxatio pro mercede ſcripturarum Excuſoris, nec non Fidei Subpromotoris pro earum reviſione, Correctorumque pro correctione*, A. 1661. d. 19. Julii a Pontifice decreta. Liceat nobis, in exitu poſitis, hoc addere, quod noſtris haud adeo perſpicuum eſt, ſcilicet Pontifices Romanos uſque ad Leonis X. ætatem ſolenniter publiceque ante Canonizationem ſignificaſſe: *Proteſtamur publice, quod non intendimus aliquid facere, quod ſit contra fidem*, (5) ipſos vero bullatis litteris, quibus Beatificatio, vel Canonizatio peragitur, dudum ſubjicere hanc formulam: *non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis ac Decretis de & ſuper non cultu editis, ceteriſque contrariis quibuſcumque.* Revocamus nobis merito in memoriam *ſeſſionem* 13. *Concilii Conſtantienſis*, qua Chriſti inſtitutio, Apoſtolica conſtitutio & conſuetudo, ac primæ Eccleſiæ modus agendi, eadem fere formula abrogatur. (6) De reliquo avemus videre *novum Codicem Canonizationum*, quem a ſeſe conſcriptum adornatumque fuiſſe ſummus Pontifex videtur ſignificaſſe. Vix ſuppetunt nobis vires ad verba utcunque invenienda, quibus diligentiam adamantinam, notitiam antiquitatum Chriſtianarum vaſtiſſimam, Theologiæ ſcholaſticæ ac liturgicæ peritiam inuſitatam, quam ſummus Pontifex in hoc Opere elaborando poſuit, jure ſuo meritoque prædicemus. Proſpicimus jam auream illam ætatem, quam ſummus hic maximuſque rei literariæ & eruditionis pulcherrimæ ſtator & fautor orbi erudito eſt infuſurus, atque largiſſime cum omnibus bonis communicaturus. Quæ ſpes plurimos adeo alit, obfirmatque, ut ipſi honores novos nos quoque congratulemur.

EX

ANIMADVERSIONES.

(5) Non erat opus hanc proteſtationem, de qua ſupra, rurſus inculcare, qua uſi aliquando Pontifices ſunt: ſed alio plane ſenſu, quam ſibi ipſi eruditi Lipſienſes perſuadent. Ceterum juſtis de cauſſis poſtea omitti cœpit, & nunc plane omittitur, ut Auctor oſtendit *cap.* 44.

(6) In Brevi Beatificationis poſt factam poteſtatem celebrandi ſolemnia ad cultum Beati certo die cum Officio & Miſſa adduntur hæc verba: *Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis & Decretis de & non cultu editis, ceteriſque contrariis quibuſcumque.* Si eruditi Lipſienſes reputaſſent, quid revera ſignificent hoc loco *Conſtitutiones & ordinationes Apoſtolicæ*, & quo referantur, inanem laborem concinnandæ formulæ Conſtantienſis non ſuſcepiſſent. Sed bene habet, quod ajunt, ſe id facere ſuorum gratia.

EX ACTIS ERUDITORUM

PUBLICATIS LIPSIÆ CALENDIS JANUAR. MDCCXLI.

De Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione, Liber Secundus, Auctore PROSPERO DE LAMBERTINIS, S.R.E. Cardinali, titulo S. Crucis in Hieruſalem, Antonæ primum Epiſcopo, poſtea Archiepiſcopo Bononiæ.

Bononiæ, formis Longhi, Excuſoris Archiepiſcopalis 1735. fol.

Alph. 10.

Librum hunc *ſecundum*, particularibus doctrinis deſtinatum *Clementi XI.* dudum demortuo, inſcribendum dicandumque maximus Auctor judicavit, extincto benefactore memoriam beneficiorum, ab illo acceptorum, haud penes ſe intercidiſſe, declaraturus. Clementis enim XI. favore adjutus ipſe Eminentiſs. Cardinalis, nunc Pontifex ſummus, primum in Advocatorum Conſiſtorialium Collegium relatus, poſt Promotor Fidei conſtitutus, tum Prælatus domeſticus, Baſilicæ S. Petri Canonicus, S. Officii Conſultor, & ſacræ Concilii Congregationis a Secretis electus fuit. Atque eam ob cauſam in merita Clementis illius honorificentiſſime prædicanda excurrit. Ex libro ipſo ſumma decerpemus capita, atque in unum alterumque eorum longius recenſendum operam noſtram inſumemus. Tractationis ipſius decurſus ad *caput* uſque 54. pertinet. Exorditur maximus Curiæ Romanæ Præſul ſcriptum hoc ſuum ab *Ordinariorum* facultate, eorumdemque in conficiendis cauſis Beatificationum ac Canonizationum auctoritate. Exponitur *capite ſecundo* de iis, qui veniunt appellatione *Ordinariorum*. Subjungitur conſuetudo Sedis Apoſtolicæ antiquior in cauſis *Ordinariorum*. Ordinarius autem vocatur ille judex, in cujus diœceſi eſt corpus Canonizandi, nec non ille in cujus diœceſi miracula contigiſſe perhibentur, aut degunt homines, qui de ſanctitate & miraculis illius, quem concilio Cælitum eſſe adſcribendum dictitant, ſunt examinandi. Sede Epiſcopali vacante, Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, ſive Vicarius Capitularis locum Ordinarii explet. Vicarius quoque Apoſtolicus, qui a Sede mittitur Romana ad gubernandam aliquam diœceſim, ſive Sede plena, ſive vacante, ordinaria potitur juriſdictione, ita tamen, ut a ſententiis ejus non provocetur ad Papam, ſed ad Metropolitanum. Ordinariis ipſe porro inſerit Max. Auctor *Præſules inferiores*, qui, licet characterem non habeant Epiſcopalem, juriſdictionem tamen obtinent quaſi Epiſcopalem, habentque territorium ſeparatum cum excluſione cujuſcumque Epiſcopi, ita, ut in eo omnia peragant, quæ perageret Epiſcopus, exceptis his, quæ ſpectant ad Ordinis Eccleſiaſtici ſeu Sacerdotalis conferendi poteſtatem. Et, licet *in Concilii Trid. ſeſſ.* 25. decretum legitur, nemini licere inſolitam ponere ullo in loco Imaginem, niſi ab Epiſcopo ea fuerit approbata, nec ulla nova admittenda eſſe miracula, niſi eodem recognoſcente & approbante Epiſcopo; tamen Auctor ſummus credit, quaſi Epiſcopos per ea verba haud excludi. Nomine autem Ordinariorum non veniunt Vicarii Epiſcoporum generales, Nuntii Apoſtolici, Religioſi. Prima Proceſſus Ordinarii mentio referenda videtur ad petitam Canonizationem *S. Raymundi de Pennafort* ſub Nicolao III. anno 1279. At juridica teſtium examinatio ea ætate adhuc abfuit. Recentiora ſunt tempora, quibus ipſæ Canonizationum cauſæ ad normam veritatis & quodammodo contentioſi judicii redactæ fuerunt. *Caput quartum* inſcriptum eſt de viribus Proceſſuum, qui fiunt ab Ordinariis: *Quinto* ſciſcitur de conformitate inter Proceſſum ordinarium & Apoſtolicum. *Sexto* agitur *de Ordinariorum Proceſſuum ſingularitate*, hoc eſt, an aliquando eorum ope tantum & citra Apoſtolicum Proceſſum veniri poſſit ad Beatificationes & Ca-

no-

nonizationes. *Septimum* edisserit argumentum de non cultu, ac de rebus nonnullis ad ornatum materiæ de non cultu præmittendis. Ante Alexandri III. tempora coli cœperunt Christiani nonnulli defuncti ex consensione Ecclesiarum, & consuetudine diuturna. Hic vero Papa edixit, ut, etiamsi per Sanctum miracula plurima fierent, non liceret tamen ulli aliquem pro Sancto sine auctoritate Romanæ Ecclesiæ habere vel colere veneratione publica; quamquam nemini non liceat Sanctis privatum impendere cultum citra illam auctoritatem. Repetit denuo summus Auctor argumentum illud. *Si circumstantia loci publici illicitum non efficit cultum, qui viro pietate conspicuo adhuc viventi exhibetur, cum ad ejus genua in foro & in ecclesia provolvi possimus, ejusque precibus nos commendare; multo minus illicitum poterit efficere cultum, qui eidem post obitum impenditur.* *Capite octavo* exponit diligentiam, quæ solet adhiberi, postquam causæ Beatificationis & Canonizationis Sedi Apostolicæ fuerunt reservatæ, ne iis cultus præstetur, qui eum minime merentur. Bonifacius enim VIII. jussit, ut *Hermanni* cujusdam corpus, apud Ferrarienses jam viginti annis pro Sancto culti, e sepulcro erueretur atque combureretur, quæstione prius habita de ejus hæresi. Urbanus quoque VIII. in litteris Apostolicis ad Archiepiscopum Ravennatensem & Episcopos ejus suffraganeos præcepit abrogari cultum, qui a Fratribus Prædicatoribus cuidam Fratri *Jacobo* publice impensus fuerat. *Capite nono* exponitur de moderatione cultus erga non Beatificatos, nec a Sede Apostolica Cælitibus adscriptos. In horum enim memoriam nequeunt templa statui, altaria erigi, sacrificia celebrari, festa publica fieri, Reliquiæ constitui publice honorandæ; licet possit non-Canonizatus appellari *Sanctus*, ejus Imago pingi ac honorari, Reliquiæque coli, ut extra templum & cultum publicum. Cum vero quidam Sanctis ejusmodi quoque cultum publicum impertirent, Clemens VIII. A. 1602. d. 25. Nov. peculiarem instituit Congregationem super titulis & honoribus conferendis in pios viros, a Sede Apostolica nondum approbatis, eamque ad d. 20. Dec. coram se coire jussit. Paulus V. disputationem resumsit, cui a Clemente VIII. impositum fuerat silentium, atque nonnihil de ea re sancivit decretorum A. 1615. Jussit hic, ne per Urbem fierent aut collocarentur in templis picturæ, neve quid pingeretur super muros viarum publicarum; nisi prævio Cardinalis Vicarii permissu, atque adeo non nisi re communicata cum ipso, vel cum Præsule, ejus vicem gerente. Ferunt, plebeculam Venetam tabellas votivas appendere cœpisse ad sepulcrum Fratris *Pauli Sarpii*. Tum vero Urbanum VIII. jussisse Zacchiam, Falisc orum Episcopum, suum Venetiis Nuntium, ut cum Senatu ageret, ne indebitus ille cultus continuaretur; Senatumque Venetum in eo morem Pontifici gessisse. Addunt alii, ea re Urbanum VIII. motum fuisse ad edenda ea generalia Decreta, quæ hic proferuntur, quæ tamen conjectura infirmo stat talo. Id est certum, Urbanum A. 1625. d. 2. Oct. cultum prohibuisse atque venerationem illis præstari solitam, qui a Sede Apostolica nec Beati pronuntiati, nec Cælitibus adscripti fuere. Vetuit ipse, ne quis Servorum Dei ante illas Beatificationis vel Canonizationis ceremonias depingeret Imagines cum laureolis, radiis seu splendoribus, neque ipsæ retinerentur sive in sacellis, sive aliis in locis publicis cujuscumque Ordinis, Instituti, Societatis, neque lumina ad sepulcra ipsorum incenderentur. Adjunxit summus Auctor *caput duodecimum* de nonnullis expositionibus ad prædicta Urbani VIII. decreta, ac de nonnullis quæstionibus, quæ ad eorum funus & sepulcra, qui Servorum Dei appellatione veniunt, pertinent. Quæstiones alias, quæ ad anniversariam obitus Servorum Dei memoriam, eorundemque Reliquias faciunt, enodat *capite* XIII. Negat Maximus Auctor, quod Papebrochius *in conatu chronico-historico ad catalogum Romanorum Pontificum*, & Pagius *in critica Baro-*

niana ad A. 67. num. 18. fassi fuerunt, scilicet, veteres fere omnes Sanctos Pontifices alio die coli, quam quo obierunt, ratus, in casu dubio Deum manifestasse diem; cujus rei exemplum ex Gregorio Turonensi *lib. II. de miraculis Martyrum cap.* 29. depromit. Nos non possumus, rei veritate commoti, quin a Papebrochio stemus (7). Differuit Pontifex maximus *capite* 14. de quibusdam aliis controversiis respectu Imaginum, quibus Servi Dei solent coli, nec non actuum sine ulla dubitatione ad cultum publicum referendorum, ideoque vetitorum. Exemplis, decretis, & expositionibus omnia hic nitescunt. Illustrat eadem ratione ea omnia, quæ capitulatim breviusque *in libro primo* edisserverat. Excipit tractationem Appendix, quæ monumenta complectitur, ad *tomum quintum* referenda. Primo loco apparent *Decreta sanctissimæ Inquisitionis*, edita A. 1625. d. 13. Martii, & 2. Oct. ab Urbano VIII. nec non alia ejusdem Decreta, per Breve promulgata d. 5. Julii A. 1634. quibus cultus publici determinatio fuit exposita. Disci exinde potest recentior methodus Beatificationis ac Canonizationis. Succedunt Decreta novissima sacræ rituum Congregationis, servanda in causis Beatificationum & Canonizationum Sanctorum, edita jussu Innocentii XI. Tertio loco exhibetur antiqua Vita *B. Archangeli Canneti*, Canonici Regularis Congregationis Salvatoris, inserta in Processum auctoritate ordinaria confectum die 2. Maji A. 1617. a Vicario generali Episcopi Eugubini. Tum sese offert Vita Sancti *Bolonii* seu *Bononii*, producta ex Archivo Capituli Cathedralis S. Eusebii Vercellensis, & ad Auctorem missa ab Eminentissimo Cardinali Ferrerio, Episcopo Vercellensi. Succedit Officium proprium *S. Bononii*, quod olim in Ecclesia Vercellensi recitabatur. Sequuntur *propriæ lectiones*, quæ recitantur in Officio *Sancti Petri*, Episcopi Vercellensis, & in quibus plura habeni tur de *S. Bononio*. Additur loco septmo *Relatio Rotæ Auditorum in causa B. Petri Regalati, in qua ante judicium latum de casu excepto a Decretis Urbani VIII. jam fuerunt discussæ & approbatæ virtutes.* Edita fuerat hæc ratio ipsa a Bollandianis ad diem 30. Martii, at minus integra. Hic vero datur integra ex typis Romanis anni 1630. Additur *Relatio Rotæ Auditorum in causa B. Gregorii Papæ X. in qua approbatis virtutibus ante Decreta Urbani VIII. post eadem Decreta pronunciatum fuit super casu ab iisdem excepto.* Relatio ipsa MSta exstat apud Auctorem, & edita etiam fuit post vitam ejusdem Beati, compositam ab Antonio Maria Bonuccio, Presbytero Societatis Jesu. Agmen claudit *Exemplar tabellæ testium*, quæ scilicet sacrorum rituum Congregationi exhibetur, cum agitur de validitate Processuum auctoritate Apostolica & Ordinaria confectorum, ubi testium nomen, cognomen, ætas, inductio, citatio, jusjurandum, & examen, indicantur.

ANIMADVERSIONES.

(7) Caput hoc XIII. parum attente percurisse videntur Actorum Scriptores. Ait auctor contra Pagium & Papebrochium, sanctos viros usque ad sæculum V. coli ritu solemni consuevisse eo ipso die, quo mortui essent, non *ratus in casu dubio Deum manifestasse diem*, sed ratus attendenda esse verba Gregorii Turonensis, qui morem & disciplinam ejus ætatis nobis aperit. Scribit enim, Christianum populum mœstum fuisse, quod cum ignoraret emortualem diem S. Martyris Juliani, non posset ejus memoriam pro Ecclesiæ more celebrare; additque, ignorantiam hanc, simulque populi mœstitiam sublatam denique fuisse per Germanum Antisiodorensem Antistitem, cui dies manifestatus divinitus est. Ex hac igitur Gregorii narratione argumentum, & quidem validissimum sumsit Auctor; quod ne pluribus urgeret, monuit, legi posse Muratorii dissertationem, quæ est *XIX. lib. I. Anecdotorum*. Si ipsi quoque eruditi Lipsienses dissertationem istam iterum legent (legerunt enim alias, & in acta sua retulerunt anno 1698.) non dubito, quin *rei veritate commoti* ad Auctorem nostrum, deserto Papebrochio, regrediantur.

EX ACTIS ERUDITORUM

PUBLICATIS LIPSIÆ CALENDIS AUGUSTI MDCCXLI.

De Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione, Liber Tertius, Auctore PROSPERO DE LAMBERTINIS, S.R.E. Cardinali, titulo S. Crucis in Hierusalem, Anconæ primum Episcopo, postea Archiepiscopo Bononiæ.

Bononiæ, formis Longhi, Excusoris Archiepiscopalis 1727. *fol.*

Alph. 9. plag. 2.

SUMMUM illum Ecclesiæ Romanæ Pontificem, quem ii, qui nomen illi cœtui Christiano dederunt, mirifice venerantur & obedientia prosequuntur, cujusque eruditionem & multijugas virtutes exteri quoque admirantur jure, videmus nunc occupatum in Operis prorsus egregii *Libro tertio* luci exponendo. Inscripsit eum *sanctæ memoriæ Benedicto XIII.* qui quippe summi Auctoris non personam modo, verum & genus & patriam mirifice auxit & honestavit, nec eum, Anconitanæ Ecclesiæ Episcopum nominatum, ante passus est ad illius fines contendere, ceterisque, quibus *Prosper* prosperrime Romæ functus fuerat, decedere muneribus, quam ipsum ad eximium purpuratæ amplitudinis gradum evexisset. Cum vero beneficiorum memoria debeat esse immortalis & sempiterna, summus Pontifex sese tenere non potest quin *Benedicti* laudes recenseat, probitatemque, constantiam, religionem, pietatem, ac ceteras illustres virtutes faciat summi. Admiratur insigne ejus studium, quo, spretis mundi deliciis, religioso Divi Dominici cœtui sese alacer ovansque adjunxerit. Commendat & prædicat ejus modestiam, qua, a Clemente X. in ordinem Purpuratorum Antistitum cooptatus, deprecatus fuit tantum honoris culmen, exoratus potius; ut illi tandem sese aggregari pateretur, quam exorans, ut reciperetur. *Benedictus*, id quod summus Auctor in laudibus ejus ponit, paulisper Romæ commoratus, maximum vitæ spatium egit Episcopus; primum, idque breviusculum, Siponti & Cæsenæ: reliquum, sane diuturnum, Beneventi, ubi Ecclesiæ maxima ipsum vigilantia & sollicitudine præfuisse, commemorat: *Non tulit Benedictus*, prædicat ita Vir maximus, *divelli sese & a grege Beneventano sibi carissimo diutius se abesse, nisi quantum necessitate magistra inde revocatus fuit*, quippe qui quotannis, licet supremum Ecclesiæ suæ jam fastigium assecutus, aliquam diœcesis suæ partem invisit; magnifica templa vel excitavit, vel refecit, vel renovavit; aras ad rem divinam faciendam consecravit; cœtus constituit Religiosos; hospitia & nosocomia publica exstruxit; pauperum egestatem non iis modo, quas ex Ecclesiæ moderatione percipere consueverat, verum & suis plerumque facultatibus sublevavit; Concilia nunc provincialia, nunc synodalia coegit, leges in utrisque, quæ formis excusæ publicis circumferuntur, condidit diligentissime; confirmationem sacram ipse expedivit, ac omnino cunctis amplissimi Sacerdotii ritibus, ceremoniis, officiisque sedulo adfuit ac continenter. Pontifex ille eo etiam nomine laudatur, quod victu usus est perquam tenui & austero, carnisque adeo luctas & molestias, quæ cum infirmitate & ægritudine naturæ humanæ solent esse conjunctissimæ, non abstinentia modo & temperantia compressit, sed laboribus quoque, sed vigiliis, sed jejunio maceravit. Ipse in honore dignitatis Cardinalitiæ, ac fastigio Pontificatus retinuit insignia cœtus Dominicani, ejusque instituta, mores, consuetudines haud quaquam exuit, ut accuratum Divi Thomæ Aquinatis auditorem sociumque facile potuerint agnoscere universi. Addit summus Auctor præterea nonnihil de *Benedicti* erga Deiparam Virginem & Philippum Nerium pietate; (8) Numenque *Benedicti XIII.* in exitu formulæ dedicatoriæ enixe precatur, ut hic ipsi a Deo optimo maximo lumen præsidiumque impetret, quo difficile Episcopatus officium integre fideliterque obire, Ecclesiæ ornamenta & commoda amplificare, animarum incolumitati atque saluti & voce & exemplo præsto esse, idque ad extremum perficere queat, ut, singularium *Benedicti* virtutum se non tam laudatorem, quam æmulatorem exstitisse, & ipse *Benedictus* & omnino ceteri intelligant. Hæc est summa Dedicationis, magnifico scribendi nitore condecoratæ. Nunc arcem causæ ipsius aggrediendam esse dubitat nemo unus. Et primo quidem capitulatim argumenta recensere studebimus. *Capitibus* 53. tractatio constat universa.

(*Hic referunt viri eruditi singulorum capitum titulos: tum ita pergunt.*)

Hæc tanti Operis est summa, hoc ejus est argumentum. Restat, ut singula propius intueamur, judicio nostro qualicumque in præsens nuntium plane missuri, augustissimis quippe cancellis inclusi. Quantum hic ad testes attinet, tres potissimum sese offerunt difficultates. Primum quæri solet de auctoritate testium examinatorum ordinaria. In censum deinde quæstionis veniunt testes de auditu. Ad ultimum de testibus singularibus controversiæ solent exoriri. Primam tractavit summus Auctor *libro secundo*. In tertio itaque ad duas difficultates reliquas descendit. Testes oculati præstant utique auritis. Teste enim, qui rei interfuit & vidit, non potest dari evidentia physica major. Et ex hoc testimonio profluit evidentia in judice moralis, qua nulla exstat major. Sæpius vero ab obitu Servorum Dei efluxere tot anni, ut soli adhuc restent testes de auditu. Quæri itaque potest, an hisce inniti liceat, quoties virtutes ac miracula Servorum Dei sunt in dubio, ac in ambiguo latent. Quamplurimi Scriptores, ipsique Rotæ Auditores affirmando hanc sententiam propugnant. Alii definiunt temporis elapsi intervallum. Cardinalis de Lauræa testimonium de auditu ponderis alicujus esse posse intra centum adhuc annos, pronuntiavit. Alii malunt spatium 70. immo 60. annorum. Cum vero hic agatur de bono & æquo, nec de ullius præjudicio, Auctor summus tradit eapropter, testes de auditu, in causis præsertim antiquis, *haud videri rejiciendos*; siquidem probatio plenissima hic haud requiratur, nec testes de visu hic reperiri possint; præterea etiam propter temporis antiquitatem testes de auditu admittantur per textum *in cap. Licet* 47. *de testibus*, nec deficiat nubes testimoniorum & idem sentientium. Bellarminus quidem probe pervidit, non posse in eo certam adorandi fiduciam collocari, de cujus perpetua sanctitate haud satis certo constet, ideoque *in suo suffragio pro Canonizatione S. Franciscæ Romanæ*, typis impresso ad calcem *libri primi*, ad hoc Opus referendi, docuit ita: *Neque enim ad hanc excellentiam satis est, ut coram Deo sancti sint; sed oportet, ut certissimis documentis probetur, eos, dum viverent, vera sanctitatis gloria aliis præluxisse, & in eadem sanctitate diem extremum clausisse*. At in suffragio pro *S. Raymundo* ac *Hyacintho* in diligentia gravissimorum Patrum, & decisione Pontificis summi acquievit. Nec sane desunt exempla Canonizationum, ad quas peragendas nulli testes de visu potuerunt conquiri vel supersesse, e. g. *Hyacinthi*, *Raymundi*, *Isidori*, *Elisabethæ Lusitanæ*, *Andreæ Corsini*, *Philippi Benitii*, *Cajetani*, *Laurentii Justiniani*, *Joannis a Capistrano*, *Catharinæ Bononiensis*, *Agnetis de Monte*

ANIMADVERSIONES.

(8) Non *Numen*, sed Benedictum ipsum, hoc est ejus animam cælo receptam.

Politiano, Peregrini Latioſi, Joannis Nepomuceni, de quorum virtutibus ac martyrio teſtes auriti duntaxat potuerunt adhiberi. Difficultas alia ſeſe hic, quantum ad teſtes ſingulares attinet, offert. Si unius teſtimonium teſtimonio alterius obſtat, fides ipſis haud habenda: Hæc ſingularitas vocatur *obſtativa*. Exſtat autem & alia gemina, quam vocant *adminiculativam*, vel *cumulativam*, aut *diverſificativam*. Adminiculativæ exemplum hoc habe. Si quis oſtendere vellet, Miſſam ab excommunicato fuiſſe celebratam; unuſque teſtis perhiberet teſtimonium de initio Miſſæ, alter de medio, tertius de fine. Singularitas diverſificativa eſt ea, cum teſtes pronuntiant viſa vel audita de actibus diverſis, quorum unus alteri non obſtat. Singularitas & adminiculativa & diverſificativa in judiciis valet ad probationem integrandam, licet vel maxime in cauſis criminalibus de probandis rei moribus agatur. In crimine tamen ſolicitationis comprobando, qua is, qui a Confeſſionibus eſt, ad turpia ſolicitaverit *Pœnitentes*, teſtes ſingulares haud eſſe admittendos, ſed plenam requiri probationem ex concurſu complurium præſumtionum, indiciorum, ac adminiculorum, præcepit decrevitque ſummus Pontifex Gregorius XV. *in ſua Conſtitutione* 34. §. 5. Ad virtutes vero Servorum Dei comprobandas teſtes ſufficere ſingulares, haud obſtantes, Riminaldus junior *conſil. 7. num* 27. *ſeq.* & *num.* 132. copioſe oſtendit, quem Auditores Romani ſolent ſequi. Ad probationem miraculorum non ſolum plures teſtes ſocios requiri, ſed neceſſum eſſe, ut iidem teſtes *conteſtes* teſtimonium reddant de omnibus miraculis divinitus editis ad preces ejus Servi Dei, de cujus Beatificatione aut Canonizatione tractatur, putavit Vincentius *in cap. Venerabili, tit. de teſtibus*. Adverſatur huic opinioni Bellamera, nec non Caſtellanus, ille *in commentariis ad caput* 1. *de Reliquiis & veneratione Sanctorum*, hinc in Opere *de Canonizatione Sanctorum*, immo ipſe Contelorius; ſiquidem fieri haud potuerit, ut aliquis Dei Servus, dum vixit, eoſdem ſemper teſtes adhibuerit comites, qui ipſum vidiſſent miracula facientem, vel ut ipſi teſtes ſemper juncti in eis, & quidem diverſis, locis fuerint præſto, ubi Servus Dei ab obitu ſuo miracula patraſſe exiſtimetur. Miracula ejuſmodi poſſe per teſtes ſingulares probari, credidit Jacobus Simonetta, Rotæ Auditor, in relatione, quam exhibuit Pontifici Leoni X. *ſuper vita & miraculis S. Franciſci de Paula.* Nec diſſenſerunt Auditores Rotæ in relatione *S. Raymundi art.* 8. Quæri autem poteſt, quid ſentiat Congregatio ſacrorum rituum de teſtibus ejuſmodi auritis in cauſis Beatificationis & Canonizationis ſuper examine virtutum aut miraculorum ſpeciatim. Contelorius ſciſcit, in jure non æquiparari probationem in cauſa Canonizationis probationi cauſis criminalibus propriæ, ſed requiri probationem, quæ ſit æqualis diligenti probationi in cauſa civili. Refragatur autem ei Scacchus *de notis & ſignis ſanctitatis ſect. II. cap.* 5. cum Matta. Uterque ſtatuit, cautiſſime in re tam ardua eſſe agendum, rigidaſque probationes adhibendas, quæ ſint æquales probationibus in cauſis criminalibus, in quibus agatur de irroganda reo pœna ordinaria. Addit ſummus Pontifex hæc: *Ipſe, qui tot annorum ſpatio interfui Congregationibus ſacrorum rituum uti Fidei Promotor ac Congregationis Conſultor, teſtari poſſum, me ſemper ab antiquioribus Cardinalibus & Conſultoribus audiviſſe, quod in cauſis procedentibus per viam non-cultus probationes in dubio virtutum debeant eſſe, quantum fieri poſſit, æqualis ponderis probationibus in cauſis criminalibus.* Adæquata itaque probatio hic conſtituitur in teſtibus conteſtibus de viſu. Subdit deinde idem: *Ipſe teſtari poſſum, nonnullas Beatificationum cauſas procedentes per viam non-cultus, utpote carentes teſtibus de viſu in dubio virtutum, me tanquam Fidei Promotore urgente pro inſufficientia teſtium de auditu, minime felicem exitum habuiſſe: meque pariter urgente in cauſis Martyrum, ut mors probetur per teſtes de viſu exprimentes omnes circumſtantias, ex quibus dignoſci poſſet, Martyrem in Fide & dilectione perſeveraſſe uſque ad obitum, Poſtulatores omnem operam navaſſe, ut oſtenderent, teſtes de viſu mortem & perſeverantiam optime comprobaſſe.* Teſtes examinandi ſunt ſuper vita & miraculis Servi Dei ea diligentia, quæ ſolet ac debet in teſtium receptione adhiberi, immo majori, ſiquidem hic agitur de re, quæ in Eccleſiæ præjudicium poteſt redundare. Subdit tandem ſummus Auctor: *Uno verbo, in cauſis procedentibus per viam non-cultus virtutes probari debent per teſtes de viſu. Si vero aliqui actus probentur per teſtes de auditu ab iis qui viderunt, vel de auditu ab his qui audiverunt: ſi alii teſtes de publica voce & fama concordent: ſi, ſtante præcedente obitu aliquorum teſtium de viſu, non potuerint aliqua probari, niſi per teſtes de auditu; non idcirco cauſa dereliquenda eſt, nec inſuperabilis oppoſitio ex prædictis hauriri poterit, eo quod videlicet, probata actuum ſerie in hac aut illa virtute per teſtes de viſu, actus, qui probantur per teſtes de auditu, adminiculi vicem ſubibunt vel quoad actus, qui fuerunt probati per teſtes de viſu, ſi teſtes de auditu de iiſdem locuti ſint, vel quoad virtutem ipſam, in cujus probatione nonnulli teſtes teſtimonium de ejus actibus dederunt ex viſu & ſenſu proprio, alii autem alios actus teſtati ſunt, aut de auditu ab his qui audiverunt.* Si autem ſermo transfertur ad cauſas procedentes per viam caſus excepti a Decretis Urbani VIII. & cauſæ ſunt antiquæ, probationes ſuper virtutibus, aut de martyrio ſpeciatim, non in teſtibus de viſu, ſed in teſtibus vel de auditu ab iis qui viderunt, vel de auditu ab his qui audiverunt, ſolent neceſſario conſtitui. Aliquæ omnino tempore antiquiori expeditæ fuerunt cauſæ per ſolos teſtes de auditu in dubio virtutum, e. g. *Bonaventuræ, Hyacinthi, Raymundi de Pennafort, Eliſabethæ* Luſitanorum Reginæ, & *Petri Regalati*. At in dubio miraculorum teſtes de viſu proprio admodum ſunt neceſſarii, niſi cauſa procedat per viam caſus excepti. Urbanus II. teſtes oculatos ad miraculorum comprobationem requiſivit, nec non Julius I. *in Epiſtola ad Orientales*, Matthæuccius *in Practica theologo-canonica ad cauſas Beatificationis & Canonizationis tit.* 3. *cap.* 5. §. 1. *num.* 19. 20. 24. cum aliis. Examinantur autem miracula, ſi res agatur de cauſis per viam non-cultus procedentibus, ante Beatificationem; hac obtenta, perpenduntur ea quæ ſupervenerunt, ut Canonizatio poſſit obtineri: in cauſis vero procedentibus per viam caſus excepti miracula ponderantur, quæ poſt venerationem indultam acceſſere. In unoquoque miraculo comprobando ſocii requiruntur teſtes, nec ſufficit, unum teſtem teſtari de miraculo uno, alium de alio. Solet etiam inquiri, an hoc vel illud genuinum ſit miraculum, vireſque naturæ excedat. In dubio virtutum non agitur de judicio ferendo ſuper hoc vel illo actu, ſed potius ſuper habitu. In quo rerum ſtatu ſufficere videtur ſcopo, ſi teſtis unus de uno actu virtutis, alius de alio teſtimonium perhibuerit. Collectio enim multorum teſtimoniorum conficere valet gradum plenæ probationis. Relationes Auditorum Rotæ non demonſtrant, uſum rei ad ſententiam ipſorum accommodari ſolere, ſed oſtendatur neceſſum eſt, hoc vel illud pronuntiatum a ſacra Congregatione fuiſſe receptum, ac a ſummo Pontifice confirmatum. Numerus teſtium ita ineundus, ne uni ſolive fides habeatur, ſed ut duo treſve ſint præſto. Congruunt huic veritati jura eccleſiaſtica. Sin vero homines vitæ improbæ crimina impingant viris de Eccleſia, adhibentur 72. teſtes ad Præſulem condemnandum, 64. ad damnandum Presbyterum Cardinalem, & 24. ad proſcribendum Diaconum Cardinalem, ſecudum *Can. Præſul. & Can. Nullam* 2. *quæſt.* 4. Summus autem Pontifex ſolide monet, hos Canones deſumtos eſſe ex Actis Concilii Romani, a Silveſtro Papa coacti, quod inter merces Iſidori Mercatoris referunt Eruditi. Inter hæc notatu dignum, nullam hucuſque legem eſſe latam, quæ decreverit, in unoquoque negotio rem duobus teſtibus abſolvi poſſe & debere, ſiquidem caſus dantur, in quibus amplior

plior teſtium numerus requiritur. Miraculum vero Servi Dei exiſtimatur ſufficienti robore eſſe comprobatum, ſi duo eorum extrema probata ſint per duos ad minimum idoneos teſtes de viſu *conteſtes*. Contigiſſe miraculum hoc vel illud, hic parum ad rem facit. Oſtendatur oportet, illud editum fuiſſe ad preces & deſideria ejus Servi divini, de cujus inter Beatos Cæliteſve adſcriptione agitur. Stylo Rotæ id ſic efferendum: *Oportet probare, quod miraculum fuerit factum ad interceſſionem Servi Dei.* Interceſſionis hujus porro veritas probatur per invocationem. Invocatio eſt gemina. Alia enim fit ab eo, qui ſanitati eſt redditus, alia ab illo, qui preces pro ægroto ad Deum emittit. At, ſive invocatio fiat ab ægroto, ſive ab alio pro eo, ſolo tunc dicto invocantis comprobata exiſtimatur. Uſus enim Eccleſiæ Romanæ ita fert, ut in probatione invocationis admittere ipſa ſoleat vel ipſum ſanatum, vel aliquem ex parentibus, cognatis, aut amicis, quo faciente vota pro ſanando miraculum contigit, dummodo extrema, & ſanatio ſubita plene probentur. Ne vero Hæretici irrideant ſacras apotheoſes Sanctorum, nec ullus ambitus, avaritia ulla, ſubornatio, falſa pietas, aut alia vitia irrepant cerimoniæ tam ſolenni, providere voluit Roma, præcipiens, examinandos eſſe teſtes, non unum vel alterum, ſed quamplures ſocios, exquiſitiſſime, pari accuratione, immo diligentius, majoremque ſecundum numerum, quam teſtes in Officio Sancto examinantur. Quare teſtes ii, qui in aliis judiciis a ferendo teſtimonio repelluntur, multo magis in graviſſimis hiſce cauſis ſolent a teſtimonio perhibendo arceri. Teſtimonium feminæ hic quoque in cenſum venit, quatenus factum ipſum ſimpliciter reſpicitur, ejuſque momentum haud unum, dummodo femina ſit honeſta & fide digna, interrogationibuſque judicum fecerit ſatis. Nec pauperes a teſtimonio ferendo repelli poſſunt, ſi ipſi vitam agant honeſtam. Teſtimonium conſanguineorum & affinium ejus, qui interceſſione Servi Dei vel Beati modo miraculi pleno ſanitatem recepit, rejici non poteſt, eo quod hi in primis rerum illarum conſcii exſtiterunt. Religioſorum ac Virginum votivarum teſtimoniis hic eſt locus in cauſa, quæ pertinet non ad negotium ſingulorum, ſed tantum ad negotia univerſitatis. Sin vero agitur de Beatificatione alicujus Servi Dei, qui aliquod Regulare inſtitutum profeſſus eſt, tum probanda venit exacta Regularis diſciplinæ obſervantia, & ad hanc quidem rem probandam teſtes Religioſi ſatis ſunt apti habileſque. Sacerdos, qui Confeſſiones peccatorum excipit, tacere debet ea, quæ ipſi in Confeſſione fuerunt expoſita, dummodo ea ad materiam confeſſionis ejuſque ſigillum faciant. Licet igitur ipſis in Beatificationis cauſa teſtimonium reddere de conſcientiæ puritate, quam Servo Dei fuiſſe, experti fuere, nec non de ejus Immunitate a peccatis tum mortalibus, tum venialibus, & de revelationibus, viſionibus, aliiſque chariſmatibus, gratis Servo Dei datis. Medicorum ac Chirurgorum eſt de morbo, cujus ſanatio miraculi plena in cenſum deducitur, teſtari. Difficile profecto eſt definire, quid in morborum momentis ſit naturale, quid ſupernaturale. Miracula hujus vel illius per ſolas hiſtorias probari non poſſunt, ſive ſermo ſit de cauſis procedentibus per viam non-cultus, ſive de procedentibus per viam caſus excepti. Hiſtorici enim plerumque ſunt teſtes de auditis. Sin vero Hiſtoricus tamquam teſtis oculatus miraculum expoſuerit, interceſſione Servi Dei vel Beati patratum, ideo nec vel ipſe ſolus, vel alius etiam Hiſtoricus, ſimili modo rem exponens, vim probationis in his judiciis habere poteſt. Secus pronuntiatur, cum judicium eſt ferendum in cauſis procedentibus per viam caſus excepti de virtutibus atque martyrio, cum ob temporis antiquitatem & cultum, Servis Dei exhibitum, probationes ſubſidiariæ admittantur. Quatuor vero ſunt claſſes Hiſtoricorum. Alii ea ſcripſere, quibus interfuerunt, quæque viderunt geri; alii ea quæ narrant, haud

haud viderunt, accepere tamen ab eis qui viderunt; alii referunt ea, quæ nec viderunt, nec audiverunt ab eis qui viderunt; ſed ab iis, quibus illi, qui viderant, narraverunt; alii ex Hiſtoricis, quos indicavimus, ſua collegerunt colliguntve. *Legendis* quoque ineditis fides eſt, dummodo eæ a Majoribus pro genuinis & integris, nequaquam vitiatis, fuerint reputatæ, ac criticum ferant examen. Opuſculi vel operis, quod nomine Auctoris caret, ac martyrium Servi Dei vel Beati complectitur, pretium quoque aliquod eſſe poteſt, nec obſtat ulla ratione Decretum Papæ Gelaſii I. ex *cap. S. Romana, diſt.* 15. quod vulgo legitur aliter, ac in antiquiſſimo codice Palatino bibliothecæ Vaticanæ, & collectione codicis Herovalliani. In poſteriori leguntur iſthæc hunc in modum: *Geſta ſanctorum Martyrum, qui mirabilibus cruciatibus & triumphis irradiant, & a Catholicis viris conſcripta ſunt, omnimodis veneramur; ea vero, quæ ab Hæreticis vel Idiotis compoſita, vel adultera ſunt, nullatenus recipiantur; quæ in ipſis eorum dictis ab Eccleſiaſticis viris ſine mora deprehendi poſſunt.* Summus Auctor de vitis Sanctorum, quæ Simeoni Metaphraſtæ tribuuntur, in tranſitu diſſerit, laudatis teſtimoniis etiam eorum, qui fictionis crimen ei impingunt cum Bellarmino, Auberto Miræo, ac Bailletto, nec non illorum, qui fidem Simeoni tribuendam credunt cum Bollando, Guilielmo Cavæo, Honorato a S. Maria, aliiſque. Rejiciendam putat Baronius hiſtoriam, in qua referuntur geſta Confeſſoris aut Martyris, ob adjectum unum alterumque errorem, *in annotationibus ad Martyrologium Romanum ad 9. Octobris.* Reclamat vero Bollandus *in præfatione generali ad vitas Sanctorum menſis Januarii cap.* 3. §. 4. ſi in ea reperiatur aliquis error circa loca aut tempora, de reliquo autem bene ſeſe habeat. Huic aſſentit Joann. Mabilonius *in tract. de Studiis monaſticis cap.* 8. *num.* 5. Diſcordia Auctorum non eſt generis ejuſdem. Diſſenſus enim vel rem ipſam ſpectat, vel ejus momenta circumſtantia; Hiſtoria generis poſterioris non eſt rejicienda, ſatente Natale Alexandro *in hiſtoria Eccleſiaſtica ſeculi I. diſſ. XIII. prop.* 3. Dicti Joannei 1. Ep. V. ἀυθεντίαν ſummus Pontifex propugnat. Argumenti negativi vim alii recuſant; alii cum Joanne Launojo, Papebrochio, Baronio ad annum Chriſti 237. Guidone Grando, Saxio, Fratre Raymundo Miſſorio, & Ludovico Antonio Muratorio eam credunt magnam; alii media incedunt via pro rationibus diverſis. Argumentum negativum præterea eſt vel pure ejuſmodi, vel aliquid habet admiſtum. Alterius major vis eſt, quam primi. Vitiata eſſe exempla Mariani Scoti, & Martini Poloni, in quibus fabula *de Joanna Papiſſa* legitur, ſummus Pontifex exiſtimat. Eadem ſententia nuper a Cl. Chriſtophoro Auguſto Hermanno in peculiari diſſertatione, qua illam fabulam profligavit, fuit propugnata. Viſionem celeberrimam S. Franciſci una cum indulgentia, quæ dicitur *Portiunculæ*, ſummus Auctor putat perperam repudiari, eo quod de ea ſileat Bonaventura, ac Auctorum ætate æqualium cohors, ratus, Baluzium eam in *ſuis miſcellaneis tomo IV.* ex antiquis bibliothecis, & quidem ex monumento Auctoris coævi, edidiſſe. Calculum quoque album adjicit traditioni de translatione Domus almæ ex Galilæa in Liburniam. A Gregorio Magno animam Trajani Imperatoris a pœnis inferorum fuiſſe liberatam, tradit Joannes Diaconus, 300. annis junior. At alii Scriptores tacent. Vim hic ineſſe credit ſummus Pontifex argumento negativo. Si quis Fidei Promotor contendit, malum aliquod a Dei Servo fuiſſe patratum, producto alicujus recentis Auctoris teſtimonio, ſilentium antiquorum Poſtulatoribus prodeſſe poterit, *ſi aliæ non deſint circumſtantiæ eorum aſſumto faventes*, uti contigit in cauſa Gregorii X. Bollandus id dedit conſilii, ut vitæ Sanctorum, in quibus aliqua ridicula aut improbabilia ſunt inſerta, corrigerentur & emendarentur. Sacrorum vero rituum Congregatio ad probationem virtutum aut martyrii ſtatuit admittendos haud eſſe alios ac Hiſto-

ſtoricos, qui ſcripſerunt ea quæ viderunt, aut quæ ab iis, qui viderant audiverunt, adeoque Scriptores ſunt coævi. Ad martyrium concurrunt duæ perſonæ. Perſecutor ſeu Tyrannus, & Martyr. Putant nonnulli, dari martyria poſſe ſine Tyranno infectante. Huc referunt Mariam Deiparam, martyres patientiæ, religioſæ obſervantiæ, virginitatis, divinæ charitatis, ægritudinis toleratæ, peſtis ex officio charitatis contractæ, &c. At ſimilitudo martyrii quædam in hiſce exſtitit, haud martyrium genuinum. Alii martyria nondum conſummata huc revocant. At hi *Confeſſores* ſunt dicendi, qui martyrio haud interierunt. Quid vero de eis eſt ſentiendum, qui pœnam a Tyranno infligendam occuparunt? quæ, ne pudicitiam violari paterentur, necem præverterunt paratam? Diſtinguit ſummus Auctor inter martyria ordinaria atque extraordinaria. Hæc ad ſpecialem Dei impulſum refert. Ad veri martyrii indolem requiruntur momenta duo, unum, ut Tyrannus re vera mortem inferat, aut ſaltem cauſam mortis proximam neceſſariamque ponat; alterum, ut id faciat ex odio in Fidem Chriſtianam, vel in rem aliquam, quæ ad Fidem ſpectat. Non ſemper Tyranni ipſos ſectatores Chriſti illico interimunt, ſæpius eos carceribus, exilio, & ærumnis pro Chriſto conſtrigunt, ad obitum miſerorum uſque continuandis. Is quoque cenſendus eſt martyr, qui illæſus mortem, cui fuit traditus, evaſit divina virtute. Hoc in numero collocandi ſunt Joannes, Thecla, Felix Nolanus, Gregorius Magnæ Armeniæ Epiſcopus, tres Pueri in fumum ardentem Babilonicum conjecti &c. Martyrem & Perſecutorem conſtituit *cauſa*, non fucus, non nomen, non velamentum. Martyris enim eſt, propter genuinam Chriſti doctrinam, Fidemque & profeſſionem ejus, illi ſuperſtructam, voluntariæ morti exponi, eaque, ni miraculum Dei intercedat, interimi. Error, fundamento Fidei oppoſitus, licet quis pro eo voluntariam, a Tyranno expromtam, necem ſuſcipiat, cauſa martyrii dicendus non eſt. Si Tyrannus putet, ſe verum in Chriſtiano vindicare crimen, cauſa martyrii ceſſat. Sufficit, ſummo Auctore decernente, ſi Tyrannus ex odio in Chriſti Doctrinam accendatur ad Chriſtianum vita privandum, licet ipſe cauſam omnino diſparem præſeferat, ritu Neronis, qui abolendo rumori de incendio, ipſius conſiliis tribuendo, reos ſubdidit Chriſtianos. Odium illud comprobari poteſt ex ſententia & decreto Perſecutoris; ex ipſa diſceptatione, Tyrannum inter & Martyrem habita in Actis deſcripta; ex beneficiis ſeu muneribus, Martyri a Tyranno ante mortem, ut a propoſito reſiliat, oblatis; ex impunitate ſeu liberatione Martyri a Tyranno oblata; ex Actis martyrii genuinis ita teſtantibus, & ex recuſatione agendi id, quod Chriſtianæ religioni e diametro eſt oppoſitum. Martyrium eſſe *baptiſmum ſanguinis*, ac in infantibus non baptizatis ſupplere vices baptiſmi aquæ, ideoque peccatum inſitum ſecundum culpam & pœnam ex opere operato delere, Pontifex ſummus docet. Pueri certe ab Herode interfecti in Eccleſia Romana recenſentur ac coluntur inter Martyres. Idem indicat, fugam, ſi ea pateat divexato ob Fidei profeſſionem, juſte arripi poſſe; Epiſcoporum vero eſſe ceterorumque, qui hominum animis invigilant, remanere, ſi prævideant, gregem fructibus abundaturum, ac eodem in loco perſtiturum, ipſorum quoque ob fugam diſperſum iri. Recte contra faciunt, qui ſine detrimento gregis fuga ſalutem quærunt. Si alii quoque Fide adeo ſunt firmati, ut poſſint perſtare in loco ad majorem Dei gloriam Eccleſiæque ſalutem, ipſorum eſt perdurare. Martyri futuro haud licet vel dictis vel factis Tyrannum inſultantem ad martyrium ipſi inferendum provocare. Excipit ab hiſce provocationibus ſummus Pontifex eas, quæ in ipſo martyrii actu contingunt, quando videlicet Martyr aut ſtatim tormentis eſt ſubjiciendus, aut jam tormentis cruciatibuſque afficitur, ac tum Tyrannum objurgat, crudelitatem ejus inſimulat, vindictamque Dei ipſi minatur. Cum Hæ-

Hæreticis ſeu Schiſmaticis ſummus Auctor ita verſandum ſuis putat: *eos, præmiſſis præmittendis, diligentiis videlicet & ſuavibus aptiſque modis, ut ab errore recedant; hiſque omnibus inutiliter adhibitis, ad Fidem demum compelli poſſe minis & terroribus, & pertinaces demum morte puniri, implorato brachii ſecularis auxilio, concors eſt Patrum & Theologorum ſententia*. Addit deinde Auguſtini, qui, ſententia mutata priori, ſic ſenſit, conſenſum, quem quoque Gratianus repetivit *in can. Diſplicet & ſequentibus* 23. *quæſt.* 4. At ſi eodem ſenſu imbuti ſint ſtatores & cuſtodes aliarum quoque religionum? Quid? ſi Mahummedani idem ſentiunt, Deoque ita permittente, viribus ac numero Chriſtianis aliquando antecedunt? At ſuccurrit Thomas Aquinas, qui Auguſtini ſententiam exponit de iis, qui Eccleſiæ Romanæ dederunt nomen, ac poſtea ab ea diſceſſerunt, cauſam interponens, ipſorum eſſe promiſſa ſervare, videlicet ſalutaria & juſta. Cauſam martyrii, reſpectu Martyris exponendam, ſummus Pontifex perſequitur copioſe, ratus, Hæreticis & Schiſmaticis deeſſe martyrii cauſam. Fatetur, Heterodoxis haud deeſſe viros & homines, qui pro religionis Chriſtianæ veritate, pro ſenſu ipſorum accepta, intrepide mortem obierint. Romanæ autem Eccleſiæ exiſtimat exſtitiſſe Martyres ab initio Eccleſiæ uſque ad hæc noſtra tempora, & eam numero præſtare. Addit præterea, omnia, quæ jam ab Eccleſia Romana reputantur pro credendis & agendis, ſemper ab initio Eccleſiæ Chriſtianæ fuiſſe pariter credita. Poſt hæc cauſas Confeſſorum exponere Pontifex ſummus aggreditur. Ipſe ad *heroicitatem*, ſeu heroicam magnitudinem virtutum requirit, *ut eam habens operetur expedite, prompte, & delectabiliter ſupra communem modum, ex fine ſupernaturali, & ſic fine humano ratiocinio, cum abnegatione operantis, & affectuum ſubjectione*. Specie eam differre a virtute non heroica, negat. Aliquem virtute heroica fuiſſe inſtructum, oſtenditur ſane difficulter. Sufficiunt tamen demonſtrationi teſtes incorrupti, docentes, Servum Dei quemdam integrum vitæ curſum inter pericula peccandi exegiſſe cum inſigni innocentia ſpectabilique morum ſanctitate, cumque exacta præceptorum Dei & conſiliorum perfectionis obſervatione, quæ ſpectantibus ingeſſerit admirationem. Non vacat de heroica indole ſpecialium virtutum hic nonnihil repetere. De iis, qui vel quæ matrimonia inierunt, perpetua tamen caſtitate ſervata, permulta ſummus Pontifex produxit, Cunegunda, Henrici II. uxore, eis inſerta. Adjungit hiſce non pauca de oratione mentali & vocali, in primis Cardinalem de Lauræa ſecutus. Contemplationem infuſam, ſeu myſticam theologiam vocat cum aliis ſponſalitium animæ cum Deo, oſculum Dei, ingreſſum animæ in caliginem divinam, annihilationem, *experimentalem Dei cognitionem*, habitam de Deo per amoris unitivi complexum. Notitiam vero de Deo diviniſque rebus extrinſecus ſuppeditatam haud facile quiſquam *cognitionem Dei experimentalem* dixerit. Ad momenta dicentium preces ſummus Auctor jubet attendi. In ſignis enim ardentiſſimarum precum hoc deputat, ſi Servus Dei inter orandum vultum præ ſe tulerit tanquam flamma accenſum. Donum lacrymarum deinde expendit, monens, cavendum hic ſibi eſſe ab arrogantia & animo puſillo. Prædicat præterea frequentiam Confeſſionis auricularis præſtitæ, & Euchariſtiæ ſumtæ, nec ex cerimonia, nec ex conſuetudine profluentem. Irenæum, Cyprianum, alioſque Patres, jam de incruento Miſſæ ſacrificio, qualis ea nunc eſt, locutos exiſtimat. Carnis corporiſque mortificationem ponit in abſtinentia, jejunio, cilicio, vigilio, chameuniis, ſpontaneis flagellationibus, quæ *diſcipline* dicuntur, & ſimilibus rebus, quibus caro affligitur. Morinus credidit, uſum flagrorum obtinuiſſe in Eccleſia, ſed aliena manu, non propria, corpori admotorum. Jacobus Boileus in eo totus eſt, ut oſtendat, Dominicum Loricatum, & Petrum Damianum auctores extitiſſe diſciplinarum, ſponte aut propria manu inflictarum, & ante eos flagra quidem in uſu fuiſſe, ſed ita, ut quis ab alio vapularet, ratus, conſuetudinem propriæ flagellationis minus eſſe approbandam, cum flagellorum ictus dorſo

dorso incussi oculis officiant, methodusque flagellandi lumbos femorales incitamento sit ad venerem appetendam. Consentiunt Joannes Henricus Meibomius, pater & filius, atque Thomas Bartholinus. Petrum Damianum Baronius *ad A.* 1056. habet pro ritus hujus propagatore, non auctore. Spontaneas flagellationes jam adhibitas fuisse a Guidone Pomposejano Abbate, & a S. Poppone Abbate, animadvertit Mabillonius *in præfat. I. ad sæculum sextum Ordinis Sancti Benedicti*, ejusque assectator Graveson, *in historia ecclesiastica tomo IV. p. I. sæc. X. & XI. pag.* 365. *seq.* Quod perpendendum reliquimus Clar. Joanni Friderico Mickelio, qui A. 1733. *de Mastigosi religiosa* edidit libellum. Quid vero summus Pontifex de hac flagellatione arbitrandum credat, ex ejus verbis innotescit: *Si Petrus Damiani, Rodolphus, Episcopus Eugubinus, Dominicus Loricatus, Gualbertus, Abbas Pontissarienſis, sanctimoniæ fama illustres, spontaneis corpus suum verberationibus afflixerunt, ut ipse Boyleau* in historia flagellantium *admittit, si nonnulli, inter Sanctos relati, hoc ipsum præstiterunt; ecquis erit, qui spontaneo flagrorum usui, ejusque laudabili consuetudini obloqui ulterius audeat?* Constitutio Urbani VI. adversus flagellantes edita est adversus eos, qui circa A. 1349. ex Hungaria progressi vagabantur per provincias, ac bis palam de die, histrionice quidem, aculeatis funibus sese ad sanguinem usque flagellabant. Traditionem de Ampullæ Remensis oleo perenni, argumentis utrinque adductis, in medio summus Auctor relinquit, addens, Reges ungi, sed non inungi chrismate illo quo inungantur Episcopi, sed simplici oleo benedicto, hoc est, *oleo Catechumenorum.* Inter virtutes Regibus dignas, ac eas, quarum habetur ratio in adscriptione inter Cælites cultu prosequendos, collocat obedientiam erga Romanum Pontificem. Ludovici Sancti, Galliarum quondam Regis, *pragmaticam sanctionem* vel ex toto existimat apocrypham, vel rejicit certe illum articulum, in quo nonnulla traduntur minus plena observantiæ *erga sanctam Sedem*. Haud definit, quis Pontificum primus sæculo XI. jus gladii assumserit, militesque conscripserit, monens, Christianum Lupum principatum hunc deferre Gregorio VII. Henrici III. Imperatoris adversario. Affert idem ex Pontificali Romano de benedictione & coronatione Regis nonnulla, ac ea inter hæc Antistitis coronantis verba ad Regem: *Christianam religionem ac Fidem catholicam ad finem usque inviolatam retinebis, eamque contra omnes adversantes pro viribus defendes: Ecclesiarum Prælatis ac reliquis Sacerdotibus condignam reverentiam exhibebis: Ecclesiasticam libertatem non conculcabis.* Item: *Accipe gladium . . . vice & auctoritate sanctorum Apostolorum consecratas . . . ut sanctam Dei Ecclesiam, ejusque Fideles propugnes ac protegas, nec minus sub fide falsos, quam Christiani nominis hostes, execreris ac dispergas.* Videtur accedere Mabillonio, qui *in Annalibus Benedictinis tomo I. pag.* 114. contendit, unicam duntaxat panis Eucharistici speciem ex antiquo loquendi more designatam fuisse nomine corporis & sanguinis Christi. Plerosque Sanctos ab infidelitatis caligine & a peccatorum cœno, divina gratia adjutos, ad veritatis lucem & ad apicem sanctitatis perveniſſe, largitur, monens, prævaricationes, ante emendationem admissas, referri posse & verbo & scripto, ut nefaria multitudo ne desperet medicinam, & ut Sancti misereantur miserorum. Arigius, Episcopus Lugdunensis, utrum scelestus pluriumque criminum reus, an recte a Cointio excusatus fuerit, in medio relinquit, fassus, eum in Beatorum ordine collocatum. (9) Scisci t porro maximus Auctor

ANIMADVERSIONES.

(9) Auctor neque collocat Arigium in ordine Beatorum, neque collocatum fatetur, nisi quatenus ait, ejus nomen legi in Ecclesiæ Lugdunensis Martyrologio. Contendit autem, non a Cointio solum fuisse purgatum, sed & a Sennerto, & a Theophilo Raynaudo.

ctor de iis, quæ Sancti de vitæ suæ gloria confessi fuerunt, eum in modum, ut rem, scopum, reique modum respiciat ac exempla Pauli, Jacobi, Ezechiæ, Tobiæ, ac Nehemiæ præmittat. Actiones morales indifferentes & largitur & tollit, docens: *Communior est sententia, dari actus humanos ex objecto & specie sua indifferentes, hoc est nec determinate bonos, nec determinate malos, & qui demum boni vel mali reputantur ex fine aut bono aut malo.* Gratiæ gratis datæ eam ponit essentiam, ut ea sit sensibilis & evidens in suis effectibus. Nec negat, hanc gratiam, quam Græci vocant χάρισμα, communem esse peccatoribus & justis ob 1. *Cor.* 13. 2. 3. *& Matth.* 7. 22. 23. Quid de *arte notoria* sit sentiendum, per quam, præmissis nonnullis precibus ad Deum aliisque rebus, quæ ad pietatem spectare videntur, omnes disciplinæ liberales illico disci traduntur, haud expedit, (10) adjungens tamen Thiersi opinionem ex *tract. de superstitione*, qui statuit, actum & conclamatum esse de arte notoria ex sola experientia, in primis vero ob argumenta e sacris Literis depromenda. Fidem, qua est gratia gratis data, probabiliter, præeunte Cardinali de Lauræa, habet pro fervore & illa Fidei constantia, quam Martyres in conspectu tyranni soleant exhibere, & qua, divinitus miracula datum iri ad suas preces, sint certi. Miracula edi posse ab Infidelibus quoque, fatetur; at in confirmationem erroris & mendacii ea divinitus edi, negat. Prophetam, tradit, esse eum, qui aut futura prænuntiat, aut præterita, vel præsentia, ceteris abdita, patefacit. Rationem, qua intellectui Prophetæ ea, quæ debet cognoscere, innotescunt, determinat triplicem: 1. si per sensus externos, auditum vel visum, res percipiantur, ac inde transeant ad imaginationem & intellectum; 2. per sensionem internam, qua imaginatio movetur; 3. per præsentationem intellectui duntaxat oblatam. Præexistere in hominibus ad prophetandum facultatem naturalem, negat. Copiose ex Scholasticis recenset differentiam cognitionis Dei, Angelorum, dæmonum, & hominum, naturalis, ratione eventuum futurorum, eorumque vel necessariorum, vel contingentium, & in suis causis, & in actu. Dæmonem olim petentibus responsa vel ex antris, vel ex statuis dedisse, haud abnuit, licet Porphyrii, Origenis, & Eusebii quoque meminerit, qui, imposituris sacerdotum oracula illa deberi, haud inficiati fuerunt. Prophetias nihili esse habendas, quæ repugnent legibus divinis humanisque, præcipue ecclesiasticis, ex Cardinali Cajetano docet. Eugenius Pontifex audierat, & viderat ea, quibus putabatur confirmatus de suadenda expeditione cruciata in Palestinam susceptа, eamque ob causam *Bernardum* Abbatem permoverat, ut hic Ludovico Regi spem ingereret peregrinationis faustæ. At haud respondit eventus promissis. Ut nodum hunc solvat summus Auctor, monet, fieri posse, ut revelatio sit vera & a Deo profecta, falsa autem interpretatio ab homine fuerit exorta; addens, Deum respexisse ad æternam eorum salutem, qui in illa expeditione pro Fide & ecclesia fuerint mortui. Gratiam discretionis spirituum putat esse mentis illustrationem, qua perfusus homo facile & sine errore dijudicet, a quonam principio motus animi, tum proprii, tum alieni, cogitationesque, ad electionem pertinentes, excitentur, quid scilicet a bono, quidve a malo spiritu suggeratur. Tandem subdit: *Non videtur dubitandum, posse, Deo permittente, similia a dæmone fieri*, nempe varias excitari linguas, proferrique diversas dialectos ab homine imperito vel intra aerem. Vulgo existimant, eos, qui a ca-

ANIMADVERSIONES.

(10) Imo vero expedit ex S. Thoma 2. 2. quæst. 96. art. 1. ubi ostendit, *artem hanc esse illicitam & inefficacem.*

codæmone ſunt obſeſſi, linguis ſpeciei exoticæ, ac ipſis obſeſſis ignotæ loqui poſſe. Ecſtaſin divinam a diabolica ſolicite diſtinguendam eſſe, tradit ſummus Pontifex, ac momenta huic familiaria profert. Illam oriri credit ex admiratione, magnitudine amoris, & exultationis magnitudine. Effectus omnino cauſæ evidens eſt teſtis. Difficillimæ autem res eſt diſquiſitionis, ecſtaſis utrum ſit naturalis, an ſupernaturalis. Pendent hic omnia ab eo ſtatu animi corporiſque, qui ecſtaſin præceſſit. Si enim meditatio in unicum quid defixa, ſi vehementior affectus præceſſerit, ecſtaſis videtur eſſe naturalis. Apparitiones Dei in veteri Teſtamento ſecundum ſententiam Theologorum communiorem non fuiſſe ullius Perſonæ e divinis, ſed per Angelos peractas, hoſque potuiſſe dicere in apparitionibus: *Ego ſum Dominus Deus tuus*, exiſtimat, laudatis Durando & Thyræo ſuffragatoribus, nec non ipſo Cardinali Bona *de diſcretione ſpirituum cap. 19. num.* 3. Favet hæc ſententia *duliæ*, qua cives Eccleſiæ Romanæ Angelos proſequuntur. Apparitiones Chriſti externas ſummus Pontifex ſolicite enumerat. Potiſſimas apparitiones Chriſti, quæ Sanctis contigerunt, commemorat, nempe Paulo I. *Cor. XV.* S. Pietro, S. Benedicto, aliiſque. Exempla colligit Tyræus *de Apparitionibus Sacramentalibus*. Summus Pontifex ſubtexit nonnulla de aliis viſionibus & apparitionibus, quæ a dæmone, vel a cauſis naturalibus originem traxerunt, inſeritque longam Baldelli de hac cauſa tractationem e manuſcripto Italico. Quomodo viſiones ac apparitiones naturales a ſupernaturalibus diſcernantur, monet, ſeduloque examinat, an cauſa aliqua præceſſerit, viſionis vel apparitionis materies. Dantur quoque præternaturales, vel Deo vel diabolo auctore hominibus immiſſæ. Summus Pontifex de ſingulis hiſce ſpeciebus ſolicite tractat, eaſque diſtinguere docet. En diſtinctionis notam: *Dæmones a columbæ vel agni ſpecie abſtinent . . . Si formam humanam aſſumunt, ea atra plerumque eſt, deformis, mutila, & inuſitata . . . aliquando ſe transfigurant in Angelos lucis & Chriſti Domini, Beatiſſimæque Virginis & Sanctorum*. Revelationibus novis locum eſſe ad integrandum doctrinæ Chriſtianæ complexum negat, privatas tamen dari largitur, addens: *Fides quippe noſtra non crevit quoad ſubſtantiam, licet nunc quædam explicite credantur, quæ antea latebant*. Rejicit auctoritatem revelationum, quæ adverſantur ſacris Litteris, Apoſtolicæ traditioni, unanimique Patrum atque Theologorum conſenſui. Appendix complectitur monumenta ad hunc *Tomum* pertinentia. Noſtrum vero eſt, hic reſpirare, poſtquam hunc *Librum* omni diligentia verſavimus, & inde delibavimus potiora, ſummam *Libri IV.* qui eſt ultimus, propediem daturi.

EX ACTIS ERUDITORUM

PUBLICATIS LIPSIÆ CALENDIS JANUAR. MDCCXLII.

De Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione, Liber Quartus, & Ultimus, Auctore PROSPERO DE LAMBERTINIS, S.R.E. Cardinali, titulo S. Crucis in Hieruſalem, Anconæ primum Epiſcopo, poſtea Archiepiſcopo Bononiæ.

Bononiæ, formis Longhi, Excuſoris Archiepiſcopalis 1738. fol.

Alph. 8. plag. 18.

ACCEDIMUS tandem felicibus auſpiciis ad enarrandum *Tomum* Operis copioſi & doctiſſimi *poſtremum*, Eminentiſſimis Cardinalibus, ſacrorum rituum Congregationi præpoſitis, & Reverendiſſimis ejuſdem Congregationis Conſultoribus inſcriptum. Hæc enim ea eſt Congregatio, cui ſummus Pontifex Sixtus V. non modo cauſas Beatificationis & Canonizationis univerſas, ſed cetera etiam ejusdem generis momenta, ad cultum Servorum Dei, Beatorum, Sanctorum quomodocumque pertinentia, demandavit, & deferri mandavit. Auctor maximus ipſe, dum Advocati Conſiſtorialis munere functus fuit, & ſcribendo & dicendo præſtitit huic operam ſuam non ſolum in cauſis Bononienſium civium, Pii V. & Catharinæ Vigriæ, quæ ipſius patrocinio fauſte ceſſerunt, ſed etiam in aliis permultis, quæ ſcriptis eius publicis declarantur. Idem, ampliſſimo Clementis XI. beneficio ad eximium Promotoris Fidei munus evectus, quæcumque a ſeſe per integrum viginti annorum ſpatium in cauſas Beatificationis & Canonizationis, & in Beatorum Sanctorumque cultum animadverſa ſunt, hujuſmet Congregationis judicio credidit omnia atque ſubjecit. *Primæ Partis* hæc ſunt capita. Differitur hic 1. de miraculis, & miraculorum gradibus, 2. de cauſa miraculorum efficiente, 3. de malis Angelis, Infidelibus, Hæreticis, & Antichriſto, qua ad miraculorum materiem res attinet, 4. de cauſa eorum finali, ac differentiis vera inter & falſa miracula, 5. de miraculorum neceſſitate in cauſis Beatificationis & Canonizationis, 6. de miraculorum numero & qualitate in cauſis Beatificationis & Canonizationis requiſita, 7. de ſcriptis Gallorum, quibus iſthæc confirmantur, 8. de miraculoſa ſanatione a morbis & infirmitatibus, 9. de miraculoſa cæcorum illuminatione, 10. de mutis, ſurdiſque miraculo reſtitutis, 11. de claudorum, gibborumque ſanatione miraculoſa, 12. de paralyticorum, 13. epilepticorum, & hyſterica imbecillitate laborantium, 14. mania, & hydrophobia conflictantium, ac 15. hydrope, empyemate, & hernia laborantium miraculoſa ſanatione. Tum oratio ſeſe convertit 16. ad miraculoſam liberationem a fluxu ſanguinis, & generatim ab hæmorrhagiis, & vulnerum curationem miraculoſam, 17. ſanationem a lepra, cancro, gangræna, aliiſque morbis, 18. a febri, 19. a variis infirmitatibus, 20. immo ad partum miraculoſum, & 21. ad revocationem mortuorum in vitam. Porro differitur 22. de miraculis negativis, 23. de rerum multiplicatione, & rerum in alias res converſione, 24. de miraculis reſpicientibus dominatum in elementa & res creatas, deſtitutas ratione, ſimulque animatas, 25. de quibuſdam miraculis, quæ in cælis ac terra contingunt, 26. de ſudore ſanguineo & lacrymis ſanguineis a corpore & oculis Servorum Dei manantibus, & de lumine ac ſplendore, quo eorum facies aliquando refulget, ac 27. de longa abſtinentia a cibo & potu. Tandem exponitur 28. de quibuſdam ſpiritualibus miraculis, 29. de ejectione dæmonum a corporibus obſeſſis, 30. de cadaverum ἀφθαρσίᾳ, 31. de nonnullis cadaverum qualitatibus, ſanguine, liquore, & odore, 32. de Beatorum & Sanctorum apparitionibus, qua inter miracula recenſendis, atque 33. de imaginatione, ejuſque viribus. Succincte jam Auctor maximus dixerat de miraculis *Libro & primo & tertio*; at nunc longius latiuſque hoc argumentum ſuſcepit pertractandum. Ipſe opera ſublimiori, quam naturæ ordine fieri ſolita, refert in miraculorum claſſem, e. g. pii juſtificationem. Miraculo, ipſius judicio, proprium eſt, eſſe arduum, inſolitum, & admirandum, excedere facultatem naturæ & ordinem rerum naturalem, dum Deus producit effectus cauſarum ſecundarum ſine ipſis, aut producit aliquos effectus, ad quos cauſæ ſecundæ ſeſe non extendunt. Creationem reſpectu Dei eſſe miraculum, rigide loquendo eſſe negandum credit. Thomam Aquinatem in hac doctrina ſequitur, & veram miraculi indolem conſtituit in eventus exceſſu ſupra vires & facultatem naturæ, ratus, exceſſum illum eſſe triplicem, unde alia miracula ſint ſupra naturam, alia contra naturam, & alia præter naturam. Qui triplex miraculorum gradus ab ipſis Rotæ Auditoribus aſſenſu roboratur. Hoſtes Joſuæ non grandine, ſed lapidibus per Angelos fuiſſe percuſſos, quorum Joſuæ cap. x. fit mentio, Auctor ſummus arbitratur. Idem admittit connexionem cauſarum ſecundarum, earum ſubordinationem, & partium univerſi inter ſe diſpoſitionem fixam & conſtantem a Deo, libere dirigi ſolitam, ita tamen, ut miracula & prodigia ſint opus liberæ Dei voluntatis. Largitur ac fatetur

tetur præterea, 1. non omnem naturæ creatæ virtutem nobis esse notam, 2. miraculum, respectu ad nos habito, esse, cum aliquid fiat præter ordinem naturæ creatæ, 3. a Spiritibus edi posse nonnulla, quæ vires vel hujus vel illius partis mundi excedant, 4. dari quædam vera miracula, quæ vires totius naturæ creatæ non superent. Deus omnino solus edere potest miracula genuina. A Christo vera, eaque non una, edita fuisse miracula, Auctor summus contra Thomam Woolstonum & empæctas tum ex sacris Literis, tum ex Josephi & Juliani Apostatæ testimoniis docet. Ab Angelis bonis posse fieri miracula generis secundi virtute propria, sed jussu Dei, docet idem. Adjungit deinceps hæc: *Ab hominibus quoque sanctis, sive dum viverent, sive post eorum obitum, miracula edita fuisse, undequaque exploratum est. Fidem huic veritati faciunt sancti Patres, testes oculati, Irenæus videlicet II. 66. Chrysostomus tom. V. serm. 67. Hilarius in libro adversus Constantium Imperatorem, Gregorius Nazianzenus orat. 18. Augustinus de civ. Dei XXII. 8. Hieronymus in libro contra Vigilantium, & Theodoretus orat. 8. adversus gentes. Pollicitus est Christus cap. ult. Marci, donum miraculorum in Ecclesia sua esse perseveraturum.* Testimoniis deinde Gregorii Magni ac Augustini fultus, docet, miracula, postquam Tyranni Ecclesiam vexare intermiserunt, esse minus crebra, nec tamen nulla. Miracula esse signum Ecclesiæ veræ, ac eorum, qui Cælitibus adorandis adscribuntur, addit idem. Controversiæ, an Christus homo, Angeli boni, & homines sint causa miraculorum vel physica, vel potius moralis, recenset argumenta in utramque partem, nec tamen eam decidit. Subdit potius tandem: *Docere sufficiet, Deum solum esse veram efficientem, independentem, auctoritativam miraculorum, & creaturas in operatione miraculorum esse divinæ potentiæ instrumenta, sive id referatur ad causam moralem, sive ad physicam. Etenim, etiamsi sententia admittatur, quæ creaturam agnoscit tanquam causam cooperatricem physicam miraculorum, id porro tamen supremæ divinæ majestati nullum affert præjudicium, eo modo, quo vera remanet idea Dei, uti auctoris gratiæ, in Sacramentis, licet dicatur Sacramenta esse causas physicas gratiæ.* Quæri solet, an cacodæmones patrare possint miracula. Thomas, ea ab illis propria virtute edi posse, negavit; posse tamen ab eis nonnihil fieri, affirmavit, quod humanam facultatem & considerationem excedat, quodque large & improprie miraculum possit dici. Redit tamen semper quæstio, quænam homini suppetant signa, quibus instructus hæc miracula improprie dicta a divinis & genuinis possit discernere. Prodigia, a Magis Ægypti edita, Calmetus pro officiis & illusionibus oculorum reputat. Thomas autem vere serpentes ranasque existimat ab eis fuisse productas. Auctori maximo haud lubuit, alterutri sententiæ deferre principatum. Id vero contendit, vera miracula a dæmone fieri haud posse, licet ab eo nonnunquam ea sint facta, quæ vires excedant facultatemque naturæ visibilis atque corporeæ. Receptam esse & veram sententiam, existimat, uxorem Loti, quæ dictitat, vere in saxum, sive in lapideum salem fuisse conversam & immutatam, qui non modo pluviis liquefactus non sit, verum etiam æmulans duritiem cujuslibet durissimi lapidis adhuc perstet. Incertum esse pronuntiat, an Christus Dominus a Satana fuerit per aera translatus, siquidem Jesus assumserit tres discipulos, & duxerit in montem altum, *Matth.* 17. 1. licet id de deportatione intelligi nequeat. Miracula vera a falsis internoscere docet ex efficacia, duratione, utilitate, modo, & fine. Scopum certe malum præstigiarum & prodigiorum cacodæmonis declarant ejus mendacia, pravitas, intentata veritati clades, degener mens, statim patefieri solita; veritas, firmissimis Dei miraculis innixa. Diabolum per serpentem ad Evam locutum, largitur. Addit tamen: *Quomodocumque res sese habuerit, dæmonis locutio per serpentem fuit aliquid excedens vires & facultatem naturæ corporeæ ac sensibilis, sed, deficientibus circumstantiis utilitatis & finis, ea locutio verum miraculum dici non potest. Uno verbo, nec Angelus bonus, nec Angelus malus sua naturali virtute possunt miracula facere, quæ excedant vires & facultatem cujuscunque naturæ creatæ. Angelus bonus naturalem & integram habet facultatem plura faciendi, quæ excedant vires & facultatem naturæ visibilis & corporeæ; & cum obsequens Deo ea utatur, si id, quod efficit, supra vires & facultatem naturæ corporeæ & visibilis, arduum, insolitum, & ab unoquoque admirandum est, hoc utique classi miraculorum minorum, sed quæ vera sunt miracula, erit adscribendum, & potissime, cum efficacia, duratio, utilitas, modus, & finis in eo numquam desint, hujusque effectio miraculi erit in Deum referenda, tanquam in causam efficientem principalem miraculorum, qui Angelo, sibi obsequenti, imperavit, ut sua naturali facultate, vires & facultatem naturæ visibilis & corporeæ excedente, uteretur. Angelus malus sua naturali virtute plura facere posset, quæ excederent vires naturæ visibilis & corporeæ ad instar Angeli boni. At, cum Deus ei interdixerit in pœnam peccati, & ne ob suam malitiam totum mundum perderet, prædicta uti facultate, necesse est, interdictum relaxari, ut ea uti valeat. Cum autem, relaxato interdicto, & effectis a dæmone nonnullis excedentibus vires naturæ visibilis & corporeæ, semper in eis deficiant veri miraculi characteres, modo recensiti, hinc est, quod effecta nunquam vera miracula dici poterunt, & etiam locus erit præsumtioni, quod facta fuerint per modum artis, quæ obstat miraculo. Miracula enim sunt testimonium divinæ virtutis, & veritatis; & divinam bonitatem non decet ea dæmoni permittere secundum doctrinam Divi Thomæ.*

Operæ pretium est, nosse sententiam Ecclesiæ Romanæ ratione hujus dogmatis. Addit summus Auctor, ordinem universi, semel a Deo institutum, non posse ab ulla particulari causa immutari; nec non illud Augustini *de Trinitate III. 9.* difficile admodum esse, quin & impossibile, scire, quid dæmones per naturam facere, & quid per Dei interdictum non facere possint. Miracula, ab Hæreticis & Infidelibus patrata, reputat fere pro meris dæmonum ludibriis. Pendet itaque fere miraculorum veritas, ipso judice, ab Ecclesiæ notione, &, hac in hunc vel illum sensum accepta, variare etiam debet dijudicatio de miraculi hujus vel illius veritate. Affert summus Auctor has rationes: 1. gratiam miraculorum dari membris Christi; 2. ad ea edenda necessariam esse fidem supernaturalem; qua utraque careant Hæretici & Infideles. (11) Estius tamen *in lib. II. sent. dist. 7. §. 19.* largitur, Deum uti posse Paganis, Hæreticis, & Schismaticis, tanquam instrumentis in patratione miraculorum, ut per ea veritas aliqua, ad Fidem aut ad mores pertinens, approbetur. Huc referri solent loca *Marc. IX. 38. Luc. IX. 49.* Castaldi hæc sunt: *Possibile est, Deum supernaturaliter concurrere ad miracula patrata ab Hæretico vel Idololatra ad justam defensionem, vel ad comprobandam veritatem catholicam.* Negat vero maximus Auctor, Hæreticos vel Schismaticos posse a Deo assumi tanquam instrumenta miraculorum patrandorum. (12) Eadem est sententia Thomæ *Quodlibet. II. quæst. 4. art. 6.* Noster ita: *Gratia miraculorum fere semper confertur membris Christi.* Laudat tamen illa Baronii *ad A. 765. n. 1.* verba: *Quid aliud vera miracula, quam vox*

ANIMADVERSIONES.

(11) Itane ex fide bona? Verba Auctoris ex doctrina Cardinalis de Laurea hæc sunt: *Nullum Infidelem, aut Hæreticum* juxta ordinariam Dei legem, *miraculum aliquod facere; tum quia gratiæ miraculorum, sicut & aliæ gratis datæ* fere semper *conferuntur membris Christi, tum quia ad facienda miracula necessaria est fides supernaturalis, qua ipsi carent.*

(12) Adde: *ad confirmandum errorem vel peccatum.* Quæ Auctoris verba Lipsiensium obtutum fefellerunt.

vox Dei, cœlitus clamans, & comprobans ex eis fidem, cum ejuſmodi gratia negata ſit ſemper Hæreticis, ut vera miracula poſſent edere. Miracula, quæ Apollonio Thyanenſi, Veſpaſiano, & Hadriano tribuuntur, eſſe fictiones arbitratur, teſteſque probatiſſimos ſibi adjungit. De Antichriſti miraculis, *Matth. XXIV. in Apocalypſi, & 2. Theſſ. II.* memoratis, ſedulo exponit, ea exiſtimans fore ludibria & fallaces præſtigias. Miracula vera fieri ad Dei gloriam, & confirmationem doctrinæ Fidei copioſe demonſtrat. Canoniſtæ quidem tranſubſtantiationem e numero miraculorum eximunt; attamen Pontifex Eccleſiæ Romanæ maximus ait, *Euchariſtiæ Sacramentum eſſe memoriale omnium miraculorum*, juxta *Pſ.* 110. 4. De differentiis vera inter & falſa miracula varias Doctorum ſententias producit, acquieſcens in Thomæ pronuntiato, qui miracula Bonorum hominum ac Magorum differre tradidit efficacia, duratione, utilitate, modo, ac fine. Dubitationes addit, quæ de miraculis oriri poſſunt, reſpectu 1. teſtium, quorum fides poteſt eſſe ſubleſta, 2. rei ipſius ac facti, an vires naturæ id ſuperet, an ſit verum, vel laboret contradictione. Omittimus reliqua, eo quod intra anguſtos concluſa eſt oratio noſtra cancellos. Lectio multijuga, ordo, maſcula & argumento digniſſima dictio, doctrina admodum vaſta, eruditio ex omni parte diffuſa, atque peritia Hiſtoriæ, Philoſophiæ, Theologiæ, Juriſque Canonici, ampliſſima, hic adeo emicant lucemque ſpargunt, ut licet hoc Opus a Pontifice Romanæ Eccleſiæ haud fuiſſet literis commendatum, univerſi tamen rerum literariarum æſtimatores haud iniqui aperte fateri debeant, libro huic in ſuo genere ac argumento ab Eccleſia Romana principatum eſſe deferendum, huncque illis ipſis, qui vel pluſculum, vel nonnihil ab ea diſſident, ſummam ingerere admirationem poſſe, multamque diſcendi materiam ſuppeditare univerſis.

Progrediendum nunc eſt ad *Partem ſecundam*, ſeu *poſteriorem*. *Triginta & uno Capitibus* conſtat tractatio univerſa. *Primo* quidem exponitur de conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione formali. *Secundo* agitur de nonnullis quæſtionibus, quæ fiunt a Doctoribus ratione momentorum eorumdem. *Tertium* tractat de conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Beatorum per Beatificationem æquipollentem & ſignanter per cultum, memoria' hominum antiquiorem. *Quarto* differitur de cauſa eadem, quantum ad eos attinet, qui tales habentur per Indulta Apoſtolica, & per Patrum virorumque ſanctorum ſcripta, immo quantum ad omnes. *Capite quinto* agitur de conceſſione Officii & Miſſæ in honorem nonnullorum Beatorum, qui ſunt in antiqua cultus poſſeſſione, vel antiqua habent venerationis Indulta, licet in eorum cauſis nunquam confectus fuerit proceſſus ſuper caſu excepto. *Sexto* exponitur de conceſſione Officii & Miſſæ in honorem Sanctorum canonizatorum. *Septimum* inſcriptum eſt nonnullis aliis Officiorum conceſſionibus, in gratiam locorum quorundam particularium promulgatis. *Octavo* argumentum continuatur idem. *Nono* agitur de Officiorum conceſſione, ex iiſdem titulis facta, pro Eccleſia univerſali. *Decimo* repræſentatur conceſſio Officiorum propriorum. *Undecimo* exponitur de titulis Apoſtoli aut Doctoris, quibus nonnulli Sancti appellantur in divinis, aut in Eccleſiis particularibus, aut in Eccleſia Romana omni. *Duodecimo* alia adduntur de titulo Doctoris, alia vero exponuntur de titulo Martyris, & de titulo Virginis. *Tertio ac decimo* agitur de Breviario Romano, & ejus auctoritate, aliiſque nonnullis rebus, quæ ad Officia divina pertinent. *Decimo quarto* exponitur de electione Sanctorum in Patronos. *Decimo quinto* differitur de cultu Sanctis, in Patronos electis, exhibendo. *Sequenti* agitur de Martyrologio Romano. *Decimum ſeptimum* exhibet nominum deſcriptionem in eodem Martyrologio. *Duodeviceſimo* agitur de elogiis, quæ in Martyrologio Romano nominibus Sanctorum, in eo deſcriptis, adduntur, & de

de nonnullis Decretis ſacræ Congregationis, ad idem Martyrologium pertinentibus. *Undeviceſimo* differitur de nominum Sanctorum additione in Litaniis. *Viceſimo* exponitur de ſacris Imaginibus, ac nonnullis controverſiis, ad eas referendis. *Sequenti* agitur de translatione corporum. *Viceſimo ſecundo*, tractatur de modo, quo fieri debeant ſanctorum corporum translationes. *Vigeſimum tertium* perpendit identitatem ſanctorum corporum & reliquiarum. *Viceſimum quartum* inſcribitur de nonnullis quæſtionibus, pertractatis in ſacrorum rituum Congregatione, quantum ad ſanctorum corporum identitatem pertinet. *Sequenti* exponitur de loco, in quo ſancta corpora ſacræque reliquiæ debeant conſervari, ac de momentis aliis, ad corpora & reliquias Sanctorum pertinentibus. *Viceſimo ſexto* agitur de Sanctis baptizatis. *Viceſimo ſeptimo* ſuppeditatur commentarius de extractione, cuſtodia, & diſtributione ſanctorum corporum ac reliquiarum, quæ extrahuntur ex cœmeteriis Urbis, & de cultu illis debito. *Duodetriceſimo* exponitur de cultu Sanctorum veteris Teſtamenti. *Undetriceſimo* exponitur de Angelis, & eorum cultu. *Triceſimum* inſcribitur de nonnullis piis, ſed periculi plenis petitionibus, a ſacrorum rituum Congregatione plerumque non admiſſis. *Ultimo* tandem differitur de examine nonnullorum miraculorum, quod aliquando peragitur in ſacrorum rituum ordinaria Congregatione. *Priori Parti* acceſſit Appendicis loco Diſſertatio Academicorum inſtituti Bononienſis de longis jejuniis. Quæſtiones ea excutiuntur duæ: una, an abſtinentia longa ab omni cibo potuque, in plures non ſolum dies, ſed etiam menſes atque annos poſſit ſolis naturæ viribus produci; altera vero, an nonnullorum, qui & id fieri poſſe affirmant, &, quomodo poſſit, exponere conantur, opiniones firmæ ſtabileſque permanſuræ ſint, ſi a veterum doctrinis, unde ab Auctoribus ſuis depromtæ fuerunt, ad recentium Medicorum dogmata transferantur. Philoſophemata III. *Chriſtiani Wolfii* hic ſundamenti loco inſerviunt. Recenſentur obſervationes & rationes paſſim *Boerhavii*, *Hoffmanni*, ac Medicorum noſtræ ætatis florentiſſimorum. Demorſos hic omnia ſapiunt ungues. Quantum ad Martyrologii lectionem attinet, ea a Canonicis, in Capitulum, aut in Chorum convenientibus, Prima finita, dudum fuit peracta. Martyrologium Romanum Gregorius XIII. correctum auctoritate inſtruxit. Antiquiſſimum tribuitur Hieronymo. Exemplar ejus extraxit Bollandus e monaſterio Epternacenſi S. Willebrordi, illuc ab hoc ex Anglia allatum. Alterum exemplar Lucæ inventum. Edidit illud Franciſcus Maria Florentinius Ann. 1668. Martyrologio, quod vulgo tribuitur Ven. Bedæ, correctores Romani, ut Romanum emendarent, uſi ſunt. Genuinum Bedæ Martyrologium ab Henſchenio A. 1613. *tom. II. menſ. Martii* publicatum eſt. Florus id nominibus auxerat, Contexuerunt quoque Martyrologia Rabanus Maurus. Wandelbertus Diaconus. Ado Viennenſi, Uſuardus, Benedictinus, ſeculi IX. medii Monachus, B. Notkerus. Poſtremum auctoritatis ſummæ erat in fine ſeculi XV. ejuſque multiplex exſtat editio. Eo correctores uſi ſunt quoque Silvius Antonianus, Robertus Bellarminus, Cæſar Baronius, Ludovicus de Torres, aliique. Triplex facta eſt editio novi Martyrologii correcti. Sed cum prima & ſecunda erroribus ſcateret, purior & ſincerior habita eſt illa, quæ A. 1586. in lucem exiit, teſte Baronio *in præf. ad Martyrol. Rom. cap.* 8. Denuo eam emendavit, notiſque ac prefatione inſtruxit idem Baronius, ediditque Romæ A. 1586., Clemens VIII. id denuo A. 1602. edendum curavit, adjectis ad 6. Auguſti *Stephani Abbatis, & aliorum* 200. *Monachorum nominibus*. Exemplaria omnia recentiſſimæ hujus editionis in Hiſpaniam miſſa. Philippus Ferrarius, Servita, hortante Federico Cardinali Borromæo, Archiepiſcopo Mediolanenſi, catalogum generalem Sanctorum, qui in Martyrologio Romano deſcripti non ſunt, edidit A. 1625. & Urbano VIII.

Papæ inſcripſit . Eodem Pontifice recognita fuit editio Baroniana , ac adhibita fuerunt nomina poſt hæc Cælitibus adſcriptorum , expunctuſque eſt Sulpicius Severus . Innocentius XI. A. 1681. edi juſſit typis Reverendæ Cameræ Apoſtolicæ Martyrologium Romanum, denuo recognitum , & conſecratis nominibus auctum . Addenda ſunt paucula de erroribus Martyrologii Romani , vel veris , vel fictis . Accurate hoſce percenſet & dijudicat Auctor ſummus. Operæ pretium fuerit , in gratiam eorum , qui pretioſo hoc Opere carere debebunt , potiora huc transferre . Ad d. 25. Januarii fiebat in Martyrologio Romano commemoratio Sanctæ Xynoridis, Martyris . Xynoris hæc fuerat inducta ex loco Chryſoſtomi *hom. XIV. de Lazaro*, male intellecto, ubi Xynoris par Martyrum deſignat , Juventinum ſcilicet & Maximum , qui Antiochiæ coronam martyrii invenerunt , imperante Juliano . Monuerunt Baronium de errato Petrus Pithœus , Nicolaus Faber, & Petrus Ducæmus . Quapropter correxit errorem . Ad d. 31. Julii ibidem injicitur mentio S. Firmi , Epiſcopi Tagaſtenſi , Bollandiani videntur *tom. VII. Julii ad d. 31. Jul. pag.* 120. appoſitionem hujus nominis improbaſſe . Verum Firmus ille ſtat & vindicatur auctoritate Auguſtini *lib. XIII. de mendacio* . Ad diem 2. Novembris in Martyrologio Romano hæc habentur : *Laodiceæ in Syria S. Theodoti , Epiſcopi , qui non ſolum verbis , ſed etiam rebus & virtutibus ſuis ornatus.* Fuit quoque ejus commemoratio in Martyrologio , edito a Roſweido , in illo Adonis , ac Uſuardi . Theodotum vero Ariana labe infectum fuiſſe , exiſtimant , qui eum volunt expunctum , Valeſius *in notis ad Euſebium pag.* 317. Florentinius *in notis ad Martyrologium Hieronymi pag.* 497. & 448. Pagi *ad A.* 318. *num.* 17. 18. & Continuatores Bollandiani *tom. VI. Junii pag.* 24. & *tom. VII. part. II. pag.* 645. præcipuæ quod ipſe Baronius *in annalibus ad A.* 318. *num.* 48. 50. & *ad A.* 325. *num.* 40. Theodotum fuiſſe Arianum , aperte demonſtravit . Reſpondent alii , fautorem illum Arii appellatum eſſe non Theodotum , ſed Theodorum, nominatim Philippus Labbeus, Gabriel Coſſartius , & Harduinus . Obiit certe Theodotus , antequam hæreſis Ariana pullularet , teſte Euſebio *hiſt. Eccl. VII.* 32. Ad diem 25. Auguſti legitur in Martyrologio , Sacrum corpus S. Bartholomæi primo ad Liparam Inſulam , deinde Beneventum , poſtremo Romam ad Inſulam Tiberinam translatum . Poſtrema hæc translatio uſquequaque impugnatur a Cardinali Vincentio Maria Urſino , primum Archiepiſcopo Beneventano , deinde Pontifice ſummo , cui nomen novum fuit Benedicti XIII. in diſſertatione , typis impreſſa inter Concilia provincialia Romana . Alteruter certe Pontificum in hoc momento eſt corrigendus , ut quibuſdam videtur . At oſtendit Auctor ſummus , Gregorium XIII. non affirmaſſe , omnes & ſingulos errores juſſu ſuo in Martyrologio fuiſſe ſublatos . Ipſe ſic judicat : *Etſi aliqua in Martyrologio occurrunt correctione digna , non tamen eſt cujuſque agere cenſorem , ſed Eccleſiæ Romanæ judicium eſt exſpectandum* . Diſtinguit præterea appoſitionem nominis in Martyrologium a Canonizationis judicio , ratus , in hoc errari haud poſſe , ſi vel maxime in illa aliquid humani evenerit . Decretum Gratiani Trithemius ab Eugenio III. approbatum credidit . Sed , erraſſe eum , oſtendit Florens *in præfatione methodi & de auctoritate Collectionis Gratiani pag.* 44. Succeſſu temporis animadverſum fuit , Opus Gratiani mendis non carere , quare Antonius Democrates & Antonius Contius ejus emendationem fuere aggreſſi . Ipſe etiam Antonius Auguſtinus ſuos edidit libros *De emendatione Gratiani* , de qua jam ſcribere cœperat Didacus Covaruvias , uti ſignificavit *lib. IV. variar. reſolut. cap.* 11. Admoverunt ab hiſce excitati manum operi Pontifices per viros peritiſſimos , Pius IV. Pius V. & Gregorius XIII. Nihilo minus docti viri multa adhuc alia poſt Gregorianam illam correctionem & editionem emendanda cenſuere

in Opere Gratiani , e. g. Doujatius *in prænotionibus canonicis IV.* 13. *num.* 3. Schelſtratenius *in Antiquitate illuſtrata diſſ. II. cap.* 13. *num.* 238. Cardinalis Bellarminus de Scriptoribus eccleſiaſticis , ac fratres Pithœi , Petrus & Franciſcus , qui ſcrupuloſe ſingula loca recognoverunt , & plurima emendarunt . Reſtant quoque in Martyrologio Romano nævi typothetarum , ac additamenta privata , quibus tamen maximam partem tollendis jam operam dedit Congregatio rituum ſacrorum . Enumerat nonnulla ejus Decreta , eum in finem ab eo ordine edita , Auctor ſummus . Intelligitur ex hoc limbo , quanta in Opere tanto paſſim recondita ſit rerum hiſtoricarum & eccleſiaſticarum ſupellex . Acceſſit quoque *Parti poſteriori* Appendix , quæ exhibet nonnullas literas Apoſtolicas Summorum Pontificum , in quibus , Poſtulatoribus exorantibus , confirmarunt Sacræ Congregationis Reſponſa , quibus indulta fuit conceſſio Officii & Miſſæ in honorem Beatorum Beatificatione æquipollenti . Excipiunt eam additiones ad univerſum Opus , & in primis Bulla Canonizationis B. Vincentii a Paulo , fundatoris Presbyterorum Secularium Congregationis a Miſſione dictæ , & Societatis Puellarum , quæ *Charitatis* vocatur , a Clemente XII. promulgata . Index condecorat Opus ampliſſimum geminus , quod ad amuſſim Concilii Tridentini , & inſtitutorum Curiæ Romanæ eſt conſcriptum . Reſtant complura inde decerpenda . At brevitatis nos admonet ratio inſtituti . Deiibavimus univerſa , lectoribus cetera permittentes, & laudantes ſummopere Opus univerſum , omni laudum genere digniſſimum , aut , quod verius dici poteſt , laude omni majus .

JUDICIUM II. GALLICUM

EX ACTIS TREVOLTIANIS

Menſis Julii MDCCXXXV.

De Servorum Dei Beatificatione & Beatorum Canonizatione Liber I. Auctore PROSPERO DE LAMBERTINIS, S. R. E. Cardinali Tit. S. Crucis in Hieruſalem, Anconæ primum Epiſcopo, poſtea Archiepiſcopo Bononiæ. Bononiæ 1734. Formis Longhi Excuſoris Archiepiſcopalis, Superiorum Facultate.

C' eſt-à-dire,

DE LA BEATIFICATION DES SERVITEURS DE DIEU, ET DE LA CANONISATION DES BIENHEUREUX, Livre premier par S. E. Monſeigneur le Cardinal PROSPER LAMBERTINI, d'abord Eveque d'Ancone & depuis Archeveque de Bologne 1733. chez Longhi, Imprimeur de l'Archevequè, Livre premier.

ARTICLE LXXIII.

LE Sçavant Cardinal qui donne au public cet important & ſolide Ouvrage, n'a ètè effrayè ni de ſon immenſe entrepriſe, ni du nombre prodigieux de Thèologiens, de Juriſconſultes & d' autres qui ont ècrit avant lui ſur la Beatification & la Canoniſation des Saints. Nous diſons, de ſon entrepriſe immenſe, parce qu' elle ſuppoſe de grandes lumieres & une expèrience très-longue. Auſſi cette matiere produira-t' elle pluſieurs Volumes, dont nous n' avons encore que le premier. C' eſt celui que nons annonçons. A l' ègard des Auteurs qui ont traitè ce ſujet, quelques nombreux qu' ils ſoient, ils n' ont pas nous laiſſer que l'èbauche d' une Juriſprudence Eccleſiaſtique très-neceſſaire, & rèſervèe au travail & à l' experience de l'illuſtre Ecrivain qui en donne un tableau complet. Les principaux de ces Auteurs, parmi les Thèologiens, ſont, un Anonyme en manuſcrit de l'année 1592. Angelo Rocca, Auguſtin; Fortunatus Scacchus, Hermite de S. Auguſtin; Luc Caſtellini Dominicain; François Victoni Minime; Jean B. Riccioli Jeſuite; Phil. Marie de S. Paul, Carme dèchauſſe; le Card. de Laurèa; Charles Felix de Matta Evêque; François Bordon du Tiers-Ordre de S. François; Jean-Baptiſte Memmi Jeſuite; le Cardinal d' Oſtie; Troilus Malvetius; Jacques Caſtellano de Fara Chanoine; Virgilio Cepari Jeſuite, Ouvrage manuſcrit; Felix Contelorius, Avocat en Cour de Rome. Le plus ancien de tous eſt le Card. d' Oſtie. Il ècrivoit vers l'an. 1254. Parmi les Canoniſtes, l' on compte Roſa, Miget, Caſtagnori, Quintanilla, Caralaps, Lapius, Zacchia, Pignatelli, Mattheuccio. Ajoutez à cela quantitè de Relations tant imprimèes que manuſcrites. Ajoutez enfin les Dècrets, les ordres des Procès, & autres actes, par exemple, *l' Ordo Romanus*, attribuè au Card. Cajetan.

Cette foule d' ècrits dont nous ne citons qu' une partie, loin de faire tomber la plume des mains du Card. Lambertini, n' a fait que l' encourager un ſeul corps de tant de membres èpars. Après avoir rendu à ſes prèdèceſſeurs la juſtice qu' il croit leur être duë, il obſerve la nècèſſitè de travailler après eux, & il la prouve: 1. Par les nouvelles lumieres qu' on a acquiſes depuis leur tems. Il cite pour exemples les Bollandiſtes, & d' autres Sçavans qui ont extremement èclairci l'Hiſtoire Eccleſiaſtique, par l'impreſſion d'une quantitè très-conſiderable de monumens enſèvelis avant eux dans les Archives & les Biblioteques. 2. Il la prouve par le peu d' ètendue des traitès prècedens. Il n' y en a que quatre ou cinqu de ceux qui ont ècrit *ex profeſſo* de la Canoniſation, qui ayent aſſiſtè à la Congregation des Rites, autrement que comme ſimples conſulteurs au plus. 3. Il la prouve par la multitude de Dècrets autoriſès par les ſouverains Pontifes ou la ſacrèe Congregation, poſterieurs à ceux d' Urbain VIII. & d' Innocent XI. & peu connus. Il la prouve enfin. 4. Par le ſilence de tous les Auteurs ci deſſus nommès, ſur l' uſage preſent du S. Siege dans ces materies, ſur la conceſſion de la Meſſe, de l' Office, & des noms à placer dans le martyrologe Romain, ou des autres eſpeces de culte reſpectif qu' on accorde en faveur des Bienheureux ou des Saints. Nul autre n'ètoit plus capable de remplir ces vuides & de conſommer un ſi vaſte ouvrage qu' un laborieux & èclairè Thèologien Canoniſte, occupè infatigablement durant vingt-ſept années dans les Charges ſucceſſives d'Avocat Conſiſtorial & de Promoteur de la Foi, devenu Evêque d' Ancone, puis Archevêque de Bologne, & Cardinal. Les travaux inſeparables de l' Epiſcopat, n' ont pas empêchè qu' il ne donnât à ſon projet litteraire pluſieurs heures avant le lever du ſoleil; & par ce moyen la pourpre ſacrèe s' eſt trouvèe enrichie d' un nouvel Ecrivain, digne d' entrer dans la liſte des Sçavans qui l'ont immortaliſèe.

Son premier Livre remplit tout le volume dont nous parlons. Il eſt diviſè en quarante-ſept Chapitres, & terminè par un Appendice qui comprend les monumens citès dans ce Tome. L' Auteur employe le premier Chapitre a refuter ſolidement l'erreur des Hèterodoxes, qui oſent comparer la Canoniſation des Saints avec l' Apothèoſe des Gentils. En effet le parallele eſt inſenſè, ſoit que l' on ait ègard à la choſe meme, ou à la maniere, ou aux ſujets propoſes, ou au culte. L' Apothèoſe faiſoit de nouveaux Dieux, & la Canoniſation appelle ſes Saints, les ſerviteurs & les amis de Dieu. L' une ſe faiſoit ſans autre prècaution qu' un tèmoignage ſuſpect & ſouvent ſubornè. L' autre ſe fait ſur un examen juridique, long & ſevère, de vertus & de merveilles conteſtèes. Celle-ci veut des hommes irrèprobables pour les dèclarer Saints ſur la voix de Dieu même; celle-la dèifioit ſouvent des hommes tres-vicieux. Le culte enfin dont nous honorons les SS. eſt bien different de celui de *Latrie*, qui n' appartient qu' à Dieu. D' où il ſuit en reſumant tous les paſſages ſur leſquels cette doctrine eſt appuyèe, que la Canoniſation n' a point tirè ſon origine de l' Apothèoſe; mais ſeulement que le culte des Saints, & les ſolemnitès autoriſees en leur honneur, ont pris la place des faux Dieux, & des fetes profanes. Tout cet article eſt traitè à fonds, auſſibien que l' examen du paſſage de Joſeph, citè par Euſebe, S. Jerome, S. Iſidore de Peluſe, Soſomene, & Nicephore au ſujet de J. C. & la compilation de tous les paſſages à l' occaſion des tentatives de Tibere, d' Hadrien & d' Alexandre Severe, pour dèifier Jeſus-Chriſt.

Paſſons la matiere du Second Chapitre. Il s'agit de l'ancienne diſcipline à l' ègard des Martyrs. Pour la bien diſcerner, il faut ſçavoir le parallele que l' on faiſot des Martyrs avec les Chretiens foibles à qui l' on donnoit differens noms, ſuivant le degrè de leur foi-

foibleſſe ou de leur chute. La chute de fait qui les faiſoit renoncer à la force des tourmens ou la craint de la mort, leur attira le nom de *Nègateurs*, *tombès*, *blaſphemateurs*. S'ils adoroient les idoles, on les appelloit *Idolatres*, s'ils leur ſacrifioient, *Sacrificati*; s'ils leur offroient de l'encens, *Turificati*; s'ils recevoient des Magiſtrats un *libelle*, c'eſt-à dire, un acte d'exemtion de ſacrifier, parce qu'ils renonçoient volontairement au chriſtianiſme, ou bien s'ils preſentoient eux-memes aux Juges un acte ou *libelle* de renoncement, on les nommoit *Libellatiques*. Tous en un mot, ètoient compris ſous le titre general de *tombès*, *lapſi*.

Autre eſpece bien differente de celle dont nous venons de parler; c'eſte celle des fugitifs, *extorres*, ſoit qu'ils s'exilaſſent d'eux memes, ſoit qu'ils fuſſent exilès après s'etre dèclarè chrètiens. On appella encore *libellatici*, ceux qui ſe rèdimoient de la vexation à prix d'argent, ſans rougir de la foi. Aucun de ceux-la n'ètoit comdamnable, ni condamnè par l'Egliſe, comme on le dèduit du Canon 22. de S. Pierre martyr. Le ſentiment particulier de Tertullien, qui condamnoit la fuite volontaire, & le ſoin de ſe racheter de la perſecution, ètoit rèprouvè par l'Egliſe univerſelle.

Venons aux Chrètiens plus genereux, qui par leur courage mèritoient les noms glorieux de *Profeſſores*, *Confeſſores*. *Martyres*. Les *Profeſſeurs* avoient comparu devant les Juges, & *profeſſè* la Foi ſans ètre citès. Les ſublimes motifs dont ces Chrètiens fervens ètoient animès, mettent leur conduite à convert de toute cenſure. Les *Confeſſeurs* après avoir ètè citès *confeſſoient* librement J. C. & il ne faut pas les confondre avec ceux que l'Egliſe appelle aujourd'hui *Confeſſeurs* dans ſes Liturgies. Enfin les *Martyrs* dans toute l'antiquitè, ſont ceux qui meurent pour la dèfenſe de la Foi, ou qui ſurvivent à de cruelles tortures, ſouffertes pour le mème ſujet. Auſſi voyons nous que de ſaints Evèques ſe ſont intitulès de leur vivant; *Confeſſeurs* ou *Martyrs*. Unde lègere èpreuve n'a jamais ſuffi pour mèriter ce beau nom de Martyr. Tertullien montre que Praxeas ne l'a pas meritè par un court empriſonnement. Euſebe cite auſſi S. Apollonius quis s'èleve contre les Montaniſtes, ſur ce qu'ils ſe vantojent qu'un certain Temiſom de leur ſecte ètoit vèritablement martyr. Il s'eſt tirè, dit-il, de la priſon par argent; il a continuè de dèfendre la cauſe des Novateurs, & il oſe ſe donner pour martyr.

Il y avoit des Martyrs *dèſignès*, & c'ètojent ceux à qui l'on avoit prononcè leur arrèt de mort, ſans qu'il fut encore executè: des Martyrs *conſommès* ou *couronnès*, c'ètoient ceux qui ètoient morts dans les tourmens ou peu après: de martyrs reconnus par authoritatè, *vindicati*. C'ètoient ceux aux quels après une meure diſcuſſion l'on avoit decernè un culte par ſentence Eccleſiaſtique. L'Epitre de l'Egliſe de de Smyrne, ſur la martire de S. Polycarpe, nous inſtruit de tout cela. 1. Du culte preſcrit & du juor marquè pour honorer le *Saint*. 2. De ce genre de culte; nous honorens les *Martyrs comme Diſciples & imitateurs du Seigneur*. Cela s'appelloit, *Martyri communicare*. 3. De la vènèration puor les reliques. Origene, Tertullien & S. Cyprien, ſans comter les Peres poſterieurs, dètaillent toute cette doctrine. Optat qui ècrivoit au quatrième ſiècle ſuffiroit ſeul poul faire voir que dès les premiers ſiècles de l'Egliſe, la diſcipline ètoit de n'honorer d'un culte rèligieux aucun martyr qui ne fût reconnu tel par un jugement Eccleſiaſtique. Car Optat raconte que l'Archidiacre Cecilien, reprit une femme attachèe à la ſecte des Dunaniſtes, la quelle avant la communion baiſoit les oſſemens d'un mort qui n'ètoit peut-ètre pas martyr, & ceux d'un martyr vèritable, mais non encore reconnu. Il ajoute que cette femme entètèe de ſon culte, & irritèe de cette correction, ſe retira avec courroux, c'eſt-à-dire, qu'elle ne

ne communia point. Au reſte, telle eſt l'aſſertion des Thèologiens de tous les tems, à deſcendre juſqu'à Baillet, Ruinart, Tillemont, Mabillon, &c. pour ce qui regarde les martys.

Il eſt queſtion dans le troiſième Chapitre de la collection des Actes du martyre, de leur examen, & du jugement Eccleſiaſtique. Nous voyons dès le tems du Pape S. Clement, des prècautions extraordinaires pour s'aſſurer de la veritè & de la ſincerità de ces Actes. Il y avoit des Scribes ou Notaires èstablis pour cela ſeul, auſſi-bien que des Diacres & des Soudiacres. Les chicanes de Baillet ſur le Livre *de Romanis Pontificibus*, ſont abondmment rèfutèes par une foule des plus reſpectables Sçavans. Il arcorde lui-mème que cet uſage de l'Egliſe Romaine, paſſa aux autres Egliſes.

Au recueil des Actes ſuccedoit l'examen. On examinoit ſi le mort avoit vècu dans l'unitè d'Egliſe Catholique (voyez S. Ciprien dans ſon Epitrè à Antonien, & celle au Pape S. Corneille). Si le motif ètoit pur, exempt de vanitè, &c. (voyez S. Jeròme in *comment. Epiſt. ad Gal. l.* 3. *c.* 5.) Si la dèfenſe de la foi ètoit la cauſe de la mort. (voyez S. Epiphane *hereſi* 76. S. Auguſtin, &c.)

Quant au jugement Eccleſiaſtique, il appartenoit de droit à l'Evèque du lieu, comme le prouvent Bellarmin, Lupi, Phœheus, Vaneſpen, Pappacoda; quoique la Sauſſaye prètende que cela règardàt le Primat à la tète de un Concile; & il eſt vrai que telle etoit la coutume des Provinces d'Afrique, & que cette coutume n'avoit point lieu ailleurs. Et cela eſt demontrè par S. Gregoire de Niſſe au ſujet du decret de S. Gregoire Thaumaturge, par Sozomene au ſujet de S. Jean Chryſoſtome, par le Poète Prudence, & par des Actes citès chez Bollandus & Mabillon.

Luſage des Lettres circulaires des Egliſes pour notifier les Martyrs, eſt prouvè dans le chapitre 4. & il s'accordare avec la coutume dont nous venons de parler. Cela n'a pas beſoin de beaucoup de citation, quiſqu'il y a au moins ſept de ces Lettres exiſtantes & reconnues par les critiques, à commencer par celle de l'Egliſe de Smyrne ſur le martyre de S. Polycarpe. Elle ètoit adreſſèe à une Egliſe particuliere & à toutes les Egliſes Catholiques *omnibuſque ubicumque terrarum*. Il en eſt de mème des autres d'où il ſuit qu'elles ètoient envoyèes au Siege de Rome, d'autant plus que ſans alleguer des preuves qui pourroint ètre conteſtèes, il eſt certain par les Actes reconnus de S. Ignace martyr, que l'Egliſe de Rome envoyoit ſes Lettres circulaires aux autres Egliſes. Ce qui ſe confirme encore par les exemples de Sainte Felicitè & de S. Juſtin, martyriſès à Rome au ſecond Siècle, & citès l'une dans les antiques Litanies d'Anglettere, chez Mabillon (*vetera analecta p.*68.) l'autre au mème ſiècle ſecond, dans Tatius (*orat. contra Græcos*) dans S. Irenèe (*lib.*1. *contra hæreſes c.*31.) au commencement du troiſième ſiècle dans Tertullien; & depuis par Euſebe, S. Epiphane & S.Jeròme. On trouve mème choſe des ſaints Laurent & Hippolyte, & de Sainte Agnès. Or ſi les Martyrs de Rome ètoient notifiès aux autres Egliſes, n'eſt-il pas plus que vraiſemblable que les autres Egliſes faiſoient le rèciproque à l'egard de Rome? Mais outre ces preuves nègatives, on en a de poſitives tirèes 1. des Actes de S. Vigile, Evèque de Trente, & Martyr au quatrième ſiècle. Ces Actes reconnus bons & contemporains par les critiques, font voir la communication du martyre au Pape, la demande, d'en approuver la culte, & l'ancien uſage de cette demande. Voyez Mabillon (*in præfat. ad ſecul.* v. §. 6. *num.* 93.) Et M. Fontanini. Archevèque d'Ancyre (*in præf. ad novum codicem Canonizationum*). 2. La demande d'Euloge d'Alexandrie au Pape S.Gregoire, prouve la mème choſe. Euloge prioit le Saint de lui envoyer les Actes des Martyrs recueillis par Euſebe de Ceſarèe. Le Pontife rèpond que cet ouvrage ne ſe trouve point dans les Biblioteques.

Romaines. „ Nous avons, ajoute-t-il, „ dans un volume les noms de presque „ tous les Martyrs distinguès, suivant „ le jour de leur martyre, & nous „ cèlebrons tous les jours la Messa en „ leur memoire. Mais dans ce volume „ on ne voit l'histoire de leurs suoffraces. „ On n'y trouve que le nom, le lieu, „ & le jour. Ainsi nous sçavons seu„ lement que dans diverses Provinces „ plusieurs ont ètès couronnès du mar„ tyre, tel ou tel jour, mais nous cro„ yons que votre Beatitude a tout ce„ la. „ *Epist. 29. lib. 7. indict.* 1.

La conclusion, est très-claire, quoique le livre d'Eusebe de Cesarèe n'existe plus, ou ne soit pas encore trouvè.

L'on objectera un Calendier reputè du tems du Pape Libere, où l'on voit les noms de peu des Martyrs. Mais outre quantitè d'autres raisons, il suffit de faire remarquer la difference des Calendiers & de Martyrologes. Ceux-ci comme celui de S. Gregoire le grand, contiennent tous les Martyrs connus; ceux-là comprenoient uniquement les Martyrs des Eglises particulieres, encore y en manquoit-il beaucoup. Cette difference est demontrèe par Pagi, Ruinart, Jos. Aug. Orsi &c.

L'Auteur tire de Gregoire de Tours de nouvelles preuves de son assertion, sçavoir qu'on en enovoyoit au souverain Pontife, pour introduire le culte d'un Martyr, ou pour le confirmer s'il ètoit introduit; de sorte que toutes ces preuves discutèes & rèunies forment une sorte de dèmonstration.

Des Martyrs il passe aux Confesseurs dans le chap. 5. & il prend ce terme, suivant l'acception prèsente pour dèsigner les Chrètiens morts en paix aprés l'exercice des vertus hèroiques. „ Il est „ certain, dit Bellarmin, que dès l'ori„ gine de l'Eglise, l'on commença à „ invoquer publiquement les Martyrs, „ à ètablir des fètes en leur nom, & „ à leur bàtir des basiliques. Il ne l'„ est pas moins que les Confesseurs ont „ reçu plus tard de l'Eglise ces honne„ urs. „ Mabillon, Fontanini, Durant, fixent le commencement de ce culte au siècle quatrième; l'on en trouve en effet des monuments, soit dans l'Orient, soit dans l'Occident. C'est assez de citer S. Hilarion & S. Martin. Le silence du Canon de la Messe sur les Confesseurs, ne vient que de son antiquitè au-dessus du quatrième siècle; & il est vrai que dans les trois premiers, les monumens Ecclesiastiques ne font aucune mention de ces Saints. Si l'on en trouve de citès dans quelques Liturgies très-anciennes, comme la Mosarabique, on n'en sçauroit conclure autre chose, sinon que l'usage de quelques Eglises particulieres, les y introduisit après que leur eût ètè autorisè. Remarquez qu'on ne parle ici que des Confesseurs, & non de la sainte Vierge & des Apòtres, dont le culte est constamment aussi ancien que l'Eglise.

Pour terminer ce qui regarde en particulier les Confesseurs, le Cardinal Lambertini employe le chap. 6. à faire voir que l'Eglise en usa sur le culte des Confesseurs, comme sur celui des Martyrs: c'est-à-dire, qu'on exigea ègalement un jugement Ecclesiastique, portè ou confirmè par le souverain Pontife. Il le prouve par le anciens Casons, par les translations solemnelles des corps des saints Confesseurs, par les Decrets Episcopaux pour abolir un culte populaire & non autorisè, par les examens juridiques, & les vies ècrites sous les yeux des Eveques, par les sacrès diptyches & les lettres circulaires aux Eglises. De tout cela il conclut que les Evèques dans leurs Dioceses avoient le droit de faire ce qu'on appelle des Canonisations particulieres ou plutòt des Beatifications: qu'un culte ainsi ètabli dans un Diocese & devenu gènèral par l'accession des autres Evèques, & consequemment de l'Eglise universelle avec le consentement exprès ou tacite du Pape, devenoit Canonisation, promerent dite.

Le statut de S. Anselme à Etienne Diacre est remarquable. „ Je vous or„ donne de vous transporter à (*Ru„ mesci*) & de dèclarer de notre part „ à la Donne Abbesse & aux Religie„ uses, *Dominæ Abbatissæ & sanctimo„ nialibus*, que si elles ne veulent que „ je leurs interdise le divin Office, elles „ ayent à dèfendre qu'on rende aucun „ des honneurs dùs aux Saints, à ce „ mort que quelques-uns veulent faire „ passer pour un saint, & qu'elles ne „ souffrent pas qu'aucune d'elles ni qui„ conque les lui rende. Chassez le fils „ du mort de la Ville, & faites qu'il „ n'y sejourne plus. *Nec amplius con„ versetur in illa.*

Les Chapitres 7. 8. 9. traitent à fond de l'intervention du souverain Pontife, pour dècerner le culte des SS. On y examine avec critique tous les actes, qui prouvent la nècessitè & l'usage de cette intervention. L'on juge bien que cette discussion nous meneroit presqu'aussi loin que l'Auteur même. Observons seulement: 1. Qu'il se trouve peu d'Actes depuis le commencement de l'Eglise jusqu'à Jean XV. beaucoup plus depuis ce Pape jusq'à Alexandre III. & davantage encore depuis Alexandre III. jusq'à nos jours.

Le petit nombre des premiers Actes, suivant la conjecture des Bollandistes, vient de ce que „ la dècision de ces sor„ tes de causes se faisoit dans les Syno„ des que les souverains Pontifes assem„ bloient en leur prèsence une ou plu„ sieurs fois par chaque annèe.... Et „ comme on n'ècrivoit gueres les actes „ de ces Synodes, & que l'on dècer„ noit beaucoup de choses de vive vo„ ix, l'on y approuvoit de la même „ maniere la pietè des peuples à l'ègard „ de ceux dont la saintetè & le mira„ cles avojent ètès annoncès au Syno„ de. „ *In propylæo ad acta Maji dis„ sert.* 20. *n.* 4.

La veritè est que le premier acte solemnel d'une Canonisation règulierement faite par le Pape, est de l'aveu des Sçavans, celle de S. Udalric, faite par Jean XV. On voit cet acte entier dans le bullaire Romain, chez les Bollandistes, & dans le cinquième siècle des Saints de l'Ordre de S. Benoit. On en compte environ quatorze ou quinze posterieurs, jusq'à Alexandre III. & depuis une si grande quantitè d'autres que l'Auteur se restraint presque à finir par Honorius III. se contentant d'indiquer les sources des actes suivans. Il fait remarquer en passant que sainte Brigitte morte en 1391. fut canonisèe par Boniface IX. & depuis par Jean XXIII. à la requisition des Orateurs d'Ecosse, de Dannemarck & de Norvege, à cause des nuages du schisme qui avoient rendu douteuse l'autoritè de Boniface IX. Cette même raison engagea Martin V. à faire un nouvel acte pour canoniser de nouveau cette Sainte. Il observe encore que parmi les dernieres Canonisations, il ne manque qu'une bulle qui n'a jamais ètè expèdièe. C'est au sujet de sainte Elizabeth, Reine de Portual, solemnellement canonisèe par Urbain VIII. l'an du Jubilè 1625.

De tous ces actes consecutifs, l'Auteur conclut qu'il est insoutenable d'assurer, comme quelques-uns le font, que l'origine des Bèatifications ne remonte qu'à Gregoire X. puisq'on ne peut plus douter de la beatification de Guillaume, Hermite de Malaval en Toscane, par Alexandre III. Voyez le Bref d'Innocent III. au sujet d'Alexandre dans la vie de Guillaume, mise au jour par Wahe.

ARTIC. LXXV.

Le Chapitre X. dèmontre d'abord l'autoritè du Pape, même sans Concile, pour les Canonisations. Cette autoritè est appuyèe sur un si grand nombre de faits & de tèmoignages connus de tout le monde, qu'il seroit superflu d'en citer quelques-uns, & plus encore de citer tout. A l'ègard du droit de bèatifier & de canoniser reservè au Pape seul, c'est ce qui ne souffre aujourd'hui aucune difficultè. Un seul fait le montre. Arnolphe, Evèque de Lisieux, ècrit à Alexandre III. entr'autres scandales arrivès dans un Monastere, qu'un Procureur substituè à la place de l'Abbè absent, s'ètant enyvre au Refectoire, & ayant frappè du couteau deux Moines, ils prirent une perche

qui se trouva sous leur mains & le tuerent. (*Baronius à l'année* 1181. *num.* 8. *&* 9.) Le mort fut honoré comme martyr par les gens du pais. Alexandre III. envoya un Bref inseré dans les Décretales, (*tit.* 45. *de Reliq. & Vener. Sanctorum.*) „ Nous avons appris, dit-„ il, que quelques-uns de vous seduits „ par une fraude diabolique, honorent „ en qualité de Saint un certain hom-„ me tué en buvant & dans l'yvresse: „ coutume payenne, puisq' à peine l' „ Eglise permet de prier pour ceux „ qui meurent ainsi dans la crapule: „ l'Apotre disant qu'ils ne possederont „ point le Royaume Dieu. Ne présu-„ més donc plus de rendre un culte „ religieux à un tel mort, d' autant „ que quand même il seroit vrai qu'il „ fit plusieurs miracles, il ne vous se-„ reoit pas permis de l'honorer com-„ me un Saint, sans l'autorité de l'E-„ glise Romaine.„

La question n' est donc pas de sçavoir si le Pape a le droit de canoniser & de beatifier privativement à tous les autres Eveques, qui avoient droit de Beatification dans leurs Dioceses, ainsi qu' on l'a dit. Il s' agit de voir si ce droit privatif a été établi par cette Décretale d' Alexandre III. ou s' il a été anterieurment par quelqu'autre acte, ou par une coutume ancienne. Bellarmin est du premier sentiment, aussi-bien que Vanespen, Mabillon, d' Acheri, la Saussaie. D' autres en plus grand nombre croyent que le fait d' Alexandre suppose un droit ancien & connu. Le Cardinal Lambertini fait cependant biens voir qu'Alexandre établit un nouveau droit, puisque de son tems meme les Eveques firent des Beatifications, ou *élevations de corps*; mais qu'il les priva de ce droit en se le reservant par l'acte ci-dessus. Les actes d' Innocent III. & de ses successeurs y sont conformes, jusqu'à ceux d'Urbain VIII. qui confirment ce droit privatif en prohibant tout culte religieux pour les canonisés ou beatifiés par d' autres que les souverains Pontifes. Mais il est à remarquer qu' excepte ceux qui avant ses décrets de 1634. auroient eû la possession de cent annés d' honneurs publics de l' aveu ou plutot de la tolerance des Papes ou même de seuls Evêques. Par où l' on voit que depuis le decret d' Alexandre, il y eut encore quelques beatifications Episcopales tolerées.

Le Cardinal dans le chapitre XI. deduit l' étendue & les restrictions du droit en question, selon le sentiment de tous les Docteurs. 1. Ce droit est interdit aux Patriarches, aux Primats, aux Metropolitain, aux Archeveques, aux Eveques. 2. Il l' est interdit au sacre College, & meme le Siege vacant. 3. Il est au Légat è *latere*. 4. Au Concile meme soit Provincial soit général sans l' intervention de l' autorité du souverain Pontife. Et il ne s' agit point ici des Auteurs qui pretendent que les decrets des Conciles généraux tant sur la Foi que sur les mœurs & la discipline, sont sans force, s' il ne sont confirmés par le Pape. Il n' ex question que des Docteurs qui se bornent au pouvoir de décerner les honneurs de la beatitude ou de saintetè. Ils inferent 5. que ce droit n' appartient point au Concile général, mesme durant la vacance du Siege.

Les faisons de cette reservation au Pape sont alleguès au nombre de cinq ou six. On examinera dans la suite si la question des miracles (ou la canonisation) est une question de Foi. On remarque seulement que cette question étant une cause majeure par son objet, sa difficulté & son obscurité, appartient de droit à celui qui a la principale autorité dans l' Eglise.

L' auteur se fait une objection tirée du Concile de Constance. 1. Il canonisa, dit-on, S. Roch. Cela signifie que l'image de S. Roch fut portée en pompe dans la ville durant la peste, & non pas qu' il fut, a proprement parler, beatifié ou canonisé alors. Il étoit mort en 1327. & il avoit fait quantité de miracles, suivis d' un culte public, avec l'approbation des Equèques, longtems avant ce culte du Concile de Constance

en 1414. Nous omettons les autres raisons. 2. On traita au Concile de la beatification de Pierre de Luxembourg. Réponse. Cette affaire étoit entre les mains de Clement VII. Antipape, deux ans après la mort de Pierre, qu' il avoi fait Cardinal en 1389. Martin V. s' en saisit ensuite, & elle ne fut conclue qu' en 1527. par Clement VII. legitime Pape. D' ou il faut inférer que les actes attribués au Concile de Constance, le doivent être aut Pape Martin V. déja élu, qui présidoit au Concile. On le chargea meme de la commission pour la beatification de trois autres, dont il faut dire la même chose, d' autant plus qu' en 1418. Martin V. expédia une nouvelle commission dans laquelle il confirma & approuva ce qui s' etoit fait, supplèant à tous les defauts qui pourroient s' y être glissés.

L' on examine au chapitre XII. le fondement du pouvoir de canoniser; & l' on trouve que c' est l' invocation des Saints, invocation tellement liée avec le culte, que Daillé même (*Dissertation sur l' objet du culte religieux l.* 3. *ch.* 21.) ne fait pas difficulté de dire, tout Ministre qu' il a été; que „ si le „ sentiment & la tradition des Chrè-„ tiens des trois premiers siecles sur „ l' invocation des Saints étoient les „ mêmes que pour les Latinis d' au-„ jourd' hui il a été séant & même ne-„ cessaire, que suivant leur singuliere „ prudence, pour rendre ce culte so-„ lemnel & légitime, ils établissent quel-„ qu' un qui présidât à toute l' Eglise, „ & qui prononçât publiquement sur „ les Saints qui seroient véritablement „ dignes de ces honneurs, pour les Ca-„ noniser, comme les Latins aujourd' „ hui le font sagement enconséquen-„ ce de leus supposition.„ Or l' un & l' autre de ces chefs est bien fondé. L' on ne peut douter du culte après ce que nous avons dit, & quant à l' invocation qui lui est liée, l' Auteur allegue tous les passages de l' Ecriture & des Peres, surtout de ceux des premiers siecles: passages formels que l' hérésie ne sçauroit éluder. A. l' égard des motifs du pouvoir de canoniser laissé à l' Eglise par Jesus-Christ, il est inutile de les rapporter tous. Il n' y a de vraye sainteté, & de vraye communion des Saints que dans l' Eglise véritable. Cela seul suffit pour faire entrevoir les autres raisons. Ce pouvoir n' est donc pas, comme la disent les hérétiques, une usurpation du pouvoir divin. Ce n' est qu' une déclaration simple de la grace que Dieu a faite à tel ou tel de ses Serviteurs, de les introduire dans le sein de la beatitude eternelle, & conséquemment c' est une permission de les invoquer & de les honorer, comme Saints.

De ce pouvoir comuniqué à l' Eglise & au souverain Pontife, comme au Chef visible, il suit qu' il est convenable & utile qu' il y ait quelquefois des canonisations. Les avantages en sont déduits dans les Bulles, & reduits à six principaux par l' Auteur, sans compter la fin proposée par la Sentence. 1. En l'honneur de la sainte Trinité. 2. A l' exaltation de la Foi Catholique. 3. A l'accroissement de la Religion Chrétienne. Voilà la matiere du 13. chapitre sur l'usage du pouvoir de canoniser. On y refute avec force ceux qui admettant ce pouvoir se révoltent contre l'usage frequent que l' on en a fait. Nous disons avec eux frequent, mais avec plus de restriction qu' eux. Ils disent 1. que les nouveaux Saints ne valent pas les anciens. Chicane né de li présomption, comme s' il nous appartenoit de décider du merite & du rang des Saints, quand la voix de Dieu & de l'Eglise les a déclarés tels. Jesus-Christ se rend témoignage en tout tems. Les exemples modernes sont souvent plus frappans pour des hommes que les anciens. Et peut-on se plaindre de la multiplication de nos intercesseurs? Les Saints Peres confondent cette vaine objection. Dire que Dieu peut nos exaucer & faire des miracles par l' interceſſion des Saints anciens, sans qu'il soit besoin d' en declarer de nouveaux, c' est dire vrai. Dieu peut tout. Mais c'est prouver trop, &

par conſequent tien du tout. Car à ce compte il n'auroit èté beſoin d'aucune canoniſation, puiſque la Vierge, les Apòtres qui ſont des Saints, n'out pas èté canoniſès, & qu'ils peuvent nous obtenir ce que nous demandons. Ne nous reglons donc point ſur ce que Dieu peut; mais ſur ce qu'il a voulu. Qu'ils ne diſent donc plus: 2. ce qu'a avancè l'apoſtat Antoine de Dominis, que les nouveaux Saints ont fait out fait publier les anciens. Ce ſeroit pure ignorance. Les Fètes ſolemnelles de ces anciens ſubſiſtent toujurs. Qu'ils diſent encore moins: 3. Que tant de canoniſations rendent cette œuvre ſainte, en quelque ſorte vile & mèpriſable. Gerſon a paru le penſer ainſi. Mais il n'a pas fait attention aux difficultès des Papes a ècouter les ſollicitations des Roys & des Peuples. La liſte de ces canoniſations faites par les ſouverains Pontifes confond leur exageration. Si l'uſage prèſent eſt de canoniſer pluſieurs Saints enſemble, c'eſt un effet de la prudence de l'Egliſe, qui èpargne la grandeur des frais nècèſſaires pour ces ſortes de cèrèmonies, & qui ferme la bouche aux Dètracteurs de la Cour Romaine. Qu'ils ne diſent pas enfin que l'uſage des canoniſations eſt condamnable, parce qu'il y a des Saints auſquels on ne penſe pas, & qui ſont plus grands Saints que ceux dont on pourſuit la canoniſation. S. Antonin leur rèpondra que Dieu ſeul connoit les degrès du merite, & que la canoniſation que Dieu veut pour les uns & non pour les autres n'ajoute rien au merite, ni ne dètermine le degrè de ſaintetè.

Chapitre XIV. *Du ſubjet de la canoniſation*. Il eſt èvident que tout Martyr, & tout Confeſſeur, d'une ſain tetè recconnue ou atteſtèe par de vrais miracles, eſt un ſujet propre à être canoniſe. Mais l'Auteur, pour ne rien omettre, croit de voir diſcuter quelques queſtions plus curieuſes qu'utiles que ſe font les Theolongiens ſur cet article: par exemple, ſi les Saints de l'ancien Teſtament, ſi les enfans baptiſès, ou Martyrs, ſi les Saints actuellement exiſtans dans le purgatoire, ou qu'on ſçait y avoir paſſè, ſi les Saints qui vivent encore, comme Elie, peuvent ètre canoniſes. On voit ce qu'on peut rèpondre à de pareilles queſtions.

Le chapitre ſuivant eſt d'une toute autre importance. Car il traite d'abord de la gravitè & du poids des procedures uſitèes pour les canoniſations, choſe atteſtèe par les Papes mèmes, à remonter à Celeſtin III. en deſcendant de la juſqu'à nos jours. Quelle maturitè, quelles prècautions, quels prèparatifs pour l'examen? Quelle lenteur à prononcer, & quelle dignitè dans la Sentence? La ſimple inſpection de ſemblables cauſes a converti quantitè d'hèrètiques. Il traite en ſecond lieu de ceux dont les Papes ſe ſont ſervis dans ces procedures. L'Auteur pour plus grande nettetè diſtingue deux tems, celui d'apreſent, & celui qui s'eſt paſſè avant l'ètabliſſement de la Congregation des Rites. L'ètabliſſement & les uſages de cette Congregation ſont reſervès aux chapitres qui ſuivront. Le Cardinal ètablit cinq propoſitions ſur l'uſage anterieur. 1. Les ſouverains Pontifes ont fait beaucoup de canoniſations dans des Synodes ou particuliers on gènèraux, ou meſme avec les Peres du Synode, avant la tenue des aſſemblèes gènèrales. Dans ces cas ils ſo ſervojent du conſeil & des ſoins de ces Peres. 2. Dans ces meſmes tems & depuis il s'eſt fait beaucoup de canoniſations ſans Concile aſſemblè. Alors les Papes ont employè des Cardinaux, des Archevèques & des Eveques, tèmoin l'acte d'Eugene III. au ſujet de S. Henri, Emperetur. 3. Avant que les cauſes fuiſſent propoſèes au Conſiſtoire du ſouverain Pontife, la coùtume s'introduiſit que la procedure toute fait fut remiſe à l'examen de quelques Auditeurs de Rote, nommès Chapelains du Pape, ou à d'autres perſonnes pieuſes & èclairèes. Tèmoin Honorius III. qui differa d'un jour la canoniſation de S. Laurent de Dublin, à cauſe de l'abſence de ſes Chapelains & de quelques Prèlats. On paſſe beaucoup d'autres preuves authentiques. 4. Outre cet examen des Auditeurs de Rote avant la propoſition des cauſes au Conſiſtoire, on ajouta un nouvel examinateur Cardinal. Voyez le monument citè par Guillaume Beſſin dans la collection des Conciles de la Privince de Roven, au ſujet de S. Laurent de Dublin. 5. A ce nouvel examinateur Cardinal on en ſubrogea trois dans la ſuite, ſçavoir un Cardinal de chaque ordre, des Evèques, des Prètres, & des Diacres. Il y en avoit meſme plus ſous Boniface VIII. puor la canoniſation de S. Luis, Roy de France. Et il ne faut point objecter qu'il y a des Bulles, où il n'eſt pas fait mention de ce conſeil, puiſq'il y a tant d'actes d'ailleurs qui en prouvent l'uſage, meſme pour les Saints dont il eſt queſtion dans les Bulles objectèes.

Nous paſſerons lègerement ſur les chapitres XVI. XVII. XVIII. XIX. où il eſt parlè de la ſacrèe Congregation des Rites, & des Officiers de tout rang, qu'on employe aux cauſes dont nous parlons. La Congregation des Rites fut ètablie par Sixte V. avec quatorze autres Tribunaux, l'an 1578. un de ſes offices eſt de prendre connoiſſance des cauſes de Beatification & de Canoniſation avant l'examen du Conſiſtoire compoſè de tuos les Cardinaux, Archevèques & Evèques qui ſont en Cour de Rome. Elle ne le fit pourtant point au ſujet de la Canoniſation du B. Didaque, l'an 1588. Mais Sixte V. garda un milieu entre l'ancienne & la nouvelle inſtitution, nommant huit Cardinaux aſſiſtès de Theologiens & de Cononiſtes pour faire ce que fit depuis la Congregation. On l'appelle *ordinaire*, *avant-prèparatoire*, *prèparatoire*, *gènèrale*, *particuliere*, ſuivant le tems, le lieu de l'aſſemblèe, & le nombre de ſes membres qui doivent s'y trouver. Cela eſt connu de bien des gens, & ſeroit long à expliquer: c'eſt aſſenz de dire que tous les doutes ſur les vertus, ſur miracles, &c. ſont examinès trois ſois, ſçavoir dans les aſſemblèes *avant-prèperatoire*, *prèparatoire*, *& gènerale*. La derniere ſe tient en prèſence de Pape. Nous n'entrerons point ici dans le detail des Officiers & de leurs Offices. Il y a un Cardinal Prèfet, des Cardinaux rapporteurs de cauſes, qu'on appelle *Ponents*, un Sacriſtain, un Protonotaire, un Secretaire, un Promoteur de la Foi, un Soùpromoteur, des Maìtres de cèremonies, des Conſulteurs, des Auditeurs de Rote, ſans compter le Notaire, l'Archiviſte, les Interprètes des procès, Procureurs, Avocatus, Mèdecis & autres Miniſtres.

Finiſſons par le capitre XX. dont l'objet eſt plus utile, quiſqu'on y raſſemble des preuves de la diligence & de l'attention extrème des anciens ſouverains Pontifes dans la diſcuſſion de ces ſortes de cauſes. 1. A remonter aux canoniſations faites par le Papes dans les Conciles, les Diplomes de Jean XV. de S. Leon IX. d'Innocent II. & les Actes de pluſieurs Conciles font foi de ces prècautions extraordinaires ſur l'examen des miracles, des Actes, des tèmoins, &c. 2. Depuis que le Papes ont examinè & juge les procedures de Canoniſation ſans Conciles, voici de l'auevu de tous les Docteurs Catholiques, quelle a ètè leur conduite.

D'abord, diſent-ils, des perſonnes de poids expoſent au ſouverain Pontife les merites, & les vertus de celui dont ils demandent la canoniſation. Ils rèitèrent ſouvent leus prieres. Le Pape n'accorde pas ſur le champ la permiſſion d'informer. Il la differe longtems, & auſſi longtems qu'il le juge à propos, pour s'aſſurer par lui-mème de la frequence, & de la continuation des Miracles. Enfin après avoir ètè ſollicitè avec quelque ſorte d'importunitè, s'il juge que les miracles ayent continuè, il propoſe l'affaire aux Cardinaux dans un Conſiſtoire ſecret, & il commet quelques Evèques, ou du moins des perſonnes prudentes, & irrèprochables de la patrie ou du voiſinage du mort, pour s'informer en gènèral ou en particulier de l'opinion commune ſur la vie & les miracles de celui qui eſt propoſè, avec ordre d'ècrire a ſa Saintitè tout ce qu'ils auront

ront apris, enſuite d' une information ſage & exacte, & de lui marquer leur jugement perſonel, ſçavoir s' ils eroyent qu'on puiſſe permettre une information juridique & ſpeciale de chaque fait.

S' ils ècrivent de fortes & d' importantes raiſons d'où l' on puiſſe conclure que cette information juridique ſe peut faire, le Pape après avoir communiquè ſecretement l'affaire aux Cardinaux, & demandè leur avis, dècerne l' information ; & ſuivant les avis & le dècret, Sa Saintitè charge les mèmes perſonnes ou d' autres d' informer juridiquement, 1. De la reputation, 2. De la vie, 3. Des miracles. Elle exige de l'exactitude, de l'attention, de la fidelitè, de la prudence, & l' execution de la forme qu'on leur preſcrit. Ils font leurs recherches, & ils les envoyent au Pape qui les remet à quelques Chapelains ou autres perſonnes d' autoritè pour les examiner murement, & en former une procedure juridique. Le Pape enſuite poſe par lui-mème, ou par les Cardinaux, toutes les concluſions de cette procedure. L' affaire eſt diſcutèe entr' eux, & on ne nèglige riens dans l'examen des preuves pour s' aſſurer ſi elles ſont valables. Cela fait, ſi le ſouverain Pontife juge de leur validitè pour la canoniſation, il la dècide dans un Conſiſtoire ſecret. Puis il aſſemble un Conſiſtoire public, où ſans dire ſa reſolution il demande les avis des Prèlats preſens en Cour de Rome. On aſſigne enfin un jour, & une Egliſe qu'on pare avec pompe. Là le Pape fait un diſcours, rècite la procedure, ènonce les preuves, & ordonne des prieres. On chiante le *Veni creator*, ou quelqu'autre Hymne, ou Antienne convenable. Le Pape ſe rèleve & prononce ſa deciſion, que tel mort eſt Saint, & doit ètre honorè comme Saint. Il fixe un jour pour celebrer ſa Fète. La Sentence de Canoniſation prononcèe, on chante le *Te Deum*, & le Pape dit la Meſſe du nouveau Saint.

Tout cela eſt tirè preſque mot pour mot Actes de la canoniſation de S. Diadaque, & de ceux de S. Raymond. Nous omettons quantitè d' autres actes particulier, & d'autres prècautions ſur les tèmoin, ſur les procedures, ſur les Beatifications anciennes, & ſur les Conſiſtoires anciens, dont l' article occupe tout le chapitre XXI. Il nous paroit ſuffiſant d' avoir expoſè en gènèral ce qui s'eſt pratiquè avant l' ètabliſſement de la Congregation des Rites. Quant à l' uſage preſent, & a la ſuite de ce volume, nous le remettons à un autre extrait.

ARTIC. CII.

NOus avons dètaillè les prècautions que prenoit anciennement le S. Siege pour la Beatification & la Canoniſation des Saints. Nous en ſommes à celles qu' il prend aujourd' hui depuis l' ètabliſſement de la Congregation des Rites. C' eſt la matiere du chapitre XXII. L' Auteur ne ſe propoſe que de les repràſenter d'un coup d' œil. Car il rèſerve au volume qui ſuivra, la conviction entiere des ſoins extrèmes qu' on employe à ce ſujet. Elle reſultera de l' expoſè de chaque Acte, & de la mèthode dont on y a procede.

Le ſimple coup d' œil dont nous allons parler mèrite une tresgrande attention. Il faut en ſoùdiviſer l' objet. Il y a des cauſes qui regardent les Confeſſeurs, il en eſt qui concernent les Martyrs. Il y en a d' introduites avant les Decrets d'Urbain VIII. Il en eſt de poſterieures. Il y en a qui procedent par la voye ordinaire de *non culte*, & d'autres depuis Urbain par voye extraordinaire de *de cas exceptè*. A commencer par la premiere eſpece, le S. Siege ne prononce point le dècret d' information qu' il n' y ait eù prèablement deux procès faits par l' Ordinaire: l'un ſur le bruit gènèral de Saintetè & de Miracles, l' autre ſur le *non-culte* : c' eſt-à-dire, que l' Ordinarie eſt obligè d' atteſter par Sentence qu' on n' a point rendu de culte public aut mort propoſè ; & cela pour obeir aux Decrets

crets d' Urbain VIII. Notez qu' il s' agit ici des Confeſſeurs. Notez encore que ſi Ordinaire fait le procès du *non-culte*, ſans prononcer la ſentence, la ſacrèe Congregation lui mande de la prononcer de droit, comme il eſt arrivè aux Indes aut ſujet du Venerable Denis de la Nativitè, 13. Juillet 1675. Notez enfin, que ſi l' on permet à l'Ordinaire d'omettre le procès du *non-culte* ; on le fait enſulte par authoritè Apoſtolique. Ce n' eſt-là au reſte qu' un prèliminaire.

Quelqu' exact & quelque long qu' il ait ètè, les choſes vont à Rome avec plus de lenteur & de prècaution. Il y a des cèremonies pour l' ouverture de ces procès. Il y en a pour obtenir du Pape, un Cardinal rapporteur & les Conſors nècеſſaires, pour ſçavoir ſi le mort a laiſſe quelques ouvrages & les revoir, pour regler le tems (a) qu' on laiſſera ècouler depuis la prèſentation du procès juſq' à la ſignature de la commiſſion, pour la ſigner & faire droit ſur cette cauſe, pour la demande & l'expèdition des Lettres, qu' on appelle *Remiſſoriales*, *&c.* & ce n' eſt qu' après toutes ces dèmarches que le ſaint Siege commence à prendre poſſeſſion de l' affaire. L' on voit bien qu' il eſt impoſſible d' expoſer ici tout le reſte. Nous renvoyons à l' ebauche qu' on en a donnèe au ſecond Extrait.

Nous paſſons par la mème raiſon le chapitre où l' on traite de quelques uſages que Clement XI. a fixès. Il ètoit extrèmement habile & ſage en cette matiere. L'Auteur le montre par le fait. Nous paſſons ceux où il s' agit de la ſolemnitè des Beatifications, du paſſage de la Beatification à la Canoniſation, des cauſes des Martyrs par voye de *non-culte*, de l'opinion de differens Auteurs ſur la neceſſitè des Miracles dans le procès des Martyrs. Nous dirons ſeulement qu'il eſt certain qu' anciennement on expedioit les cauſes des Martyrs ſans exiger la recherche des Miracles, mais qu' aujourd' hui on l'exige, non pour blàmer l' ancienne maniere, qui ètoit accompagnèe de mille prècautions ; mais pour fermer la bouche aux detracteurs ; comme le dit le Cardinal, *ad oſtruendum os loquentium iniqua*. Qu' ainſi la diſcuſſion des diſputes de tant d' Auteurs ſur ce ſujet, eſt du moins inutile, quiſqu'ils conviennent tous que la voye des Miracles jointe à tout le reſte, eſt la plus ſure.

Diſons quelque choſe de ce qu'on nomme *cas exceptè* dont il s'agit au trenteunieme chapitre. Il faut ſe ſouvenir que quand'Urbain VIII. exigea le *non-culte* bien vèrifiè, il excepta de cette loi les Chrètiens morts & honorès d'un culte public, ſoit de tems immèmorial, ſoit pat indult Apoſtolique, ſoit par les ècrits des Peres & des Saints. Voilà le *cas exceptè*. Si la Sentence de l' Ordinaire ou du Dèlèguè, dèmontre l'exception, & que la Congregation l'approuve, (ainſi que le Pape) le mort eſt cenſè *èquivalement beatifiè*. En effet, la Beatification n' ètant autre choſe que la permiſſion du culte public en quelques lieux, cette permiſſion n'eſt plus douteuſe, des que l'exception eſt prouvèe & reçue. Depuis Urbain VIII. juſqu' a Clement XII. on compte quantitè de Bienheureux dans ce cas. Le B. Jean de Dukla a ètè declarè de ce nombre par ce dernier Pape, à titre de culte immèmorial. Ne diſſimulons pas qu' il y a eù, & qu' il y a encore quelques-autres exceptions, dont l'Auteur promet de parler dans la ſuite, & qui ne ſe font que ſur des preuves très-graves. C' eſt ce qu' il indique dans le chapitre XXXII. où il poſe beaucoup de raiſonnemens & d'aſſertions ſur le paſſage de la Beatification *èquivalente* à la Canoniſation *formelle*, le tout dans les *cas exceptès*. Car c' eſt particulierement en ce point que les ſentimens ètant partagès, les Canoniſtes ont trouvè, ou un peu trop de facilitè, ou un peu trop de ſèveritè dans le procedè (d'ailleurs ſi exact) de la Congregation. C' eſt une diſpute de droit Eccleſiaſtique, dans la quel-

(a) Dix années, *poſitis ponendis*.

quelle il eſt peu utile d' entrer, les uns, & les autres convenant pour le fonds, à peu près comme les Caſuiſtes approuvès par l' Egliſe, qui ayant fait une deciſion de cas que l' on ne ſçauroit conteſter, s' exercent à examiner des ſpeculations propres a èclairer les eſprits ſubtils, & a guider les cœurs droits, ſans prejudice du vrai chemin qu' il faut ſuivre, & que chacun d'eux montre pour la pratique.

Le Capitre XXXIII. eſt entierement de pratique. Il n' eſt pas aiſè d' en rendre compte ſans tomber dans des redites, qu' il eſt bon d' epargner ici aux Lecteurs; mais qui ſont nècеſſaires dans l' ouvrage meſme. On y trouve avec prècíſion le procede qu' il faut tenir, quand on pourſuit une cauſe de Beatification, ou de Canoniſation, commencèe avant les Dècrets d' Urbain VIII. & rèſumèe après ces Decrets, ſoit qu' il s' agiſſe de Confeſſeurs, ou de Martyrs, de *non-culte*, ou de *cas exceptè*. La pratique eſt fort nette, à quelques difficultès près, que l' Auteur leve par une diſcuſſion fondèe ſur des faits rècens.

Il arrive ſouvent qu' une Canoniſation eſt commencèe en quelque maniere par un Pape, & n' eſt achevèe que longtems après, par quelqu' un de ſes Succeſſeurs, comme il eſt arrive dans l' affaire du B. Stanislas Koſtka. Le Decret du progrès à la Canoniſation avoit ètè portè par Clement XI. Ce fut Benoit XIII. qui en fit la ſolemnitè. En ces ſortes de cas le ſucceſſeur ne touche point à ce qu' a fait ſon Prèdeceſſeur. Il paſſe outre. Il tient conſeil avec les Cardinaux & les Evèques. Puis il fait la cèremonie de la Canoniſation. Voici la maniere d' y proceder. Il appelle tous qui ſont à Rome, les Patriarches, Arheveques, Evèques, & meſme les Titulaires qui s' y touvent, pour prendre conſeil, & recueillir les ſuffrages. On commence, l' ordinaire, par le Conſiſtoire ſecret des Cardinaux ſeuls, où l'affaire ètant propoſèe, ils diſent ces ſimples mots *placet* ou *non placet*. On lit les Actes prècedens ou un ſommaire fait par le Secretaire, ou bien en cas de maladie, par le Promoteur de la Foi. Ce Sommaire imprimè a ètè communiquè auparavant a chaque Cardinal. Tel eſt en gènèral le Conſiſtoire ſecret. Il eſt ſuivi du Conſiſtoire public, qui ſe tient autant de fois qu' il y a de Bienheureux qu' on ſe propoſe de canonifer enſemble. Le Conſiſtoire *ſemi-public*, prècèdè de Prieres ordonnèes, ſe tient enfin pour recueillir les ſuffrages. Les abſens retenus par quelque reiſon valable, envoyent le leur au Secretaire de la Congregation. Le cèremonial conſiſte en ce que les Cardinaux l'un après l' autre ſe levent, & ſe decouvrent pour commencer leur Sentence. Ils s' aſſient & ſe couvrent pour la pourſuivre. Les Patriarches, Archeveques, & Evèques ſont aſſis & couvers, tandis que les Cardinaux parlent. Ils ſe levent, ſi c' eſt le Pape qui prononce. Chacun d' eux fait la genuflexion avant, & après le ſuffrage particulier qu' ils donent. Il ſont debout quand les Patriarches, s' expliquent, & ils y demeurent juſq' a ce que le dernier Evèque ait ceſſè de parler. Il eſt regle par le Pape Pie II. que les Eveques auront le pas ſur les Protonotaires. Telle eſt la ſubſtance du chapit. XXXIV. qui eſt ſuivi d' un autre, où l' on parle des diſcours que font les Avocats Conſiſtoriaux, dans les Conſiſtoires publics. On y devèloppe l' ètendue de leur Carge, & les points ſur leſquels ils doivent haranguer, auſſi bien que les oppoſitions du Prometeur (a). Le Cardinal Lambertini avant paſſeè un tems fort long dans ces offices, ne pouvoit manquer de les bien connoitre, & de les dèfinir exactement.

La ſolemnitè de la Canoniſation, eſt un article plus eſſentiel à traiter, qu il ne le paroit à la premiere vùe. On le ſoùdiviſe en quatorze paragraphes. 1. Quelle eſt la Villè où l' on doit faire

(a) *promoteur*, appellè vulgairement, l'Avocat du Diable.

re la cèrèmonie? C' eſt d'ordinaire celle où le Pape rèſide: Rome aujourd' hui & preſque toujours: Avignon, lorſque les Papes y rèſidoient. On l'a faite quelquefois ailleurs, durant les voyages des Souverains Pontifes. 2. Quel lieu ou quella Egliſe choiſi-t-on? Durant les Conciles, on a prononcè le Decret ſolemnel dans le lieu meſme de l'Aſſemblèe. Innocent IV. ètant à Perouſe, prononça le Decret pour S. Pierre Martyr, dans la place devant l'Egliſe des Dominicains; puis ſe trouvant à Aſſiſe, il canoniſa S. Stanislas, dans l' Egliſe meſme où il dit la Meſſe. C'eſt le premier qui ait introduit cet uſage. On l'a perpetuè depuis, en l'attachant à l' Egliſe de S. Pierre de Rome, lors que les Papes s' y ſont trouves. Ils ne ſe ſont ècartès que deux fois de cette coùtume, qui eſt paſſèe, (ce ſemble) en loy. Boniface IX. canoniſa ſainte Brigitte, dans la Chapelle du ſacrè Palais, près de S. Pierre. C' eſt qu' il ètoit incommodè ce jour-là. Le lendemain, il cèlebra la Meſſe dans l'Egliſe. Tout rècemment Benoit XIII. a canoniſè S. Jean Nèpomucene, dans la Baſilique, de Latran, qu' il avoit conſacrèe, & comme cette Egliſe ètoit toute ornèe, pour èviter les dèpenſes ſuperflues, il y cèlebra encore la Beatification du B. Fidèle de Sigmaringa, Capucin. 3. Quel jour prend-t-on? Le jour depend du Pape. Cette diſpute fut terminèe ſous Leon X. Peut-on canoniſer pluſieurs Bien-heureux en meſmetems? L' on fit cette queſtion ſous Gregoire XV. qui la rèſolut par le fait. Le Peuple eſt encore imbù en Italie d' un prèjugè ſuperſtitieux. Il s'imagine qu'un Pape ne peut caniſer qu'une fois, & qu' il meurt peu après la premiere cèrèmonie. Benoit XIII. ſans remonter à ſes Prèdeceſſeurs, a eù ſoin de dètruire cette fable. 4. Dans quel rang faut-il nommer les Saints, qu' on dèclare tels, par une ſeule Canoniſation? Gregoire XV. qui commenta cet uſage, ſuivit l' ordre d'antiquitè qui fut tel; S. Iſidore, Profez-Lay, S. Philippe de Neri, S. Ignace de Loyola, S. François Xavier, tous trois du Clergè Sèculier, enfin Sainte Thèrèſe. Clement X. jugea plus à propos de ſuivre l'ordre Hierarchique. Ainſi les Saints Cajetan & François de Borgia, ètant du Clergè Sèculier, paſſerent devant les Saints Philippe Bèniti, & Louis Bertrand, du Clergè Règulier. Le Decret en fut approuvè le 6. Decembre 1670. Les Peres Dominicains, & les Servites reclamerent. Mais on confirma le Decret, en declarant que c' ètoit ſans prèjudice de la preſsèance ordinaire de droit dans les Actes & Offices, ſoit publics, ſoit particuliers. Tout cela eſt fondè ſur ce que dans les Ordres de l' Egliſe, ceux du Clergè Sèculier, quoique plus rècens, prècèdent ceux du Clergè Règulier, bien que plus anciens. *Les Peres Dominicains inſiſterent ſur les Conſtitutions Apoſtoliques de S. Pie V. & de Clement VIII. par leſquelles on leur donne la primautè ſur les autres Ordres Mendians. On leur rèpondit que ce privilège nè s' ètend point ſur les Ordres conſiderès comme Religieux, mais ſimplement comme Mendians; que dans la celebre cauſe ſur la preſſeance entre lex Benedictins du Mont-Caſſin, & les Chanoines Règuliers de Latran, la preſſèance ſur les Moines avoit ètè adjugèe aux Religieux rèputès du Clergè Seculier; & qu'en conſèquence ceux-ci ont le pas ſur tous ceux-là; & qu' ainſi à plus forte raiſon ils ont le pas, ſoit ſur les Mendians, ſoit ſur tous les autres qui ſont cenſès du Clergè Règulier, par la regle de droit*, ſi vinco vincentem te, multo magis vinco te: *comme l'a tres bien remarquè le Cardinal de Luca*, diſcurſu 40. num. 10. in miſcell. Eccleſ. *Ainſi parle le Cardinal Lambertini*.

Nous ne ſuivrons point les autres paragraphes ſur les Indulgences; ſur la Proceſſion; ſur l'Acte de Canoniſation, ſuivant le Rite ancien & le moderne; ſur la cèlèbration de la Meſſe par le Pape; ſur les oblations de pain, de vin, & de cire; ſur le retranchement que fit Benoit XIII. de l' oblation des Tourterelles, des Colombes & d'autres oiſeaux; ſur la Bulle de Canoniſation. Arrètons-nous un moment au Decret d'Ale-

d' Alexandre VII. sur le culte des Bienheureux non encore Canonisès. Défense d'exposer leurs images de quelque nature qu' elles soient dans les Eglises, sur les Autels, & les Oratoires, particulierement ceux où l' on dit la Messe, ou bien l' Office, (sans avoir consulté préalablement le saint Siège.) S' il le permet pour les Eglises, on attachera les Images au mur, non sur l' Autel. Si l' on permet l'erection d' un Autel, il faudra une nouvelle permission, pour la Messe & l' Office. Il en faudra pour étendre ce culte en d'autres lieux. Il en faudra pour la récitation publique de l' Office. Les Messes sont interdites à tout autre Prêtre (fut-il Cardinal) qu'à ceux à qui le S. Siège veut bien accorder de les dire. Il faut une permission speciale pour la célébration de la Fête. Le nom du Bienheureux, ne sera mis que dans le Kalendrier particulier de ceux à qui l' on aura permis la Messa & l' Office. On n' en fera point mémoire dans les Prieres Ecclesiastiques mesme en les recitant dans les Oratoires particuliers. On ne les invoquera que par des Prieres que le S. Siege aura approuvées. On ne portera point leurs Reliques dans les Processions. (Observez qu' il s' agit ici des vrais Bienheureux, Beatifiés par le S. Siège.)

Voyons les honneurs qu' on leur rend lorsq' ils sont Canonisès. On les place dans le Catalogue des Saints, avec ordre de les appeller Saints, & de les regarder comme Saints. On les invoque dans les Prieres qui se font au nom de toute l' Eglise. Défense de prier pour eux. Si quelques Oraisons ou Liturgies paroissent demander à Dieu quelque chose en leveur faveur, c' est l' accroissement de leur gloire sur la terre, & l' utilé de leur exemple, ou leur protection pour les fideles. On éleve à Dieu des Temples ou des Autels en leur mémoire. C' est dans le mesme sens qu' on célèbre des Messes, que l' on chante des Offices, & qu' on établit des Fêtes annuelles. Cela meriteroit une longue discussion que le Cardinal a étendue, jusque sur ce qui concerne l' Eglise Orientale. Elle est obligée de regarder comme Saint celui qui est Canonisé. Il n' en est pas de mesme pour l' Office & la Messe. On ne touche point à ses Rites.

Quelle difference y a-t-il aujourd' hui entre Beatification & Canonisation? La premiere port avec elle la permission d' honorer le mort, & la seconde en impose le précepte. Mais quelle est cette permission? Est-ce approbation positive? Est-ce simple tolerance? L' Auteur conclut de deux exemples célèbres, que pour qu'un Chrétien soit censé beatifié, la tolerance simple ne suffit pas, sortout s' il y a des preuves de la *non-approbation* du S. Siège, comme il y en a pour l' affaire de Lucifer de Cagliari, & celle de Roymond Lulle. Ce sont deux difficultés de l' Histoire Ecclesiastique, dont il est bon de dire un mot.

L' on sçait que le premier defendit vivement la Foi au Concile de Milan l' année 355. qu' il fut le glorieux nom de Confesseur, & ques ses œuvres contre l' Empereur Constance, sont des preuves de sa catholicité. L' on sçait qu' au sujet de Paulin, qu' il fit Evêque d' Antioche, & qui gâta tout, il se brovilla avec saint Eusebe, & se separa de sa Communion, sans qu' on soit bien assuré qu' il soit revenu à l' unité d' Eglise. L' on sçait, en un mot, ce que c' est que le schisme Luciferien. Lucifer a ses partisans, telsque Socrate & Sosomene qui attribuent tout le mal à ses Sectateurs & qui garantissent sa Foi. S. Jerôme n' ose le condamner. Il l' appelle mesme Bienheureux. D'un autre coté Sulpice Sévère, S. Ambroise, S. Augustin se déclarent contre ce Prélat, comme contraire au sentiment de S. Hilaire, & separé de Communion d' avec les Evêques qui avoient reçû ceux du Concile de Rimini, après leur desaveu de l' erreur. L' on a prétendu que l' an. 1615. on trouva dans Cagliari une Eglise soûterraine dédiée à S. Lucifer, qu' en 1623. on trouva son corps, qu' il y a eû mesme des miracles. Tout cela loin de terminer la dispute des Sçavans, pour ou contre la saintité de Lucifer, n' a servi qu' à la rallumer. L' *Eglise* & *le corps* sont devenus suspects, on les a attribués à un autre Lucifer, aussi Evêque de Cagliari, mort Confesseur ou martyr durant la persecution de Vandales. L' on a voulu que le culte rendu au premier ait pris sa naissance du fanatisme des Schismatiques, qu' il ait eté aboli avec le schisme, & qu' il se soit renouvelle après l' invention de l' Eglise soûterraine & du corps. L' on a cité le silence du Martyrologe Romain. Les écrit se sont multipliés de part & d' autre. Si les Bollandistes exposent juste, quand ils disent que l' an 1641. l' Inquisition de Rome défendit sous de grieves peines de ranimer cette contestation, avec ordre de laisser le culte du Lucifer, sur le mesme pied qu' auparavant. L' Auter estime qu' en ce cas la tolerance du S. Siege pourroit être interprétée comme une permission de *culte limité*, c' est-à-dire comme une Beatification *équivalente*. Mais en examinant de plus près le fait, & les Décrets d' Urbain VIII. il semble décider qu'on ne peut avec sûreté regarder Lucifer comme beatifié. En effet vû le procès des contestations trop vives sur cette matiere, & transporté de Tribunal en Tribunal, jusq' a Urbain VIII. Vûs les Décrets de ce Pape qui rappellent la connoissance de cette affaire au S. Siège; la tolerance ne paroit pas avoir les conditions requises pour établir une Beatification *équivalente*.

Il en est de mesme à plus forte raison de Raymond Lulle. Il est vrai qu' Artur dans le Martyrologe Franciscain en fait mention, comme d'un homme qui a souffert le Martyre chez les Sarrasins, qui été transferé, & qui est honoré comme tel a Majorque. Mais l' antiquité du culte, & la tolerance des Evêques peuvent-elles suffire pour la Beatification? Oui, si l' on sçait que le S. Siege y accede tacitement. Mais si l' on a lieu de soupçonner le contraire, la Beatification est plus que suspecte. Or tel est le cas de Raymond Lulle. On a le jugement de Gregoire XI. qui condamna d' erreur & d' hérésie manifeste, deux cens articles des Oeuvres de Raymond. Dire que Nicolas Eymeric, qui cite la Bulle, est un faussaire, qui l' a fogée, ou bien que cette Bulle étant supposée uraye regarde un autre Raymond Lulle de Tarragone, comme le prétend Theophile Raynaud, c' est s' avancer témérairement & sans la moindre preuve. Eymeric étoit un homme grave, zélateur de la catholicité alors Inquisiteur, Rapporteur sur l' affaire de Raymond Lulle, & Auteur d' un Livre contre ses erreurs. Mais la bulle est-elle dans les Regiſtres? Qu' elle s' y trouve ou non, il n' y a point de preuve de supposition. Il y en a une contraire de la perte de cette Bulle. Elle fut faite la sixième année du Pontificat de Gregoire (1376.) & le Regiſtre de cette année se perdit dans le transport du Siege d'Avignon à Rome. Ajoutez qu' on en trouve des exemplaires dans differentes Archives très-peu propres à conserver des Bulles supposées par un particulier, qui n' avoit d' allieurs nul interêt à la supposition. Joignez à cela que dans ces Constitutions Apostoliques les deux Raymonds sont parfaitement distingués. Celui de Tarragone étoit Juif. Il se convertit & se fit Dominicain. Quelques hérésies qu' il prêcha (sans les écrire) le conduisirent aux Prisons de l' Inquisition de Barcelone, & son procès lui fut fait par Nicolas Eymeric, alors Inquisiteur dans la Province de Tarragone, la premiere année du Pontificat de Gregoire XI. Il est nommé simplement Raymond de Tarragone dans les Bulles. L'autre Raymond, au contraire, y est toujors appellé Lulle. Il étoit Citoyen de Majorque; il n' a jamais été empriſonné. Mais ses Livres ont été fletris. Voyez sur cela Antonin Bremond, Dominicain, *Tom. II. du Bullaire de son Ordre*, dans ses notes sur la Bulle de Gregoire, & ailleurs. Voyez les autres condamnations de ce Raymond Lul-

le, ſous Paul V.

Il ne faut pas diſſimuler qu' il y a de ſçavans Dèfenſeurs de la Saintetè de cet homme, par exemple Belleur, Sequi, Salles, Wading, le P. Sollier, *au 30. de Juin.* Mais il y a auſſi de doctes oppoſans, Bzovius, Eymeric, Echard, Galterius, Graveſon, &c. D' où il faut conclure avec l' auteur, qu' on ne ſçcauroit aſſurer que Raymond Lulle ſoit rèellement Beatifiè.

Il en eſt des Canoniſations, comme des Beatifications, c' eſt-à-dire, qu' il y en a de *formelles* & d' *èquivalentes:* celles-ci conſiſtent eu ce que le Pape ſur la foi d'un culte ancien, ſur le temoignage conſtant des Hiſtoriens au ſujet des vertus hèroiques ou du martyre, ſur la continuitè des miracles, preſcrit la Meſſe & l' Office en mèmoire d' un Serviteur de Dieu, ſans autre Sentence, procedure, ou cèrèmonie. L' Auteur èlaircit ce fait par les exemples des Saints Romuald, Norbert, Brunon, Pierre Nolaſque, Raymond Nonnat, Jean de Matha, Felix de Valois, Marguerite Reine d' Ecoſſe, Etienne Roy de Hongrie, Wenceslas Duc de Boheme, Gregoire VII.

Le jugement ſur la Beatification & la Canoniſation eſt-il infallible, & appartient-il à la Foi? Queſtion fort agitèe de part & d' autre. Le Cardinal prend là-deſſus un parti fort ſage. 1. Pour remonter à l' ancien Rit, ſuivant lequel un Evèque Beatifioit un Chrètien mort en odeur de ſainteté, il dit qu' il eſt *très-difficile de ſoùtenir que les jugemens d' alors fuſſent exemps de quelque erreur, tant parcè que le jugement d' un Evèque particulier n'a jamais paſsè dans l' Egliſe pour infaillible, que parce qu' en effet l' hiſtoire nous apprend que quelques-uns d' eux ſe ſont trompès en cette matiere.* Il promet d' en rapporter ailleurs bien des exemples. Il ſe contente ici de citer celui de Saint Martin, qui par un miracle dèſabuſa le peuple du culte d' un ſcelerat rèellement Beatifiè par les Prèdeceſſeurs Evèques, en qualitè de Martyr. 2. Quant au Rit preſent, la Beatification de tel ou tel, eſt-elle une affaire de Foi? Non, repond l' Auteur. On ſeroit tèmèraire de taxer d' erreur une Beatification *èquivalente*, & à plus forte raiſon une Beatification *formelle*. Mais l' une & l' autre ne portan qu' une permiſſion de culte, permiſſion borèe à quelques lieu, permiſſion qui n' eſt pas un dernier jugement, ne ſçauroit appartenir à la Foi. Nous n' entrerons point dans les objection de ceux qui penſent autrement.

A l' ègard de la Canoniſation, la queſtion eſt plus dèlicate, car la Canoniſation porte prècepte pour l' Egliſe univerſelle par un jugement complet & definitif. L' Auteur traite à fonds cette matiere, & il y employe trois chapitres fort ètendus. Il examine 1. ſi le jugement Eccleſiaſtique eſt infaillible. Le pour & le contre eſt diſcutè par des argumens tirès de la raiſon, de l' autoritè, des faits mèmes. Il conclut qu' independamment des opinions ſur l' infaillibilitè prètendue du Pape en matiere de Dogme, le ſentiment commun des Thèologiens, & des Canoniſtes, eſt que le Pape ne ſçauroit errer dans la Canoniſation des Saints. Il demande en ſecond lieu, s' il eſt de Foi qu' il ne puiſſe s' y tromper, & que tel ou tel Canoniſè ſoit Saint. Il y a des Docteurs pour l' affirmative, & il y en a pour la negative. Il peſe leurs raiſons. Il balance leur autoritè. Il prend enfin le parti au quel uns & les autres ſe rèuniſſen. Le voici: *Nous diſons que celui qui oſeroit ſoùtenir que le Pape s' eſt trompè dans telle ou telle Canoniſation, & que tel ou tel Canoniſè, ne doit pas ètre honorè du culte de Dulie, ſeroit ſi non hèrètique, du moins tèmèraire, portant ſcandale à toute l' Egliſe, outrageant les Saints, favoriſant les Erètiques, qui ôtent à l' Egliſe le pouvoir de Canoniſer, ſentant l' hereſie & donnant lieu aux Infidèles de railler les Chrètiens; Auteur d' une propoſition erronèe, & digne de très-grieves peines. Tel eſt le ſentiment de ceux mème qui enſeignent qu' il n' eſt point de Foi que le Pape ſoit infaillible dans les Canoniſations, ni que tel ou tel Canoniſè ſoit Saint.*

Nous ſommes enfin arrivè aux deux derniers chapitres, le XLVI. & le XLVII. chapitres qui mèritent attention, à cauſe du prèjugè peu avantageux au S. Siège, à l' occaſion des dèpenſes qu' on fait pour les Beatifications & les Canoniſations. *On s' imagine avec bien de injuſtice, que le Threſor Pontifical regorge de biens ſuperflus, & des contributions de tout le monde Chretien, choſe peu digne du Souverain Pontife, & qui ne ſert qu' à augmenter les revenus de ſes neveux. Il eſt aiſè, continue l' Auteur, de rèpondre à ces injuſtes plaintes. Ceux qui connoiſſent le Treſor du Pape, ſcavent combien il eſt epuiſè & chargè de dettes contractèes pour ſubvenir aux beſoins de la Republique Chrètienne..... Les revenus des Terres du Pape ne ſuffiſent pas à beaucoup près, pour les charges dont il eſt tenu. L' expedition des Bulles pour les Benèfices, loin de l' enrichir, ne le met point en ètat de porter ces Charges. On donnoit les Decimes aux Levites, on ſubvient aux neceſſitès d' un Evèque, & l' on plaindra au Souverain Pontife, qui eſt rèellemment pauvre, des ſubſides neceſſaires pour ſoùtenir la dignitè, & pour procurer le bien du Chriſtianiſme? Ces raiſons toucherent Jean Gerſon & le Cardinal Pierre Daillè. Quelque peu favorables qu' ils fuſſent à l' exaction des Annates, ils avoùerent qu' on devoit s' y tenir, juſqu' à ce qu' ou put par une autre voye, ſubvenir aux beſoins des Papes. Les profuſions de certains Pontifes en faveur du Nepotiſme, ne doivent point tirer à conſèquence. La Chambre Apoſtolique en a rarement ſouffert. Les neveux ont eù des Bènèfices que d' autres aurojent poſſedès. Enfin, Innocent XII. a règlè que les Papes pouvoient aider leurs parens peu riches, comme de pauvres ètrangers. Il a taxè un revenu moderè pour le neveu qu' on feroit Cardinal; & tous ſes Succeſſeurs, juſq' à preſent, s' en ſont tenus à cette regle.*

Venons au fait. Il eſt impoſſible & injuſte que le Pape faſſe ſeul les dèpenſes des Beatifications & des Canoniſations. On a tort de taxer la Cour Romaine d' avarice, parce qu' elle exige ces dèpenſes, comme abſolument neceſſaires. Enfin on a tort de s' immaginer que cet argent feroit mieux employè à la conquète de quelque Terre des Infideles. Les trois plaints formèes par quelques perſonnes ou raiſonnables, ou paſſionnèes, telles qu' Antoine de Dominis, & Gui Patin, tombent d' elles-mèmes par le detail où nous allons entrer avec le Cardinal Lambertini.

Dèpenſe pour l' iſtruction du Procès.

Le Procès s' inſtruit par l' autoritè, tant de l' Ordinaire, que du Pape. Pour cela il faut des voyages, des tèmoins, des Juges ordinaires, ou dèlèguès. un Soùppromoteur de la Foi, des Notaires, des Ecrivains, &c. De cent pareils Procès, il s' en fait quatrevingt-douze hors de Rome, & il en revient peu d' argent à cette Capitale. Ceux qui ſe font à Rome, ſont de deux ſortes, l' ordinaire ſous les yeux du Cardinal Vicaire, & l' Apoſtolique par autoritè de la ſacrèe Congregation. Dans l' un & l' autre, tout eſt taxè. Les Juges font leur Office gratuitement. Pour le reſte la taxe eſt ſevèrement obſervèe, & les abus ſont prevènus par des ſermens, & punis par de grièves peines, Les Decrets ſont publics. Cette taxe conſiſte à donner à l' Interprète & au Rèviſeur, un Carlin, pour chaque page d' ècriture de vingt-quatre lignes, & de ſeize ſyllabe chacune. Le Carlin n' excede gueres l' Obole Romaine. On doune au Soùpromoteur un Ducat d' or pour chaque aſſiſtence, qui dure pluſieurs heures. La taxe du Notaire conſiſte en vingt-huit Reglemens, trop longs pour les expoſer, mais extrèmement ſages.

Honoraire du Poſtulateur, de l' Avocat, du Medecin, & de l' Imprimeur.

Le Poſtulateur, eſt celui qu' un Etat, qu' une Ville, qu' un Ordre, &c. chargent

gent de pourſuivre le Procès. La ſacrée Congregation ne ſe mèle point de ſon Honoraire. Elle a ſeulement ſongè à lui donner un frein pour être fidèle Econome du dèpôt qui lui eſt confiè. La taxe de l'Avocat & du Procureur, contient dix-ſept Articles, tous ſi modiques, que les Avocats, ou Procureurs, occupès, refuſent leur miniſtere. Celle de l'Imprimeur, du Reviſeur, & du Correcteur des èpreuves, eſt bornèe ſur le pied de ſoixante exemplaires ſeulement. Le nombre des lignes & des ſyllabes y eſt marquè. L'Honoraire du Medicin, quoique non taxè, ne paſſe gueres celui des Avocats.

Honoraire du Promoteur, & du Soùpromoteur.

Le Cardinal Lambertini qui a ètè Promoteur, aſſure que bien que cet Honoraire ne ſoit point taxè, les prèſens des Poſtulateurs vont à très-peu de choſe, vù la peine & la dèpenſe du Promoteur. Il lui a paſſè pluſiers procès par les mains. Il appelle publiquement à tèmoin tous ceux qui en ètoient charges, & les comptes qu'ils ont rendus, pour prouver l'extreme modicitè de ces prèſens. Quant au Soùpromoteur, ſon ſalaire eſt reglè, & pourtant ſujet à conteſtation, parce que pour chaque procès, ſoit long, ſoit court, il a chaque fois dix Ducats d'or, c'eſt-à-dire, trois fois la mème ſomme (trente Ducats.)

Des prèſens, nòmmes propinæ, *ou* ſportulæ, *que l'on faiſoit autrefois, qui ſont abolis.*

Cès prèſens ſe faiſoient autrefois par un motif de rèconnoiſſance pour les longues & incroyables occupations de ceux qui ſont exployes au travail dont nous parlons. Au ſujet de S. Francois de Paule, l'on offrit à Leon X. un prèſent du prix de deux cens vingt-cinq Ducats d'or. Il le refuſa. On en donna cent à chacun des trois Cardinaux, Commiſſaires, & vingt-cinq à chacun des deux Auditeurs de Rote. L'uſage de ces preſes alla ſi loin qu'on en donnoit à tous les Cardinaux, & les Conſulteurs, de ſorte qu'à la Beatification & à Canoniſation de S.François de Sales, il coùta en purs dons 3612. *Centuſſes* (a) de monnoye Romaine.

Innocent XI. abolit cet uſage. Alexandro VIII. ſon Succeſſeur, confirma le Decret. Il n'y eut d'excepts que le Secretaire de la Congragation, le Promoteur de la Foi, & le Soùpromoteur. Le Secretaire, & le Promoteur ont cent Ducats d'or chacun. Le Soùpromoteur n'en reçoit que quinze. Ce ſont eux qui portent preſque tout le poids du travail qui eſt immenſe, & continuel. Il a eù des diſputes ſur ces prèſens, lorſqu'un procès commencè par un Promoteur, par exemple, a ètè fini par un autre. A qui les donner? On les a quelque-fois doubles. Mais le Cardinal Lambertini, qui s'eſt truvè dans le cas, ne l'a jamais ſouffert pour lui. Il en a uſe ſi noblement, qu'il a vèritablement grace à ſoutenir le dèſintereſſement de la Cour de Rome, en cette matiere. Sa parole ſeule vaut tous les Regiſtres, qu'il eſt d'ailleurs aisè de conſulter.

Du preſènt que l'on fait à la Sacriſtie de S. Pierre.

La magnificence avec laquelle on pare l'Egliſe de S. Pierre, entraine nècèſſairement une grande dèpenſe. Outre celle là que l'on diminuè par la jonction de pluſieurs Saints, il y en a une autre reglèe par Alexandre VII. Elle conſiſtoit ſuivant ſon Decret, en fourniture d'ornemens du prix de cinq cens Ducats d'or, pour une Beatification, & de mille pour une Canoniſation. Le mème Pape conſentit qu'on donnât l'argens au lieu d'ornemens d'Egliſe. C'eſt

(a) *Centuſſis*, ſignifice ici cent ſols *de Monnoye Romaine*. C'eſt en ce ſens qu'il faut prendre ce mot dans la ſuite. L'on n'en fait point la reduction, de peur de ſe tromper au Change qui varie. Obſervez la mème choſe pour les *Ducats d'or*. Il faut les ſupputer ſur le taux prèſent de *la Monnoye Romaine*.

C'eſt ce qui ſe pratique aujourd'hui, & cet argent eſt fidelment employe aux uſages de la Sacriſtie. L'èquite de ce payement eſt parfaitament connue de ceux qu ſcavent que la *Menſe Capitulaire* eſt fort obèrèe.

Des Etrenes.

Ce ſont des prèſens que l'on fait à quelques Officiers nècèſſaires. On donne à l'Avocat Conſiſtorial cent *Centuſſes*, qui ſe partagent entre le corps des Avocats Conſiſtoriaux. L'Orateur a une plus grande part. On en donne aux Maitres des Cèrèmonies, au Prèlat Secretaire des Brefs; au Prèlat Secretaire du ſacrè College; au Prèlat qui ècrit la Bulle, aux Officiers de la Maiſon du Pape. La Congregation modere ces prèſens quand on s'adreſſe à elle. Le Cardinal Lambertini avoit ſoin d'y tenir la main, lorſqu'il ètoit en fonction. Il faiſoit èconduire les demandeurs à qui il n'ètoit rien dù. On donnoit des habits à quelques Officiers & *familiari* du Pape, afin de rendre la cèrèmonie plus auguſte. C'ètoit un uſage qui fut depuis reſtraint en cette maniere. Un Calice d'argent au Maître de Chambre. Un autre au Maître du ſacrè Palais. Des habits d'Office aux *Cubicularii*, au Secretaire de la Congregation, au Promoteur de la Foi, & à quelques Maîtres des Cèrèmonies. La dèpenſe des habits a ètè enfin reduite par Clement XI. a un ſeul pour chaque Officier, quand mème il y a pluſieurs Saints enſemble, & cela afin de horner la magnificence des *Poſtulateurs;* & de faire taire les mediſans.

De l'appareil de l'Egliſe.

Vaſte amphithèatre, Hiſtoire du Saint en tableaux, quantitè prodigieuſe de cierges, Autel fait exprès, habits prècieux pour la celebration de la Meſſe. Voilà en quoi conſiſte la dèpenſe pour l'Egliſe & le Pape. Elle eſt reglèe per la Congregation deſtinèe à la moderation des frais.

Contribution pour les dettes contractèes au ſujet des tapiſſeries de l'Egliſe de S. Pierre.

Alexandre VII. fit la dèpenſe de ces ſuperbes ornemens. Il endetta la Fabrique, & il ordonna en dèdommagement, qu'à chaque Canoniſation l'on payeroit ſix mille *Centuſſes* de Monnoye Romaine. La Fabrique fut bientòt dèdommagèe. Ainſi quoique les ornemens ne fuſſent pas auſſi complets qu'on le ſouhaitoit, les Papes remirent entierement cette ſomme, où l'exigerent beaucoup moindre, c'eſt-à-dire, 4000. ou mème 3000. *Centuſſes* pour ètre employès, en œuvres pies, par exemple, à la decoration des Egliſes. Cela s'eſt pratiquè fidelement.

Concluſion. 1. Ces dèpenſes ſont neceſſaires. Cela eſt viſible par l'importance de l'affaire, & des prècautions incroyables qu'on prend pour la porter à ſa perfection. 2. Les Papes out retranchè, autant qu'il a ètè poſſible, les frais ſuperflus. 3. La plupart des threſors deſtinès à l'affaire en queſtion ſont les fruits des aumònes: la pietè des Fideles, (& des Romains en particulier) y fournit. 4. Il faut faire attention qu'on dèpenſa pour la Canoniſation de Saint Bonaventure 27000. Ducats d'or. Pour celle de S. Leopold 25. mille: Pour celle de S. François de Sales 31903. *Centuſſes*, de Monnoye Romaine: & que depuis la rèformation d'Innocent XI. & de ſes Succeſſeurs, la ſomme n'excede gueres 14000. *Centuſſes*, quoiqu'il y ait pluſieurs Saints enſemble.

Le dernier chapitre (XLVII.) traite des *Monts*, ſoit ceux qu'on appelle *Loca Montium*, ſoit celui qui eſt proprement dit, *le Mont de Pietè*, & tout par rapport aux Beatification & aux Canoniſations. Il agite encore quelques queſtions de cas de conſcience & de droit dont la reſolution prouve de plus en plus le dèſintereſſement de l'Etat Eccleſiaſtique ſur le ſujet, dont nous avons parlè. Comme ces ſortes de diſcuſſions ne peuvent ètre abregèes, nous contentons d'exhorter le Conniſſeurs en pareille matiere à lire le Livre, & à juger. Le Cardinal vit, & il expoſe ſans crainte ſon Ouvrage à la critique des Peuples Chrètiens.

JU-

JUDICIUM III.
ITALICUM
EX OBSERVATIONIBUS LITTERARIIS
VERONÆ EDITIS.

Tom. V. Art. II.

De Servorum Dei Beatificatione & Beatorum Canonizatione.

DI questa grand' Opera, da quattro tomi in foglio compresa, il primo de' quali uscì nel 1734. ecco il termine, ed il compimento: parleremo però qui di tutti e quattro. Autore n'è l'Eminentissimo Cardinale Prospero Lambertini Arcivescovo di Bologna. Senza leggere questi volumi, niuno s'indurrebbe a credere, quanta dottrina, quanto studio, e quanto sapere in essi contengasi. Chi crederebbe mai, che in così fatto argomento tanta parte non solamente di Giurisprudenza, e d'Istoria Ecclesiastica, e di Controversia, ma di Filosofia, e d'ogni spezie di profane lettere venga a cadere? Che infinità di libri, e d'Autori d'ogni genere, che sceltezza di documenti, qual notizia e de' moderni, e degli antichi, qual varietà di questioni, quali sugosi ristretti delle contrarie opinioni, e de' fatti? In tal materia niun altro per verità potea mai esser così pienamente informato, poichè il nostro Autore, oltre agli ufizj importantissimi per molto tempo sostenuti in Roma di Avvocato Concistoriale, di Consultore della Congregazione de' Riti, di Segretario della Congregazione del Concilio, e di altri simili, fu per lo spazio di vent' anni Promotor della Fede, al quale debbono esser comunicati tutti i processi di questo genere in forma autentica, e il quale è tenuto ad opporre, e a promuovere tutte le possibili difficoltà in gius, e in fatto. Tutto quello adunque, che in quest' Opera si tratta, e si espone, è fondato in verità sicura, e vi riluce per entro sempre la prudenza, la pietà, l'onestà, la sincerità, e si può dire anche la nobiltà del sangue dell'Autor suo. Quanto desiderabil sarebbe, che chi vive fuor della comunion Cattolica, si prendesse l'incomodo di scorrere questi volumi, e di vedere quanto diversa in fatti sia la condotta de' sacri tribunali di Roma da quello, che vien disseminato, e con quanta circospezione, e rigore, e quanto lontano da motivi politici, o d'interesse in tal proposito si proceda.

Nel principio del primo tomo si annoverano tutti quelli, che di tal materia hanno scritto. Appresso si mostra quanto a torto la Canonizazione venga per alcuni dedotta dall'Apoteosi de' Gentili. Si tratta dell'antica disciplina nel culto de' Martiri, del raccoglier gli atti loro, e del comunicare così fatte notizie per via di lettere Circolari. Si passa al culto de' Confessori, dove cade menzione del rito de'Mozarabi. Per dar culto publico, ed universale nella Chiesa è sempre stata fin da'primi tempi necessaria l'approvazione, e l'autorità de' sommi Pontefici. Dopo l'uccisione di S. Vigilio Vescovo di Trento nel quarto secolo, *Gesta Beatiss. Martyris, ut moris erat, urbis Romæ Episcopo transmissa sunt, ut sacris Martyrum memorialibus inderentur.* Vien mostrandosi di tempo in tempo, come l'autorità di canonizare fu sempre de i soli Papi, i quali alle volte ciò fecero in pieni Concilj, ed alle volte senza nissun Concilio, ma sempre con diligentissime perquisizioni. Confermasi da ciò a maraviglia quanto nel precedente Articolo si è dimostrato: e in fatti Comparazione si apporta qui dell'uso Pontificio nel condannar l'eresie, quali, dice il Thomassin, ora furon condannate *con Sinodi, ora senza Sinodi*, ma sempre con l'approvazione, e consenso della Chiesa principale, *cujus unius jus erat confirmare, & promulgare, quod omnes Ecclesiæ sequerentur.* E così il Duval altro egregio Dottor Francese: *molti Pontefici varj errori condannarono senza alcun Concilio generale:* e in fatti nissun Concilio generale si ragunò ne' primi tre secoli, ne' quali ereticali errori non mancarono, condannati da i Papi, e aboliti. Si tocca poi quanto vane siano le opposizioni, che a tale instituto Cattolico fanno gli Eretici, a che diede principio Viclefo, e quanti sieno i vantaggi, che la Chiesa, e la la pietà Cristiana ne ritrae.

Le cause di questo genere si considerano come gravissime, e con somma pesatezza, e cautela, e con l'opera d'una sceltissima Congregazione detta de' Riti, e non senza molto studio di Cardinali, di Prelati, e di dotti Consultori è instituito, che si conducano. Trattasi qui di tutto questo partitamente, e si mette innanzi l'ordine che si tiene, con le varie professioni che vi hanno parte, e tutto si compara co' modi antichi, e con gl' instituti anteriori. Du Bellay, e Bodino attribuiscono al Cardinal Bessarione un detto, che offende la sicurezza delle Canonizazioni; ma il nostro Autore mostra con più ragioni, che a quel degno Cardinale l'attribuiscono falsamente. Principalmente il sommo Pontefice fa orazione, e ordina anche ad altri di orare, perchè Dio l'illumini a scoprire il vero. Gli esami, e le pruove due punti si prefiggono: di rilevare nel Servo di Dio le tre virtù Teologali, e le quattro Cardinali in grado eroico: e di rilevar poi con sicurezza almeno due miracoli per la Beatificazione, e due altri per la Canonizazione. Con la prima si permette il culto a qualche città, o provincia, o famiglia religiosa, con la seconda il culto s'impone, e si ordina a i Fedeli tutti. Parlasi a lungo della serie degli Atti, e del modo nelle cause di vario genere, e delle solennità, e d'ogni circostanza. E' da vedere nel capo 40. ciò che sia da tenere circa la venerazione, che è stato preteso doversi prestare verso Lucifero Calaguritano, e verso Raimondo Lullo.

Ma perchè s'introdusse una specie di *Canonizazione equivalente*, che avviene quando il Papa approva, e comanda, che si continui il culto di qualche Santo, sopra il quale non furon fatte le discussioni ch'ora si praticano, ma che se ne trova in possesso antico, e le virtù, e miracoli del quale da Storici autorevoli, e degni di fede si attestano, e da continuata fama si confermano, anche di queste ragionasi. Lungo catalogo si propone de' Santi in tal modo canonizati, e si fa vedere con quanta ragione, e con quanta sicurezza ne fossero. E' tra questi il Pontefice S.Gregorio settimo. La sua vita scritta non più di 45. anni dopo la morte, è inserita con l'altre da' Bollandisti, e tra gli Atti de'Santi Benedittini. Più Scrittori gravi di que' tempi Italiani, e Oltramontani de' suoi miracoli fanno fede avanti e dopo morte operati. Veggansi nel capo 41. nuove notizie in tal proposito, e nuovi lumi. E veggasi ne' susseguenti le varie sentenze, e la più sana dottrina intorno all'infallibilità del giudizio nelle Canonizazioni: tutta questa parte è da studiare con particolar attenzione, e massimamente dove con ottimi fondamenti si mostra, che la protesta fatta altre volte da alcuni Pontefici di non intendere canonizando di far contra la Fede, nè contra la Chiesa cattolica, altro non era, che una preghiera a Dio, perchè non permettesse, che in questo prendessero errore; onde il Cardinale Ostiense, da cui

cui preſe chi quella proteſta riferiſce, ſpiega, che il Papa recitato il proceſſo, ordinava al popolo di orare, *Quod Deus non permittat ipſum errare in hoc negotio*. Negli ultimi capi ſi vede la qualità, e le ragioni, e inſieme la giuſtificazione delle ſpeſe, che nelle Canonizzazioni occorrono.

Il ſecondo volume tratta legalmente della facoltà degli Ordinarj in così fatti proceſſi, e dell' antico rito in ciò, e del modo loro, e ſe alle volte con eſſi ſoli ſi poſſa devenire alle Canonizzazioni. Tratta del Culto, e del *non Culto*, de'decreti ſopra ciò emanati, e d' alcune queſtioni per le Reliquie, e per le Immagini. Si paſſa al *Caſo eccettuato* per li Decreti di Urbano ottavo, e al modo di provare il Culto centenario. Molta materia ſomminiſtra l' eſame dell' Opere, quando chi ſi propone da canonizare n' abbia ſcritte; molta la *Segnatura della Commiſſione*, cioè la ſupplica del Poſtulante preſentata, e dal Papa ſoſcritta, acciocchè la Congregazione proceda; molta le pruove della fama, la validità degli Atti, le *Lettere Remiſſoriali*, e *Compulſoriali*, *l' eſame de' teſtimonj*, *il giuramento*, e molt' altre circoſtanze.

Nel terzo volume tratta l'Autore di propoſito delle Pruove e del Martirio, delle Virtù e delle grazie gratis date. S' incomincia da' teſtimonj, e ſette capi intorno ad eſſi ſi ſpendono. Per tre altri ſi eſamina qual fede ſi debba alle Storie; dove parlando della forza dell' argomento negativo, tocca la ridicola novella della Papeſſa Giovanna, che ſi ſuol addurre per eſempio del negativo miſto di poſitivo; perchè ſi dice: Scrittor niuno avanti Martin Polono fece menzione di tal favola: ecco il negativo: anzi tutti gli autori coevi dopo Leone IV. mettono Benedetto III. ecco il poſitivo. Nè però è da dire, che a Martino Polono ſia da aſcrivere tal impoſtura, anzi nè pure a Mariano Scoto, poichè gli eſemplari antichi e puri dell' opere loro non ne fan motto; ma ſolamente gli adulterati da Eretici poſteriori. A propoſito dell' affermare, che fanno alle volte francamente gli Scrittori, ricorda il Launojo, che attribuì a Vincenzo Belluaceſe la Somma di S. Tommaſo a motivo che Clemente VI. non la rammenti, dove recita il catalogo dell' Opere ſue, quando il P. Echard fece vedere, che la rammenta beniſſimo, e con l' altre l' annovera.

Entraſi poi a trattar del Martirio, e delle molte circoſtanze che ſi richieggono, perchè ſia tale. Indi ſi paſſa alle virtù, e a dichiarare quando ciaſcuna delle Teologali, e delle Cardinali, e così delle ſubordinate, poſſa dirſi eroica. Viene appreſſo l' Orazione tanto neceſſaria ne' ſervi del Signore, e le ſue varie ſpezie, e i varj gradi della mentale. Così la frequenza de' Sacramenti, neceſſaria aſſolutamente per provar Santità. Dall' antica diſciplina, e dagli eſempj, e dalle dottrine che a queſto propoſito ſi recano, ben ſi può imparare, e riflettere, quanto empio ſia, e quanto contrario agl'inſtituti Criſtiani l' artificio di que' falſi Sacerdoti, e di que' Parochi, che celando il Calviniſmo nel cuore, e avendo preſo per preteſto i mal preteſi errori della ſanta Bolla *Unigenitus* per diſſeminarlo, hanno in qualche paeſe introdotto di differir ſempre l' aſſoluzione a chi ſi confeſſa, e di far con queſto inſenſibilmente diſmettere l' uſo di confeſſarſi, e comunicarſi; aſſerendo ancora, che ciò non ſia neceſſario, e che troppo ci vuole per eſſer degni di tanto; e ſpacciando per Santo taluno, che non ſi comunicava ne pur la Paſqua, e nè pur lo fece in morte; con che nuovo ſiſtema di cattolica religione ſi fonda, attribuendo i peccati mortali a umiltà, e avendo con tal ſegreto maneggio ridotte in una gran Città le comunioni Paſcali a ſcemare in qualche Parocchia per la metà, e in alcun'altra per due terzi. Tale è la condotta di coloro, che ſi vogliono far credere difenſori della divina Grazia, mentre tentano d' abolire que' Sacramenti, col mezzo de' quali abbiamo dalla ſana Teologia, che la miſericordia divina principalmente con-

conferiſce la Grazia.

Ove ſi parla delle penitenze, e macerazioni del corpo, è raccolto in breve quanto è ſtato ſcritto ſopra l' uſo delle diſcipline, e del batterſi. Ma non breve è il trattato delle avverſità, e tribolazioni, e del modo con cui debbano tolerarſi. E perchè obblighi diverſi ſono addoſſati agli varj ſtati, avverte l'Autore, a quali coſe debba farſi particolar' oſſervazione, quando il proceſſo corre ſopra chi ſoſtenne eccleſiaſtiche dignità, o foſſe Pontificia, o Cardinalizia, o Veſcovale, o di minor grado; ed anche ſopra Principi temporali, overo altri ſecolari che furono ammogliati, o che viſſero in altro ſtato. Grand' eſame dee ſopra tutto farſi intorno alla morte di ciaſcheduno, ed a quanto è avvenuto in eſſa. Belle dottrine ſi adducono per occaſione de'peccati, che nelle vite de' Santi s' incontrano; e così nell' eſaminare, ſe a vanagloria poſſano riferirſi alcuni detti loro, e come debbano riceverſi quelle ſtraordinarie azioni, che a particolare impulſo ſi riferiſcono. Trattaſi poi ampiamente delle molte e differenti Grazie, che ſi chiamano gratis date, e fino a qual ſegno debba ſopra di eſſe farſi conſiderazione nella propoſta materia. Così dicaſi delle viſioni, delle apparizioni, e delle rivelazioni. Moſtra l' Autore con quanta cautela in tutte queſte coſe ſi ſoglia procedere, e quante circoſtanze ſi ricerchino, perchè di queſte nelle Canonizzazioni ſi poſſa far' uſo.

L' ultimo tomo ſi divide in due parti, e la prima tratta de'Miracoli. Spinoſa gli negò tutti, adducendo, che ſe ſi pervertiſſero le leggi della natura, verrebbe a farſi contra i decreti di Dio, e verrebbe a farſi Dio mutabile, ed inconſtante: ma il miſero non compreſe, che con tal ſua dottrina ſi verrebbe a far Dio di ente libero ente neceſſario, e di Signore della natura ſervo di eſſa; e non compreſe, che non per queſto ſi fa Dio inconſtante, poichè fin da quando ſtabilì le leggi della natura, ſtabilì ancora di alterarle per ſua maggior gloria qualche volta. Unicamente Iddio, come cauſa efficiente, può far veri miracoli, e non già i Santi, nè gli Angeli; ma i Santi gli fanno come inſtrumenti d' Onnipotenza divina, e come cauſe ſecondarie, e morali. Tratta l' Eminentiſs. Autore a lungo de' fatti maravigliosi operati da Demonj, che ſi hanno nella ſacra Scrittura, e de' preteſi miracoli de' Gentili, e del modo di diſtinguere i falſi da i veri: poſcia della neceſſità de'miracoli per le Canonizzazioni, e del numero, e qualità di eſſi che ſi ricerca.

Eſſendo pochi anni fa dal partito de' Gianſeniſti ſtato eccitato e finto un diluvio di miracoli in Francia, attribuiti a un certo Diacono, ch' era morto Appellante, e ch' era ſtato de' più avverſi alla condanna del Queſnel; eſſendo uſciti infiniti libercoli, e fogli, per imprimere il volgo di mille falſità in tal propoſito, non mancarono in quel dotto Regno ſoggetti di vaglia, che ſcriveſſero per diſgombrar tanto errore, e per illuminar ognuno del vero. Si ſegnalarono tra gli altri l'Arciveſcovo di Parigi ne' ſuoi *Editti*, il Veſcovo di Marſiglia nel *Diſcorſo ſopra i miracoli*, e l' autor delle *Lettere Teologiche*, ma ſopra tutti Monſignor Languet Arciveſcovo di Sens nella ſua *Inſtruzion Paſtorale* ſtampata in Parigi l' anno 1734. Ora dalle ſcritture di queſti il noſtro Autore prende, e riferiſce lunghi pezzi di dettato, co' quali pienamente conferma ciò, che avea ſtabilito intorno alle condizioni, che i veri miracoli debbono avere, e ſpezialmente intorno alla cauſa finale. Sarà veramente incredibile ne' ſecoli avvenire, che poteſſero regnare, e acquiſtar tanta voga racconti così ſtravaganti, e così bizarri, ſecondo i quali continue maraviglie avvenivano non per riſanare, ma per far' ammalare, e per far patire da un momento all'altro convulſioni orribili, quali però partecipavano più del Comico che del Tragico.

Entra poi l' Autore nel minuto eſame delle circoſtanze, quali debbono accompagnare un riſanamento, perchè

possa asserirsi miracolo, e va scorrendo di capo in capo i principali morbi, di ciascheduno ragionando fisicamente, e con le autorità de' Medici, e de' Filosofi più rinomati così nostri come stranieri; e tutto accompagnando con le Storie sacre e profane, e con casi avvenuti, ne' quali spesso ciò che il comune della gente credea miracolo, dalla sacra Congregazione profondamente speculando si è ritrovato non essere, o non potersi per tale affermare. Trattasi ancora de' miracoli avvenuti, o pretesi sopra gli elementi, e ne' corpi inanimati, ove occasionalmente si parla dell' origine de' fonti, delle Comete, e di più altre cose. I sudori strani, le lagrime sanguigne, i raggi al volto, le mutazioni interne, il discacciamento de' maligni spiriti, le qualità insolite de' cadaveri, tutto a fondo si esamina. E' notabile, che l' incorruzione non si considera nelle Canonizazioni per miracolosa, quando i corpi son diseccati, e inariditi, nel qual modo moltissimi si trovano conservati naturalmente; ma solamente, quando le parti son consistenti, morbide e flessibili. Il penultimo capo si aggira sopra le Apparizioni, e l' ultimo lungamente ed eruditamente sopra le forze dell' immaginativa, che son mirabili, e dalle quali effetti stimati miracolosi ben sovente produconsi.

Nella seconda Parte si tratta prima del concedere Uffizio, e Messa, che si fa nelle Beatificazioni, anche per ragion di culto immemorabile, e nel concederlo per ragion di Reliquie insigni scoperte, dove a lungo si ragiona del Sangue, che da molti secoli si venera in Mantova, e d' altre Reliquie; così della tradizione, che S. Giacopo andasse a predicar nella Spagna, e d'altre questioni e di varj fatti, che a questa materia appartengono. Più decreti ci sono per gli Uffizj proprj, richiesti da famiglie religiose, o da paesi. Dell' istituzione del Rosario conchiude, che a San Domenico debba attribuirsi. Difende con forti autorità, e ragioni la verità, e la santità della stanza di Maria Vergine, che si venera a Loreto; Parla de' titoli d' Apostolo, o di Dottore, e di Martire dati ad alcuni Santi. Nel capo duodecimo si tocca la disputa, che corse sopra una parola de' libri di S. Ilario cioè, s' egli veramente scrivesse *adoratur*, overo *adoptatur*, sopra di che veggasi la prefazione all' edizion Veronese di quel santo Padre.

La concessione dell' Uffizio nella Chiesa universalmente porta seco, che tale Uffizio s' inserisca nel Breviario Romano; opportunamente però l' Eminentiss. nostro Autore soggiunse in breve l' istoria di esso, e delle correzioni per ordine de' Pontefici più volte fattevi. Non si dee per certo temerariamente, e senza motivi gravi rigettare la sua autorità, ma per altro ne' fatti storici non si ha obbligo d' accettare quanto vi si narra. Il Cardinale Orsini, ch' è poi stato Benedetto XIII. trattando della traslazione a Roma delle Reliquie di S. Bartolomeo, scrisse, *maximæ quidem auctoritatis esse Breviarium Romanum in iis, quæ per se ad cultum Ecclesiasticum attinent, minoris tamen ponderis esse in privatis factis aut gestis, quæ in vita Sanctorum ex occasione referuntur*. Per tacer d' altro, falsa è per certo la caduta di S. Marcellino Papa, e fittizio il Concilio di Sinuessa, che nelle Lezioni si mentovano. Dopo alcune osservazioni sopra l' elezione de' Santi tutelari delle Città, si passa al Romano Martirologio, e con tutta erudizione di esso, e degli altri Martirologj si tratta. Anche di cotesto più correzioni ordinarono i Papi, nè la Sede Apostolica tiene d' infallibil verità quanto in esso si contiene, nè vieta, che si ricorra, qualch' altra emendazione suggerendo; siccome appunto anche della collezion de' Canoni fatta da Graziano può dirsi. Del registrare i nomi nel Martirologio, dell' ammettergli nelle Litanie, delle Immagini, e di più avvertenze intorno ad esse, delle traslazioni de' corpi santi, dell' identità di essi, e d' altre Reliquie, del modo ancora con che debbono custodirsi, diligenti perquisizioni si fanno. Molte e molte son le cautele, senza delle quali non si giudicano di Martiri i corpi ritrovati nelle catacombe. Non si dovea terminar l'Opera senza trattare del culto de i Santi del Testamento vecchio, e degli Angeli, dopo di che nell' ultimo capo molte richieste si annoverano fatte più volte alla Congregazion de' Riti, e non mai annesse.

Questa voluminosa, e dotta fatica viene impreziosita ancora da molti documenti originali di vario genere, che ci sono sparsi per entro, o registrati nel fin de' tomi, e da pezzi d' opere inedite, che più volte si adducono. Bella Dissertazione è nell' ultimo degli Accademici dell' Istituto delle Scienze di Bologna, se sia possibile naturalmente il digiuno di mesi, e d' anni.

TRIA

TRIA ALIA JUDICIA
SUPERIORIBUS ADJECTA
IN TERTIA OMNIUM OPERUM
BENEDICTI XIV. EDITIONE ROMANA ANN. 1749.

JUDICIUM I. HISPANUM.

Ex Bibliographia Critica, Sacra, & profana Tom. III. littera P. pag. 519. Matriti anno 1740. Authore Reverendiſſimo P. Fr. Michaele a S. Joſeph Ordinis PP. Excalceatorum in tota Hiſpania Sanctiſſimæ Trinitatis Redemtionis Captivorum Generali &c. &c.

PROSPER DE LAMBERTINIS, quem nominare laudare eſt, Italus, Patricia atque ſplendida familia Bononiæ natus, novum Patriæ ſuæ decus, Romanæ quondam Curiæ Os, Ingenium & Eruditio, ex Epiſcopo Anconitano S. R. E. Cardinalis titulo S. Crucis in Jeruſalem & Archiepiſcopus Bononienſis renunciatus, præter *Paſtorales intimationes*, quibus gregem ſuum tamquam ſaluberrimo doctrinæ pabulo alere & Chriſto nutrire ſtuduit, edidit non ita pridem Opus mole magnum, perfectione vero maximum, & in ſuo genere vere ſummum *De Servorum Dei Beatificatione & Beatorum Canonizatione*, 4. libris ac totidem magnis voluminibus in fol. comprehenſum, cum variis *Appendicibus & Additionibus*. Univerſum Opus Bononiæ excuſum eſt formis Typographiæ Archiepiſcopalis. I. volumen prodiit an. 1734. II. 1735. III. 1737. IV. 1738.

Eminentiſſimus Author, cujus eximiam erga me benevolentiam, & collata mihi Ordinique meo beneficia, dulcis quidem ac numquam moritura excolit memoria, in limine abſolutiſſimi Operis ſyllabum præmittit Authorum tum Theologorum, tum Juriſconſultorum, tum etiam ceterorum, qui Tractatus ſcripſerunt de Beatificatione & Canonizatione Sanctorum, & priori loco meminit cujuſdam Theologi Anonymi, quem Opus ſuum exaraſſe, ac Vincentio Lauræo Cardinali Montis Regalis nuncupaſſe refert, an. 1592. nempe ante ceteros alios Theologos, qui de eo argumento differuerunt. Poſtquam vero recenſet ſingulos qui ſe præceſſerunt Scriptores, ingenue quidem admittit, imo & ſuſpicit editorum ab aliis Scriptorum diligentiam, eruditionem, doctrinam, utilitatem; atque adeo, ab iis plura, eaque maxima commoda in ſuum hunc tractatum derivata eſſe, ultro confitetur. Multa nihilominus ſapientiſſimi Cardinalis animum movere potuerunt, ut rem a multis tractatam, plenius, accuratius, ac plane exactiſſime retractaret. 1. ſiquidem poſt excuſa *Acta SS. Bollandiana*, plurima quæ in Archivis latebant, in hanc emerſere lucem, iiſque plurimum præſens materia ditеſcit & illuſtratur. Deinde, cum Egregius Auctor Advocati Conſiſtorialis munere per 8. ferme annos & per 20. Fidei Promotoris officio, ſumma cum laude perfunctus fuerit, talem tantamque harum rerum cognitionem exhauſit, qualem quantamque nemini concedendam eſſe exiſtimem. Tanta eſt Viri Optimi ſolertia, cum judicii acumine & ſoliditate, indefeſſoque ſtudio con-

conjuncta.

Liber I. capita complectitur 47. In hoc libro fuſe diſſeritur de differentiis Martyrum, & eorum cultu. De collectione Actorum martyrii, & eorum examine & Eccleſiaſtico ſuper illis judicio; quod non ad quemcumque Epiſcopum, in cujus Diœceſi aliquis mortem ſuſtinuiſſet, & de quo quæreretur an ſuſtinuiſſet pro Chriſto, ſpectaſſe; ſed examen ad Primatem delatum fuiſſe, qui, adhibito Conſilio aliorum Epiſcoporum, decernebat, quid de martyrio ſentiendum eſſet, Noſter admittit, uſum limitando cum Chriſtiano Lupo *ad IV. Concil. Rom. S. Leonis IX.* ad Eccleſiam Africanam, in qua hæc conſuetudo invaluerat, ut colligitur, ex S. Auguſtini *Breviculo Collationum cum Donatiſtis*, *collat.* 3. cap. 13. namque in aliis Eccleſiis examen ad ſingulos in propriis reſpective territoriis Epiſcopos pertinebat, qui & de martyriis judicabant, & cultum Martyribus probatis decernebant, ut aperte liquet ex adductis a S. Gregorio Nyſſeno in *vita* S. Gregor. Thaumaturgi, & a Sozomeno lib. 7. c. 15. de S. Jo: Chryſoſtomo. Obſervat, Altaris erectionem in loco martyrii jam a primis Eccleſiæ ſæculis in uſu fuiſſe; tum & ipſum Altare inſignitum *Menſæ* nomine: Unde *Menſa Cypriani*, ap. S. Aug. *ſerm.* 310. alias 113. dicebatur locus, in quo S. Martyr immolatus fuerat, quia ipſa immolatione ſua paraverat *Menſam*, in qua Sacrificium Dei, cui & ipſe oblatus eſt, offeratur. Probat ulterius Altarium uſum in honorem SS. Martyrum ex *Actis S. Patrocli* ap. *Boll.* ad d. 21. Januar. & ex Mabillon. *Muſæi Italici* Tom. I. pag. 250. de SS. MM. *Nicandro & Marciano*: cujus rei etiam Teſtem adducit Ammianum Marcellinum lib. 22. cap. 21. qui Chriſtianos carpit, quod Oratoria ſuper Corporibus Martyrum erigerent. Quo item honore Donatiſtas proſecutos, eſſe ſuos Circumcelliones, quos Taurinus Comes, propter ſcelera ab ipſis patrata, authoritate publica occidi fecerat, notat ex Optati Milev. lib. 3. num. 4. & ex adductis a Card. Noriſio, Tom. 4. part. 2. cap. 2. Edit. Veron. an. 1722.

In cap. 4. ſermo a Noſtro inſtituitur de *Literis Encyclicis*, quibus Martyrum notitia in primis Æræ Chriſtianæ ſæculis, ab una ad alias Eccleſias tranſmittebatur, expreſſis in ipſis Literis Martyris nomine, mortis genere, tum & decreto in una Diœceſi Martyri cultu, ut, accedente aliorum Epiſcoporum approbatione, ad Diœceſes alias idem cultus extenderetur. De hujuſmodi Literis cum plura adnotaſſet Florentinius in *Admonit.* 2. de vetuſtioris Martyrologii vulgandi propoſito; & ex profeſſo egiſſet Franciſcus Dominicus Bencinus in peculiaribus *De Encyclicis Diſſertationibus*; potiora Emin. meus delibat, & in priſcæ conſuetudinis confirmationem obſervat, ne ipſum quidem Henricum Dodwellum, heterodoxum, qui Diſſertationem, incredulo homine dignam, *De paucitate Martyrum* vulgavit, auſum eſſe exploratiſſimæ veritati obſiſtere: unde palam agnoſcit, pro Catholicarum Eccleſiarum commercio, ſingulas Eccleſias ad exteras etiam Provincias conſueviſſe literas mittere, ut in illis Martyrum Natale celebraretur. Nonnullas quoque ex ejuſmodi Encyclicis ad nos uſque perveniſſe teſtatur. Tales Noſtro ſunt, illa Eccleſiæ Smyrnenſis de Martyrio S. Polycarpi; illa Eccleſiarum Viennenſis & Lugdunenſis de Martyrio S. Potini Epiſcopi, & alior. plurimor. Illa S. Dionyſii Alex. Epiſc. ad Fabium Antioch. de Martyrio SS. Metræ, Apolloniæ, & alior. plurimor. Illa Eucherii Epiſcopi ad Salvium Epiſc. de Paſſione SS. Mauritii & Socior. Illa Theodori Epiſcopi Iconii de Martyrio S. Cyrici, & ejus matris Julittæ; illa Eccleſiæ Gothicæ de Martyrio S. Sabæ; illa S. Vigilii Epiſc. Trident. ad Simplician. Epiſc. Mediolan. de Martyrio SS. Siſinii, Martini & Alexandri. Monet, Eccleſiam, quæ prior Epiſtolam de paſſione alicujus Martyris accepiſſet, hanc aliis vicinioribus Eccleſiis, & iſtas aliis ſibi proximis communicaſſe: quod ſatis evidenter colligitur ex citata Smyrnenſis Eccleſiæ Epiſtola, quæ non ſolum Philo-

me-

mellenſi Eccleſiæ, verum etiam omnibus ubicumque terrarum Sanctæ & Catholicæ Eccleſiæ populis inſcribitur. Monet inſuper, ex Encyclicis originem duxiſſe Tabulas Eccleſiaſticas, quas *Faſtos* Tertullianus appellat in lib. *de Corona Militis*: atque a Faſtis deſumta eſſe Kalendaria, Martyrologia, & Paſſionalia. Quocirca ſciendum eſt, eo Kalendaria a Martyrologiis differre, quod in illis eorum tantummodo Martyrum nomina indicentur, qui in ea Eccleſia, ad quam pertinebat Kalendarium, annua Feſtivitate celebrantur; in iis vero ſeu Martyrologiis omnium Martyrum agones recenſentur, tametſi illorum memoriæ anniverſaria celebritate minime recolantur. Differentiam hanc Noſter exprimit verbis P. Antonii Pagii ad an. Chr. 64. num. 6. qui rem luculenter exponit. Cujus differentiæ ignoratio in cauſa fortaſſe fuerit Dodwello, ut paucos eſſe Veteres Martyres, & ipſe crediderit, & aliis perſuadere voluerit. Cum enim homo audax incidiſſet in Kalendarium Bucherianum, quod Martyrum Feſta Romanæ Eccleſiæ propria continet; nec ibi inveniſſet copioſam SS. Martyrum multitudinem, quam Fideles juremerito prædicamus; putavit, Eccleſiam non alios Martyres habuiſſe, niſi quos Romanum illud Kalendarium exhibet. At lapſum hæretici plene evincit Purpuratus noſter Scriptor, liquidoque oſtendit, in illo Kalendario Bucheriano, quod ad tempora Papæ Liberii ſeu ad medium Sæc. IV. refertur, illa tantum Martyrum nomina fuiſſe contenta, qui ſpeciali cultu Romæ colebantur, atque idcirco merito gloriari Virum doctum P. Joſephum Auguſtinum Orſi, Italum, in ſua *Diſſertat. Apolog. adverſ. Samuelem Baſnagium, pro SS. Perpetua, Felicitate & Sociis Martyribus*, his ſolis & Cypriano ex Martyribus exteris locum datum fuiſſe in Kalendario Bucheriano: quod Joſephus tribuendum jure exiſtimat præfatarum Sanctarum famæ ac celebritati.

Ceterum, præter propriæ Eccleſiæ Kalendarium, Romam quoque habuiſſe Codicem alium ſeu Martyrologium, in quo pene omnium Martyrum diſtincta per dies ſingulos Paſſion. collecta nomina eſſent, & in quorum veneratione quotidianis diebus Miſſarum ſolemnia agerentur, teſtis eſt locupletiſſimus loco ſupra allegato idem S. Gregorius, cujus aſſertionis veritas, collecta undique eruditione, ſtrenue (inquit noſter Cardinalis) propugnatur ab Egregio Viro Ludovico Antonio Muratorio Tom. 2. *Anecdotorum erutorum ex Bibliotheca Ambroſiana*, & ex *Mediolanenſi Muſæo Septaliano*, ubi latitabat *Index* Oleorum Sanctorum Martyrum, quorum Corpora S. Gregorii M. temporibus Romæ quieſcebant. *Index* ſcriptus erat papyro Ægyptiaca.

Sed antequam tractationem de Literis Encyclicis Purpuratus Pater abſolvat, hoc potiſſimum omni argumentorum vi ſtatuit, nempe ab Eccleſia Romana, & a Summis Pontificibus admonitas fuiſſe ceteras ſibi ſubditas Eccleſias de pretioſa morte illorum, qui in Urbe ſanguinem pro Chriſto fundebant. Argumenta, quæ rem pleniſſime demonſtrent, deſumit ex *Actis S. Ignatii M.* quæ vel Ruinartii palato delicatiſſimo ſincera viſa ſunt; Tum & ex *Epiſtola* S. Cypriani, qui Clero Romano teſtatur, accepiſſe Literas per Clementium Hypodiaconum, quibus pleniſſime de glorioſo exitu S. Fabiani inſtructus fuit. Alia item his ſimilia cumulat locupletiſſima ejuſdem veritatis Teſtimonia.

In ejuſd. libri cap. 5. copioſe etiam de Confeſſoribus diſſeritur, de iis videlicet qui poſt virtutum heroicarum exercitium dum viverent, in pace mortui ſunt, morte eis a Tyranno Chriſti fidem aut virtutum profeſſionem perſequente nullatenus inflicta. Notat Dominus meus, Confeſſores, quos hoc ſenſu vocamus, clare agnoviſſe & eleganter prædicaſſe D. Cyprianum in libro *De Zelo & Livore*, ubi deſcribit multiplices Servorum Dei congreſſiones, Triumphos & Coronas in pace reportatas. Sanctus Iſidorus lib. 8. *Origin.* capit. 11. Confeſſores inter eos Martyres recenſet, qui, non in aperta Paſſione, ſed in occulta animi virtute,

tute, hoſtes vicerunt, & de ipſis triumpharunt. In eodem cap. luculentiſſime probat, Confeſſoribus publicum Eccleſiam Cultum non exhibuiſſe ante Seculum Chriſti IV. ut docuit Innocentius III. lib. 3. *De Miſteriis Miſſæ*, cap. 10. cujus ſententiam Doctores communiter amplectuntur, nec ea ſatis fundate a nonnullis limitatur, ut bene Noſter oſtendit num. 8.

Caput 6. eſt *de Eccleſiaſtico judicio requiſito, antequam Cultus Religioſus Confeſſoribus exhiberetur*. Aliquale Eccleſiæ judicium ſemper Cultum hujuſmodi præceſſiſſe, Noſter ex variis Juribus colligit, & imprimis laudat Decretum Concilii Agrippinenſis, apud Ivonem part. 3. *Decreti* cap. 54. quod, niſi Epiſcopo probante, vetat novos Sanctos venerari. Item aliud Concilii Atrebatenſis, anni 1025. cap. 2. Docet inſuper, Confeſſorum Nomina deſcripta in Diptychis Sanctorum ejus Eccleſiæ, in qua feliciter in Domino mortui fuerant, & in qua poſt obitum Miraculis claruerant, delata horum omnium fama ſinceris teſtimoniis innixa ad alios Epiſcopos, admiſſa quoque fuiſſe ac deſcripta in Diptychis aliarum Eccleſiarum.

In cap. 7. Noſter, data opera, agit *de Interventu Authoritatis Summi Pontificis in Cultu decernendo erga Martyres & Confeſſores*. De hoc nonnulla in ſuperioribus opportune dixerat, laudaveratque Ven. Servi Dei Roberti Cardinalis Bellarmini ſententiam paucis quidem verbis, ſed luculenter expoſitam in *Diſſertatione* impreſſa ap. Pignatell. *Conſult.* 38. num. 16. & ſeqq. Tom. 5. Ibi Doctiſſimus Purpuratus, vindicans a ſiniſtra cujuſdam Galli interpretatione, quæ ſcripſerat in Opuſculo *de Sanctis*, lib. 1. cap. 8. ita inquit: (Integer igitur ſenſus verborum meorum hic eſt, eos Sanctos, qui colebantur in particularibus Locis Decreto particularium Epiſcoporum, cœpiſſe paulatim coli in Eccleſia univerſali, non certa aliqua Lege vel Decreto, ſed conſuetudine a Summis Pontificibus conſenſu tacito approbata.) Bellarmini doctrinam ab Epiſcopo Sernello in ſua *Epiſt.* 35. Tom. 2. eſſe illuſtratam, monet ibi Dominus meus Cardinalis; qui rem hic ulteriori indagine diſcutiens, præcipuos Actus ſigillatim exponit, quibus memorata Papæ Authoritas intervenit. Primus reſpicit S. Vigilium Epiſcopum Tridentinum & Martyrem, cujus Paſſionis Acta ad Summum Pontificem tranſmiſſa ſunt, pro Cultu erga eumdem ſtatuendo. Secundus ad D. Jo. Chryſoſtomum attinet, conſtituique poteſt in *Epiſtola* Innocentii I. ap. Card. Baron. ad ann. Chr. 407. in qua diſertis Papæ verbis Præſulis Sanctiſſimi felix exitus & æterna gloriæ Corona declarantur.

In capite VIII. afferuntur ulteriores probationes de ejuſdem interventu authoritatis, ſpecialiſque mentio fit de Canonizatione B. Udalrici, Epiſcopi Auguſtæ Vindelicorum, qui a Joanne XV. in Synodo Lateranenſi Sanctorum Catalogo adſcriptus fuit; quæ Canonizatio a peritioribus prima cenſetur, id teſtante Cardinali noſtro doctiſſimo.

Caput IX. ad eandem pertinet materiam, & ibi proximiora noſtræ ætatis exempla illuſtrantur. Poſtremo loco ponitur Canonizatio B. Birgittæ, quæ in Domino mortua eſt an. 1391. quæque bis canonizata dicitur, ſemel ſcilicet a Bonifacio IX. & iterum in Conſtantienſi Concilio a Joanne XXIII. Porro, hanc duplicem Birgittæ Canonizationem, quam ſchiſma tum maxime vigens dubiam reddere poſſet, tertia excepit a Martino V. celebrata, ut conſtat ex ejus *Conſtitutione*, quæ edita eſt Florentiæ poſt Concilium Conſtantienſe an. 1419. inveniturque impreſſa ante *Revelationes* S. Birgittæ. Circa Canonizationem S. Eliſabethæ Reginæ Portugalliæ, quæ anno Jubilæi 1625. a S. memor. Urbano VIII. ſolemniſſime peracta fuit, monet Dominus meus Cardinalis, ipſam Canonizationis Bullam numquam fuiſſe expeditam; unde, ut ejus defectum ſuppleat, ad calcem I. Tomi, exhibet Relationem de ejus Sanctitate & miraculis factam in Conſiſtorio ſecreto per Cardinalem a Monte Sacri Collegii Decanum. Monet

præterea, nullatenus ſubſiſtere, quod a nonnullis aſſeritur, nempe initia Beatificationis eſſe referenda ad Gregorium Papam X. qui conceſſit, ut corpus B. Lucchefii poſſet proceſſionaliter deferri; abſdubio enim Beatificationem hanc præceſſit illa Guilielmi Eremitæ a Malavalle in Tuſcia facta ab Alexandro III. de qua Noſter luculentiſſime.

In capite X. ſtabilitur Pontificia Authoritas extra Concilium, agiturque de jure beatificandi & canonizandi Summo tantum Romano Pontifici reſervato. Licet enim Romani Pontifices in plenariis Conciliis plurium Sanctorum Canonizationes celebraverint, ut Joannes XV. illam S. Udalrici: Leo IX. illam S. Gerardi: Innocentius II. illas Sanctorum Godehardi & Sturmii: & quamvis quidam Summi PP. non raro reſponderint, vitam & miracula Canonizandorum eſſe in Concilio Generali perpendenda, antequam eorum fiat Relatio in Album Sanctorum, certum nihilominus eſſe videtur, etiam per illa ipſa tempora, plures Canonizationes fuiſſe factas extra Concilia, de quarum numero fuerunt illæ Sanctorum Wolfangi & Erhardi a Leone IX. illæ duplicis Simeonis a Benedicto VIII. & Benedicto IX. illæ Sanctorum Petri Anagnini, & Angilramni a Paſchale II. illa Sancti Henrici Imperatoris ab Eugenio III. ac denique illæ Sanctorum Eduardi, Thomæ Cantuarienſis & Bernardi Abbatis ab Alexandro III. etiam ſine prævia Virtutum ac Miraculorum diſcuſſione in Concilio Generali alias facienda, legitime celebratæ. Sicut ergo quaſdam hæreſes Papæ in Conciliis damnarunt, quaſdam vero ſine Conciliis proſcripſerunt, eorumque proſcriptio, licet non Synodice facta, a tota Eccleſia fuit recepta, ut patet ex primis trecentis annis, quibus nulla unquam Concilia Generalia propter ingruentes perſecutiones coacta leguntur; cum tamen multæ in fide quæſtiones toto hoc tempore feliciter ſopitæ & determinatæ fuerint per Pontificum definitiones; ſic etiam non minus firmæ habitæ ſunt Canonizationes a Summis Pontificibus extra Concilia Generalia factæ, quam quæ peractæ fuerunt ab ipſis cum Synodali Declaratione, interventu ac ſuffragio. Egregia ſunt loca Duvallii & Thomaſſini in hujus veritatis confirmationem, a Sapientiſſimo Cardinali laudata.

In hoc capite ea quæſtio diſcutitur, an videlicet per Alexandri III. *Decretalem Audivimus*, quæ inſerta fuit Titulo 45. *De Reliq. & Ven. Sanctor.* qua decernitur, nemini licere aliquem pro Sancto colere, aut publice venerari, abſque authoritate Romanæ Eccleſiæ, injunctum fuerit jus novum Sedi Apoſtolicæ reſervans privative quoad Primates & Epiſcopos & ceteros omnes; vel an jus hoc privativum fuerit ante prædictam *Decretalem* introductum, & antiquo uſu receptum? Monet in ea *Decretali* jus novum agnoſcere Bellarminum, Wan-Eſpen, Mabillonium, Dacherium, Juniorem Pagium, Gravinam & Sauſſajum; contra vero nihil novi per eam conſtitui, judicare Gonzalez, Victonum, Authorem annoymum Tractatus *Canonizationis Sanctorum* ac Cardinalem Montis Regalis, Bivarium, Henſchenium & Papebrochium, qui in *Propylæo ad Acta Maji Diſſert. XX.* num. 6. diſerte affirmat, Alexandri loquendi formam Decretum non facere, ſed factum & vulgo notum ſupponere: quod nos exiſtimamus omnino ſapienter eſſe dictum: fruſtra enim quis quærat in ea *Decretali* novam reſervationem, quæ tunc primo inceperit, & deinceps generaliter invaluerit, cum nihil hujuſmodi Pontificia verba ſonent. Sapientiſſimus Cardinalis ſumma, qua pollet, perſpicuitate litem facile dirimit, & quid in hac ſalebroſa controverſia tuto tenendum ſit, magiſtraliter docet. Et primo, certum eſſe, inquit, numquam Epiſcopos potuiſſe veras peragere Canonizationes, cum eæ eſſentialiter includant univerſale præceptum Eccleſiæ datum, quod a nemine ferri poteſt non habente jurisdictionis Eccleſiæ plenitudinem. Secundo ait, non minus conſtare, Primates, Archiepiſcopos, aut Epiſcopos olim potuiſſe cul-

cultum publicum indulgere erga Martyres & Confeſſores in ſua Provincia aut Diœceſi, hoc eſt, illis Beatificationis honores concedere: atque id potuiſſe, etiam jure ſuo, & independenter a Romani Pontificis beneplacito. Tertio dicit, perſtitiſſe hanc Epiſcopalem juriſdictionem beatificandi jure proprio, nec advocata Summi Pontificis authoritate, uſque ad tempora Alexandri III. cujus etiam ætate plures Beatorum Corporum elevationes ſola Epiſcopali authoritate facta leguntur, quarum plures hic recenſentur ex Molano in *Natalib. Sanct. Belg.* ex Jacobo Meyero in *Annal. Flandr.* & ex aliis Actis authenticis. Ubi bene refellitur Baluzii opinio aſſerentis anno Domini 1112. authoritate Epiſcopali, canonizatum fuiſſe Odonem ſive Othonem, Urgellæ in Hiſpania Tarraconenſi Epiſcopum. Nam Diploma editum in *Marca Hiſpanica* nequaquam continet Decretum Canonizationis, imo nec Beatificationis Decretum; ſed ſolum Decretum de Feſto in honorem Odonis, ritu ſolito elevationis inter Beatos pridem relati, deinceps concelebrando.

In capite XI. privativum Papæ jus DD. aſſertionibus confirmatur, variæque propoſitiones ad rem illuſtrandam ſtatuuntur. Prima propoſitio eſt, quod hodie ita pertinet ad Summum Pontificem Dei Servos atque Beatos, in Beatorum & Sanctorum numerum referre, ut id interdictum ſit Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis. Pro hac citantur præcipui de hac materia ſcribentes, nec ſcimus, aliquem Orthodoxum huic ſententiæ refragari. Secunda propoſitio eſt, neque id pertinere ad Sacrum Collegium Cardinalium, etiam Sede vacante, quod patet ex Textu in cap. *Ubi periculum, de Election.* in 6. & in Clementina, *Ne Romani eod. tit.* Tertia propoſitio eſt, quod Legatus de Latere, ſuæ Legationis authoritate, devenire non poteſt ad actum Beatificationis, aut Canonizationis, quemadmodum deſumitur ex Textu in cap. *Quod Tranſlationem de Offic. Legat.* Quarta propoſitio eſt, quod nec Beatificatio nec Canonizatio fieri poſſunt a Concilio Generali aut Provinciali, abſque interventu authoritatis Pontificiæ. Quinta propoſitio eſt, quod beatificare, & canonizare non pertinet ad Concilium Generale, etiamſi Sedes Apoſtolica vacet, cum in eo caſu Concilium, tametſi legitime coactum, tantummodo exequi valeat ea, quæ pro regimine Univerſalis Eccleſiæ ſunt executioni demandanda. Firmat hanc propoſitionem Eruditiſſimus Dominus meus Cardinalis inſignium Canoniſtarum & Theologorum ſuffragiis, calculiſque Virorum in Eccleſiaſticis Hiſtoriis peritiſſimorum, a quibus unanimi conſenſu probatur celebris Doctrina *Gloſſæ* in cap. *Glorioſus*, in verbo *Sedis Apoſtolicæ De Reliq. & Venerat. Sanctor.* in 6. Inter alios Scriptores allegatur Chriſtianus Lupus in *Notis ad Concil. General. & Provincial. Tom. III.* pag. 567. ubi cum doctus Author aſſerit, quod ante Decretalem *Audivimus*, *quilibet Epiſcopus ſuum Sanctum ſolemniter canonizavit*, & quod in Africa non quibuslibet Epiſcopis, licet Provinciarum Primatibus, licuit canonizare, ſed quod eminens hæc facultas Primatiali Carthaginenſium Sedi fuit reſervata; intelligendus venit de Canonizatione particulari ſeu Beatificatione; nam, ſi loqui intelligatur de Canonizatione ſtricte ſumta, falſum eſt, hanc potuiſſe ſolemniter peragere Primatem Carthaginenſis Eccleſiæ.

Occaſione hujus juris Pontificii, quod inter potiſſima Sedis Apoſtolicæ jura cenſetur, hic etiam ſelectiora a Noſtro adducuntur circa Diſſertationem de Cauſis majoribus, pridem luculenter tractatam a Lælio Jordane Epiſcopo Acernenſi, & a Joanne Gervaſio, quem conſtat in authoritatem Pontificiam parum fuiſſe propenſum.

Quoniam vero nonnulla in authenticis Hiſtoriis occurrunt, quæ pugnare videntur cum negata Concilio Generali authoritate beatificandi & canonizandi, Noſter obſervat, Concilium Conſtantienſe Beatum Rochum minime beatificaſſe aut canonizaſſe, licet ei publi-

cum Cultum exhibuerit : nec Martinum V. in eodem Concilio Petrum de Luxemburgo Beatorum catalogo adſcripſiſſe, quod poſtea fecit Clemens VII. legitimus Pontifex, die 9. Aprilis anni 1527. nec tandem Concilium ipſum Beatificationis honores indulſiſſe Nicolao Lincopenſi, Brimulpho Scadenſi, Epiſcopis, & Ingridi Moniali Sacri Ordinis Prædicatorum. Etenim præfatos Beatos nonniſi Martini V. Decreto legitime beatificatos novimus, ex adductis a P. Antonio Bremond in *Bullar. Ordin. Prædicator. pag.* 543.

In cap. XII. declaratur tanquam de fide vera Eccleſiæ poteſtas, quæ in Romano Pontifice pleniſſime reſidet ad Sanctos canonizandos, eaque cauſam & fundamentum habere dicitur in utilitate Sanctos in noſtris neceſſitatibus invocandi : atque hic ut notatu dignum, opportune obſervatur, tam apertam eſſe ac neceſſariam connexionem inter utrumque hoc Dogma Catholicum, ut eam agnoverit, ultroque profeſſus fuerit Joannes Dallæus, licet heterodoxus in Diſſert. *De objecto Cultus Religioſi* lib. 3. cap. 21. Porro Catholicam veritatem de Sanctorum invocatione Noſter luculentiſſime confirmat, perſpicuis utriuſque Paginæ teſtimoniis, & irrefragabilibus priſcorum Patrum ſententiis, nempe S. Irenæi libr. 5. *Contra Hæreſ.* poſt mod. Origenis lib. 8. *Contr. Celſ.* S. Cypriani in *Epiſt. ad Cornel.* in Pameliana Editione ordine 57. S. Maximi Martyris in ejus *Actis* ap. Theodoricum Ruinart, ut ceteros omittamus, non ita antiquos, qui citati hic exhibentur.

In capite XIII. fuſe demonſtratur, congruere, expedire & utile eſſe Sanctorum Canonizationes aliquando peragere : nec fruſtra datam eſſe a Chriſto Eccleſiæ Sponſæ ſuæ poteſtatem Sanctos canonizandi, illiſque Cultum decernendi. Inde nonnullorum male feriatorum hominum temeritas jure reprehenditur, qui, cum poteſtatem canonizandi negare non audeant, ejus tamen uſum ſatis inſipienter condemnant ; ſive quia putant, novorum Sanctorum merita meritis antiquorum eſſe inferiora ; ſive quia exiſtimant, modernorum Sanctorum interceſſionem utilem nobis non eſſe nec neceſſariam, cum veterum interceſſio abunde ſufficiat, ut Deus preces noſtras exaudire dignetur, & etiam miracula pro nobis patrare velit : aut quia judicant, novorum Sanctorum acceſſione antiquorum Cultum imminui, fereque obſcurari ; imo & ipſum Canonizationis actum per ſe ſublimiſſimum quodammodo contemptibilem reddi : denique, quia ſibi perſuadent, nonnullos his noſtris temporibus in Album Sanctorum referri, qui, licet virtutibus heroicis & Miraculis excelluerint, ſunt nihilominus inferiores aliis, qui majoribus virtutibus prædíti fuerunt, vel ampliori Miraculorum dono a Deo inſigniti ſunt, de quorum relatione in Album Sanctorum nemo eſt, qui cogitet. Has pſeudo-Criticorum quorundam tricas & cavillatiotiones, religioni pietatique non parum adverſantes, imo & ipſam fidem quodammodo imminuentes, invictis hic rationibus conterit ſapientiſſimus Dominus meus Cardinalis, illud ſapientiſſime urgens, quod *Chriſtus Jeſus heri & hodie ipſe & in æternum*, tam ſit nunc beneficus & magnificus Eccleſiæ ſuæ Sponſus, quam fuerit tranſactis retro ſæculis ; nec minus velit amicos ſuos novos ab Eccleſia honorari quam antiquos : ipſi autem curam eſſe de amicis ſuis ſingularem ; & cum ipſe ſolus ſpirituum menſurator ſit, & ſingulorum merita optime diſcernat, ejus quoque providentiæ eſt fidelium devotionem erga hunc potius Sanctum, quam erga illam excitare, & per hoc hunc & non illum Sanctum illuſtrioris famæ in Eccleſia reddere, atque ita illum diſponere, ut prudentiſſime ipſi potius quam alii Beatificationis & Canonizationis deferantur honores.

Quod Canonizationum copia myſterium ipſum Canonizationis vileſcat, jam olim exiſtimarunt Henricus de Haſſia, Gerſonius, & Petrus de Alliaco in Tract. *De Reform. Eccleſ.* c. 3. Verum, quæ Theologi iſti queruli, & nimium haud raro deferentes falſis hereticorum lamentationibus, & calumniis,

niis, in propriæ opinationis confirmationem adduxerunt, hic efficaciſſime refutantur. Et quoniam Ciſtercienſes, & Carthuſiani in eadem fuiſſe aliquando ſententia videntur, qui non tam ſoliciti fuiſſe dicuntur, multos Sanctos ſuos patefacere, quam multos Sanctos facere ; ſapientiſſime monet Dominus meus Cardinalis, in Ciſtercienſium & Carthuſianorum, & aliorum Solitariorum Cœnobiis multos Sanctos fuiſſe in eo, quod attinet ad Eccleſiam Triumphantem ; paucos vero fuiſſe & eſſe, quoad Eccleſiam Militantem, in qua, ut quis canonizandus ſit, probatio eſt neceſſaria Virtutum in gradu heroico ex actibus exterioribus deducta, & plurium teſtium aſſertionibus innixa ; quæ probatio difficilis eſt in Solitariis, uti cuique conſideranti patebit. Ex Carthuſianis quidem habemus Hugonem Epiſcopum Lincolnienſem, & Brunonem ejuſdem Sacri Ordinis Fundatorem, Sanctorum Faſtis ſolemniter adſcriptos. Sed Bruno per aliquot annos non ſemper in ſolitudine quaſi lucerna ſub modio latuit, ſed diu in publico refulſit, cum per aliquot annos conſiliis & doctrina Urbanum Papam II. quem auditorem habuerat, mirifice adjuvit, & Sanctimoniam ſuam notam fecit ; in Hugone vero quamvis Solitarii Virtutes latere debuerint, tamen notæ fuerunt virtutes muneris Epiſcopalis, quæ in eo fuerunt valde eximiæ. Præterea in introductione Cauſæ Canonizationis Beati Nicolai Albergati, ejuſdem Carthuſienſis Inſtituti alumni, & S. R. E. Cardinalis, ſapientiſſimus Scriptor noſter, qui tunc Fidei Promotoris Officio fungebatur, cenſuit Sanctitatis probationes fore deſumendas non tam ex geſtis in ſolitudine, quam ex patratis coram aliis, nempe in diuturna Eccleſiæ Bononienſis adminiſtratione, & in multiplicibus, quibus per univerſum Orbem functus fuit Legationibus.

In cap. XIV. tractatio inſtituitur de ſubjecto Canonizationum, ſive de iis qui canonizari poſſunt. Quia vero in hac parte variæ a Scriptoribus quæſtiones excitantur, quæ interdum ab ipſis non ſatis clare reſolvuntur, Noſter dubia ſingula aptiſſime proponit, & unicuique dubio congrua reſponſione ſatisfacit. Primo ergo cenſet, inutiliter a quibuſdam dubitari, an Sancti Veter. Teſtam. poſſint eſſe ſubjectum Canonizationis a Summo Pontifice celebrandæ, ſi agatur de his, quos Sanctos eſſe Deus in Scripturis ſuis hominibus manifeſtavit. Secundo, pueros in aqua & Spiritu Sancto regeneratos, & ante uſum rationis decedentes, non eſſe Canonizationis capaces, cum ii ſola Baptiſmali gratia obierint, nec virtutes per Baptiſmum illis infuſas nullatenus augere potuerint. Alioquin omnes pueri ſic decedentes, utpote in gratia æquales, unum & idem jus haberent ad Canonizationem. Tertio, pueros in odium Chriſti & ejus Fidei occiſos & ſanguinis Baptiſmo regeneratos, digne & congrue canonizari, ipſiſque Eccleſiaſticum Cultum jure exhiberi : quod certiſſimum eſſe nos docet traditio, & uſus Eccleſiæ, quam traditionem hic Noſter luculentiſſime confirmat exemplo Sanctorum Innocentium ; item Urbani, Prilidiani & Epolonii puerorum, qui tertio Eccleſiæ Sæculo una cum S. Babyla, Epiſcopo Antiocheno, Martyrio coronati ſunt ; item Simeonis Tridentini pueri, cujus Miracula plene referuntur ex Jano Pyrrho, Plincio Mantuano ap. Bolland. ad d. 24. Martii, item Joannetti pueri, in odium Fidei a Judæis necati, incerto anno & die ; denique Richardi, pueri Pariſini ; Guilielmi, pueri Angli, & pueri quinque annorum Sancti Aretæ ſocii, ex *Martyrolog. Roman.* ad d. 24. Octobris. Nihilominus quædam difficultates circa adducta exempla occurrunt, quas candidiſſimum Scriptoris pectus aut diſſimulare aut occludere noluit, atque adeo ingenue animadvertit S. Babylæ hiſtoriam multis eſſe difficultatibus implicatam ; tum quia nonnulli duos Babylas Martyres diſtinguunt ; tum quia Euſebius Babylæ Antiocheno nullos deſignat ſocios, tum demum, quia ſiqui fuerunt, omnes illi ad uſum rationis

per-

pervenerant, ut colligitur ex veteri MS. Ripatorii & Mombrici cap. 2. ap. Bolland. Simeonem Tridentinum puerum, non canonizatum, ſed ſolum beatificatum cenſet, vixque hunc titulum agnoſcit in Socio illo S. Aretæ, etiamſi includatur in narratione ejuſdem Martyrii.

Quarto cenſet, Sanctos, qui aliquando fuerunt, vel adhuc ſunt in Purgatorio, non canonizari, juxta ſenſum & uſum Eccleſiæ. Hinc videtur ut apocryphum rejicere illud, quod de S. Severino Epiſcopo Colonienſi narrat Petrus Damianus lib. 2. *Epiſtolar.* illum ſcilicet Purgatorii pœna mulctatum fuiſſe, eo quod horarum Canonicarum penſum intempeſtive & non per diſtincta ſpatia perſolverat. Et videtur quidem abſolute poſſibile, quod homo virtutum heroicitate præditus, & miraculorum gloria clarus, in leve aliquod peccatum incidat, eoque admiſſo illico moriatur: idque poſſe contingere, neceſſario fateri debent, qui putant, poſſe juſtos morte temporali a Deo puniri ob ſolum peccatum veniale. Ceterum, de homine ſic mortuo poſſet fortaſſis dubitari, an poſt ejus mortem, ad ipſius merita declaranda Deus miracula eſſet facturus; nam laudatus Lupus docere videtur, gratiam miraculorum ſuſpenſam eſſe in iis juſtis, quorum animæ adhuc in Purgatorio detinentur. Quæ ratio, ſi vera ſit, ad ſummum probare poteſt, quod juſtus ille miracula non patraret, dum in Purgatorio pœnas lueret; bene tamen ea facere poſſet, poſtquam a peccato purgatus, æterna Beatitudine perfruitur. Etenim Paſchaſius ille Diaconus, qui teſte S. Gregorio M. lib. 4. *Dialogor.* cap. 40. fuit Vir maximæ Sanctitatis, & eo tempore mortuus eſt, quo per errorem Schiſmati favebat, in ipſo feretro per Dalmaticæ contactum Dæmoniacum liberavit: quo ex facto inferre licet, aut illum nunquam fuiſſe in Purgatorio, aut ſaltim tunc in eo non fuiſſe, cum illud miraculum patravit; vel denique verum non eſſe, non poſſe animas, cum actu purgantur, ſigna facere miraculorum.

Quidquid vero ſit de hujuſmodi dubiis ſpeculativis, in praxi ea Noſtro ſententia placere videtur, quæ docet, pertinere ad paternalem & amicabilem providentiam, quam Deus habet erga amicos ſuos maxime dilectos, ut in vitæ extremo, vel ab omni illos culpa præſervet, vel ſi quam ſorte admiſerunt, non ipſos morti tradat, niſi condigna ſatisfactione præmiſſa. Unde, de juſtis ſpecialiter Deo dilectis accipienda eſſe docet verba illa *Pſalmi: Cum dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hereditas Domini filii merces fructus ventris.* Præterea, ad Canonizationem maxime inſpicitur glorioſus variiſque circumſtantiis nobilitatus Servi Dei exitus, quo vix ex hac vita migrare valeat, niſi qui recta in cælum tendat. Mors enim Sanctorum, quæ pretioſa dicitur in conſpectu Domini, eſt quædam velut præguſtatio appropinquantis jam Beatitudinis, quæ morientes ineffabili replet gaudio, & eximia quadam hilaritate perfundit. Qui ſimili morte juſti decedunt, vel nihil jam Divinæ juſtitiæ debent, vel per ipſius mortis acceptationem & per heroicos virtutum actus illam comitantes, nedum pleniſſime purgantur, verumetiam ad æternam felicitatem maxime diſponuntur.

Jure ergo merito docet Eminentiſſimus meus Cardinalis, plura eſſe, quæ comprobent canonizari non poſſe juſtos illos, quorum animæ adhuc in Purgatorio torquentur: nam pro Canonizato, inquit, non oratur, & pro animabus in Purgatorio degentibus preces Deo offeruntur. Canonizatus honoratur erectione altarium, celebratione Miſſarum, & recitatione Officiorum in ejus honorem, quæ profecto congruere non poſſunt ſtatui animæ purgantis, qui ſatisfaciens eſt & pœnalis. Denique Canonizati ſunt noſtri apud Deum interceſſores, & orant pro nobis, juxta receptam Theologorum doctrinam, a D. Thoma expreſſe traditam in 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 4. *art.* 5. *quæſtiunc.* 1. *Ad ſecundum:* porro animæ Purgatorii non ſunt in ſtatu merendi, & ideo magis in-

indigent, quod pro eis oretur, quam ut ipſæ poſſint orare, quod laudatus Divus Thomas aperte docet 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 11. *Ad tertium*, diſerte aſſerens, *animas in Purgatorio non eſſe in ſtatu orandi*, quia non ſunt totaliter nobis ſuperiores, ſed ratione pœnarum inferiores, & egentes noſtris orationibus, ut ibi notat Cardinalis Cajetanus, cum quo conſentiunt plerique alii AA. fuſe cumulati a Jo. Freſcobaldo in ſuis *Diſſertationibus* ſuper hoc argumento editis, quarum cum laude meminit ſanctæ memor. Benedictus XIII. in ſuo Serm. 28. *De Purgatorio*.

Quinto cenſet, neminem adhuc in hac mortalitate viventem, etiam ſi de eo per revelationem Papæ factam conſtaret, ad magnam gloriam eſſe prædeſtinatum, dici poſſe Canonizationis ſubjectum: Canonizatio enim eſt veluti Corona quædam gloriæ accidentalis, qua a Militanti Eccleſia Triumphantis æmula honorantur, qui jam in Cælo corona gloriæ eſſentialis inſigniuntur: & ſicut hæc adhuc Militantibus non conceditur, ſic nec illa iiſdem datur. Quapropter quidquid nonnulli dicant de Henoch & Elia adhuc viventibus, & nondum conſummatis, omnino probamus judicium Sapientiſſimi Domini mei Cardinalis, afferentis, neque illos proprie loquendo poſſe Eccleſiam canonizare, quamvis bene poſſit Cultum illis decernere, eoſque tanquam interceſſores implorare: ſunt enim in ſtatu orandi pro nobis, & cum valde Deo accepti ſint, etiam exaudiri merentur, & velut amici Dei, quorum finalis perſeverantia ex Divina Scripturarum revelatione nobis eſt nota, merito a nobis, ſi adſit indultum Eccleſiæ, majori vel minori cultu honorantur. Excipimus a communi regula glorioſiſſimam Deiparam, cui forte adhuc viventi Altaria fuerunt erecta, exhibitique alii honores, qui ſunt Canonizatorum peculiares. Ceterum, cum Canonizatio proprie & in rigore accepta importet judicium certum, & irreformabile de alicujus actuali Beatitudine; neque Beatiſſimæ Virgini potuit hæc Canonizatio convenire, cum adhuc in via eſſet.

In capite XV. graviſſime, ut ſolet, Noſter agit de gravitate cauſarum Canonizationis, & de his quorum opera & conſilio Summi Pontifices olim uſi ſunt in earum definitione. Summa rerum, quas hic plena manu cumulat, hæc eſt. Docet primo, in pluribus Canonizationibus, Summos Pontifices uſos fuiſſe opera & conſilio Patrum Synodorum, vel particularium vel generalium. Secundo, pleraſque Canonizationes factas fuiſſe a Romanis Pontificibus extra Concilium, per ea ipſa tempora, & per poſteriora, & tunc Romanos Pontifices uſos fuiſſe opera & conſilio tum Cardinalium, tum Archiepiſcoporum & Epiſcoporum ad id vocatorum. Tertio, in Canonizationibus peractis in Pontificio Conſiſtorio, præmittebatur examen Proceſſus per nonnullos Rotæ Romanæ Auditores, aut per alios probos & doctos Viros ad id ſpecialiter deputatos, ut aperte colligitur ex adductis a Cardinali Oſtienſi in *Commentar. ad Cap. Audivimus De Reliq. & Venerat. Sanctor.* cum quo concordant paſſim ſæculo XIII. & deinceps ſcribentes. Quarto, quod ultra examen Rotæ Auditorum, antequam Cauſæ Canonizationum in Conſiſtorio proponerentur, in quo Cardinales Archiepiſcopi & Epiſcopi ſuffragaturi congregabantur, ſuperadditum fuit examen unius ex Cardinalibus, qui a Romano Pontifice ad hoc munus eligebatur, quod Dominus meus Cardinalis probat teſtimonio Guilielmi Beſſin in *Collect. Concilior. Provinc. Rhotomagenſ.* ex Monumento in Archivo S. Mariæ Augenſis aſſervato, pariterque teſtimonio Joannis Longini, Canonici Cracovienſis in *Vita Sancti Stanislai Epiſc. & Martyr.* edita ap. Bolland. ad d. 7. Maji. Quinto, quod examini unius Cardinalis trium Cardinalium examen procedente tempore ſubrogatum fuit; unius videlicet ex ordine Epiſcoporum, alterius ex ordine Presbyterorum, & ultimi ex ordine Diaconorum, qui ultra Rotæ Auditores rem totam ſedulo perpenderent & examinarent. Ita factum fuit

fuit in Canonizatione S. Ludovici Regis Franciæ ſub Bonifacio VIII. ut liquet ex Concione ab ipſo habita & ap. Raynald. impreſſa ad ann. 1297. num. 58.

In Capp. ſubſequentibus uſque ad XXIV. excluſive ea exponuntur, quæ ad ſacrorum Rituum Congregationem ſpectant: item quæ pertinent ad Protonotarium & Secretarium ejuſdem S. Congregationis: ad Rotæ Romanæ Auditores, eidem S. Congregationi adſcriptos: ad Fidei Promotorem & ejus Subpromotorem: ad Notarium & Archivi Inſpectorem: ad Proceſſuum Interpretes, Procuratores, Advocatos, & Medicos, alioſque ejuſdem S. Congregationis Miniſtros. Præterea exponuntur diligentiæ per Romanos Pontifices antiquiori tempore adhibitæ in diſcuſſione Cauſarum Beatificationis & Canonizationis; ſerieſque Actorum, qua eædem pertractabantur, a tempore Pontificatus Joannis XV. Denique traduntur nonnulla ad inſtitutum Congregationis Sacrorum Rituum ſpectantia, quæ ante tempora Sanct. memor. Clementis XI. vigebant. Hæc ſummatim ſunt 1. quod in una eademque Congregatione generali proponebatur dubium de Miraculis. 2. quod in eadem Congregatione ferebatur a Summo Pontifice judicium de iiſdem. 3. quod in ipſa Congregatione tam Cardinales quam Conſultores ſuum ferebant ſuffragium ſuper progreſſu ad Beatificationem. 4. quod dubium de tuto progreſſu ad Canonizationem aliquando propoſitum fuit in Congregatione Ordinaria, accitis Conſultoribus; reſolutionis autem relatio Summo Pontifici fiebat per Secretarium ejuſdem Congregationis. 5. demum, quod Summi Pontificis voluntas de Beatificatione explenda, non uno eodemque modo exprimebatur; nec uno eodemque Ritu ipſa Beatificatio peragebatur: Hæc omnia aliter ſe habent ex inſtituto felic. recordat. Clementis XI. ut tum in vigeſimo tertio, tum in vigeſimo quarto capite, quod eſt *De ſolemnitate* Beatificationis, accuratiſſime ac pleniſſime Noſter exponit.

In capite XXV. ab eodem enucleatiſſime differitur de tranſitu a Beatificatione ad Canonizationem, pro qua obtinenda, nova poſt indultam Beatificationem Miracula requiruntur, quæ a S. Congregatione & a Summo Pontifice examinentur atque approbentur.

In capite XXVI. texitur ſeries Actorum, quæ in eodem tranſitu conficiuntur.

In capite XXVII. quæ peculiaria ſunt in Cauſis Martyrum exactiſſime declarantur. Pro his Cauſis ad normam Decretorum Urbani VIII. pertractandis, & procedendo per viam non Cultus, requiritur Proceſſus authoritate Ordinaria factus ſuper fama Martyrii, Cauſæ Martyrii, & Miraculorum ſeu ſignorum, cui expedit, quamvis in jure præſcriptum non ſit, aliqua inſerere de Virtutibus Martyris, cum facilius pronuntiari poſſit de Martyrio & Cauſa Martyrii, ſi earum notio habeatur. Præterea requiritur Proceſſus de non Cultu, vel Ordinaria vel Apoſtolica Auctoritate factus: & niſi Summi PP. in hoc facile diſpenſarent, conficiendus eſſet Proceſſus Apoſtolicus ſuper fama Martyrii, & ſignorum ſeu Miraculorum. Poſt hæc diſputatur dubium, *An conſtet de Martyrio & cauſa Martyrii*, loco dubii quod in Cauſis Confeſſorum diſcutitur: *An conſtet de Virtutibus*. Porro, ſi de Martyrio & Cauſa Martyrii conſtet, licet publicanda non ſit affirmativa ſententia, priuſquam probentur duo ſaltim Miracula ſeu ſigna, tamen judicio Sapientiſſimi noſtri Cardinalis, minime ſuſpendenda eſt reſolutio præfati dubii, ut quibuſdam viſum eſt. 1. quia id cederet in maximum cauſarum detrimentum, in quibus ſubſtantiale dubium de Martyrio & Cauſa Martyrii, quod favorabiliter reſolvi poſſet, vel aliquando reſolutum fuiſſet unanimi vel fere unanimi ſuffragatorum conſilio, periculoſo iterum experimento ſubjiceretur; dilata ejus reſolutione ad tempus, quo agitur de approbandis ſignis ſeu Miraculis, ob factam videlicet interim mutationem Conſultorum Sacræ Congregationis, ex cauſa vel obitus, vel diſceſſus ab Urbe vel ſimilium. 2. quia ea

ea ſuſpenſio reſolutionis adverſaretur uſui Sacræ Congregationis, quæ in Cauſa Beati Joſaphati Pollocenſis, in Cauſa B. Joannis de Prado, & in Cauſa S. Joannis Nepomuceni, reſpondit, conſtare de Martyrio & Cauſa Martyrii, antequam fieret diſcuſſio Miraculorum ſeu ſignorum.

Quoniam vero quorundam opinio fert, quod, ſtatim ac reſponſum fuerit, conſtare de Martyrio & Cauſa Martyrii, approbata cenſeatur perſeverantia finalis in Fide & Charitate, ita ut ſuperflua ſit futura diſcuſſio dubii de ſignis ſeu Miraculis: ad hoc noſter reſpondet, reſolutionem primi dubii in Martyribus correſpondere approbationi virtutum in Confeſſoribus; atque adeo, ſicut poſt approbatas Confeſſorum Virtutes, non fruſtra inquiritur ſuper miraculis, ita nec ſuperflue poſt approbationem Martyrii & Cauſæ martyrii, ſigna ſeu miracula Martyrum diſcutiuntur, per quæ prioris dubii reſolutio firmior tutiorque reddatur, ex acceſſione, ſcilicet ſignorum ſeu Miraculorum, quæ ſunt velut voces Dei legitimam Martyrii Cauſam, verumque Martyrium quodammodo teſtantis.

Peculiare eſt in Cauſis Martyrum, ut pro eis pertractandis & expediendis Sedes Apoſtolica facile indulgeat, quod ſimul cum dubio de Martyrio & Cauſa Martyrii, alterum proponatur de ſignis ſeu miraculis, cujus rei plura hic exempla afferuntur. Et quamvis nonnulli opinentur, ſaltem in quibuſdam circumſtantiis congruum & utile videri, ut pari indulgentia permitteretur, quod in Cauſis Confeſſorum, ſuſpenſa reſolutione dubii, *An conſtet de Virtutibus*, illud de Miraculis agitetur, & utrumque unico contextu reſolvatur; illorum opinationem improbat Dominus meus Cardinalis. Et certe eam in praxi numquam Sacra Congregatio admittere voluit, ut liquet ex Decreto edito d. 6. Decembr. 1712. in Cauſa Viterbienſi Beatificationis & Canonizationis Servæ Dei Sororis Hyacinthæ de Mareſcottis. Unde Noſtro minime probatur effatum Cardinalis de Lauræa admittentis Canonizationem ob ſola Miracula, quin conſtet de Virtutibus, ſicut ipſi diſplicet aſſertio illorum, qui ap. Patrem a Panormo in *Scrutin. Doctrinar.* cap. 3. art. 14. num. 18. Canonizationem admittebant ob ſolas Virtutes, quin conſtaret de Miraculis.

Ad calcem hujus Capitis obſervatur, etiam poſtquam conſtitit de Martyrio & Cauſa Martyrii, aut de uno miraculo ſeu ſigno, noluiſſe S. memor. Clementem XI. procedere ad Beatificationem Joannis de Prado; quamvis minime per hoc declaraverit, an ea ſufficerent, ut tuto procedere poſſet. Obſervatur etiam, approbatis pro Martyre B. Fidele de Sigmaringa ſignis ſeu miraculis, S. memor. Benedictum XIII. ab ea diſputatione Poſtulatores Cauſæ ſolviſſe, qua inquiri de more ſolet, an tuto deveniri poſſit ad Beatificationem. Qua indulta, Martyres æque ac Confeſſores adhuc egent novis Miraculis, ut Canonizationis honoribus donentur.

In cap. XXVIII. erudita recenſio fit Authorum, qui diverſimode opinantur quoad ſigna & Miracula in Cauſis Martyrum neceſſaria vel non. Negantes neceſſitatem Miraculorum pro Canonizationibus Martyrum, citantur Auguſtinus Triumphus, Turrianus, Rocca, Rodulphus, Macedo, Vericellus, Carena, Lozano, Molpheſius, Gonzalez, Bordonus, Cardinalis de Lugo, Paſqualigus, Silveira, Baldellus, Pavinus, Auditores Rotæ, in *Relatione Martyrum Japonenſium* art. 3. & in Relatione Martyris Joſaphat Pollocenſis Part. 2. §. *Quam aſſertionem*, & Chriſtianus Lupus Tom. III. *ad IV. Concil. Rom.* ſub S. Leone IX. a pag. 570. Hi moventur 1. quia in Martyribus inquiritur per Cauſam, quod plus eſt, quam inquirere per ſigna ſeu Miracula, quæ non ſunt per ſe Cauſa atteſtationis ſanctitatis, cum facere Miracula poſſit etiam malis convenire: contra vero pro Chriſto pati, & pro confeſſione Fidei vitam ponere, eſt per ſe Cauſa ſanctitatis, qua exiſtente abſque ullo ſigno miraculoſo, tuta eſt Martyris Canonizatio. 2. quia Sancti Epiſcopi olim Miracula in cauſis

sis Martyrum non exigebant, sed tantum pœnam & causam. 3. quia ipsa Ecclesia in Officio Martyrum nullam Miraculorum mentionem facere consuevit, cum nulla sit major certiorque sanctitatis & charitatis finalis certificatio, quam sanguinem pro Christo fundere. 4. quia Martyribus a Christo Domino facta est singularis promissio, pro quo mortem obiisse, consummata ipsorum gloria & justitia est, uti scripsit D. Cyprianus.

Adstruentes necessitatem Miraculorum in Causis Martyrum allegantur Cardinalis Ostiensis, S. Antoninus, Rosella, Author *Candelabri aurei correcti*, Albericus, Castellanus, Malvertius, Mascardus, Casaneus, Eminentissimus Cardinalis Petra in Doctissimis suis *Comment. ad Constit. Apostolic.* Tom. II. pag. 108. num. 16. & Tom. III. pag. 130. num. 20. Carolus Felix de Matta, Pignatellus, Piringh, Anacletus, Hurtado, Clericus Regularis Minor, & Mattheuccius. Adde Molanum & Mabillonium, quorum primus in *Natali Sanctor. Belg.* ad. d. 4. April. fatetur, plures fuisse in Belgio Martyres, quorum Martyria non celebrantur, forte quia post ipsa Miraculis non claruerunt: secundus in *Epist. ad Theophil. Gall.* sub nomine Eusebii Galli *De Cultu Sanctor. ignotor.* aperte innuit, Miracula esse necessaria, ut Sancti pro certis & veris habeantur & colantur.

Post recensitos utriusque extreme oppositæ sententiæ Patronos, & singulorum locos accurate designatos, opiniones alias veluti medias Noster commemorat ac dilucidat. Prior est Fortunati Scacchi, qui in Opere suo MS. *De Confessorib. & Martyrib.* Sect. 10. cap. 2. docet, Miracula non esse necessaria in Canonizatione Martyrum, qui servata judicii forma, de Religione interrogati, invictam pro Christo mortem acceptarunt; cum hæc acceptatio certam reddat Ecclesiam de ultimo in fide & charitate illorum agone, & sancto ipsorum fine. Esse vero necessaria ad illorum Canonizationem Martyrum, qui, nulla servata judicii forma, in odium Religionis Catholicæ interficiuntur, eo scilicet modo, quo interfectos fuisse scimus, S. Petrum de Verona & S. Thomam de Cantuaria. Nobis olim hæc media a Scaccho probata sententia plurimum arrisit, & speculative quidem loquendo adhuc maxime placeat, præsertim, cum ea satis commode concilietur modernus Ecclesiæ usus cum usu veteri Episcoporum, qui Miracula pro decernendo Martyribus Cultu non exigebant, eo forte, quod per ea tempora, quibus tyrannorum persecutiones vigebant, notoria esset Martyrum Causa.

Secunda opinio eorum est, qui, etsi affirment, in solemni Martyrum Canonizatione simpliciter & absolute non esse necessaria Miracula etiam post mortem patrata; esse tamen utilia, ut clarius & tutius cunctis pateat per hujusmodi signa, Martyres, de quibus agitur, pro fide Christi, & in fide charitate formata, corporis mortem sustinuisse. Pro hac opinione stant Castellinus, Gravina, & Lauræa, qui tamen idem ferme sentiunt ac prioris sententiæ authores; nam & ii asserunt, quinimo omnes asserere tenentur, quamvis signa seu Miracula non requirantur, cum evidenter pleneque constat de Martyrio & Causa Martyrii, tamen cum adest dubium, an pro Fide vel pro motivo Politico aliquis Catholicus interficiatur, ad tollendum dubium Miracula esse requirenda. Porro, in omni casu utilia esse Miracula, quis neget?

Tertia opinio Miracula distinguit a signis & prodigiis, docetque, Miracula non esse necessaria, nisi quando cum Martyrio prodigium aut signum aliquod non contingit, quo præter humana testimonia etiam superno quodam modo vera Martyrii causa comprobetur. Favent huic opinioni ap. Dominum meum Cardinal. P. Blanchus ex Dominicana Familia, Secretarius olim Congregationis Indicis, Consultorque Sacrorum Rituum Congregationis, & supra laudatus Eminentissimus Cardinalis Petra Tom. I. pag. 231. num. 28. diserte asserens, sufficere prodigia & signa, si adsint concludentes probationes Martyrii.

Sed

Sed neque hæc opinio satis differre videtur ab ea, quæ in Causis Martyrum non excludit necessitatem Miraculorum seu signorum, nisi quatenus ejus propugnatores Miracula a signis forte non distinguunt.

Quarta opinio eorum est, qui Miracula solum requirunt pro Canonizatione illorum Martyrum, qui vel dignitate aliqua, vel vitæ sanctitate insignes non fuerunt; secus vero in Canonizatione illorum, quos vel muneris vel vitæ sanctitas commendavit. Ita quidam opinati sunt ap. Baldellium *Theolog. Moral.* Tom. II. lib. 3. disp. 14. num. 18. qui ibidem merito illos refutat, tanquam inducentes distinctionem plane novam & voluntariam, quæque nullum habet Authorem classicum, sive Theologum sive Canonistam, qui habita dignitatis personarum ratione, vel certiora vel minus certa Martyria declaret.

Quinta denique opinio requirit quidem Miracula pro Canonizatione, non vero pro Beatificatione Martyrum. Verum neque hujusmodi distinctio placet egregio nostro Scriptori, loquendo de solemni Beatificatione a Pontifice M. peragenda; nam si in Causis Martyrum Miracula requiruntur, ut certius constet de Martyrio & causa Martyrii; & de Martyrio & Causa Martyrii nequaquam agatur post Beatificationem, sed antequam Beatificatio indulgeatur, consequens est, ut sine prævia approbatione Miraculorum, Papa concedere non debeat Beatificationis indultum.

Displicet etiam sapientissimo Cardinali distinctio a quibusdam excogitata & a Conteloro admissa inter vera Miracula, & signa seu prodigia admiranda; nam hæc, si reipsa superent vires naturæ, vel quoad substantiam vel quoad subjectum vel quoad modum, non possunt non pertinere ad aliquod genus veri Miraculi. Quare non ipsi probatur eorum opinio, qui apud Silvestrum Petra Sancta in *Thaumasia veræ Religionis* Tom. I. in *Prolegom.* §. 19. Miracula quadrifariam partiuntur, ut nimirum quartam Classem eorum constituant effecta quædam, in quibus neque res ipsa, neque modus vim & potestatem naturæ aut averni superant, sed ex adjunctis aut ex circumstantiis, liquet ea Numini dumtaxat adscribi debere: cujus generis Miracula aut prodigiosa signa vocant flammas de cælo ad imperium Eliæ descendentes; pluvias repente e cælo delapsas ad Christianorum sitim extinguendam, fulminaque eodem tempore ejaculata ad atterendas acies Barbarorum, ut contigit in bello, sub Marco Aurelio, ad preces Christianæ Legionis, quæ *Fulminatrix* nuncupabatur, ut habetur ex S. Justin. in *Epist. Ejusd. Imp.* edita post *II. Apologiam*, & constat ex Tertulliano, Eusebio, & S. Gregorio Nysseno. Similia enim possent & mali Genii efficere, licet non in illis circumstantiis, quibus probari debuit & veri Dei Majestas, & vera ejus Divinitas. Ceterum, ex hoc ipso potius infertur, præfata signa & prodigia saltim quoad modum vere fuisse supernaturalia: naturalia enim supernaturalium operationum signa esse non possunt. Nec ulla veri Miraculi ratio inveniri potest in illis signis, quæ saltim quoad modum non sint supernaturalia: alioquin signa essent ambigua, cum non minus tam quoad substantiam, quam quoad modum emanare possent a concursu & nexu causarum naturalium, quam a Deo ut supra naturæ modum & ordinem operante. Hinc S. Thomas, qui non nisi tria Miraculorum genera agnoscit, *Part. I. quæst.* 115. *art.* 8. ad tertium & infimum genus reducit, non solum instantaneam a febri curationem, verum etiam repentinas pluvias, ex aere absque naturalibus causis denatas, sicut factum est ad preces Samuelis & Eliæ. Recte igitur Noster concludit, Miracula & signa ex parte causæ inter se convenire, solumque secundum diversos respectus ab invicem differre, variaque vocabula sortiri: quippe Miracula, signa sunt, inquantum manifestant aliquid supernaturale: Virtutes autem dicuntur, in quantum eorum effectus facultatem naturæ excedunt. Si-

militer portenta appellantur, vel prodigia, propter majora & excellentiora opera, quasi procul aliquid ostendentia.

Jam si aliquis quærat, cur si inter Miracula & signa nullum sit verum & reale discrimen, usus obtinuerit in Sacrorum Rituum Congregatione, ut quando discutiuntur Causæ Martyrum, proponatur dubium: An constet de Miraculis seu signis? Quando autem discutitur Causa alicujus Confessoris, nude ac solitarie dubitetur: An constet de Miraculis? Respondet Dominus meus Cardinalis, præfatam dubiorum differentiam non esse desumtam ex eo, quod S. Congregatio Miracula a signis distinguat; sed ex eo, quod retinere voluerit, vel noluerit mutare, in proponendo dubio in Causis Martyrum, modum loquendi Auditorum Rotæ Romanæ, qui in suis Relationibus eam opinionem plerumque amplexi sunt, quæ in Causis Martyrum excludit necessitatem Miraculorum, & solum requirit signa quædam insolita & mirabilia, quæ in rigore dici nequeant Miracula. Præterea, dubium sub his verbis conceptum: *An constet de Miraculis seu signis?* importat particulam *seu*, quæ, etsi aliquando *disjunctiva* sit, frequenter etiam vel *copulativa*, vel *declarativa & expositiva* est. Denique, cum vera & propria Miracula creberrime in Sacris Litteris appellentur *Signa*, convenientissime Divinæ Scripturæ usum retinere voluit Sacra Congregatio, ideoque saltim in Martyrum Causis vulgari nomini Miraculorum adjunxit sacratius *Signorum* vocabulum. Adhuc tamen Sacra Congregatio minime decrevit, vera & rigorosa Miracula esse necessaria in Causis Martyrum, nullumque super argumento Miraculorum statuendum esse discrimen inter Causas Martyrum & Confessorum.

In capp. XXIX. & XXX. fuse disseritur de Miraculorum necessitate in Martyrum Causis, tum spectata Ecclesiastica Disciplina, tum inspecta Sacræ Rituum Congregationis consuetudine. Omnia eo collimant, ut liquido constet, jure optimo Sacram Congregationem in omnibus & singulis Causis Martyrum vera Miracula exquirere, tum pro Beatificatione, tum pro Canonizatione, ab eo scilicet tempore, quo cognitio Causarum Beatificationis & Canonizationis ad Sedem Apostolicam privative delata est.

In capite XXXI. series attexitur Actorum in Causis sive Confessorum sive Martyrum, quæ introducuntur post Decreta Urbani VIII. & quæ procedunt per viam Casus excepti. In cap. XXXII. de eisdem Causis agitur, signanter quoad transitum a Beatificatione æquipollenti ad formalem Canonizationem. Hic Noster erudite confirmat sententiam & praxim Sacræ Congregationis, quæ in Causis procedentibus per viam Casus excepti, sufficere docet duo Miracula tertii generis, quæ post indultam venerationem supervenerint, pro obtinendo Canonizationis Decreto.

In reliquis I. Tomi Capitibus accuratissime describuntur, quæ de Consistoriis, privato, publico, & semipublico habendis pro absolutione Causarum Canonizationum scitu necessaria & utilia sunt: Orationes etiam, quæ in illis fiunt, memorantur: ipsa quoque Canonizationis solemnitas graphice & nativis, ut ita dicam, coloribus depingitur: designatur præterea varii Cultus Actus Servis Dei post Beatificationem, & Beatis post Canonizationem exhibendi. Ulterius notantur in quibus Beatificatio & Canonizatio differant. Sed quia in his differentiis assignandis Scriptorum Cœtus non est labii unius & sermonum eorumdem, Sapientissimus Dominus meus Cardinalis, qui ad obscura quæque illustranda natus videtur (tanta est eximii Viri perspicacia,) tempora optime distinguens, & vocum ambiguitates tollens, facile Jura conciliat, & quid rei cuique jure tribuendum sit, nullo negotio explanat. Quare prima ejus assertio est: *Quamvis regulariter Beatificationis Actus non præcipiat, sed solum indulgeat Cultum Beatificato exhibendum: ideoque per hoc soleant Doctores communiter distinguere Beatificationem a Canonizatione: Negari tamen nequit, quod aliquando Cultus simpliciter Beatorum non modo permissus, verum etiam fuerit præceptus.* Hoc liquet ex Litteris Apostolicis Alexandri PP. III. quibus respondet Martino Episcopo Gosletanensi supplicanti pro Canonizatione B. Guilielmi Eremitæ a Malavalle, se ejus preces tempore opportuno exauditurum, & *interim mandavit eidem*, ut refert Innocentius PP. III. ap. P. Guilielmum de Waha Presbyterum Societatis Jesu in *Vita ejusd. Beat.* pag. 236. *ut in Anniversario pro Divini Nominis gloria & ejusdem Sancti memoria, Officium Confessoris solemniter celebraret, & in sua Diœcesi faceret solemniter celebrari.* Cujus mandati executionem idem Innocentius III. præcipit. Præterea Leo PP. X. qui Hosannam Virginem beatificavit, nedum concessit, sed & mandavit, ut in die ejus Natalis fieret illius in Divinis Officiis commemoratio. Ulterius Clemens PP. IX. in suis Litteris in forma Brevis expeditis die 2. Januar. 1669. pro Beatificatione S. Rosæ Limanæ, non solum diem ejus Natalem festum de præcepto constituit, verum etiam ejus Officium ab Universo Clero Regni Peruviani recitari mandavit.

Secunda assertio est: *Licet Cultus Beatorum fere semper limitetur ad determinatam Provinciam, Diœcesim, Civitatem, aut Religiosam familiam; exemplum tamen non deest de concessione Cultus pro universa Ecclesia in honorem alicujus simpliciter Beatificati.* Hoc constat ex Diplomate Sixti IV. pro Beatificatione Servorum Dei Berardi, Petri, Othonis, Accursii & Adjuti Ordinis Fratrum Minorum: clariusque ex Literis Beatificationis S. Joannis Boni & S. Rosæ Limanæ.

Tertia assertio est: *Canonizatio est Summi Pontificis sententia definitiva, qua præcipiendo, exhibitionem Cultus decernit.* De hujus assertionis veritate dubitandum non esse, recte Noster pronunciat; nam licet nonnunquam in Bullis Canonizationum verba non præceptiva inveniantur, hæc tamen semper cum aliis præceptivis conjunguntur.

Quarta assertio est: *Cultus in Canonizatione extenditur ad universam Ecclesiam.* Quæ propositio universaliter vera est, etiamsi nonnulla Canonizationum Diplomata particularibus aliquibus personis, & non omnibus Christi fidelibus, inscripta reperiantur. Quidquid enim sit de inscriptione, in corpore Litterarum Canonizationum, verum Cultus & honoris præceptum continetur, quod cunctis Christicolis imponitur.

Quinta assertio est: *Canonizatio est Summi Pontificis sententia ultimo definitiva, qua Cultus præcipitur in universa Ecclesia:* & in hac ratione extremæ definitivæ sententiæ vere & proprie consistit Canonizatio, qua talis, & essentialiter distinguitur a Beatificatione, cui non potest convenire, quod sit sententia ultimo definitiva, tametsi ex speciali Summi Pontificis indulto alia, quæ propria esse solent Canonizationis, etiam cum Beatificatione non semel jungantur.

Ubi Sapientissimus Cardinalis explicare aggreditur, qualis sit Sedis Apostolicæ permissio, quæ per Beatificationem habetur, circumspectissime agit de Causa Luciferi Calaritani; nec prætermittit quidquam eorum, quæ sive Veteres sive Recentiores Scriptores pro illo & contra illum literis consignarunt. Pro Luciferi Orthodoxia ex Antiquis Socratem & Sozomenum refert: adversus ejus pravum vel in hæresi vel in schismate sensum citat Sulpitium Severum: & SS. Ambrosium, Augustinum & Hieronymum, qui tamen, post obitum, illum appellavit Beatum. Rursus pro ejus Cultu plura indicat ex fuse adductis a Bollandianis, & a Spondano ad an. Chr. 362. Nec dissimulat suspicionem Natalis Alexandri & Baillet, qui duos Luciferos, ambos Calaritanos Episcopos obtrudere volunt, quorum posteriori exhibitus fuerit Cultus, cujus etiam nunc hodie clara vestigia supersunt. Meminit præterea exortæ super hac re pugnæ inter duos Sardos Archiepiscopos; ex quibus, qui Turritanæ Ec-

Ecclesiæ præfuit, contra Luciferum calamum acuit; qui vero Calaritanam rexit, nempe Ambrosius Machinus, pro Lucifero strenue stetit, & anno 1639. suas pro Lucifero vindicias Urbano Papæ VIII. obtulit, quas etiam Bollandiani pluribus illustrarunt; & quidam Canonicus, Nurra cognominatus, pro ejusdem Luciferi causa complura cumulavit, quæ nondum prælo, matura morte præoccupatus, inedita reliquit. Ea ad Sanctæ memoriæ Clementem XI. ab Apostolico Florentiæ Nuntio transmissa, inter selectissima ejusdem Pontificis monumenta, forte nunc asservantur.

In re nimis obscura, Nostri sententia est: Si integra facti series recte perpendatur, difficile admodum erit tuto asserere, Luciferum Calaritanum habendum esse tanquam Beatificatum. Certe hodie non licet quæstionem hujusmodi agitare, aut imaginem Luciferi populo venerandam & adorandam exponere, & præcipue in Diœcesibus & Provinciis, ubi nondum fuit exposita nec venerata, multoque minus licitum est in ejus honorem Officium aut Missam celebrare.

Non minus caute & erudite ab eodem Domino meo Cardinali pertractatur causa Raymundi Lulli, in qua sententiæ inhærens Petri Franciſci de Rubeis, egregii olim Fidei Promotoris, asserit, quidquid sit de Cultu præfato Raymundo exhibito, atque etiam supposita ejus Cultus antiquitate, una cum Episcoporum Majoricensium tolerantia, nunquam forte dimissa, majorum timore malorum, illum inter Beatificatos recenseri non posse: ad hoc quippe ut inter Beatificatos recenseretur, judicio Sapientissimi Domini, satis profecto non esset, publici Cultus antiquitatem, pariterque scientiam & tolerantiam Episcoporum demonstrare, loquendo scilicet in casu nostro: tunc enim ea & similia sufficerent, cum suspicio legitima non haberetur de sensu Sedis Apostolicæ potius adverso, quam favorabili Cultui prædicto. Scilicet, quanquam præclarissimus Auctor optime noverit, diligentissimeque perscrutatus fuerit, quid in defensionem Lulli scripserit Antonius Belluer, Canonicus Majoricensis, in vulgata pro ipso *Apologia*; quidque de eodem argumento posteris transmiserint Joannes Sequi in ejusdem *Raymundi Vita*, Salelles Tom. II. *De Sanctis. Inquisit.* Wadingus in *Annal. Minor.* Tom. III. & novissime P. Jo. Baptista Sollerius in *Act. Bollandian.* ad d. 30. Junii: hæc omnia bene perpensa non sufficere existimat, ut omnem excludant prudentem dubitationem de prætensa Raymundi sanctitate, quæ satis obscura ambiguaque reddi videtur per contrariam opinionem aliorum, qui non infundate adversus illam scripserunt. Nec Nostro probatur conjectura Theophili Raynaudi persuadere volentis, errores cujusdam Raymundi Lulli de Tarraga a Gregorio XI. condemnatos, fuisse Raymundo Lullo, de quo nunc est quæstio, falso adscriptos: observat enim, Raymundi Lulli de Tarraga nunquam in Diplomatibus Pontificiis mentionem fieri, sed appellari Raymundum Lullum, illumque de Judaismo ad Christianam fidem conversum, & Sacro Ordini Prædicatorum adscriptum, propter errores sacrilegos ac perversos, quos publice prædicabat, carceribus Barcinonensis Inquisitionis fuisse mancipatum anno 1. Pontificatus præfati Gregorii XI. hoc est an. 1371. Hæc autem, ut liquet, minime conveniunt Raymundo alteri, qui, præter nomen, nihil habuit commune cum Raymundo de Tarraga: proindeque prorsus est inverisimile, ut docti & eruditi Scriptores tam facile unum cum altero confundere potuerint. De hoc plura nos dicemus Tomo IV. sub nomine *Raymundus Lullus.*

De judicio Ecclesiastico pro Beatificatione interposito, post exacte relatos aliorum dicendi modos, mentem suam Cardinalis doctissimus exponit; utque distinctius procedat, 1. agit de Beatificatione olim ab Episcopis vel Martyribus vel Confessoribus indulta, de quorum judicio docet, difficile admodum videri, tuto asseri posse, illud ab erroris labe immune aut fuisse, aut semper esse debuisse; tum quia nullum particularis Episcopi judicium unquam fuit in Ecclesia Dei habitum pro infallibili; tum etiam, quia nonnullos Episcopos hac ipsa in re fuisse deceptos, certum est ex Historiis, uti constat ex narratis a Sulpitio Severo in *Vita S. Martini*, & a Socrate in *Histor. Eccles.* lib. 7. cap. 14.

2. Agit de Beatificatione æquipollenti, asseritque, judicium in ea a Summo Pontifice interpositum ad fidem pertinere non videri: nam non modo judicium Summi Pontificis in hac æquipollenti Beatificatione non est præcipiens, cum indulgens tantum sit atque permittens: sed nec etiam terminale est atque extremum, quale profecto ex suo conceptu debet esse omne judicium infallibile, quod qua tale inutilem ac supervacaneam reddit ulteriorem omnem veritatis indaginem, & inquisitionem. Porro, post Beatificationem æquipollentem, ulterius de Beatificati sanctitate inquiritur, & nisi præcessisset discussio Virtutum & Miraculorum, adhuc pendet judicium de Virtutibus heroicis, aut de Martyrio, quod idem est, ac de re substantialiter requisita ad irrevocabilem Cultus concessionem. Inde nata est consuetudo apponendi in quibusdam Literis Apostolicis Beatificationis æquipollentis hanc clausulam: *Salva tamen in præmissis authoritate Congregationis eorumdem Cardinalium*. Nihilominus Noster prudentissime subjungit, certum esse, a nota temeritatis immunem eum non esse futurum, qui Summum Pontificem errasse in eo judicio contenderet, & Cultum reprobaret, quem ille indulsit: grave quippe est ac ponderosum in eo negotio Papæ judicium, magnique momenti probationibus suffultum, quod falsum appellare eo solum quod falsum esse, absolute non repugnet, prorsus temerarium est.

3. Agit de Beatificatione formali, in qua graviſſimum certe est Summi Pontificis judicium, quod utique non absolvitur, nisi constet ex Processibus de Virtutibus aut de Martyrio, & de Signis seu Miraculis, quæ sunt substantialia requisita Canonizationis, quin & de Summorum Pontificum Apostolicis Literis ea deest clausula jus servans Congregationi Sacrorum Rituum. Nihilominus censet, adhuc hujusmodi judicium metas non excedere moralis certitudinis, licet pertingat ad summum, ut ita dicam, ejusmodi certitudinis gradum: proindeque nec esse infallibile, neque ad fidem pertinere. Saltim desunt principia, ex quibus tuto inferatur, Summi Pontificis hac in re judicium esse finale & extremum, consequenterque irreformabile & infallibile. Assertionem suam invictis profecto argumentis probat Sapientissimus Cardinalis, qui etiam expeditissime solvit objectiones illorum, qui aliter opinari videntur; ex quibus etiam aliquid indistincte & confuse loqui ac æquivocatione laborare convincuntur. Illud in hac materia merito observandum, nempe, Cultum a Sede Apostolica indultum, vel etiam præceptum, quantumvis ad Ecclesiam universalem extendatur, non necessario regulari per judicium infallibile, aut illud necessario supponere; nam, uti Noster aptissime differit, plura sunt exempla Cultus universalis a Sede Apostolica indulti & præcepti, sola morali certitudine de veritate aut sanctitate objecti colendi. Etenim passivus Deiparæ Conceptus Cultu publico ac solemnissimo in universa Ecclesia de præcepto celebratur, & tamen certa de fide non est, sed ad summum morali quadam certitudine Sanctitas Conceptionis Deiparæ. Nam ad statuendam primam Virginis animationem pro objecto Cultus solemnis, & laudabilis erga Deiparam pietatis, sufficit, ut Pontifici visum sit pium ac probabile, quod Beata Virgo semper labe caruerit, ejusque prima animatio fuerit immaculata, ut cum P. Theophilo Raynaudo latius prosequitur Cardinalis doctissimus, a quo pariter laudantur verba P. Natalis Alexandri in *Histor. Eccles. Sæc. II.* differt. 26. §. 21. ajentis: (Ecclesia tamen, decernendo, ut non amplius sub Sanctificationis, sed sub Conceptionis nomine illa Deiparæ solemnitas celebraretur, & singulare quoddam Officium pro-

probando, quo Immaculata recolitur Conceptio, in eam se magis propendere partem ostendit, quæ Immaculatam opinatur. Pietatis ergo sit Ecclesiæ sequi propensionem, & Deiparæ Virginis Conceptionem Immaculatam prædicare, &c. Sed Officii est ultra non progredi, cum Ecclesia quæstionem illam non dum finierit, nec Immaculatam Deiparæ Virginis Conceptionem, ut Dogma fidei, credendam proponat.) Ceterum, ut Ecclesia in eam partem propensior sit, multa facere potuerunt, quæ P. Dionysius Petavius *Theolog. Dogmat.* lib. 14. cap. 2. num. 10. summatim exposuit, dicens: (Movet autem me, ut in eam sim partem propensior, communis maxime sensus Fidelium omnium, qui hoc intimis mentibus, alteque defixum habent, &, quibus possunt, indiciis officiisque testantur, nihil illa Virgine castius, purius, innocentius, alienius denique ab omni sorde ac labe peccati procreatum a Deo fuisse; tum vero nihil cum inferis & horum rectore Diabolo, adeoque cum qualicumque Dei offensa & damnatione commune umquam habuisse.) Quæ omnia plane sunt suasibilia, & pietati erga Matrem Dei plurimum consentanea, minime tamen fide Divina certa, cum non innitantur vel explorata revelatione, vel definitione aliqua Ecclesiæ. Simile quoque exemplum desumi posset ex objecto cultus universalis ab Ecclesia decreti pro festo Assumtionis ejusdem Virginis Deiparæ: licet enim probabilissime credatur, hujus solemnitatis objectum esse Assumtionem in Cælum Corporis animati Sacratissimæ Virginis; hujus veritatis Divina fide certi minime reddimur, quamquam ei libentissime valdeque rationabiliter suffragamur, propter communem Ecclesiæ consensionem, cui non absque petulanti temeritate quisquam repugnare auderet. Ut alia autem prætermittamus, quæ congruentissime in hanc rem a Nostro promoventur, constat, fideles omnes religiose plane ac laudabiliter hanc individuam & determinatam Hostiam adorare, quinimo adorare teneri; de cujus tamen vera consecratione non habemus certitudinem fidei, sed tantum certitudinem quandam moralem, eamque juxta plurimorum sensum imperfectam, hoc est, non in positivis argumentis fundatam, sed carentia omnis fundamenti ad negandum aut dubitandum innixam.

4. Agit de Ecclesiastico judicio, quod interponitur in Sanctorum Canonizatione, utrum sit infallibile. De hac autem gravissima quæstione censet, eam partim quidem a celebri illa differre, sed partim etiam cum eadem convenire, quæ tantis scilicet animorum motibus agitata est, de infallibili Summi Pontificis judicio in Doctrina fidei & morum, de ejusdem judicii infallibilitate atque authoritate absque eo, quod dependeat a consensu Ecclesiæ, deque necessitate intellectum eis subjiciendi, sub hæresis nota adversantibus impositæ, eis, inquam, quæ tanquam de fide a Romano Pontifice declarata sunt, & declarantur. Licet enim, quicumque admittunt judicium Papæ infallibile in Sanctorum Canonizatione, eo ipso certam supponant sententiam de Pontificia inerrantia, quam complures profecto insignes ex omni tribu, & lingua & populo Doctorum summi momenti rationibus propugnant; non tamen omnes, qui pro Papæ infallibilitate stant, eamque ut nobile fidei Dogma defendunt, eo ipso illam agnoscunt in Canonizationis negotio quantumvis gravissimo. Nam vel illi, qui infallibilitatem hanc, non Papæ, sed Concilio Œcumenico tribuerunt, non ideo judicium Canonizationis, etiam de consensu Concilii Œcumenici peractæ, infallibile esse affirmarunt. Imo de hoc dubitarunt nonnulli, eo quod Canonizatio non sit quæstionis juris, sed facti resolutio, in qua vel Synodum Generalem errare posse censuerunt.

Negantes apud Nostrum infallibile esse Canonizationis judicium; sunt Glossator in *cap. unic. in verb. Sedis Apostolicæ de Reliq. & Venerat. Sanctor.* in 6. Innocentius *in cap.* 1. num. 4. Ostiensis ibi num. 10. Felinus in *cap. Venerabili*. Cardinalis Cajetanus in *Tract. de Indulgent. adverſ. Luther.* cap. 8. Vincentius Baronius *Theolog. Moral.* parte altera, Disp. 11. Sect. 2. §. 2. denique, re bene inspecta, cum iisdem sentit Augustinus Triumphus seu de Ancona *De Potest. Eccles.* sect. 14. art. 4. ubi etsi probare contendat, Papam nunquam mentiri aut simulare in Sanctorum Canonizatione, quia id decernit ac definit, quod ipse sentit & credit; absolute tamen posse judicium Papæ non esse conforme judicio Dei, censet. Hoc enim sonant hæc Authoris hujus verba: (Ecclesia ergo non errat canonizando aliquos Sanctos; quia non canonizat, eos esse Sanctos judicio divino secundum determinatam sententiam, sed judicio humano secundum præsentem justitiam; secundum quem modum Sancti sunt, hominum reputatione & veneratione.) Hæc ille satis quidem periculose & contra communem sensum Ecclesiæ, quæ in canonizandis Sanctis non quiescit in hominum opinione, sed potissimum quærit quonam pacto res ipsa coram Deo se habeat; ideoque ne fallatur, opem & assistentiam a Deo implorat, quam ipse rite ei postulanti promisit.

Rectissime ergo Noster cum communi ferme omnium Canonistarum, & Theologorum, quorum accuratissime nomina locaque recenset, sententia, docet, hujusmodi Papæ judicium esse prorsus infallibile, tanquam in re ad Religionem pertinente, vere definitivum, ultimum & irreformabile. Quanta vero sit certitudo, qua constat, Canonizatum vere esse Sanctum, & beata visione perfrui, hactenus operose disputatur; nec doctiores sive Theologi sive Canonistæ in eadem sunt sententia; nam plures, iique fama & scriptis celebres, asserunt, non esse formaliter de fide Papam errare non posse in Sanctis canonizandis. Ita quidem censent locis a Nostro citatis Joannes a S. Thoma, Antonius de Corduba, Ludovicus a Paramo, Franciscus Suarez, Gabriel Vasquez, Rabaudius, Dominicus a SS. Trinitate, Vincentius Ferre, Dominicus Maria Marchesius, Salmanticenses & Theophilus Raynaudus. Alii vero, non minus plane insignes, de fide esse sentiunt, Summum Pontificem falli non posse in Canonizatione Sanctorum, & de fide esse, Canonizatum esse Sanctum, & in Cælis cum Christo regnare. Sic Angelus Maria Verricellus, Lucas Castellinus, Rodericus de Arriaga, Adamus Tannerus, Aloysius Turrianus, Gregorius de Valentia, Alfonsus a Castro, & plenius Ricciolus, Cardinalis de Lauræa & Silvester Maurus. Utriusque sententiæ fundamenta exactissime Noster perpendit, variosque sive affirmativam sive negativam explicandi modos perspicue exponit; deindeque, quasi in medio positus, quid tandem sit tenendum, tam docte, tam circumspecte, tamque plene tradit, ut in hac gravissima Controversia, nihil plane dici possit vel doctius, vel eruditius, vel moderatius, vel prudentius. Quare operæ pretium judicamus, integra Sapientissimi Viri hic subjicere verba.

Videtur igitur nobis, *inquit*, utraque opinio in sua probabilitate esse relinquenda, usquequo Sedis Apostolicæ judicium prodeat; quia scimus quidem, de fide esse, quod Sancti sunt colendi, ut definitum est, in Conciliis Generalibus *Constant. I.* cap. 7. *Chalcedon. Act.* 8. *Nicæn. II. Act. 6. & Trident. Sess.* 25. scimus item de fide esse, Venerationem eorum Reliquiis esse exhibendam: scimus, sententiam a Summo Pontifice prolatam in Canonizatione Sanctorum esse definitivam, necnon ad universam Ecclesiam pertinere, & errori, juxta superius dicta, esse non posse obnoxiam ob specialem Spiritus Sancti afflatum: insuper scimus, in Concilio Constantiensi inter ceteros Joannis Wicleffi errores, hunc etiam condemnatum fuisse: *Augustinus, Benedictus, Bernardus damnati sunt, nisi pœnituerint de hoc quod habuerint possessiones, & instauraverint Religiones: & sic a Papa usque ad minimum Religiosum, omnes sunt hæretici:* scimus denique, anathematis pœnam impositam illis fuisse, qui declarationi sanctitatis, seu Canonizatio-

ni alicujus refragarentur, veluti legitur in Bulla Canonizationis Beati Udalrici expedita a Joanne XV. in Concilio Lateranenſi: *Si quis interea, quod non credimus, temerario auſu contra ea, quæ ab hac Noſtra authoritate pie ac firmiter per hoc Privilegium conſtituta ſunt, contraire tentaverit; vel hæc, quæ a Nobis ad laudem Dei pro reverentia jam dicti Epiſcopi conſtituta ſunt, refragari aut in quoquam tranſgredi, ſciat, ſe authoritate Beati Petri Principis Apoſtolorum, cujus vel immeriti vices agimus, anathematis vinculo innodatum.* Quæ ſcilicet anathematis pœna hæreticorum propria eſſe videtur, ut habetur in cap. *Cum Chriſtus*, & in cap. *Ad abolendam, de Hæreticis*; neque ſolum hæc omnia ſcimus, verumetiam libentiſſime admittimus, ea non parum prodeſſe ſententiæ docenti, eſſe de Fide, quod Canonizatus ſit Sanctus, & ſit in æterna Gloria: attamen cum agatur de Dogmate fidei ſtatuendo, Sedis Apoſtolicæ, Matris & Magiſtræ ceterarum Eccleſiarum, Summique Pontificis, ad quem privative pertinent fidei definitiones, judicium expectandum eſſe cenſemus, antequam hæreſis nota inuratur oppoſitam ſententiam ſequentibns. Eo autem magis id cenſemus, cum tot Viri docti & Pontificiæ authoritatis intrepidi aſſertores, atque adeo infallibilitatis Summi Pontificis, nedum in Fidei ac morum definitionibus, verumetiam in ipſo Canonizationis actu, defenſores, Sanctorum utique Cultum Reliquiarumque Venerationem inter fidei Dogmata recenſeant; ſed & inſimul aſſerant, de fide non eſſe, hunc aut illum, licet Canonizatum, eſſe Sanctum; nec pariter de fide eſſe, huic aut illi Reliquiæ Venerationem eſſe exhibendam: fateantur ſane corde & animo, obtemperandum eſſe ſententiæ Papæ definienti, hunc aut illum eſſe Sanctum; ſed una ſuſtineant, eandem definitionem non proxime, verum *reductive* tantum ad fidem ſpectare: reſpuant profecto damnatum errorem Wicleffi; ſed hæreſim ejus rejiciant in cauſas, quas affert. Summos tandem Pontifices dicant, recte potuiſſe & poſſe anathematis pœnam imponere debitam negantibus obedientiam Canonizationis Bullæ, abſque eo, quod hinc inferatur hæreſis; cum pro pœna anathematis alicui infligenda ſatis ſit, ſi is proferat propoſitionem male ſonantem, pias aures offendentem, blaſphemam, de hæreſi ſuſpectam: quo circa videmus ſanct. memor. Clementem XI. in famigerata Bulla *Unigenitus*, per quam centum & unam propoſitiones condemnavit, etſi non omnes tanquam hæreticas, ſed aliquas tanquam de hæreſi ſuſpectas, ſchiſmati faventes, erroneas, & hæreſi proximas, anathematis tamen pœna omnes infectatum fuiſſe ſequentibus verbis: *Mandantes omnibus utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, ne de dictis propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quam in hac eadem noſtra Conſtitutione continetur; ita, ut quicumque illas, vel illarum aliquam, conjunctim vel diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice aut privatim docuerit, niſi forſan impugnando, Eccleſiaſticis Cenſuris, aliiſque contra ſimilia perpetrantes a jure ſtatutis pœnis ipſo facto abſque alia declaratione ſubjaceat.*

Itaque, ut tantæ quæſtioni finem denique imponamus, ſi non hæreticum, temerarium tamen, ſcandalum toti Eccleſiæ afferentem, in Sanctos injuriosum, faventem hæreticis negantibus auctoritatem Eccleſiæ in Canonizatione Sanctorum, ſapientem hæreſim, utpote viam ſternentem Infidelibus ad irridendum Fideles, aſſertorem erroneæ propoſitionis, & graviſſimis pœnis obnoxium dicemus eum, qui auderet aſſerere, Pontificem in hac aut illa Canonizazione erraſſe, huncque aut illum Sanctum ab eo canonizatum non eſſe Cultu Duliæ colendum: quemadmodum aſſentiuntur etiam illi, qui docent de Fide non eſſe, Papam eſſe infallibilem in Canonizatione Sanctorum, nec de fide eſſe, hunc aut illum Canonizatum eſſe Sanctum. Melchior quippe Canus *de Loc. Theolog.* lib. 5. c. 5. pag. 171. Edit. Patav. ſic loquitur: *Qui fidem in his*, hoc eſt Canonizationibus, *Eccleſiæ detrahunt, eos non hæreticos quidem, ſed temerarios, impudentes, irreligioſos eſſe, credimus.* Theophilus pariter Raynaudus Operum tomo 10. *in Corona aurea Roman. Pontif.* pag. 153. ita fatur: *Igitur, quod alicui decernatur Canoniſmus, non facit ex fide certum, quod talis ſit Cælo illatus & potiatur beatitudine. Tametſi nemo ſanus refragabitur, quin vere pronunciatum ſit a S. Bonaventura, referente Catharino lib. 1. De certa Sanct. Glor. fore incredibiliſſimum & horribiliſſimum ambigere de vera beatitudine Sancti Canoniſmo donati, & vindicati. Sed aliud eſt, rem eſſe de fide, ita ut abſque injuria authoritatis Divinæ per Eccleſiam propoſitæ negari non poſſit.* Item Scacch. *De Not. & Sign. Sanctitat.* Sect. 1. cap. 8. pag. 47. ait: *Et tanti ponderis eſt iſte Canonizationis actus, ut qui Cultum Canonizato negaret, de hæreſi ſuſpectus eſſet.* Pritanius demum *De Ingenior. moderat.* lib. I. cap. 17. pag. 130. Venet. Edit. poſt multa, concludit: *Quare a ſuſpicione hæreſis ille non abſit, atque intolerandam & pœnis dignam temeritatem atque impudentiam præſeferat, qui rite Cælitum Catalogo adſcriptos explodat, & in iis, ut ajunt, canonizandis Eccleſiam reipſa & Romanum Pontificem erraſſe dicat. Suſpicionem hæreſis memoravi, non tamen hæreſim formalem.*

Secunda magni Operis Pars, ſeu Liber ejus II. Capita LIV. complectitur, in quibus magna Dubiorum copia uberrima ac ſelectiſſima eruditione illuſtratur ac reſolvitur. Nam primo de Ordinariorum Facultate & Authoritate in conficiendis Proceſſibus pro Beatificatione & Canonizatione luculentiſſime differitur: deinde, qui nomine Ordinariorum quo ad hoc intelligantur, diligentiſſime inquiritur; ſucceſſiveque, recto ordine, claraque methodo deſcribitur ſeries ſeu Proceſſus Actorum, quibus rite ac legitime promoventur Beatificationis & Canonizationis Cauſæ. Et, ut innumera paucis verbis complectar, habet in hoc libro ſtudioſus Lector, quæ potiora & uſu frequentiora ſunt pro conficiendis rite Proceſſibus ſive Remiſſorialibus ſive Compulſorialibus; & pro vitandis, quæ committi poſſunt in eorumdem conſtructione, vitiis.

Tertia Pars capitibus LIII. abſolvitur, quorum X. priora integrum ac luculentum continent Tractatum de Teſtibus, in ordine ad Beatificationem & Canonizationem. Porro, ad negotium Eccleſiæ graviſſimum, tales Teſtes requirit prudentiſſimus Cardinalis, quales jure exigit ſummi momenti Cauſa, quam Eccleſia merito tractare conſuevit maximo rigore ac diligentia. Hinc, juxta Sacrorum Rituum Congregationis praxim, ſingularia Teſtimonia ab hujuſmodi Cauſis tamquam inſufficientia excludit, ſi nempe agatur de probando certo actu ſpeciali: admittit tamen Teſtium ſingularitatem velut ſufficientem, cum agitur de probando Habitu virtutis, vel Dono Prophetiæ, &c. inhærendo doctrinæ a Romanæ Rotæ Auditoribus non ſemel probatæ, ex adductis a Riminaldo juniore quæſt. 7. n. 27. & ſeqq. Veruntamen non idcirco admitti poſſe exiſtimat opinionem Jacobi Simonettæ Rotæ olim auditoris, qui in *Relatione*, quam exibuit Summo Pontifici Leoni X. ſuper Vita & Miraculis S. Franciſci de Paula, cenſuit Miracula ſufficienter probari per ſingulares Teſtes. Quamvis enim Noſter optime noverit, aliquos eſſe in jure Caſus, in quibus unicum ſufficit Teſtimonium; nam Conſecratio Eccleſiæ unico Teſte probatur, Can. *Solemnitates de Conſecrat. diſt.* 1. Et unico Teſti aſſerenti, defunctum dediſſe ſigna pœnitentiæ, creditur, Can. *Qui recedunt* 26. *quæſt.* 6. Et unicus Teſtis ſufficit, ut probetur, talem hominem fuiſſe baptizatum, Can. *Puros* 110. Can. *Cum itaque* 112. *de Conſecrat. diſt.* 4. & Cap. *Nuper* 51. *de Teſtib.* & denique unius Teſtimonio defertur, ne Matrimonium contrahatur, cap. *Super, de Teſtib.* & cap. *Præterea, de Sponſalib.* Regula tamen eſt, ne unius Teſtimonio credatur, & cum eo ſolum negotium terminetur. Et hanc Regulam non oportet arbitratu noſtro limitare, & niſi in caſibus a jure expreſ-

fis reſtringere, hoc eſt, cum unius Teſtimonium utilitatem alicui affert ac nemini præjudicium. Ceterum, hujus naturæ eſſe Miraculorum probationem, licet Simonetta nimium confidenter crediderit, Noſter graviter refellit: videturque nunquam ſacror. Rituum Congregationem recipere voluiſſe Miracula unius Teſtimonio etiam de viſu proprio probata. Rigidiorem ſane Miraculorum probationem requiri cenſuit Vincentius in cap. *Venerabil*, *de Teſtib.* quatenus non ſolum plures Teſtes conteſtes exigit in probatione Miraculi, ſed ulterius vult, ut iidem Teſtes conteſtes Teſtimonium reddant de omnibus Miraculis a Deo patratis interceſſione ejus Servi Dei vel Beati, de cujus Beatificatione aut Canonizatione tractatur; ita ut in re & ad effectum de quo agitur, non dicantur probata Miracula, ſi duo Teſtes ex. gr. de uno, duo Teſtes de alio, alii duo de alio Miraculo Teſtimonium reddant, & non omnes de omnibus & ſingulis. Enimvero exoticus Vincentii ſenſus a nemine probatur aut admittitur; &, ſi admitteretur, impoſſibiles redderet Miraculorum probationes ad effectum Servos Dei beatificandi, & Beatos canonizandi. Quare jure optimo Auditores Rotæ dixerunt in *Relatione Cauſæ S. Hyacinthi*, art. 8. Vincentii ſententiam impoſſibilem eſſe in praxi, eamque nunquam Sedem Apoſtolicam in Canonizatione alicujus Sancti ſervaviſſe.

Quoniam vero Sapientiſſimus Cardinalis probatiſſima ubique ſectatur, & per viam regiam ſemper incedit, nec ad dexteram aliquando declinat mollioris aut benignioris doctrinæ, nec ad ſiniſtram rigidioris & ſeverioris, etiam ad Cauſas Beatificationis & Canonizationis extendit ſolemnem regulam vel ipſo Dei ore probatam, quod ex duobus Teſtibus legitima & ſufficiens habeatur probatio. Quod verum eſſe, aſſerit, quamvis ſimul fateatur, nullam uſque adhuc Legem latam eſſe, quæ decernat, in unoquoque negotio rem duobus teſtibus abſolvi poſſe & debere; agnoſcit enim aliquos eſſe Caſus, in quibus amplior numerus Teſtium requiritur, eoſque recenſet, docteque diſcutit, ex can. *Præſul*, & ex can. *Nullam* 2. *quæſt.* 4. Item ex cap. 9. Concilii Troſlejani, ac inſuper ex Can. *Relatum*, & ex cap. *Cum eſſes*, *de Teſtamentis*. Sed nihilominus illorum numero Caſum noſtrum minime judicat adſcribendum, id docente Romanæ Sedis conſuetudine, quæ in Beatificatione & Canonizatione probationes ex duobus conteſtibus reſultantes, ſi tamen ii nulli ſint exceptioni obnoxii, tanquam legitimas & concludentes admiſit.

Unde, in Noſtri ſententia, ſufficienter, & ad effectum Beatificationis & Canonizationis probatus dici poterit actus Virtutis, de quo deponant duo Teſtes conteſtes de viſu, aut de proprio auditu, ſi res, quam teſtantur, pertineat ad ſenſum auditus. Martyrium quoque ſufficienter probatum dicendum erit, ſi duo Teſtes conteſtes de viſu inteſtentur. Idem de Miraculo ſatis conſtare dicendum eſt, ſi duo Teſtes conteſtes de viſu Teſtimonium reddant de duobus extremis, ut puta, de morte & de reſuſcitatione; de defectu panis & vini, & de ejus multiplicatione; de ſanitate jam proclamata, & de inſtantanea ſubſequenti bona valetudine. Bene tamen monet, contra Molpheſium, Paſqualigum & Pignatellum, Miraculum plene probatum dici non poſſe, ſi unus Teſtis idoneus deponat de uno extremo, hoc eſt de ſtatu antecedenti; & alter de ſecundo extremo, hoc eſt de ſtatu ſubſequenti; eo enim caſu, neuter ſtatus ſeu neutrum extremum plene probabitur, ſed uterque vel utrumque ſolum ſemiplene. Nec ad rem eſſe oſtendit exemplum de non promoto ad Sacerdotium, cujus irrita & ſacrilega Miſſæ celebratio ſufficienter probari dicitur, ſi unus Teſtis de una parte Miſſæ, alius de alia teſtetur: agitur enim hic de actione ſucceſſiva, quæ pluribus partialibus actionibus peragitur, & cujus facti actiones eumdem locum, & determinatam temporis menſuram reſpiciunt. Porro inter Miraculi extrema nulla datur naturalis connexio & unio;

unio; ideoque, probatis ſolum ſingulariter duobus extremis, utriuſque connexio, & ex uno ad alterum executio vel improbata manet, vel ad ſummum probatur tantum ſemiplene. Addit doctiſſimus Cardinalis, quamvis Contelorius & Caſtellanus generaliter loquendo exiſtimaverint, Miraculum fore probatum, ſi duo Teſtes conteſtes deponerent de primo extremo, alii autem duo Teſtes conteſtes deponerent de ſecundo, eorum doctrinam recipi non poſſe in probatione Miraculorum tertii generis, quorum effectus debet eſſe inſtantaneus; nam, ſtante plena utriuſque extremi probatione, adhuc non conſtat de modo, ſive de immediato tranſitu ex uno ad alterum extremum.

Prudens Noſtri conſilium eſt, ut in Cauſis, de quibus agimus, plures quam duo Teſtes conteſtes exhibeantur, ſi id fieri poſſit: & quatenus hoc poſſibile non ſit, exponatur ſimul quare non plures quam duo Teſtes conteſtes produci poſſint. Si namque agatur de miraculo, quod nonniſi in præſentia duorum patratum fuit; hoc monere & probare oportet, ne ad tutiorem Cauſæ reſolutionem ulteriora exigantur teſtimonia, quam quæ de jure & conſuetudine ſunt ſufficientia. Etenim, ſi non ſolum duo, verum tres & plures Teſtes examinari potuerunt, & duo tantum examinati fuerunt, fortaſſis Summus Pontifex, ad majorem facti certitudinem, requiret aliorum Teſtium examen: quod utique non exiget, ſi jam conſtet, nullos alios fuiſſe Teſtes, qui examinari potuerint. Sic Sanct. memor. Clemens XI. in Cauſa Sancti Stanislai Koſtkæ approbare noluit repentinam ſanationem P. Andreæ Fauſti Ordinis S. Benedicti, per duos Teſtes conteſtes probatam, & per uniformia Purpuratorum Patrum ſuffragia jam admiſſam, quoadusque legitime conſtitit, non plures Teſtes Miraculi patrationi interfuiſſe. Hinc, quia communiter impoſſibile eſt plurium Teſtimoniis probari Revelationes, Apparitiones & ſimilia; vel talia Sacra Congregatio ut plurimum omittit, & eorum etiam in Miraculorum Approbationibus mentionem non facit; vel ſingulare unius perſonæ gravis Teſtimonium ad ea quodammodo commendanda admittit. Id quod etiam facere conſuevit, cum agitur de probanda invocatione, quæ unus eſt ex illis actibus, qui ut plurimum aliter probari non poſſunt. Si tamen contingat, mortuum jam fuiſſe, qui invocavit, antequam de propria invocatione juratum teſtimonium reddidiſſet; Noſter ſemper ſe opinatum fuiſſe dicit, & adhuc in præſentiarum opinari, in ea facti ſpecie neceſſe eſſe, ut duo Teſtes conteſtes deponerent, ſe audiviſſe invocantem, dum invocabat; vel audiviſſe ab ipſo invocante, quod Dei Servum vel Beatum invocaverat. Si tamen duo Teſtes reperiri non poſſint, oportet ſaltem, ut adſit mutum aliquod monumentum, ut puta votiva tabella ad Altare delata, vel aliud invocationis ſignum, quo Teſtis ſingularis Teſtimonium adjuvetur & roboretur.

Cum Noſter docet, duos Teſtes de jure ſufficere in probationem Miraculi, etiam cenſet, binalium Teſtium numerum conſtare poſſe ex ipſo, qui Miraculoſam ſanitatem recepit, & ex alio qui præſens fuit Miraculi patrationi, juxta illud quod S. Auguſtinus *Tract.* 2. *in Joan.* de Cæco a Chriſto illuminato loquens, ſcripſit: *Qui adeptus fuerat ſanitatem, idoneus erat beneficii Teſtis.*

Mira profecto eſt eruditio, qua Noſter plane evincit, in Cauſis Beatificationis & Canonizationis admittendos eſſe Teſtes beatificandi ſeu canonizandi conſanguineos & affines, domeſticos item ac familiares. Plurima ſunt exempla tam antiqua quam recentiora, quibus rem mirifice illuſtrat. Chryſoſtomus namque parentis, Baſilius ſororis, Ambroſius Satyri fratris, Auguſtinus Monicæ matris, Bernardus Gerardi fratris egregia facinora retulerunt, & ſcriptis editis illuſtrarunt. Poſteriore quoque tempore S. Laurentii Juſtiniani Vitam poſteris tranſmiſit Bernardus Juſtinianus ejus nepos, ipſiuſque Teſtimonio non parum detulit Sacror. Rituum Congregatio. Item Carolus Auguſtus Saleſius Tullianus,

nus, nepos S. Franciſci Saleſii, Vitam ejus conſcripſit, quæ in magno pretio habita fuit, cum de ejus Beatificatione actum eſt. Unde Optimus Theologus in *Gorgoniæ Sororis Laudatione* admonuit, Sanctorum laudem, a cognatis quoque & neceſſariis delatam, improbandam non eſſe. Profeſſores etiam ejuſdem cum Beatificando ſeu Canonizando Inſtituti, eoſque maxime, eſſe admittendos tanquam præcipue idoneos præſertim in probanda Regulæ obſervatione, quæ ſolis profeſſis ſolet eſſe bene nota, prorſus efficaciter Noſter ſuadet; qui etiam prudenter monet, quod, ſi in ſimilibus caſibus omitteretur conſodalium examen, ſuſpicio eſſet (niſi contrarium idonee probaretur, ut probatum fuit in Cauſa Beati, nunc Sancti, Franciſci Regis) quod data opera fuiſſet prætermiſſum, ne imperfectiones aperirent, quas potuiſſent obſervare in eo, de quo ageretur; nemini enim notior eſt Vita vel in Religione vel in Monaſterio peracta, quam contemporaneis ejuſdem Inſtituti Alumnis, & ejus, de cujus cauſa agitur, Sociis. Magnum quoque momentum reponi jure poteſt in traditione & fama in Religioſa familia de alicujus Sanctitate vigente; nam quæ hujuſmodi eſt traditio nunquam in Religioſis Cœtibus ex vanis rumoribus enaſcitur, ſed ex ſeveriſſimo Provectorum judicio, quo bona Conſodalis fama innititur, confovetur, & in perpetuam hominum memoriam deducitur. Magnum ſimilis argumenti pondus agnovit Sixtus IV. in *Bulla Canonizat. S. Bonaventuræ* §. 13. utque ad rem Noſter ponderat. Potens etiam adminiculum deſumi pro probanda alicujus ſanctitate ex Hiſtoriis quoque domeſticis, & maxime ex publicis Regularium Ordinum Chronicis, Superiorum authoritate vulgatis, & communi piorum & doctorum Virorum plauſu receptis, Noſter plane oſtendit ex probata a Sede Apoſtolica conſuetudine, quæ Scriptorum domeſticorum Teſtimonia ſæpius recepit, nempe Fr. Stanislai Cracovienſis, Dominicani, in Cauſa S. Hyacinthi; P. Nicolai Eymerici, ejuſdem Ordinis, in Cauſa S. Raymundi de Pennafort; Fr. Antonii Daza, Minoritæ, in Cauſa B. Petri Regalati; & P. Zachariæ Boverii, Capuccini, in Cauſa B. Seraphini de Aſculo.

Quoad examen Confeſſariorum Sapientiſſimi noſtri Cardinalis ſenſus eſt, illud non eſſe neceſſarium, cum ex Bulla Canonizationis S. Franciſci de Aſſiſio, a Gregorio IX. expedita, conſtet, non ex Teſtimonio Confeſſarii, ſed ex Miraculis hauſiſſe tutoque definiviſſe Summum Pontificem, illius Vitam fuiſſe Deo acceptam, & illius Memoriam eſſe a Militanti Eccleſia venerandam: utile tamen eſſe præfatum Confeſſariorum examen, quia ex Teſtimoniis Confeſſariorum plura deſumi poſſunt, quæ roſolutioni Dubii ſuper Virtutibus, & recto de iſtis judicio favere valent, & quia concors eſt praxis Sedis Apoſtolicæ Confeſſarios in Teſtes admittendi. Exemplorum cenſum habes in Capite VII. In tribus autem ſequentibus Capitibus aurea & numeris omnibus abſoluta exhibetur tibi Diſſertatio De fide Hiſtoriis habenda, & de probationis gradu, quem illæ conſtituunt in judicio Beatificationis & Canonizationis. Ibi Lector inveniet & perfecte digeſta, & cujuſque captui accommodata quæcumque vel erudite vel ſapienter ſcripſerunt peritiores noſtrorum temporum Critici. Ibidem etiam quæ Joannes Launojus immoderatius docuit, aut omnino refelluntur, aut, adhibito prudenti quodam ac rationabili temperamento explicantur.

Jam quoad gradus Hiſtoricorum, ea Noſtri mens eſt, quam ſequentia exprimunt verba: (Quatuor, *inquit*, ſunt gradus Hiſtoricorum: primus, ſcilicet eorum, qui ea, quibus interfuerunt, quæque geri viderunt, literis tradiderunt, qua ratione Poſſidius Epiſcopus S. Auguſtini Vitam didicit & ſcripſit. Etſi Joannes Clericus homo heterodoxus *Tom. 11. in Append. ad Oper. S. Auguſt.* pag. 622. Vitam S. Doctoris ſcriptam a S. Poſſidio inſimulat, quaſi in Auguſtini exponendis geſtis aliquid gratiæ dederit & amicitiæ; Verum calumniam

mniam ipſam ſtrenue repellit Joannes Salinas, Canonicus Regularis Lateranenſis, nuper bonorum omnium mœrore vita functus, *in Præfat. ad Vitam S. D. ſcriptam a S. Poſſidio*, quam *Notis* illuſtravit. Secundus gradus eſt eorum, qui utique non viderunt ea, quæ narrant, ſed ab iis acceperunt, qui viderunt; qua ratione S. Bonaventura compoſuit Vitam S. Franciſci, & S. Hieronymus S. Hilarionis. Tertius gradus eſt eorum, qui referunt ea, quæ non viderunt, nec audiverunt ab iis, qui viderunt; ſed ab iis, quibus, qui viderant, narraverunt; ad quod genus multa pertinent ex iis, quæ referunt Joannes Moſchus in *Prato Spirituali*, S. Gregorius in *Dialogis*, Venerabilis Beda in *Hiſtor. Angelic.* Quartus tandem gradus eſt eorum, qui ex Hiſtoriis in gradibus jam enumeratis conſiſtentibus monumenta, quæ edunt, collegerunt. Porro Jo. Bollandus in ſua *Præfat. General. in Vit. Sanctor. Tom. I. menſ. Januar.* cap. 3. poſt enumeratos prædictos gradus Hiſtoricorum, inquit: *Et hi quidem omnes fidem merentur, ſi ſunt Viri boni, ſi prudentes, ſi pura, eorumque minimè adulterata ſcripta ſunt.* Repetitque id ipſum *in Præfat. ad Vit. Sanctor. Tom. I. Februar.* cap. 1. ubi addit, nonnullas etiam reperiri Sanctorum Hiſtorias ex fama a Majoribus accepta, aut vulgaribus monumentis, nec ſatis certis collectas, quas, inquit, ſe non reſpuere omnino, ſed examinare, & authenticarum Hiſtoriarum calculis expendere.)

In his autem Hiſtoricorum gradibus æqualis non eſt Hiſtoricorum authoritas; nam illorum profecto major eſt, qui res ſcripſerunt, quibus interfuerunt, vel quas ab eis, qui viderant, audiverunt. Et priorum quidem majus eſt authoritatis pondus; ſi tamen de ipſorum probitate & integritate conſtat: quippe quod attinet ad ſecundos, qui ſcilicet aliorum fidem ſectantur, eaque ſcribunt, quæ ipſimet non viderunt; quamvis ii per ſeipſos fidem mereantur, ſi communiter probi, ſinceri prudenteſque Viri habentur: adhuc tamen eorum authoritas nutare poteſt, ſi videlicet, non ſatis exploratum ſit, an alii, ex quibus ſua hauſerunt, fuerint & ipſi probi ac fide digni. Quare optime Noſter advertit, plus primis Hiſtoricis, quam ſecundis eſſe deferendum: ſaltim facilius eſt illos tuto admittere quam iſtos; nam qui de viſu proprio teſtantur, ſemel explorata ipſorum probitate ac prudentia, protinus ad faciendam fidem admittuntur; qui vero ea narrant, quæ a videntibus audierunt, quamquam ipſi nulli ſint exceptioni obnoxii, adhuc plenam fidem non faciunt, niſi etiam qui vidiſſe dicuntur, veraces & ipſi probentur. Ex quo liquet, minus quoque facile admitti debere Hiſtoricos illos in tertio gradu conſtitutos, illos nempe, qui referunt ea, quæ non viderunt, nec audiverunt ab his, qui viderunt; ſed ab iis, quibus, qui viderant, narraverunt. Ut enim conſtet de Hiſtorica talium Scriptorum veritate, amplior inquiſitio requiritur, nec ſufficit compertum habere, ejus generis Scriptores eſſe veraces; niſi ſimul exploratum ſit, tales etiam fuiſſe, & eos, qui audita a videntibus narrarunt, & eos pariter, qui eadem ſe vidiſſe ſcripſerunt.

Jam in infimo authoritatis gradu collocari debent Hiſtorici recentiores, ea ſcribentes, quæ legerunt in præcedentium temporum Hiſtoriis; horum enim authoritas pendet ab aliorum authoritate, quæ ſi integra in aliqua tandem Hiſtoria reperiatur, huic potius fides noſtra innititur, vixque quidquam in hoc Recentioris authoritati defertur. Quod ſi nuperus Author ſcribat, ſe ea tradere, quæ ab Antiquioribus accepit, nec Vetuſtiorum teſtimonia proferat; nec aliunde conſtet, quænam ſint Hiſtoriæ illæ, ex quibus ſua haurire potuerit; is facile contemnetur, niſi tantæ ſit authoritatis, ut noſtram quodammodo extorqueat fidem. Etenim ſi Auguſtinus, vel Hieronymus, aliique æqualis authoritatis Viri teſtentur, ſe aliquod factum legiſſe, injurius eſſet, qui talibus fidem ſuam negaret, etiamſi illi non dicerent, in qua Hiſtoria factum illud legerunt.

De

De ultimo Hiſtoricorum gradu a Bollando inſuper addito, eorum ſcilicet, qui Sanctorum Hiſtorias ſcribunt ex fama a Majoribus accepta, recte Noſter concludit, quod ejuſmodi Hiſtoriæ poſſunt quidem probabilitatem, ſed non vim concludentis probationis habere. Non tamen propterea reſpuit Scriptor prudentiſſimus traditiones illas humanas, quæ ab aliquo traditionis monumento originem trahunt, atque a communi alicujus ſive Nationis, ſive populi, ſive particularis Eccleſiæ fide muniuntur; præſertim ſi præcedat prudens earundem traditionum examen, ipſaſque Authores probitate ac prudentia præditi teſtentur. Quod ſi hujuſmodi conditionibus accedat pia quædam & conſtans fidelium devotio, ſupernis quibuſdam gratiis ac mirabilibus ſignis confirmata, tunc traditio minus contemnenda erit, quamvis de ejus exortu ac principio hiſtorica authoritate non ſatis ſecuri reddamur.

De Operibus MSS. quæ in Archivis & Bibliothecis inedita adhuc ſervantur, vel quæ poſt longa temporum ſpatia in lucem exierunt, opera & induſtria Eruditorum hominum; ut nempe in *Collectaneis Veter. MSS. P. Martene*; in *Collectione Actorum Martyrum P. Ruinart*; in *Nova Bibliotheca MSS. Librorum P. Labbei &c.* hoc eſt doctiſſimi Cardinalis judicium, praxi Congregationis Sacror. Rituum omnino conſentaneum, nimirum, multa etiam MSS. Opera eſſe fide digna, & præſtantiora multis, quæ ſæpius impreſſa ſunt, vimque proinde habere poſſe probationis, vel adminiculi, juxta Regulas ſuperius traditas; dummodo tamen habita fuerint a Majoribus pro genuinis & integris & nequaquam vitiatis, graviterque peccare eos, qui receptum a Majoribus tanquam genuinum Opus aliquod, aut ſine idonea probatione accuſant falſi, aut ſine legitima cauſa ſuſpectum habent. Hoc Noſter dicit ex ſententia, quam probat, P. Petri Couſtant, Benedictini, in *VI. Part. Vindiciar.* cap. 1.

Anonyma Scripta qua talia non eſſe authoritate deſtituta, quamvis non abſque ſingulari cautela admitti debeant, ex veteri uſu Eccleſiæ, probat Sapientiſſimus Cardinalis; qui etiam monet, talia recipere, cum nihil ſuſpicione dignum in eis reperiri potuit, minime adverſari Decreto Gelaſiano, cui perperam Jacobus Petitus in *Notis ad Pœnitentiale* Theodori Cantuarenſis Tom. I. 106. contradictionem objecit; Gelaſius enim ibi non dicit, quod in Sancta Romana Eccleſia Acta Martyrum anonyma minime leguntur ex hac unica ratione, quod ignorentur nomina Scriptorum; ſed quoniam vel ab Infidelibus compoſita fuerunt, vel eorum dolo fuerunt interpolata. Unde idem Gelaſius ibidem tradit, Hiſtoriam S. Silveſtri Papæ licet ejus, qui conſcripſit, nomen ignoretur, in Urbe & extra Urbem, paſſim a Catholicis legi. Monet præterea, caute admodum eſſe recipienda quædam Sanctorum encomia, quæ in eorum Actis plerumque immixta inveniuntur, & ſignanter apud Metaphraſtem; laudatque, ac plane probat monitum S. Baſilii, qui in *Orat. in S. Gordium Martyrem* inquit: *Illorum enim, qui in fide claruerunt Hiſtoria ſimplex veluti lucem quandam Dei Cultoribus ac virtutis iter oſtendit.* Et infra; *Quod ſi reliquorum facta Virorum eloquentiæ floribus ornantur, Sanctis tantum ad ea, quæ maxima geſſere, demonſtranda, ſat erit Oratio ſimplex.*

A Probationibus Cauſarum Martyrum ſeu Confeſſorum recto ſane ordine Noſter progreditur ad diſcuſſionem eorum, quæ ad rationem veri Martyii requiruntur, tam ex parte Tyranni, quam ex parte Martyris. Hoc feliciter exequitur per novem ſubſequentia Capita ab undecimo ſcilicet uſque ad decimum nonum. Et in decimo quarto accuratiſſime differit de modo quo probari poteſt, Perſecutorem ſeu Tyrannum ex odio in fidem motum fuiſſe ad mortem Martyri infligendam. Atque id primo inquit demonſtrari poteſt ex ſententia Perſecutoris, ſi mortem publica authoritate decreverit: ut ſi nempe in ea exprimatur, fidelem morti addici, quia Diis ſacrificare noluit, vel quia Chriſtianum

num ſe eſſe profeſſus eſt. Quæ cauſæ, aliæque ſimiles frequenter reperiuntur expreſſæ in Actis veterum Martyrum, Symphoriani, Maximi, Luciani & Martiani: item in Actis Proconſularibus Cypriani, &c. Secundo ex ipſa diſceptatione habita inter Tyrannum & Martyrem, ac in Actis ſcripta, ex qua clare deſumitur, mortem fuiſſe a Tyranno inflictam Martyri propter odium in fidem Chriſtianam utpote Cultui Idolorum adverſam. Hujus generis Acta ſunt illa Sanctorum Pionii & Sociorum, & illa Sanctorum Fructuoſi Epiſcopi, Augurii & Eulogii Diaconorum. Obvia quoque ſunt Acta Paſſionis S. Andreæ Apoſtoli, quæ neſcio cur Noſter in exemplum non adduxerit, niſi forte non ſatis authentica judicaverit. Tertio, ex beneficiis ſeu muneribus Martyri a Tyranno ante mortem oblatis, ſi a propoſito reſiliret. Cujus rei exempla ſuppeditant Acta S. Theodori expoſita a S. Gregorio Nyſſeno, & Acta S. Claudii & Aſterii.

Quarto, ex impunitate ſeu liberatione, Martyri a Tyranno oblata, ſi a fide Chriſti recederet. Quinto, ex eo quod probetur, Martyrem noluiſſe aliquam rem a fide Chriſtiana vetitam, vel cum ea ratione circumſtantiarum quomodolibet pugnantem, vel ei detrimentum afferentem, perpetrare. Ubi Noſter obſervat, licuiſſe quidem Chriſtianis per ſalutem Cæſaris jurare, nullatenus vero per Fortunam aut Genium Cæſaris, quod hæc a Gentilibus pro Diis haberentur. Monet etiam, etſi licuerit Chriſtianis ſub Imperatoribus Ethnicis militare, cum Militia per ſe mala non ſit; id tamen licitum non fuiſſe in iis circumſtantiis, quæ Militantantes conjicerent in frequentia peccandi pericula; eaque ratione S. Maximilianus vere dixit: *Mihi non licet militare, quia Chriſtianus ſum.*

Loquendo autem de requiſitis in Martyre neceſſariis ante Martyrium, nihil fere Noſter intactum relinquit ex iis, quæ probatiſſimi Theologi tradidere. Sed an in peccatore ſufficiat attritio ſupernaturalis cum Martyrio conjuncta, ut juſtificetur, & Martyrii Lauream aſſequatur, quamquam quidam affirment cum Cardinali Bellarmino, melius Noſter incertum pronuntiat cum Cardinali de Lauræa, ex doctrina Eximii Patris Suarez. Citat etiam Hurtado in *Reſolut.* 31. §. 3. *de Vero Martyrio*, aſſerentem, ita certum non eſſe, attritionem ſupra naturam ſufficere cum Martyrio, ſicuti certum eſt, eam ſufficere cum Sacramento Pœnitentiæ. Minus certe difficile videtur, quod attritio ſufficere poſſit per accidens, ſive intercedente bona fide per ignorantiam probabilem Juris aut Facti. Ceterum cum Noſter allegat Eminentiſſimum Dominum Cardinalem Gotti docentem, probabile eſſe, aliquando ſufficere contritionem virtualem incluſam in fervore Dilectionis, quo quis pro Deo eligit animam ſuam ponere, noluit ſuum nobis ſenſum aperire, cui nos libentiſſime tutoque acquieſceremus. Si tamen ſermo eſt de vero & efficaci actu ſupernaturalis charitatis, quæ virtutum omnium maxima eſt; cum videatur de fide certum eſſe hujuſmodi charitatis actum pugnare cum omni peccato lethali, juxta illud Apoſtoli dilecti: *Qui manet in charitate, in Deo manet: & Deus in eo:* in hoc quidem ſenſu, non probabile, ſed certiſſimum videri poteſt, ſupernaturalem Dilectionem, quamvis ſolum ſit contritio virtualis, aut per ſe ipſam peccatorem formaliter juſtificare, aut ſaltem formalem juſtificationem ſecum ipſam afferre; proindeque non cum Martyrio tantum, verumetiam ſine illo ſufficere ad juſtificationem impii: ſicut enim *qui non diligit, manet in morte:* ita e contrario mortuus eſſe nequit, qui diligit. Igitur, vel non eſt admittendus caſus exiſtentiæ ſupernaturalis Dilectionis Dei ſuper omnia, quæ conjuncta non ſit cum formali contritione de peccatis commiſſis; vel ſi hujuſmodi caſus admitti debet, etiam aſſerendum eſt, poſſe peccata deleri per actum Dilectionis, quæ ſit tantum Pœnitentia virtualis. Unde videmus, quod in converſione Magdalenæ, non Pœnitentia ejus, aut Contritio, ſed Dilectio

a Domino commendatur : Dilectioni-que tribuitur, quod veniam obtinuerit ſuorum peccatorum, juxta illud, *dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Quare non ſatis percipimus cur Eſtius in medio reliquit controverſiam de ſufficientia virtualis contritionis, in caſu de quo loquimur : curve Pater Hurtado eam ſufficientiam tantum admiſit pro caſu in quo peccatorum memoria Martyri non occurrat. Etenim, ſi Martyrium inſtet ; nec adſit copia Confeſſarii, Martyr vero ſuorum peccatorum conſcius, toto corde ad Deum per Dilectionem convertatur, optime proculdubio ad Martyrium diſponetur. Licet forte frequentius ac velut connaturalius ſit, ut homo admiſſi delicti memor excitetur ad formalem contritionem, quam ad formalem Dilectionem. Si tamen formalis Contritio, quia ſimul eſt virtualis Dilectio, ſufficit ad juſtificationem impii, cur non etiam ſufficiat ad eandem juſtificationem formalis Dilectio, quia ſimul eſt virtualis Contritio?

Igitur ſi poſſibile eſt, ut de homine in mortali peccato exiſtente verificetur verum Martyrium, & legitima Cauſa Martyrii ; vel ex hoc uno probaretur neceſſitas miraculorum in Cauſis Martyrum. Cum enim per media humana probari nequeat qualis fuerit interna diſpoſitio hominis pro Chriſto occiſi, fierique poſſit, ut ſupponitur, ut aliquis ſine debita diſpoſitione pro Chriſto occidatur ; inde eſt, ut merito recurrendum ſit ad miracula, quæ ſunt velut teſtimonia Dei, quibus certi reddimur non ſolum de vero Martyrio & de legitima Cauſa Martyrii, verumetiam de prærequiſita in Martyre diſpoſitione ad obtinendam Martyrii Lauream. Minime tamen affirmare audemus, dabilem eſſe ejuſmodi caſum, in quo ſcilicet conſtet de Martyrio & cauſa Martyrii reſpectu hominis in peccato mortali exiſtentis. Sed de hoc ſatis.

Porro circa materiam actuum externorum, qui judicio ſubſunt Eccleſiæ, Sapientiſſimus Dominus meus Cardinalis docet, 1. ſi in Cauſa Martyrii alicujus Servi Dei adhuc Catechumeni fidei Promotor oſtenderet, eum potuiſſe recipere aquam Baptiſmi, ſed non recepiſſe, imponendum eſſe Cauſæ ſilentium, ob voluntariam tranſgreſſionem præcepti Divini. Docet 2. ſi conſtaret, Martyrem, de cujus Cauſa agitur, aliquod grave peccatum commiſiſſe, de eo autem dolorem non habuiſſe, vel, habita copia Confeſſarii, Sacramentalem Confeſſionem non expleviſſe, non poſſe in eadem cauſa ad ulteriora procedi. Docet 3. idem judicium ferendum eſſe de Cauſa Martyris, qui Sacram Euchariſtiam recipere potuiſſet ante Martyrium, & non recepiſſet. Morem recipiendi Euchariſtiam, ut ea protecti Confeſſores, non inermes & nudi ad prælium pro fide deſcenderent, egregie Noſter confirmat, tum ex luculento S. Cypriani loco. *Epiſt. II.* lib. 1. tum ex *Actis* ſinceris Sanctarum Perpetuæ, Felicitatis & Sociorum, in quibus narratur, Chriſtum Dominum in habitu Paſtoris Oves mulgentis apparuiſſe, & de caſeo, quem mulgebat, dediſſe Perpetuæ quaſi Buccellam, quam ipſa accepit junctis manibus & manducavit, tunc univerſi adſtantes dixerunt *Amen*. Noſter obſervat ex adductis a Bollandianis & Ruinart, quod in ea viſione adumbratus fuit ritus Euchariſtiæ miniſtrandæ iis, quos certum erat brevi morituros. Atque hic ſatis opportune nonnulla Noſter inſerit de his, quæ olim fidelibus præſtabantur erga Dei Servos in Carceribus detentos, & Martyrium expectantes. En verba eximii Scriptoris : (Fideles ad carceres, in quibus Confeſſores detinebantur, conveniebant, ut eos viſitarent ; cumque non caute, ſed aliquando incaute id fieret, S. Cyprianus *Epiſt. IV.* modum, qui ſequitur, præſcripſit : *Nam etſi fratres pro dilectione ſua cupidi ſunt ad conveniendum & viſitandum Confeſſores bonos, quos illuſtravit jam glorioſis initiis Divina dignatio, tamen caute hoc & non glomeratim, nec per multitudinem ſimul junctam puto eſſe faciendum, ne ex hoc ipſo invidia concitetur, & introducendi aditus denegetur, & dum*

& dum inſatiabiles totum volumus, totum perdamus. Opera potiſſimum Diaconorum prædictis Dei Servis neceſſaria ad victum & veſtitum ex Fidelium eleemoſynis adminiſtrabantur ; quod adeo effuſa liberalitate aliquando factum eſt, ut nonnulli vino, quod myrrha conditum Confeſſoribus exhibebatur, ut fortiores in tormentorum tolerantia eſſent, inebriati Præſidibus de fide eos interrogantibus reſponſum dare non potuerint. De prædicta ſcilicet Diaconorum cura illuſtre extat documentum in *Hiſtor. Paſſion. SS. Dativi, Saturnini & Sociorum* apud Albaſpinæum ſcripta a quodam Donatiſta, in qua Menſurius Epiſcopus graviter redarguitur, quia utebatur opera Cæciliani Diaconi, quem, licet per enormem calumniam, nonnulli inſimulabant, quod cibos Martyribus non pararet, uti tenebatur, ſed deferentes per vim averteret : *Etenim hic Tyranno ſeverior, carnifice crudelior idoneum ſceleris ſui miniſtrum Diaconum ſuum elegit Cæcilianum ; idemque lora & flagra cum Armatis ante fores carceris poſuit, ut ab ingreſſu atque aditu cunctos, qui victum potumque in carcerem Martyribus offerebant, gravi affectos injuria propulſaret ; & cædebantur a Cæciliano paſſim, qui ad alendos Martyres veniebant. Sitientibus intus in vinculis Confeſſoribus pocula frangebantur ante carceris limina, cibi paſſim lacerandi canibus ſpargebantur*. De ebrietate vero ejus, qui Præſidi interroganti reſpondere non potuit, teſtis eſt Tertullianus ſequentibus verbis : *Poſtremo ipſo Tribunalis die, luce ſumma, condito mero tamquam antidoto præmedicatum ita enervaſtis, ut paucis ungulis titillatus, hoc enim ebrietas ſentiebat ; quem Dominum confiteretur interroganti Præſidi reſpondere non potuerit amplius, atque ita de hoc jam extortus, cum ſingultus & ructus ſolos haberet, in ipſa negatione digeſſit*. Quamobrem, ut hæc ſcandala amoverentur, S. Cyprianus *cit. Epiſt.* 4. enixe commendavit, ut neceſſaria tantummodo Confeſſoribus indigentibus, non autem ſuperflua ſubminiſtrarentur : *Quantum autem ad ſumtus ſuggerendos ſive illis, qui glorioſa voce Dominum confeſſi in carcere ſunt conſtituti, ſive iis, qui pauperes & indigentes laborant, & tamen in Domino perſeverant, peto, nihil deſit, cum ſummula omnis, quæ redacta eſt, illic ſit apud Clericos diſtributa propter ejuſmodi caſus, ut haberent plures, unde ad neceſſitates & preſſuras ſingulorum operari poſſint*. Et *Epiſt. V.* poſtquam iterum dixit, ſubminiſtranda eſſe eis quæcumque neceſſaria, ſubdidit : *Modo ut ſciant ex vobis, & inſtruantur & diſcant, quid ſecundum Scripturarum magiſterium Eccleſiaſtica diſciplina depoſcat, humiles & modeſtos & quietos eſſe debere, ut honorem ſui nominis ſervent, & qui glorioſi voce fuerunt, ſint & moribus glorioſi, faciantque ſe dignos, ut in omnibus Dominum promerentes ad Cæleſtem Coronam laudis ſuæ conſummatione perveniant*.

Temporalem Diaconorum curam ſequebatur cura ſpiritualis Sacerdotum, qui carceres ingrediebantur, ut coram Confeſſoribus in illis detentis Sacrificium Deo offerrent : & hic quidem etiam ſæpe memoratus S. Cyprianus in allegata *Epiſt.* 4. prudenter admonuit, ut non ſemper iidem Presbyteri carcerem ingrederentur Miſſas celebraturi, ſed mutatis Perſonis, alter alteri ſuccederet ad invidiam declinandam : *Conſulite ergo, & providete, ut cum temperamento hoc agi tutius poſſit, ita ut Presbyteri quoque, qui illic apud Confeſſores offerunt, ſinguli cum ſingulis Diaconis per vices alternent, quia & mutatio Perſonarum & viciſſitudo convenientium minuit invidiam*. Ad Sacerdotes præterea pertinebat ſalutaribus monitis detentos in carceribus ad mortem pro Chriſto ferendam præparare : & Tertullianus quidem Presbyter Carthaginenſis hoc officio forte functus eſt, cum in ſuo *Libro ad Martyres* inſcripto dicat, ſe non cibum & potum, ſed utilia quædam ſpiritualia eis ſubminiſtrare velle : *Inter carnis alimenta, benedicti Martyres deſignati, quæ vobis, & Domina Eccleſia de uberibus ſuis, & ſinguli fratres de operibus ſuis propriis in carcerem ſubminiſtrant, capite aliquid a nobis, quod faciat ad ſpi-*

ſpiritum quoque educandum: Carnem enim ſaginavi, & ſpiritum eſurire non prodeſt. Tum, poſtquam proteſtatus eſt, ſe non eſſe dignum, ut eos alloqueretur, inquit, operam ſuam non inutilem eſſe futuram, cum experientia conſtiterit, Gladiatores ad pugnam fuiſſe aliquando utiliter incitatos etiam ab illis, qui præliandi artem & robur non habebant: *Nec tantus ego ſum, ut vos alloquar: verumtamen & Gladiatores perfectiſſimos non tantum Magiſtri & Præpoſiti ſui, ſed etiam idiotæ, & ſupervacue quique adhortantur de longinquo, ut ſæpe de ipſo populo dicta ſuggeſta profuerint.* Item in Eccleſiaſticis Monumentis laudabilis fit commemoratio Sacerdotum Germanici, Numicidi, Tertulli, qui ſupra expoſitam Martyrum ſpiritualem curam ſtrenue geſſerunt: de Germanico enim legitur in Epiſtola Eccleſiæ Smyrnenſis *De Martyrio S. Polycarpi: Fortiſſimus Germanicus tolerantiæ ſuæ magnitudine ceterorum imbecillitatem roborabat;* de Numidico in Clerum Carthaginenſem cooptato ſic loquitur S. Cyprianus *Epiſt.* 35. *Nam admonitos nos & inſtructos ſciatis dignatione Divina, ut Numidicus Presbyter adſcribatur Presbyterorum Carthaginenſium numero, & nobiſcum ſedeat in Clero luce clariſſima confeſſionis illuſtris, & Virtutis ac fidei honore ſublimis, qui hortatu ſuo copioſum Martyrum numerum lapidibus & flammis necatum ante ſe miſit.* Idemque S. Cyprianus *Epiſt.* 37. meminit Tertulli Presbyteri, quem vocat fideliſſimum & devotiſſimum pro ſolicitudine & cura, quam Fratribus in carceribus pro Chriſto detentis in ſe omni obſequio operationis impertiebatur. Nec Epiſcopi ipſi ab onere ſimilia peragendi liberos eſſe exiſtimarunt, eo quod Sacerdotes & in carceribus Sacra facerent, & ſpiritalia monita Martyribus ſuppeditarent, quemadmodum deſumitur ex *Epiſt. Cler. Roman. ad S. Cyprian.* quæ eſt trigeſima prima inter eas prædicti Sancti. En ejus verba: *In quo loco maximas tibi atque uberes gratias referre debemus, & reddimus, quod illorum carceris tenebras literis tuis illuminaſti, quod ad illos venisti, quod modo introire potuiſti, quod illorum animos ſua fide, & confeſſione robuſtos tuis allocutionibus literiſque recreaſti; quod felicitates eorum condignis laudibus proſecutus accendiſti ad multum ardentiorem Cæleſtis Gloriæ cupiditatem, quod pronos impuliſti, quod, ut credimus, & optamus, victores futuros viribus tui ſermonis animaſti, ut, quamquam hoc totum de Fide confitentium, & de Divina indulgentia venire videatur, tamen in Martyrio ſuo tibi ex alio debitores eſſe videantur.*)

Pulcherrima ſunt, ſcituque digniſſima, quæ eruditiſſimus Cardinalis ex Antiquitatis Theſauro plena manu eruit in Diſſertatione plane doctiſſima ac prudentiſſima, de ſpontanea ad Martyrium oblatione. Et primo quidem merito ſupponit Martyrii deſiderium opus eſſe laudabile, ſicut & laudabilis eſt ipſa acceptatio mortis, cum datur occaſio moriendi pro Chriſto. Deinde prudenter monet, etiam admiſſo quod Fidelis occiſus ex odio in Chriſtum, dum ſomno erat correptus, Martyr eſſe poſſit coram Deo, ſi præcedentem formalem voluntatem ſubeundi Martyrium habuiſſet; ejuſmodi Martyrium non facile ab Eccleſia fore admittendum, quæ jure exigit liquidas probationes mortis & cauſæ mortis tum in Martyre tum in Tyranno. Poſtea ad difficilliora procedit, & loquendo de ſpontanea ad Martyrium oblatione, docet, hanc fuiſſe vetitam juxta antiquam Eccleſiæ Diſciplinam, ut luculenter conſtat ex Epiſtola Eccleſiæ Smyrnenſis *De Martyrio S. Polycarpi*, ubi relata cujuſdam Cointi, Phrygii hominis, Martyrium avide expetentis, & tamen in Paſſione deficientis, voluntaria oblatione, ſtatim ſubjicitur: *Ideo non eos fratres laudare debemus, qui ſe ultro offerunt; ſed eos, qui inventi latentes, in paſſione potius perſeverant. Sic nos namque Evangelicus ſermo confirmat, & hoc hortatur exemplo, quo vidimus ceſſiſſe ultroneum, & viciſſe compulſum.* Eadem Eccleſiæ Diſciplina uti ſacris literis conſona inculcatur in *Actis Proconſularibus S. Cypriani Epiſcopi & Martyris*; de quo loquens

quens D. Auguſtinus *contra Epiſtolam Gaudentii*, ſcite dixit: *His ſacris litteris eruditus Beatus Cyprianus in confeſſione dixit, Diſciplinam prohibere, ne quis ſe offerat.* Unde & Menſurius, Carthaginenſis Epiſcopus, laudabiliter decrevit, eos non eſſe Martyrum Catalogo adſcribendos, licet fuiſſent a Tyranno interfecti, qui ſe Perſecutoribus offerrent, ac dicerent, ſe habere Scripturas Sacras, quas tradere nollent; contra vero Cultum Martyrum illis eſſe deferendum, qui a Perſecutoribus intercepti, mortem potius ſubire voluerunt, quam ſacros Codices prodere, uti Auguſtinus diſerte tradit in *Breviculo Collationis cum Donatiſtis, collat. tertiæ diei*, cap. 13.

Nihilominus, ab hac Diſciplinæ regula exceptos fuiſſe monet Doctiſſimus Cardinalis, qui Fidem ante abjuraverunt; nam iis, inquit, permittebatur, ut ſe offerrent Tyranno, & prælium reintegrarent, ut ſcilicet, qui pro Tribunali Chriſtum abnegaverant, eo ipſo in loco illum confiterentur. Quare ſæpe recenſitus S. Cyprianus in *Epiſt. ad Antonian.* dicit, ſe lapſis pacem promiſcue dare noluiſſe, ut publica potius coram Tyrannis confeſſione, & ſanguine ſuo, quam habita a Sacerdotibus abſolutione patratum publice ſcelus abluerunt. Pro cujus rei ulteriori confirmatione Lectores ſuos remittit ad Vericelli Tractatum *De Apoſtolicis Miſſionibus*, qui ad rem comprobandam plura collegit *tit. 1. q. 9. ſect. 3. n. 29.*

Ceterum, cum in hiſtoria Eccleſiaſtica non deſint aliorum exempla, qui tamquam Martyres coluntur, etiamſi ſe Tyrannis obtulerint; atque hoc non ut illicitum reprehendatur, ſed potius ut laudabile commendetur, tum a Luciano in *Peregrino*, tum a Juſtino Martyre, Tertulliano & Chryſoſtomo locis ab Eminentiſſimo noſtro indicatis; ex iis idem Sapientiſſimus Pater infert, etiam præſcindendo a ſpeciali Spiritus Sancti impulſu & inſpiratione, quæ certiſſime honeſtam reddit ac laudabilem ſpontaneam Martyris oblationem, circumſtantias eſſe aliquas, quæ eandem bonam & laudabilem poſſint efficere. Nam ſi quis, inquit, ſe ſponte ſua offerendo Martyrio, alios ad idololatriam ruentes ſe retrahere poſſe ſic agendo probabiliter exiſtimet, laudabiliter & merito ſe offerret, exemplo S. Romani Martyris, ap. Euſeb. Cæſar. in lib. *De Martyrib. Palæſtinæ*. Item, ſi aliquis, ſe ſponte ſua ad Martyrium offerendo, exemplo ſuo nutantes in Fide Chriſtianos, ſe putat poſſe confirmare, pie & laudabiliter ſe offerret, quemadmodum S. Gorgonius ultro morti ſe obtulit, ut Chriſtianos a profano Paganorum ſpectaculo averteret, uti refert S. Baſilius Magnus in Oratione de eodem Sancto Martyre. Porro, neminem luculentius aut efficacius pugnaſſe pro ſpontanea Martyrum oblatione, ex fervore Fidei procedente, Inclyto Martyre Hiſpano Sancto Eulogio, electo Toletano Archiepiſcopo, recte cum Cardinali Baronio obſervat Scriptor noſter Eruditiſſimus: veramque omnino cenſemus utriuſque Purpurati Patris ſententiam, quæ prorſus improbat Concilium in Hiſpania, hortante Recafredo Epiſcopo, qui a Fide defecerat, coactum, Abdarameno Mahumetano Cordubæ regnante, in quo pſeudo-Concilio damnatum fuit Martyrium eorum, qui ſe ſponte ſua obtulerunt; atque adeo prohibitum fuit, ne in poſterum fieret hæc oblatio. Ita quidem ſtatuerunt modicæ vel nullius Fidei pſeudo-Epiſcopi, cum maximo Chriſtianæ rei detrimento; ideoque callidiſſimum Satanæ conſilium ut Eulogius penitus exterminaret, *Memoriale* ſuum conſcripſit, in quo invictiſſime pugnat pro oblatione Martyrum ſpontanea, qua ſcilicet Paganorum perfidia deprimitur, Fides Chriſtiana roboratur, & Confeſſio ſancta erigitur. Neque enim vitio jure datur, vitam pro Chriſto ultro fundere, quoties ad id vel fervor Fidei impellit, vel invitat proximi utilitas, vel trahit vehemens in Deum charitas, vel denique publicam confeſſionem exigit Religionis noſtræ, a Malis depreſſæ, gloria. Quare omnino probamus Noſtri ſenſum de honeſtate

ſpon-

ſpontaneæ oblationis, ſi malum aliquod inſtet, quod per illam averti poſſit. Libenterque ejuſdem judicio ſuffragamur, quatenus cenſet, quod laudabiliter quis ſe ſponte ſua offert, ne pro eo alii Fideles ad ſupplicia & tormenta trahantur, exemplo S. Marci Epiſcopi Arethuſii, qui præſtantiſſimo, maximeque Philoſophico conſilio, cum videret alios ſua cauſa periclitantes, ex fuga rediit, ſeſeque ultro plebis arbitrio tradidit, atque adverſus temporis difficultatem velut aciem inſtituit, ut loquitur Nazianzenus *Orat. III.* Generaliter loquendo permiſſum eſt Chriſti Fidelibus, ſe exponere Martyrio pro Chriſti nomine tempore congruo ſuſtinendo, dum gravis & proportionata cauſa concurrit, propter quam heroice vita temporalis contemnitur, ac meliori bono præponitur.

Operoſior ſane longeque difficilior eſt diſputatio, quam Noſter cap. XVII. aggreditur de provocatione Tyranni, an ſcilicet & qua ratione licitum eſſe poſſit, ut nedum quis ſe voluntarie Martyrio offerat, verumetiam Tyrannum verbis aut factis provocet aut inflammet? Et certe plura ſunt Sanctorum Martyrum exempla, qui dictis & factis Tyrannos provocarunt; nec licet de legitimo illorum Martyrio ambigere, cum ipſorum nomina Sanctorum Martyrum Catalogo ſint adſcripta. Et de his quidem nonniſi nimium temere quis præſumeret, Tyrannos provocaſſe, vel ex animi levitate aut impatientia, vel ex quadam deliberationis præcipitantia. Unde in talibus tuto id tribuendum Spiritus Sancti impulſui, qui pro bono Fidei Athletas ſuos non ſolum facit tormentorum & ipſius mortis victores, ſed etiam Tyrannorum contemtores & Irriſores, ut ſcilicet per infirma mundi fortia confundat, ſimulque oſtendat, quam ſit celſior potentiorque Majeſtas, quæ latet in Martyribus, etiam cum torqueri & occidi ab impiis permittuntur. Hoc autem, quamvis licite non fiat, ſecundum communes rationis leges, fieri tamen poteſt honeſte ac laudabiliter juxta ſpeciale dictamen ſuperioris rationis, qua homo ſupra hominem agitur, & velut inſtrumentum Supremæ ac Divinæ Majeſtatis a Deo ipſo aſſumitur, quo humana retundatur ſuperbia, & contemtibilis reddatur arrogantia.

Quoniam vero non poteſt cognoſci in ſe ipſa vera hujuſmodi provocationis cauſa, omnino prudenter prorſuſque neceſſario recurrendum erit ad ſubſequentia ſigna. Cumque videatur, non eſſe ſatis tutum Divinæ inſpirationis ſignum perſeverantia ipſa Martyris in Confeſſione, & in ſecutæ mortis acceptatione; quamvis ſi Verricello credimus, omnes ſic perſeverantes, ut Martyres venerantur a Sancta Eccleſia; tutiora proculdubio ſigna erunt miraculoſa ſigna, interceſſione ejus, qui Tyrannum provocavit, & pro Fide occubuit, a Deo patrata.

Ceterum prudentiſſime Noſter provocationes a provocationibus ſecernit, nam aliæ præcedere poſſunt Martyrium ipſum; aliæ vero contingere in ipſo Martyrii actu. Si de his ſermo fiat, cenſet cum laudato Verricello, ſimiles Martyrum objurgationes, quibus vel Tyrannorum crudelitas inſimulatur, vel ipſis Dei vindicta tanquam jamjam imminens indicitur, aut eorumdem immanitas & crudelitas duris verbis carpitur, vero Martyrio obſtare minime poſſe, quamvis Tyrannus ex talibus provocationibus occaſionem ſumat crudelius deſæviendi. Neque enim Martyr, qui in tormentis poſitus recenſitis modis Tyrannum objurgat, intendit illum inflammare, & iram ejus magis accendere, ſed potius illum corrigere, duriori increpatione, ex Fidei zelo & fervore Charitatis procedente. Quod irrefragabiliter credimus confirmari exemplo adoleſcentis Machabæi, qui Tyrannum vocavit *inventorem omnis malitiæ, & omnium hominum flagitioſiſſimum*. Talia enim illuſtris ille juvenis, non vitioſe, ſed generoſe, & ex quadam animi celſitudine, in Tyrannum Regem eructavit, quibus ſi ille crudelior factus eſt, & quaſi deriſus crudelius

lius deſæviit; id quidem malitiæ ipſius imputandum. Similiter licet Stephanus Vir eſſet mitiſſimus, & Spiritu Chriſti plenus, tamen Principes qui in eum ſæviebant, proditores & homicidas vocavit, Legis quoque tranſgreſſores, qui *dura cervice & incircumciſis cordibus & auribus ſemper Spiritui Sancto reſtitiſſent.* Quæ duo ex utroque Teſtamento deſumta exempla, & alia ab Eminentiſſimo Domino meo ex ſinceris Martyrum Actis coacervata, ſatis ſuperque oſtendunt, vero Martyrio nequaquam obſtare eas provocationes, quæ urgentibus legitimis cauſis, a Martyribus fiunt, dum ſunt in poteſtate Tyrannorum: idque admiſſum Scriptori noſtro videtur ab ipſa Sacrorum Rituum Congregatione in diſcuſſione Cauſæ Joannis de Prado in numerum Beatorum Martyrum ſolemniter cooptati, cum in eo quidem Fidei Promotor vim oppoſitionum deſumſerit ex provocationibus, tum dictis tum factis ab eo emiſſis, quibus aſſerebatur, Tyrannum ad mortem illi inferendam motum fuiſſe; at Poſtulatores ſtrenue reſponderunt, provocationes contigiſſe, cum Martyr non modo erat in poteſtate Tyranni, ſed etiam tormentis erat fidem abjurare adactus; & Tyrannus, qui nomen dederat Mahumeticæ ſuperſtitioni, de Fide Chriſtiana obloquebatur.

Jam de provocationibus, quæ Martyrium præcedunt, quæque a Fidelibus fiunt, antequam in Tyrannorum poteſtatem deveniant, difficilior utique quæſtio eſt; quoniam, qui ita Tyrannos provocant, nec eos inveniunt paratos ad mortem illis inferendam, ſed ipſi potius Perſecutores excitant, verbiſque aut factis quodammodo impellunt, ut adverſus Religionem arma ſumant, & in provocatores ipſos ita exardeſcant. Porro, perdifficilis quæſtionis perſpicua ſolutio a Noſtro exhibetur, aurea quadam regula ex multiplici Sanctorum exemplo depromta. Cenſet igitur, provocationem dictis aut factis, quæ fit, antequam Fidelis deveniat in poteſtatem Tyranni, non obſtare vero Martyrio, ſi ex ſignis dignoſcatur, eam ex ſpeciali Spiritus Sancti impulſu proveniſſe, ſive circumſtantiæ non deſint, ex quibus oſtendatur, Dei Servum ſic agere debuiſſe pro bono Fidei & Religionis, ſive denique, publica Principum intercedente authoritate, prædictis provocationibus locus factus fuerit. Ex hac autem regula ſequitur, quod, licet non videatur humanæ prudentiæ conſonum, privata authoritate Idola confringere aut eorum delubra templave incendere, vel infidelium Principum Edicta contra Eccleſias diſcerpere, poſſint tamen hæc & ſimilia laudabiliter a Fidelibus perpetrari, vel ex ſpeciali Dei inſtinctu, vel in circumſtantiis illis, quæ opus alioquin non licitum, licitum & honeſtum reddunt, tanquam veræ Religioni utile aut neceſſarium, vel quolibet alio modo legitimum, ut ſi, nempe, quis in Chriſtianorum Ditione Simulacrorum Fana, publica Principum auctoritate prohibita, deſtruat. De quo argumento fructuoſe legi poſſunt plurima ab Eminentiſſimo Scriptore erudite collecta, doctiſque Obſervationibus illuſtrata. Qui non ſatis probare videtur factum celeberrimi Cardinalis Franciſci Ximenii, qui ductus fortaſſe opinione Subtilis Doctoris, Scoti, in 4. *Sent. diſt.* 4. *quæſt. ult.* aſſerentis, Infideles, qui Fidem Chriſtianam nunquam ſuſceperunt, & ſubditi ſunt Principibus Chriſtianis, ad Fidem Catholicam recipiendam compelli poſſe, Mauros Granatæ, vinculis ac carceribus adhibitis, per vim adegit Fidem Chriſtianam capeſſere, quod, uti Noſter obſervat ex adductis a Gomeſio lib. 2. *De Geſtis* prælaudati Cardinalis pag. 958. etiam cum fiebat, quibuſdam indignum videbatur, prorſuſque ab inſtituto Chriſtiano alienum; præſertim cum Toletanis Conciliis, quorum tam celebris apud omnes Chriſtianos authoritas eſt, ſevere admodum ſancitum ſit, nemini vim ad credendum Chriſtum inferendam. Quapropter Sapientiſſimus Dominus meus Cardinalis Scoticæ opinationi merito præfert oppoſitam D. Thomæ de Aquino ſententiam, cui ſuffragari dicit Jura Pontificia *in Can. De Judæis, diſt.* 45. in *Cap. Sicut*

Sicut Judæi, *Tit. De Judæis:* & in *cap. Majores*, *Tit. de Baptiſmo*. Denique prælibatiſſima ſunt veræque ſapientiæ plena, quæ Noſter in eodem Capite circumſpectiſſime differit circa modum quo Principes ſe gerere debent in tolerandis profanis Infidelium Ritibus ac Cæremoniis, quemve ſervare tenentur in prædicatione Evangelii Miſſi Apoſtolici, quibus certiſſime licitum eſt, in eam ſtrenue ac prudenter incumbere, ſi ſperent ſe proficere poſſe, nec debent ab ea deterreri injuſtis Tyrannorum præceptis de Fide Chriſti nequaqam annuntianda.

Poſt abſolutum luculentiſſimum de Cauſis Martyrum Tractatum, a capite XXI. inchoatur a Noſtro abſolutiſſima Diſſertatio De Virtutibus requiſitis in Beatificandis, & Canonizandis, & de ſpecialibus, quibus ſinguli fulgere & eminere debuerunt juxta proprios ſingulorum Status. Et in hac parte Eximii ac Magni Operis Inclytus noſter Canoniſta egregium agit Theologum in omni materia inſtructiſſimum. Et primo quidem Virtutis heroicæ naturam & indolem mirifice exponit ac tradit; ſubindeque ſingillatim differit de heroicitate ſingularum Virtutum Theologalium & Cardinalium. Atque harum expoſitioni immediate adnectit aureum profundumque diſcurſum *De Oratione & ejuſdem ſpeciebus*, necnon de triplici Vita, Activa, Contemplativa & Mixta; de tribuſque Statibus Incipientium, Proficientium & Perfectorum; denique de aliis nonnullis pertinentibus ad Orationem, in qua omnium Virtutum actus exercentur, quæque proinde jure optimo in Beatificandis & Canonizandis maximopere commendatur. Generaliter circa Orationem duo certa hic Noſter ſtatuit: alterum eſt, Orationem eſſe neceſſariam, ut æternam ſalutem conſequamur, juxta plene collecta in *Catholicis Inſtitutionibus* Franciſci Amati Pouget, Tom. 2. pag. 613. §. 2. *De neceſſitate Orationis*, & juxta Doctrinam D. Thomæ in 4. *Diſt.* 15. *art.* 1. *quæſtiunc.* 3. Alterum eſt, de utilitate vocalis Orationis non eſſe dubitandum, juxta eundem D. Thomam 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 12. ubi docet, utilem eſſe Vocalem Orationem primo ad excitandam interiorem devotionem; ſecundo, ut homo Deo ſerviat ſecundum illud totum, quod ex Deo habet; tertio, ob quandam redundantiam ab anima in Corpus, vehementem ſcilicet affectionem, juxta illud Pſalmi: *Lætatum eſt cor meum, & exultavit lingua mea*. De hoc pulchre differit in peculiari Tractatu *De conditionibus orationis*, deſumta ex litera S. Thomæ, P. Ildephonſus Manirque, ejuſdem Familiæ Dominicanæ. An autem detur verum præceptum privatæ vocalis Orationis, quæ ſcilicet a ſingulari perſona offertur ſive pro ſe, ſive pro aliis, Noſter non reſolvit, quamvis optime viderit: Angelicum Doctorem pro negante ſententia ſtare, ubi ſupra *quæſt.* 83. *art.* 12. cui tamen opponit opinionem aliorum Theologorum & ſignanter Cardinalis de Lauræa, qui Opuſculo 1. *De Orat.* cap. 7. cenſuit, præceptum vocaliter orandi cuilibet Chriſtiano capaci eſſe impoſitum & eſſe innixum exemplo Chriſti & praxi univerſalis Eccleſiæ, cum Chriſtus Dominus pluries vocaliter oraverit, & ab Apoſtolis rogatus ap. Luc. cap. 11. *Doce nos orare*, reſponderit: *Cum oratis, dicite: Pater noſter, qui es in Cælis*, quo in loco Lauræa inquit, abſque dubio ſermonem habuit de Oratione vocali; Matthæi quippe cap. 6. inquit: *Cum oratis, nolite multum loqui, ſicut Ethnici faciunt, ſed ſic orabitis: Pater noſter, qui es in Cælis, &c.*

Occaſione differendi de Oratione vocali, ſermo Noſtro occurrit de Dei Famula in Ditione Florentina exiſtente, & in ætate decem & octo annorum tunc conſtituta, quæ in privata vocali Oratione ſe commendaverat Fratri Hieronymo Savonarolæ (Noſter *Savanarolam* conſtanter ſcribit) Dominicanæ Familiæ Alumno jam defuncto, ut a morbo, quo vexabatur, liberaretur. Noſter tanquam Fidei Promotor oppoſuit, eam in præfata Oratione peccaſſe, cum certis documentis conſtet, præter alia crimina ipſi falſo imputata, illum

illum re ipſa cum duobus ſociis fuiſſe brachio Seculari traditum, laqueo ſtrangulatum, flammiſque in Civitate Florentina exuſtum, propter contumacem illius inobedientiam & affectatam prophetici Spiritus gratiam. Ceterum Poſtulatores Cauſæ præfatæ famulæ Dei, quatenus verum eſſet factum, quod conſtanter negabant, reſponderunt, plura eſſe, quæ oſtendant Savonarolam pie ſanctequе vixiſſe, & poſt mortem ignominioſam ipſi illatam, ſanctitatis famam apud pleroſque bonos reliquiſſe; tum & alios quoque cordatos ſanctoſque Viros hoc ipſum feciſſe, quod a Dei Serva factum ſupponitur. Narrat enim Bzovius ex probatis teſtibus ad annum Chr. 1597. Sanctum Philippum Nerium Imaginem Savonarolæ in Sacrario ſui Cubiculi radiis in capite circumdatam retinuiſſe, ut ex alio teſte id ipſum aſſeritur ap. Bollandian. Tom. V. menſis Maii. De eodem quoque Sancto Philippo Nerio narratur, quod, excitata de Doctrina & Libris Savonarolæ tempore Pauli IV. Summi Pontificis graviſſima controverſia, ipſaque magnis animorum motibus agitata tempore Summi Pontificis Pii IV. preces ad Deum fundens, ne Opera prohiberentur, & ut inconcuſſa ſtaret eorum doctrina, reportatæ victoriæ cognitionem a Deo accepit & exclamavit: (Heus, gratias agimus omnes Altiſſimo. Vicimus, Fratres. Fruſtra contra Hieronymum, ejuſque doctrinam arietarunt adverſarii. Stat inconcuſſa illa, ſanctiſſimique Domini noſtri judicio comprobata.) Quæ verba Noſter referens ex Gallonio, qui S. Philippi Vitam conſcripſit, monet, quamvis in ea factum narretur, & mentio Hieronymi omittatur; revera tamen revelationem contigiſſe occaſione diſputationis & ſententiæ prolatæ in favorem Scriptorum Savonarolæ, ut non modo teſtatur Additionator ad cap. 15. Vitæ ejuſdem a Pico Mirandulano conſcriptæ, ſed etiam referunt Teſtes nonnulli recenſiti in Proceſſu Canonizationis S. Philippi Nerii. Addit inſuper Dominus meus Cardinalis, Reſponſionis vim fere omnes ſuffragium habentes agnoviſſe; recte tamen ſtare poſſe factum famulæ Dei abſque eo, quod Savonarolæ damnatio tanquam injuſta declaretur, nam ad illud excuſandum ſatis eſſe poterat & erat, quod Savonarola pie vixiſſet, & in exitu vitæ pœnitentiæ non ambigua ſigna dediſſet, & mortem ea, qua debebat, Chriſtiana humilitate acceptaſſet, & in Vita & poſt obitum fama de ejus ſanctitate increbuiſſet. Demum concludit, re delata ad Sanct. memor. Benedictum PP. XIII. placuiſſe Sanctitati ſuæ, poſtquam omnia ſumma diligentia & prudentia examinavit, & poſtquam omnia, quæ hinc inde allata fuerant, a Noſtro tunc Fidei Promotore fideliter ſcriptis compendioſe relata perlegit, ne de juſtitia vel injuſtitia condemnationis Savonarolæ quæſtio jam olim excitata, & quaſi extincta reviviſceret, Decretum edere, in quo, impoſito ſuper prece a Dei Serva exhibita Savonarolæ ſilentio, ita ut ex ea nihil amplius deduci poſſet pro vel contra ejus Cauſam, demandavit, ut ad ulteriora in ea procederetur, atque hoc Decretum a ſel. recordat. Clemente PP. XII. fuit confirmatum. Ex quibus omnibus colligere licet, quod mitius ſe geſſerit in cauſa Savonarolæ Summus PP. Benedictus XIII. quam P. Hieronymus Feijoo, qui mordicus contendit, vix non evidenter conſtare, illum fuiſſe hominem flagitioſum, ſuoque fato digniſſimum. Recole quæ diximus ſub nomine *Hieronymus*, eaque ſic intellige, ut de juſtitia vel injuſtitia damnationis lis ſub Judice maneat.

Præter innumera alia in reliquis hujus Tomi capitibus ſcitiſſime a Noſtro dicta, docta plane ſunt ac lectu jucunda, quæ ab eodem cumulantur capite XXXIX. ubi ſignanter agit de peccatis, quæ aliquando occurrunt in perſcrutanda ſerie Vitæ Servorum Dei. Ibi Diſertiſſimus Auctor, cum recte ſupponat, etiam inſignes peccatores poſſe dignos pœnitentiæ fructus facere, & per virtutum gradus ad culmen Chriſtianæ perfectionis aſcendere, prudentiſſime tamen non audet definire, quanto tempore

pore heroice quis vivere debuerit, ut Beatificationis & Canonizationis honores promereri possit. Nihilominus in Beatificando & Canonizando exposcit non momentaneam, sed diuturnam heroicitatem; nam quamvis non temporis longitudine, sed affectus sinceritate pœnitudo censeatur, ut ajebat Chrysostomus lib. *De reparatione hominis*; & idem præmium interdum detur etiam sero laborantibus, ut notavit Hieronymus in *Comment. ad cap.* 20. *Matth.* tamen ad tutius Ecclesiæ judicium de heroica peccatoris pœnitentia, recte exigitur sensibile aliquod ac diuturnum temporis spatium; quamvis forte in quibusdam circumstantiis minime necessum sit, ut extendatur ad numerum ultimum decem annorum, ut quidam censuerunt. In minori siquidem spatio temporis haberi possunt certissima signa heroicæ pœnitentiæ alicujus peccatoris, eademque potest confirmari cælestibus ac mirabilibus signis, quibus tuto innitatur Ecclesiæ judicium, ut luculentissime nos docet Boni Latronis exemplum.

Subtilissime præterea a Nostro exploratur in capite XL. nota jactantiæ & vanagloriæ, de qua sæpe disputandum occurrit in examine Virtutum Servorum Dei, & signanter illorum, qui suorum Superiorum jussu propriam Vitam descripserunt, in qua sua laudabilia gesta enarrarunt, & præterea retulerunt charismata & dona sibi a Deo collata, & eorum, qui saltem ore proprio similia aperuerunt aut Confessariis, aut Sodalibus, aut aliis hominibus. Et quamvis hæc patefacere ex suo genere peccatum non sit, cum constet, & Paulum Gentium Apostolum Gesta sua laudabiliora, necnon suas passiones, atque visiones & Revelationes Domini fuse prædicasse; & Jobum, Virum simplicem ac justum ab ipsoque Deo commendatum, præcipuas Virtutes suas diserte extulisse, idemque alios Sanctos tum recentiores fecisse, absque fumo jactantiæ & vanagloriæ; ita ut propterea recte dixerit Gregorius Magnus lib. 36. *Moral.* cap. 16, *Sæpe contingere, quod sibi justi & injusti habeant verba similia, sed tamen cor longe dissimile*: quia vero cor hominis non patet hominibus, sed soli Deo, qui sincerorum verba a cogitationibus pensat, quique solus novit, an quæ superbe sonant, humili corde proferantur; prudentissime Noster admonet, animadvertenda esse nonnulla, quorum ope, quantum homini fas est, loquentis, aut scribentis intentio patere possit. Et primo quidem, necesse est, ut videatur, quid sit id, quod refertur a Dei Servo, de quo gloriari videtur; si enim gloriaretur de re caduca & fragili, quæ gloria non est digna, vana esset ejus gloriatio ex parte ipsius rei, nec facile excusari posset a labe inanis gloriæ. Secundo, investigari debet, an quis necessitate aut utilitate honesta ductus, bona sua prædicet; nam prudens potest sine noxa seipsum commendare, vel ad depellendam calumniam, vel ad aliorum profectum: idque non solum apud sæculi sapientes receptum probatumque est, ut videri potest apud Plutarchum in Opusculo, cui titulus: *Quomodo quis sine noxa commendare se ipsum queat*. Et apud Mazzonium in *Apologia Dantis* Tom. II. lib 4. cap. 45. & 46. necnon apud Mendoza in *Viridarii* lib. 3. problem. 9. verumetiam idem licitum & honestum censuere Christiani Doctores, quorum omnium nomine S. Gregorius PP. lib. 19. *Moral.* cap. 18. consultissime dixit: *Occultentur ergo studio gratiæ a Deo acceptæ, necessitate publicentur; & eorum occultatio sit custodia propria, eorumque publicatio sit utilitas aliena*. Tertio, diligenter examinandum est, utrum verba eorum, qui de se loquuntur, sobrietatem & modestiam redoleant, coactumque & invitum loquentium animum patefaciant; nam, qui humili corde, nec ex vitio jactantiæ, sed caussa necessitatis vel utilitatis, in sui commendationem erumpit, nonnisi timide & quasi vi adactus id facit; ac plerumque propriæ laudationi vel præmittit vel subjungit quædam verba, quæ vel laudationem ipsam imminuant, vel quam sit ab elatione alienus loquentis animus satis

satis aperte prodant. Egregium hujus rei exemplum Noster desumit ex *Epist.* 2. *ad Corinth.* cap. 11. & 12. atque ex luculenta ejus loci expositione Sancti Joannis Chrysostomi *Serm.* 25. & Sancti Gregorii lib. 17. *Moral.* cap. 7. Quarto, cum, juxta Doctrinam D. Thomæ, etiam appetitus gloriæ propriæ possit esse honestus, si videlicet in debitum finem referatur, puta ad honorem Dei vel proximi salutem; valde circumspecte examinanda sunt verba sese laudantis, an videlicet sint humilia, pudorata, modesta, & ad Dei gloriam, virtutis commendationem, ac proximi utilitatem referibilia: ex abundantia enim humilitatis, quæ latet in corde Justi, os ejus loquitur; & quia cor ipsius Bonorum suorum recordatione non exaltatur, etiam in eorum prolatione humilis invenitur.

Ad calcem hujus Capitis Noster commemorat quædam egregia opera a Dei Servis palam & coram populo facta, quæ excusanda dicit, si idoneis argumentis constet, ad Dei glorificationem ea fuisse ordinata; si enim Bona nobis dantis, qui solus Deus est, gloriam quærimus, etiam publica nostra opera in conspectu illius occulta servamus. Verumtamen nonnisi perfectorum est innoxie hominibus laudabile opus ostendere, & in ipso laudabili opere vel laudem non quærere, vel impensam calcare. Denique, cum plurima occurrant exempla Virorum etiam sanctitate illustrium, qui propria stemmata, & Insignia, & Inscriptiones usurparunt, atque in publicis locis & rebus posuerunt, nempe in Sacro Donario, vel in Ædibus aut Templis a se extructis, Noster, ne illorum imitetur severitatem, qui talia facientes damnant: tenendum esse docet, minus certe laudabile esse similia facere; posse tamen esse honestum & commendatione etiam dignum, si id fiat absque ulla superbiæ, aut ostentationis laude & intentione, si id sobrie fiat, & ut ceteri excitentur ad opera similia facienda, utque perenne extet monumentum patrocinii, quod quis implorat, Sanctorum, in quorum honorem Ædificium construxit.

In Cap. XLI. verba Noster facit de quibusdam extraordinariis actionibus, quæ a speciali Dei impulsu factæ asseruntur. Hic magistraliter docet, primo, qualiter Servi Dei laudabiliter potuerint peccatores reprehendere. Secundo, qua ratione prudenter se gesserint in Hæreticorum conversione. Tertio, quando & quibus circumstantiis honestum fuerit ac laudabile, impactas sibi calumnias, aut modeste repellere, aut patienter dissimulare, sine eo, quod illis jure imputetur, ipsos curam non habuisse de bono nomine, & propriam famam neglexisse. Quarto, an sine Justitiæ violatione, & cum laudabili fervore charitatis, quidam Servi Dei pro delinquentibus, & ad exilium, vel ad mortem damnatis, intercessores facti, pro pœnæ remissione preces suas libenter exhibuerint. Atque ibi quomodo a via perfectionis per hoc non declinaverint, nec cursum justitiæ impedire voluerint, apte pulcreque declarat, egregio loco S. Augustini, *Epist.* 153. alias 54. *ad Macedonium* cap. 1. ubi S. Doctor explicat, quomodo ad Officium Sacerdotale pertineat intervenire pro reis, & quomodo culpæ socius non sit habendus, qui eum vult impunitum, quem scit esse culpæ obnoxium. Verba Augustiniana minime sunt prætermittenda; (Nullo, *inquit*, modo culpas, quas corrigi volumus, approbamus, nec, quod perperam committitur, ideo volumus impunitum esse, quia placet; sed hominem miserantes, facinus autem seu flagitium detestantes, quanto magis nobis displicet vitium, tanto minus volumus inemendatum interire vitiosum, &c. Non est igitur iniquitatis, sed potius humanitatis societate devinctus, qui propterea est criminis persecutor, ut sit hominis liberator. Morum porro corrigendorum nullus alius, quam in hac vita, locus est; nam post hanc quisque id habebit, quod in hac vita sibimet conquisierit. Ideo compellimur humani generis charitate intervenire pro reis, ne istam vitam sic finiant per supplicium, ut, ea finita,

non poſſint finire ſupplicium.) Ad exemplum a Noſtro adductum de famoſo latrone precibus S. Bernardi Abbatis ab imminente morte liberato, & ab ipſo in Monaſterium ſuum recepto, hoc monere voluimus pro filiali erga Patrem noſtrum Sanctum Felicem de Valois devotione, nempe, illam pro præfato latrone exoraſſe, & Avunculo ſuo Theobaldo futuram Viri ſanctimoniam prædixiſſe, juxta quod canitur in *Sequentia Officii proprii*, ejuſdem Sancti: *Adhuc puer prophetavit, & latronem indicavit, Sanctum fore moribus.*

Quinto, enucleate explicat, an aliquo defectu notari poſſint illi Servi Dei, qui alicui Inſtituto Regulari nomen dederunt, ſi ad aliam Religionem tranſitum fecerunt, vel ſi aliquando promtam Superiorum mandatis obedientiam non præſtiterunt; vel ſi Inſtitutum, cui nomen dederunt, adeo laudibus extulerunt, ut illud ceteris dixerint præferendum. Pro ſingulorum dubiorum ſolida reſolutione habes hic uberrimam ac ſelectiſſimam doctrinæ & exemplorum copiam.

Sexto, an & qua ratione pugnet cum heroica paupertate Servorum Dei Regularium habere peculium? Ubi noſter obſervat, licet debitis circumſtantiis non ſit vetitus aut illicitus bonus peculii uſus in Regularibus, tamen Sanctitatis argumentum in Dei Servo Regulari non eſſe deſumendum a peculio & ejus uſu, ſed ex heroicis Virtutum actibus, quorum fulgor non obruitur minori excellentia ac perfectione alicujus particularis virtutis. In fine ſapienter monet, ab una Charitatis radice mores ſpecie diverſiſſimos floruiſſe; & alios quidem Viros Sanctos uno bono fine munditias neglexiſſe & deteſtatos eſſe; alios decentem cultum & ornatum altero bono fine affectaſſe: illos ab Optimatum menſa & confortio abhorruiſſe, iſtos Magnatibus epulas etiam præparaſſe: quæ actiones, etſi contrariæ videantur, in una eademque finis & intentionis bonitate quaſi amicabiliter uniuntur. Cetera hujus Tomi inviti præterimus, ne in immenſum creſcat Oratio, ſi fulgentes per ſingula folia gemmas colligere, & hic exhibere conemur.

Quartus præclariſſimi Operis Tomus, ſeu Liber ejus quartus, in duas partes commode dividitur, & in priori quæ Capita XXXIII. complectitur, copioſe prorſuſque eruditiſſime Noſter differit De Miraculis & Miraculorum generibus: De Cauſa efficiente Miraculorum: De patratione Miraculorum quoad malos Angelos, Infideles, Hæreticos, & Anti-Chriſtum: De Cauſa finali miraculorum, & de differentiis inter vera & falſa Miracula; ubi Lector habet plura plane ſelecta, ſolida, curioſa & utiliſſima pro rite diſcernendis ſinceris Theologiciſque Miraculis a præſtigioſis ſignis arte aut malo dolo patratis, & ab effectibus mirabilibus, naturæ vires nequaquam excedentibus: De Miraculorum neceſſitate in Cauſis Beatificationis & Canonizationis, deque eorumdem numero & qualitate, pro eiſdem cauſis requiſita: De diviſione Miraculi in illud, quod vires totius naturæ tam viſibilis quam inviſibilis ſuperat, & in illud, quod tantum excedit vires naturæ viſibilis. Noſter obſervat, duo hæc Miraculorum genera, diſerte memorari in *Inſtructione Paſtorali* Domini Archiepiſcopi Senonenſis, Pariſiis edita an. 1734. pag. 20. & in *Epiſtola*, quæ octava numeratur inter Theologicas, cujuſdam Eruditi Galli. Noſter libenter admittit utriuſque generis Miracula eſſe vere ac proprie Miracula, licet fateatur, illud eſſe majus, quod excedit vires totius naturæ creatæ, ſive viſibilis ſive inviſibilis. Ceterum, quæ ſolum naturæ corporeæ & viſibilis vires ſuperant miracula, adeo Noſtro videntur propria, ut cenſeat, ea recipi debere in judicio Beatificationis & Canonizationis, cum inſolita, inquit, ſint & admiranda, & a Deo procedant, qui ſicuti cohibet naturalem malorum Angelorum Virtutem, ut in hominis & Univerſi perniciem abutantur, ita Angelis bonis mandat, ut in ſui gloriam, hominumque utilitatem aliqua faciant, quæ propriam naturalem virtutem non ex-

excedant, licet excedant vires naturæ corporeæ ac ſenſibilis. Nec refragari audemus Sapientiſſimi Viri judicio, quamvis illud minus forte conſentaneum Scholaſticorum notionibus videri poſſit Theologica in Scholis verſantibus. Certe, quæ Angeli boni propria naturali virtute efficiant, licet ea videantur prorſus mirabilia, vereque excedant facultatem totius naturæ corporeæ, vera eſſe ac propria Miracula in rigore Theologico loquendo, fortaſſis non omnes fatebuntur: tamen ejuſmodi ea eſſe in vero aliquo ſenſu, pro præſenti materia minime improprio, nos lubentiſſime concedimus, omninoque ſapienter dictum exiſtimamus: *Dum vero conſtat, aliquod Miraculum Dei juſſu, licet Angelorum miniſterio, patratum fuiſſe, nihil ad Religionem, utrum vel ſupernaturali poteſtate, vel naturali, quam acceperunt, illud ediderint.*

Notatu dignum eſt, quod Noſter hic obſervat, nempe ex hac Miraculorum diſtinctione, quod videlicet, aliqua excedant vires totius naturæ creatæ, & alia excedant vires naturæ tantum viſibilis & corporeæ, nullum inferri præjudicium Miraculis a Chriſto Domino patratis, cum plura patraverit abſque dubio excedentia vires totius naturæ creatæ: nec ratio ferat, ut ex Miraculis Chriſti minus decretoriis Divinitatem in aliis ejus Miraculis elucentem inficiemur.

Si vero ex admiſſa doctrina quis inferat, etiam malos Angelos, etſi non poſſint excellentiora Miracula facere, ea ſcilicet, quæ ſuperant Vires totius naturæ creatæ, ſaltim poſſe patrare Miracula, ſed tamen vera & propria, illa videlicet quæ excedunt tantum vires naturæ corporeæ ac viſibilis; quandoquidem & ipſi virtute naturali pollent, qua poſſint juſſi vel permiſſi a Deo ſimilia iis facere, quæ propria naturali virtute præſtare poſſunt Angeli boni, nempe turbines ac procellas excitare, pluvias repente emittere, cæcitate turbas hominum percutere, peſtem mortiferam inducere, brutorum linguas articulate movere, ignem e cælo jaculari, ut prætereamus innumera alia viſibilis naturæ facultatem prorſus excedentia, quæ ſi naturali virtute fieri poſſint, æque bene præſtari poſſe videntur tam malorum quam bonorum Angelorum virtute ac potentia naturali. Si, inquam, quis ex ſuperioribus colligat, pares eſſe Angelos bonos & malos in ordine ad patrationem Miraculorum, vires tantum naturæ corporeæ excedentium, hoc Noſter omnino inficiabitur, cum libenter ſectetur Doctrinam S. Thomæ aſſerentis 1. *part. quæſt.* 114. *art.* 4. vera a Dæmonibus propria virtute edi Miracula non poſſe, cum Miraculum proprie ſit illud, quod fit præter ordinem totius naturæ creatæ, ſub quo ordine omnis natura creata continetur; poſſe tamen a malis Angelis aliqua fieri, quæ humanam facultatem & conſiderationem excedunt, & ſic quæ large & improprie Miracula dici poſſunt. Laudetque præterea locum ejuſdem S. Doctoris in *QQ. diſputatis*, *quæſt. 6. De Miraculis*, *art.* 5. ubi docet, quod ſicuti Angeli boni per gratiam aliquid poſſunt ultra naturalem virtutem, ita Angeli mali minus poſſunt ex Divina Providentia eos reprimente, quam poſſent ſecundum virtutem naturalem; & quod quædam non poſſunt, etiam ſi agere permittantur, quia naturæ modus eis a Deo præſtitus hoc non permittit: & concludit, quod idcirco ipſi vera miracula facere non poſſunt, cum nulla detur eis a Deo poteſtas quoad illa, quæ ſunt ſupra facultatem naturæ. Hoc unum diſſimulare non poſſumus, nempe Noſtrum quadamtenus a doctrina D. Thomæ, vel ſaltim a modo ejus loquendi diſcedere in hoc, quod vera agnoſcit Miracula, quæ vires totius naturæ creatæ non excedant; cum tamen Angelicus Doctor quæ ejuſmodi ſunt Miracula, non videatur appellare niſi Miracula large & improprie dicta. Nihilominus magnum eſſe diſcrimen malos inter ac bonos Angelos etiam in ordine ad patrationem hujus generis Miraculorum, ſive hæc talia dicenda ſint ſtricte ac proprie, ſive ſolum improprie

prie ac large, ſatis commode, dilucide & efficaciter Noſter probare & ſuadere conatur cap. 3. cujus ne unum quidem verbum prætereundum duximus. Igitur, cum ſapientiſſimus Pater adduxiſſet Doctrinam Ven. Servi Dei Cardin. Bellarmini, lib. 3. *De amiſſione gratiæ, & ſtatu peccati*, cap. 3. ajentis, quod, tametſi Dæmonis locutio per Serpentem fuerit aliquid excedens vires & facultatem naturæ corporeæ & ſenſibilis, Miraculum dici non poteſt ob defectum circumſtantiarum utilitatis & honeſti finis; immediate ſubjunxit: (Uno verbo, nec Angelus bonus, nec Angelus malus ſua naturali virtute poſſunt Miracula facere, quæ excedant vires & facultatem cujuſcumque naturæ creatæ. Angelus bonus naturalem & integram habet facultatem plura faciendi, quæ excedant vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ, & cum obſequens Deo ea utatur, ſi id, quod efficit ſupra vires & facultatem naturæ corporeæ & viſibilis, eſt arduum, inſolitum, & ab unoquoque admirandum, hæc utique claſſi Miraculorum minorum, ſed quæ vera ſunt Miracula, erit adſcribendum; & potiſſimum, cum Efficacia, Duratio, Utilitas, Modus & Finis in eo nunquam deſint; hujuſque effectio Miraculi, uti quoque ſupra dictum eſt, erit in Deum referenda, tamquam in cauſam efficientem principalem Miraculorum, qui Angelo ſibi obſequenti imperavit, ut ſua naturali facultate, vires & facultatem naturæ corporeæ & viſibilis excedente, uteretur. Angelus malus ſua naturali virtute plura facere poſſet, quæ excederent vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ ad inſtar Angeli boni. At, cum Deus ei interdixerit in pœnam peccati, & ne ob ſuam malitiam totum Mundum perderet, prædicta utii facultate, neceſſe eſt, interdictum relaxari, ut ea uti valeat; cum autem relaxato interdicto, & effectis a Dæmone nonnullis excedentibus vires naturæ viſibilis & corporeæ, ſemper in eis deficiant veri Miraculi characteres, modo recenſiti, & infra latius referendi, hinc eſt, quod effecta vera Miracula nunquam dici poterunt, & etiam locus erit præſumtioni, quod facta fuerint per modum artis, quæ obſtat Miraculo. Miracula enim ſunt teſtimonium Divinæ Virtutis & Veritatis, & Divinam Bonitatem non decet ea Dæmoni committere juxta Doctrinam D. Thomæ in *QQ. diſputatis, quæſt. 6. De Miraculis, art.* 5. ubi propoſita quæſtione: *Utrum etiam Dæmones operentur ad Miracula facienda;* reſpondet id fieri non poſſe: *Quia cum operatio miraculoſa ſit quoddam Divinum teſtimonium, indicativum Divinæ Virtutis & Veritatis; ſi Dæmonibus, quorum eſt tota voluntas ad malum, aliqua poteſtas daretur faciendi Miracula, Deus falſitatis eorum teſtis exiſteret, quod Divinam Bonitatem non decet:* Cumque immediate S. Doctor nonnullas referat operationes a Dæmone factas, quæ Miraculo adſcribi poſſent, tandem concludit: *Neutra tamen operatio eſt miraculoſa, ſed eſt per modum artis, ut ſupra diximus: & ideo ſimpliciter dicitur quod per Dæmones vera Miracula fieri non poſſunt.*

Quod ſi dicatur, Doctrinam mox relatam D. Thomæ loqui de Miraculis, quæ excedunt vires & facultatem totius naturæ creatæ; item, Utilitatem, Modum, Finem & ceteras circumſtantias quæ verum a falſo Miraculo ſecernunt, poſſe etiam concurrere in his, quæ a Dæmone ſua fiunt naturali virtute ſupra vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ, ſi Deus videlicet interdictum relaxet, eique mandet, ut prædicta efficiat; & demum, præter allata, tot alia exſtare a Dæmone effecta ſupra vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ, ut impoſſibile quodammodo videatur, ab unoquoque eorum veri Miraculi ideam avertere; reſpondemus, nos non invitos admittere, allegatum Textum D. Thomæ loqui de Miraculis, quæ excedunt vires totius naturæ, Deo authore, Dæmonique mandante, ut hæc & alia efficiat ſupra vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ, poſſe in ſic effectis adeſſe circumſtantias, quæ verum a falſo Miraculo ſecernant; alia multa, præter allata, adeſſe a Dæmone facta ſupra vires & facultatem naturæ viſibilis & coporeæ, ſed hiſce minime obſtantibus, contendimus, verum Miraculum ſua naturali virtute a Dæmone fieri non poſſe, ſive ſermo ſit de Miraculo excedente vires totius naturæ, ſive de Miraculo excedente tantum vires naturæ viſibilis & corporeæ.

Dictum eſt, nos non invitos admittere, Doctrinam D. Thomæ procedere in Miraculis, quæ excedunt vires totius naturæ creatæ, ſed, hoc minime obſtante, non poſſe a Dæmone fieri ſua naturali virtute verum Miraculum, excedens tantum vires naturæ viſibilis & corporeæ: cum enim D. Thomas doceat, non poſſe a Dæmone fieri verum Miraculum, excedens vires totius naturæ creatæ, ne Deus falſitatis Dæmonis teſtis ſit, & hæc eadem ratio ſibi quoque vindicet locum in vero Miraculo, licet excedente tantum vires naturæ viſibilis & corporeæ, ſuo marte ſequitur, a Dæmone ſua virtute naturali verum hujuſce generis Miraculum fieri non poſſe, etiamſi admittatur, Doctrinam D Thomæ loqui de Miraculis alterius generis, ejus videlicet, quod excedit vires totius naturæ creatæ. Non poſſunt Angeli ſiſtere Cælum, vel contrario motu celerius tardiuſve ipſum movere, quam ſecundum inclinationem naturalem movetur, aut Stellam Cælo deducere: id enim poſtulat connexio & ordo Univerſi ſemel a Deo inſtitutus, quem nulla cauſa particularis immutare valet, juxta Doct. D. Thomæ de *Potent. quæſt. 6. art.* 8. *Opuſc.* 10. *art.* 16. & *Opuſc.* 11. *art.* 5. quam late exornant Victoria *Relect.* 12. *De Art. Magic. n.* 33. Eſtius *lib.* 2. *Sentent. diſt.* 7. §. 16. *verſ. Quintum:* Poſſunt tamen ſua naturali virtute Angeli, etiam mali, ignem ex ſuperiori aeris parte demittere, quo multa conſumantur; poſſunt vehementes & turbulentos ventos immittere, qui magna diruant Ædificia, unde *Job.* 1. legitur: *Ignis Dei cecidit e Cælo, & tactas oves puerosque conſumſit, &c. Repente ventus vehemens irruit a regione deſerti, & concuſſit quatuor angulos domus:* pluribus proſequitur Caſtald. *de Poteſt. Angel. Tom.* 1. *diſp.* 1. *quæſt. unic. art.* 5. *num.* 15. unde videmus, Eccleſiam in ſuis precibus Deum exorare, ne prædicta ſinat, a Dæmone fieri. Ignis ergo de Cælo demiſſio, quæ fiat Angeli nutu aut virtute, Miraculum eſt, non quidem excedens facultatem totius naturæ creatæ, ſed excedens facultatem tantum naturæ viſibilis & corporeæ; cumque ignis de Cælo demiſſio, orante Elia, facta ſit, & voraverit holocauſtum, & ligna, & lapides, nec ea facta ſit, fruſtra clamantibus Prophetis Baal, in eo videlicet rerum eventu, in quo agebatur de veri Dei cultu, & in quo, ſi ad preces falſorum prophetarum cecidiſſet, Deus falſitatis teſtis fuiſſet, ut habetur lib. 3. *Regum* cap. 18. ex his infertur, verum a Dæmone Miraculum fieri non poſſe, etiam ſi ſermo ſit de Miraculo excedente tantum vires naturæ viſibilis & corporeæ, & D. Thomæ Doctrinam loquentem de veris Miraculis excedentibus vires totius naturæ creatæ procedere etiam in veris Miraculis excedentibus tantum vires naturæ viſibilis & corporeæ, quemadmodum ponderato hoc exemplo, bene adnotavit Pater Putignanus *part. I. De redivivo ſanguine Sancti Januarii*, cap. 3. n. 19.)

Hæc profecto ſunt profunde excogitata & diſerte expoſita; atque ex iis ſemper ſubſiſtere videtur, verum a Dæmone non poſſe ſua naturali virtute fieri Miraculum, etſi tantum excedens vires & facultatem naturæ viſibilis & corporeæ; quippe, uti Noſter prudenter obſervat, de ſingulis effectis admirandis virtute naturali Dæmonis, etiam Deo mandante, productis, verificantur quæ Eſtius, a Noſtro ſæpius laudatus, in lib. 2. *Sentent. diſt.* 7. §. 19. inſinuat loquendo de falſis Miraculis: (Falſa Miracula, aut ſolam habent admirationem, aut humanæ curioſitati ſerviunt, aut talia ſunt, quibus tantum nocetur hominibus, aut, ſi prodeſſe videantur, hactenus tantum id faciunt, quia eorum authores Dæmones a nocumento deſiſtunt, vel pro qualicumque beneficio

corporali, cujus tamen naturales cauſæ poſſent a ſagacioribus inveniri, graviſſima ſuperſtitione & impietate animas obligant. Quæ omnia contrario modo reperiuntur in Miraculis veris, quæ a Chriſto & Miniſtris ejus, Prophetis & Apoſtolis facta legimus:) Quid autem Dæmones poſſint per naturam, nec poſſint per prohibitionem, & quid per ipſius naturæ ſuæ conditionem facere non ſinantur, homini explorare difficile eſt, imo vero impoſſibile, niſi per illud Donum Dei, quod Apoſtolus commemorat dicens: *Alii dijudicatio ſpirituum*, ut ex Auguſtino, & cum Auguſtino, cujus hæc ſunt verba in lib. 3. *de Trinit.* cap. 9. ſobria utique ſapientia Noſter declarat.

Poſtquam Noſter accuratiſſime pleniſſime diſſeruit de natura & generibus Miraculorum, deque eorum cauſis, Finali & Efficientibus, ſermonem convertit ad tractationem de miraculoſis ſanationibus a morbis & infirmitatibus: de quo quidem argumento, mirum profecto eſt, quanta doctrinæ copia ex abditis Philoſophiæ, Medicinæ ac Theologiæ eruta, quamque ſelecta eruditione exactaque criſi diſputet. Videtur ſane nihil hactenus in lucem editum ſive luculentius ſive eruditius præſenti Tractatu, in quo recto ordine ac perſpicuo ſtylo ſelectiſſima quæque cumulantur, quæ ab Illuſtrioribus cujuſvis Facultatis Scriptoribus ſparſim traduntur. Primum ergo in octavo hujus primæ partis capite agit de miraculoſa ſanatione in genere, eaque requiſita præſcribit, quæ concurrere debent ad hoc, ut ſanatio morbi miraculoſa cenſeatur. Ex requiſitis autem ab eo enumeratis primum eſt, ut morbus ſit gravis; & vel impoſſibilis vel curatu difficilis: ſecundum, ut morbus, qui depellitur, non ſit in ultima parte ſtatus, ita ut non multo poſt declinare deberet: tertium, quod nulla fuerint adhibita medicamenta, vel, ſi fuerunt adhibita, certum ſit, ea non profuiſſe: quartum, quod ſanatio ſit ſubita & inſtantanea: quintum, ut ſanatio ſit perfecta, non manca, aut conciſa: ſextum, ut nulla notabilis evacuatio ſeu criſis præcedat temporibus debitis & cum cauſa: ultimum, ut recidiva, ſublato morbo, non contingat. Addit Gaſpar de Reyes *in Elyſio*, *quæſt.* 24. *n.* 1. etiam requiri ad miraculoſam ſanationem, quod potiſſimum ægrorum ſanitas, non in corpore tantum, ſed etiam in anima appareat: quod Noſter merito non admittit, cum hoc proprium fuiſſe videatur Miraculorum a Chriſto Domino patratorum, qui per hoc maxime Divinitatem ſuam patefecit, quod ejus virtus media corporum ſanatione, etiam animas immutaret, eiſque medelam afferret, juxta Doctrinam D. Thomæ 3. *part. quæſt.* 44. *art.* 3. *ad* 3. Singula præfata requiſita ſingillatim hic exponuntur, & peritiſſimorum Medicorum judicio confirmantur. Diligenter notanda ſunt, quæ circa quartum requiſitum, quod videlicet ſanatio miraculoſa ſit inſtantanea, prudentiſſime Noſter obſervat. Cum enim retuliſſet, antiquiores Canoniſtas, Archidiaconum in *Can. Nec mirum*, 26. *quæſt.* 5. Martinum Laudenſem in *Tract. De Canoniz. Sanctor.* Troilum Malvetium in ſimili *Tractatu*, Caſtellanum de Fara, Pavinum & alios, amplexos fuiſſe ſententiam, quæ in Miraculo non expoſcit ſubitam & inſtantaneam ſanationem, eo maxime quod conſtare crediderint, nonnulla Miracula Veteris & Novi Teſtamenti non fuiſſe facta ſubito & in inſtanti; poſteaque ſubjeciſſet contrariam eorum opinionem, qui cenſent, derogari Miraculi quidditati, ſi ſanatio in tempore fiat, etiam ſi cetera requiſita concurrant; tandem concludit, quod hodie ceſſare videtur quæcumque difficultas, necnon poſſe conciliari opiniones hinc inde pugnantes, aſſerendo, inſtantaneitatem non requiri neceſſario in Miraculis primi & ſecundi generis, ſed omnino eſſe neceſſariam in miraculis tertii generis, & ſic ut plurimum in ſanationibus ab infirmitatibus, cum ut plurimum Miraculum in his contingens conſiſtat tantum in modo. Addit ſapientiſſimus Cardinalis, hanc diſtinctionem omnino tenere Sacr. Rit. Congregationem, & quidem tanto cum rigore, ut aliquando abſtinuerit a recenſendo

ſendo inter Miracula nonnullas ſanationes, in quibus Medici aut teſtes aſſerebant, ægrum poſt invocationem Servi Dei aut Beati cœpiſſe melius ſe habere, & perfectam deinde ſanitatem conſecutum fuiſſe. Et quamvis Noſtrum minime latuerit, etiam in quibuſdam Bullis Canonizationis, & ſignanter in illis S. Thomæ de Aquino, & S. Ignatii, Sanationes quaſdam a Summis PP. commendari, quæ inſtantaneæ fuiſſe non videntur, ſiquidem his verbis ab ipſis exprimuntur: *Cæpit tunc linguam movere, meliorari & convalere, ac brevi temporis intervallo curatus perfecte fuit.* Item: *Statim melius ſe habuit, depulſuſque eſt morbus obſtructionis & hydropiſis, ut intra tres vel quatuor dies detumuerit venter, & exinde ille bene ſe habuerit, &c.* non propterea recedendum eſſe putat a præjacta de inſtantaneitate ſententia; nec ipſi lubet indagare, an ſanationes in prædictis Bullis relatæ fuerint Miraculi tertii & ſecundi generis, & an illis innixum vere fuerit Decretum Canonizationis. Ceterum, venia Sapientiſſimi mei Domini, ſatis aperte conſtare videtur, niſi nimium fallor, quod ſanatio obſtructione & hydropiſi laborantis, ſi miraculoſa eſt, non ſecundi, ſed tertii generis Miraculum ſit. Utut res ſe habeat, praxis S. Congregationis tutiorem partem elegit, quæ in re adeo gravi omnino eſt amplectenda. Nihilominus, cum de inſtantanea ſanatione mentio fit, ſermonem non eſſe de mathematico, ſed de morali ac ſenſibili temporis inſtanti, optime Noſter obſervat, licet ſimul Peritos Judiceſque admoneat, ad pronuntiandum pro inſtantaneitate, ſeu pro ſubita ſanatione, curent accuratiſſime obſervare, an in eo temporis ſpatio ſanatio advenerit, in quo per naturæ vires aut artis auxilia contingere minime poſſet. Solicite quoque Teſtium verba penſanda ſunt, nam cum ii non ſatis proprie ſæpius loquantur, poſſunt verbis minus dicere, quam per illa vellent ſignificare, nec raro *melioritionis* verbo utuntur, cum dicere intendunt, ægrum a morbo protinus fuiſſe liberatum. Rem ita contigiſſe in Cauſa S. Franciſci Solani, teſtatur Eminentiſſimus Scriptor, eo tempore quo diſcutiebatur, Fidei Promotor. Quoniam vero contingere poteſt, & de facto non raro contingit, ut poſt fuſas ſemel & iterum preces ſanatio illico non ſequatur, Deo ſic diſponente, ut durante neceſſitate, & dilato beneficio, infirmus majori fide, ſpe & devotione inflammetur, uti adnotavit Garzias de Caralaps *De Canonizat. in Digreſſ. de Miracul.* §. 23. in hoc rerum themate Noſtro omnino probatur ſententia Cardinalis de Lauræa, aſſerentis, miraculoſæ ſanationi neutiquam officere, quod non in prima invocatione, ſed in poſtrema eventus accidat, quia id provenire poterit, vel ex defectu fidei aut fiduciæ in patiente aut invocante; vel ex Dei providentia exigente majorem diſpoſitionem in patiente, vel probante illius patientiam. Quod uterque doctiſſimus Cardinalis intelligi vult, quando inter primas & ſubſequentes preces, quibus ſanatio inſtantanea impetratur, nulla remedia fuerunt adhibita, nec ullum ſanitatis initium apparuit; ſi namque poſt primas non exauditas preces æger ab invocatione deſiſtat, ſeque ad remedia naturalia convertat, poſt quorum applicationem aliquod ſanitatis initium appareat, cui tandem perfecta ſanatio ſuccedat; in his circumſtantiis ſanatio non erit inter Miracula recenſenda ex defectu inſtantaneitatis; ſiquidem non infundate dubitari poteſt, an ſanatio adſcribenda ſit naturæ viribus, aut efficaciæ remediorum. Quamvis enim fieri poſſet, ut etiam in prædictis circumſtantiis ſanatio miraculoſe proveniat, nec ullam terminorum implicationem involvat, quod vere ſit miraculoſa ſanatio, quæ non contingit in temporis momento; ad ferendum tamen de Miraculo judicium, non ſufficit, quod illud fieri potuerit, ſed requiritur, quod factum eſſe probetur.

Circa quintum requiſitum, quod videlicet ſanatio debeat eſſe perfecta, non manca aut conciſa, ita ut poſt morbi curationem miraculoſam, nulla morbum conſequentia remaneant, Noſter, lauda-

tis aliorum ſententiis, ſenſum ſuum variis aſſertionibus exponit. Primo igitur aſſerit, ſi agatur de Miraculo tertii generis, obſtare perfectioni ſanitatis, virium laſſitudinem, & ægri imbecillitatem remanentem; idemque dicendum eſſe, ſi depulſo morbo, adhuc perſeverent graviora morbi ſymtomata, ut inappetentia, languor, debilitas. Secundo, non eſſe contra rationem Miraculi, ſi ablato repente morbo, & depulſa in inſtanti omni ejus malitia, adhuc ſuperſint leviores quædam ægritudinis reliquiæ, cum quibus homo abſolute bene ſe habet, bonaque perfruitur valetudine, cui certe non officiunt vulnerum cicatrices aut labia, & ſi quæ ſunt ſimilia. Tertio, debilitatem virium, quæ, depulſo morbo, ſupereſt, non obſtare approbationi Miraculi, cum Miraculum eſt ſecundi generis. Atque de hoc genere Miraculorum Noſter exiſtimat, loqui Scriptores illos, qui indiſtincte aſſerunt, ſanationi miraculoſæ non obſtare, ſi repentinæ ceſſationi morbi non ſequatur ſubita ceſſatio omnium morbi ſymtomatum, & præcipue imbecillitatis virium. Diſcriminis ratio eſſe poteſt, quod in Miraculo ſecundi generis ipſa morbi ceſſatio ſecundum ſe, & independenter ab eo, quod remaneant vel non, morbi ſymtomata, naturæ viribus aut artis remediis haberi non poſſit: proindeque ſemel ac conſtet de principalis morbi ablatione, etiamſi cetera deficiant, de Miraculo dubitari nequit. Etenim reſurrectio mortui, quæ miraculum eſt ſecundi generis, ſemper cenſenda eſt miraculoſa, etiamſi mortuus reſurgat in corpore non ſano. E contra, cum ſanatio a morbo, quæ ad tertium Miraculorum genus pertinet, abſolute induci poſſit per artis remedia naturæ viribus adjuta, totaque Miraculi ratio in modo ſanationis conſiſtat; nequit modus iſte probari ſupernaturalis ac miraculoſus, niſi ægrum in priſtinum ſtatum repente reſtituerit, perinde ac ſi numquam morboſus fuiſſet. Quarto, ſi ſermo ſit de ægro variis morbis & ab invicem ſeparabilibus laborante, non eſſe contra rationem miraculoſæ liberationis ab uno morbo, quod alio vel aliis morbis laborare ſinatur. Aſſertionem ſuam Noſter deſumit ex D. Auguſt. lib. 22. *De civit. Dei* cap. 18. & ex S. Gregor. Turon. de *Miracul. S. Martin.* lib. 2. cap. 3. Auguſtinus enim refert, hominem a Dæmonis obſeſſione miraculoſe liberatum, qui tamen non tunc ſed poſtea, cum oculum in maxillam fuſum jam tunc eo tempore habuiſſet, novo & ſeparato Miraculo, oculi ſanationem obtinuit. Gregorius vero narrat, fœminam quandam retortos ad crura pedes habuiſſe, ſimulque oculorum lumine caruiſſe, ipſaque delata ad pedes S. Martini, ſtatim laxata fuiſſe fila nervorum arentium, oculorum lumine non recepto; & poſt duos annos accedentem ad ejuſdem Sancti ſepulchrum, oculorum lumen recepiſſe. Et lib. 4. cap. 19. mentionem facit hominis cæci ac paralytici, qui uno anno membrorum directionem accepit, & nonniſi ſequenti potentiam viſivam miraculoſe recuperavit. Unde loquendo etiam de Miraculis Chriſti Domini, quæ in proprio genere perfectiſſima fuere, adhuc conſtare non videtur, quod quotieſcumque cæcum v. gr. illuminavit, ab aliis quoque, ſi quos cœcus patiebatur, morbis ſimul liberaverit. Forte enim, viſum ei perfectiſſimum reſtituit, & morboſum corporis habitum minime ſolvit.

Quinto, quanquam plurimorum opinio teneat, mancam eſſe & imperfectam ſanationem, ſi cum dolore contingat, & idcirco non cenſeri miraculoſam, Noſter, qui non ſeveriora, ſed veriora ſectatur, hujuſmodi opinionem minime amplectitur, quinimmo validis argumentis, atque idoneis teſtimoniis, ipſaque Sacrorum Rituum Congregationis praxi demonſtrat, ſanationem cum dolore contingentem, ſi cetera ad Miraculum requiſita adſint, a Miraculorum claſſe arceri non debere; tum quia vel ipſe Dominus Dæmoniacum liberavit, qui multa paſſus eſt in ipſo actu liberationis; tum quia dolor in patiente nihil conferre poteſt ad repentinam morbi ſolutionem, ideoque nec impedire vel quoquomodo tollere ra-

rationem Miraculi. Nec obſtat, quod Regula deſumenda ſit non ex iis, quæ raro, ſed quæ plerumque contingunt; nam licet plures inveniantur ſanationes ſine dolore contingentes, fortaſſe paucæ non ſunt, quæ cum dolore contigiſſe narrantur. Utut ſit, cum rationem Miraculi dolor non deſtruat, & ad illam quaſi impertinenter ſe habeat, nihil juvat ad pronuntiandum tuto de Miraculo, an dolor in miraculoſis ſanationibus frequenter vel raro occurrat; ſat eſt enim ad Miraculi eſſentiam productio ſanationis ſub illis circumſtantiis, in quibus neque a natura, neque ab arte ſperari poſſet. Sexto, poſſe contingere, ut quis ab uno morbo miraculoſe liberetur, cui tamen alius ſuccedat. Contrarium docuit Zacchias in *QQ. Medico-Legalibus, Tom.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 9. *& ſeqq.* idemque tenuit Pignatelli *tom.* 15. *Conſultat.* 16. *num.* 10. putans, quod metaſtaſis de uno morbo in alium etſi leviorem minime ſit habenda pro miraculoſa. Sed vera eſt Noſtri ſententia, cum ſanatio ab uno morbo, a quo liberari infirmus exoravit, repente conſurgit; tota enim ratio Miraculi ſalvatur in hac repentina liberatione, nec impeditur per ſubrogationem alterius morbi, ad quem non ſe extendit limitata ægri petitio. Præſertim, quia poteſt eſſe valde utile ægrotanti, eique ad ſalutem, animæ maxime expedire, ut ita ab uno morbo liberetur, ut integram valetudinem non conſequatur. Unde bene laudatus Zacchias metaſtaſim miraculoſam agnoſcit, cum hæc contingit poſt invocationem alicujus Servi Dei vel Beati, in qua aliquis peteret, ut morbus, quo affligitur recedat, & alius ſuccedat.

Sextum Miraculi requiſitum ex doctrina Medicorum de criſibus a Noſtro dilucide explicatur, eſtque cuique obvium, ſanationes, non miraculoſas, ſed naturales eſſe cenſendas, quoties adſunt naturales ac ſenſibiles cauſæ, quibus rationabiliter adſcribi poſſint. Non ita in promtu eſt ratio ultimi requiſiti, ut nempe morbus ita deficiat, ut non amplius redeat. Videtur enim non eſſe contra rationem miraculi, quod ſanatus, per aliquod accidens culpabile & inordinatum, etiam de proximo in eundem morbum incidat. Videtur etiam minime repugnare, quod ſanatio miraculoſa ex Divina diſpoſitione ſit momentanea, & parum duratura. Rurſus videtur, non ſatis percipi poſſe, cur de eſſentia ſanationis miraculoſæ ſit, quod ſublato morbo, recidiva non contingat; ut contendit Gaſpar de Reyes, & alii poſt ipſum docent: niſi forte, cum recidiva a Medicis dicatur morbus factus ex reliquiis præcedentis morbi jam prætergreſſi, & hujuſmodi reliquiæ non ſuperſint ex miraculoſa ſanatione; inde inferatur, quod ſanatio morbi, cui recidiva ſucceſſit, miraculoſa eſſe non potuit, quandoquidem conſtat illam perfectam non fuiſſe. Ceterum, cum Noſtri ſcopus ſit, non tam naturas rerum in ſe ipſis explorare, quam ad recte & tuto de rebus judicandum legentes dirigere ac inſtruere, miſſis Phyſicorum ſpeculationibus, crebro quoque fallacibus, examen ſuum reſtringit ad modicum tempus, quod interceſſit inter primam & ſecundam ſanationem, una cum concurſu novæ cauſæ. In cujus facti contingentia cenſemus (ait vir prudentiſſimus) ſtricte admodum procedendum eſſe in approbandis ſimilibus ſanationibus tamquam miraculoſis; licet enim tales in ſe & coram Deo eſſe poſſint, tales tamen non apparent coram Eccleſia, quæ judicat de externis, & ſaltim locus eſt dubitationi, an fuerint naturales, quod ſatis eſt pro excludenda Miraculi approbatione. Addimus (multa cum circumſpectione ſubjungit) magna quoque cum cautela eſſe procedendum, etiamſi pro adſtruendo Miraculo, in medium afferatur nova morbi cauſa, cum ea ſemper in promtu eſſe poſſit; offenſio enim aeris craſſioris, aut frigidioris, aut calidioris ſuperveniens poſt primam ſanationem, vel etiam levis animi afflictio accedens, & prava aliqua victus ratio juxta Medicos eſſe poſſunt cauſa recidivæ. Quapropter, ſi, probatis rigoroſe extremis primæ miraculoſæ ſanationis, Fidei Promotor

opponat recidivam, & Poſtulatores, ut ſatisfaciant animadverſioni novæ cauſæ morbi ſeu recidivæ innitantur, ſolertiſſima diligentia opus eſt, ut videatur de veritate & viribus novæ cauſæ, & an morbus ſuperveniens ſit potius novæ cauſæ attribuendus, quam cauſæ veteri ſeu inſenſibilibus primi morbi reliquiis, quæ adhuc permanſiſſent. Si tamen conſtet, ad majorem Dei gloriam eſſe referendum, quod morbus redierit, vel quod æger nonniſi ad breve tempus ab eo liberari deprecatus eſt, in hac vel ſimili hypotheſi difficultas pene omnis ceſſabit, & de veritate miraculoſæ ſanationis poterit tuto pronuntiari. Namque ille profecto miraculoſe ſanatus fuit, cui poſt reſtitutam ſanitatem Dominus dixit: *Vade, & noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*. Ex hoc enim liquet, quod etiam miraculoſe ſanatus, ob hoc ipſum quod miraculoſe ſanatus fuit, non ſolum in ſimilem vel in eundem, verumetiam in pejorem morbum paulo poſt poteſt incidere, propter novam cauſam moralem, de qua, ſi certis documentis conſtet, vix dubitandum eſt, quod prior ſanatio fuerit miraculoſa. Illuſtre eſt exemplum a Noſtro laudatum de filio Valentis Imperatoris, qui ad præſentiam Magni Baſilii convaluit, eoque recedente, vocatiſque hæreticis ad eum viſendum, rurſus in morbum incidit, & tandem e vita exceſſit. Neque ullus, opinor, pueri ſanationem a Miraculorum claſſe excludet, quod reſtituta ſanitas non diu duraverit, cum aperte conſtet de nova cauſa ſupervenientis morbi. Notat Eminentiſſimus Dominus meus, aliqua afferri exempla eorum, qui mortui ad vitam per Miraculum revocati, paulo poſt mortui ſunt, abſque eo, quod ex morte paulo poſt novam vitam ſubſecuta inferri poſſit, quod mortuus non fuerit per Miraculum ad vitam revocatus. Nos pro noſtra tenuitate exiſtimamus, nullum ex hoc loco argumentum deſumi poſſe pro caſu noſtro de ſanatione miraculoſa cum recidiva. Si enim conſtet de utroque extremo Miraculi ſecundi generis, hoc eſt, ſi vera reſurrectio verificetur, cum hæc in indiviſibili conſiſtat, nec ſuſcipiat magis aut minus, ex ſubſecuta brevi nova morte nullum dubium reſultat contra reſurrectionis veritatem; nec neceſſum eſſe videtur recurrere ad alias circumſtantias, quæ de Miraculi verificatione ſecuros nos reddant. E contra cum ſanatio a morbo aliquo habeat quandam latitudinem, poſſitque & perfecta & imperfecta eſſe; & recidiva ſeu repetitio morbi ſit plerumque effectus vel ſignum imperfectæ ſanationis; hinc fit, quod ſi hæc contingat, in ſuſpicionem prudentem nos trahat de eo, quod ſanatio non fuerit perfecta, & conſequenter nec miraculoſa.

A Diſputatione de Miraculoſis ſanationibus in genere, Noſter progreditur ad Diſſertationem de ſimilibus ſanationibus in particulari; & primo loco agit de Miraculoſa cæcorum illuminatione, quæ Miraculum eſt ſecundi generis, & inter Opera, quæ arte Medica præſtari non poſſunt, jure optimo recenſetur. Hæc, loquendo de illuminatione cæci nati, qui talis re vera fuerit, & non ratione alicujus impedimenti natura aut arte auferibilis, omnino certa ſunt. Si autem ſermo ſit de eo, qui viſum, quo pollebat, amiſit, videtur procedendum eſſe cum diſtinctione. Si enim cæcitas inducatur, non per deſtructionem Organi, ſeu potentiæ viſivæ, ſed per ipſius Organi impedimentum, non facile probari poterit ex illius ablatione Miraculum. Si vero ex alia quacumque cauſa amiſſa fuit potentia viſiva, quatenus de hoc plene conſtiterit, locus non eſt de Miraculo ambigendi; præſertim ſi illuminatio contingat in inſtanti; cum vel morbi in oculo cauſati ex inſpiſſatione & confuſione humorum, intra & ante pupillam, ſanatio ſi ſubita ſit & inſtantanea, vix aut ne vix quidem naturalis eſſe poſſit, ut bene admittit Pignatelli. Qui tamen cenſet, ac mordicus propugnat, quod recuperatio viſus, quæ paulatim ſuccedit, etiam ope alicujus Sancti implorata, non eſt Miraculo adſcribenda: quod ego limitarem ad caſum, in quo non

non fuiſſet concludenter probata amiſſio & deſtructio potentiæ viſivæ; cum enim hæc nullo medio naturali reſtitui poſſit, non poteſt Miraculo officere, quod recuperatio illa viſus, non in momento, ſed in tempore contingat. Verum tamen eſt, difficillime probari poſſe, quod cæcitas proveniat ex deſtructa potentia viſiva, quæ in qua parte oculorum conſiſtat, adhuc in Democriti puteo delitescit. Quare in ſimilibus oculorum ſanationibus prorſus rationabiliter exigitur, quod in inſtanti contigiſſent: cum enim vix non ſemper remaneat dubitatio, utrum in illis detur vera potentiæ viſivæ jam amiſſæ recuperatio, conſequenter locus ambigendi relinquitur, an Miraculum ſecundi generis in eiſdem ſanationibus inveniatur atque idcirco ſimiles occulorum ſanationes, ſi ex circumſtantiis miraculoſæ probentur, prudentiſſime ad Miracula tertii generis reducuntur, tamquam opera mirabilia, quæ, licet forte quoad ſubſtantiam non ſint miraculoſa, ejuſmodi tamen ſunt ſecundum modum operationis. Bene ergo Matthæuccius in ſua *Practica Theologo-Canonica* ad Miracula tertii generis revocavit ſanationes ab oculorum cæcitate, etiam ex amiſſione potentiæ viſivæ procedente, præſertim cum ejus ſententiam Sacror. Rit. Congregatio praxi ſua firmaverit in Cauſa tunc Beati, nunc Sancti Vincentii a Paulo, inter Miracula tertii generis recenſens ſubitam ſanationem Claudii Joſephi Campoin a cæcitate. Quo procedendi modo ſemel ſtatuto, unuſquiſque facile videt, quod in ſimilibus ſanationibus maximi ſit ponderis concludenter probare, ea in inſtanti contigiſſe, ne excludantur a ratione Miraculi. Neque dictis obſtat, quod Chriſtus Dominus, ap. S. Marc. cap. 8. cæcum non unica actione, ſed duplici diſtincta perfecte ſanaverit; atque adeo non in inſtanti ſed in tempore ſanationem perfecerit. Prætermiſſio enim, quod duplex illa actio una & eadem moraliter fuit, quodque plena fuerit myſterio, quippe, ut ajebat Euthymius: Primo cæcum hunc imperfecte curavit, utpote imperfecte credentem, ut, qui parum adhuc reſpiciebat, per modicum aſpectum crederet perfectius ac ſanaretur perfectius, ita ut augmentum fidei, augmentum promeruerit ſanitatis; his, inquam, prætermiſſis, nullum dubium eſt, quin vera fuerit & naturæ viribus inſuperabilis cæcitas illius hominis; nam credendum eſt, omnes, qui Chriſto Domino curandi fuerunt propoſiti, per media naturalia ſanari non potuiſſe. Qua de re Guilielmus Ader opus edidit ſub titulo *De morbis Evangelicis*, in quo pro virili oſtendit, omnes a Chriſto ſanatos, arte Medica fuiſſe incurabiles. Et ab hac ſententia ne lato quidem ungue peritiſſimi alii Medici diſceſſere, ut Mercurialis, Jordanus, Zacchias, Vechius, &c.

Diximus, ſanationem cæci nati, ſi præcedat ex vera privatione potentiæ viſivæ, eſſe Miraculum ſecundi generis, quia fieri poteſt, ut quis cæcus naſcatur propter impedimentum vel natura vel arte auferibile, v. gr. propter palpebrarum adhæſionem, cataractam, & his ſimilia. Hæc enim poſſe viſum ab ipſa hominis nativitate impedire, & progreſſu temporis poſſe vel a natura ſuperari, vel ab arte removeri, Noſter facile admittit, probatque teſtimoniis Zacchiæ ſæpius laudati, & Hieronymi Marini, Lithotomi Archihoſpitalis S. Spiritus in Saxia, in ſua *Pract. Chirurgic.* cap. 2. num. 6. qui plures ejuſmodi curationes ſe vidiſſe teſtatur; & illuſtre ejuſdem rei exemplum traditur in *Specimine Tranſaction. Philoſophicarum* Tom. 4. Edit. Neapol. anni 1734. pag. 129.

Secundo, in capite X. agit de Mutorum & Surdorum miraculoſa ſanatione, beneque obſervat, non ſemper eos, qui Muti naſcuntur, etiam Surdos eſſe, idque probat ex late adductis a Scholiaſte Petri a Caſtro, qui in *Notis* ad hujus *Obſervationes* plura facta mirabilia collegit, quæ vel perperam vera ſupponit, vel male naturæ viribus attribuit. Certe vix unus in millibus inveniętur, qui ineptus ad loquelam natus, non ſimul privatus ſit auditu; licet

cet hactenus incompertum sit, an id proveniat ex conjunctione nervi septimæ conjugationis cujus furculus major ad aurem, minor ad linguam & laryngem excurrere solet; an potius ex eo, quod mutus, quamvis læsa non habeat vocis organa, nequeat articulate loqui, voceſque imitari, quas nunquam audivit. At quidquid sit de hoc, prorsus mira sunt, & quibus non facile fidem tuam accomodes, quæ tanquam artis prodigia aut naturæ portenta, curiosi quidam homines referunt de homine absque lingua expedite loquente; de aliis non ore loquentibus, sed ventre, quod nonnemo adscribi posse existimavit divisioni membranæ Mediastini in duas partes, quæ regulariter in homine sunt unitæ; de surdis natis, quorum surditas a bono Chirurgo & Anatomico sanari possit: si videlicet proveniat ex membranula quadam firma & superflua, meatus auditorii parietes occludente, de quo videndus Valsava in celebri *tract. De aure humana* cap. 1. n. 13. de Mutis a nativitate, simulque auditu destitutis, qui certa arte loqui & audire didicerint; denique de Mutis & Surdis, qui loquelam & auditum naturaliter receperint. Hæc & alia non minus mira & insolita a Nostro eruditissime conglomerantur, & Authores, apud quos inveniri possunt, fidelissime referuntur. Quibus non obstantibus, nunquam illis subscribemus, qui de Mutis ac Surdis, qui tales sunt ob naturale vitium nervorum, similia jactitant: potiusque suspicamur, ex iis plurima studiose esse conficta, vel ad exaggerandam artis potentiam, vel ad extenuandam Miraculorum, quibus fulget vera Religio, gloriam. Neque tamen propterea inficiamur, Mutos & Surdos, etiam sic natos, alios esse tales ratione alicujus impedimenti natura aut arte auferibilis, alios ex defectu organi proprii; & de his contendimus, non debere admitti curationem naturalem, ut supra diximus loquendo de cæcitate ex defectu potentiæ visivæ. Atque ex Nostri sententia, si constet, remotionem impedimenti miraculoso modo fuisse factam, tunc sanationem Muti vel Surdi recensendam esse inter Miracula tertii generis, licet sanatio Muti vel Surdi ex essentiali defectu organi sit Miraculum in secundo genere. Ut autem miraculosa probetur vocis recuperatio, constare debet, nullam in Muto præcessisse vehementem passionem, cui juxta Physicorum doctrinam tribui possit solutio impedimenti; nam inter alios Zacutus lib. 1. *Medic. Princ. Historic. Histor.* 34. *in Paraphrasi*, contendit, subitam loquelæ receptionem haud inepte referri posse ad vehementiorem iracundiam, timorem & similia alia, vocis impedimentum removere potentia; in cujus rei confirmationem adducitur ex Herodoto vulgarissimum illud de filio Crœsi, qui videns Peram in patrem irruentem, furore vel metu repente correptus, ex Muto vocalis evasit. Præterea diligenter observari debet, an defectus loquelæ possit provenire ex nimia organi humiditate, quæ non raro progressu ætatis consumta fuisse dicitur, apud Schenckium lib. 1. *Observat. Medicinal. Tit. de Sermone, & Voce* pag. 207. vel ex lapillo in auriculam fortuito ingesto, qui etiam tractu temporis, ejusdem auriculæ foramine dilatato, arte vel natura, aut extrahi, aut expelli naturaliter potest. Unde in Causa S. Stanislai Novitii Societatis Jesu probatum non fuit prætensum Miraculum instantaneæ sanationis cujusdam fœminæ a surditate, quam contraxerat, dum erat in ætate trium annorum, lapillo ex levitate puerili in sinistram auriculam injecto, & quem post lapsum annorum viginti septem ejecit, invocato Beato Stanislao, quem nunquam ejicere potuerat, licet Medici & Chirurgi peritissimi, miris ad eam rem factis instrumentis, ejicere tentassent.

Tertio, in XI. capite erudita prorsusque jucunda Dissertatio a Nostro exhibetur de miraculosa sanatione Claudorum, nec non aliquorum ambulare impotentium. Hic ex Physicis apte explicat, quid sit & quomodo peragatur motus progressivus, subindeque designat varias claudicationis causas, quarum pri-

primam desumit ex impedimento affluxus vel spirituum vel sanguinis, vel utrorumque ad articulos coxendicis, genu, tibiæ, aut pedum, juxta tradita ab Etmullero tom. 2. pag. 734. Quod si in utraque articulorum parte impedimentum sit, non solum sequetur claudicatio, sed omnis cessabit incessus. Secundam causam dicit, quæ potest articulos e sinu suo detorquere, & quoquomodo actionem impedire, vel abbreviando articulum e sede sua dimotum, vel eumdem nimis, quam par est, elongando. Abbreviatur autem articulus, ut bene explicatur ab Aquapendente in *Oper.* suo *Chirurgic.* lib. 5. cap. 1. pag. 167. quoties tendines disrumpuntur, ligamenta solvuntur, musculi convelluntur; & ex oppositio articulus elongatur, quoties laxantur tendines, musculi resolvuntur & præsertim inter os & os articulatum concrescit materia gypsea, ossea, alteriusve naturæ, quæ sensim & sensim dimovet articulum e sinu, & illud elongat. Tertiam causam constituit in osse, vel cum circa articulum fractum apparet, vel multa tenetur carie, vel ossium cartilagines circa capita sunt arefactæ & induratæ, vel denique os in sui substantia exesum, divisum aut fractum est, ut fusius exponit Munich in suo *tract. de Fraction.* pag. 329. Tandem ultimam causam claudicationis a nativitate ponit in depravatione ossis, articuli, tendinis aut musculi vel in nimia brevitate aut longitudine musculorum. Ubi doctissimus Cardinalis, qui plene novit mirabilem structuram corporis humani, optime observat, innumerabiles ferme esse posse claudicationis causas, sed quæ facile referri valeant ad quatuor prædictas.

Porro, præfatas causas claudicationis tales esse Noster fatetur, quæ vix possint vel ab arte vel a natura subito removeri, recto progressionis motu in instanti restituto; nisi forte claudicatio procedat ex pura vasorum obstructione, quæ plerumque dissipata dicitur ab unione nativi caloris, qui mirabiles effectus solet producere; vel ex debilitate tibiarum & musculorum, quæ beneficio ætatis evanescit, firmatis a robustiori natura articulis, aliisque progressionis instrumentis, ut loquendo de Valgis, Varis & Gibbis, multis exemplis probant illustres Medici a Nostro recensiti. Si vero sermo est de claudicationibus, quæ proveniunt ex tendinibus vel nervis ruptis, has citra Miraculum, præsertim in instanti superari non posse, Noster tamquam quid certum pronuntiat, confirmatque authoritate Hippocratis *Aphor.* 19. *Sect.* 6. asserentis, dissectum os, cartilaginem aut nervum, neque augeri, neque coalescere. Atque idem fert judicium de claudicationibus omnibus provenientibus ex vitio ante nativitatem contracto, ex ossibus videlicet distortis, & male in utero materno conformatis articulis. Denique generaliter docet, quamvis essentialis nativa claudicatio, & etiam, quæ postea supervenit ex causis instrumenta progressionis lædentibus, quia in subjecto illam patiente per naturæ vires superari non potest, & ideo neque gressus eidem restitui, nisi per miraculum, quod etiam, si non in instanti, sed in tempore contingat, inter ea, quæ secundi generis dicuntur, jure sit recensendum; omnes etiam alias subitas sanationes a diuturna quacumque claudicatione, ex alia qualibet causa proveniente, recte adscribi tertii generis Miraculis, quoties concludentibus probationibus ostenditur, tales repentinas sanationes nullis naturalibus causis posse rationabiliter adjudicari. Nec aliter sentit de repentina & instantanea sanatione a Gibbositate; nam hæc, si antiqua sit, tametsi ex sola vertebrarum luxatione processisset, in instanti sanari non posse dicitur a peritissimis Medicis, qui data opera, de Gibbositate tractarunt.

Quarto, in capite XII. Noster disserit de miraculosa sanatione Paralyticorum, & postquam de Paralyticis a Christo Domino sanatis egregie de more disputat, & loca Evangelica ad literam medullitus interpretatur, transit ad explicationem morbi Paralysis, in abolitione motus, & nervorum ac spi-

ri-

rituum animalium vitio, consistentis; rectèque vocat Paralysin fortiorem & graviorem, in qua non solum motus, sed etiam sensus amittitur. Deinde, loquendo de Paralysis causis, notat, etiam a flatibus provenire posse, tuncque solum durare, quanto tempore flatus durant, cessareque, cessantibus flatibus, juxta illud Hippocratis in lib. *De flatibus*, num. 180. (Cum ergo flatus frigidi multi penetrent ac insient carnes, partes corporis stupidæ fiunt; &, si quidem plurimi flatus per universum corpus discurrant, totus homo sideratur; atque ubi abierint flatus, cessat & morbus. Quamdiu autem permanserint, consistit & morbus: idque sic se habere, indicat perpetuus sideratorum hiatus. Præterea notat, Paralysin non semper ab humore frigido & viscido causari, verumetiam a vaporosa materia ad principium nervorum transmissa, atque adeo non raro a crapula, quæ proinde, crapula soluta, brevi & ipsa resolvi solet. Affert quoque varia exempla Paralyticorum, qui repente a morbo liberati sunt ex quodam improviso timore, aut ira concepta. A quacumque autem causa Paralysis proveniat, si fuerit inveterata, & cum partis ariditate conjuncta, quam Medici Atrophiam appellant, tuto credi potest, neminem ab ea, nisi per Miraculum, repente & in instanti liberari: sanationes enim Paralyticorum, quæ naturalibus causis tribuuntur, aut in momento temporis minime contingunt, aut signa quædam naturalis solutionis præseferunt. Missa facimus, quæ in sequentibus Capitibus usque ad vigesimum secundum Noster eruditissime cumulat, loquendo de miraculosis sanationibus ab Epilepsia, passione Hysterica, Mania, Hydrophobia, Hydropisi, Empyemate, Hernia, Hæmorrhagiis, Vulneribus, Lepra, Cancro, Gangræna, Febri, & aliis infirmitatibus, quarum omnium naturas & differentias dilucide exponit, causas designat, & curationes describit, naturales & artificiosas: ut, his omnibus probe notis, riteque perpensis ac discussis, unusquisque haud difficulter judicare possit, quæ & quales, a quibuslibet morbis sanationes, queant esse ac pronuntiari miraculosæ, saltim quo ad modum, in quo potissimum consistere solet ratio Miraculi.

Porro, caput XXII. est de Miraculis negativis, illis nempe, in quibus nihil de novo ponitur, alteratur, vel immutatur, sed conservatur tantum primus rei status, absque transitu a termino a quo ad terminum ad quem. Negativa Miracula dicuntur, præservatio Rubi ardentis a combustione, & trium Puerorum a fornacis incendio, & quæcumque aliæ præservationes a morte, ruinis, casibus, submersionibus, atque similibus. De his Miraculis loquens Carolus Felix de Matta *in Oper. de Canonizat. SS. part. 4. cap. 13.* satis singulariter opinatus est, ea locum non habere, quando agitur de Miraculis pro Beatificatione aut Canonizatione requisitis. Primum ejus fundamentum est, quod juxta Juris dispositionem non admittuntur duo specialia in eodem subjecto, seu binæ præsumtiones, quæ tamen essent admittendæ, si Miraculum negativum admitteretur; præsumendum enim esset, aliquid physica necessitate fieri debuisse, quod non esset factum; & præsumendum esset, illud miraculose factum non fuisse. Alterum est, quod quæcumque præservationes a ruinis, ab incendiis & submersionibus, aliisque similibus infortuniis, fieri possunt ministerio Angelorum propria naturali virtute operantium; quod satis ipse putat pro Miraculi exclusione. Nostro Mattæ opinio jure optimo non arridet, qui etiam utrumque, quo innititur, fundamentum facile evertit. Et primum quidem, quippe non præsumtio, sed evidentia est, ignem v. gr. combustibili materiæ applicatum, physica necessitate eamdem comburere debere: deficiente autem in tali casu combustione, si cetera ad Miraculum necessaria concurrant, non præsumitur, sed tuto supponitur Miraculum. Quare, ex quo admittatur Miraculum negativum, minime sequitur, quod præsumtio præsumtionis admittatur. Secundum

dum vero, quia, si licet in similibus præservationibus, ad Angelorum virtutem recurrere, pari ratione opera alia mirabilia, quæ ad invocationem alicujus Sancti contingunt, non huic sed Angelis tribuere poterimus. Itaque, Miracula negativa, si debita concurrant requisita, rejici non posse a Miraculorum classe, Noster multipliciter ostendit; testaturque, Mattæ sententiam a Sacror. Rit. Congregatione non fuisse admissam, immo expresse facto ipso fuisse rejectam, siquidem eadem S. Congregatio multa Miracula negativa, quæ in Causis Beatificationis & Canonizationis fuerunt proposita & examinata, approbavit, ac pro veris Miraculis admisit, ex quibus plurima hic recenset.

Porro, inter Miracula negativa a Sacror. Rit. Congregatione approbata, non semel occurrit præservatio, seu liberatio alicujus Urbis seu Oppidi a grassante peste, quæ tunc censenda est miraculosa, juxta solertissimum Nostri judicium, cum sequentia concurrunt. Primum scilicet, quod pestis sit in suo majori vigore. Secundum, quod facta fuerit invocatio alicujus Servi Dei, vel Beati. Tertium, quod statim secuta sit sanatio, hoc est, cessatio pestis. Posset tamen contingere, quod, citra invocationem, lues miraculose cessaret, sicut accidit in Indiis ad præsentiam sacri Cadaveris S. Francisci Xaverii, cum in Urbem Malacæ delato, pestiferus morbus, qui jam diu grassabatur, illic extinctus fuit, Deo Optimo Maximo Servi sui Sanctitatem demonstrare volente. Forte nec defuerunt preces multorum, quamvis in facti discussione nullæ commemorentur. Quid autem sit pestilentia, & per quod essentialiter constituatur: an a solo contagio provenire possit; vel an possit saltem a contagio incipere, & ab aeris corruptione propagari, an potius semper a corrupto aere dependeat, quanto tempore perdurare soleat; & utrum in æstate acrius quam in hieme grassetur, seu an hiberno algore plerumque extinguatur, reviviscenteque anni calore, sæpius reviviscat, Noster succincte quidem, sed accurate expendit, productis ferme omnium testimoniis, qui de peste Tractatus ediderunt. Unde ipse citat, præter Zacchiam & Mercurialem, Donatum Antonium ab Alto Mari, qui de pestilenti febri differuit; Horatium Augen, qui in lib. *6. De febrib.* cap. 20. observat, pestilentiam aliquando incipere ab una Regione, & per multas Regiones distantissimas pervagari, ventis pestilentialem affectionem deducentibus: P. Athanasium Kirker, qui in suo *Opusc. de peste* eodem fere modo philosophatur: Cardinalem Castaldum, Joannem de Bustamante, Philibertum Machinum, Gasparem Caldera de Heredia, Joannem Lazarum Butier, Ludovicum Septalam, Carolum Marasium, Taurelium, Alexandrum Massariam, Antonium Sacaron, Andream Gabrielem, Diemerbroechium, Lazarum Riverium, & celeberrimum Ludovicum Antonium Muratorium, qui licet curandæ pesti operam non dederit, egregium tamen edidit *Tractatum Politicum, Medicum, & Ecclesiasticum de pestis gubernio*, quem ego non videram, cum hujus famigerati Scriptoris Opera recensui. Fortasse, nec Eminentissimus Dominus meus Cardinalis viderit Dissertationem Epistolarem *De peste*, quam jam ab aliquot annis Typis vulgavit Bartholomæus Curtius, Medicus Mediolanensis, qui veram pestilentiæ causam aliam non agnoscit, nisi insecta quædam animalcula minutissima, quæ in partibus Æthiopiæ ac Libiæ, quasi in propria Regione generantur, &, cum mercibus præsertim Laneis adhæreant, in alias partes advehuntur, miroque modo propagantur. A qua opinione forte non longe Galenus abest, quatenus refert, ex Æthiopia quædam effluxisse seminaria contagionis, quæ Universam Asiam invaserunt. Verum quidem est, Galenum nihil de Vermiculis pestilentibus dixisse, sed quia defectu microscopii, ea ætate nondum inventi, parum noverat de insectis animalculis, quorum innumerabiles pene differentiæ armatis postea oculis detectæ sunt. At, omissis hujusmodi

di controverſiis , bene Noſter docet, quod, ſi morbus cito ægros interimit, ſi ulterius bubonibus & carbunculis defœdatus eſt , ſigna hæc ſunt peculiaria peſtis, conſiderata ab iis, qui non ſcribendæ tantum , verumetiam curandæ potiſſimum peſti operam dederunt . Ab hujus naturæ morbo graſſante, cum populus lue infectus, ad invocationem alicujus Servi Dei, repente, & præter omnem ſpem, liberatur, miraculoſe liberari dicitur , præſertim, ſi poſt invocationem nullum morbo illo tactum perire contingat . Quamquam in quibuſdam circumſtantiis poſſit Miraculo non obſtare, quod, poſt invocationem, nonnulli peſte infecti, ſed pauci fuiſſent mortui, ita enim accidit in liberatione Civitatis Montiliæ a peſte, poſt ſolemnem S. Franciſci Solani invocationem, eamque nihilominus Sacror. Rit. Congregatio miraculoſam declaravit. Ut enim noſter prudenter diſſerit, in Miraculo liberationis Civitatis a peſte non agitur de præſervatione unius aut alterius hominis, ſed de præſervatione Communitatis, quæ præſervatio verificatur, etiamſi aliqui, ſed pauci, ex eadem Communitate moriantur. Unde in ſerie Miraculorum S.Genovefæ ap. P. Theophil. Raynaud. in *Heteroclitis Spiritualibus* Tom. 15. tamquam verum miraculum recenſetur ceſſatio peſtis poſt ſolemnem ſupplicationem, qua durante, nonnulli mortui fuerunt, quaque finita, tres tantum exſtincti fuiſſe narrantur .

Circa præſervationem a morte eorum , qui in aquas delabuntur , plura Noſter obſervat , tum de neceſſitate reſpirationis , tum de tempore , quo quis vivere poteſt ſine reſpiratione, tum denique de foramine ovali, & aliis rebus Phyſicis, plenius hac noſtra tempeſtate cognitis ; eaque depromit ex Modernis Philoſophis, Medicis, Anatomicis . Notat, in feliciori hac noſtra ætate magnam lucem rebus Anatomicis acceſſiſſe, innotuiſſeque aeris gravitatem & vim elaſticam , Laudat duas celebriores ſententias de præcipuo aeris uſu ; alteram , quæ ſanguinis motum inteſtinum omnino reponit in aere per reſpirationem hauſto, cui adhærent Lowerus in *Tract. de Corde* cap.3. & Truſton *De reſpirationis uſu*, *ſect.* 12. alteram , quæ , muſculorum motum , eodem aere ſublato , prorſus extingui , affirmat , ut videri poteſt ap. Jo. Nicolaum Pecklinum *De aeris & alimenti defectu* cap. 9. & ap. Jo. Tabot *Exercit. Medic. Tract.* 2. cap. 3. Contendit cum Roberto Boyle in *Tract. De reſpiratione*, nonniſi modico tempore poſſe vivere animalia ſine aere ; idque potiſſimum verificari de homine , qui inter ceteros animantes motuum varietate atque excellentia præſtantiſſimus cum ſit , longe concitatiori indiget motu ſanguinis inteſtino, quo non modo tot munia corporis obeat , ſed & mentis cogitationibus obſecundet & inſerviat; animalia autem , quæ ſolent diutius ferre aeris jacturam , ſegnia ſint, hebetia , & pigra , frigidæque adeo conſtitutionis , ut eorum fluida lentiſſime inteſtino motu agitentur , qui motus , longe parciori aeris copia adhuc reſidua, conſervari poteſt. Et hanc reſpirationis neceſſitatem etiam extendit ad puerulos maternis viſceribus incluſos , de quibus cum peritioribus Anatomicis aſſerit , quamvis in eo ſtatu non indigeant munere pulmonum , adhuc tamen vivere non poſſe , niſi aer ipſorum ſanguini jugiter miſceatur ; quem aerem ex ſanguine materno in placentam influentem per venam hauriunt umbilicalem , juxta ea , quæ plene habentur ap. Verheyen Tom.2. *Anatom.* Tract.5. cap. 18. Et ejuſdem veritatis alias probationes ducit Stalpartius in ſuis *Obſervationibus* pag. 354.

Ceterum , an ſaltem beneficio ovalis foraminis , quod fortaſſe in quibuſdam infantibus adhuc apertum conſervari dicitur , poſſit teneræ ætatis homo vitam ad aliquod ſenſibile temporis ſpatium , puta , ad horam , ſine reſpiratione producere , aliquando inter Illuſtres Romæ Profeſſores acriter diſputatum eſt , occaſione cujuſdam puellæ ætatis annorum ſex cum dimidio , quæ fortuito deciderat in flumen Wattavæ , &

per

per integram horam manſerat ſub aquis, & extracta nullum dederat vitæ ſignum, ad proximam ædem adducta ebibitam aquam evomuit , & paulo poſt ſenſuum reſumto uſu , ab omni læſione apparuit libera , licet aquæ impetu ad anguſtum canalem cujuſdam molendini tranſvecta, ubi duplex rota volvebatur, earum primam ſubter prætergreſſa, ad alteram pervenerit, ſub qua ſemihoræ ſpatio permanſit . Puella hæc Roſalia nomine , a morte præſervata afferebatur interceſſione S. Joannis Nepomuceni ; cumque celebris Lanciſius , Pontificius Archiater , ex quorumdam aliorum Medicorum doctrina , aliquando docuiſſet, quod diximus de ovali foramine, idque noſter tunc Fidei Promotor contra prætenſam Miraculi veritatem oppoſuiſſet ; Aſſaltus , publicus Medicinæ Lector in Archigymnaſio Sapientiæ Romanæ , Vir , ut Noſter ait, ſumme Literatus , & ampliſſima præditus Eruditione, quique, modeſtiſſimus cum eſſet , Lanciſium ipſum, tum viventem tum mortuum magnopere coluit, in *Diſſertatione*, quam in Cauſa ejuſdem Sancti edidit, vehementer excandeſcens , dixit, certum eſſe , infantes ſine reſpiratione vivere non poſſe , & fruſtra haberi recurſum ad foramen ovale adhuc apertum , cujus ne veſtigium quidem reperire eſt in celebrioribus Anatomicis, Harvejo videlicet, Lowero & Diemerbroek, qui in Anatome Corporis humani lib. 2. cap. 10. pag. 285. diſerte teſtatur, foramen ovale, quod in fœtu amplum eſt; cum in hominibus natis uſum non habeat, intra paucas hebdomadas ita coaleſcere & aboleri , ut nullum ejus veſtigium uſpiam appareat. Similia produnt Bartholinus & Pecklinus ; iſque addit , a foraminibus ovalibus apertis nullum præſidium deſumi poſſe ad Urinatores, qui longiori tempore vivunt ſub aquis , a morte vindicandos ; cum Urinatores ſint peculiare hominum genus , quorum ſanguis frigidior eſt , ac ſegniori motu agitatur . Hoc tamen mihi videtur parum exploratum, prorſuſque incertum, quinimo experientiæ minime conſonum, cum inter famoſiores Urinatores etiam plures fuerint calidioris naturæ ; licet & ii , cum frequentius ſub aquis degerint , tractu temporis frigidiores fortaſſe evaſerint. Porro, licet Aſſalti argumenta eo tendere viderentur, ut Roſalia cenſeretur a morte ad vitam revocata , Sacra tamen Congregatio ſecuriori via procedens, cum certa indicia ſecutæ mortis deeſſent , Miraculum quidem approbavit, ſed in tertio genere, & non tamquam revocationis mortuæ ad vitam , ſed tamquam præſervationis a ſubmerſione & imminenti morte.

Difficilius ſane eſt judicium de miraculoſa præſervatione a caſibus. Unde præter obſervata a Bordono in *Tract. De Miraculis Medit.* 3. num. 9. quæ vera Noſter pronuntiat, alia ipſe addit, quæ diligenter examinari debent: nempe, an quis cadat corpore erecto; vel juxta murum prolabatur & ruat, dorſo ad murum aliqualiter incumbente ; vel murus ipſe in modum anteridis conſtructus ſit ; vel corpus cadens cœmentorum acervo occurrat, & ſic collecta ſaxa e loco impellat; aut per veſtium inflationem a vento ſuſtentetur , & ſic non vehementer in ſolum collidatur . Hæc enim omnia & ſingula impetum percuſſionis corruenti corpori diminuunt, ita ut vel modica læſio , vel etiam totalis illæſio viribus naturæ ſit adſcribenda. Subjungit, quod, licet corpus projectum & impetu deſcendens gravitatis vim Projectioni conjunctam ſervet , & in corpus allidens durum , immobile , & magis reſiſtens, debeat neceſſario percuſſionem pati ; poteſt tamen ex ea percuſſione nullum perſentire, vel ſaltim leve incommodum , modo aut in puncto, aut in paucis tantum punctis tangat, & allidat in corpus reſiſtens; & puncta corporis reſiſtentis æqualem vim habeant corporis projecti & impulſi : quocirca videmus aliquando cyathum vitreum aut vas fictile ex alto decidens percuſſionem quidem a terra pati, nullam tamen rimam, nullamque fracturam contrahere , modo terram impetat aut in puncto, aut paucis in punctis æqualiter

reſiſtentibus. Rurſus homo ex alto loco cadens, ſive ad cadendum impulſus, poteſt ſine noxa caſum pati, primo, ſi ad modum avium ducat corpus, & & membra perpendiculariter ad motus directionem; ſecundo, ſi extendat crura aut brachia, & caput, pectus aut ventrem inclinet, ita ut ſeſe reſtituat ad æquilibrium; tertio, ſi aerem ad latus oppoſitum percutiat tali vi, per quam vis impetus projectitii infringatur; quarto, ſi pedes reliquoſque articulos elonget & extendat, & ſubito cedendo, vim lapſus impediat. Et quamvis Noſter ultro fateatur, hæc conſequi difficillimum eſſe, non propterea negari debet, quod aliquando natura, timens grave periculum, nobis inſciis, ea præſtat, & legibus mechanicis utitur avertendo damno maxime accommodatis. Quemadmodum iiſdem legibus per artem utuntur Saltatores & Funambuli, qui ſe ex alto loco projiciunt, terram pertingunt, nec ullum contrahunt corporis damnum. Quod ergo arte fieri poteſt, etiam abſque artis præſidio, licet rarius, a natura præſtatur. Et hæc Noſter prudentiſſime animadvertit, non ut penitus excludat negativa hujus generis Miracula, quæ fatetur, ſæpius eſſe vera, & quodammodo a Deo in Scripturis ſuis juſto promiſſa, juxta illud Pſalmi: *Si ceciderit non collidetur, quia Dominus ſupponit manum ſuam:* ſed ut Conſultores Congregationis Sacrorum Rituum, cum de his agitur, oculorum aciem intendant, videantque, ne Miraculo adſcribant, quod caſui vel naturæ adſcribendum eſt.

In Capite XXIII. ſermo eſt de miraculoſa rerum multiplicatione, & in alias res converſione. Plura hujus generis Miracula hic recenſentur, doctiſque reflexionibus illuſtrantur. Inquiritur etiam quonam modo ejuſmodi multiplicationes fiant, an videlicet per creationem novæ materiæ, vel per materiæ rarefactionem, vel per additionem materiæ præexiſtentis ab alio corpore ſeparatæ, & multiplicato additæ. Noſter modum tertio loco expreſſum probabiliorem autumat, miraturque Rotæ Auditores, qui magnitudinem Miraculi multiplicationis extulerunt in Relatione Cauſæ S. Franciſcæ Romanæ, & in Relatione Cauſæ S. Thomæ de Villanova, nihil ſtatuere voluiſſe quo ad modum, relicta unaquaque ſententia in ſua probabilitate: & in ſubſequentibus Relationibus adhæſiſſe ſententiæ, quæ in multiplicatione expoſcit novæ materiæ creationem ſub obtentu potiſſimum, quod ſententia creationis novæ materiæ ſit ſententia D. Thomæ: quod verum non eſſe, Noſter aperte evincit ex ejuſdem S. D. tertia parte *Summæ*, *quæſt.* 44. *art.* 4. ubi expreſſe docet, *quod multiplicatio panum non eſt facta per modum creationis, ſed per additionem extraneæ materiæ in panes converſæ;* idque probat authoritate S. Auguſtini *ſuper Joannem*, dicentis: *Unde multiplicat de paucis granis ſegetes, inde in manibus ſuis multiplicavit quinque panes.* Ut autem S. Thomas ſubſumit, *Manifeſtum eſt, quod per converſionem grana multiplicantur in ſegetes;* non vero per novæ materiæ creationem, aut per antiquæ rarefactionem. Unde utrumque iſtum modum multiplicationis idem S. D. excludit 1. *part. quæſt.* 92. *art.* 3. ubi explicat, quomodo mulier facta fuerit ex coſta Viri.

Jam ut multiplicationis Miracula, quæ ut plurimum ſunt valde popularia & plauſibilia, talia tuto cenſeantur, tria tamquam extrema concludenter probanda ſunt: primum, res præexiſtentes in tali determinata quantitate: ſecundum, multiplicatio rei in tali alia quantitate: tertium, excluſio cujuſcumque poſſibilitatis, quod videlicet res, quæ ſuperadditur, potuerit naturaliter aliunde haberi. Hæc ſummatim de miraculoſa rerum multiplicatione, poſt quæ Noſter verba facit de rerum in alias res converſione, tam accidentali quam ſubſtantiali. Accidentalem converſionem vocat, in qua rei accidentia mutantur, ut cum aquæ amaræ in dulces convertuntur, vel cum aquæ, quæ erant peſſimæ, fiunt ſalubres, ſicut contigit in facto Eliſæi, *lib.* 4. *Reg.* cap. 2. ſubſtantialem appellat, in qua ipſa rei eſſentia mutatur, vel mutari videtur, ſicut cum Uxor Lot in ſtatuam ſalis verſa eſt, & Virga Moyſis in colubrum, & aqua in vinum. In utroque genere converſionis Miracula plurima referuntur in Eccleſiaſtica Hiſtoria, nec pauca commendantur in Bullis Canonizationum, & ſignanter in Bulla Canonizationis S. Churegundis, in qua mirabile dictu eſt, quod pulvis de tumulo ejus aſſumtus ſæpius converſus fuit in frumentum.

Ut aliqua converſio probetur miraculoſa, hæc ex Noſtri præſcripto ſunt obſervanda: Primum, ut converſio, de qua agitur, ſit inſolita, & præter conſuetum naturæ curſum, quæ nobis perpetuo converſionibus innovatur. Secundum, quod eadem converſio non apparens tantum, ſed vera & realis ſit. Tertium, quod per concludentes probationes ſtatus præcedens demonſtretur. Quartum, quod in converſione nulla res naturalis intercedat, quæ converſionem efficere valeat. Ob defectum enim hujus circumſtantiæ Franciſcus Valleſius cap. 15. *De Sacr. Philoſoph.* a ratione Miraculi excluſit factum Moyſis, cum, immiſſo in aquas ligno, dulces illas reddidit. Probabilius namque exiſtimavit, Deum Moyſi indicaſſe lignum, quod ſua naturali virtute efficere poterat, ut aquæ dulces fierent. De quo ligno locutus eſt Eccleſiaſticus cap. 38. ubi poſtquam dixerat: *Altiſſimus creavit de terra Medicinam, & vir prudens non abhorrebit illam:* ſtatim ſubdidit: *Nonne a ligno indulcata eſt aqua amara?* Valleſii opinioni Noſter libenter ſuffragatur, ultro prætermiſſis pluribus, quæ de præfato ligno dicunt Hebræi apud P. Auguſtinum Calmet in *Commentar. ad cap.* 15. *Exod.*

Miraculoſis rerum multiplicationibus & converſionibus ſubnecti debent deportationes & translationes rerum uſui humano ſervientium, quæ, jubente Deo, fiunt ope ac miniſterio Angelorum, nec raro etiam animalium, ut cum panes aut carnes Servis Dei deferebantur miniſterio corvorum: & in hoc caſu, præter communem Miraculi rationem, quæ in ſimilibus rerum delationibus elucet, etiam maxime ſplendet novum quoddam Miraculum, quo vel corvorum natura mutatur, vel ſuperiori vi cohibetur, ne præſenti præda veſcatur.

Ubi noſter in hoc ipſo capite explicat, qua ratione fiat converſio, tum accidentalis, tum ſubſtantialis, opportune admonet, male Durandum, qui circa an. 1325. ſcripſit, tranſubſtantiationem, quæ eſt quædam ſingularis converſio, & aptiſſime eo nomine appellatur, ut definit Tridentinum *Seſſ.* 13. *can.* 2. eodem modo fieri dixiſſe, quo fit quævis alia converſio, v. gr. nutritio; ita ut in Sacramento remaneat panis materia, ſolaque ejus forma vi verborum conſecrationis deficiat; cum Catholicum dogma ſit, quod in eo deficit tota panis ſubſtantia.

In capite XXIV. Miracula a Noſtro exponuntur, quæ reſpiciunt dominium ſupra Elementa & irrationales creaturas animatas. Quæ in utroque genere prodigia, tam in Sacris Literis, quam in ſinceris Sanctorum Actis deſcripta inveniuntur, non ſine delectu a Noſtro indicantur. Fontes Sanctorum meritis exortos collegiſſe Gretſerum lib. 1. *Rer. Variar.* cap. 11. & de nonnullis ſermonem feciſſe Nierembergium in *Hiſt. Natur.* lib. 2. cap. 33. ibique luculentius ſcripſiſſe de celeberrimo fonte illo Anglicano, qui dicitur S. Wenefridæ Virginis & Martyris, quique a Povelo Calviniſta inter Monachorum fabulas, avaritiæ cauſa inventas, ſtultiſſime reponitur, Noſter obſervat. Qui poſtquam mira tradidit de virtute ac dominio, quod complures Viri Sancti in Elementa ſingula exercuerunt, ne incredibili, ut ſolent, ſimilia adſcribenda eſſe blaterent ſingulari quorumdam hominum conſtitutioni; talia inentientium effugia, docet, mera eſſe vigilantium ſomnia, proindeque falſa eſſe & ludicra dicit, ex adductis a Majolo in *Dieb. Canicular. Tom.* 1. *Collocut.* 22. & a Pignatello *Conſultat.* 110. Tom. 4. quæ a nonnullis circumferuntur de corporis humani conſtitutione, quæ ab igne naturaliter non læditur. Licet enim quædam vere ſint,

sint, ut noster fateri videtur cum Lævino Lemnio *De Occult. Natur. Miracul.* lib. 2. cap. 12. quæ incombustilia suapte natura sunt, talis incombustibilitas de humano corpore nonnisi fabulose prædicatur.

In capite XXV. Noster subtiliter sagaciterque perscrutatur naturam quorumdam Miraculorum, quæ in Cælis & in Terra contingunt. In eorum classe primo loco ponit Stellam, quæ Magis apparuit, illosque motu luceque sua ad Christum recens natum perduxit. De hac Stella cum communi Patrum calculo affirmat, non fuisse ex genere earum, quibus Cælos videmus ornatos: nec etiam ex illis, quæ ut minus fortasse recte olim putabatur, ex vaporibus coagmentatis accensæ in aere Cometæ dictæ sunt; sed Divinam quamdam Virtutem, quæ non tantum aspicientium oculos sui fulgoris radiis illustraret, sed quæ & mentes illorum Divina Luce perfunderet, atque ad Christum natum perquirendum excitaret, uti plene habetur ap. Cardin. Baron. ad an. I. Chr. num. 35. Si quæras, quod per *Divinam quamdam Virtutem* hoc in loco Noster intelligat? respondet, præfatam Stellam, aut fuisse aliquod Meteorum ab Angelo efformatum in modum & speciem Stellæ, ingenti lumine perfusum, ab eodem Angelo ex Oriente in Occidentem motum in media aeris regione, ut Magis signaret iter, ac instar columnæ ignis, quæ filios Israel per Desertum deduxit; vel fuisse Stellam de novo creatam, non in Cælo, sed in aere vicino Terræ, quæ secundum Divinam Voluntatem movebatur, uti perspicue docet D. Thomas 3. *part. quæst.* 36. *art.* 7. Et hæc ultima sententia tutissima visa est Friderico Spanhemio heterodoxo *in Dubiis Evangelicis*, *Dub.* 27. pag. 297. Eamdemque confirmarunt solo rationis naturalis ductu insignes Astronomi Keplerus & Tycho Brae, qui ultimus Tom. 1. *Progymnasmatum* Stellam illam vocavit *peculiare atque admirandum Dei Opus*. Quamquam fortasse non inepte quis diceret, absque nova Stellæ creatione, potuisse Angelum aliquam ex Stellis errantibus novo & convenienti ad finem motu circumducere, & sic omnia & singula nullo discrimine præstare, quæ motu novi Sideris efficere potuit; & quidem in rigore literæ, promissus nobis est novus Stellæ ortus, sed non nova Stellæ creatio. Omnino tamen probandus est communis Patrum sensus, novo Eminentissimi mei Domini suffragio confirmatus.

In secundo loco recenset tenebras in Morte Christi Domini factas, quas Origenes *tract.* 35. *in Matth.* non ad universam, sed solam terram Judææ extendendas esse putavit. Origenem nonnulli quidem secuti sunt, sed plerique fere omnes deseruerunt, *& per universam terram*, non Judæam tantum, sed totum Mundum intelligi debere existimarunt. Noster bina magni utique ponderis expendit testimonia, ex quibus comprobari posse videtur, tenebras, non ad Judæam restrictas, sed ad universum Orbem extensas fuisse. Alterum est 3. Dionysii Areopagitæ, qui *Epist.* 7. *ad Polycarp.* dicit *Eclypsin* hanc a se fuisse observatam & ab Apollophane in Ægypto: *Eramus una ambo, & stabamus ad Heliopolim, ac cernebamus, nec opinato, cum Luna se Soli objiciebat, neque enim conjunctionis tempus erat, rursusque, cum eadem ab hora sexta ad vesperam se mediæ Solis lineæ præter naturæ ordinem opponebat.* Alterum Phlegontis, Hadriani Imperatoris Liberti, qui in *Historia* per Olympiades in libros 16. distributa cap. 13. ait: *Quarto anno centesimæ secundæ Olympiadis magna & excelsa inter omnes, quæ ante eam acciderunt, defectio Solis facta. Dies hora sexta ita in tenebrosam noctem versus, ut Stellæ in Cælo visæ sint, Terræque motus in Bithynia Nicææ Urbis multas Ædes subvertit.* Ceterum de priori testimonio non parum Noster dubitare videtur, motus opinione plurimorum Criticorum, qui Opera Dionysio Areopagitæ adscripta, vel an genuina sint ambigunt, vel prorsus commentitia esse, credunt. Nos, quid in hac Controversia probabilius videatur, fuse

fuse & accurate pro modulo nostro disseruimus in articulo *Dionysius Areopagita*. Ex posteriori autem testimonio putat validum desumi posse argumentum; nam, etsi ab Eruditis quibusdam disputetur, an Phlegon loquatur de eadem Eclipsi, de qua Evangelistæ loquuntur, eo potissimum, quod ille non dixerit, Eclipsim Solis in plenilunio contigisse; Nostro tamen invicta videntur argumenta, quibus ponitur in aperto, Phlegontem de eadem Eclipsi locutum fuisse, de qua sermonem habuerunt Evangelistæ: incidit enim utraque in eumdem annum, Tiberii scilicet decimum nonum; utraque respicit eamdem horam, horam scilicet sextam; utramque demum comitatus est insignis Terræ motus: & ad *Historiam* Plegontis respexisse videtur Tertullianus in *Apologetico* cap. 21. ubi ita scriptum reliquit: *Eodem momento dies, medium Orbe signante Sole, subducta est. Deliquium putaverunt, qui id quoque super Christo prædicatum non sciverunt; & tamen eum Mundi casum relatum in Archivis vestris habetis.* Concordat Lucianus Martyr, qui sic ait: *Consulite Annales vestros, & invenietis, Pilati temporibus, dum pateretur Christus, media die fugatum Solem, & interruptum diem:* &, quamvis Phlegon non dicat, Eclipsim contigisse plenilunio, ac nec tamen dicit interlunio factam: ex quo proinde rationabiliter inferri potest, eum plenilunii non meminisse, cum rerum Astrologicarum esset ignarus. Fuse hæc omnia prosequitur Natalis Alexander in *Hist. Eccl. Sæc. I.* cap. 1. art. 5. Legi potest Huetius in *Demonst. Evang. propos.* 3. pag. 48. & seqq. ubi late vindicat testimonium Phlegontis, & probat, eum loqui de eadem Eclipsi, de qua loquuntur Evangelistæ, & pag. 49. hæc addit: *Accuratissima vero & attentissima observatione dignum est, quod habet nupera Sinensis Historia Hadriani Gressonii, annotasse Sinas in rerum suarum monumentis, ad id tempus, in quod annum ætatis Christi trigesimum secundum nos Christiani conferimus, circa mensem Aprilem Solare deliquium præter ordinem naturæ, & leges curriculis Astrorum præfixas contigisse, qua rei novitate Quamvutium Imperatorem vehementer fuisse commotum.* Vide quæ diximus sub nomine *Phlegon*.

Porro ipsas tenebras, moriente Christo, factas, non ex eo, quod Sol radios suos retraxerit, nec ex eo, quod nubes densissimæ fuerint interpositæ, ut quidam putaverunt, contigisse decernit; sed inductas dicit per veram & intempestivam Solis Eclipsim, quæ non minus miraculosa fuerit, quam repentina terræ commotio, aliaque stupenda signa ab Evangelistis relata, ut quod petræ fuerint excisæ, velum Templi in duas partes divisum, monumenta aperta. Hæc miraculosa fuisse negare, erroneum & quodammodo impium Noster jure optimo declarat. Sed quoniam in aliis hujus generis eventibus, non oscitanter, sed summa cum diligentia procedere oportet, antequam Miraculo adscribantur, miranda plurima, quæ in hoc genere naturaliter accidere possunt, opportune hic a Nostro notantur. Et imprimis explicat, quidnam sint, & qua ratione Cometæ fiant, quod nos alibi fuse explicavimus, ex Observationibus illustrium nostræ ætatis Astronomorum. Eos esse judicia alicujus memoralis casus, ut antiqui Historici credidere, videtur minime probare. Loquitur dein de novis Stellarum apparitionibus, quas rerum Cælestium imperiti facile mirantur, quamvis revera juxta ordinem cælestium motuum contingant. Similiter, absque Miraculo accidere posse observat, quod Luna in Eclipsi sanguinea appareat, quod circa Solem in sua maxima obscuratione anulus lucidus videatur; quod tenebræ in hoc rerum eventu magnum terræ tractum obfuscent; quod aliquando extra Eclipsim Sol aspiciatur in Cælo sereno cum debili lumine, & quasi obtenebratus & coopertus, quemadmodum contigisse legitur temporibus Caroli Magni. Apud Cedrenum quoque narratur, quod septimo anno Imperii Magni Justiniani Sol per annum integrum sine radiis apparuit ad instar Lunæ; & plura alia similia collecta habentur apud

Gas-

Gaſſend. Tom. I. *Phyſic. Sect.* 2. lib. 2. Præterea, de Phænomenis ſcitiſſime diſſerit, & qua ratione Sol aut Luna duplicari videatur, ſi Parhelion aut Paraſelene in aere formetur, curioſe ac erudite exponit. Item de variis luminis refractionibus, quæ ſolent contingere in nubibus, ex quibus multiplices reſultant apparentiæ Animalium, Monſtrorum, &c. Similes apparentias in cauſa fuiſſe putat, quod Hiſtorici nimium imaginationi indulgentes, aliquando literis conſignarint, viſos fuiſſe in nubibus Dracones volantes, Exercitus ſeſe invicem aggredientes, ſicut cum Plinius lib. 2. cap. 57. ſcripſit: *Spectata arma Cæleſtia ab Ortu Occaſuque inter ſe concurrentia*. Ulterius, luculenter tradit, quid ſint Boreales auroræ in Septemtrionalibus partibus valde frequentes, in Germania & Gallia non admodum raræ, atque in Italia non prorſus inſolitæ. Phœnomeni hujus adeo multiplex eſt apparentia, ut recte Noſter dixerit: Vix explicari poteſt diverſitas apparendi, quæ inter unum & alium horum mirabilium Meteororum intercedit. Vix Phaſium varietas explicari poteſt, quæ in una eademque aurora boreali eadem nocte videtur, ſive aurora ab uno, ſive a pluribus locis obſervetur. Die 19. Octob. an. 1726. viſa eſt quædam aurora borealis, quæ multos terrore affecit, ob magnum & ignitum, quod emittebat, lumen; ita ut objecta media nocte videri poſſent, ſicut media die videntur. Plura de his Phœnomenis collegerunt Celſus & Mairanus.

Neque noſter prætermittere voluit effectus funeſtiſſimos, ſummeque violentos, qui tum in Mari, tum in Terra a Turbinibus producuntur, quique non Miraculo, ſed ventorum viribus merito adjudicantur. Lectorem remittit ad Montanarii Opus *de Viribus Æoli*, ubi nonnullas refert de prædictis effectibus hiſtorias. Denique noluit ſilentio involvere ignea alia Meteora, ut Stellas, quas cadentes vulgo appellant, caſus Flammarum & Globorum volantium, qui varii ſunt in magnitudine, in velocitate, in directione, in caudis quas ſecum ducunt, in fragore, qui aliquando ex eis erumpit, in diſtantia a Terra, quæ tamen aliquando deprehenſa fuit ab eorum Paralaxi, ex obſervatione Balbi, Bononienſis Medici a Noſtro laudati, relata inter *Commentaria* celebris Franciſci Zanotti; ignes fatuos ſeu flammulas parum ſe a Terra extollentes, quæ, cum moventur, eos fugiunt qui ipſas ſequuntur; quæque non raro domos incenderunt; demum eructationes Vulcanorum, ruinas & lapſus aliquarum partium Montium, ex quibus aliquando Voragines, aliquando Lacus prodierunt, aliquando Civitates Maritimæ ſubmerſæ ſunt, aliquando inter medias aquas Inſulæ de novo apparuerunt. Quæ omnia, quamvis naturaliter ut plurimum contingant, non inde infert, ſimiles effectus non poſſe ratione circumſtantiarum ſupernaturales eſſe, & naturam Miraculi induere. Quare, inſpectis circumſtantiis, Miraculum pronuntiat, quod aperta Terra Dathan & Abiron deglutivit; quod Petrus increpatione ſua Ananiam & Saphiram de medio ſuſtulit; quod Diluvium univerſum Orbem Terrarum aquis ſubmerſit; quod ſulphureus ignis Sodomam & Gomorrham abſumſit; quod Columna nubis & ignis populum Iſrael per Deſertum die ac nocte circumduxit; & quod per dies quadraginta Equites per aera diſcurrentes, &c. apparuerint, ut legitur in lib. 2. *Machabæor.* cap. 5. His a Noſtro graviſſime ponderatis, licet fateatur, nullam ſe illi occurriſſe occaſionem ſcribendi ſuper hoc argumento, & audiendi, quid a doctis Conſultoribus Congregationis Sacror. Rit. in eam rem ſapienter judicaretur, quid tamen ipſe cogitaverit, ſequentibus verbis exponit, e quibus ne jota unum præterire voluimus.

(Si quis ergo, *inquit*, futurum caſum ſeu Phœnomenon prævideat, aliiſque illud prænuntiet, ut ceteros moneat de malo aliquo vitando, & malum evitetur vi prædictionis, & manifeſtationis, & prædicens, & manifeſtans fuerit Virtutibus præditus, ejuſque Virtutes in gradu heroico fuerint diſcuſſæ & ap-

approbatæ, certum hoc videtur indicium rei a Deo factæ præter ordinem naturæ, & ejus vires tranſcendentis, quemadmodum plene colligitur ex facto ſupra relato Lot.

Item, ſi Phœnomenon, quod apparuit, & de quo eſt quæſtio, ſit vere rarum, & vere Aſtronomorum ſcientia inſolitum, idemque apparuerit, jubente aut orante Dei Servo, aut Beato (de quo tamen nulla ſit amplius quæſtio de Virtutum heroicitate, aut vero Martyrio) ut aliquid ad gloriam Dei fiat, & exitus, ſeu finis concupitus obtineatur, indicium hoc erit rei ſupernaturalis: pro quo non modo prodeſt factum Joſue alibi relatum (quatenus illud ab aliquo male feriato in Phœnomenon naturale detorqueretur) qui juſſit Soli, ne moveretur, quæ etiam habita eſt adverſus Gabaonitas hoſtes Populi electi; ſed etiam prodeſt, quod habetur *lib.* 4. *Regum cap.* 1. ubi ad preces Eliæ ignis de Cælo deſcendit, & devoravit Quinquagenarium, & una cum eo quinquaginta alios Viros in vindictam ſceleris: iverant enim ad conſulendum Beelzebub Deum Accaron, relicto vero Deo Iſrael.

Rurſus, ſi etiam, nullo accedente imperio, nulla accedente prece, aliquod videatur Phœnomenon, quo duce, aliqua fit operatio ad laudem & gloriam Dei, & ſine quo talis operatio non fieret, aut cum majori fieret difficultate, hæc erunt potentiſſima indicia rei ſupernaturalis. Plura ſunt, quæ ſuadent, Miraculum interfuiſſe in apparitione Stellæ, quæ Magis facta eſt, juxta ea, quæ in ſuperioribus dicta ſunt, & in apparitione Columnæ nubis & Columnæ igneæ, de quibus quoque ſupra habitus eſt ſermo: ſed inter cetera Miraculi ſigna nullo modo omitti poteſt, quod, Stella duce, Magi Bethlehem devenerunt, & indicio Stellæ cognoverunt locum, ubi erat Jeſus, quem, oblatis muneribus, adorarunt, & quod ope Columnæ nubis, & Columnæ ignis populus electus iter tuto perfecit, verique Dei potentiam recognovit.

Proderunt quoque pro Miraculo adſtruendo, ſi alia quoque Miracula indubitata eodem tempore & ad eumdem finem directa a Deo fiant. Exemplum eſſe poteſt in terræmotu, qui licet a cauſis naturalibus producatur, de quibus latiſſime apud Fortunium Licetum *de quinto quæſitis per Epiſtolas*, cap. 31. in eo tamen, qui contigit Chriſti Paſſione, tot alia eo tempore contigerunt Miracula, cum multi Sancti reſurrexerint, & ſanctam Civitatem ingreſſi ſint, & poſt triduum Chriſtus ipſe Dominus reſurrexerit, ut & ipſe terræmotus ſupernaturalis & miraculoſus dicendus ſit.

Major erit profecto difficultas, ſi tamquam miraculoſa proponatur apparitio alicujus Stellæ ſtantis ſuper domum, in qua naſcitur Dei Servus, aut in qua moritur. Difficile enim eſt, aſſerere poſſe, eam, quæ apparuit, eſſe Stellam, cum Stellæ non dentur, quæ non participent de motu, qui communis eſt ceteris Corporibus Cæleſtibus, & difficilius ſit dicere, novam Stellam a Deo fuiſſe creatam. Stella quoque, quæ ſtare ſupponitur ſuper domum, & uti ſtans ſuper eam videtur ab illis, qui in domo ſunt, vel prope domum, ſi aſpiciatur ab alio in loco, qui non admodum diſtet a domo, non apparebit uti ſtans ſuper domum, ſed ſupra ipſius aſpicientis caput. Facile erit hoc Phœnomenon ad aliquam flammulam referre, quæ ſit ex genere ignium fatuorum. Caute ergo procedendum erit in approbatione hujus rei tamquam miraculoſæ, & ſuſpendendum videtur judicium, niſi forte Phœnomenon longo tempore permanſerit, ejus ſplendor fuerit extraordinarius, & de die etiam viſus ſit, & manifeſtationis occaſio concurrerit, & (quod maxime advertendum) præter approbationem Virtutum aut Martyrii, alia Miracula concomitantia non defuerint. In Actis Martyrum ſæpe occurrunt turbines, fulgura & terræmotus tempore mortis ipſorum. Pro ſignis ſupernaturalibus hæc habita ſunt, & haberi poterunt, ſi tempore prædicto acciderint, ſi Cælum ex ſereno repente nubilum & turbidum factum ſit, ſi fulgura eruperint, ſi terræmotus

Urbem concuſſerit: conſtito quippe de morte in odium Chriſti illata, de morte ob Fidem Chriſti patienter tolerata, de injuſtiſſima nece a Tyranno inflicta, quæ omnia præcedere debent, antequam de Signis & Miraculis feratur judicium; fulmina, tonitrua, & terræmotus, qui ex intrinſeca qualitate vires naturæ non excederent, tuto & fidenter recenſeri poterunt inter ſigna ſupernaturalia a Deo aſſumta ad manifeſtandam Martyris innocentiam, & mortem ei injuſtiſſime illatam: nec enim novum eſt, aliquod naturale a Deo aſſumi, & elevari in ſignum ſupernaturale; uti patet in Iride, quæ nihil aliud eſt, quam arcus diſcolor apparens ex receptione, & reflexione luminis Solaris in nube rorida, quemque Deus aſſumſit, in ſignum fœderis inter Deum & homines, & amplius non futuri univerſalis Diluvii, uti habetur *Geneſis* cap. 9.)

In capite XXVI. Noſter accuratiſſime exponit, an & qua ratione ſit vel miraculoſus vel potius naturalis ſudor ſanguineus, ſeu ſanguineus fletus in aliquibus Servis Dei obſervatus? Opinio Noſtri eſt, immo communis Interpretum ſententia, adverſus Theophylactum in *Cap.* 22. *Lucæ*; & Euthymium in *Cap.* 4. *Matthæi*, Chriſtum Dominum vere ſanguinem ſudaſſe, & Evangeliſtas, qui hoc teſtantur, non hyperbolice, ſed proprie locutos eſſe. Quod autem in nonnullis vetuſtis Græcis exemplaribus, & in multo pluribus Latinis, teſte S. Hilario *De Trinit.* lib. 10. cap. 41. deſideraretur, quod modo in Evangeliis legimus de Angelo adveniente & de ſanguineo ſudore Chriſti; id Noſter tribuendum cenſet indiſcreto quorumdam fidelium zelo, qui hæc expunxerant, ne Chriſtiani nominis Oſores ea hiſtoria abuterentur, ut indigna Jeſu Chriſto incommoda tribuerent. De qualitate autem ſudoris prædicti, poſtquam in medium affert ejuſdem S. Hilarii & Ven. Bedæ ſententiam, qui nefas putant illum infirmitati deputare, & non potius contra naturam & miraculoſum aſſerere; obſervat ex adductis a Gaſpare a Reyes *quæſt.* 86. *num.* 25. varias eſſe cauſas, ex quibus ſudor ſanguineus promanare poſſit; & primam quidem refundit in ſanguinem crudum multo ſero dilutum, & ab hepate non probe confectum; ſecundam in ebullitione fervidiorum ſpirituum, animique immodicam ſcandeſcentiam; tertiam in maximam animi anxietatem & triſtitiam: quæ cauſa, ſi huic Scriptori credimus, ſanguineum ſudorem producere nequit, niſi morboſam diſpoſitionem in corpore invenerit. Ex quo concludit, cum Corpus Chriſti Domini fuerit optimæ conſtitutionis naturalis, nec ab intrinſeco capax ægritudinis, non potuiſſe in eo ſudorem ſanguineum cauſare imminentium malorum timorem, aut profundum animi mœrorem & anxietatem, proindeque ſudorem illum Miraculo eſſe adſcribendum. Quibus non obſtantibus placuit Noſtro aliorum opinio, qui prædictum ſudorem a naturalibus cauſis productum crediderunt. Pro hac ſententia citat S. Bernardinum Senenſem *Tom.* 1. *Serm.* 51. *De Paſſione Domini*, cap. 2. pag. 310, ubi, quamvis fateatur, quod plena ratio naturalis non poſſit reddi de tam ſtupendo doloris ſigno in ſudore ſanguineo, nihilominus dici poſſe affirmat, *Quod aliqualiter diſpoſitive timor & amor bellantes in corde Jeſu, quoad ſuum ſenſitivum, in cauſa extiterunt: dum enim attenderet tam grave bellum ſuper ſe veriſſime imminere, timore concuſſit ſenſitivum ſuum, ex quo ſanguineus humor fuit ad interiora reductus. Super hunc autem timorem rejiciendum fortiſſimus & ferventiſſimus amor, tamquam miræ magnitudinis malleus, repercutiens, & ipſum excludens, omnes poros Corporis Jeſu Chriſti, & venas largiter relaxavit, ut ſic de toto Corpore flueret ſanguineus ſudor decurrens in terram.* Allegat etiam Cardin. Cajetanum, Eximium Suarez, & Eruditiſſimum Calmet pro eadem opinione ſtrenue pugnantes. Cajetanus in *Luc. cap.* 22. ſanguineum ſudorem tribuit, tamquam cauſæ naturali, defectui aquoſitatis in ſanguine Chriſti, quæ eſt materia ſudoris, eo quod ejus corpus

pus eſſet exhauſtum: unde magnitudo paſſionum pellens vehementer ſudorem, pepulit ſimul aliquid ſanguinis, deficiente ſudoris materia. Suarez probat argumento ab inconvenienti deſumto, quod ſanguineus ſudor naturalis fuerit: ſi enim, inquit, ſanguis ille miraculoſe eſſet emiſſus, & non ex vi interioris afflictionis, non fuiſſet ſignum certum & evidens maximi angoris & triſtitiæ interioris; miraculoſe quippe potuiſſet cum minima afflictione, immo ſine ulla, emitti. Calmet in peculiari *Diſſertatione* rem enucleatiſſime indagat, & collatis ſtudiis cum Domino Alliot de Muſſey Medicinæ Doctore in Facultate Pariſienſi, modum naturalem, quo factum probabiliſſime contigit, luculenter exponit, dicens: Tot ſimul confertas paſſiones curſum animalium ſpirituum intercepiſſe, ſanguinis motum, ac ſecretiones tandem omnes repreſſiſſe; confirmatum Jeſum ab Angelo, ac voluntati Divinæ ſe totum ſubmittentem, hominum inſuper charitate inflammatum, ad amplectendam mortem animo convolaſſe; redditum tunc priſtinum ſpirituum curſum, recluſos cutis meatus, & ſanguinem una cum ſudore defluxiſſe. Ita Calmet, penes quem videri poſſunt exempla ſanguinei ſudoris, & ſanguinearum lacrymarum citra ullum Miraculum profluentium, atque Anatomicæ & Phyſicæ ſimilium effectuum rationes. Alia Noſter haberi indicat apud Marcellum Donatum lib. 1. *De Medic. Hiſtor. mirabil.* cap. 2. & apud laudatum Gaſparem a Reyes dicta *quæſt.* 86. quæ, juxta purgatiſſimum Noſtri judicium, perfecte demonſtrant, non ſolum ex infirmitate corporis, ſed etiam ex mœſtitia animique dolore naturaliter lacrymas ſudoremque ſanguineum manaſſe. Unde Joannes Maldonatus *in cap.* 26. *Matth. n.* 38. ex teſtibus de viſu narrat, Lutetiæ Pariſiorum hominem robuſtum ac bene valentem, audita in ſe capitis ſententia, ſudore ſanguineo fuiſſe perfuſum. Similia referunt Thuanus lib. 11. *Hiſtoriar.* & Jonſtonus in *Thaumatographia*, *claſſ.* 10. *art.* 5.

Ex his Noſter concludit, quod, ſi aliquando in evolvendis Actis Servorum Dei ſive Beatorum ſimilia occurrant, hæc a claſſe Miraculorum arcenda ſint, quemadmodum etiam annotavit Pignatellus *Conſultat.* 42. Tom. 5. Aliquis tamen fortaſſe excipiet caſum, in quo Deus alicujus Servi vel Famulæ ſuæ Corpus miraculoſe aſſumeret ad repræſentandam in ipſo Paſſionem D. N. J. C. ut, niſi fallor, contigit in quadam Sanctimoniali, *Veronica* nomine, paucis retro annis magna cum opinione ſanctitatis in Italia defuncta; ſi enim, ut ferebatur, verum eſt, ſtatutis anni diebus, in ejus Corpore ſigna omnia Paſſionis ſenſibiliter apparuiſſe, Corpuſque ipſius ſudore quoque ſanguineo perfuſum fuiſſe; videntur hæc cauſis naturalibus adſcribenda non eſſe; vel, ſi cetera Paſſionis ſigna, ut livor in facie, plagæ & vulnera in aliis membris miraculoſa erant, aſſignanda erit ratio, ob quam dicendus non ſit miraculoſus ſudor ſanguineus. Verum de hoc libentius audiremus Sapientiſſimi Cardinalis noſtri judicium. De ſanguineo autem ſudore, qui a quibuſdam ſacris Imaginibus non raro promanavit, fortaſſe hic Noſter tractare noluit, quia hoc nullo modo pertinet ad Cauſas Beatificationis & Canonizationis. Nos tamen pro loci opportunitate Lectori non ingratum fore exiſtimamus, ut paucis perſtringamus caſum vere mirabilem, ac prorſus certum de ſudore ſanguineo, qui anno 1715. per plures dies perpetuo fluxit e Simulacro Sanctiſſimi Redemtoris, quod magna Populorum frequentia colitur in Eccleſia Monaſterii Sacri N. Ordinis, Oppidi de Herbas, Placentinæ Diœceſis. Factum fuit toti Populo conſpicuum, ac diligentiſſime examinatum per Officiales Epiſcoporum Placentiæ & Coriæ; amboque Domini Epiſcopi, omnibus circumſtantiis accuratiſſime perpenſis, Miraculoſum fuiſſe declararunt. Extantque penes Fideles plurimæ papiraceæ Imagines, quæ exceptum ſudorem ſanguineum hactenus conſervant.

In hoc ipſo Capite Noſter mentis contemplationem vertit ad lumina, radios & ſplendores, quibus Servorum

Dei facies aliquando refulgent ; qua occasione eruditissime differit de Dominica Transfiguratione, eamque , non in Monte Oliveti , qui excelsus & elevatus non est, nec in Monte a lacu Genezareth parum remoto , ut Lamy & Calmet crediderunt, sed in Monte Thabor contigisse docet . Item observat cum S. Hieronymo in *cap. 17. Matthæi* , Christum per hoc , quod transfiguratio dicitur , nec pristinam formam & faciem perdidisse , nec amisisse Corporis veritatem, nec assumsisse Corpus spirituale vel aereum ; sed ostendisse eadem membra Solis fulgore rutilantia , & vestimenta in candorem nivis mutata , itaut sicut ejus facies conspiciebatur , similiter & cetera membra essent conspicua . Qua vero ratione Transfiguratio dici possit connaturalis Christo ; & an claritas Corporis Christi transfigurati fuerit claritas glorioſa vel claritas gloriæ ; non autem claritas Corporis glorioſi vel glorificati , expendit cum Abulensi *ad cap. 17. Matth. quæst.* 31. & 34. Laudat Cajetanum *ad 3. part. D. Thom. quæst.* 45. *art.* 2. docentem , ex dispensatione Divina factum esse , ne Anima Christi ab initio beata ex sua naturali redundantia Corpus clarificaverit ; agnoscentemque duplex miraculum in Transfiguratione ; alterum scilicet in ipsa Incarnatione factum , & per totum mortalis vitæ cursum continuatum , quod Corpus Christi non semper fulgeret ex redundantia gloriæ Animæ ; alterum breve & momentaneum , quod sic fulgeret in Transfiguratione , licet esset Corpus passibile , nec præditum dotibus gloriæ .

Vultus quoque Moysis splendoren contemplatur , moremque sugillat quorumdam Pictorum , qui ad literam accipientes , quod *Moysis facies cornuta esset ex consortio sermonis Domini* , fronti ejus cornua affigunt . Quod inepte fieri monet , laudato D. Thomæ loco sup. 2. *ad Corinth.* cap. 3. ubi per *faciem cornutam* nil aliud intelligit quam faciem splendidam , quæ *cornuta dicitur propter radios , qui videbantur esse quasi cornua* . Et pro hac Sacri Textus intelligentia stare dicit a Lapide , Calmet , Molanum , Lipomanum , Steuchum , aliosque collectos ab Erudito Viro Jo. Interian de Ajala in suo *Pictore Christiano Erudito* , lib. 3. cap. 13. num. 4. & in *Appendice* , cap. 2. num. 3. Cum autem D. Thomas asserat , melius dici secundum aliam Literam , quod *Moyses haberet faciem splendidam* , mirum forte aliquibus videbitur , quod Vulgata nostra Canonica, quæ omnium Versionum est excellentissima , hujusmodi Literam non receperit , sed constanter illam retinuerit , quæ minus bene , juxta S. Thomæ opinionem , *cornutam* dicit *Moysis faciem* . Et , licet Apostolus 2. *ad Corinth.* cap. 3. evidenter testetur , vultum Moysis glorioſum apparuisse , ac proinde negari non possit , illum splendidam habuisse faciem , fortasse Scripturæ nostræ verba semel & iterum in Textu posita , non sunt mysterio vacua , & plus aliquid per *cornutam faciem* significant , quam merum vultus lumen radios emittens . Sed , quidquid sit de hoc , Noster asserit cum Abulensi , Moysis splendorem perduravisse usque ad ejus mortem , neque fuisse claritatem gloriæ , sicut fuit claritas Corporis Christi Transfigurati , sed tantum habuisse aliquam similitudinem cum claritate gloriæ , vereque miraculosum fuisse .

Sicut Moysi ex consueto Sermonis Domini cælestis quidam vultus splendor accessit , & sicut Stephano pleno Spiritu Sancto , ex quo vidit Cælos apertos & Jesum stantem a dextris Virtis Dei , accessit nova quædam forma pulcritudine ac venustate plusquam humana , qua non tam homo quam Angelus conspicientibus apparebat ; ita & in quamplurimos Dei Servos , quorum conversatio in Cælis esse solet , ex intima unione cum Deo , qui lux est ineffabilis , tenebras omnes essentialiter excludens , etiam superna quædam lumina redundant , quibus Deus testatum vult suum erga illos amorem , & tanquam amicos coram populis honorare. An lux ista sit ejusdem speciei cum nostra , consistatque in vera & physica qua-

qualitate , præsertim si diuturna sit, neque evanida , Noster non tam ex proprio , quam ex alieno resolvit judicio ; allegatque Pignatellum *Consult.* 43. Tom. 5. splendorem a splendore distinguentem ; si enim splendor per diuturnum tempus fuit a multis visus , reale ac physicum accidens ab eo creditur ; si autem ad breve tempus conspiciendum se præbuit , accidens tantum intentionale ab ipso judicatur , ac meræ lucis apparentiæ tribuitur . Nobis tamen magis probatur opposita sententia , quæ non spectrum lucis , sed veram lucis qualitatem in similibus splendoribus sive longioris sive brevioris durationis agnoscit ; nec videmus solidam ullam rationem , quæ movere potuerit P. Theophilum Raynaudum ad asserendum *Tom. 9. punct.* 3. pag. 71. lucem , quæ in Sanctis aliquando notata est , plusquam apparentiam , nudaque lucis spectra minime fuisse . Licet enim fateamur , nullam in illis fuisse intrinsecam lucis causam , sicut est in Corpore Christi , non inde sequitur , quod vera in illis lux non potuerit causari ab extrinseco agente , nempe Angelo vel ipso Deo , qui facit de tenebris lumen splendescere , quique , cum miraculose operatur , non solet spectris sensus fallere , sed vel nova entia modo insolito producere , vel producta jam & latentia extraordinario modo manifestare . Certe videtur , igneos globulos in Sanctis apparentes , eosdem perfæpe effectus ostendisse , quos habet ignis noster elementaris : quare proclive est credere , tales effectus , non a nudis spectris , lucisve apparentiis , sed a vera & reali causa caloris promanare . Rursus , cum nondum constet , lambentes ignes , qui innocui sunt , & minime urentes , esse pura accidentia intentionalia , meraque ignis aut lucis spectra ; non est , cur talia esse asseramus lumina , splendores ac flammulas , quibus modo insolito Deus utitur ad ostendendum maximum erga servos & amicos suos fideliſſimos amorem . Hinc libenter suscipimus sententiam Thomæ Bartholini in *Tract. de Luce hominum , & brutorum* lib. 3. cap. 7. *Probl.* 1. existimantis , Sanctorum splendores , qui in eorum facie aut corpore sæpe visi sunt , miraculoso modo fieri , non creata videlicet luce immediate a Deo, sed Deo in ejus productione causis naturalibus utente .

Mittimus plurima alia , quæ in hoc ipso Capite Noster solertissime scrutatur de origine & natura Lucis , & de naturalibus quibusdam viventium ignibus , de quibus copiose agunt , præter citatum Bartholinum , Marcellus Donatus , Petrus Borellus , nonnullique recensentur in *Actis Medico-Physicis* , Codaniæ anno 1673. pag. 203. num. 116. & in *Ephemer. German. anno decimo* , pag. 53. continuationis Joannis Christophori Sturmii .

In Capite XXVII. plane erudit issime & enucleatissime a Sapientissimo Domino meo Cardinali differitur de longa abstinentia a cibo & potu , & an & quando ea Miraculo sit adscribenda . Dissertationem suam Noster exordiˉtur a narratione famosæ abstinentiæ Beati Nicolai de Flue , Eremitæ , de qua copiose scripsit Michael Angelus Lapius in sua *Epistola* Italice exarata , & in Latinum versa a Valentino Steber , & Romæ edita ann. 1661. Noster fatetur , neque menstruum hujus Beati jejunium , neque jejunia alia ad longum tempus protracta , miraculosa fuisse definita judicio Sedis Apostolicæ , quamvis nefas sit dubitare , vere miraculosa fuisse jejunia Moysis , Eliæ , & Jesu Christi ad dies quadraginta absque omni cibo & potu producta . Licet enim Evangelistæ de abstinentia a potu expresse non loquantur , de ea tamen dubitandum non esse , bene Noster docet ; cum apud Hebræos non modo abstinentia a cibo , sed etiam a potu pro constituendo jejunio esset necessaria , ut fuse probat Calmet ad cap. 4. *Matthæi* : immo , juxta antiquam Ecclesiæ Disciplinam , etiam jejunia Ecclesiastica solvi credebantur potu æque ac cibo , uti constat ex Rufino *de Vitis Patrum* , apud Rosweydum pag. 508. & ex Prudentio , qui loquens de S. Fructuoso Tarraconensi Episcopo , narrat ,

illum

illum prohibuisse iis, qui ad Martyrium ducebantur, oblatum poculum sumere, ne jejunium sumendo solverent. Porro de jejunio Christi recte observat, non sicut homines supernaturali virtute extrinsecus accepta, sed virtute sibi propria & intrinseca quadragesimalem sustinuisse inediam: qua durante, numquam Dominum esuriisse, censet cum communi ac fere certa Doctorum opinione, contra Cajetanum asserentem, Dominum singulis diebus famem sensisse, & contra Franciscum Lucam opinantem, aliquam quidem quotidie sensisse famem, ad majus jejunii meritum, & ad exemplum eorum, qui in jejunio famem patiuntur; sed non tantam, quantam post quadraginta dies, quæ eum incitaret ad quærendum cibum. Neutri ex his opinionibus favent verba Evangelistæ diserte affirmantis: *Cum jejunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esuriit.* Et, ut ex terminis liquet, minus ea adaptari possunt sententiæ Cajetani, quæ proinde Suarez visa est improbabilis, & ut minimum temeraria, utpote verbis Evangelii repugnans. Franciscl Lucæ interpretationem suffragio suo Cornelius confirmavit, ab omnique censura immunem esse ostendit.

Jejuniis in Scripturis sanctis celebratis alia Noster subnectit prorsus mirabilia, quæ famosa habentur in Historia Ecclesiastica, præsertim apud Bollandistas, in quorum Actis miraculosa plane est abstinentia S. Gerasimi Abbatis, qui quadraginta diebus absque cibo vixit, sola Eucharistia recepta; S. Patritii Hiberniæ Apostoli, qui, ne cibis idolis sacrificatis vesceretur, ad viginti dies jejunium protraxit; ut cetera prætermittamus, quæ Noster refert ex Theodoreto, de Simeone Stylite; ex Raynaldo ad annum Christi 1225. de puella inclusa, & instituto Regulari addicta, quæ per septennium ante obitum, nullum omnino gustavit cibum, recepta tantum diebus Dominicis sacra Eucharistia; ex Bozio, de Maria Ægniacensi, &c. Ne autem quis forte putet, sacræ Dominici Corporis alimoniæ sumtione potuisse Sanctos prædictos, plureſque alios abstinentia celeberrimos, tam longa jejunia naturaliter sustinere; ob hanc videlicet causam, quod species Sacramentales re vera sumentes nutriant, ut consentiunt Theologi cum D. Thoma 3. *part. quæst.* 77. *art.* 5. quamvis non omnes concedant quantitatem, quam multi indistinctam a materia prima ponunt, supplere vices materiæ, esseque primum subjectum subsequentium formarum: bene ponderat cum Bordono in *Tract. de Miraculis, Medit.* 16. n. 12. species panis & vini Eucharistici adeo esse exiguas, ut stultum esset credere, sufficere ad hominem diu in hac vita conservandum. Deinde refutat Nicetæ Pectorati errorem, qui sæculo XI. Latinos reprehendit, quod in Quadragesima quotidie celebrarent, & per Sacrificii sumtionem jejunium solverent. Verba Nicetæ habentur Tom. XVIII. *Biblioth. Patrum*, pag. 408. Ex quibus Goarus in *Notis ad Eucholog. Græc.* Allatius *de Missa Præsanctificatorum*, pag. 1546. Thomassinus *de Jejunio*, pag. 476. inferunt, Græcos erronee credidisse, Divino cibo jejunium solvi. Et in *Triodio*, hoc est, Græcorum Libro continente Officia, quæ a Dominica proxima Septuagesimæ ad Sabbatum Sanctum recitari solent, leguntur hæc verba, quæ præfatum errorem supponunt: *Ex Traditione accepimus, non celebrari Præsanctificatorum Missam usque ad feriam quartam, eo quod omnis fraternitas ex antiqua Traditione jejunet.* Porro, *Missa Præsanctificatorum* a Græcis ea dicitur, in qua Christi Corpus non conficitur, sed confectum antea absumitur. Græca enim Ecclesia Dominicis Quadragesimæ diebus panem consecrat, & in tot particulas dividit, quot sunt dies, in quibus *Præsanctificatorum Missæ* celebrantur. Eas particulas in Christi sanguine intinctas Presbyter celebrans in Pyxide reponit. Qui mos utcumque esset tolerabilis, nisi errorem involveret de dissolutione jejunii Ecclesiastici per sumtionem Escæ incorruptibilis. Noster monet, *Triodii* Librum expurgari jussu Sacræ Congregationis, a tempore Urbani VIII. ab eoque relata verba forte expungenda, nisi bonum aliquem sensum admittant. Cardinal. Humbertus, in Oriente Legatus Apostolicus, Nicetam acriori stylo refellit in *Opusculo* adversus illum exarato, quod prostat in citato volumine *Bibl. Patrum*, pag. 412.

Pauca noster attingere voluit de quibusdam jejuniis arte Dæmonum, vel dolo hominum confictis, nonnulla tantum referens ex pluribus coacervatis a Gasp. a Reyes *quæst.* 58. & a Stalpartio P. 1. *Centuriæ posterioris Observationum*, a pag. 151. Similia enim non tam vera jejunia fuerunt, quam fallaciæ ac simulationes jejuniorum. Non posse autem jejunium naturaliter protrahi ultra septimum diem, Noster probat ex Hippocrate, cui adhæret Vallesius *de Sacr. Philosoph.* cap. 13. ubi in Hippocratici asserti confirmationem ponderat, misisse Deum die sexta cibum Danieli in lacu Leonum existenti, ne scilicet, si septimam attingeret, periret fame; nam, ut prudenter subjungit, etiam in his, quæ Deus miraculose agit, habet rationem aliquam naturæ, ne plura, quam opus sit, eveniant Miracula. Ceterum, quamvis hæc sententia ut in pluribus vera sit, bene Noster observat, habendam esse rationem varietatis temperamenti, ætatis, regionis, temporis anni, consuetudinis. Nam, si quibusdam Medicis fidem præstare velimus, ut Fortunio Liceto in *Oper. de His, qui diu vivunt sine alimento*, Schenckio, Lib. 3. *Observat. Medicar. Tit. de Asitis*, Marcello Donato lib. 4. *de Medic. Histor. Mirab.* cap. 12. Stalpartio ubi supra pag. 135. Zacchiæ lib. 4. *Tit.* 1. *quæst.* 7. a n. 19. & Gaspari a Reyes *quæst.* 58. num. 7. & 28. multum præfatæ circumstantiæ valere possunt ad naturalem abstinentiam per longe majus temporis spatium sine vitæ jactura tolerandam. Et hinc plura ipsi exempla coacervant eorum, qui per decem, per viginti dies, per octo, per quindecim menses, per plures item annos absque omni cibo & potu naturaliter vixerunt: hæc tamen & similia falsa esse & commentitia, nulloque pacto naturalibus causis adscribenda, contendit Joannes Vierus in Opere Basileæ edito ann. 1582. *De Lamiis, & commentitiis jejuniis*, ubi non admittit jejunia naturalia ultra septem dies, & pro viribus suadere conatur, oppositas narrationes esse fabulas vel illusiones, & quod, si desint Dæmonis astus, & jejunium per septem dies sufferatur sine virium amissione, id sit Miraculo adscribendum. Et quamvis Vieri incredulitas aliis non placeat; magis certe nobis displicet credulitas eorum, qui talia nulla difficultate devorare solent, præsertim, cum nesciant causas naturales designare, quibus tam insoliti, tamque mirabiles effectus adscribi possint rationabiliter. Quod veriſſimum esse comperiet, quisquis attente lectitaverit, quæ hic Sapientissimus meus Cardinalis animadvertit in singulorum Medicorum opiniones: neque enim facile est, duos de præsenti argumento Scriptores invenire, qui inter se plene consentiant; nam Licetus a Zacchia improbatur; Zacchias a Reyes refellitur: atque ii tres a Cardinali de Lauræa rejiciuntur. De quibusdam brutis animantibus levior fortasse quæstio est, hæc namque diuturniori tempore inediam sustinuisse, Redius *Tract. de Animalib.* pag. 83. experimentis edoctus, nos docet. At de homine excellentissimo Animalium, & ad innumera fere munia obeunda, calore novisque spiritibus indigente, aliter omnino esse philosophandum, nos pro certo tenemus, nondumque exploratum dicimus, an vere Plinius lib. 11. cap. 54. contra Hippocratem scripserit, homini in septimo die lethalem inediam non esse, & durasse etiam plerosque ultra undecimam. Si tamen hoc vere fuerit dictum, præcipue de iis est accipiendum, quos neque labor, neque æstus, neque vigiliæ, neque sitis exercuerint. Hinc enim nonnullos e speluncis & cryptis, in quibus solam aquam ad potandum nacti, delituerant, vivos adhuc post vigesimam quartam diem eductos fuisse, vere fortassis narratur a Marsilio Cagnato lib. 1. *de Sani-*

nitate tuenda, cap. 15. & a Franciſco Bacono in *Hiſtor. Vitæ & Mortis*. Niſi quis potius contendat, vel ipſa Aquæ & Terræ elementa virtutem nutriendi habere, & eorum uſu præfatos homines vivere potuiſſe.

Denique loquendo de jejuniis, a Dei Servis ultra conſuetum naturæ curſum protractis, hæc per varia ſigna dignoſci poſſe miraculoſa, nullus profecto inficiabitur, cum plerumque ſic jejunantes comitentur faciei venuſtas, color vividus, agilitas, & promtitudo ad operandum, vultus hilaritas, meditatio jugis, & his ſimilia, quæ in ſufferentibus naturæ Viribus, opeve aliarum circumſtantiarum naturalium, longas illas inedias a pleriſque in cenſu hiſtoriarum relatas, fruſtra quæras.

In capite XXVIII. diſcutiuntur quædam ſpiritualia Miracula, nempe Liberationes quædam inſtantaneæ a variis tentationibus, diu ac ſine intermiſſione quoſdam homines vexantibus, quæ ſi ad invocationem Servi Dei, aut Beati, ſive ad ejus Reliquiarum applicationem repente contingant, & deinceps numquam illos moleſtent ſimiles tentationes, recte ſpiritualia cenſeantur Miracula, ex genere ſuo præſtantiſſima, cum reſpiciant non Corporis, ſed Animæ ſanitatem, ut bene ponderat Beatus Raymundus de Capua, Confeſſarius S. Catharinæ Seneñſis, in ejus *Vita*, part. 2. cap. 7. loquens de variis Miraculis virtute Divina ab eadem Sancta patratis in ordine ad ſpiritualem Animarum ſalutem. Et ad hoc altiſſimum Miraculorum genus pertinent repentinæ Peccatorum Converſiones, quæ ſunt vere Opera Excelſi. Celebris eſt ap. Auguſt. lib. 22. *De Civitat. Dei* cap. 8. converſio Martialis, Viri infidelis, quæ ab eodem Auguſtino adſcribitur interceſſioni Sancti Stephani, & tamquam miraculoſa recenſetur. Nec diſſimilis eſt altera Monachi in hæreſim prolapſi converſio, quæ interceſſione S. Bernardi Abbatis contigiſſe dicitur, & etiam Miraculoſa creditur, de qua in *Vita Melliflui Patris*, lib. 7. in Opere inſcripto, *Exordium magnum Ciſtercienſe*, quod habetur poſt Opera Sancti Doctoris Editionis Joannis Mabillonii. Judicium Noſtri eſt, & plane Theologicum, repentinas Peccatorum converſiones, & univerſim Miracula omnia ſpiritualia, ut pro talibus habeantur, deberi aliquo ſigno extrinſeco confirmari & corroborari, de quo teſtes conteſtes deponant; ſi enim converſiones nullo modo fiant ſenſibiles, nec ſint inſolitæ, nec præter ordinariam in eodem ordine legem contingant, Miraculo proprie non adſcribuntur, licet dubio procul excedant facultatem & vires totius naturæ creatæ; & hinc tres ſunt converſiones, quas Theologi communiter inter Miracula recenſent, converſio videlicet Sancti Latronis, converſio Sancti Matthæi, & converſio Sancti Pauli. Sed in his omnibus & ſingulis aliquod extrinſecum mirabile non defeciſſe, Noſter ſatis perſpicue oſtendit.

In capite XXIX. fuſius a Noſtro diſſeritur de ejectione Dæmonum a corporibus obſeſſis. Quæ hic plenius traduntur, ſummatim ſic colligo. Initio explicat, quinam dicantur obſeſſi a Dæmone, reſolvitque, ut aliquis obſeſſus dici poſſit, duo requiri; alterum, ut in eo Dæmon ſit, alterum, ut in eum aliquam etiam poteſtatem acceperit; quam poteſtatem, ut ex Thyræo exponit, in corpora potiſſimum obſeſſorum Dæmones exercent. Deinde refutat paucos illos Medicos, qui apud Guilielmum Pariſienſem in Opere *de Univerſo*, inficiari auſi ſunt, vere eſſe homines obſeſſos & arreptitios. Quorum temeritatis reus factus eſt Lævinus Lemnius lib. 2. *de Occultis Naturæ*, cap. 2. Laudat ſtrenuum horum incredulorum impugnatorem P. Theophilum Raynaudum, qui adverſus illos librum conſcripſit, cui titulum fecit, *Angelus malus hominem colaphizans*. Extat liber iſte, ſed imperfectus, in Tom 9. Operum ipſius. Noſter obſeſſorum exiſtentiam, ſalva eloquiorum Dei veritate, negari aut in dubium verti non poſſe, prorſus Orthodoxe affirmat. Nec tamen negat, multos dici & haberi obſeſſos, qui revera obſeſſi non ſunt, aut quia ſe vafre obſeſſos ſimulant, aut quia tales imperiti Medici declarant. Contra primos loquitur *Canon ſextus Trullanus*; de ſecundis vero agit Valleſius *de Sacr. Philoſoph.* cap. 28. lateque Joannes Baptiſta Silvaticus in ſuo Opere *de Iis, qui morbum ſimulant, deprehendendis*, cap. 17. Quare prudentiſſime monet *Rituale Romanum ad Tit. de Exorcizandis obſeſſis a Dæmonio*, ne Exorciſta facile credat, aliquem a Dæmone obſeſſum eſſe, ſed nota habeat ea ſigna, quibus obſeſſus dignoſcitur ab iis, qui vel atra bile, vel morbo aliquo laborant. Quænam vero ſint ſigna veræ obſeſſionis, Noſter declarat ex eodem *Rituali Romano*, in cujus citato *Titulo* hæc leguntur: *Signa autem Dæmonis obſidentis ſunt, ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere, diſtantia & occulta patefacere, vires ſupra ætatis ſeu conditionis naturam oſtendere, & id genus alia, quæ, cum plurima concurrunt, majora ſunt indicia*. De certitudine prioris ſigni perperam dubitaſſe Schenckium & Hecquetum, a quodam Theologo Gallo fundatiſſime impugnatum in *Epiſtola decimaquarta Theologica* a n. 56. Noſter hic monet, qui recte etiam ſubjungit, ſi inter ſigna obſeſſorum recenſetur, & jure optimo recenſetur, quod aliquis ignota lingua loquatur, vel loquentem intelligat, a fortiori hoc ipſum dicendum erit, ſi ruſticus, ſi fœmina, quæſtionibus Philoſophicis & Theologicis, quarum nunquam cognitionem habuerunt, apte reſpondeant. Conſequentiæ vim jam pridem obſervaverat Joannes Pontas in *Dictionar. Caſuum Conſcientiæ*, in verbo *Poſſeſſus*. Pro uberiori notitia ſignorum Lectorem Noſter remittit ad Thyræum, Martinum del Rio, Clericatum & Monacellum.

Ulterius ſermonem facit de modis, quibus liberantur obſeſſi, & incertos ſuperſtitioſoſque pronuntiat Exorciſmos Salomonis nuncupatos, de quibus apud Eſtium in 4. *Sent. diſt.* 24. §. 12. Incertos pariter declarat alios a Cardinali Baronio ad *ann.* 56. & a Joſepho *Antiquit.* lib. 8. cap. 2. recenſitos. Admittit tamen ex adductis a S. Juſtino Martyre, pluribus in locis, in Eccleſiæ primordiis, cum magna erat energumenorum multitudo & undique etiam e Gentibus & Paganis ad Eccleſiam adducebantur, ut ſuis Exorciſmis & Precibus, invocato Chriſti nomine, liberaret, exorcizandi munus fuiſſe commune omnibus Chriſti Fidelibus, etiam non ordinatis, eo quod omnes tunc ex gratia gratis data pollerent dono abigendi Dæmones e corporibus arreptitiorum in invocatione nominis Chriſti. Eamdem rem confirmat ex Tertull. *ad Scapulam Carthaginis Præfectum*, ubi præter alia dicit: *Edatur hic aliquis ſub Tribunalibus veſtris, quem Dæmone agi conſtet: juſſus a quolibet Chriſtiano loqui ſpiritus ille, jam ſe Dæmonem confitebitur*. Et poſt multa alia ſubdit, loquens etiam de Dæmonibus: *De corporibus noſtro imperio excedunt inviti, & dolentes, & vobis præſentibus & erubeſcentibus*. Reſtricta ſubinde exorcizandi, & Dæmones abjiciendi poteſtate ad Exorciſtas, poſtquam ſcilicet Eccleſia longe lateque propagata erat, minuſque neceſſaria, atque adeo non ita frequens Miraculorum patratio & ſimilium liberationum uſus, cuplicem fuiſſe modum obſeſſos adjuvandi & eos de poteſtate Diaboli liberandi per Exorciſmos, Noſter obſervat cum P. Morino, qui *Commentar. Hiſtor. De Sacram. Pœnit.* lib. 6. cap. 7. per totum, congeſta undique eruditione, utrumque exorcizandi modum fuſe declarat, ac valide confirmat. Unus modus erat ſolemnis, fiebatque inter Miſſarum ſolemnia poſt dimiſſos publicos Pœnitentes, necnon Catechumenos, completa recitatione Evangelii & prædicatione; vocatiſque in medium Templi qui erant obſeſſi, quibus genuflexis, Diaconus populum monebat, ut Deum pro eorum liberatione rogaret, & ſubinde Epiſcopus ſeu Sacerdos ſolemniter celebrans nonnullas recitabat ſuper eos publicas preces, ut Deus hoſtem humani generis ab obſeſſis illis expellere dignaretur; completiſque precibus Energumeni ab Eccleſia dimittebantur, cum eis permiſſum non eſſet ſacris adſtare Myſteriis, aut oblationes facere ad Altare. Alter modus erat privatus, eumque adhibebant Exor-

ciſtæ ad hunc effectum ab Eccleſia ordinati, qui manus imponebant, & exorcizabant obſeſſos, tam Catechumenos quam Baptizatos, ſive in privatis domibus, ſive etiam intra Eccleſiam, ſed extra Miſſam. Quoniam vero de Exorciſtis ſermo occurrit, Noſter haud importune monet, utramque Eccleſiam, Occidentalem ſcilicet & Orientalem, ſuos olim Exorciſtas habuiſſe, ut de Occidentali conſtat ex *Epiſtola* Cornelii Papæ *ad Fabium Antiochenum* ap. Euſeb. lib. 6. *Hiſtor.* cap. 35. ubi, juxta morem tunc, ſecundo nempe Chriſti ſæculo, in Latina Eccleſia vigentem, dicitur: *In Eccleſia unum Epiſcopum eſſe debere . . . . . Presbyteros quadraginta ſex, Diaconos ſeptem, Subdiaconos ſeptem, Acolythos quadraginta duos, Exorciſtas, & Lectores cum Oſtiariis quinquaginta duos.* De Orientali vero idem liquet ex *Can.* 24. *Concilii Laodiceni*, ineunte Sæculo quarto celebrati, dicente: *Quod non oportet, Sacratos, a Presbyteris uſque ad Diaconos, & deinceps quemlibet Eccleſiaſtici Ordinis uſque ad Miniſtros, vel Lectores, vel Cantores, vel Exorciſtas, vel Exercitatores Ordinis in Cauponam ingredi.* Hoc tamen inter utramque Eccleſiam diſcrimen Noſter agnoſcit, quod ſcilicet in Occidentali Exorciſtæ Ordo adhuc perduret, ſecus vero in Orientali, quæ ab annis mille ſupra centum inter Ordinum Miniſtros ſolum recenſet Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos & Lectores, ita ut ab eo tempore nulli extent apud Græcos Acolyhithi, Exorciſtæ, & Oſtiarii, ſed horum munera partim Lectores, partim Subdiaconi inter ſe dividunt, uti late oſtendunt Joannes Morinus *Part. III. De Sacr. Ordinationib. Exercit.* 14. Chriſtianus Lupus *ad Concilia* Tom. V. Carolus Witas *De Sacram. Ordin.* Part. I. quæſt. 2. art. 2. & Honoratus Tournely *in Prælect. Theolog. De Sacram. Ordin.* quæſt. 6. concluſ. 2. Et quamvis Summus Pontifex Innocentius III. expreſſe præceperit in *Epiſt. ad Othonem Tuſculanum Cardinalem*, Sedis Apoſtolicæ in Cypro Legatum, quæ habetur *Tom. XI. Concilior.* Editionis Labbeanæ, pag. 611. ut Epiſcopi Græci ſeptem Ordines ſecundum morem Eccleſiæ Romanæ de cetero conferrent; hoc Noſter, ex citatis Authoribus, reſtrictum fatetur ad Epiſcopos Græcos Latinorum Ditioni ſubjectos.

Nihilominus negari non poſſe videtur etiam in Occidentali Eccleſia, nonnulla inferiorum Ordinum Officia aliquando per Laicos, ſæpiuſque per diverſos etiam altioris gradus Clericos adimpleta fuiſſe, modoque plerumque adimpleri; ſed tunc ſolum a propriis Miniſtris exerceri dicuntur, cum geruntur ab illis, qui ad ea munera obeunda fuerunt ordinati. Quare Concilium Tridentinum *Seſſ.* 23. *de Reformat.* cap. 27. graviſſimis verbis ponderat, quantum Eccleſia deſideret, ut, reſtituto more priſtino, Sanctorum Ordinum a Diaconatu ad Oſtiariatum functiones ab Apoſtolorum temporibus in ipſa laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquandiu intermiſſæ, in uſum juxta Sacros Canones revocentur, nec ab hæreticis tamquam otioſæ traducantur. Quapropter, optat Sancta Synodus, ut hujuſmodi Miniſteria nonniſi per conſtitutos in dictis Ordinibus exerceantur; hortaturque in Domino omnes & ſingulos Prælatos Eccleſiarum, ut quantum fieri commode poterit in Eccleſiis Cathedralibus, Collegiatis & Parochialibus ſuæ Diœceſis, ſi populus frequens, & Eccleſiæ proventus id ferre queant, hujuſmodi functiones curent reſtituendas. Hinc Noſter, quamvis minime ignorarit, inter Theologos controverti, An pro Dæmonibus abjiciendis uti poſſint Eccleſiæ Exorciſmis non modo initiati Ordine Exorciſtatus, prævia Superiorum licentia, ſed etiam omnes alii Fideles, dummodo id faciant, non ex profeſſo aut publice, ſed in aliquo particulari caſu ex Dei interiori inſtinctu; lectoremque remiſerit ad Clericatum *De Sacram. Ordin.* qui *Deciſ.* 19. num. 41. Authôres uni aut alteri ſententiæ ſuffragantes recenſet, probabiliorem tamen putat eorum opinionem, qui poteſtatem exorcizandi ad Exorciſtas & alios

alios Superiores Miniſtros tantum extendunt, juxta *Can.* 26. *Concil. Laodicen.* quo decernitur, *Quod ii, qui non ſunt ab Epiſcopis Ordinati, tam in Eccleſiis, quam in Domibus exorcizare non poſſint.* Gratianus Concilii verba *Can.* 2. *diſt.* 69. ita expreſſit: *Non oportet, exorcizare eos, qui necdum ab Epiſcopis ſunt promoti, neque in Eccleſiis, neque in Domibus.*

Celebriorem Noſter vocat controverſiam illam, An ſcilicet virtute rerum naturalium Dæmones a corporibus obſeſſis expelli poſſint? Et pro affirmativa ſententia ponderat factum Davidis, qui uſu muſici Inſtrumenti, cum Spiritus malus arripiebat Saulem, Regis animum refocillabat, & ſtatim Spiritus malus ab eo recedebat; affertque verba P. Calmet in *Diſſert. De Muſica Veterum, & potiſſimum Hebræorum*, dicentis: *Quæ de Saule narrantur ſono Inſtrumenti & vocis Davidicæ relevato, nihil habent ſupra naturam.* Ponderat etiam conſilium Raphaelis Archangeli, & factum Tobiæ Junioris, qui fumo piſcis contra Dæmonem prævaluit, impleta Angeli promiſſione, de eo, quod fumus ille poſſet extricare omne genus Dæmoniorum, tam a Viro, quam a Muliere, ablata etiam eis poteſtate redeundi. Allegat præterea in favorem ejuſdem ſententiæ affirmativæ Scotum in *Phyſicæ Curioſæ* lib. 4. cap. 15. §. 2. Scriptores citantem, qui virtutem Dæmones pellendi tribuunt pluribus Herbarum generibus, diverſiſque Lapidibus. Nec prætermittit præſidium pro eadem ſumere ex illorum opinione, qui tradunt, Catholicos Hiſpaniarum Reges inſignem adverſus malos Spiritus vim obtinere, adeo ut ſola præſentia illos ab Obſeſſorum Corporibus fugare, atque abjicere valeant. Hujus rei Teſtes producit Carolum Tapia *De Conſtit. Princip. in Rubrica* cap. 1. n. 3. Borellum *De præſtantia Reg. Catholic.* cap. 55. n. 2. & Hernandum Caſtrillo in *Magia naturali*.

Pro negativa tamen ſententia ponderat, quod, cum Dæmones penitus ſint incorporei, nullam idcirco a Corporibus naturaliter paſſionem poſſunt accipere. Dictum eſt autem *naturaliter* (ſubjungit) quia Prima Cauſa, quæ nullis naturæ legibus tenetur, poteſt corporibus præſtare vim attingendi etiam incorporea, uti patet in igne, qui torquet damnatos. Ex hoc autem ſequitur, nulla arte, nulloque remedio naturali ex obſeſſis corporibus Dæmones ejici poſſe; & quamvis Animabus; dum in corporibus ſunt, a ſenſibilibus rebus vis afferri poſſit, & poſſint etiam vi a corporibus ſeparari nemo tamen eſt, qui non videat, longe aliam Animarum, quam Dæmonum in corporibus conditionem eſſe, cum Animæ corporibus conjunctæ ſint, ut formæ, & Dæmones tamquam motores & rectores, Animæque propterea quaſdam diſpoſitiones in corporibus poſtulent, quæ Dæmones non requirunt, nec eis indigent. Communis hæc eſt tum Theologorum, tum Medicorum ſententia. Inter Theologos ita autumant Thyræus in ſuo *Tractat. de Dæmoniac.* part. 3. cap. 28. Cardinalis de Lauræa in 3. *lib. Sentent.* Tom. 4. diſp. 20. *de Miraculis*, art. 7. ſub num. 134. Clericatus *De Sacram. Ordin. deciſ.* 19. num. 30. Martinus del Rio *Diſquiſition. Magicar.* lib. 3. ſect. 2. cap. 2. & inter Medicos Valleſius *De Sac. Philoſoph.* cap. 28. pag. 229. Edit. Lugdun. anni 1588. Zacchias *Quæſt. Medico-Legal.* lib. 4. tit. 1. quæſt. 8. n. 25. & pluribus ſeqq. Gaſpar a Reyes in ſuo *Jucundar. Quæſtion. Elyſio Campo*, quæſt. 28. concluſ. 1. quod tamen nonnulli ita explicant, ut nihil certe naturale ſit, quod directe Dæmonem expellere poſſit, licet aliquid naturale poſſit id indirecte præſtare: cum enim Dæmon peſſimis & feris humoribus delectetur, & præcipue melancholicis, purgato per remedia naturalia humore, per accidens ſequi poteſt, ut Dæmon recedat, vel adeo moleſtus non ſit, veluti proſequuntur Thyræus loco citato ſub n. 15. §. *Poteſt quoque dici*, & Gaſpar a Reyes loco citato §. *Secunda concluſio*, cum aliis, quos cumulat & ſequitur Matta *de Canoniz. Sanctor.* Part. 3. art. 16. n. 14. & bene annotavit Martinus

tinus del Rio *Disquisit. Magic.* lib. 2. quæst. 30. sect 3. ubi hæc habet : *Igitur, quæcumque res corporeæ inducunt in corpus patientis dispositionem contrariam dispositioni requisitæ ad actionem Dæmonis, illæ corporeos humores purgant directe, & corpoream ægritudinem pellunt naturaliter : cur vero Dæmon fugiat, & corpus illud deserat, sunt solummodo causæ indirectæ, & sine quibus non :* atque prosequitur Badus in *Defensione Chinæ Chinæ*, lib. 1. cap. 14. §. 4. ubi hæc habet : *Melancholicus humor vel mitior redditus vel depulsus, qui a Theologis merito vocatur sedes Diaboli, fomentum detrahit Dæmoni & materiam, unde postea cogitur abscedere.* Et in eo, quod attinet ad citharam Davidis, ad cujus sonitum Spiritus malus recedebat, respondet Thyræus, citharæ harmoniam voluptatem quamdam Regi attulisse, quæ dolorem haud parum frangebat, quem ex Dæmonis tyrannide Saul patiebatur, & hoc sensu dici posse, Dæmonem fuisse per musicam expulsum. Cornelius a Lapide in citat. cap. 16. *lib.* 1. *Regum* docet, Davidem psallendo fugasse Dæmonem Saulis vi partim naturali, partim supernaturali : naturali, quia Musica exhilarabat, & pellebat melancholiam, qua Dæmon utebatur ad Saulem cruciandum ; supernaturali, quia David citharæ pulsu mentem suam excitabat, ut ferventius oraret Deum pro salute Saulis, & Deus eum exaudiens, Dæmonem abegit a Saule ; subditque Cardinalis de Lauræa, David non modo citharam percussisse, sed etiam cecinisse, & sic spiritum malum recessisse per Divinas laudes, quas David canebat : in eoque, quod spectat ad factum Tobiæ respondetur, non fumum, sed Raphaelem Angelum profligasse Dæmonem, & sic Dæmonem fuisse expulsum non a fumo excitato, sed ab Angelo, quando excitatus est fumus, juxta sententiam Lyrani & aliorum, quos sequitur Martinus del Rio *Disquisit. Magic.* lib. 2. qu. 30. sect. 3. Quod si sermo sit de ejectione Dæmonum, quæ contingere dicitur, cum obsessi adstant coram Rege Catholico Hispaniarum, quatenus id in facto consistat, referendum erit ad Gratiam gratis datam consimilem illi, qua Galliæ Reges potiuntur strumas sanandi. Hæc plane optime Sapientissimus Cardinalis.

His vero præmissis, quærit : An in obsessorum liberatione & Dæmonum ejectione aliquod Miraculum intercedere possit ? Et imprimis a ratione proprii & rigorosi Miraculi aperte excludit Dæmonis ejectionem, quæ fit per Exorcismos, virtute & potestate Ordinis, qui confertur Exorcistis. Modus enim sic ejiciendi Dæmones, cum sit ordinarius, & tam peccatoribus quam justis communis, Nostro videtur minime miraculosus, contra quod Bordonus inquit *Meditat.* 11. *de Miraculis*, ubi Miraculo adscribit liberationem obsessorum, etiamsi fiat virtute Ordinis, & per Exorcismos ab Ecclesia institutos. Adeo autem Noster in sua firmus est opinione, ut constanter asserat, si Servus Dei, cujus causa discutitur, dum erat in humanis, Ordine Exorcistatus insignitus, in Dæmonum expulsione usus fuit Exorcismis ab Ecclesia approbatis ; tunc nullam rationem Miraculi habendam esse in expulsionibus ab ipso factis ; tum, quia hic est consuetus modus ; tum quia sequeretur, quod Exorcistæ omnes Miracula facerent, quando per adjuvationes eorum obsessi liberarentur. Cuperem tamen audire a Sapientissimo Purpurato, An etiam, cum in Ecclesiæ primordiis tam mali quam boni fideles, virtute gratis ipsis a Deo concessa, energumenorum corpora liberabant, hoc absque omni Miraculo præstitissent, cum hoc præstare fuerit tunc quid commune justis & peccatoribus, moduſque eo tempore consuetus liberandi energumenos. Ceterum, cum intentio Nostri sit agere de Miraculis, non sub qualibet consideratione, sed quatenus signa sunt sanctitatis alicujus Servi Dei vel Beati, omnino consequenter non admittit tamquam miraculosas liberationes, ex quibus nullum desumi potest pro sanctitate adstruenda argumentum : atque idcirco, quamvis fateatur, plures Sanctos Episcopos aut Sacerdotes

tes e corporibus hominum Dæmones ejecisse præmissis Ecclesiæ Exorcismis, has tamen ejectiones ut vera Miracula non recipit, quia scilicet hic modus ejiciendi Dæmones tam Sanctis, quam non Sanctis est communis, proindeque afferri non potest in commendationem & confirmationem sanctitatis. In his ergo terminis verissimum est, liberationes obsessorum vera non esse Miracula, prout hæc ad Beatificationem & Canonizationem sunt requisita : quidquid sit, an in alio aliquo sensu, & non ad hunc effectum, dici possint vel proprie vel saltim late Miracula Theologica, seu Opera modo non naturali, sed Divina virtute facta. Quod enim mediis Exorcismis frequenter liberentur obsessi, forte non est contra rationem Miraculi Theologici ; semper enim similes Dæmonum ejectiones, licet frequentissimæ, secum afferunt, excitantve in hominibus admirationem, naturaliter resultantem ad conspectum operis humanas vires excedentis. Et quidem humanæ potestatis non est, quod Dæmon obedire compellatur Exorcistæ imperio & adjurationibus ; neque pugnat cum ratione Miraculi, quod hoc Exorcista non faciat propria, sed aliena, hoc est, Exorcismorum virtute, sive potestate, quæ illi data est cum recepto Ordine. Nam hujusmodi potestas, etiam ab Exorcista ex dono Dei habetur, & potestas ejiciendi Dæmones, quæ communiter inter gratias Miraculorum annumeratur, teste D. Thomas *de Potent. quæst. 6. art. 9. argum.* 15. *Donum Dei* dicitur 1. *ad Corinth.* cap. 12. Verum hoc transmisso, & restringendo sermonem ad miraculosas hominum liberationes, quæ sint argumenta sanctitatis, has plane Noster agnoscit, quoties modo extraordinario, & superante vires naturæ visibilis Dæmones e corporibus expelluntur, vel sola præsentia & imperio alicujus Servi Dei, vel ad contactum Reliquiarum aut vestium, vel ad invocationem nominis ejusdem, vel ad ipsius sepulcrum. Similes enim Dæmonum ejectiones sunt plane mirabiles, certaque testimonia sanctitatis eorum, qui sic Dæmones ejicere meruerunt ; magnumque piaculum esset negare, Christum Dominum & ejus Apostolos vera Miracula fecisse, cum obsessos a Dæmonum vexationibus liberarunt. Certum quippe est, Dominum Jesum *in digito Dei* ejecisse Dæmonia ; nec dubitari potest, quod Sancti, Divina etiam virtute, paria, forsanque majora ediderunt signa ; nam & sudaria & semicinctia Pauli languores fugabant, & spiritus nequam ab obsessis expellebant. Quo in genere summe resplenduit Sanctus quidam Anonymus, de quo Sulpitius Severus *Dialogo* 1. sequentia scribit ; (Quidam Sanctus fugandorum de corporibus obsessis Dæmonum incredibili præditus potestate inaudita per singulos dies signa faciebat. Non solum enim præsens, nec verbo tantum, sed absens quoque, interdum cilicii sui fimbriis, aut Epistolis missis, corpora obsessa curabat. Hic ergo mirum in modum frequentabatur a populis, ex toto ad eum Orbe venientibus. Taceo de minoribus. Præfecti Comitesque, ac diversarum Judices potestatum præ foribus illius sæpe jacuerunt. Episcopi quoque Sanctissimi Sacerdotali auctoritate depositа, contingi se ab eo, atque benedici humiliter postulantes, sanctificatos se, atque Divino munere illustratos, quoties manum illius vestemque contigerant, non immerito crediderint. Hic ferebatur, omni potu in perpetuum penitus abstinere, ac pro cibo septem tantum caricis sustentari.) Subditque, eundem Sanctum tantæ potestatis occasione aliquando gloriolæ sensu titillatum, ut se ab eo purgaret, a Deo impetrasse, ut mensibus quinque a Dæmone possideretur, quod & factum est : (Ita, ut in vinculis eum tenere, necesse esset. Quinto demum mense purgatus est non tantum Dæmone, sed quod illi erat utilius atque optatius, vanitate.)

Concludendum igitur est, plures energumenorum liberationes vere fuisse & esse miraculosas, pro talibusque in Ecclesia receptas, insertasque non raro in ipsis Bullis Canonizationum, ut constat

ſtat ex illa S. Uldarici, ex illa S. Homoboni, & ex illa S. Birgittæ. In quo autem Miraculorum genere ponendum ſit Miraculum liberationis energumeni, videtur Noſter noluiſſe diſputare, quamvis, niſi fallimur, ſatis innuere videtur, in ea fuiſſe ſententia, quæ ſolum quo ad modum miraculoſas eſſe cenſet ſimiles obſeſſorum liberationes. Ceterum, Cardinalis de Lauræa Tom. 4. diſp. 20. *de Miraculis*, art. 7. tria aſſerit circa expulſionem Dæmonis, quæ nos olim, oblata occaſione, non omnino probanda putavimus. Primum eſt, quod nulla virtute naturali poteſt Dæmon ab obſeſſo corpore expelli. Secundum, quod expulſio facta poteſtate Ordinis miraculoſa non eſt, & in hoc plures ſibi conſentientes habet, ipſiſque expreſſe Noſter ſuffragatur. Tertium, quod quando aliter expulſio Dæmonis fit, ac proinde miraculoſa eſt, pertinet ad Miracula ſecundi generis. Circa primum diſcurrit ſic n. 138. Ex Salvatoris Oráculo, *Lucæ* cap. 11. conſtat, per Dæmonem non poſſe alium Dæmonem ejici; id enim Salvator ſignificare voluit, dum dixit: *Si Satanas in ſe ipſum diviſus eſt, quomodo ſtabit regnum ejus?* Ad hoc nos reſpondebamus, quod D. Thomam minime latuit Oraculum Salvatoris, & tamen ex eo nullatenus eruit allatam Interpretationem; immo huic expreſſe contradixit, aſſerens *quæſt. 6. de Miraculis art. 10. in corpore*, poſſe Angelos ſuperiores, ſive bonos ſive malos, virtute naturali cogere & expellere inferiores Spiritus a corporibus obſeſſorum. Aliter ergo Oraculum interpretatus eſt Præceptor ſane Angelicus, cujus doctrinam vel citare noluit doctiſſimus Cardinalis. Et tamen D. Thomas hic non a ſemetipſo locutus eſt, ſed, uti ſolet, ex antiquorum Doctorum ſenſu ſententiam ſuam depromſit, eamdemque Theologis fere omnibus perſuaſit. Videantur Origenes *Homil. 23. in Numer.* Athanaſius lib. *de Corporali Adventu Chriſti*, & ad locum *Lucæ* Cardinalis Toletus, & Vincentius Regius; Ad octavum vero Caput *Exodi* Benedictus Pererius, qui omnes ita verba Chriſti exponunt, ut per ea minime excluſa intelligatur poteſtas naturalis Spirituum ſuperiorum, quam expreſſe confitentur, in inferiores ſpiritus. In materia quoque de Canonizatione Sanctorum D. Thomæ doctrinam libenter amplectuntur Fortunatus Scacchus *de Notis & Signis Sanctitatis*, ſect. 8. cap. 1. & Carolus Felix de Matta *Part. 3.* cap. 16. Veramque a fortiori ſupponunt paſſim Theologi in *Tract. de Exorciſmis*, ubi diſputant, An & qua ratione poſſint licite Exorciſtæ compellere Dæmones ſuperiores, ut inferiores ab energumenis expellant? Et, licet major ſaniorque Doctorum pars teneat ap. celeberrimum noſtrum Leandrum de Sanctiſſimo Sacramento *Tom. I. in Decalog. Tract. 11.* diſp. 5. *quæſt. 63. & 64.* id licite fieri non poſſe, aut omnino non expedire; nullus tamen, quem viderim, præter doctiſſimum Lauræam, dixit, hujuſmodi diſputationem eſſe de ſubjecto non ſupponente, qualis proculdubio foret, ſi inferiores Dæmones ſuperiorum poteſtati ac viribus non ſubjacerent. Similiter, niſi admittatur hujuſmodi ſubordinatio inferiorum ad ſuperiores Dæmones, quam videntur Theologi communiter agnoſcere, cum Caſſiano *Collat.* 8. cap. 14. & D. Thoma *Part. 1. quæſt. 109. art. 1. & 2.* ſtatuentes inter Angelos malos Ordinem Hierarchicum licet materialem & imperfectum ex defectu ordinationis meliorem in finem ultimum; non facile explicari poterit, unde naſcatur Magorum quorundam in alios Magos vis atque poteſtas, qua vel aliorum Dæmones cogunt, vel effectus aliorum impediunt, vel invicem arte ſua male mulctant, ut multis exemplis abunde demonſtrat P. Martinus del Rio *Diſquiſ. Magic.* lib. 2. quæſt. 30. ſect. 1. qui ea ſemper adſcribit naturali robori ac Ordinis præcellentiæ Dæmonum ſuperiorum. De quo, præter ſupra allegatos, videri poteſt Abulenſis *qu. 61. in cap. 12. Matth.* & Thyræus *Tract. de Dæmoniac.* part. 3. cap. 34. & 35. ubi expreſſe admittit aſſertam a nobis ſuperiorum Dæmonum in inferiores poteſtatem, licet videatur de ejuſdem exercitio ambigere, quaſi fieri non poſſit (ſuppoſito odio, quo omnes naturam humanam proſequuntur) quod inter eos diſſidium ullum ſit ſuper liberatione obſeſſi. Putat enim, quoties ſuperior Dæmon vult ab inferioris vexatione liberare energumenum, cum id prava intentione velit, nullam reſiſtentiam reperiri in inferiori, qui proinde ultro illi cedit. Nos tamen, quamvis libenter concedamus, omnes Dæmones in hominum perniciem pluſquam vatiniano odio conſpirare, exinde tamen minime colligi videmus, omnes prorſus convenire debere in electione mediorum pro affecutione intenta perditionis humanæ. Neque Dæmones uſque adeo dociles ſunt, ut tam facile alter alterius judicio deferat, in materia præſertim adeo obſcura, in qua nimirum nonniſi probabilibus ad ſummum conjecturis uti poſſunt. Unde facile continget, quod non diverſimode ſolum, verumetiam interdum contrarie opinentur. Tunc autem, niſi inferior vi cogatur a ſuperiore, proprio judicio inſiſtet, & corpus vexare non deſinet. Nunquam ergo Satanas in ſeipſum diviſus eſt, cum ſemper & pravam ipſe intentionem habeat, & ſimilem in aliis Dæmoniis conſoveat.

Circa ſecundum Lauræa ita diſcurrit num. 125. Etſi virtute Divina accidat liberatio hominis a Dæmone, quando procedit virtute Ordinis Exorciſtatus, tamen cum non in inſtanti, ſed admodum difficulter accidat; & alias hic modus expellendi Dæmones conſuetus & antiquus in Eccleſia ſit; deficit hujuſmodi expulſioni una ex conditionibus requiſitis ad Miraculum, ſcilicet quod ſit opus inſolitum. Ad hoc reſpondebamus, liberationem, quoties accidit virtute Divina, ut quodammodo annexa poteſtati Ordinis, in inſtanti accidere: licet enim Exorciſtæ plerumque per dies multos irrito conatu laborent; quando vero Dæmon tandem ipſis cedit, & obſeſſum corpus relinquit, id inſtantanee facit. Præterquamquod, ipſa Dæmonum Exorciſtis ſubjectio, quam frequenter experimur, etiam toto illo temporis ſpatio, quo durat Exorciſmorum negotium, eſt quoddam Miraculum: non enim naturaliter poteſt Dæmon cogi, ut juſſionibus illis, quaſi interlocutoriis obtemperet. Quod autem expulſio Dæmonis per Exorciſmos facta miraculoſa eſſe non poſſit, quia non raro, ſed frequenter contingit, quamvis a pluribus, nec abſque fundamento, dicatur, forte non vere dicitur: non enim iteratio ſeu repetitio, frequentiſſima licet, alicujus miraculoſæ operationis, eam excludit a vera ratione Miraculi; ut enim optime obſervat Averſa *quæſt. 84. ſect. 1. in I. Part.* & expreſſe aſſerit D. Thomas *I. Part. quæſt. 101. art. 7. ad 2.* Miraculum, non quia raro accidit, dicitur *inſolitum*, ſed quia eſt præter naturalem uſum, & curſum cauſarum naturalium: unde poteſt Miraculum fieri frequentiſſime, & eſſe vere inſolitum, eo ſenſu, quo inſolitum debet eſſe Miraculum. Sane *Tranſubſtantiatio* in Euchariſtia, quam D. Thomas *quæſt. 6. de Potent. art. 2.* ad 2. *Miraculum* vocat, quamque in *Officio Corporis Chriſti Miraculorum ab ipſo factorum maximum* appellat, ſi, ſecundum communem acceptionem Miraculum dicenda non ſit; non ideo eſt, quia quotidie pluries in Eccleſia fit, ſed quia Miraculum vulgo dictum debet eſſe aliquo modo manifeſtum, ut poſſit admirationem gignere, ut inquit D. Thomas *qu. 101. art. 7.* ad 3. Similiter philoſophari poteſt de juſtificatione, quæ non finit eſſe miraculoſa, quia frequenter fit, ſed ex defectu aliarum conditionum ad rationem Miraculi pertinentium. Sic ebullitio ſanguinis S. Januarii ad conſpectum Capitis ejuſdem Martyris, licet quadam quaſi ſtatura lege eveniat, non ideo cenſetur non miraculoſa. Præterea, modus ejiciendi Dæmones per Exorciſmos, qui modo eſt conſuetus & ordinarius, aliquando fuit novus & inſolitus, rogo, vel tunc modus iſte fuit miraculoſus, vel non? Si hoc ultimum pro Lauræa reſpondeas, jam ejus rationem deſeris, nec amplius negas miraculoſe operari Exorciſtas; eo quod modo conſueto agant.

Si primum dicas, tuum erit demonſtrare, poſſe operationem aliquam uno & eodem modo factam, eſſe & non eſſe miraculoſam; & quod abſque miraculo fit hodie id ipſum, quod ab initio fieri non potuit ſine miraculo. Quod vero addit Lauræa, numquam audiri in Eccleſia dici Exorciſtas Miracula operari, id verum non eſt, cum hoc & audiatur, & legatur, & fortaſſe ſupponatur a multis.

Circa tertium idem Author ſequenti modo diſcurrit n. 132. Miraculum ſecundi generis eſt opus ſupra, ſeu præter ſpem naturæ ratione ſubjecti, non ratione ſubſtantiæ ſeu totius facti: talis eſt liberatio a Dæmone, cum homo ſecundum ſe careat aſſiſtentia Dæmonis, & natus ſit ea perpetuo carere: ergo. 2. idem confirmat paritate aliarum ſanationum, quæ ſunt ſupra naturam ratione ſubjecti incapacis naturaliter redire ad priſtinum ſtatum, ut ſanatio Paralytici confirmati, cæci, vel nati, vel facti, & alia hujuſmodi. 3. inductione, quia non eſt primi generis, nec tertii: ergo ſecundi. Non eſt primi generis, quia hominem eſſe ſine Dæmone, nedum non eſt contra naturam, ſed valde conforme naturæ; imo eſt contra naturæ ordinem, ut Dæmon uniatur cum homine ad eum torquendum in hac vita. Non tertii, quia tale Miraculum conſiſtit ſolum in modo, quando ſcilicet opus alias fieri poteſt a cauſa aliqua naturali, ſed non eo modo, quo fit, quando miraculoſe fit.

Ad hoc reſpondebamus, & imprimis non bene cohærere hujuſmodi doctrinam cum alia primo loco tradita a Lauræa: Si enim Dæmon nulla naturali virtute poteſt expelli a corpore obſeſſi: ergo expulſio Dæmonis non ratione ſubjecti, ut dicit, excedit vires naturæ, ſed ratione præcellentiæ naturæ Dæmonis, quæ nullius vi cedit, ſed ſolius Dei virtuti, cui nemo reſiſtere poteſt. Et quidem, ſuppoſito quod Dæmones nonniſi Divina virtute cogi poſſint, omne cogere Dæmonem ſecundum ſe Miraculum eſt, nec a ſubjecto habet Miraculum dici, ſicut nec a ſubjecto eſſe ſupra totius naturæ vires. In Miraculis ergo ſecundi generis exceſſus ſumitur a ſubjecto, quia ſubſtantia facti non excedit facultatem naturæ: Natura enim poteſt vivificare aliquod ſubjectum, ſed non mortuum. Sed numquid poterit natura liberare aliquod ſubjectum a Dæmonio, ſi vere Dæmon nulli virtuti naturali ſubditur? Sane in hac ſuppoſitione, omnis vis illata Dæmoni, ſive in hoc, ſive in alio ſubjecto, ſemper erit excedens totius naturæ vires. Nec minus miraculoſa erit expulſio Dæmonis ab uno angulo Domus, quam a corpore humano, licet revera nulla exigentia ſit in illo angulo, ut careat Dæmonis præſentia, quæ utpote ſpiritualis ſine corporum violentia præſentari poteſt in quolibet loco, immo & penetrari cum alio ſpiritu.

Rurſus illuminatio cæci ideo eſt Miraculum, quia ex una parte productio viſus ſecundum ſe continetur in virtute naturæ: ex alia vero ſubjectum ſemel viſu privatum, nullo naturali modo poteſt viſum recipere. Si enim cæcitas vel a natura ipſa, aut medicamento aliquo naturaliter operante, vel arte magica poſſet fugari ab homine, ſanatio cæcitatis non eſſet Miraculum ſecundi generis, etiam quando virtute Divina contingeret, ſed eſſet tertii generis: talia enim ſunt omnia illa opera, quæ cum fieri poſſint naturali modo, excedente atque inſolito modo fiunt: nunc ſic: ſed expulſio Dæmonis, licet vi illata fieri nequeat, niſi virtute Divina (ſuppoſita Authoris ſententia) aliter tamen contingere poteſt virtute naturali: poteſt enim Dæmon vel ex ſe ipſo energumenum relinquere, vel ex pacto cum ipſo obſeſſo, vel cum alio inito, ut ex clariſſimo Auguſtini Teſtimonio tradit D. Thomas 2. 2. *qu.* 178. *art.* 2. ad 3. Ergo Miraculum in expulſione Dæmonis ſemper ſe tenet ex parte modi expellendi, ac per conſequens ſemper eſt Miraculum tertii generis. Hoc pacto, licet ſupponamus, Principem Dæmoniorum nullum habere ſuperiorem in ordine naturæ inter An-

Angelos ſive bonos ſive malos, & aliquem hominem poſſideri ab illo, ejus tamen expulſio ſemper eſſe tertii generis Miraculum; nam, etſi talis Dæmon a nemine, naturali virtute, poſſet coacte expelli, poſſet tamen medio pacto, ac proinde modo non miraculoſo.

Ex his conſtat, argumentationem præcitati Authoris, non ſolum eſſe inefficacem, verumetiam aliqua continere, quæ partim vera non ſunt, partim vero minus circumſpecte ſunt dicta. Sane, nonniſi improprie homo obſeſſus dicitur ſubjectum Dæmonis obſidentis, qui minime corpori humano unitur, ſed ei unice aſſiſtit præſentialiter & media operatione. Similiter, non ſatis congrue afferitur, quod homo natus ſit perpetuo carere aſſiſtentia Dæmonis: hoc enim ſonat, hominem ſuapte natura exigere carentiam aſſiſtentiæ Dæmonis. Quod verum non eſt, ſiquidem nulla violentia fit naturæ hominis per hoc, quod Dæmon ſit illi intime præſens: immo juxta ordinem naturæ eſt, quod purus ſpiritus, qualis eſt Dæmon, præſentari poſſit quolibet loco, etiam corpore aliquo inibi collocato. Conſulto omitto alia, quæ facile adducere poſſem adverſus aſſerta a Cardinali Lauræa: ſufficiant ergo hæc pauca.

Circa annum 1725. bonæ memoriæ Cardinalis Gregorius Selleri, eo tempore Sacri Apoſtolici Palatii Magiſter, excitata Romæ hujuſmodi controverſia, ſuum mihi in hac quæſtione judicium benigne communicavit, omninoque voluit ut quid de eo ſentirem, Theologica libertate exponerem. Summam ſententiæ ac rationum Sapientiſſimi Magiſtri, & Reſponſionis a me datæ, paucis complector. Contendebat ille, expulſionem Dæmonis conſideratam quatenus fit virtute Divina, ſemper ex ſe ordinari & exigere expulſionem Spiritus nequam ab Anima, & ſub hac conſideratione computandam eſſe inter primi generis Miracula, quippe ut talis includit exigentiam ſpiritualis ſalutis, quæ tranſcendit facultatem totius naturæ creatæ. Ex eo autem probabat hujuſmodi ordinem & exigentiam, quod ſcilicet, operationes Divinæ virtutis, quaſi ſuapte natura tendant in ſalutem animæ, nec ſiſtant in bonis externis & infimis. Et licet perdoctus Author optime viderit, hoc non ſolum expulſioni Dæmonis miraculoſe factæ convenire, ſed quid commune eſſe cunctis operationibus miraculoſis, cum omnes ſint effectus Divinæ virtutis: tamen in expulſione Dæmonis, quia nullum aliud prædicatum agnoſcit, quod illam conſtituat in eſſe Miraculi, putat, hujuſmodi exigentiam, quamvis alias communem omnibus Miraculis, eſſe primum & unicum prædicatum excedens & inſolitum, per quod ea expulſio apte conſtitui poſſit in ratione expulſionis miraculoſæ ſeu veri Miraculi.

Porro hujuſmodi doctrinam exiſtimabat, non utique infundate, Author, ſe haurire ex clariſſimo fonte doctrinæ D. Thomæ, qui 3. *part. quæſt.* 43. *art.* 2. *ad* 3. loquens de expulſionibus Dæmonum patratis a Chriſto Domino, eaſque condiſtinguens ab expulſionibus factis virtute Dæmonum ſuperiorum, nullum aliud diſcrimen inter utraſque agnoſcit, vi cujus primæ vere ſint miraculoſæ, ſecus vero ſecundæ; niſi quod in iſtis expulſio Dæmonis ſit a ſolo corpore obſeſſi, in illis autem a corpore ſimul & anima. Hæc ſunt verba D. Thomæ: *Chriſtus alio modo expellebat Dæmones, quam virtute Dæmonum expellantur: nam virtute ſuperiorum Dæmonum ita Dæmones a corporibus hominum expelluntur, quod tamen remaneat dominium eorum quantum ad animam. Non enim contra Regnum ſuum Diabolus agit: ſed Chriſtus Dæmones expellebat non ſolum a corpore, ſed multo magis ab anima.* Et quidem Angelicus Magiſter apprime noverat, quod Chriſtus non ſolum in expulſionibus Dæmonum, ſed in aliis etiam Miraculis, ſalutem Animæ operabatur; ideo enim poſtea ſubjunxit, *quæſt.* 44. *artic.* 3. *ad* 3. *Quod Chriſtus Miracula faciebat virtute Divina: Dei autem perfecta ſunt opera: ut dicitur Deuteronomii* 32. *Non eſt autem aliquid perfectum, ſi finem non conſequatur; finis autem exterioris curationis per Chriſtum* fa-

factæ, est curatio Animæ. Nihilominus, hanc Animæ curationem, quam S. Doctor communem agnoscit cunctis operibus miraculosis Divinæ virtutis, modo quodam speciali considerat in expulsione Dæmonis, quasi ea sola discernat miraculosam expulsionem a non miraculosa; quod non utique faceret, si quid aliud eluceret in expulsionibus per Christum factis, quod, secluso omni respectu ad Animæ salutem, illas constitueret sub conceptu veri miraculi. Supponit igitur D. Thomas, expulsionem Dæmonis virtute Divina factam eatenus esse miraculosam, quatenus sic facta non sistit in liberatione corporis, sed ulterius in salutem Animæ tendit: & hanc tendentiam, quæ essentialiter superat facultatem totius creatæ naturæ, eam constituere in esse veri Miraculi, simulque in esse Miraculi primi generis. His paucis satis expressam credo mentem gravissimi Magistri, quæ, ut videtur, non usque adeo aliena est a verbis D. Thomæ. Quid autem ego pro mea tenuitate censeam, paucis etiam explicabo, & ex nunc ea aliorum judicio submitto.

Censeo igitur primo, satis Theologice dictum esse ab Auctore, expulsionem Dæmonis a corpore, ut miraculose seu Divina virtute factam, tendere qua suapte natura ad Animæ salutem, proindeque ad liberationem Animæ a potestate Dæmonis; quod intelligo proportionaliter juxta statum liberandi; tendunt enim operationes Divinæ virtutis in salutem Animæ, sed aliter & aliter operantur in Anima, juxta illius dispositionem & indigentiam. Et, præterquamquod veritas hæc satis constare videtur ex locis D. Thomæ supra citatis, eadem etiam supponi, admittique videtur communiter a Theologis. Hinamque cum ipso D. Thoma 1. 2. *qu.* 111. *art.* 1. *in corpore*, de gratia generice accepta, & prout continet gratiam gratum facientem, & gratiam gratis datam, unanimiter definiunt, quod *Gratia ad hoc dirigitur, ut homo Deo conjungatur*. Genius ergo & quasi natura omnis veræ gratiæ est, *reducere hominem in Deum. Unde secundum hoc* (inquit D. Thomas) *duplex est gratia: una quidem, per quam ipse homo Deo conjungitur, quæ vocatur gratia gratum faciens. Alia vero, per quam unus homo cooperatur alteri ad hoc, quod ad Deum reducatur. Hujusmodi autem Donum vocatur gratia gratis data; quia supra facultatem naturæ, & supra meritum personæ, homini conceditur. Sed quia non datur ad hoc, ut homo ipse per eam justificetur, sed potius ut ad justificationem alterius operetur, ideo non vocatur gratum faciens.*

Habemus igitur ex S. Thoma, quod gratia gratis data, licet non habeat justificare hominem, in quo recipitur, quod unice convenit gratiæ gratum facienti, habet tamen cooperari ad aliorum utilitatem, utique spiritualem, scilicet justificantem. Atqui Donum Miraculorum est gratia gratis data: ergo per tale Donum datur homini cooperari ad alterius salutem: ergo & per expulsionem Dæmonis, prout effectus talis Doni est, cooperatur expellens ad liberationem Animæ, quæ fit media justificatione.

Censeo secundo, licet, juxta phrasem D. Thomæ receptam a Theologis communiter, satis Theologice dixerit Auctor, expulsionem Dæmonis a corpore ut miraculose seu virtute Divina factam, tendere quasi suapte natura ad Animæ salutem, proindeque ad liberationem Animæ a potestate Dæmonis; id tamen eo sensu intelligi debere, quo ipse S. Doctor dixit *per gratiam gratis datam cooperari hominem ad alterius salutem*. Unde idem Angelicus Præceptor nihil quoad hoc distinguens inter gratiam & gratiam, de omnibus ab Apostolo numeratis 1. *ad Corinth.* cap. 12. universaliter pronuntiavit dicta *quæst.* 111. *art.* 4. *in corpore*, non posse hominem cooperari ad hoc, quod alter reducatur ad Deum, *interius movendo*, cum id solius Dei sit, *sed solum exterius docendo vel persuadendo*. Et ita exponit, quod dixerat *art.* 1. Postmodum vero transiens ad explicandum qua ratione singulæ gratiæ gratis datæ de-

deserviant (scilicet exterius) ad salutem aliorum, Miraculis attribuit vim confirmandi invisibiles veritates, quæ per argumenta confirmari non possunt, quia rationi non subduntur.

Dices: D. Thomas in expulsione Dæmonis Divina virtute facta videtur aliquid speciale inveniisse, quod non competat aliis Miraculis: nam ut vidimus supra 3. *Part. quæst.* 43. *art.* 2. *ad* 3. Christum Divina virtute ejecisse Dæmones a corporibus hominum, ex eo probat, quod illos simul expellebat ab eorum Animabus. Ergo signum est, quod in via D. Thomæ non præcisa expulsio Dæmonis a corpore obsessi, sed solum ut conjuncta cum liberatione animæ, pertinet ad effectum Divinæ virtutis, & consequenter ad rationem veri Miraculi. Ergo expulsio Dæmonis, ut miraculosa, specialius respicit salutem Animæ, quam alia miracula respiciant.

Respondeo, quod, juxta doctrinam D. Thomæ, non solum quando Christus sanabat corpus, illud liberando a potestate Dæmonis; verumetiam quando corpus ipsum sanabat, liberando illud ab aliqua corporali ægritudine, salutem Animæ operabatur: id autem minime faciebat, quia ad rationem Miraculi pertineat conjunctio operis Divinæ virtutis cum salute Animæ; sed quia Christus, ut Salvator hominum, omnia opera sua speciali quodam titulo ordinabat ad salutem Animarum, eo maxime tempore, quo operabatur Redemtionem generis humani. Ideo autem, quoties operationes Christi attingebant corpus, invisibiliter transibant ad Animam, quasi Sacramenta quædam transeuntia, quæ aliud exterius præseferebant, aliud vero interius operabantur. Unde idem D. Thomas *quæst.* 44. *art.* 3. *ad* 3. aptissime dixit: *Non conveniebat Christo, ut alicujus corpus curaret, nisi ejus curaret Animam*. Dixit, *non conveniebat Christo*, quia videlicet non id Miracula ipsa exigebant, quasi quid pertinens ad ipsa, sed quia Christo, ut Salvatori & Redemtori hominum, Dæmonumque Victori ac Triumphatori omnino expediebat, omnia opera ordinare ad salutem humanam, & extinctionem tyrannidis, quam Satan in homines exercebat.

Hinc, quando D. Thomas distinguit expulsiones Dæmonum a Christo factas ab iis, quæ fiunt virtute Dæmonum, ex eo, quod per illas & non per istas Dæmones expellebantur a corpore simul & Anima; non ideo talem distinctionem adstruit, quia existimet, non aliter fieri posse, quod expulsio Dæmonis sit miraculosa, nisi in quantum per eam corpus simul & Anima liberentur; sed quia nullo aptiori & efficaciori medio expulsiones Dæmonum a Christo factæ, probantur factæ Divina virtute, quam ostendendo, quod per tales expulsiones non solum corpus, sed Anima simul liberatur a potestate Dæmonum, quod fieri sane nequit, nisi solius Dei virtute. Propterea, sicut etiam dicit D. Thomas *quæst.* 44. *art.* 4. *in corpore: Miracula Christi ad hoc ordinabantur, quod virtus Divinitatis cognoscetur in ipso ad hominum salutem:* in nullo autem ita splendet virtus Divinitatis, sicut in liberatione Animæ a potestate Dæmonis, quæ est opus solius Divinæ virtutis. Igitur, aliud est, quod expulsio Dæmonis a corpore probetur miraculosa, & virtute Divina facta, ex eo, quod in liberationem Animæ tendat: aliud vero, quod talem liberationem requirat, ut vere sit miraculosa. Primum certissimum est: Secundum vero non ita facile videtur admitti posse, etiam loquendo de expulsionibus a Christo factis, quibus peculiare fuit semper conjungi cum Animæ liberatione: decebat enim Christum, cujus potestas æqualiter se extendit ad corpus & Animam hominis, non sic apponere manus ad hominis curationem, ut neglecta Animæ salute, id solum, quod deterius in homine est, puta corpus, sanaret. Et quidem ad hujusmodi decentiam videtur respexisse D. Thomas, cum dixit ubi supra: *Non conveniebat Christo, ut alicujus corpus curaret, nisi ejus curaret Animam*. Quod signanter merito dixit de curationibus corporis, non vero de aliis operationibus

nibus miraculosis, quæ licet similiter fierent Divina virtute, quæ omnia opera ipsi propria semper quodammodo ordinat ad salutem hominum; non tamen ideo salutem operabantur interius movendo, sed solum veritatem prædicationis exterius confirmando: ut patet in Miraculis, quæ attribuuntur gratiæ gratis datæ, quæ appellantur *operatio virtutum*, & fiunt ad ostensionem Divinæ virtutis, sicut Solem repente obscurari, Maris undas calcabiles reddi, & alia hujusmodi: in his enim Miraculis nec debito convenientiæ debebatur conjunctio salutis Animæ cum exterioribus signis, quamvis ipsa exteriora signa miro quodam modo juvabant homines ad Divinam fidem, quæ est radix, fundamentum, atque initium salutis humanæ.

Censeo tertio & ultimo, quod licet admittatur in omni expulsione Dæmonis a corpore, facta Divina virtute, exigentia liberationis Animæ a Dæmonis potestate, non ideo potest per talem exigentiam constitui in esse Miraculi primi generis. Probo primo, quia ex dictis ipsa expulsio Dæmonis a corpore *potestative* ab homine facta, & omni alio secluso, portat secum, fieri modo miraculoso. Unde videntes Hebræi, quod Christus Dominus potestatem exercebat in Dæmones, *Marc. cap.* 1. mirati sunt, & dixerunt: *Quidnam est hoc? Quænam doctrina hæc nova? Qua in potestate etiam Spiritibus immundis imperat, & obediunt ei?* Nihil profecto homines videbant de salute interius operata in Anima hominis a Spiritu immundo liberati; videbant tamen, Christum *potestative* imperasse Dæmoni, & compulisse ab homine exire; & in hoc modo expellendi Dæmonem, Miraculum agnoverunt, & confessi sunt.

Probo secundo, quia licet talis exigentia liberationis Animæ in expulsione Dæmonis a corpore ut facta Divina virtute, deberet primo & per se constituere expulsionem ipsam in esse miraculosæ, non inveniret jam constitutam in esse talis; non poterat sane efficere, quod expulsio pertineret ad Miraculum primi generis: exigentia enim hujusmodi se tenet ex parte modi operandi, non vero ex parte ipsius operis; unde nec illud reddit entitative supernaturale, & excedens omnem facultatem naturæ, si sumatur præcisive a modo illo, & excedente & supernaturali quo fit, quoties Divina virtute fit. Et quidem aliud est exigentia liberationis Animæ, aliud vero ipsa Animæ liberatio. Hæc sane ex se excedens & supernaturalis entitative est, licet miraculosa non sit, quia vel insolita non est, vel non est contra ordinem naturæ, licet supra naturæ ordinem sit. Illa autem ex parte modi se tenet, & ad summum est quædam quasi sequela operationis Divinæ virtutis, quæ de se tendit in salutem Animæ. Hinc licet justificatio hominis, quæ inter Miracula non adnumeratur, considerata in se ipsa possit quandoque miraculosa censeri a modo extraordinario, quo fit, ut de Conversione Saulis concedit D. Thomas 1. 2. *quæst.* 11. *art.* 10. *ad* 2. tunc tamen remanet etiam extra rationem Miraculi quoad substantiam, & solum redditur quoad modum miraculosa. Placuit, pauca hæc pro mea tenuitate exponere, quæ libentissime & ex animo submitto censuræ Sapientissimi Domini mei Cardinalis.

In capite XXX. de Cadaverum incorruptione amplissime planeque eruditissime Noster differit. Nec facile est uberrimam Viri magni doctrinam in Epitomen & summa rerum capita coarctare. Selectiora excerpam, certoque ordine hic subjiciam. Docet igitur primo, a Scribentibus de Canonizatione Sanctorum passim admitti, Cadaveris incorruptionem esse Miraculo adscribendam, cum agitur de Cadavere illius, cujus heroicæ virtutes jam fuerunt approbatæ; & ita inter alios opinatos esse Scacchum, Mattam, Contelorum, Castellinum, Bordonum, Pignatellum, & Reyes. Hi omnes putant, ab incorruptione Cadaveris non leve aut perfunctorium sanctitatis argumentum educi posse, præsertim cum agitur de Cadavere illius, quem constat

stat heroicis virtutibus fuisse præditum.

Docet secundo, pro hac assertione facere doctrinam D. Thomæ, qui 3. *part. quæst.* 51. *art.* 3. Divinæ virtuti attribuit, quod ejus sacratissimum Corpus ab Anima sanctissima separatum, permanserit penitus incorruptum; tum ad ostensionem Divinitatis, utrique Humanitatis parti in triduo mortis indivulse cohærentis; tum in testimonium, quod non ex naturæ infirmitate, sed ex propria electione mortem subiisset. Citat deinde Durandi opinionem asserentis, Corpus Christi non fuisse in sepulchro corruptum, quia Verbum Divinum noluit assumere illam corruptibilitatem, quæ ex peccato originali proficiscebatur, quamvis assumserit mortem. Notat præterea, Medinam redarguisse Durandum, quia, licet Christus fuerit expers peccati originalis, mortem tamen incurrit, ita ut, si violenter non fuisset occisus, naturaliter mortuus esset, & in senium venisset; eoque mortuo, Corpus fuisset natura sua in cineres solutum, nisi Divina virtus obstitisset. Addit, de hoc argumento profunde differere P. Gravesonum *in Tract. de Vita, Mysteriis & Annis Jesu Christi, Dissert.* 21. ubi, inter alia, definitum esse observat, contra Julianum Halicarnassi Episcopum, aliosque hæreticos, Corpus Christi, quantum ad conditionem naturæ passibilis ante Resurrectionem, potuisse corrumpi, doctrinamque Medinæ confirmat egregio testimonio S. Augustini, qui lib. 2. *de Peccator. Merit. & Remiss.* cap. 29. hæc scribit: (Quia in eo (nempe Christo) erat similitudo carnis peccati, mutationes ætatum perpeti voluit ab ipsa exorsus infantia, ut ad mortem videatur, etiam senescendo, illa caro pervenire potuisse, nisi juvenis fuisset occisus.) Noster quoque in medium affert nostri Henrici opinionem *Quodlibeto* 12. dicentis, Christi Corpus, ex vi solius unionis cum Persona Verbi, non potuisse naturaliter corrumpi. Et licet Scotus *in* 3. *dist.* 21. *quæst. unic.* Henricum reprehendat; Suarez tamen *in* 3. *part. Divi Thomæ*, Tom. 2. quæst. 51. ostendit, quæstionem inter Henricum & Scotum non esse circa rem ipsam, sed circa modum loquendi; ceterum adeo Nostro placuit ita loqui, ut certum esse pronuntiet, ex communi Theologorum sententia, Corpus Christi mortuum, ac suæ naturæ relictum, naturaliter fuisse corrumpendum, atque adeo Divinæ virtutis fuisse, ut omnino integrum conservaretur. Quod nos prorsus vere dictum existimamus, inspecta Christi natura humana secundum se, quæ ut talis certissime erat ab intrinseco defectibilis; ex quo autem unita fuit cum persona Verbi, & in Divino subsistebat supposito, quamvis, non infirmitate, sed dignatione carnem haberet passibilem, eidem tamen debebatur omnimoda incorruptio, sicut debebantur dotes Gloriæ, quæ non sine magno Miraculo fuerunt ipsi denegatæ, & non nisi in Transfiguratione ad breve tempus concessæ. Nam, uti Noster cum Cajetano ajebat, ex dispensatione Divina factum est, ne Anima Christi ab initio beata ex sua naturali redundantia Corpus clarificaverit. Quo posito, non male videtur Henricus Noster asseruisse, Christi Corpus ex vi solius unionis cum Persona Verbi non potuisse naturaliter corrumpi; quia scilicet talis unio poterat Christi Corpus etiam ab Anima separatum continere in unum. An vero Christus, nisi in juventute fuisset violenter abscissus de terra viventium, tractu temporis senio confici, tandemque mori naturaliter deberet, supposito scilicet quod carnem passibilem assumere voluit, nos definire minime audemus; præsertim cum credamus, Christi humanitatem jus habuisse ad perpetuam sui conservationem, & potestatem ponendi & non ponendi Animam suam, & semel positam iterum sumendi eam. Nec Augustinus videtur nobis contrarius; non enim dixit, debuisse Christum, sed voluisse mutationes ætatum perpeti; quid autem de se ipso vellet, si juvenis crucifixus non fuisset; an nempe pateretur se incommodis senectutis, quæ & ipsa vere est morbus, conteri, & absumi, nec tan-

tantum ætatem ſenilem habere, verum etiam ſuſtinere ſenilem Corporis conſtitutionem, qua in propriæ vitæ interitum naturaliter properaret, Auguſtinus minime reſolvit. Nec ad hoc tuto reſolvendum ſufficit credere, quod aſſumta hominis a Verbo Divino natura fuerit per ſe corruptelæ obnoxia, ut late probat Leontius lib.2. *adverſus Aphthardocitas*. Aliud quippe eſt aſſerere, Chriſtum habuiſſe carnem paſſibilem, atque adeo mortis & corruptionis capacem, ſi vellet vel mortem ſubire, vel Corpus mortuum corruptioni tradere; aliud vero longe diverſum definire, quidnam in ſe Chriſtus permittere voluiſſet, ſub hac vel illa hypotheſi. Sed de hoc ſatis.

Tertio, præfatæ Scriptorum doctrinæ ſuffragari docet exempla Sanctorum, quorum Corpora incorrupta remanſerunt, de quibus videri poſſunt P. Theophilus Raynaudus in *Opuſc. de Incorrupt. Cadaver.* cap. 8. Tom. Oper. 13. Petra Sancta in *Thaumaſ. Verb. Religion.* Boldettus in *Obſervationib. ad Martyrum Cœmeteria*. Eidem quoque ſuffragari fatetur Auditores Rotæ in Relatione Cauſæ S. Iſidori Agricolæ, & in Relationibus Cauſarum Canonizationum SS. Bonaventuræ, Franciſci Xaverii, Paſchalis Baylon, Tereſiæ & aliorum; item varias Bullas Canonizationum, & ſignanter illas SS. Didaci, Franciſci Xaverii, Ludovici Bertrandi, & Sanctarum Tereſiæ & Mariæ Magdalenæ de Pazzis.

Quarto docet, veram non eſſe incorruptionem, quæ non raro primo aſpectu viſa eſt apparere in illorum Cadaveribus, quæ longo annorum ſpatio in ſepulchris recondita, iis denique apertis, ſtatim ac aeri fuerunt expoſita, in cineres fuere reſoluta, quemadmodum contigiſſe dicitur in Cadavere Tulliolæ Ciceronis filiæ, de quo agit Cœlius Rhodiginus *Antiquar. Lection.* lib. 3. cap. 24. refertque ſub Pontifice Sixto hujus nominis IV. inventum fuiſſe præfatæ Tulliolæ, ut ex inſcriptione conjectatum eſt, Corpus aromatibus conditum, quod in Urbem delatum tridui mora computruit, medicamine emoto, aut vitiato; & in Cadavere enormis magnitudinis in Antro Siciliæ prope Drepanum invento, in ſede repoſito, & ſiniſtra manu innixo prægrandi baculo, uti refert Boccacius, Author coætaneus lib.4. *Genealog. Deor.* cap. 68. denique in alio Cadavere die 15. Junii anni 1699. in territorio Cluſino reperto. De ſimilibus enim Cadaveribus bene Noſter affirmat cum Sueſſano in 4. *Meteorolog.* cap. ult. Raynaudo cap. 2. num. 2. & Scaccho pag. 685. ſpecie tantum externa fuiſſe integra & incorrupta, revera tamen fuiſſe putrefacta aut exſiccata.

Docet quinto, ſi ſermo ſit de Cadavere, quod incorruptum reperitur, & poſtquam aeri fuit expoſitum, in eodem permanet incorruptionis ſtatu; adhuc duo omnino videri eſſe perpendenda: primum eſt, an aliqua cauſa naturalis præceſſerit, cui incorruptio poſſit adſcribi; plures enim eſſe cauſas naturales, quæ Cadavera a corruptione præſervare poſſint, Noſter ultro admittit, eaſque in poſterioribus ex illo & cum illo recenſebimus: ſecundum eſt, cujus generis ſit incorruptio Cadaveris, de quo quæſtio aſſumitur; nam ſi in Cadavere deſit quidem putrefactio, exſiccatio tamen adſit, etſi conjuncta cum membrorum integritate, tale corpus dici non debet abſolute, minus vero miraculoſe, incorruptum; cum de ratione miraculoſæ incorruptionis ſit, quod Corpus ita incorruptum nullam paſſum ſit alterationem, neque in colore, neque in carne, neque in oſſibus, neque quoad odorem; & quod omnino integrum etiam quoad contactum perſiſtat, ut bene Noſter ponderat ex doctrina Scacchi, Zacchiæ, & Gaſparis de Reyes; quibus conſentire videtur Sanctorellus *in Poſtpraxi Medica*, cap. 42. qui tamen, ubi quærit, cur etiamſi omnes partes corporis ſint incorruptæ, extrema tamen pars narium fere ſemper deſideretur? Reſpondet, non eſſe partem illam corruptam, quamquam videatur corrupta, quia ſcilicet cartilago, cui hæret, exſiccatione contrahitur, ſecumque contrahit carnem, atque illi innixam cutem. Ceterum, quod

quod hæc circumſtantia exſiccationis & contractionis præfatæ partis ſatis officiat miraculoſæ incorruptioni, quatenus hæc marcoris etiam corruptelam excludit, Noſter putare videtur cum Jacobo Sinibaldo in ſuo *Suffragio* edito *in Cauſa S. Jacobi de Marchia*. Videtur etiam Noſter ſupponere, ejuſmodi extremæ narium partis defectum non fuiſſe obſervatum in Cadaveribus miraculoſe incorruptibilibus, nempe in illo S. Cuberti ap. Ven. Bedam lib. 4. *Hiſtor. Anglor.* cap. 30. in illo Sanctæ Edildridæ, ſive, ut Raynaudus loquitur cap. 16. Glitrudis, quæ bis nupta, cum utroque tamen conjuge, virgo permanſit, ap. eumd. Bedam cap. 19. & ap. Adonem & Roman. Tabulas ad d. 23. Junii. Ut prætermittamus recentiora alia exempla admirabilis incorruptionis, qua redditur defunctum Corpus prodigioſe integrum, flexibile, agile, tractabile, odorifero liquore ſuffultum, & mirifico odore plenum; quibus incorruptionis dotibus ſingulariter eminet Sacrum Tereſiæ Corpuſculum, Hiſpaniæ noſtræ pretioſum pignus, cui tota Indiarum opulentia merito comparari non valeat. Nec diſſimilis eſt incorruptio Corporis S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, quod inventum fuit molle & tractabile, & præſervatum non ſolum a putrefactione, ſed etiam ab ariditate, ita, ut in manibus & brachiis cernerentur venæ, capilli adhuc ſuo fulvo rutilarent colore, candorem ſervaret caro in artubus, qui veſtibus tegebantur, quæ & pium inflammarent affectum, & ſanctæ devotionis ſtimulos accenderent, ut loquitur Pontifex in Bulla Canonizationis ejuſdem Sanctæ.

Sexto docet, quamvis multa ſint, quæ concludenter probent, Corpus B. Catharinæ de Bononia fuiſſe olim miraculoſe incorruptum, eaque in juventute Dominus meus Cardinalis maxima, qua vel tunc pollebat, energia, extulerit, cum patrocinium ejuſdem Cauſæ ſuſcepit; omnia tamen in caſſum cecidiſſe, cum reſponſum fuerit, communi ſcribentium ſenſui non eſſe deferendum, cum ſcripſerint, quæ audiverant, aut quæ viderant, ſed vel puncto non examinato, vel errantes fortaſſe ob experientiæ vel cognitionis materiæ defectum; Fortunii Liceti, & nonnullorum aliorum Phyſicorum, qui pro miraculoſa Sanctæ Virginis incorruptione ſcripſerunt, tempore potuiſſe incorruptionem eſſe miraculoſam; ſed Miraculum non perduraſſe uſque ad tempus, quo ejus approbatio petebatur, cum mollities & flexibilitas partium beati Corporis antiquiori quidem tempore non deeſſet, ut ex variis Monumentis deſumebatur, ſed ea tempore, quo inſtantia promovebatur, non adeſſet, ut teſtati ſunt Medici inſignes pro veritate ſcribentes, Albertus de Fabris, Joannes Galeatius Manzius, & celeberrimus Marcellus Malpighius; quorum tanta fuit in Sacror. Rit. Congregatione in Re Medica authoritas, ut Noſter ultro fateatur, eam maximopere profuiſſe in aliorum Miraculorum approbatione, quæ Canonizationis fundamentum fuerunt.

Septimo docet, plures eſſe Cauſas, tum nativas tum artificioſas, quibus adſcribi poſſit humanorum incorruptio cadaverum. Has effuſiſſima eruditione recenſet P. Theophilus Raynaudus in prælaudato Tractatu a cap. 5. ubi hoc vel Ethnicos agnoviſſe probat ex Tertulliano, qui lib. *de Anima*, cap. 51. allegat Platonem in *Politica* referentem cujuſdam inſepulti cadaver longo tempore ſine ulla tabe ſervatum, nullo adhibito artificiali præſidio. Quo in loco Pamelius cenſet, Platonem allegare exemplum Eris, Ægyptii, genere Pamphilii, qui aliquando in bello occiſus (ut fabulatur Plato lib. 10. *de Repub.*) decima poſt die cum commilitonum corpora jam putrefacta tollerentur, integer corpore ſublatus eſt; duodecima vero die ab obitu, poſtquam domum delatus eſt, jam in Pira locatus revixit. Alia incorruptorum cadaverum exempla apud Ethnicos famoſa collegerat idem Author cap. 2. ubi inter præſervatos a corruptione recenſuit ex Ariſtotele in 4. *Phyſicorum*, Interprete Simplicio, novem filios Herculis, ex Theſtiæ

ſtiæ Theſpienſis filiabus ſuſceptos, quorum corpora in Inſula Sardiniæ per longiſſimum tempus remanſerunt integra & abſque ulla putredine, ita, ut dormire viderentur: Item ex Pauſania lib. 5. ſeu 1. *Eliacorum*, citato Ariſtarchi teſtimonio in *Olympicis*, Militem, qui in pugna intra Altim contra Lacedæmonios commiſſa occubuerat, cujus cadaver in Junonis Fano repertum fuit adeo integrum, quod neque per æſtatem vaporum, neque per hyemem in illis latebris abditum frigoris noxam contrahere potuiſſet: Item Pallantem Evandri filium a Turno interfectum, cujus Corpus mole gigantea & proceritate Mœnium Romanorum altitudinem ſuperante, a multis proditur inventum ſub Chriſti annum 1055. cum hiante in pectoris medio vulnere magno, adeo tamen integrum, ac ſi ea ipſa die occubuiſſet. Mittimus quod ex Ammiano refert de interfectis Perſarum Cadaveribus, quæ in modum ſtipitum ita inareſcebant, ut nec liquentibus membris, nec ſanie perfuſa madeſcerent; talia enim corpora, tametſi non putrefacta, non proinde eſſe incorrupta, jam ſupra obſervatum eſt. Noſter ex plurimis a Raynaudo coacervatis, quæ ad rem ſufficere videbantur, conſulto ſelegit; & tam ex illo, quam ex aliis Authoribus ſobrie & graviter ponderavit, quantum ad incorruptionem Cadaverum conducere poſſit, vel naturalis aeris temperies, vel locus ipſe, in quo Cadavera ſepulta fuerunt; nam compertum eſt, ſiccioris temperamenti corpora difficilius putrefieri, faciliuſque Cadavera diu integra permanere in quibuſdam locis, ratione diverſi generis exhalationum a globo terraqueo provenientium. In cujus rei confirmationem, præter plura, quæ in hoc ipſo Capite videri poſſunt, refert ex Philippo Camerario *Centur.* 1. *Horar. Subſec.* pag. 87. in Artanicis Hiberniæ Inſulis hominum Cadavera non putreſcere, ideoque non humari, ſed diu expoſita permanere incorrupta: & ſic homines avos, atavos, tritavos, longamque ſtirpis ſuæ ſeriem admiratione magna cognoſcere: quod Giraldus Cambrenſis narrat lib. 4. cap. 6. *Hiberniæ mirabilium*, de ſola *Aren* Inſula, in Occidentali Conactiæ ſolo poſita, & a S. Brendano (ut ajunt) conſecrata. Notat, ex Petro Martyre, quod idem mos eſt quibuſdam Indis Occidentalibus in Comagra. Multum quoque juvare Cadaverum incorruptionem, ſi terræ mandata, alte defoſſa fuerunt, refert ex Felice Platero in *Centur. poſthuma quæſt.* 9. ubi Magnates reprehendit, quod, neglecta hac naturali Corpora a putredine vindicandi ratione, artificiali per balſama utantur. Felicis judicio acquieſcunt, apud Noſtrum, Georgius Hornius *Hiſtor. Natural. & Civil.* lib. 1. cap. 9. pag. 29. & Joannes de Mey *Phyſiolog. Sacr.* loco 30. *ſuper Geneſim* cap. 50. cap. 86. Quibus adde ex Raynaudo cap. 5. num. 7. Sanctorellum, qui in *Poſtpraxi Medica*, cap. 41. exiſtimat, omnem terram, ſi Corpus ei alte infodiatur, poſſe Corpus a corruptione præſervare, ſupra ſaltem & omnia aromata; nam, ut ille putat, terra in profundo eſt frigida & ſicca, & alte excavata vacat externis permutationibus & impreſſionibus, quæ eſt conſtitutio peropportuna ad optime conſervanda Cadavera. Verum hanc rationem Raynaudus minime probat; nam intermixtio, inquit, aquarum obſtabit, ne uſpiam terra occurrat adeo pura, qualem Sanctorellus ſibi fingit. Aqua enim occulte intermixta terræ, eſt ei veluti glutinum, ut Philo in *Coſmopœja* loquitur, qui id etiam pro miraculo habet lib. *de Plantat. Noe*; alioqui enim terra abiret in pulverem. Accedunt irrigui elices, quibus omnem terram differtam eſſe, ac ſubterfoſſam cuniculis quaquaverſum ad aquas e mari proliciendas, admonuit S. Baſilius *Homil.* 4. *in Hexaemeron*. Itaque, terra quæ ſit tantum frigida & ſicca, & idcirco conſervationi Corporum commodet, fruſtra, Raynaudo judice, quæritur, quantumvis alto excavetur.

Diuturnam quoque incorruptionem Cadaveris poſſe provenire ex naturali ejuſdem diſpoſitione, vel ex inducta præternaturaliter a præcedentibus morbis,

bis, ut puta, ab Hectica, Maraſmo, aliiſque ſimilibus, quibus tota pene corporis humiditas, caloris & ſiccitatis morboſæ vi, depaſcitur, magnaque durities in reſidua carne relinquitur, quæ propterea difficillime putredine infeſtetur, Noſter notum eſſe ait, confirmatque quorumdam Medicorum teſtimoniis. Et quidem dubitari non poteſt, quoſdam eſſe homines ſalſo humore ſcatentes, & propter ariditatem perpetuo ſitientes, quorum corpora ad tempus longiſſimum perſtare incorrupta, minus mirum eſſe videtur; ſicut nec incredibile eſt, quod aliorum humor tenacius illigetur ſicco, ex peculiari temperie & ſymmetria qualitatum. Et ejuſmodi ſubſtantiæ & compactionis carnem eſſe Pavonis, minime putreſcentem, veriſimile putat Raynaudus, citato S. Auguſtini loco ex lib. 21. *de Civit. Dei*, cap. 4. qui propria experientia didicit, Pavonem mortuum etiam poſt annum non putrefieri, licet ejus corpulentia ſiccior & contractior aliquantulum reddatur. Idem Raynaudus ſubjungit, etiam frigus, Cadaveri conciliatum a potu frigidiſſimo hauſto ante mortem, valde ad incorruptionem ejuſdem conferre, idque haud inepte probari poſſe exiſtimat exemplo Cadaveris Alexandri Magni, quod diu hæſit incorruptum, non alia ex cauſa (juxta Cardan. in Oper. *de Subtilit.*) quam quia Alexander frigidiſſimo ſtygiæ aquæ humore extinctus fuit, ut tradunt Vitruvius lib. 8. & Tertullianus lib. *de Anima*, cap. 50. Et quamvis Cardani ratio contemtui fuerit expoſita a Scaligero, illam tamen & olim probavit Taſſonus lib. 9. *Variar.* quæſt. 2. & poſtea a contrario Scaligeri ratiocinio vindicavit Raynaudus, allegato ex Pompilio Placentino l. 5. *Rerum Natural. & Mirabil.* exemplo mulieris Venetæ, cui ex pomi venenati comeſtione, intra proximam noctem mors obtigit, & venter lapiduit, ita ut nullo ingenio flecti, nullo adacto gladio incidi quoquomodo potuerit. Inde ſubdidit: ſi potuit ſuccus pomi venenati ſaxeum efficere ventrem, quidni aqua ſtygia obſtare potuerit putredini Cadaveris per ipſam ad aliquod ſaltim tempus durati? Porro Scaligerum male argumentari, cum ex qualibet nativi caloris extinctione, corporis putredinem infert, ſatis aperte Raynaudus oſtendit; quandoquidem putrefactio non eſt quævis profligatio interni caloris, ſed quæ fit ab ambiente calido educente humidum, cui calor inſidet; ſic enim intelligenda eſt cauſalis putredinis definitio, ab Ariſtotile tradita 4. *Meteor.* cap. 1. quam inſulſe reprehendi a Cardano, & a quibuſdam aliis apud Vicomercatum & Buccafferreum perſpicue demonſtrant Julius Cæſar Claudinus, Thomas Eraſtus, & Zacutus; penes quos vel ipſe Galenus lib. 2. & 11. *Methodi medendi* & ſæpe alibi, Ariſtotelis doctrinam de putrefactione tantopere probavit, ut eam plane expreſſerit & ſuam fecerit. De incorruptione cadaveris Alexandri M. teſtimonium perhibet Euſtathius in *Commentariis ad Dionyſium de Situ Orbis*, dicens diu poſt tumulationem, repoſitum fuiſſe in Arca vitrea per Ptolemæum, qui *Cocles* eſt cognominatus; in eaque Arca Auguſtum inſpexiſſe integrum Alexandri corpus & attrectaſſe, ita ut naſi quoque particulam fregerit, ſcribit Dio Caſſius lib. 51. Sed quod Alexandri corpus duraverit incorruptum, Statius 3. *Silv.* adſcribendum cenſuit Hyblæo nectari, hoc eſt melli, cujus beneficio Cadavera putredine prohiberi, Democritus docuit: ut Plinius notavit lib. 7. cap. 55. Unde Varro *in Sicomachia*, ad Democriti opinionem alludens, lepide dixit: (Heraclides Ponticus plus ſapit, qui præcepit, ut comburerent, quam Democritus, qui ut melle ſervarent, quem ſi vulgus ſecutus eſſet, peream ſi centum denariis calicem mulſi emere poſſemus.)

Videtur Noſter ſine hæſitatione admittere, quod cunctis pene notum eſſe Plutarchus dixit in 4. *Sympoſ.* q. 2. ſcilicet, Corpora fulmine icta non ſentire putredinem, quia nimirum caloris vis humiditates Corporis abſumit, eaſque putredini ineptas reddit. A Plutarcho non diſſentit Matthiolus, qui

ſub finem *Præfationis ad Dioſcoridem*, univerſe affirmat, Corpora mortua fulmine percuſſa numquam putreſcere, ideoque ait merito reprehenſioni patuiſſe Euripidem, qui dixerat, Phaetontis, cum ictus de Cælo obiiſſet, corpus computruiſſe in Italia. Atque hoc plane verum eſſe pluribus demonſtrat Raynaudus contra Senecam, qui in lib. 2. *Natural. QQ.* cap. 31. cum dixiſſet, malorum Serpentium & aliorum animalium, quibus mortifera vis ineſt, cum fulmine icta ſunt, venenum omne conſumi, poſtea ſubjunxit, fulmine icta, intra paucos dies verminare, quod evidens ſignum eſt corruptionis.

Non parum etiam adverſus putredinem valere corporis diſpoſitionem, quæ acquiritur ex parſimonia victus & auſteritate vitæ, admittere Noſter non renuit, cum Reyes & Taglino; ſuſtentato quippe corpore tenuiſſimo victu & nutrimento, ob debitæ quantitatis alimoniæ defectum, naturalis calor, qui pabulo neceſſario indiget, omnem corporis humorem devorat, & velut arefactum, quod reliquum eſt, dimittit; quo tempore ob humidi defectum homo tandem moritur. Subditque: & huc referri poſſunt, quæ multoties obſervata ſunt in Cadaveribus Anachoretarum, & Diſcalceatorum Fratrum, quæ, apertis ſepulcris, ubi diu antea poſita fuerant, prorſus incorrupta inventa ſunt. Poſt hæc laudat Franciſcum Bacconem, Baronem de Verulamio, qui in *Silva Silvar.* vel *Hiſtor. Natural. Centur.* 8. *Experiment.* 177. multa paucis complectens., nervoſe philoſophatur, quomodo putredo diutius a corpore prohibenda ſit, idque fieri poſſe ait, ſi tria putrefactionem cauſare ſolita prohibeantur: primum eſt, ut excludatur aer, qui corpus tacite ſubruit, & in ejus diſſolutionem quaſi conjurat: ſecundum, ne corpus, quod in ambitu eſt, aut adjacet, ejuſdem ſit materiæ, ſed heterogeneum plane quoad corpus conſervandum; unde ſtatuitur corpora in ambra ſplendente, mercurio, balſamo, ſuccino, cera, melle, gemmis, & forte nivium conditoriis diu ſervari (de ſingulis Raynaudus fuſe differit, recenſitiſque medicamentis, alia plura ſuperaddit, quæ non minus ſunt inhibitiva putredinis, nempe nitrum & aphronitrum, ſive ſpumam nitri, cujus forte loco poſuit vitrum Pierius Valerianus lib. 5. quamvis nec male vitrum inter cetera putredini obſtantia poneretur; ſuccum cedrinum; aſphaltum & piſſaſphaltum; myrrham; aloen; acetum; vini ſpiritum; ſolem exſiccantem; æs, cui vim quandam remedialem & ſpecificam ineſſe, poſt Homerum cenſuit Ariſtoteles; denique calcem, quæ ratione præcalidæ & valide exſiccantis naturæ poteſt adhiberi cum fructu ad conſervationem Cadaveris, ſed ita ut illud reddat prorſus exſuccum & arens, ac velut utrem in pruina); tertium eſt, ut corpus conſervandum non ſit ea mole, ut ſponte diſſluere poſſit in corruptionem, etiam nihilo egrediente in adſitum corpus: ultimum, ut corpus continens ſit præditum facultate attrahendi, & exſiccandi humidum corporis contenti, ne putredo interius inchoata invaleſcat.

De aliis cauſis, quæ a nonnullis creduntur reddere Cadavera incorruptibilia, ut ſi quis moriatur ſub certo Planetarum aſpectu; aut ſi quis natus fuit vel ſexto Kalendas Februarii, vel tertio Kalendas & Idus Februarii, quorum Corpora integra dicuntur conſervari uſque ad diem Judicii, Noſtri judicium eſt, ea omnia vel eſſe fabuloſa, vel ſuperſtitione minime vacua; idemque ferme ſentit de incorruptibilitate eorum, qui ſub Excommunicatione obierunt; quod etiam fabuloſum cenſeri ait a Viris cordatis. Hoc autem licet veriſſime Noſter dixerit, ſaltem negari non poſſe videtur, rem ita contigiſſe cum Corporibus aliquorum in Excommunicatione obeuntium. Nam id de viſu proprio teſtatur de Corpore cujuſdam mulieris, quod jacuerat annis ſeptuaginta in terra, P. Goteſcalcus Holon, S. Ordinis D. Auguſtini *ſerm. 62. partis hyemalis*, *litera C.* qui florebat anno 1480. & tunc in Conventu Senarum in Italia morabatur. Krantzius quoque lib. 3. *Me-*

3. *Metropol.* cap. 42. & 48. & Matthæus Paris *in Vita Henrici III.* quid ſimile referunt de Suenone Rege Daniæ, & de quodam Guilelmo bonorum ſacrorum ſacrilego uſurpatore. Apud Græcos vero maxime prævaluit opinio illorum, qui excommunicatorum Cadavera credunt permanere incorrupta. Unde apud Cruſium lib. 4. *Turco-Græciæ* refertur Epiſtola Metrophanis CPolitani, qui de Cretenſibus a ſe excommunicatis loquitur his verbis (Illos tales ejici de Eccleſia Dei Omnipotentis, & execratos eſſe, veniæque expertes, nec poſt mortem Corpora ipſorum in terram reſolvi.) Alia exempla ex eodem Cruſio ponderat Raynaudus, quo teſte, etiam annuæ Jeſuitarum Literæ anni 1618. Miſſionis CPolitanæ Res deſcribendo, idem produnt de Exturbatoribus Neophyti Patriarchæ, ab eo excommunicatis. Et concludit, non ſatis aſſequi, cur Petrus le Loyer lib. 4. *de Spectris*, cap. 13. rem tot ſuffragiis conſignatam Græcanicis fabulamentis annumerare videatur.

Octavo, Noſter docet, etiamſi verum ſit arte quoque Dæmonis poſſe Cadavera incorrupta conſervari, aut ſolum ſimilitudinaria & apparente, aut etiam vera & phyſica incorruptione, ut Raynaudus non raro contingere credit, cum poſſit Dæmon, niſi vi ſuperiore impediatur, extrahere per motum localem a Cadavere cauſas putredinis, & admovere per applicationem localem activa ad incorruptionem idonea; nullum inde argumentum deſumi poſſe adverſus incorruptiones Servorum Dei, de quorum heroicis virtutibus plene conſtitit. Quod Eminentiſſimus Dominus in decurſu permagni Operis ſæpius inculcat, loquendo de Miraculis pro Beatificatione aut Canonizatione, & tam in præſenti, quam in qualibet alia materia diſcutiendis.

Ex his omnibus non obſcure colligi videtur, Sapientiſſimum Dominum meum Cardinalem in ea fuiſſe ſententia, quæ docet, incorruptiones Cadaverum Servorum Dei, præſertim ſi eæ plenæ & perfectæ ſint, & tam exſiccationem quam putredinem, etiam quoad partes natura ſua corruptibiliores, excludant, & corpora oſtendant integra, vivida, mollia, flexibilia, tractabilia, nec horrido pallore ſuffuſa, ſed potius florida; nihil commune habere cum incorruptionibus Cadaverum, quæ ſive ab internis, ſive ab externis, naturalibus ſeu artificialibus cauſis incorrupta permanſiſſe dicuntur. In nullo enim Cadavere naturaliter incorrupto invenientur præfata incorruptionis ſigna; vel etiam aderunt in omnibus, ſi bene obſervantur, ſigna aliqua, certaque alicujus diſſolutionis argumenta: & hæc ſenſibiliora in his Corporibus, ſeu Corporum partibus, quæ in vindictam admiſſi in vita ſceleris, ad Divinæ Juſtitiæ oſtenſionem, præſervata a corruptione dicuntur: talia quippe Cadavera, ſic, ut ajunt, incorrupta, quamvis inventa fuerint quodammodo integra, & abſque læſione lineamentorum, mutato tamen colore, cute ſiccata, aut tumida & livida carne, ſemper reperta fuere, quemadmodum produnt, qui de ſimilibus Cadaverum incorruptionibus aliquid literis conſignarunt, ut videre eſt apud Franciſcum Richardum *de Sacra expeditione ad Inſulam S. Irenes*, cap. 15. in fine; apud Chriſtophorum Viſcher, *Concione in* 2. *Præceptum Decalogi*; & apud Henricum Roth. in ſuo *Catechiſmo*, fol. 107.

Monet prudentiſſimus Cardinalis, 1. non omnes incorruptiones corporum, quarum mentio fit in Bullis Canonizationum, eo ipſo Miraculo fuiſſe adſcriptas: atque hoc probat exemplo deſumto ex Cauſa S. Didaci, cujus corporis integritas in Bulla Canonizationis memoratur, & tamen de ea cenſuerunt Rotæ Auditores, miraculo adſcribendam non eſſe, ut teſtatur Franciſcus Penia in *Tract. de ejuſ. Sancti Canonizatione*, lib. 3. pag. 147. Monet 2. in Bullis Canonizationum aliquando, non aſſertive aut definiendo, ſed enunciative & referendo, mentionem fieri incorruptionis, ut conſtat ex Bulla Canonizationis S. Margaritæ de Cortona, quæ refert, ejus corpus fuiſſe inventum

miro odore perfusum, vegetum, incorruptum & illæsum, & tamen, cum discussa fuit ejusdem corporis integritas, Miraculo non fuit adscripta. Monet 3. in Bullis Canonizationum aliquando fieri commemorationem mirabilis incorruptionis juxta statum antiquum corporis, non juxta statum præsentem; & hic cautus loquendi modus adhibitus est in Bulla Canonizationis S. Catharinæ de Bononia, cujus corporis incorruptio non fuit inter Miracula recensita juxta statum præsentem, uti supra visum est. Monet 4. & ultimo, sæpe in Bullis Canonizationum mentionem fieri incorruptionis tamquam miraculosæ, sed una cum odore & aliis Miraculis approbatis; ita ut incorruptio fuerit quidem approbata, sed uti Miraculum supra numerum, cui Decretum Canonizationis innixum non est.

Quæ de incorruptione integri cadaveris dicta a Nostro sunt, pariter sunt intelligenda de partialibus quibusdam incorruptionibus, ut de dextris Manibus incorruptis Sanctorum Nicolai Myrensis, Stephani Regis Hungariæ, & Oswaldi Regis Angliæ, de quo Venerabilis Beda lib. 3. *Histor. Eccl. Anglor.* item Richardi Angli Cisterciensis, apud Cæsarium lib. 14. cap. 47. de Oculo, quo B. Ludovicus seu Ludemitus, Catalaunensis Præsul, solicitantem ad turpitudinem Galliarum Reginam repulerat, apud Cantiprat. lib. 2. *Apum*, cap. 30. num. 33. de Oculis B. Rossellinæ Carthusianæ, qui e suis locellis exemti, ac separatim in pyxide asservati, raro miraculo æque vividi perstant, ac cum Virgo superstes erat: de Digito, quo Præcursor Sanctissimus Agnum Dei indicavit, qui apud Maurianenses asservari dicitur, a corruptione prorsus liber. In Græcorum Menæis 7. Sept. & 7. Januar. legitur manum ejusdem dexteram, quam Christus super caput suum extulit, munus incorruptionis a Deo accepisse. Dexter quoque Pollex S. Edithæ, Edgarii Regis filiæ, incorruptione donatus legitur, quod illo frequenter signum crucis in fronte, cum viveret, efformaret. Idemque refertur de quadam Sanctimoniali, cujus Pollex dexter nunquam computruit, in Tractatu, qui inscribitur: *Doctrina S. Bernardi*, pag 1749. Noster specialiter agit de celeberrima incorruptione Linguæ S. Antonii Patavini; Linguæ S. Cataldi, Tarentini Archiepiscopi, mortui anno 1170. a Partu Virginis, quæ ad hæc usque tempora cernitur integra & subrubens, quasi recens ab ejus ore avulsa; Linguæ denique S. Joannis Nepomuceni, qui ann. 1343. Martyrium subiit, ne proderet sigillum Sacramentalis Confessionis. Hæc anno 1725. inventa est integra & retinens figuram & formam linguæ humanæ, cum mollitie, flexibilitate & colore linguæ hominis viventis. Unde incorruptio hujusmodi tanquam miraculum secundi generis approbata fuit in Sacr. Rit. Congregatione, uti desumitur ex Decreto edito die 11. Januar. 1729. Apostolica Authoritate roborato a sanct. mem. Benedicto Papa XIII. die 16. Febr. ejusdem anni.

Quamquam Noster, cum munere fungeretur Fidei Promotoris, eam opinionem promovisset, quæ in continuatione incorruptionis miraculosæ novum non agnoscit Miraculum, exemplo ejus, qui per Miraculum resuscitatur, aut qui ex cæco videns factus est, in quibus nec vitæ nec visus duratio novo Miraculo adscribitur, cum sit quasi naturalis sequela prioris Miraculi; tamen, inhærens sententiæ & praxi Sacror. Rituum Congregationis, tuto asserendum dicit, quod, supposita miraculosa incorruptione, continuatio haberi debeat pro novo & distincto Miraculo pro Canonizatione obtinenda; rationemque disparitatis perspicue designat, inquiens: (Ut enim bene docent Theologi, quædam solum exigunt virtutem supernaturalem ad sui productionem, primamque existentiam, & quædam præterea ad sui conservationem. Exemplum priorum est in ipsa vita restituta, aut oculo reddito per Miraculum, quo supposito, tum vita, tum visus naturaliter durant instar naturalis vitæ, aut oculi per naturalem generationem accepti. Exemplum posteriorum est in duplici quantitate penetrata, aut dua-

duabus qualitatibus contrariis in gradu intenso conjunctis; unio enim illarum non solum miraculosa est in initio, sed etiam in progressu, seu in continuatione, quoniam nudum est instans, in quo una quantitas naturaliter non repugnet compenetrationi cum altera quantitate, eodemque pacto una qualitas non exigat expulsionem alterius qualitatis contrariæ in gradu intenso a suo subjecto, veluti totidem verbis inquit claræ memoriæ Cardinalis de Aguirre in *Theologia S. Anselmi*, Tom. 1. Disput. 9. sect. 1. n. 9. Cumque vera incorruptio ad multum tempus perseverans, non ad primum, sed ad secundum Miraculorum genus pertineat; hinc est, unum miraculum in incorruptione, aliud in continuatione & duratione esse constituendum.)

Ut hoc melius percipiatur, subtiliter Noster disputat, quanto tempore naturaliter corpus remanere possit incorruptum, secluſa qualibet causa naturali aut artificiali; optimeque resolvit cum Zacchia, nullam posse designari regulam, quæ sit omnibus Corporibus communis, cum varia sint eorum temperamenta, nec omnia æque ad corruptionem disposita. Quærit etiam, qua ratione Corpus miraculose reddatur incorruptum, an videlicet per infusionem qualitatis naturalis, quæ suapte natura resistat extrinsecis qualitatibus corpora corrumpentibus, quemadmodum in sententia D. Thomæ 1. *part. quæst. 97. artic. 4. in corpore*, naturalis fuit virtus Ligni vitæ, & tamen non naturalis, sed supernaturalis erit primi hominis immortalitas, utpote non naturæ debita, sed gratiæ beneficio ipsi a Deo collata. Nihilominus Nostro magis probari videtur sententia eorum, qui miraculosam incorruptionem explicant, asserendo, eam effici, seu potius sequi naturaliter ex extraordinaria & miraculosa subtractione Divini concursus, sine quo causæ naturales corruptionis absolute nequeunt corruptionem ipsam operari, & in subjectum inducere. Videtur tamen, quod nonnullæ miraculosæ incorruptiones, in quibus scilicet elucet aliquid Miraculi positivi, ut venustas in colore, in odore suavitas, & alia hujus generis, intelligi & explicari non possint per solam Divini concursus negationem; talis enim negatio concursus reddit quidem impotentes causas corruptionis ad corrumpendum subjectum, sed nihil operatur in subjecto ipso supra hoc, quod est, non esse corruptum. Quare si aliquid aliud eminet in ipsa incorruptione, præter purum non esse corruptionis, id utique alicui causæ positivæ adscribi debet.

In capite XXXI. quod videtur quædam esse Appendix præcedentis, Noster explicat nonnullas Cadaverum qualitates, quæ comitari non raro solent miraculosas Sanctorum Corporum incorruptiones. Hic summa Anatomes peritia, magnaque terminorum proprietate exponit, unde proveniat in viventis Corpore flexibilitas carnium & flexibilitas articulorum; & cur utraque in mortuo Corpore deficiat. Hinc infert, mortui Corporis flexibilitatem, quæ ad longum tempus perduret, miraculosam censendam esse, sed non Miraculum diversum ab ipsa incorruptione. Postea subdit, Cadavera aliquando sese movere, secundum partes, vel secundum totum; rubore perfundi; commaculari; rubris stigmatibus conspergi; calida per multum tempus permanere; & in quibusdam etiam ungues & capillos crescere, & etiam dentes augeri. De vero capillorum in mortuis incremento insignis est Synesii locus in *Calvitii Encomio*, ubi ait, ab Ægyptiis Sacerdotibus in omnes hujus rei famam percrebuisse, & quod ad cutem rasus aliquis cum obiisset, sequente anno prolixa coma barbaque inventus est. Nec repugnat Aristoteles 3. *Histor.* cap. 11. & lib. 2. *de Generat. Animal.* cap. 6. favetque apud Nostrum Christianus Fredericus Germanus in Tract. *de Miraculis Mortuorum*, lib. 1. tit. 1. & 10. Refragantur tamen Alexander & Mercurialis, quibus verior videtur Tertulliani opinio de modo, quo ungues crescere videntur; quamvis enim admittat pilos vero in mortuis incremento augeri,

geri, non idem de unguibus asserit, sed hos, nervis resolutione porrectis, provectiores videri ait, & quotidie deficiente carne videri expelli. Hoc plane modo etiam pilos crescere videri in mortuis, placuit olim Alexandro & Mercuriali, placuit quoque Forrunio Liceto & Zacchiæ; neque forte immerito, nisi obstet nimia excrescentia a Synesio notata, confirmataque illustri exemplo apud Paræum lib. 28. & apud del Rio lib. 2. *quæst.* 25. Noster, ex Philopono raro contingere admittit, quod adsit prope radices pilorum & unguium fuliginosum & mucosum recrementum, ex qua materia crescere deberent capilli & ungues in mortuis, siquidem vere augerentur, præsertim cum vix superstint nisi ad breve tempus post mortem vel paucæ spirituum reliquiæ, sine quibus fieri non possunt similes generationes. Refert præterea ex Marcello Donato *de Medica Historia mirabili*, lib. 2. cap. 3. *in fine*, Monialem, quæ credebatur prorsus mortua, manus alterius fortiter strinxisse, quod videlicet adhuc in corpore illius remanerent vitæ fomites, quidamque vitales igniculi; quales in præfocatis, & valida apoplexia detentis inveniuntur, etiam deficientibus sensu, motu, pulsu, ac respiratione; & ex Matthæo Villano in *Historia sui temporis*, lib. 3. cap. 46. Cadaver Gualterii Bustacci capite Florentiæ a Carnifice dissectum, dum ad Ecclesiam S. Crucis humandum gestaretur, adeo repente concussione valida sponte exagitatum, ut tabulata, super quibus erat impositum, invicem fuerint disjuncta, ipsumque ex gestantium humeris pene deciderit, quod ad jactum sagittæ, dum funus progrederetur, perseveravit, non sine omnium adstantium ingenti admiratione: Quod factum ne putetur miraculosum, subjungit. (Experientia quoque testis est, pleraque animalia recens mortua aliquandiu aliquos motus edere. Horas & dies moventur Ranæ exsecto capite, corde avulso, detracto cortice. Moventur Viperæ & Viperarum frusta. Motus & saltus edunt Vituli novissime jugulati, homines-

neque ipsi recens interfecti, atque in patibulis capite diminuti, & vere mortui non carent motibus, cum artus subsiliant, & truncus concutiatur. Omnes hi motus non sunt effectus principii vitalis animantium, sed fatui quidam musculorum saltus, producti a reliquiis spirituum animalium, inter fibrarum recessus delitescentium & oscillantium: quocirca vanum profecto esset ea inter Miracula recensere, quemadmodum bene ponderat Zacchias *Quæst. Medico-Legal.* lib. 4. Tit. 1. *quæst.* 10. n. 31. & 32. & pluribus seqq.)

A classe quoque Miraculorum arcendum docet sanguinem a Cadavere emanantem non longe ab obitu, cum neque excedat imaginationis vires, quod sanguis sæpe manet ex Corporibus mortuorum post horas nonnullas, & aliquando etiam post triduum. Nihilominus libenti animo subscribit sententiæ Ambrosii, Augustini, Cyrilli Alexandrini, & Theophylacti, qui miraculosum agnoscunt aquæ fluxum ex latere Christi lancea aperto, a Georgio Bertino & Thoma Bartholino causæ naturali adjudicatum. Unde omnino probare videtur, quod aqua illa non fuerit humor aquosus in pericardio contentus, qui, juxta quosdam Medicos, naturaliter fluit, corde vulnerato, vel etiam sola pleura sine pericardii cordisque læsione lancea perforata: sed vera & naturalis aqua, ab omni humore bilioso & phlegmatico condistincta, miraculoso modo a Deo producta. Magis tamen dubitari a quibusdam videtur, an fluxus sanguinis fuerit vere miraculosus, posito, quod sanguis intra horas aut paucos dies naturaliter effluere possit e Cadavere, propter vitalem quamdam virtutem adhuc in illo remanentem. Et quamvis Noster laudet opinionem Suarez & A Lapide, qui in utroque fluxu miraculum profitentur, eo quod crediderint, de Corpore mortuo naturaliter sanguinem effluere non posse; hoc Noster non probat, sed potius eorum sententiæ adhæret, qui volunt, Miraculum in hoc consistere, quod non admixti defluxerint gemini liquiores, sed plane distincti, ac

ac per vices, primum quidem sanguis, tum aqua, ut scribit Nonnus *Paraphr. in Joan.* aut contra primum aqua, tum subinde sanguis, quod Tertulliano, Ambrosio, Hieronymo & Damasceno visum est.

His non obstantibus, si sanguis post longum a morte tempus, cum naturaliter omnino riget, e Cadavere defluat, & agatur de Corpore Servi Dei magna sanctitatis fama præmortui, haud difficulter Noster concedit ejusmodi sanguinis fluxum Miraculo esse adscribendum, taleque Miraculum agnoscit loquendo de Sancto Triphillio Episcopo Nicosiæ, de Sancto Modoaldo Trevirensi Episcopo, apud *Bollandianos*; de Sancto Eligio, apud Surium; de Sancto Nicolao de Tolentino, apud Nicolaum Hieronymum Ceppium & Ægidium Crapols; de Sancto Francisco Xaverio, apud Auditores Rotæ in *Relatione Causæ*; de Sancto Petro Regalato, apud Auditores Rotæ in *Relatione Causæ*, *Miraculo* 2.

Jam vero sermonem instituens de ebullitione sanguinis a corpore separati, quæ de quibusdam Sanctis prædicatur, refert, quod de sanguine S. Andreæ Avellini non satis constare potuit, post annos quatuordecim incorruptum, ac rubicundum in ampulla permansisse, quin & octavo post obitum die, atque iterum triennio post nempe die 10. Novembris 1611. anniversaria obitus, & alias etiam liquescere, & ebullire, ac spumare visum fuisse, ut persuadere conabatur Felix Contelorius, qui Advocati munere tunc fungebatur. Docet tamen, nullatenus dubitari posse de perenni Miraculo sanguinis S. Januarii Episcopi & Martyris, cujus testis est universa Italia, & totus pene Terrarum Orbis. Ingens & stupendum Miraculum in hoc consistit, quod Sanguis pro Christo effusus, & in ampulla vitrea repositus, in qua ad hæc nostra tempora servatur, idem semper manet concretus atque durus: sed, cum primum ad caput Martyris admovetur, quasi exoptet eo recurrere, unde fluxit, illudque iterum animare festinet, velut moræ resurrectionis impatiens, protinus liquefieri, mox fluere & ebullire maxima omnium admiratione conspicitur. Factum adeo prodigiosum, ne increduli Miraculum fateri cogantur, insulsissime, ne dicam stultissime, attribuunt clandestinæ calcis in sanguinis phialam injectioni, vel Magneticæ virtuti, aut antipathiæ & sympathiæ. At, qui ita ineptiunt, debuissent utique ostendere, cur hæc in sacro illo sanguine adeo prodigiose operari possint, in nullo alio possint? Incredulorum tricas ex Petro Molinæo in suo *Vate Calviniano*, lib. 5. cap. 14. exque aliis collectas Noster proponit, ac validissime refellit, ex observatis a Fortunio Liceto *de Secundo quæsitis per Epistolas*, cap. 45. Hic enim Scriptor a Nostro sæpe laudatus, etsi patria Genuensis fuerit, Bononiæ tamen Philosophiam gloriose docuit, repetitisque experimentis comprobavit, numquam posse a calce fieri, ut sanguis concretus liquefiat & ebulliat. Cessat autem omnino recursus omnis ad Magneticam virtutem, sive ad occultas antipathiæ & sympathiæ qualitates, exemplo miraculosæ ebullitionis sanguinis D. Joannis Baptistæ, qui in eadem Neapolitana Urbe, non ad præsentiam Capitis Sanctissimi Præcursoris, sed semper ac super Altare exponitur, & in eo in honorem ejusdem Sancti Missa celebratur, magno intuentium stupore liquescit. Videndi idem Licetus, & in ejus cap. 47. *Epistola Marci Aurelii Severini*; Petra Sancta Tom. 3. *de Miraculis perpetuis Ecclesiæ Catholicæ*, a pag. 171. & ibi *Epistola Joannis Rho*; P. Joannes Dominicus Putignanus in Oper. *de Redivivo Sanguine D. Januarii*, & Eminentissimus Cardinalis Gottus in *Tract. de Vera Ecclesia adversus Jacobum Piceninum*, Tom. 1. cap. 2. §. 4. num. 38. S. Pantaleo Martyr mirabili quoque ebullitione Sanguinis anniversaria die quotannis contingente illustris jam habetur, tum apud Exteros, tum apud nostros Hispanos, qui in hac Regia Matritensi perenne Miraculum vident.

Sacrorum Liquorum e Corporibus San-

Sanctorum, cineribus & aridis ossibus manantium, quibus medicamenti vis ineſt ad curandas malas valetudines, & impios agiomachos convincendos, exempla complura, eaque ſelecta, & idoneis Teſtibus comprobata Noſter hic exhibet. Primum obtinet locum grande S. Julittæ Miraculum, cujus Encomiaſten egit Magnus Baſilius *Homilia* in eamdem Martyrem. Ejus ſepulchrum *aquam* emittebat *generoſiſſimam, quæ & valentibus ſanitas, & modeſte delicatis voluptatis promtuarium, & ægris conſolatio eſſet*. Neque jure poſteriori loco memoraretur *Manna ſalutaris* e ſepulchro S. Joannis Evangeliſtæ profluens, ſi Gregorio Turonenſi prodigium narranti (*de Gloria Martyrum*, lib. 1. cap. 30.) teſtata ab aliis traditio acceſſiſſet. Ejuſdem Gregorii authoritate (cap. 31. præfati Libri) innititur Manna cum odore nectareo e Tumulo S. Andreæ Ap. non jugiter, ſed in die ei ſacro profluens, & pro majori vel minori quantitate aut uberes anni fructus, aut exiguos agrorum proventus portendens. Nicolai Myrenſis Barienſe ſepulchrum toto in Orbe celeberrimum eſt, propter Mannæ fluenta per univerſum Mundi ambitum diffuſa. Noſter narrat ex *Hiſtoria* P. Antonii Beatilli S. J. quod, ſtatim ac Corpus Myræ conditum fuit in marmoreo ſepulchro, cœperunt, admirantibus omnibus, effluere duo Liquores, alter a parte capitis ſub olei ſpecie, alter a parte pedum ſub aquæ forma, uterque ſuavis odoris, & contra quoſcumque morbos, ut experientia comprobavit, mirabiliter efficax. Addit ex eodem Authore, quod, a Barienſibus pio furto oſſibus ſublatis, & Barium translatis, ſemper roridus liquor ex illis emerſit, ægris ſanitatem conferens, etiam poſt lapſum trium & ultra ſæculorum. In *Novella* 2. Emmanuelis Commeni Imperatoris *Tit. de Feriis*, §. 4. mentio habetur Mannæ S. Nicolai, appellaturque *unguentum ſcaturiens*. In *Brev. Tolet.* ap. Baron. in *Notis ad Martyr. Roman.* ad diem 6. Decembr. idem Miraculum hiſce verſibus celebratur.

Cujus Tumba fert Oleum,
Matres Oliuæ neſciunt;
Quod natura non protulit,
Marmor ſudando parturit.

Unus in Orthodoxos Bailletus viſus eſt exprobare Baronio, quod, ſine prævio rei examine, Miraculum hactenus durare aſſeruerit; ſed Doctiſſimum Annaliſtam id affirmaſſe, quod in Italia & extra Italiam notiſſimum eſt, Noſter demonſtratum ſupponit a Beatillo, Liceto, Petra Sancta, Bordono, Ferrando Anicienſi in *Diſquiſitione Reliquiaria*, *lib. 2. pr. Part. art.* 4. quibus refragari auſus non eſt vel ipſe modernus Scriptor *Hiſtor. Neapolit.* merito a S. Sede proſcriptæ, Tom. 1. pag. 525. In Bulla quoque Canonizationis B. Willhelmi, Eboracenſis in Anglia Archiepiſcopi ſub Honorio III. dicitur Sepulchrum ejus Olei ubertate pingueſcere, quo ægri complures inuncti, a ſuis infirmitatibus ſunt ſanati. Idem veteres Scriptores teſtati ſunt de Romano Sepulchro Sanctiſſimi Fundatoris Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemt. Capt. Joannis de Matha, de cujus Sacro Corpore, hodie in Hiſpania noſtra in Ara maxima Conventus noſtri Matritani, ſingulari Dei beneficio, ac Sanctæ Sedis & Reverendiſſimi Capituli Vaticani gratia, quieſcente, hæc Franciſcus a S. Auguſtino Macedo in ejus *Vita*, cap. 20. ſcribit: *Claros eſſe oportuit cineres, a quibus Oleum diu manavit, ne quis putaret extinctum lumen, quod Oleo nutriebatur*.

Antiquioribus hujuſce generis Miraculis merito Noſter accenſet odoratum liquorem, quo incorruptum S. Tereſiæ Corpus perenniter deſudat; tum & ſimilem liquorem odoriferum e Corpore S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis jugiter profluentem, quos Sacræ Rotæ Auditores miraculoſos agnovere.

Porro, ut ſimiles liquorum e ſacris lipſanis effuſiones miraculoſæ probentur, demonſtrandum eſt, Noſter inquit, quod ex oſſibus jam aridis, & extra locum humidum conſtitutis emanent, prudenter-

terque ſubjungit: quod ſi forte ad omnem ſubmovendam difficultatem oſſa Servi Dei, vel Beati e Tumulo vel fovea educerentur, eorumque fieret translatio ad alium locum, de quo ſuſpicari non poſſet, quod tellus ad inſtar ſpongiæ combibens aquas, iiſque veluti repleta turgens, eaſdem evomeret, cautela hæc non eſſet omnino ſpernenda: ſi enim, oſſibus ſubductis, liquor ceſſaret, nec amplius e loco emanaret, e quo emanabat, dum oſſa erant in eodem repoſita, ſignum evidentiſſimum hoc eſſet, quod liquor non a loco, aut a natura loci, ſed ab ipſis aridis ac ſiccis oſſibus ſcaturiebat. Unde bene Author *Epigrammatis* in Sepulcro S. Laurentii Presbyteri & Puerorum Martyrum, hujuſmodi cautelam præſcripſit, ut omnem de aſſerto a ſe Miraculo excluderet dubitationem. *Epigramma* hujuſmodi eſt:

Aſpicis hoc marmor Tumuli de more cavatum?
Id ſolidum eſt intus; rima nec ulla patet,
Unde queat tellus occultas mittere lymphas.
Manat ab ingeſtis oſſibus iſte liquor.
Si dubitas, medio ſudantes tolle Sepulchro
Reliquias, dices: Unda ſalubris ubi eſt?

Pro complemento hujus Capitis Noſter, more ſuo, hoc eſt eruditiſſime, diſſerit de ſuavi odore e Cadaveribus Servorum Dei, Beatorum, aut Sanctorum ſive corruptis ſive incorruptis, aux ex eorum Reliquiis manante. Sed nos, ne Volumen iſtud æquam aliorum menſuram molemque plus juſto excedat, compellimur vel inviti, tam, quæ ex hac prima Libri IV. Parte ſuperſunt, quam univerſa, quæ Pars ſecunda in Capita XXXI. diviſa complectitur, prætermittere, quamvis non ſine ingenti detrimento præſentis *BIBLIOGRAPHIÆ*, quæ in his ſelectiſſimis acceſſionibus maxime diteſceret. Nihilominus, non pauca ex eadem ſecunda Parte præfati IV. Libri ſparſim in Opere noſtro inſeruimus; quare hic ſolum monere operæ pretium judicavimus, nuper in Hiſpania Typis vulgatam fuiſſe Hiſpali in 4. Diſſertationem Theologico-Criticam *de Argumenti ex Brev. Rom. in Rebus Hiſtoricis petiti valore*, quam Reverendiſſimo D. P. Guilielmo Clarcke, Societatis Jeſu, Catholicæ Majeſtatis a Confeſſionibus & Conciliis nuncupavit ejuſdem Author D. Didacus del Corro, Eccleſiæ Metropolitanæ Hiſpalenſis Portionarius, Scriptor ſane non proletarius, ſed multa & ſelecta eruditione, ac ſolido Vir judicio. Authoris ſcopus eſt, opinionem evertere Reverendiſſimi P. Emmanuelis Cajetani de Souſſa, qui in *II. Appendice* Expeditionis Hiſpanicæ S. Jacobi Apoſtoli, graviſſimam authoritatem Breviarii Romani in Re Hiſtorica, eo, uti Author conjicit, conſilio, fundare annixus eſt, ut firma redderet, ſi poſſet, mira ac fide omni humana majora Acta S. Petri de Rates & alia hujus commatis, quæ in *Hiſtoria ſua de Adventu S. Jacobi* probanda ſuſcepit. De Souſſæ opinione quid nobis ſentiendum videatur, forte nonnihil ſub cognomine *Souſſa* in quarto & ultimo hujus *Bibliographiæ* volumine dicemus, ubi & ejus argumenta parum efficacia videri monſtrabimus; quæ vero pro ſua ſententia affert Author Diſſertationis, omnia ferme prudentiſſime & eruditiſſime ponderavit Eminentiſſimus Dominus meus Purpuratus in Cap. XIII. ſecundæ Partis libri IV. *de Breviario Romano & ejus authoritate, aliiſque nonnullis rebus, quæ pertinent ad Officia Divina*. Hæc ſi Author Diſſertationis vidiſſet, vel abſtinuiſſet forſan ab incepto ſeu meditato Opere, vel novo lumine illuſtratum, maximique ponderis authoritate ſuffultum evulgaſſet. Vide in hac *BIBLIOGRAPHIA* ſub titulo *Bibliotheca Occulta Concionum*.

JUDICIUM II.
ROMANUM
DE SS. D. N.
BENEDICTI XIV.
OPERIBUS

IN DUODECIM TOMOS DISTRIBUTIS

Editionis tertiæ auctoris, & castigatioris.

AD USUM ACADEMIÆ LITURGICÆ CONIMBRICENSIS

ROMÆ APUD NICOLAUM, ET MARCUM PALEARINOS.

I Reverendissimi PP. Canonici Regolari della Riforma ultimamente fatta in Portogallo, bramosi d' insinuare tra loro stessi, e in tutto quel Regno un miglior gusto ne' studj sacri, e provvedere insieme di un erario inesuasto della più rara, e scelta erudizione la nuova Cattedra di Sacri Riti eretta da essi in Goibra: fin da tre anni applicaronsi a far' eseguire in Roma una terza vie più esatta, e copiosa ristampa di tutte le immortali Opere del nostro Sommo Pontefice BENEDETTO XIV. felicemente regnante, divenute oramai già rare, anche dopo la seconda edizione fattane in Padova non ha gran tempo. Mercè l' assidua, e diligente cura del Reverendissimo P. Emanuele de Azevedo Gensuita Consultore, e Lettore de' Sacri Riti nel Collegio Romano, è già sul publicarsi il settimo Tomo, che contiene alcune Appendici alla celebre, nè mai bastevolmente esaltata Opera sulla Beatificazione, e Canonizazione de' Santi. Noi nel ragguagliare il Publico de i felici progressi di questa terza edizione assai più delle altre correta, e di bellissime aggiunte notabilmente accresciuta, stimiamo di non dispensarci dal commendare il saviissimo pensiero di que' degni Religiosi, che con tanto impegno l' han procurata. E che di meglio poteasi scegliere per luce e scorta de i sacri studj Liturgici, che queste Opere pregiatissime? Quella sola, che tratta della Canonizatione de' Servi di Dio, bastar potrebbe a giustificare, e render paghe le loro idee, per quanto si fossero grandiose. Opera invero è ella questa di tanta importanza per una parte, e insieme per l' altra di tanta pienezza, erudizione, e profondità, che non solo serve al presente, e servirà in tutti i tempi avvenire di Norma, e Testo irrefragabile su cotal fatta di Cause le più scabrose, che trattinsi in questa Curia; ma si ha riscossi meritamente i più vivi applausi, ed ammirazioni di tutte le Accademie, e Letterati di Europa. Eransi, non v' ha dubbio ne' passati tempi ancora applicati molti Valenti-Uomini ad illustrare chi una parte, e chi un' altra di tal materia; l' esaurirne però tutta la vastità sua, il trattarla con un ordine, e precisione la più aggiustata, con una chiarezza incomparabile, con una critica saviissima insieme, e penetrante, l' arricchirla di nuovi metodi, e lumi interessantissimi, il fornirla di quante mai cognizioni potea somministrarle, o la Teologia tanto Dogmatica, che Scolastica, o la Storia sì profana, che sacra, o il Jus siasi Canonico, siasi Civile, e Criminale, o finalmente la più moderna, e soda Filosofia: era riservato al nostro illuminatissimo secolo, e in esso al singolarissimo ingegno, finissimo giudizio, e vastissima erudizione di questo Sovrano Scrittore. Non può scorrersene senza un' attonita ammirazione anche un solo volume, tanti sono i sacri Canoni, i Concilj, i SS. Padri, i Teologi, gl' Istorici, i Filosofi, i Giuristi, i Medici, gli Anatomici, gli Scrittori in somma di qualunque sorta, i quali tratto tratto, secondo le opportunità, con non minore sceltezza, che abbondanza, in conferma delle dottrine vi son citati. Potria parere impossibile, come mai un sol' Uomo tanto avesse letto, e raccolto di erudizione in ogni genere, se già nota al Mondo non fosse la vasta mente, e i proliffi, non interrotti studj, ne' quali l' immortal Prospero Lambertini ha passato, e tuttavia passa a comun vantaggio il più, e il meglio del viver suo.

Sortì egli dalla natura uno spirito a maraviglia elevato, per non acquietarsi su qualunque punto gli si affacci da esaminare, finchè a forza di accurate ricerche, non ne giunga alla pieniissima cognizione, e alle più accertate idee, che fia possibile ad un Uomo di concepirne. Quindi ne i 20. anni, che da Prelato occupò il posto di Promotor della Fede, non contento di quelle notizie, che per le cause de' Santi somministrar poteva al suo impiego la pura prattica di quel Tribunale, ne andò con indefessa applicazione, e lettura investigando da se tante altre, che potè poi compilarne que' maravigliosi Tomi, de' quali ora parliamo, e che anche soli basterebbono a dichiarar portentoso il suo sapere. Se poi vi si aggiunga ciò che in mille altri generi ha dato a luce in tempo del suo Cardinalato, ed anche nella suprema Dignità di Pontefice, che occupa adesso con tanta gloria, si vedrà chiaramente, che nessuno Scrittore mai de' passati e presenti tempi potrà rinvenirsegli superiore, ed assai pochi da porglisi al paragone, o sia per acutezza d' ingegno, o per sodezza, e varietà di dottrina, o per isquisitezza, e vastità di rara erudizione. Poco sembrò a lui lo scorrere colla più profonda penetrazione quanti Scrittori Cattolici potean somministrargli delle opportune notizie; passò in oltre con sagacissimo accorgimento ad esaminare altresì le Opere de' più accreditati tra gli Settarj, e non lasciando di confutarle con egual sodezza, e moderazione, ove le scorge opposte a i Cattolici insegnamenti, nè ricusandone il peso, e l' autorità, ove le ritrova giuste, ed esatte: mentre in tal modo per una parte vie più illustra, e corrobora le sue dottrine, disarma per l' altra quello spirito di partito, e di avversione, che negli Eretici suol venire fomentato dal disprezzo, ed aspre maniere, che usan taluni con esso loro.

Non sarebbe, che un effetto di cieca prevenzione, o mancanza di cognizioni, e di lettura, il non riconoscere tra gli Eterodossi, nulla meno, che tra i Gentili, Uomini per ingegno, e sapere così eccellenti, che molte materie han trattate colla più fina esattezza, e ad essi si debbono molte belle scoperte nelle scienze. Per la qual cosa o chi scrive non si prende briga di scorrerli, e già priva le sue opere di una interessantissima parte di erudizione, e ponsi a rischio di stabilire sentenze già da altri riconvenute manifestamente per false: o le scorre, e ne ricava de' lumi, ma senza citarne gli Autori, e già manca a quella sincera onestà, che professar deve un Letterato,

to, e si espone ad essere con rossore deriso per Plagiario. Oltre di che è sciocco bastevolmente, perchè tal si ravvisi da ogni Uom di senno, quel vanissimo zelo di alcuni, che stimano offesa fatta alla Religione il citare un Eretico, l' approvarne anche un sol detto, il non mostrar dell' orrore a i lor nomi, e a qualsivoglia loro dottrina: e quando al più al più ne han riferite, e confutate con non delle insipide beffe le più viete loro opinioni, e gli han tutti spacciati per una man d' ignoranti; allor si lusingano, se piace al Cielo, di aver messi i Cattolici dogmi al sicuro da i loro assalti, e senza curarsi di risapere, o i nuovi errori, o le nuove conferme, che pur troppo di giorno in giorno van producendo, vagar le lasciano impunemente, con isvantaggio gravissimo della vera Legge di Gesù Cristo. Certamente rifletter dovrebbono costoro, che nulla men' empj, e dalla nostra Fede lontani son que' Platoni, quegli Aristotili, que' Seneci, e que' Tullj, i testi de' quali miran pur' essi con del piacere addotti, e lodati frequentemente dagli Scrittori. Anzi presso un S. Tommaso d' Aquino, uno Scoto, ed altri Scolastici in gran numero, che hanno trattata la Cristiana Teologia, non incontransi ad ogni passo addotte con approvazione, e in conferma de' Cattolici insegnamenti, le dottrine de' Stagiriti, degli Averroi, degli Avicenni, empj Filosofi, e maestri pestilentissimi? Non trovansi ne' Cattolici libri sovente citati gli Origeni, i Tertulliani, gli Arnobj, i Lattanzj, e gli Eusebj, tuttochè errato abbiano in molti punti di Religione? Non leggonsi nelle pregiatissime opere del Mabillon, del Bossuet, del Calmet, e di altri celebri e dotti Scrittori de' nostri tempi, ove seguiti, ove lodati gli Erasmi, i Grozi, i Bustorfj, i Capelli, i Bocharti, i Vossj, ed altri Settarj, come pure i Rabbini Ebrei? Convien dunque distinguere le sentenze opposte in qualche modo alla Religione, e quelle che non lo sono in verun conto; nelle prime van senza dubbio lontani dal vero gli Eretici, e quella qualunque forza, che sembra a loro di riconoscervi, non è, che effetto di false prevenzioni: nelle seconde però sono a portata di conseguire la verità nulla meno, che noi, e forse più ancora, se più vi si applicano con impegno, nè al certo cangia natura la verità, sol perchè rinvenuta fu da un Eretico: *Numquid*, dice Gelasio Papa, e lo rafferma il Baronio sul fine della Prefazione a' suoi Annali, *numquid in ipsorum Hæreticorum libris non multa, quæ ad veritatem pertinent, posita releguntur? Numquid ideo veritas refutanda est, quia illorum libri, ubi pravitas est, refutantur?*

Per la qual cosa siccome un esatto Scrittore Cattolico, che tratti materie di Religione, legger dee, colle debite licenze, e riferire ciò, che in contrario van producendo i Settarj massimamente moderni, per applicar prontamente al veleno colla confutazione l' Antidoto; così in materie indifferenti ogni equità richiede, che approvi le loro scoperte, se le rinvien vantaggiose, e conformi al vero. Anzi alle cose stesse di Religione giova sovente volte assaissimo il confermarle colle dottrine degli Eretici, e mostrar così, che la verità, e rettitudine de' Cattolici Dogmi, e costumanze tanto più merita di esser da loro riconosciuta, quanto che si consà con certi principj, ch' hanno essi stessi insegnati. Per cotal modo Giustino, Tertulliano, S. Clemente Alessandrino, S. Gregorio Nisseno, S. Girolamo e S. Agostino, singolarmente nella Città di Dio, costumarono spesso di lodare alcuni fatti, e di ammettere alcune Massime sì degli Eretici, che de i Gentili, per così meglio convincere e gli uni, e gli altri della Santità del Vangelo, e disporli ad entrare nella vera Chiesa. In somma quel mostrar di far conto del lor sapere, quel citare con opportuna, e giusta lode le loro opere, quel rigettarli bensì, ove si oppongono alla nostra Fede, o a' nostri Riti, ma con rispetto, e moderazione, e colla sola forza de' documenti,

ti, non solo è conformissimo a quello spirito di mansuetudine, e carità, che dee formar la Caratteristica della vera Chiesa di Gesù Cristo, ma serve mirabilmente a cicurar gli animi de' Settarj, e disporli così, se non a risolversi di abbracciare, al manco a riguardar con meno di avversione la Comunion nostra. Ove al contrario il vedersi trattati con un contegno di soverchio sprezzante, ed imperioso, posposti agli Scrittori meno accurati, ed esatti; caricati di villanie e derisioni, talmente non giova punto a rimuoverli da' loro errori, che anzi vie più ve li rende ostinati, ed inasprendone gli animi, fa sì, che ci riguardino, non come zelanti di lor salute, ma come vogliosi di loro depressione, ed avvilimento.

Animato da simili pur troppo vere riflessioni il nostro insigne Scrittore, nella dottissima Prefazione messa innanzi a' suoi maravigliosi Commentarj *de D. N. Jesu Christi, Matrisque ejus Festis &c.* dell' edizion Padovana, rendendo ragione del perchè *Auctores Hæretici in hoc Opere ita nominantur, ut in eos nihil inclementer dictum sit*, altamente protesta, che *Auctori persuasissimum est, injuriis & maledictis nihil quidpiam profici*; anzi che *ab omni honestate alienum fuisset, heterodoxos Auctores maledictis proscindere, qui vel in ea re, de qua agitur, cum Catholicis sentiunt, vel in aliqua quæstione, de qua inter se Catholici digladiantur, eas sequuntur partes, a quibus Auctor stare se profitetur*. Noi esortiamo chiunque a leggere questa magistral Prefazione, anche perchè resti persuaso, meritar la sua lode, ed aver ben' egli il suo vantaggio il farsi uso nell'Opere Cattoliche dell'Erudizione, tratta da' libri de' Protestanti. Quindi il nostro chiaro Scrittore oltre applicarsi a scorrere i più dotti, e recenti lor libri, se n' è poi valuto, non tanto di splendido ornamento alle divine sue Opere, quanto di conferma alle sodissime sue dottrine, e di rinforzo a i più celebri Autori Cattolici: con tal saviezza però, e circospezione, che o ne rigetti, o ne approvi i sentimenti, non altro si ravvisi in lui, che un sincero amore di verità, senza dar' ansa a i Settarj, che cita, nè d' insolentirsi, come meglio addottrinati nelle sacre cose, nè di esacerbarsi, come trascurati, e vilipesi in ciò, che dottamente han trattato. Sarebbe desiderabile, che un così giusto esempio seguito fosse in appresso dagli altri Cattolici, che scriveranno, sì per lo gran Personaggio, che lo autorizza, come ancora per l' ottimo evento, che ha poi sortito. Conciossiachè con prodigio (siami lecito così chiamarlo) raro certamente, e maraviglioso, si è visto, che i più celebri tra gli eruditi Eretici, sorpresi non meno da una sì saggia maniera di scrivere, che dalla singolare erudizione, e sapere dello Scrittore, deposto ad un tratto quell' astio innato, che avevano con tutto ciò, che appartener potesse a i Romani Pontefici, nel solo BENEDETTO XIV. han cominciato a venerarli, e a mostrarne pubblicamente mille magnifiche significazioni di vera stima.

Basta leggere i tre Ragguagli della sudetta Opera sopra la Beatificazione, e Canonizazion de' Santi, stampati in Lipsia da que' saviissimi Giornalisti, all' anno 1740. e 1741. per vedere, con qual rispetto, e venerazione abbiano essi riguardate le materie spettanti alla Religion Cattolica, tosto che se le son viste presentare, quasi in una nuov' aria, dal gran Prospero Lambertini. Non mai rammentano l' Autore, che con Epiteti onorevolissimi: non altrimenti cominciano il primo ragguaglio, che di questa foggia: *Quod felix, faustumque, & perenne sit, jam literæ bonæ & mansuetæ in Italia vigent, iique, quorum ad exemplum cuncti ora animosque convertunt, Musarum non solum sunt patroni, sed magna etiam ex parte operam ipsi studiumque scriptis operose nitideque evulgandis impendunt*. Così lo cominciano, nè altrimenti lo terminano, che colle seguenti splendidissime espressioni: *Vix suppetunt nobis vires ad verba utcumque invenienda, quibus diligentiam adamantinam, notitiam antiquita-*

tatum Christianarum vastissimam, Theologiæ scholasticæ ac liturgicæ peritiam inusitatam, quam Summus Pontifex in hoc Opere elaborando posuit, jure suo meritoque prædicemus. Prospicimus jam auream illam ætatem, quam summus hic maximusque rei literariæ & eruditionis pulcherrimæ Stator & Fautor orbi erudito est infusurus, atque largissime cum omnibus bonis communicaturus. Quæ spes plurimos adeo alit, obfirmatque, ut ipsi honores novos nos quoque congratulemur. Sul terminare poi la relazione della prima Parte del Tomo IV. così si esprimono: *Lectio multijuga, ordo, mascula & argumento dignissima dictio, doctrina admodum vasta, eruditio ex omni parte diffusa, atque peritia Historiæ, Theologiæ, Jurisque Canonici amplissima, hic adeo emicant lucemque spargunt, ut, licet hoc opus a Pontifice Romanæ Ecclesiæ haud fuisset literis commendatum, universi tamen rerum literarium æstimatores haud iniqui aperto fateri debeant, libro huic in suo genere atque argumento ab Ecclesia Romana principatum esse deferendum; huncque illis ipsis, qui vel plusculum, vel nonnihil ab ea dissident, summam ingerere admirationem posse, multamque discendi materiam suppeditare universis.*

Non mostrossi punto men parziale di questa grand' Opera il Predicante Gio. Filippo Effich in una sua Dissertazion Teologica *de eo quod licitum est circa picturam imaginum SS. Trinitatis, & Personarum Divinarum*, recitata da lui, e stampata in Tubinga l'anno 1746. In più, e più luoghi, ove ne cita de' passi, se n' esprime con termini di profondo rispetto, e di stima, come alla pag. 5. con le seguenti parole: *Modernus Ecclesiæ Romanæ Pontifex BENEDICTUS XIV. quo per multa sæcula non sedit eruditior alter, in vastæ doctrinæ Opere de Beatificatione & Canonizatione &c.* E nelle note alla pag. 12. disputando, chi deva intendersi sotto il nome *Domenedius* usato da S. Paolino Vescovo di Nola, così favella: *S. Petrum significari existimat BENEDICTUS XIV. tum lib.* IV. *part.* 2. *cap.* 20. §. 3. *fol.* 188. *libri vastissimi de Beatificatione, & Canonizatione Servorum Dei, tum in epistola ad Episcopum Augustanum fol.* IX. Finalmente dopo più altre citazioni, che di mano ne va facendo, per confermare l' opinion sua, che possansi dipingere, o scolpire le tre Persone della Santissima Trinità, pag. 16. scrive: *Ipsemet, cum adhuc Cardinalis esset, Prosper de Lambertinis in vasto illo de Canonizatione Servorum Dei opere, l. c. & illas adprobat imagines &c.* Dal che si raccoglie, quanto letta sia, ed in che conto tenuta questa grand'Opera dagli eruditi Eretici, non senza vantaggio di nostra Religione.

Si odan' ora que' recenti Giornalisti di Olanda, che preso l'impegno di ragguagliare il Mondo Letterario de' soli libri, che di mano in mano van dando a luce gl' Italiani, pubblicarono già l' anno scorso 1748. il primo Tomo, nè pensarono di poterlo meglio condecorare, che dandogli principio col ragguaglio di un' Opera di SUA SANTITA' sopra le Feste del Signore, e di Maria Vergine, e sopra il Santissimo Sacrifizio della Messa. Parlano essi tanto dell' Opera, che dell'Autore, con sentimenti così devoti, che più non si farebbe in qualunque Città Cattolica, e in Roma stessa. Eccone per disteso l' espressioni. „ Nous ne saurions commencer notre Journat par un Ouvrage plus illustre que celui ci. Si l'on veut faire attention à son Auteur, il sera difficile d' en trouver d' aussi respectable, puisque c'est BENOIT XIV. Souverain Pontife aujourd'hui regnant. Il est bien rare de trouver des Princes parmi les Auteurs. Les Oeures de celuici convaincront aisement qu' il ègale tous ses Prèdècesseurs en zèle, & qu' il les surpasse en èrudition; quoique plusieurs de ceux qui ont occupè la Chaire de S. Pierre avant Lui, aient ètè regardè avec justice comme très-savans. Si l'on veut s' arrêter à la matière, on ne peut que la trouver des plus intèressantes, & des plus dignes de la curiositè. Elle contient non seu-

„ le-

„ lement l'Histoire de JESUS CHRIST, & de MARIE sa Mere; mais encore les points les plus beaux de l'Histoire Ecclesiastique, & de la Critique sacrèe. Le Pape ècrivit cet Ouvrage dans le tems qu' il n' ètoit encore qu'Archevèque de Bologne. Son intention ètoit d' engager son Clergè à se livrer à l' ètude de l' Histoire Ecclesiastique, & à celle des matieres de Controverses. Ce beau Livre sortit de ses mains en l' annèe 1740. Il ètoit ècrit en Italien, imprimè à Bolonge, & il fut dabord rèimprimè à Venise. On en commença bientot après une version latine a Wirzbourg dont le public vit paroitre avec plaisir le premier Volume in 12.; il lui aplaudit. L' Edition que nous annonços fut ensuite mise au jour, & le latin fut regardè comme très beau & très pur **** Rien sans contredit de plus nècessaire, rien de plus à souhaiter pour l' Eglise, que de la voir servie par des personnes a fond de tous les Mystères qui la regardent. L' ignorance, où il n' a ètè que trop commun de voir croupir les Ecclesiastiques, la malice & l' orgueil des mèchants, ont ètè la Tige d' où tous les malheureux Schismes qui ont dèchirè l' Eglise de DIEU, & la dèchirent encore de nos jours, ont pousse leurs pernicieuses racines. Combien ne seriot il pas à souhaiter, que tous les Eveques entrassent dans les vues de leur Souverain Chef? Ces Saintes vues produiroient sans doutc beaucoup d' admirables fruits, sur tout dans ce siècle, où nous avons vù avec admiration d' excellens Thèologiens, mème parmi les Seculiers **** L' Illustre Auteur parcourt selon l' ordre du Calendrier toutes les Fetes de Notre Seigneur. Il fait non seulement l' Histoire du Mystere que l' Eglise a eu intention de rappeller aux fideles, & de leur faire celèbrer, mais il traire aussi au long les questions qui dèpendent de ce Mistère: ce qu' il y a de beau, c' est qu' il les traite avec la derniere clartè, & l' èrudition la plus vaste. Nous ne prètendons point lui donner de louanges; nous voulons seulement caractèriser par là autant qu' il nous est possible, son heureux genie, & sa manière, d' ecrire, qui est des plus admirables &c.

Succeda il ragguaglio, che della stessa Opera *sopra le Feste del Signore &c.* fu dato dal celebre Federico Willelmo Krafft all' Accademia Giorgio-Augusta, ed è registrato in lingua Tedesca nella nuova Biblioteca Theologica: *Præsens Caput*, così egli favella: *Præsens Caput supremum Ecclesiæ Romanæ Catholicæ magno ei honori est. Nam præterea, illud usque ad hanc diem de scientiis adhuc bene meritum esse, jam Cardinalis, magnis, & a Doctis bene acceptis Operibus, nomen suum in orbe erudito & Ecclesia sua immortale reddiderat **** Jam mihi contigit, ut duplex opus de Festis Jesu Christi Matrisque ejus, & de Missæ Sacrificio, quod, ut supra dixi, Patavii eodem prælo, & quidem uno titulo, subjectum est, perlustrare potuerim. Minime credendum, quasi in illo relationes solum aut mandata legantur, quæ ad ordinationem cultus divini publici pertinent. Præter hoc, explicantur loca Scripturæ sacræ, disquiruntur quæstiones controversæ, res momenti ex Historia Ecclesiastica deciduntur, & multæ allegantur sententiæ eruditorum, ad Ecclesiæ decisiones, vel celeberrimorum & maxime piorum Doctorum ipsius, confirmandum aut explicandum **** Opus illud Catholicis atque Protestantibus usui est. Ambo in illo ordinem, Scriptorem multa lectione exercitatum, bene adplicatam antiquitatum cognitionem, id, quod plerumque eruditio vel potius literatura adpellatur, nec non, exceptis scholasticis obscuritatibus, quas Auctor in scriptis studiose versatus passim intermiscuit, perspicuitatem laudabunt. Ubi vero Protestantes datis explicationibus rebusque pertractatis aliquo modo assentiantur, secundum promissum, absque vituperatione, attamen etiam sine laude, allegantur.* Dal che non solo confermasi l' alta opinione, che del nostro

Au-

Autore nutriſcono i Proteſtanti, ma per confeſſion de' medeſimi altresì raccoglieſi, eſſere ſtato sì moderato l'uſo, cui de' loro Scrittori ha fatto il Pontefice nelle ſue Opere, ch' eſſi non ſan chiamarſene appieno ſoddisfatti.

Nè i ſoli Eretici Giornaliſti, e que', che portati ſono per ſtudj ſacri, ma i Profeſſori altresì de' profani, moſſi dalla ſtrepitoſa fama del vaſto ſapere di queſto noſtro Gran Pontefice, han gareggiato nel fargli le più diſtinte dimoſtrazioni di oſſequio, e di ſtima. Quindi il celebratiſſimo Profeſſore di Fiſica in Vittemberga Giorgio Mattia Boſe ſi recò a vanto di tranſmettergli una copia nobilmente legata de' ſuoi feſtoſiſſimi, e dotti Commentarj ſopra gli Elettrici eſperimenti, e le nuove ſcoperte da lui fatte ſu tal materia, mettendo di proprio carattere in fronte alla ſteſſa copia la ſeguente nobiliſſima Iſcrizione.

BEATISSIMO PATRI
BENEDICTO XIV. LAMBERTINO
PONTIFICI MAXIMO,
APOLLINI ITALICO,
PROTECTORI MUSARUM,
SCIENTIARUM STATORI
DEVOTISSIMA MENTE
OFFERT, CONSECRATQUE

Humillimus Servus

Boſe Prof. Wittemberg.

Che più? Un elegante Poeta Latino avendo nel 1742. dato in Londra alle ſtampe una raccolta di ſpiritoſi componimenti col titolo: *Senilia, ſive Poetria aliquot varii generis tentamina*, godè toſto di preſentarne per fin di là a queſto Apollo della Letteratura una ſuperbiſſima copia con una lettera, cui ci è poi riuſcito di qui traſcivere, affinchè ognun riconoſca, quali ſentimenti di ſincero applauſo, e di venerazion abbia per un tal Pontefice concepiti fin la remota Inghilterra, più che pel mare, diviſa ora da noi per la Religione. Eccone adunque la lettera. *Michael Maittaire SS. Patri D. Papæ BENEDICTO XIV. P. O. M. S. P. D. Memoriæ traditum eſt, aquam a paupere colono oblatum Alexandro non diſplicuiſſe: Neque tua,* BEATISSIME PATER, *ægre feret Clementia, ſibi hoc mitti ab extraneo homine, ignoto, & apud Britannos toto Orbe penitus diviſos commorante, munuſculum. Non iterum diffitebor me ambitione quadam, haud tamen (ut puto) illaudabili & erubeſcenda, fuiſſe inductum, ut hic in extremis Europæ oris plurimos ex viris primariis fautores nactus, in regionibus quoque tranſmarinis conarer illius, qui ſummum Principatum obtinet, gratiam mihi conciliare. Ab hoc propoſito me fere abſterruerat ingens inter celſiſſimum Sedis Apoſtolicæ culmen, & humillimam meæ conditionis tenuitatem ſpatium. Mihi nihilominus ſpero condonatum iri: fas enim eſt mortalibus ſua dona exilia ad aras ipſas Numini conſecratas ſuppliciter deferre. Porro cum norim, Te non minus propter ſingularem erga litteras benevolentiam, quam propter omnes reliquas virtutes primo Eccleſiæ Pontifici neceſſarias eminere, neutiquam dubitavi* TUÆ BEATITUDINI *offerre hoc officii mei quantulumcumque pignus, exiguum hoc literarium ex hortulo meo excerptum florilegium. Si Tibi in arduis permagni momenti negotiis (Europa præſertim nunc temporis periclitante) occupatiſſimo vacaret, aliquot hujus libelli pagellas evolvere; nonnulla forſan occurrerent, quæ (gloriolæ modo detur locus) poſſent legentem aliquantiſper detinere. Fuit mihi religio argumenta eligere nonniſi ſeria; nulla aut nimis ludicra, aut honeſtis caſtiſque moribus repugnantia; plurima ex ſacris Codicibus depromta, ſenſuſque Fidei Catholicæ ſcitis convenientia: qualia (ſi venia impetraretur) non fuiſſet temerarium,* TUÆ SANCTITATI *dedicaſſe. At utinam ſublimia illa argumenta, prout dignum eſt, fuiſſent a me tractata. Utinam Chriſtum* ΑΓΩΝΙΖΩΝΤΑ (*pag.* 22.) *& Crucifixum* (*pag.* 24.) *verſibus materiæ tam excelſæ paribus enuntiare, aptiſque coloribus depin-*

gere licuiſſet! Sed hic labor humano captu, viribus humanis ſuperior, Angelicam lyram, pennicillum poſtulat Angelicum: requirit eloquium D. Pauli in Paradiſum rapti inimitabile; & (2. *Corinth.* XII. 4.) ῥήματα ἄρρητα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. *Vale Pontifex Maxime. Te diu ſervet incolumem Dei Optimi Maximi Providentia. Londini. Ex muſeolo* CIↃ. XↃCC. XLII. XIX. *Kalend. Septemb.*

Chiuda finalmente la ſchiera de' Paeſi Proteſtanti il famoſo Ottone Menckenio noto al Mondo per le ſue eruditiſſime Opere Filologiche; il quale ſcrivendo di Lipſia, ad un inſigne Perſonaggio di queſta Corte, così ſi eſprime. *Id unum ab humanitate Tua haud difficillime impetraturum ſpero, ut facti audacius ſuſcepti mihi veniam concedas, nec indignum me habeas, quem aut ipſe in numerum Tuorum referas, aut, cum tulerit occaſio, Summo Pontifici* BENEDICTO XIV. *Sanctiſſimo illi virtutum exemplari, & Literarum per Europam omnem tutelari Deo, commendes. Vidiſti fortaſſe, Princeps illuſtriſſime, quæ nuper in Actis noſtris de hujus Virorum Maxime immortali Opere, feſtorum, quæ Chriſto, & Mariæ ſacra ſunt, antiquitates enarrante, non ſine mentione virtutum tanti Pontificis, ex inſtituto diximus. In quibus cum illud nobis in primis curæ fuerit, ut Auctori ſummo eum, quo vere omnium confeſſione dignus eſt, honorem haberemus, eidemque noſtram & pietatem, & commemorandi ſolertiam probaremus, videbimur nobis, ſi idipſum aſſecuti fuerimus, ex voto noſtro, ſupremum felicitatis, quacumque nobis expectari unquam poteſt, apicem attigiſſe.* Poteaſi con più di ſincera ſtima, e di venerazione parlar del noſtro Pontefice da qualunque Cattolico oſſequioſiſſimo?

Or da tutti queſti magnifici applauſi è facile ad ognuno il raccogliere, quanto egli col ſuo ſapere, col ſodo e convincente proſpetto, in cui ha meſſe le ſue dottrine, e finalmente col ſincero e ſpaſſionato modo di ſcrivere, abbia tolto nell' eretiche Provincie di quella riſentitiſſima avverſione a i primi Perſonaggi della Chieſa Romana: e quanto in vece coll' ammirazione delle ſue Opere vi abbia eccitato di ſtima, e di venerazione non meno alla ſua Perſona, che a' ſuoi Cattolici inſegnamenti. Per verità i Giudizj fin qui deſcritti a così alto pregio ſollevano la di lui dottrina, ed il nome, che ſuperiore di lunga mano lo rendono a qualſivoglia invidia, ed eccezione. Giacchè ſe, eſſendo veriſſimo, che *qui inimicus eſt, etiam in ſcirpo nodum quærit*, giuſta l'avvertenza di S. Girolamo *in Epiſt. ad Pammach.* tuttavolta i Settarj, mal grado l' innata contrarietà, che nutriſcono per quanto appartiene a queſta Santa Sede, pur ſi ſon viſti coſtretti a tanto encomiare ed applaudire alle Opere non ſolo di un Pontefice, ma, quel che è più, intereſſatiſſimo per la Cattolica Religione; noi in vero rinvenir non ſapremmo teſtimonj di queſti o più onorifici, o più accertati, per ingerire una degna ſtima del ſingolar merito di queſt' Opere iſteſſe, eſſendochè per conferma del ſopraccitato S. Girolamo, *illud verum eſt teſtimonium, quod ab inimica voce profertur.*

Che ſe i Regni, e le Provincie Eretiche tanto di merito han ſaputo riconoſcere ne' Libri di queſto noſtro Scrittore veramente Maſſimo, penſi ognuno, con qual ſtima, e venerazione ſieno ſtati ricevuti dalle nazioni Cattoliche, le quali ne reſtano iſtruite, ed ammaeſtrate in tanti punti rilevantiſſimi. Noi tralaſceremo il lungo Dettaglio, e gli Encomj fattine in Francia dai Giornaliſti Trevultiani nel meſe di Luglio 1735. tralaſceremo ancora la nobile verſion Franceſe, che ne ſta travagliando l' eruditiſſimo P. Demenous Geſuita inſiem con altri ſuoi Colleghi, ſomminiſtrandoci un aſſai più ſplendido ed autorevole monumento dell' alta ſtima, che gode in que' Stati il noſtro Sovrano Scrittore, nulla meno, che dal gran Parlamento di Parigi in un Arreſto ſotto i 25. Giugno 1748. In eſſo quell'Auguſto Senato sì perſpicace conoſcitore, è vero, degli altrui meriti, ma inſieme, a riguardo della pubblia autorità,

che gode, sì riservato, e cauto nell' encomiare, contestando l' obbedienza, e il rispetto di quel Cristianissimo Regno al capo visibile della Chiesa, non dubitò di aggiugnere „ respect qui reçoit „ un nouvel accroissement par les ver„ tus, & la profonde sagesse du Pon„ tif, qui remplit aujourd'hui si digne„ ment le siegue Apostolique „. Testimonio egli è questo, a chi attentamente per ogni verso il consideri, d' immortal vanto, e singolarissimo.

Passiam' ora a dar saggio dell' ammirazione, che il chiarissimo nostro Scrittore si è riscossa ne' Cattolici Regni di Spagna, e ne vien manifestata dall' eruditissimo P. Girolamo Feyoo Benedettino, noto al mondo Letterario per varie belle Opere, che ha date a luce. Risaputo questi, che dal nostro Pontefice nel dottissimo Breve diretto a tutti i Vescovi dello Stato Ecclesiastico sopra il regolamento da tenersi nelle Musiche delle Chiese, era stato fra gli altri citato un suo libro: a tanto onore sel reputò, che in una lettera scrittane ad un Prelato Domestico di S. S. se n' espresse con questi termini, *Præmagnitudine gaudii commota sunt omnia viscera mea, ut conspexi Summum Pontificem, & talem Pontificem, tantis totque dotibus ornatum, nempe summum dignitate, summum doctrina, summum pietate, summum prudentia, summum dexteritate politica, summum fortitudine, summum celsitudine animi, non dedignatum esse scripta mea quandoque oculis admovere, aliquidque ex illis decerpere, uti non ineptum ad ostendendum dominis Episcopis, quænam deceat in divinis officiis vocum, & instrumentorum modulatio. Cum nuper Rex Catholicus intuitu operum, quæ in lucem edidi, quasi hæc Hispanam eruditionem aliquatenus aspectabilem reddiderint apud exteras nationes, me titulo Consiliarii sui decoravit, adjunctis omnibus præeminentiis huic muneri annexis, quod nulli hucusque scriptori in Hispania concessum, existimo nihilominus, quod apud omnes æquos rerum æstimatores multo magis me nobilitare in republica literaria Pontificis erga mea scripta favor, quam præmium; licet eximium, iisdem Regia liberalitate præstitum, cum nemo sit alicujus inter Eruditos nominis, qui non suspiciat in Sanctissimo Domino nostro, præter omnigenam sapientiam, ad normam rationis delicatissimam & solidissimam criticem &c.* Or da espressioni così vive, e gloriose può riconoscersi di leggieri quell' alta stima, in cui tengonsi in Ispagna le Opere, ed il sapere del nostro egregio Scrittore.

Egualmente viva fu la gioja, che dal solo avere scorsi i primi Tomi di queste Opere sperimentò Monsignor Vescovo di Coimbra, gran vanto, e splendore della nuova Riforma de' Canonici Regolari di Portugallo, ond' egli fu il primo Generale: ed eletto poscia al Vescovado, lo esercita ora con universa fama di singolarissimo zelo, esemplarità, e dirittura. Egli adunque in una lettera, che di là ne scrisse in Roma al Rev. P. Azevedo così dice: *Significare tibi vix possum, quanta perfusus sim animi voluptate, cum prima volumina Operum BENEDICTI XIV. Pontificis vere maximi, huc a te transmissa in manu habui, avidissimeque pervolvi. Equidem sic existimo, nihil præstari huic Regno utilius potuisse, quam eorundem copiam; in iis quippe quidquid sacræ doctrinæ, atque eruditionis est, tam splendide, tam apposite, tam sapienter collectum video, ut his solis voluminibus pene mihi stare videatur posse Catholica Religio, ac disciplina. Proh! quanta Sanctorum Patrum, quanta sacrorum Canonum, quanta Conciliorum, Theologorumque, & quam profunda cognitio! Proh quæ sacræ vetustatis omnigena monumenta! Quæ legum, rituum, morumque Ecclesiarum fere omnium scientia! Quanta in exponendis sententiis perspicuitas! Quanta in agitandis eruditio! Quanta in statuendis soliditas, & consilium! Est ne quidquam ad sacram spectans eruditionem, quod in his libris pro dignitate non tractetur? Ærarium, mihi crede, ærarium tu Theologicarum rerum omnium locupletissimum huc transmittis, sola hæc volumina transmittendo. Quare totius quodammodo Lusitaniæ nomine oro obtestorque te, ut quam citissime editionem istam expedias, præsertim vero Operis de Sacrificio Missæ, quod impensissime aveo, atque expecto, ut præclaram & utilissimam illius doctrinam, in eos omnes diffundam, qui divinitus curæ meæ commissi sunt &c.*

Con espressioni del pari onorifiche ne scrisse pure di Portogallo il Rev. Sig. Ab. Diego Barbosa Machado molto celebre, e benemerito della nazion Portoghese per la sua Biblioteca Lusitana, che va dando di mano in mano alla luce: *Non miror*, dic' egli, *si BENEDICTUS XIV. non tam Pontifex, quam Magister, ac Doctor Catholicæ Ecclesiæ maximus ubique habetur; vix enim fausta sors legendos mihi obtulit quosdam præclarissimos ejus libros, statim summa cum admiratione cognovi, & incredibilem esse tanti Viri eruditionem, & singularem ingenii aciem, & universalem doctrinam: adeo ut speciali amantissimi Numinis providentia datus mihi videatur ad Ecclesiam his temporibus illustrandam, ad Pontificatus amplitudinem atque splendorem augendum, ad Italiam totam penes nationes reliquas commendandam. Sic Deus ad plures adhuc annos conservet magnam istam, ac pene divinam mentem, a qua tot Opera prodeunt plausum, & admirationem totius Orbis sibi jure demerentia, ut ego illam singulari æstimatione suspicio. Utinam ad tanti Pontificis pedes me dejicere possem, os vultumque illius augustum spectare, doctrinam atque oracula cominus audire! Sed quoniam Patriæ longinquitas, & initæ vitæ meæ rationes hoc non sinunt, statui saltem, opellas nonnullas meas isthuc mittere, ut illi meo nomine in obsequentissimi animi argumentum offerantur &c.* Così di Portogallo ne scrive il Sig. Barbosa.

Se poi considerar si vogliono i Giudizj, che ne han dati varj Giornalisti, ed Eruditi della nostra Italia, crediamo di poter francamente asserire, non avervi Città, o Persona di lettere, la quale applaudito non abbia con maniere le più singolari a i dottissimi Scritti di questo gran Personaggio. Il Signor Marchese Maffei splendore luminosissimo dell' Italiana Letteratura nelle sue *Osservazioni Letterarie* di Verona tom. 5. artic. 2., così parla della grand' Opera sopra la Canonizazione de' Santi. „ Senza leggere questi volumi, niuno s' „ indurrebbe a credere, quanta dottri„ na, quanto studio, e quanto sapere „ in essi contengasi. Chi crederebbe „ mai, che in così fatto argomento „ tanta parte non solamente di Giuris„ prudenza, e d' Istoria Ecclesiastica, e „ di Controversie, ma di Filosofia, e „ d' ogni specie di profane lettere ven„ ga a cadere? Che infinità di Libri, „ e d' Autori d' ogni genere, che scel„ tezza di documenti, qual notizia e „ de' moderni, e degli antichi, qual „ varietà di questioni, quali sugosi ri„ stretti delle contrarie opinioni, e de' „ fatti? &c. „ Indi scorgendo il perspicacissimo Signor Marchese l'utilità grande, che da quest' Opere può ritrarre il nome Cattolico, soggiunge. „ Quanto „ desiderabil sarebbe, che chi vive fuor „ della comunion Cattolica, si prendes„ se l' incomodo di scorrere questi vo„ lumi, e di vedere, quanto diversa „ in fatti sia la condotta de' sacri Tri„ bunali di Roma da quello, che vien „ disseminato! &c.

Nelle *novelle della Republica Letteraria*, che ci provengono da Venezia, all' anno 1738. pag. 324. dandosi notizia della stessa Opera su la Canonizazione de' Santi, in cotal modo si scrive: „ Molti furono gli Scrittori, che han„ no trattata la materia *della Beatifi„ cazione, e Canonizazione de' Santi*, „ siccome se ne può apprender distinta „ notizia dall' Avvertimento quivi pre„ messo; ma niuno fino ad ora ha sa„ puto dare in tale proposito, o cose „ più ordinate, o istruzioni più accon„ cie e più vantaggiose agli Avvocati, „ e Consultori della Sacra Congregazio„ ne de' Riti spezialmente, quanto di „ presente apparisce per opera dell' „ Eminentissimo *Lambertini*, Autore „ in ciò tanto più rispettabile, e mag„ giore d' ogni eccezione, quanto che „ sotto il felice Pontificato di *Clemen„ te XI.* ebbe campo e motivo di so-

„ ſtener per più anni il grave offizio
„ di Avvocato Conciſtoriale con par-
„ ticoral gloria e commendazione. Egli
„ per tanto in queſti quattro volumi-
„ noſi tomi non ſolo eſibiſce più e più
„ fatti di Storia Eccleſiaſtica, e molti
„ Decreti emanati dalla Sacra Congre-
„ gazione, i quali per eſſer recenti,
„ non poterono eſſer regiſtrati dagli an-
„ tecedenti Scrittori; ma eziandio ei
„ va introducendo argomenti non più
„ finora eſpoſti, e circa l'aſſegnazione
„ della Meſſa e dell'Offizio, e circa
„ altri culti, che nuovamente ſi con-
„ cedono a' Servi del Signore Beatifica-
„ ti; il tutto deſcrittoci con una ma-
„ niera chiara, polita, e degna della
„ maeſtà dell' Antico Lazio. Ognun
„ rimarrà perſuaſo della dignità e uti-
„ lità della preſente Opera; e molto
„ più ne creſcerà la ſtima, qualora ſi
„ voglia riflettere al tempo ed al luo-
„ go, in cui eſſa fu condotta a fine,
„ vale a dire, *non inter otium*, come
„ ſiamo ſul principio avvertiti, *ſed in-*
„ *ter Paſtorales Anconitanæ primum,*
„ *poſtea Bononienſis Eccleſiæ curas, eaſ-*
„ *que non paucas utique, nec levis mo-*
„ *menti; atque adeo horis ut plurimum*
„ *ſubciſivis, nec ſine induſtria ante ſolis*
„ *ortum ſæpiſſime ſomno ſubtractis.*

Nelle ſteſſe Novelle all'anno 1740. pag. 369. ſiam ragguagliati di un'altr' Opera dello ſteſſo infaticabile Scrittore intitolata: *Raccolta di alcune Notificazioni, Editti, & Inſtruzioni &c.* con queſte preciſe formole. „ Queſti docu-
„ menti ſpettanti a varie materie, e
„ divulgati dal Venerando Autore in
„ diverſi tempi, giuſta il biſogno e de-
„ coro migliore della Chieſa Arcive-
„ covile cui preſedeva, ben meritava-
„ no eſſer raccolti tutti in un Corpo;
„ onde ſerviſſero di modello altrui per
„ regger il Clero e'l popolo Criſtiano
„ *in fide, in integritate, in doctrina ſa-*
„ *na, verbo irreprehenſibili* ec. e d'altra
„ parte formaſſero eziandio corona alla
„ ſerie delle altre Opere ricercatiſſime
„ d'un tanto Scrittore **** In tanto per
„ nota generica della preſente Opera
„ ſoggiugneremo, darſi quivi un eru-
„ dito Comentario dell' Eccleſiaſtica diſ-
„ ciplina, una perpetua e dottiſſima di-
„ lucidazione de' Sacri Canoni, e delle
„ Regole principalmente ſtabilite nel
„ Concilio di Trento; una varietà in
„ ſomma di materie che utilmente al-
„ lettano, ed una ſodezza di dottrine
„ che dolcemente iſtruiſcono. „

Vedutoſi di lì a non molto lo ſteſſo Autore delle Novelle nuovamente in obbligo di far nota al Publico l'edizione fatta in Padova dell' Opera intitolata: *Delle Feſte di Gesù Criſto Signor Noſtro, e della Beata Vergine Maria Trattato iſtruttivo &c.* ecco come ne parla. „ Venendo alle Diſſertazioni contenu-
„ te nel I. Tomo, il quale comincia
„ dalla Feſta della *Circonciſione* del Si-
„ gnore, e finiſce in quella del *Sabba-*
„ *to Santo*, è coſa mirabile il veder,
„ con quale apparato di erudizioni fa-
„ cre ogni Rito e miſtero venga illu-
„ ſtrato, con quanta chiarezza le que-
„ ſtioni più difficili ed oſcure vengan
„ trattate, e come riſparmiata ſia a'let-
„ tori eziandio i più dotti la fatica di
„ conſultar altrove i ſentimenti de'Dot-
„ tori, de' Padri, e de' Concilj, nelle
„ materie più ſcabroſe ed importanti.
„ Chiaro eſempio ne ſia la lunga ed
„ eruditiſſima Iſtruzione, che ci viene
„ recata nel capitolo VII. intorno la
„ Feria Seſta *in Paraſceve*, poichè ivi
„ de'ſacri Riti uſati in quel giorno dalla
„ Chieſa, della Paſſione e morte del
„ Salvatore, ogni punto e circoſtanza
„ talmente ſi eſamina, che ſi può dir
„ quel Capo un perpetuo Comentario
„ de'ſenſi concordi che trovanſi ne'quat-
„ tro Evangeliſti. Nulla diremo de'Ca-
„ pi ritoccati nel II. Tomo, e molto
„ meno dell'importanza de'Trattati me-
„ deſimi, dovendo baſtare per ogni al-
„ tro diſcorſo l'utilità e malagevolezza
„ de' tre aſſunti (1) Dell' *Aſſunzione*
„ della Beatiſſima Vergine: (2) Dell'
„ *Immaculata Concezione* della medeſima:
„ (3) Della *Translazione della S. Caſa*
„ di Loreto. Chi ſa da una parte gli
„ obbietti che in sì fatti articoli s' in-
„ contrano ſpezialmente per ciò che
„ rimane tuttavia indeciſo dalla S. Se-
„ de

„ de Apoſtolica, e dall' altra ſcorge
„ quì ſciolta ogni oppoſizione de' Cri-
„ tici, e diradata qualunque piccola
„ tenebra, certamente non può ſe non
„ ammirare il preclariſſimo ingegno
„ dell' eccelſo Scrittore, che ſopra gli
„ altri come Aquila vola.

Nè punto meno eſpreſſive, e magnifiche ſon le formole, colle quali il Sig. Giovanni Lami celebre per gli eruditi libri dati a luce, in più e più luoghi delle ſue *Novelle Letterarie* di Firenze, ſignifica al mondo la ſtima, e l' ammirazione, ch' egli riconoſce dovuta ad ogni parto della mente ſublime del noſtro inſigne Scrittore. Noi rimettiamo il Lettore a i tomi di quelle Novelle, aſſicurandolo, che li troverà ad ogni tratto fregiati di ſplendidiſſimi Encomj ſpettanti all' eccelſo Perſonaggio, di cui parliamo. Intanto abbiam giudicato di quì riferir per diſteſo i ſentimenti di un altro celebre Letterato Fiorentino, qual' è il Sig. March. Giovanni Giraldi. Queſti in una lettera ſcritta al Rev. P. Azevedo Geſuita così moſtra il deſiderio, e la ſtima, che tanto egli, quanto quel Monſig. Arciveſcovo Incontri nutriſcono per le Opere di queſto immortale Pontefice. „ S' Io, dice, non te-
„ meſſi, che compariſſe sfacciataggi-
„ ne moſtruoſa il pretendere di poſſe-
„ dere per giuſtizia ciò, che da me-
„ ra liberalità ſi diparte, io mi que-
„ relerei pur volentieri con V. P. Re-
„ verendiſſima, poichè dopo avermi
„ cominciato a donare nei due primi
„ Tomi le pregevoli Opere novella-
„ mente coſtà riſtampate del Glorioſo
„ Sommo Pontefice BENEDETTO
„ XIV. e da lei vagamente adornate
„ di leggiadre eruditiſſime prefazioni,
„ mi vedo privo della ſoſpirata conti-
„ nuazione delle medeſime, le quali
„ aveva io riſerbate ad eſſere l' orna-
„ mento più bello della privata mia Li-
„ breria. Somigliante ſpirito di riſpet-
„ toſa querela io concepj nell' animo,
„ quando, ſecondo il mio ſolito, eſſen-
„ do andato, pochi dì ſono, ad oſſe-
„ quiare il noſtro zelantiſſimo, e dot-
„ tiſſimo Paſtore Monſig. Arciveſcovo
„ Incontri, ſeco lui trattenendomi a
„ ragionare del merito, e della ſoda dot-
„ trina, che ſi ravviſa in eſſe, mi fece
„ Egli vedere il Tomo, che da tanto
„ tempo aſpettavaſi del Sinodo Dioce-
„ ſano; e l'utilità particolare di que-
„ ſta Inſigne Opera deſcrivendomi,
„ m' invogliò a leggerla, per tutta aſ-
„ ſaporarne la gran dottrina. Ho ben
„ compreſo di poi perchè Egli la com-
„ mendaſſe a sì alto ſegno; e conſi-
„ derandola per una legge a tutti i
„ Veſcovi opportuniſſima, ſi moſtraſſe
„ preſo d' alta riconoſcenza di quanto
„ Eſſi tutti dovevano alla gran mente
„ del ſublime Autore, il quale per le
„ ſue Opere tutte, e ſpecialmente per
„ queſta, aveva loro additata la via
„ più facile, e più ſicura di governare
„ provvidamente le loro dioceſi, ſol
„ che poneſſero mente a ciò, ch' Egli
„ inſegna, e l' adempieſſero fedelmen-
„ te. Egli in fatti propoſtoſi di ſeguir-
„ la, ed accoſtumato già da gran tem-
„ po a dipendere da' ſuoi oracoli ſicu-
„ ramente potrebbe di ſe affermare:

. . . . . *alla mia guida*
Mi volſi, come parvol, che ricorre
Sempre colà, dove più ſi confida.

„ E per verità ſe ſi oſſervi la deſcri-
„ zione fedeliſſima dei ſacri Riti, e
„ delle cerimonie, le quali ſi adopera-
„ no in qualunque forta di ſinodi; il
„ novero di tutte le perſone, che in-
„ tervengono, e delle loro incumben-
„ ze, e varj ufficj; il copioſo tratta-
„ to di tutte le controverſie le più
„ minute, e delle coſe più gravi, che
„ in ſomiglianti venerabili congreſſi ſi
„ debbono eſaminare, e poi ſtabilire
„ ſolennemente, e la gran dovizia del-
„ le più auguſte determinazioni fatte
„ dalle reſpettive Sacre Congregazioni
„ per l'univerſal buon governo, e prov-
„ vedimento, è aſſai manifeſto, che l'
„ Opera è così commendevole, e ne-
„ ceſſaria, che Ella a buona equità ſi
„ può nominare la ſomma, e l' epilogo
„ della venerabile diſciplina di Chieſa

„ ſan-

„ ſanta ſu tale articolo, non mai fino-
„ ra così maeſtrevolmente, e con tan-
„ to di eruditione diſcuſſa, e diviſata.
„ Si degni Ella dunque, poichè ne la
„ ſupplico inſtantemente, di continuar-
„ mi le ſue grazie, traſmettendomi e
„ il detto libro, e quanto giornalmen-
„ te viene in luce, parto della dottri-
„ na di così Auguſto Pontefice, che
„ in mezzo alla Chieſa aprendo la boc-
„ ca ſua dà a conoſcere, che il Signore
„ lo ha ripieno del ſuo fecondo ſpiri-
„ to di ſapienza, e d' intelletto. Stu-
„ piſcono tutti, che in mezzo alle
„ ſpinoſe, e vaſte cure dell' Apoſtolico
„ ſuo Principato promulghi da per ſe
„ ſteſſo leggi così frequenti, e penſi a
„ far rifiorire con tanto di avvedutez-
„ za l' utiliſſimo ſtudio della Eccleſia-
„ ſtica Storia, pubblicandone Egli ſteſ-
„ ſo le più belle memorie: ſiccome re-
„ cava gran maraviglia, che il Ponte-
„ fice S. Gregorio nel tempo ſteſſo,
„ in cui ſovraſtavano a Roma dei gran
„ pericoli, ſenza punto sbigottirſi,
„ provvedendo a queſti, attendeſſe in-
„ ſieme tranquillamente a comporre
„ con pari diligenza la più bella par-
„ te, e la più difficile del ſuo Co-
„ mento ſopra la Profezia di Ezechiel-
„ lo. Ma ben ridonda in encomio di
„ amendue il ſentimento di San Ber-
„ nardo, il quale fu di parere, che
„ aſſai commendevoli foſſero i Roma-
„ ni Pontefici, qualora ſeguitando le
„ coſtumanze di quelli, che governa-
„ vano la primitiva Chieſa, *ſibi ocia*
„ *inter maxima negocia invenirent*. An-
„ che il celebre Cardinal Piccolomi-
„ ni, detto il Paveſe per tal ragio-
„ ne eſalta, e commenda il Sommo
„ Pontefice Paolo II. *Si quando a cu-*
„ *ris vacet*, diſſe Eſſo di Lui, ed io
„ con eſſo del Regnante, *lectionem ſa-*
„ *cram aſſumere, identidem ſcribere, col-*
„ *ligere quæ memoratu ſunt digna, la-*
„ *borare ad præſentem pariter, & futu-*
„ *ram utilitatem. His titulis, & nu-*
„ *miſmatibus paratur ſolida, & peren-*
„ *nis gloria*.

„ Nell' innumerabile ſtuolo di colo-
„ ro, i quali fan plauſo alla dottrina,
„ ed al merito del Gran Pontefice BE-
„ NEDETTO XIV.

Che col cor veggio, e colla lingua onoro,

„ Io ſopra gli altri, Riveritiſſimo Pa-
„ dre Azevedo, ſono in obbligo di
„ magnificarlo, ſpecialmente per quel-
„ la dote ſingolariſſima, che l'adorna,
„ di farſi tutto a tutti, e di tutto darſi
„ al beneficio comune, avendolo io ve-
„ duto ſcendere per così dire, dalla
„ Maeſtà del ſuo Trono, quando ſi
„ compiacque di accogliere con pater-
„ no amore il picciol tributo di certi
„ miei volgarizzamenti, che ebbi l'ar-
„ dimento di preſentargli per mezzo
„ di Monſignore Arciveſcovo di Da-
„ maſco mio Zio, da eſſo riguardato
„ ſempre colla maggior clemenza; e
„ qualora per detto mezzo mi ha di-
„ ſpenſati altri mille contraſſegni del-
„ la ſua Benigniſſima Affabilità. Oh
„ quanto è deſiderabile, che un così
„ degno Monarca, così vegliante al
„ bene della ſua Greggia, così ſollecи-
„ to di condurla a paſcoli ſalubri e buo-
„ ni, e così induſtrioſo nel tenerle lon-
„ tano ogni più rio veleno atto ad in-
„ fettarla, viva felice per lunga ſerie
„ di anni al governo della Chieſa, a
„ cui preſiede con tanta lode: che io
„ rivolgendomi intanto dal più parlar
„ de' ſuoi pregi, poichè ben rifletto,
„ che in faccia a queſti poſſo valermi
„ per mio avviſo dell' eſpreſſioni del
„ gran Poeta.

E ſe le fantaſie noſtre ſon baſſe
A tant' altezza; non è maraviglia,
Che ſovra 'l ſol non fu occhio, che andaſſe;

„ Finiſco con deſiderare ogni bene a
„ V. P. Reverendiſſima, che così util-
„ mente ſi adopera pel ben della Chie-
„ ſa, e a pro delle lettere &c.

Sarebbe lo ſteſſo, che non mai finir-
la, ſe tutti riferir voleſſimo gli onorifi-
ci giudicj, e gli encomj fatti da quan-
ti vi ſono Letterati più inſigni nell'Eu-
ropa,

ropa, alle Opere tutte del Gran Proſ-
pero Lambertini, ora Sommo Ponte-
fice, inſigne Maeſtro, e ſingolare or-
namento, e ſplendore di queſta Corte.
Stimiamo però baſtevoli i riferiti fin
quì, per far concepire a chiunque una
giuſta ſtima del profondo ſapere, della
vaſta, e ſopraffina erudizione in ogni
genere, della ſomma, e particolare u-
tilità pel dogma, e per la diſciplina
Cattolica, che in tutte queſte Opere
ſon racchiuſe. Ci luſinghiamo, che non
ſia per diſpiacere a' Parziali delle ſteſſe
Opere l' aver noi per cotal modo in-
terrotto il minuto Eſtratto, che in que-
ſto Giornale avevamo cominciato a dar-
ne fin dall' anno 1747. e che prima di
ripigliarlo, abbiam quì meſſi in viſta
tutt' inſieme raccolti varj pareri, quà,
e là diſperſi de' Letterati. Abbiam cre-
duto con ciò di meglio ingerire, ſenz'
ombra alcuna di adulazione, una giu-
ſta idea del gran merito, che l'Europa
tutta ha ricenoſciuto ne'dottiſſimi ſcrit-
ti del noſtro Sommo Pontefice. Con-
cioſſiachè quell' eſſere in eſſi ſcifrati
punti rilevantiſſimi, e date vantaggio-
ſiſſime regole per le ſacre Congrega-
zioni Romane, e ſingolarmente per la
Congregazione de' Riti, in una delle
più ſcabroſe ſue materie, come è quel-
la delle cauſe de' Servi di Dio, coſic-
chè poſſa in appreſſo co'ſoli Tomi Lam-
bertiniani procedere con piè franco e
ſicuro sì in queſta, che in altre ſpezie
di Giudizj: quel venirvi a maraviglia
illuſtrate e conſolidate varie prattiche
di Cattolica diſciplina: quell' aver ri-
portate approvazioni così magnifiche
per fin dagli Eretici, obbligati dall' e-
quità, e dalla ſodezza della dottrina a
riguardar finalmente con venerazione
un Pontefice, e i Teologici inſegna-
menti di un Letterato Cattolico: quel
ſovrano ſplendore, che per eſſe diffon-
de adeſſo dovunque queſta S. Sede, ve-
dendoſi con iſpecialiſſima Provvidenza
di Dio occupata da un Pontefice, il
quale non meno per la dottrina, e pel
vaſto ſapere, che per la rettitudine, e
Santità di vivere è già divenuto l'am-
mirazione del mondo tutto: così fatti
pregj luminoſiſſimi troppo intereſſava-
no i vantaggi di queſta Città, perchè
noi a fin di ſcanſare ogni eccezione di
parzialità, amaſſimo meglio di pubbli-
carne un Giudizio, anzi che de'noſtri,
teſſuto de' ſentimenti di Perſone ſtra-
niere, maſſimamente Proteſtanti, e in
tal modo ſcorgeſſe ognuno, che i ſin-
golari applauſi a queſte Opere, e all'
eccelſo loro Autore non da propenſion
di genio, o d' intereſſe, che alcuno vi
abbia, ma dal puro lor merito ſingo-
lariſſimo ſon derivati.

Quanto poi alla preſente Edizion ter-
za, noi non ſapremmo darne contez-
za, o più eſatta, o più diſtinta, o più
autorevole di quella, che ne han data
gli accuratiſſimi Giornaliſti di Lipſia
nel Gennajo di queſto anno appunto
1749. Che però contenti di quì riferir-
la tutta per diſteſo, con eſſa termine-
remo il preſente noſtro ragguaglio.
„ Splendidiſſima „ dicon'eglino „ Splen-
„ didiſſima, ut dicamus, quod res eſt,
„ & ex omni parte commendabilis O-
„ perum ſummi Eccleſiæ Romanæ Præ-
„ ſulis editio ſub prælo ſudat, cujus
„ prima hic oculis Lectorum ſubjiciun-
„ tur initia, omni laude, & ornatiſſi-
„ mis congratulationibus excipienda.
„ Nos pro pietate, literatiſſimo Prin-
„ cipi debita, laudatiſſimi hujus inſti-
„ tuti, in gloriam & Maximi Ponti-
„ ficis, & literarum, ſuſcepti, ratio-
„ nes exponemus, tanto majori cum
„ voluptate hoc labore defuncturi, quo
„ juſtius exiſtimamus, quicquid in li-
„ teris ſummum & egregium magnus
„ ille Italiæ ſacræ arbiter præſtitit, o-
„ mni, ſi qua futura eſt, poſteritati
„ ſtudioſiſſime commendari. Tanta BE-
„ NEDICTI XIV. in literas ſunt me-
„ rita, tanta eſt doctrinæ, qua, ut in
„ omni pene ſtudiorum genere, ita in
„ rerum ſacrarum maxime Hiſtoria,
„ mirifice excellit, dignitas & amplі-
„ tudo, ut nulla ſit provincia, nulla
„ civitas, nec Academia ulla, aut So-
„ cietas, quæ non maximum hunc Ec-
„ cleſiæ Romanæ rectorem eo nomine
„ in cælum uſque laudibus efferat, &
„ in eo prædicando quendam quaſi prin-

„ ci-

„ cipatum affectet . Nihil igitur mi-
„ rum , ex ultimis Lusitaniæ finibus
„ catervatim ad BENEDICTUM, sa-
„ gaciſſimum & prudentiæ fama cele-
„ berrimum Principem , advolare Ec-
„ cleſiæ Romanæ cives , uberrimis be-
„ neficiis ab ipſo ad certamen pieta-
„ tis provocatos , jamque publica , &
„ in ſe præclara , hujus pietatis do-
„ cumenta edituros . Principalem i-
„ ſtam BENEDICTI XIV. munifi-
„ centiam experta fuerat aliquot annis
„ ante Liturgica Academia Conimbri-
„ cenſis Canonicorum Regularium S.
„ Crucis, cujus Academiæ nomine pu-
„ blicum jam grati animi ſpecimen da-
„ turus eſt *Emmanuel de Azevedo*, So-
„ cietati Jeſu adſcriptus . Is venia a
„ Pontifice ſummo impetrata, in uſum
„ Academiæ , Operum omnium BE-
„ NEDICTI typis iterandorum , &
„ *Tomis XII.* abſolvendorum, conſilium
„ prorſus nobiliſſimum cepit . Præci-
„ puum illorum Operum jure habetur
„ illud *de Servorum Dei beatificatione* ,
„ *& Beatorum canonizatione* , quippe
„ rara & multiplici doctrina expolitum,
„ quod ita hic exhiberi cœptum eſt,
„ ut duo priores Libri *Tom. I. & II.*
„ Operum conficiant . Species illorum
„ externa & interna jam olim a nobis
„ non male, ut ſperamus, delineata eſt
„ in his *Novis Eruditorum Actis An.*
„ 1740. *Menſ. Octobr. & A.* 1741. *Menſ.*
„ *Januar.* unde Lectores noſtri facile
„ repetent, quæ lectu digniſſima in tan-
„ ta egregie dictorum copia videri poſ-
„ ſint . Accedit autem jam demum huic
„ Operi nova Rev. Editoris Præfatio,
„ cujus æque ac reliquorum , quæ jam
„ recens ſunt addita , nobis habenda ra-
„ tio eſt . Præfationi ipſi præmiſſa eſt
„ Epiſtola *Emmanuelis* ad BENEDI-
„ CTUM XIV., dedicandi cauſa ſcri-
„ pta, plurimum & gravitatis, & ele-
„ gantiæ, & venuſtatis habens. De do-
„ ctrina laudatiſſimi Principis ita ex
„ vero ſcribit : *Mirum eſt , unum ho-*
„ *minem aut ſcientia comprehendere , aut*
„ *memoria retinere , aut ſcripto complecti*
„ *tantas res , tam varias , tantis difficul-*
„ *tatibus atque obſcuritate & diſſenſione*
„ *Auctorum impeditas , potuiſſe ; unum*
„ *tot vetuſta & poſteriorum ætatum mo-*
„ *numenta inſpicere , ſcriptores legere , li-*
„ *bros diverſi adeo argumenti , extera-*
„ *rum linguarum , editos remotiſſimis re-*
„ *gionibus , noſſe , ſolerter examinare , quæ*
„ *ſcitu utilia proponebantur , amplecti ,*
„ *reſpuere ac refutare contraria* . Auge-
„ tur hujus rei admiratio ex graviſſimis
„ muneribus, quibus præeſſe longis in-
„ de a temporibus juſſus eſt *Benedictus*,
„ poſtquam eas artes, quibus nobilium
„ juvenum ætas ad ingenuum ſive cor-
„ poris habitum , ſive cultum animi ,
„ formari conſuevit, ſolide perceperat.
„ Hinc Juriſprudentiæ traditus , eam
„ penitus pernoſcere , & ejus myſteria
„ ſcrutari , ſuum eſſe duxit , ex quo
„ inter Conſiſtorialis aulæ Advocatos
„ cooptatus , atque ad fidei Promoto-
„ ris dignitatem evectus, ſacræque Con-
„ gregationi Concilii Tridentini Inter-
„ pretum a ſecretis eſſe juſſus eſt . In
„ hac vitæ conditione , & in his a ſa-
„ cra antiquitate alienis fere ſtudiis ,
„ admiranda eſt opera , a *Benedicto* in
„ ſacrorum Canonum, & Hiſtoriæ ſa-
„ cræ , tam veteris , quam novæ , co-
„ gnitione collocata , quibus in ſtudiis
„ etiam tum fuiſſe totum ſcimus, cum
„ in auguſtiſſimum ampliſſimorum Pa-
„ trum Collegium adlectus, primo An-
„ conitanam, deinde Bononienſem, ec-
„ cleſiam regendam ſuſcepiſſet . Nec
„ nunc inter concatenatos Apoſtolicæ
„ Sedis labores doctiſſimorum ſcriben-
„ dorum operum curas abjicit ; cui rei
„ judicio eſt liber compoſitiſſimus *de*
„ *Synodo* , inter Apoſtolatus labores ,
„ furtim quaſi , ipſo *Benedicto* teſte ,
„ abſolutus. Quæ omnia , ut in unum
„ colligerentur corpus , non ſolum ob
„ perſonæ dignitatem, ſed ob rei etiam
„ gravitatem , utilitatem , & neceſſita-
„ tem, digna eccleſiæ Romanæ ſociis,
„ & quidni omnibus ? quam maxime
„ videbantur. Has *Emmanuelis* ad *BE-*
„ *NEDICTUM XIV.* literas aliæ *Bene-*
„ *dicti* ad *Emmanuelem* ſequuntur, mode-
„ ſte, prudenter, atque diligentiſſime,
„ perſcripta, in quibus , præter alia, a
„ Sanctiſſimo Patre ſplendor literarum,
„ in

„ in Academia Conimbricenſi effulgens,
„ celebratur , & in Deo fiducia poni-
„ tur , fore , ut Congregationis hujus
„ alumni , aliique adoleſcentes , ſedulam
„ porro in utraque facultate operam
„ ponant, & laborum aliquando fructus
„ eximios percipiant : Collaudat dein-
„ de Pontifex Max. diſtributionem *O-*
„ *perum* in *Tomos XII.* faciendam , &
„ approbat Vitas aliquot Sanctorum , a
„ Clariſs. Editore in Latinam linguam
„ ex Italica converſas . Tandem efflа-
„ gitat , ut in *primo* Operum *Tomo*
„ imprimantur Apoſtolicæ ſuæ literæ ,
„ in forma Brevis ad *Facciolatum*, Vi-
„ rum Celeberrimum, datæ, qui ſuam
„ alteri *de Canonizatione Sanctorum* e-
„ ditioni operam impendit, nec ſi ru-
„ mor ad nos vera attulit, ſatis ſe æ-
„ quum in judicio de noſtris ſtudiis fe-
„ rendo præbuit. Tum ſpectanda nobis
„ exhibetur Pontificis Maximi imago,
„ æri affabre inciſa , cum addita hac
„ Inſcriptione :

BENEDICTO XIV. P. O. M.

QUOD

ACADEMIAM . LITURGICAM

MAGNO . LUSITANIÆ . TOTIUS . BONO

CONIMBRICÆ . INSTITUERIT

REDDITIBUS. LIBERALITER. ATTRIBUTIS

PERPETUAM . EFFECERIT

SUO.ET.APOSTOLICÆ.SEDIS.PATROCINIO.

COMMUNIVERIT

CANONICI . REGULARES . REFORMATI

CONGREGATIONIS . SANCTÆ . CRUCIS

POSUERUNT.

„ Excipiunt hæc pietatis monumenta li-
„ teræ , a Rev. Editore ad auditores
„ Liturgicæ Academiæ Conimbricenſis
„ perſcriptæ , in quibus is multa de
„ conditione univerſitatis iſtius , & de
„ viris doctis ſuæ Congregationis, diſ-
„ ſerit . De Academia Conimbricenſi
„ in univerſum ſcribit , eam propter
„ auditorum frequentiam eſſe nobilem
„ & tanta Magiſtrorum copia ornatam,
„ ut cum præclariſſimis totius Europæ
„ eo nomine videatur comparanda . Se-
„ ptem Magiſtri, ut ipſe dicit, tradunt
„ Theologiam , ſeptem Jus Canonicum,
„ decem civile , quinque Medicinam ,
„ duo Anatomiam , & Chirurgiam ,
„ unus Muſicam , quinque Mathemati-
„ cam & Philoſophiam , duo Rhetori-
„ cam, duo linguas Hæbraicam & Græ-
„ cam , novem humaniores literas &
„ Grammaticæ rudimenta , præter eos,
„ qui honorificentioribus in Academia
„ muneribus funguntur , & centenarium
„ numerum exſuperant . Omittendum
„ hic loci id ea de cauſa non putavi-
„ mus , ut Lectores noſtri Luſitaniæ
„ de literis auſpicato redeuntibus gra-
„ tulentur . Huc accedit Pontificis Ro-
„ mani gratia , qua uberiores Acade-
„ miæ Liturgicæ redditus attribuit ,
„ non ſolum ut Magiſtris quatuor per-
„ petuo inſtructa ſit , ſed ut auditorum
„ etiam diligentiæ remuneratio ne de-
„ ſit , utque ſplendor Academiæ con-
„ ſervetur . De ipſa novæ liturgicæ
„ ſcholæ ratione hic longiores literæ
„ *Benedicti* leguntur , ex quibus harum
„ rerum cupidi habebunt, quo exſatien-
„ tur . Denique recenſio *XII. Tomorum*
„ *Operum BENEDICTI XIV.* ſplendi-
„ de edendorum additur, quorum *qua-*
„ *tuor* priores de Servorum Dei Bea-
„ tificatione , & Beatorum Canoniza-
„ tione, agent . *Tomus quintus* exhibe-
„ bit Acta Canonizationis , ab eodem
„ Pontifice Max. celebratæ ; *ſextus* da-
„ bit Appendices lectu digniſſimas ;
„ *ſeptimus* documenta, huc pertinentia,
„ ſuppeditabit ; in *octavo* Index copio-
„ ſiſſimus rerum præcedentium occurret;
„ *nonus* Commentarium de S. S. Miſſæ
„ ſacrificio continebit ; *decimum* occu-
„ pabit Commentarius de Feſtis Chri-
„ ſti Domini , ſanctiſſimæque ejus Ma-
„ tris ; cui acceſſio fiet nonnullorum
„ Sanctorum , de quibus officium &
„ Miſſa celebrabitur in Bononienſi Dioe-
„ ceſi ; *undecimus* repræſentabit Inſtitu-
„ tiones Eccleſiaſticas , a SS. Patre ,
„ cum Bononienſi , tum Anconitano

„ Epiſcopo, editas. Ultimus denique, „ ſeu *duodecimus*, *Tomus* librum diu „ multumque expetitum *de Synodo* „ comprehendet. Hæc ſunt, quæ ſcire „ intererat Lectorum. Nos communi„ bus orbis & Chriſtiani & litterati „ plauſibus noſtros jungimus, immor„ talia Summi Pontificis, quo fortaſſe „ melior & bonis artibus faventior „ nunquam exſtitit in omne genus li„ terarum, merita venerantes, & Rev. „ Editoris, illa ad ſeram poſteritatem „ tranſmittendi ſtudium, præclarum iis „ laudibus proſequentes, quibus, qui „ bona & utilia conantur, jure meri„ toque ſunt condecorandi.

JU-

JUDICIUM III.

LUSITANUM

EXCERPTUM EX EPISTOLA ANTISTITIS CONIMBRICENSIS, QUÆ UNA CUM MULTIPLICI ELOGIO OPERUM

BENEDICTI XIV.

HABETUR IN PRÆFATIONE OPERIS, CUI TITULUS:

CÆLUM NOVUM,

SEU CONGREGATIO CANONICORUM REGULARIUM S. AUGUSTINI IN LUSITANIA AD PRISTINAM OBSERVANTIAM RESTITUTA.

JAmdiu publica Conimbricæ ſtudia, tum ingenti Auditorum frequentia, tum facultatum, ſelectorumque Doctorum copia ſeſe fecerant in Europa celebratiſſima. Ex quo tamen beneficio immortalis Pontificis BENEDICTI XIV. bonarum artium, ſcientiarumque omnium Patroni, ac luminis fulgentiſſimi, Liturgica Academia in ea Urbe erecta eſt, & Liturgicarum rerum theſaurus doctiſſimis, atque eruditiſſimis ſuis Operibus ſuppeditatus: tanta iiſdem facta eſt ſplendoris & commodi acceſſio; ut nihil jam ſupereſſe videatur deſiderandum. Fuere quidem certe in omni ætate viri Principes, qui Academias magnis redditibus vel a fundamentis erexerunt, vel novis adjectis commodis, ac Profeſſoribus, amplificarunt; ſed qui præter commoda ac reditus, materiam quoque præſtantiſſimam, circa quam Profeſſores verſarentur, ſuis ſcriptis exhibuerit, ſolum hunc fortaſſe Pontificem ſera poſteritas recenſebit. Enimvero quid eſt, quod ad ſacros Ritus, remque omnem Liturgicam, imo ad univerſam Catholicæ Religionis doctrinam pertineat, & a BENEDICTO XIV. in ſuis Operibus profundiſſimo ingenio, mira eruditione, ſummo conſilio collectum non fuerit, ac pertractatum? Is de Sanctorum cultu, & Canonizatione, is de ſublimiſſimis Chriſti Domini, ac Deiparæ Myſteriis, diebuſque feſtis, is de auguſto Miſſæ ſacrificio, is de Synodorum Diœceſanarum celebratione, is demum de innumeris ad Eccleſiæ Fidem, ac diſciplinam ſpectantibus tanta cum perſpicuitate atque excellentia ſcripſit, ut Magiſter iiſdem de rebus jam paſſim audiat, & a cordato quolibet viro jure optimo cenſeatur. Hinc ſi Magiſter ſententiarum, ſi Angelicus Aquinas, ſi ſubtiliſſimus Scotus, ſi eximius Suarez tantum doctrina ſua apud doctiores homines ſunt promeriti, ut Cathedræ, ac Scholæ integræ erectæ ſint in Academiis, quibus ſanctum eſſet eorum doctrinam ſequi, textuſque explicare; non minore profecto jure id ipſum deberi viſum eſt *admirabili Proſpero Lambertino*, ut nimirum cum in Romana Societatis Jeſu Academia, tum in Conimbricenſi hoc noſtro Sanctæ Crucis Lyceo Doctores conſtituerentur, quorum munus eſſet

tanti viri doctrinam de re præsertim Liturgica Auditoribus tradere, Commentariisque explanare. Quantæ vero utilitatis Fidelissimo huic Regno id sit futurum, vel ex eo conjectare licet, quod jam Clerus non solas Scholasticorum quæstiones, atque subtilitates, sed ipsa Religionis dogmata, sed Ecclesiasticam Historiam ac disciplinam, sed Sanctissimos Vetustissimosque Ritus summa cum alacritate addiscat, & callere penitus incipiat. Quapropter nullum puto iniri potuisse consilium opportunius, omnibus Lusitaniæ Ecclesiis conducibilius, quam de diligenti Lambertinianorum Operum editione ad harumce Scholarum usum procuranda; plus namque sacræ ac perneccssariæ doctrinæ in his Operibus collectum vidimus, quam in integris, ut ita dicam, Bibliothecis. Et sane quanta Theologicarum Virtutum, & quam profunda cognitio, quanta sacrorum Canonum scientia, quanta solidæ atque utilis Theologiæ peritia in aureo illo Opere *de Servorum Dei Beatificatione, & Canonizatione* sese offert considerandum? Si vero opus alterum percurramus, quod *de Christi Domini, ac Deiparæ diebus Festis* inscripsit, nullum occurret sublimius Religionis nostræ Mysterium, quod summa perspicuitate, profunditate, atque eruditione non explicetur. Quid dicam de eximia illa doctrina, quæ in præclarissimo Commentario *de Sacrificio Missæ* passim effulget? Quid de pulcherrimis quæstionibus in Opere *de Synodo Diœcesana* mirifice enodatis? Quid demum de incredibili Ecclesiasticæ Historiæ, sacrorum Scriptorum, veteriscque disciplinæ scientia, qua ubique scatent *Ecclesiasticæ Institutiones* a SS. Patre cum Anconitano cum Bononiensi Episcopo olim editæ, & ad reformandos Ecclesiarum mores appositissimæ? Hoc est vere sapere: hæc est vera Ecclesiasticorum hominum eruditio: hæc solida Catholicæ Religionis Theologia, quæ summo Dei Optimi Maximi beneficio ex libris BENEDICTI XIV. Lusitaniæ nostræ aliquando tandem innotuit. Evulgantur jam, omniumque manu summa cum admiratione teruntur præclara Opera: jam in hac nostra Urbe doctrina in iisdem contenta publice edicitur ac circumfertur: jam Ecclesiastici homines ingenti cum gaudio atque utilitate illi assuescunt, quod sane tanta fit cum animi mei voluptate, ut inter difficiles Episcopatus curas nihil unquam jucundius evenire mihi potuisse, plane sentiam. Quid enim Episcopo optabilius, quam Religionis doctrinam ex libris supremi Ecclesiarum omnium Pastoris videre deductam? Quid jucundius, quam aspectare Ecclesiasticos homines non subtiles tantum commentationes, sed res maximi usus atque momenti callere?... Faxint superi ut a quo tantum boni accepimus, is ad totius Ecclesiæ commodum diu sospitetur incolumis.

AU-

DE AUCTORIBUS

TUM THEOLOGIS, TUM JURISCONSULTIS, TUM ETIAM CETERIS,

QUI SCRIPSERUNT

DE BEATIFICATIONE,

E T

CANONIZATIONE

SANCTORUM,

DEQUE TOTA HUJUS OPERIS RATIONE

AD LECTOREM.

INnumeros propemodum Theologos inveniemus, qui aliquid in suis operibus de Sanctorum Beatificatione atque Canonizatione scripserunt, si velimus singulos recensere, qui inter disputandum de hac ipsa materia disseruerunt. Sed in præsenti illos tantum indicasse sat erit, qui justos de re hac tractatus composuerunt: deinde de Scriptoribus Jurisperitis agemus, qui argumentum idem ex professo pertractarunt: ad extremum vero eos etiam memorabimus, qui de solemni apparatu pro Beatificatione, vel Canonizatione enarrationes ediderunt.

Antiquissimus igitur inter Theologos, quos viderim, qui tractatum de Canonizatione composuerit, est Auctor anonymus, cujus apud me extant mss. Hic enim opus suum exaravit anno 1592. idque dicavit Vincentio Laureo Cardinali Montis Regalis: & plura quidem eo in opere habentur Theologico more pertractata de sanctitate, tum autem aliqua de virtutibus, necnon multa de miraculis, & horum natura: quare in hujus nostri Operis decursu, quotiescumque occasio se offeret, hunc Auctorem laudabimus, ejusque sensum exponemus.

Proxime succedit Angelus Rocca ex Augustiniana familia, Apostolici sacrarii Præfectus, quippe cum scripserit temporibus Clementis VIII. cui etiam opus suum dicavit. Porro plura in eo sunt erudite collecta tum quoad requisita Canonizationis, tum quoad gradus & differentias miraculorum.

Sequitur Fortunatus Scacchus ex Ord. Eremitarum S. Augustini, pariter Apostolici sacrarii Præfectus. Scripsit nempe hic temporibus Urbani VIII. cui opus suum nuncupavit, inscriptum *de notis & signis sanctitatis Beatificandorum & Canonizandorum*. In eo autem opere non solum fuse agitur de sanctitate in genere, verum etiam de virtutibus tum Theologicis, tum Cardinalibus, quæ ad gradum heroicum pervenerunt. Præterquamquod ex ipsius operis argumento ac divisione colligitur, eum præterea composuisse secundum librum de Martyrio, tertium de miraculis, quartum de Beatificatione, quintum de Canonizatione, sextum de ordine judiciario harum causarum, septimum

mum de Congregationibus, in quibus causæ pertractantur, octavum vero, quem nondum absolverat, de Missa Pontificia. Sed ex omnibus his operibus hujus insignis viri tria tantum supersunt mss. quorum unum est *de Martyrio*, alterum *de natura, quidditate, inquisitione, auctoritate, antiquitate, cultu, & quibusdam aliis annexis ad Beatificationem, & Sanctificationem spectantibus*; tertium, *in quo quidquid ad Judicum directionem tam ordinariorum, quam delegatorum, & subdelegatorum ad theoriam & praxim processuum in causis Servorum Dei requiritur, quantum fieri potest, dilucide explicatur*. MSS. scilicet ista extant in bibliotheca Angelica Urbis, cui dono data sunt a Petro olim Cardinali Ottobono, qui postea ad summum Pontificatum evectus Alexandri VIII. nomen assumsit: is autem acceperat ex bibliotheca Cardinalis Corradi, uti apparet ex ipsorum operum inscriptione; qua ostenditur insuper ardens tanti Pontificis desiderium, ne quid occultum remaneret, quod studiosis posset expedire.

Quartus porro inter Auctores Theologos est Lucas Castellinus ex Dominicana familia, & sui quidem Religiosi Ordinis Procurator Generalis. Scripsit & ipse sub Urbano VIII. cui etiam dicavit opus *de certitudine gloriæ Sanctorum*; additis subinde duobus aliis tractatibus, id est *de inquisitione miraculorum in Sanctorum Martyum Canonizatione*, & *de dilatione Canonizationis*. Hæc autem Castellini opera, etsi methodo carere videantur, cum saltuatim scripta sint, plura tamen habent notatu digna non modo ex Theologis, præsertim vero ex D. Thoma, sed & ex Brevibus, & Romanorum Pontificum bullis, quæ maximopere prodesse possunt tum Procuratoribus & Advocatis, tum Fidei Promotori, tum etiam ceteris, qui ex officio in Beatificationum & Canonizationum causis judicium ferre tenentur.

Quintus est Franciscus Victonius ex FF. Minimorum familia, qui pariter tractatum *de Sanctorum Canonizatione* conscripsit tempore Urbani VIII. Sed ejus opus Gallico idiomate est exaratum; in quo tamen, etsi in Romana Curia Procuratoribus, Advocatis, & Congregationis sacrorum rituum Consultoribus non magno adjumento sit, plura sunt erudite collecta.

Sextus est Joannes Baptista Ricciolius Soc. Jesu Theologus, qui scripsit sub Clemente IX. eique opus suum nuncupavit. Ex solidis scilicet sacræ Theologiæ principiis unice ostendit *immunitatem tum erroris practici, tum speculativi* in judicio, quod summi Pontifices ferunt in Canonizationum causis.

Septimus est Philippus Maria a S. Paulo Carmelita Discalceatus. Edidit anno 1677. *dissertationem*, in qua pluta sunt utilia quoad visorum materiam; utpote cum eam composuerit, ut demonstraret, quædam visa, de quibus actum fuit in causa Beatificationis S. Joannis a Cruce, fuisse supra naturam, ideoque inter miracula recensenda.

Octavus est Cardinalis de Lauræa, qui *in suo cursu Theologico*, quem Innocentio XI. inscripsit, non solum agit de *heroicitate* virtutum in Beatificandis & Canonizandis requisita, verum etiam de miraculis & horum conditionibus, ut a sacra Congregatione possint approbari, necnon de Martyrio. Auctor nimirum iste minime composuit justum de Beatificatione & Canonizatione tractatum; &, quod consequitur, prima facie non videtur de eo hic facienda mentio: attamen, quia fuit sacræ rituum Congregationis Consultor, & non modo institutionem, sed etiam usum eorum, quæ necessaria sunt ad virtutem heroicam, ad miracula, atque ad Martyrium perfectissime cognovit, non abs re existimavimus ejus etiam meminisse; & eo quidem magis, quod non perfunctorie, sed ex professo de virtutibus ipsis egerit, de miraculis; ac de Martyrio.

Nonus est Carolus Felix de Matta Episcopus S. Severi. Edidit quippe temporibus Innocentii XI. tractatum *de Canonizatione Sanctorum*, in quo speciatim de sanctitate, de virtutibus, de gratiis gratis datis, & de miraculis differit: ideoque opus utilitate non caret.

Decimus est Franciscus Bordonus ex Tertio Ordine S. Francisci, qui tractatum exaravit *de miraculis, ratione habita Beatificationis, & Canonizationis*. Post ejus obitum formis excusus fuit, & Clementi Papæ XI. dicatus. Aliqua nempe eo in opere notatione digna reperiuntur; sed plura fortasse reperirentur, si opus ipsum a suo Auctore perfectum fuisset.

Ex Theologis demum undecimus est Jo. Baptista Memmius e Soc. Jesu; quippe qui, arrepta occasione Canonizationum Sanctorum, quas peregit Benedictus XIII. tractatum Italico sermone edidit *de Sacro ritu Sanctos Canonizandi*. Nec omitti debet Auctor anonymus *dogmatici discursus de Sanctorum Canonizatione* formis Parisiensibus Gallico idiomate impressi anno 1739. post primam nostri hujus Operis editionem.

Juris autem Pontificii Professorum, qui de Canonizatione tractarunt, agmen ducit Cardinalis Ostiensis *in comment. ad cap. Audivimus: de Reliq. & venerat. Sanctorum*. Scripsit enim circa annum 1254. cum hortatu Alexandri IV. summi Pontificis jura Pontificia commentariis & notis illustraret; ceteri, qui idem caput *Audivimus* explicarunt, ea solummodo animadverterunt, quæ ab eodem Cardinali Ostiensi jam adnotata fuere, ordinem procedendi in Beatificationis & Canonizationis causis potissimum respicientia. Peculiarem postea de *Canonizatione* tractatum edidit circa annum 1446. Troilus Malvetius; quod quidem opus typis impressum est inter tractatus, qui *magni* vulgo appellantur, & in quo, præter ordinem procedendi in dictis causis, quædam etiam quoad virtutes, necnon plura quoad miracula examinantur: & per eadem circiter tempora Martinus Laudensis parvum conscripsit tractatum *de Canonizatione S. Bernardini Senensis*. Allata vero tum a Cardinali Ostiensi, ceterisque juris Pontificii Professoribus, tum a Troilo Malvetio, collecta fuerunt, & recte digesta a Jacobo Castellano de Fara Canonico Lateranensi, dum tractatum pariter *de Sanctorum Canonizatione* exaravit, quem Leoni X. summo Pontifici dicavit, in cujus præfatione hæc habentur: *Tacuit materia Canonizationis, Beatissime Pater, a tempore Sixti IV. Prædecessoris tui usque ad Apostolatum tuum augustissimum, eaque, veluti in remotis locata, situ quodam obducta jacebat. Tantum enim ex ea sumebatur quantum ad corroborandas alias materias frequentiores ac magis quotidianas conducere videbatur; ipsa vero principaliter & per se nunquam expetebatur. At nunc in felicissimo Pontificatu tuo in tanta celebritate versatur, tantum per ora Fidelium fere omnium evolat, ut quæ antea neglecta jacebat, nunc tanquam de tenebris & situ in lucem & claritatem evecta, per se quam maxime expetatur; &, si inter sacros canones ea ipsa occurrat, affigitur eidem animus, multoque avidius ipsam, quam aliam, contemplatur: quamobrem accendebatur mihi animus magnopere ad eam, si vires meæ tulissent, per diversa loca dispersam, in unum ac breve compendium redigendam. Quod effeci tandem, Dei beneficio & ope, brevemque tractatum de canonizatione Sanctorum secundum traditiones Canonistarum pro ingenii facultate composui.* Item ante decretâ generalia Urbani VIII. P. Virgilius Ceparius Soc. Jesu *directorium Canonizationis Sanctorum* composuit, quod nunquam tamen editum fuit; in quo profecto & plura adnotata sunt de modo ac ratione conficiendi processus in Beatificationis, & Canonizationis causis, ut ex eius præfatione deprehenditur. (*Licet enim*, inquit, *Doctores multa de Canonizatione scripserint, & peritissimi aliqui Canonistæ præclaros de hac materia tractatus ediderint, nonnulli quoque relationes diversarum causarum Canonizationis evulgaverint, quas in hoc directorio adducemus, rationem tamen conficiendi processus informativos primos apud Ordinarios locorum, expediendi literas remissoriales pro formandis processibus secundis in genere, & tertiis in specie auctoritate Apostolica, compulsandi scripturas ex publicis tabulariis & archivis, & agitandi has causas in Romana Curia*

ria intactam omnino reliquerunt) & adhuc plura extant de Romani Pontificis potestate in Canonizatione Sanctorum. Sed, cum major pars operis hujus versetur in expendendo, cujusmodi cultus præstandus sit Dei Servis nondum beatificatis, aut canonizatis (quod argumentum post decreta & Breve Urbani VIII. in quibus fere omnes de eo quæstiones definitæ fuerunt, nullum amplius sibi vindicat locum) hac forte de causa factum est, ut directorium ipsum, quod ab Auctore vivente minime vulgatum fuit, neque post ejus obitum fuerit unquam typis impressum, atque ideo quasi inutile evaserit: quapropter & supervacui quodammodo haberi debeant eximii hujus viri labores, spatio licet triginta annorum fuerit Postulator causarum Beatificationis & Canonizationis Servorum Dei e Soc. Jesu, quemadmodum testatur ipsemet in eadem præfatione: *Quamobrem*, inquit, *cum ego assiduo triginta jam annorum studio & labore, & longa harum causarum tractatione & usu didicerim, qua ratione hæ causæ sint ad gloriam Dei & Sanctorum honorem instituendæ, inchoandæ, prosequendæ, ad optatum finem perducendæ, ut hæc mea experientia multis adjumento esse possit, decrevi hoc directorium conscribere, quo lectores instruantur*. Tandem Felix Contelorius tractatum edidit *de Canonizatione Sanctorum*, in quo de potestate summi Pontificis, de virtutibus, de miraculis, ac de processibus tractat. Et sane, cum fuerit insignis in Romana Curia Advocatus, aptior ceteris esse potuisset ad universam materiam enucleandam; sed id minus perfecit, vel quia aliis curis & negotiis fuit distentus, vel quia, cum intuitu causarum, quæ subsequentibus temporibus fuerunt in sacrorum rituum Congregatione discussæ, se obtulerit occasio alia semper, eaque nova dubia examinandi, præteritorum, quam probe habuit notitiam, habere nequaquam potuit & futurorum.

Alia plura ad argumentum præsens pertinentia a juris Pontificii peritis conscripta fuere. Rosa quippe nonnullas composuit additiones ad suum tractatum *de Executoribus literarum Apostolicarum*, ubi satis apte disseruit de validitate processuum in Beatificationum & Canonizationum causis; & quidem non perfunctorie, sed ex professo. Joannes Migetius olim in Romana Curia Advocatus institutionem exaravit *de modo conficiendi processus in eisdem causis* quæ fuit typis impressa opera Monialium Visitationis B. Mariæ, utpote comparata ad probe conficiendos processus edocentes, quos *informativos* dicunt, de causa venerabilis Servæ Dei Joannæ Franciscæ de Chantal ipsarum Fundatricis. Frigdianus Castagnorius difertus olim in Romana pariter Curia causarum Beatificationis & Canonizationis Patronus institutionem conscripsit *pro recte conficiendis auctoritate Apostolica processibus super virtutibus & miraculis*, quæ & typis edita fuit Cracoviæ, siquidem composita occasione causæ Cracovienf. Canonizationis B. Joannis Cantii. Petrus de Quintanilla idiomate Hispano edidit opus *super decretis Urbani VIII. de non cultu*. Joannes Garzias de Caralaps tractatum condidit *de Canonizatione Sanctorum*, in quo quippe cum factus fuerit occasione, qua Romæ pertractababatur causa cultus immemorabilis B. Ollegarii, quædam appositе spectant ad casum exceptum a decretis Urbani VIII. ratione cultus immemorabilis. Denique Michael Angelus Lapius olim Fidei Subpromotor opuscula typis vulgavit, quorum unum *de heroicitate virtutum in Beatificandis & Canonizandis requisita*, alterum *de inedia Beati Nicolai de Flue*, tertium *de tempore, quo quis degere valeat sub aquis, & non mori*: quæ quidem posteriora eo spectant, ut scilicet tuto dignosci queat, & quando inedia ad longum tempus protracta excedat naturæ vires; & quando inter miracula id recenseri possit, cum quis, prævia alicujus Servi Dei invocatione, incolumis evadit ab aquis, quibus aliquandiu fuit immersus. Præterquamquod inter *quæstiones medico-legales* Pauli Zacchiæ pleraque sunt, ex quibus perspicuum fit, utrum sanationes sint naturæ, an miraculo adscribendæ; quemadmodum & hujusmodi aliqua, de eodem videlicet argumento, formis excusa sunt post *consuetudines Neapolitanas* Molphesii *tom.* 2. ut & inter *canonicas* Jacobi Pignatelli *consultationes* multæ extant ad Canonizationis materiam universim pertinentes; nec enim omittenda est *practica Theologico-Canonica ad causas Beatificationum & Canonizationum pertractandas* edita a Fr. Augustino Matthæuccio ex Minor. Observ. familia olim sacrorum Rituum Congregationis Consultore.

Porro, cum, juxta dicenda in hujus Operis progressu, Canonizationum causæ olim committerentur tribus antiquioribus Rotæ Auditoribus, qui suas proinde relationes conficiebant, nonnullæ adhuc supersunt ex ipsis relationibus, quæ insuper memorari merentur. Nempe quæ sequuntur, typis impressæ sunt: relatio causæ S. Bonaventuræ *inter ejus opera tom.* 2. S. Francisci de Paula *post ejus vitam* conscriptam ab erudito viro Josepho Maria Perimezzi Episcopo Oppidensi; S. Thomæ de Villanova post Contelorium *de Canonizatione Sanctorum*; S. Andreæ Corsini apud Lezanam *consult.* 1. B. Gregorii post ejus *vitam* affabre, ut solebat, exaratam a P. Antonio Maria Bonuccio Soc. Jesu; S. Aloysii Gonzagæ *in Actis Bollandianis*, quibus etiam aliæ editæ comprehenduntur; S. Pii V. *in ultimo tomo annalium Bzovii*; binæ demum in causa S. Teresiæ, quarum una super ejus miraculis, altera super virtutibus, formis excusæ fuerunt *Viennæ in Austria anno* 1628.

Aliæ vero, præter typis impressas, manuscriptæ circumferuntur, quæ spectant ad causas tum SS. Andreæ Avellini, Caroli Borromæi, Didaci, Mariæ Magdalenæ de Pazzis, Philippi Nerii, Hyacinthi, Cajetani, Isidori Agricolæ, Franciscæ Romanæ, Teresiæ, Petri de Alcantara, Elisabeth Reginæ Portugalliæ, Philippi Benitii, Raymundi de Pennafort, Paschalis de Baylon, Felicis a Cantalicio, Joannis de Deo, Ludovici Bertrandi, Francisci Borgiæ, Francisci Xaverii, Jacobi de Marchia, Joannis a Cruce, Catharinæ de Ricciis; tum BB. viginti sex Martyrum Japonensium, Josaphat Archiepiscopi Pollocensis; tum demum Servorum Dei, Nicolai Factor, Hieronymi Æmiliani, Juliani a S. Augustino, Joannæ de Cruce.

In hisce nimirum Rotæ Auditorum relationibus, quandoquidem continent examen tum validitatis processuum, tum virtutum, tum etiam miraculorum utcunque aliqui obloqui ausi sint, non modicum inest pondus: ideoque iis in rebus, in quibus non fuit ipsis derogatum vel a subsequenti & posteriori sacræ rituum Congregationis consuetudine, vel ab ejusdem sacræ Congregationis, aut summorum Pontificum Urbani VIII. & Innocentii XI. decretis, absonum profecto esset, easdem non admittere alia inter scripta auctoritate pollentia. Quapropter de relationibus ipsis merito ita loquitur Castellinus *in tractatu de inquisitione miraculorum in Sanctorum Martyrum Canonizatione pag.* 132. *num.* 36. *Denique veritas explicata, & modo prædicto corroborata, quæ continetur in prædictis relationibus magna diligentia editis, nunquam legitur, quod fuerit infirmata, sed approbata, &, illa duce, processum sit fere semper, ne dicam verius simpliciter & semper, ad actum solemnis Canonizationis*. Item *pag.* 331. *Idem quoque suaderi potest, spectata conditione personarum, ac munerum eorum præstantissimorum virorum, per quos regulariter eduntur consimiles relationes; nam fere semper editæ fuere per amplissimos Patres sacræ Rotæ Romanæ Auditores, quorum spectata doctrina & eximia dignitas cunctis quidem explorata est. Præterea eamdem eximiam auctoritatem dictarum relationum satis aperte declarat præstantia finis, ad quem seu propter quem conduntur, ut scilicet per illas perducatur ad desideratum exitum negotium tanti momenti, quale est in Ecclesia sancta Dei illud solemnis Canonizationis Justorum, ad quem effectum offeruntur Pontifici Romano pro tempore existenti*.

Et hæc quidem de Jurisperitis, qui de Sanctorum Canonizatione tractatus,

aut opera composuerunt. Sequuntur decreta, & ordo conficiendi processus in causis Beatificationis & Canonizationis Sanctorum, quæ edita fuere auctoritate summi Pontificis Urbani VIII. aliaque novissima decreta ad idem institutum pertinentia, auctoritate summi Pontificis Innocentii XI. promulgata, de quibus in hoc Opere agendi sæpenumero occasio dabitur.

Earum porro relationum, quæ editæ sunt, quotiescumque ab aliquo summo Pontifice aut alicujus Servi Dei Beatificatio, aut Beati alicujus Canonizatio peracta fuit, potissimum quæ Italico idiomate conscriptæ sunt, & quarum latent Auctores, nullam hic rationem habere instituimus: sed eas tamen luculentiores enarrationes prosequemur, quæ vel propter Auctorum antiquitatem, vel propter eorum auctoritatem, fidem sibi maxime conciliant; quare & esse queunt tanquam regula, ut ipsa Beatificationis & Canonizationis solemnia rite recteque perficiantur.

Antiquior scilicet ex his, quas prætereundas esse minime ducimus, est Ordo Romanus Jacobo Cardinali Cajetano, qui mortuus est sub Clemente VI. attributus, atque editus a Mabillonio *in Musæo Italico tom.* 2. Hunc excipit Ordo Auctoris, qui in aula Pontificia rituum formulis præerat anno 1347. typis impressus apud Raynaldum *in annal. ad eumdem annum*. Tertio venit Ordo Romanus Petri Amelii ex Ordine Eremitarum S. Augustini, Æditui Urbani V. qui a Mabillonio pariter evulgatus fuit *in eodem Musæo Italico tom.* 2. Sequitur liber Volaterrani, in quo descripta fuit Canonizatio S. Bonaventuræ, qui & extat apud Raynaldum *ad annum* 1482. *num.* 46. Quinto adest Ordo Canonizationis Sanctorum scriptus anno 1494. typis autem excusus *tom.* 3. *collect. CC. Britanniæ*. Occurrunt sexto liber sacrarum cæremoniarum, sive rituum Ecclesiasticorum Ecclesiæ Romanæ, qui nomen præsefert Christophori Marcelli Archiepiscopi Corcyrensis, quique editus fuit tempore Leonis X. & ipsi dicatus; necnon Diaria Paridis de Crassis cæremoniarum Magistri sub eodem Leone X. in quibus ad amussim exposita sunt omnia solemnia, quibus Canonizatio S. Francisci de Paula peracta est. Septimo loco recenseri debent Acta tum Latino, tum Italico idiomate binis libris conscripta a Francisco Penia Rotæ Auditore *de Canonizatione S. Didaci*; atque etiam ejusdem Canonizationis Acta, quæ fuerunt a Petro Galesinio Apostolico Protonotario composita, & Sixto V. nuncupata. Octavum tenet locum opus Marci Aurelii Grattarolæ, cujus est inscriptio, *Successi maravigliosi della venerazione di S. Carlo*. Nono autem referenda sunt Acta Canonizationis S. Hyacinthi, collecta & edita a Severino Cracovienſi ex Ord. FF. Præd. Decimo Acta Canonizationis S. Raymundi de Pennafort, quæ extant in ejus vita formis excusa, & notis illustrata a supra citato Francisco Penia Rotæ Auditore. Undecimo Acta Canonizationis S. Andreæ Corsini condita opera Petri Dominici ab Jesu Carmelitæ. Duodecimo Acta Beatificationis S. Andreæ Avellini, relata in opere, cujus titulus, *Successi maravigliosi della venerazione del B. Andrea Avellino*, edita vero ab Joanne Antonio Caggiano Clerico Regulari. Tum autem decimus tertius in hoc elencho locus debetur Actis Canonizationis S. Thomæ a Villanova evulgatis a P. Andrea Aznar ex Ordine Eremitarum S. Augustini. Decimus quartus deinceps Actis Beatificationis & Canonizationis S. Francisci de Sales, publica donatis luce a Dominico Cappello. Postremus Actis Canonizationis SS. Petri de Alcantara, & Mariæ Magdalenæ de Pazzis collectis atque in lucem prolatis ab eodem Cappello; ad quorum calcem extat etiam dissertatio Francisci Mariæ Phœbei Archiepiscopi Tarsensis de Sanctorum Canonizatione, haud insuper habenda.

Et omnes quidem modo enuntiati libri solemnia exhibent Beatificationis & Canonizationis. Quamquam & multa ejusdem generis habentur apud Cardinalem Ostiensem, reliquosque Pontificii

ficii juris Interpretes *in commentariis ad cap. Audivimus: de Reliquiis & veneratione Sanctorum*; tum autem in supra memorato Angeli Roccæ opere *de Canonizatione Sanctorum*; necnon in Bzovii tractatu *de Romano Pontifice*: cum perhibeat suffragia omnia tum Cardinalium, tum Episcoporum, tum etiam aliorum pro Canonizatione S. Franciscæ Romanæ, & S. Caroli Borromæi, una cum ceteris, quæ ad solemnia ipsarum Canonizationum perfecta fuerunt. Sed & Jo. Baptista Marius Canonicus Collegiatæ ecclesiæ S. Angeli in Foro Piscium diatribam exaravit & edidit *de mystica verum significatione, quæ in Sanctorum Canonizatione ad Missarum solemnia summo Pontifici offerri solent*. Quin etiam, cum typis Rev. Cameræ Apostolicæ impressæ fuerunt anno 1712. *Preces dicendæ per SS. D. N. Clementem Papam XI. in Canonizatione SS. Pii V. Andreæ Avellini, Felicis a Cantalicio, & Catharinæ Bononiensis*, eis addita est tota cæremoniarum ea in celebritate habitarum series. Præterquamquod Acta Canonizationis modo memoratorum Sanctorum una cum Actis Beatificationis Servi Dei Joannis Francisci Regis inter Beatos relati ab eodem summo Pontifice Clemente XI. collecta fuerunt, & Romanis typis in lucem emissa anno 1720. ab Justiniano Chiappono Apostolicarum cæremoniarum Præfecto. Quæ nimirum omnia auctoritatis loco habenda certe sunt: ne illum postremo prætermittamus, qui jussu san. mem. Benedicti XIII. accurante Justo Fontanino Archiepiscopo Ancyrano, anno 1729. prodiit, *Constitutionum codicem*, quas summi Pontifices in solemni Sanctorum Canonizatione ediderunt ab anno 993. ad annum usque 1729.

Cum igitur tot & tanta de Sanctorum Canonizatione universim conscripta & edita sint, alicui fortasse videri possit, nihil ea de re scribendum amplius superesse; nosque idcirco oleum atque operam perdidisse, quod labores susceperimus quacumque utilitate carituros. At Operis nostri consilium atque rationem prius noscere oportet: quod ut aperiamus, in præsenti reliquum est. Nam ingenue quidem admittimus, quin & suspicimus editorum ab aliis scriptorum diligentiam, eruditionem, doctrinam, utilitatem; atque adeo ab iis plura, eaque maxima commoda in nostrum hunc tractatum derivata esse, ultro confitemur: sed post evulgata ingentia volumina de Sanctorum Actis, quæ primo collegit Bollandus e Soc. Jesu, tum autem eruditissimi alii viri ex eadem Societate prosecuti sunt, & laudabiliter prosequuntur, necnon post illustratam aliorum magni nominis virorum laboribus longe lateqe Ecclesiasticam historiam, quoniam non pauca sane, sed bene multa publici juris facta sunt, quæ antea in bibliothecis & archivis latebant, quæque ad amplitudinem ac lucem Canonizationis negotio afferendam non parum conducere posse videbantur, hæc ipsa saltem haud inopportunum fore existimavimus suis locis disponere; quod etsi profecto melius a quovis ex tot illis antea recensitis Auctoribus præstari potuisset, nunc jam, quandoquidem obiere, nullo pacto potest. Accedit, immo vero rei caput est, quod, exceptis quatuor aut quinque ex memoratis ipsis Auctoribus, qui de Canonizatione Sanctorum tractatus condiderunt, nemo inter eos sacrorum rituum Congregationi, in qua ipsæ Beatificationis & Canonizationis causæ perpenduntur & sedulo examinantur, interfuit; aut, si quis eorum interfuit, non aliam quam Consultoris personam sustinuit. Accedit præterea, quod post Urbanum VIII. & Innocentium XI. summos Pontifices, qui jam indicata sanxerunt decreta, alia a summis Pontificibus eorum Successoribus, necnon a sacrorum rituum Congregatione edita sunt, quæ passim ignorantur. Postremo illud quoque accedit, quod de præsenti Apostolicæ Sedis consuetudine in Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione, de Concessione Missæ, ac Officii, de nominum in Martyrologio Romano descriptione aut de aliis publici cultus speciebus, quæ Beatis, aut Sanctis, servato ordine,

ne, ab Apoſtolica ipſa Sede indulgentur, nemo adhuc tractavit. Quam ob rem non uſquequaque inutilem provinciam nos aggreſſuros eſſe putavimus, ſi, poſtquam ab anno 1701. uſque ad 1708. Conſiſtorialis Advocati munere ex Clementis XI. beneficentia fungentes multis Sanctorum Canonizationis cauſis, præſertim vero S. Catharinæ de Bononia, & S. Pii V. patrocinium feliciter præſtitimus, deinde poſtquam ab an. 1708. ex ſingulari memorati Pontificis beneficio ad ſpectabile Fidei Promotoris Officium evecti, eodemque perfuncti uſque ad annum 1728. ea, qua per noſtrarum virium imbecillitatem nobis licuit, diligentia, nedum voce, ſed & ſcriptis plane innumeris in evolvendas Beatorum & Sanctorum cauſas, necnon in perpendenda ſacræ rituum Congregationis decreta atque inſtituta noſtram, qualiſcumque fuerit, operam contulimus; poſtquam demum per tot annos ex officio aſſertiones eorum, qui pro Beatificatione & Canonizatione ſcribebant, impugnavimus totque doctiſſimos viros tum ex Collegio S. R. E. Cardinalium, tum ex cœtu ſpectabilium Romanæ Curiæ Præſulum, tum etiam ex Regularibus familiis loquentes, & in ſacris Congregationibus ſuffragium ſuum pro rei veritate ferentes audivimus; ſi, inquam, poſt hæc omnia, de Canonizationis argumento & nos aliqua ederemus, quæ ejus ſaltem cauſarum Patronis, & Conſultoribus uſui fore nobiſmet ipſis viſa ſunt. An autem id e re ceſſerit, lectores porro viderint; quos ex animo obſecramus, ut erratis, ſi qua irrepſerint, velint non gravate ignoſcere: ſcripſimus enim non inter otium, ſed inter Paſtorales Anconitanæ primum, poſtea Bononienſis Eccleſiæ curas, eaſque non ſane paucas, nec levis momenti; ideoque horis ut plurimum ſucciſivis, nec ſine incommodo ante ſolis ortum ſæpiſſime ſomno ſubtractis. Finem tandem facimus, omnia & ſingula Apoſtolicæ Sedis judicio ſubjicientes, ideoque ratum habentes, quod Oraculo illo probabitur, irritum vero, ſiquid reprobari forte contigerit.

DE

DE SERVORUM DEI BEATIFICATIONE, ET BEATORUM CANONIZATIONE

LIBER PRIMUS,

In quo præliminares exponuntur Controverſiæ.

CAPUT PRIMUM.

De ſuperſtitioſa Apotheoſi Gentilium.

1 MOS eſt eorum, qui de Sanctorum Canonizatione Tractatum inſtituunt, aliqua præmittere de ſuperſtitioſa Apotheoſi Gentilium. Apotheoſis, quæ etiam Conſecratio dicta eſt, nihil aliud erat, quam ſolemnis alicujus hominis inter Deos adſcriptio: unde apud Ciceronem *de Natura Deorum* l. 2. c. 24.

Authoribus tentatam apud Senatum Romanum Christi Domini Nostri Apotheosim exponimus, potiora de ejus ritu innuimus. Tentatam diximus Christi Domini Apotheosim, cum Divini Judicii sapientia effecerit, ne Christus instar falsorum Numinum Divinitatem ab hominibus accepisse videretur, & Christiana Religio per universum orbem statim effundenda, propagationem judicio & authoritate Romani Senatus obtinuisse.

2 Pilatus Judææ Præses ad Cæsarem scribere solitus res magni momenti, quæ illic contigerant, narrationem misit ad Tiberium patratorum a Christo prodigiorum, Divinarum Virtutum, excitationis ipsius a mortuis, & novæ ab eo conditæ Religionis, teste Tertulliano in *Apologetico adversus gentes cap.* 21. ubi, præmissa analysi prodigiorum a Christo patratorum, ait: *Ea omnia super Christo Pilatus & ipse jam pro sua conscientia Christianus Cæsari tunc Tiberio nunciavit; sed & Cæsares credidissent super Christo, si aut Cæsares non essent sæculo necessarii, aut si & Christiani potuissent esse Cæsares:* & Sanctus Justinus Martyr *in Apologia ad Antoninum Imperatorem*, (quæ passim in vulgatis editionibus *secunda* inscribitur, etsi jamdiu communi ferme Eruditorum consensu *prima* habeatur) nonnullis relatis Christi prodigiis, subjungit *num.* 35. *Atque hæc ita gesta esse, ex Actis sub Pontio Pilato confectis discere potestis:* & multis interjectis *num.* 48. *quæ quidem ab eo facta esse, ex confectis sub Pontio Pilato Actis discere potestis.* Diximus *narrationem*, & diximus *Acta:* eorum quippe transmissio vetustissimis & gravissimis Auctoribus innixa, Tertulliano videlicet, & Justino relatis, & Eusebio mox referendo, certa esse videtur, uti bene ponderat Calmet *in sua Dissertatione de Actis Pilati ad Tiberium transmissis.* Nullam autem fecimus mentionem epistolæ Pilati ad Tiberium, ut salebrosam de ea quæstionem evitaremus, cum varia ipsius sint exemplaria, aliud apud Cardinalem Baronium *ad ann. Christi* 34. *n.* 223. aliud apud Sixtum Senensem *lib.* 2. *Bibliothecæ Sanctæ*, & aliud emendatius apud Florentinium *in Notis, & Exercitationibus ad Apostolorum indiculum pag.* 113.

3 Cæsar Christi Apotheosim tentavit apud Senatum Romanum; sed obtinere non potuit, eam potissimum ob causam, quod ante ejus Decretum affulgens Crucifixi potentia universum Orbem ad sui Cultum attraxerat: Tiberius autem a sua sententia discedere noluit, publicato edicto adversus accusatores Christianorum, uti testatur Tertullianus *in Apologetico cap.* 5. ubi sic scribit: *Apud vos de humano arbitratu Divinitas pensitatur. Nisi homini Deus placuerit, Deus non erit. Homo jam Deo propitius esse debebit. Tiberius ergo, cujus tempore nomen Christianum in sæculum intrоivit, annuntiatum sibi ex Syria Palæstina, quod illic veritatem illius Divinitatis revelaverant, detulit ad Senatum cum prærogativa suffragii sui. Senatus, quia non in se probaverat, respuit. Cæsar in sententia mansit, comminatus periculum Accusatoribus Christianorum.*

4 Eusebius Cæsariensis *lib.* 2. *Histor. Eccles. c.* 2. *ex vers. Rufini* rem totam sic exponit: *Cum per omnem jam locum de resurrectione, & mirabilibus Domini Jesu Christi, & de Ascensione ejus ad Cœlum felix fama loqueretur, ac per omnium aures beati hujus rumoris volveretur opinio; quoniam antiqui moris erat apud Romanos, ut Provinciarum Judices, si quid forte novi in his, quas regebant, Provinciis accidisset, vel Principi, vel Senatui nuntiarent, ut ne ex his, quæ gerebantur, ignorare aliquid viderentur; de Resurrectione a mortuis Domini, & Salvatoris nostri Jesu Christi, quæ jam in omnem locum fuerat pervulgata, Pilatus Tiberio Principi refert. Sed & de cæteris mirabilibus ejus, & ut, post mortem cum resurrexisset, a quamplurimis jam Deus esse crederetur. Tiberius, quæ compererat, retulit ad Senatum: Senatus autem sprevisse dicitur pro eo, quod non sibi prius hujus rei judicium fuerit delatum; sed auctoritatem suam prævenit vulgi sententia. Lex enim erat*

erat antiquitus designata, ne quis apud Romanos Deus haberetur, nisi Senatus Decreto, atque sententia confirmatus. Porro autem pro vero hoc erat quod gerebatur, ne Divina Virtus humanis putaretur assertionibus indigere. Cumque, secundum ea, quæ supra diximus, renuisset Senatus, Tiberius tamen tenuit sententiam suam, ut ne quid adversus Doctrinam Christi contrarium moliretur.

5 Concordat Sanctus Joannes Chrysostomus *hom.* 26. *in epist.* 2. *ad Corinthios tom.* 10. *pag.* 624. ubi sic loquitur: *Romanorum Senatus. . . . hanc potestatem habebat ut Deos crearet atque conscriberet. Cum res omnes a Christo gestæ nuntiatæ sunt, Romam misit is, qui Judæorum Nationi præerat, scisciscitans ex ipsis, num eum quoque Deum creare placeret. Id vero illi facere recusarunt, quod iniquo, atque infenso animo ferrent, ante Decretum suum, atque sententiam Crucifixi potentiam effulgentem universum Orbem ad sui Cultum attraxisse.*

6 Paulus Orosius *lib.* 7. *Histor. cap.* 4. *tom.* 6. *biblioth. PP.* sic loquitur: *Postquam passus est Dominus Christus, atque a mortuis resurrexit, & discipulos suos ad prædicandum dimisit, Pilatus Præses Palæstinæ Provinciæ ad Tiberium Imperatorem, atque ad Senatum retulit de passione, & resurrectione Christi; consequentibusque virtutibus, quæ vel per ipsum palam factæ fuerant, vel per Discipulos ipsius in nomine ejus fiebant, & de eo, quod certatim, crescente plurimorum fide, Deus crederetur. Tiberius cum suffragio magni favoris retulit ad Senatum ut Christus Deus haberetur. Senatus indignatione motus, cur non sibi prius secundum morem delatum esset, ut de suscipiendo Cultu prius ipse decerneret, Consecrationem Christi recusavit, Edictoque constituit, exterminandos esse Urbe Christianos; præcipue cum & Sejanus Præfectus Tiberii Suscipiendæ Religioni obstinatissime contradiceret: Tiberius tamen edicto accusatoribus Christianorum mortem comminatus est.*

7 Sanctus Gregorius Turonensis *lib.* 1. *Histor. cap.* 23. factum narrat: *Pilatus autem gesta ad Tiberium Cæsarem mittit, & ei tam de Virtutibus Christi, quam de passione, vel resurrectione ejus insinuat. Quæ gesta apud nos hodie retinentur scripta. Tiberius autem hoc ad Senatum recensuit; quod Senatus cum ira respuit pro eo, quod non ad eum primitus advenisset.*

8 Nicephorus Callistus *lib.* 2. *Histor. cap.* 8. hæc habet: *Consuetudo autem inde a plurimis annis obtinuerat, ut, qui Præfecturas, ac Provincias sortiti essent, res novas, quæ sub eis accidissent, singulas summum Imperium habenti Cæsari significarent, ut illum nihil prorsus verum lateret. Itaque de Resurrectione ex mortuis, aliisque prodigiis Jesu Christi Tiberio Cæsari scribens Pilatus, cum res ejus plerasque, tum quod ex mortuis redivivus, sibique ipsi superstes, Deus jam a multis, & quidem præcipuus, inter alios Deus esse crederetur, renuntiavit. Quam rem Tiberius ad Senatum Romanum retulit. Senatus autem non esse deliberandum de ea censuit, sub illo quidem prætextu, quod ille non prius, veteri more ipsius Senatus sententia in Deos esset relatus, re autem ipsa, quod Divinæ Doctrinæ disciplina humano prorsus non indigeret auxilio. Sed enim, etiamsi Senatus ad eum modum verbum de Servatore rejecisset, Cæsar tamen in sententia sua perstitit, salutarique prædicationi impedimento non fuit.*

9 Denique apud Lampridium in *Alex. Severo* c. 43. legitur, id ipsum fieri voluisse ab Imperatore Hadriano, & subinde ab ipso Alexandro Severo: *Christo Templum facere voluit, eumque inter Deos recipere; quod & Hadrianus cogitasse fertur, qui Templa in omnibus Civitatibus sine Simulacris jusserat fieri; quæ hodie idcirco, quia non habent Numina, dicuntur Hadriani, quæ ille ad hoc parasse dicebatur: sed prohibitus est ab iis, qui consulentes sacra, repererant, omnes Christianos futuros, si id optato evenisset, & Templa reliqua deferenda.* Fama quippe mirabilium a Christo Domino patratorum percrebuerat; nec ea a solis Christianis, sed etiam ab aliis Historicis non Christianis non sine laude fuerant exposita. Ut ceteros præterea-

tereamus, illustre est de Christo testimonium Josephi Hebræi *lib.* 18. *antiquitatum cap.* 4. Nec enim nos præclarum Josephi de Christo testimonium credimus, pio dolo a priscis Christianis historiæ Josephi assutum; siquidem ipsum ut genuinum exhibent Eusebius *in hist. Ecclesiastica*. Hieronymus *in lib. de Script. Ecclesiast.* Isidorus Pelusiota *in epist.* Sozomenus, & Nicephorus, atque adeo ut genuinum vindicant Valesius *in notis ad Eusebium*, Huetius *in demonstratione Evangelica*, Tillemontius *not.*40. *in ruinam Judæorum tom.* 1. *hist. Imperatorum*.

10 Hucusque adducta, ni fallimur, nedum ostendunt, quid esset Apotheosis apud Gentiles, sed & cujus fieret auctoritate. Hæterodoxi recentiores, Catholicæ Religioni, & Apostolicæ Sedi infensissimi, superstitiosam prædictam Gentilium Apotheosim, seu Consecrationem pluribus prosequuntur, & audent asserere, Sanctorum nostrorum Canonizationem cum ea convenire, & ab ea suam originem desumsisse; quemadmodum videri potest apud Rodulphum Hospinianum *in tract. de origine, progressu, cæremoniis, & ritibus Festorum c.* 6. & Joannem Albertum Fabricium *in bibliograph. antiq. c.* 8. *n.* 24. Sed toto cælo aberrant, cum nec nostrorum Canonizatio conveniat cum Apotheosi Gentilium, nec ab ea suam deducat originem.

11 Dictum est, nostrorum Canonizationem non convenire cum Apotheosi Gentilium: primo, quia heroica nostrorum facinora, & miracula eorum intercessione a Deo patrata, multorum testium de visu proprio, & de rebus potentiæ vivivæ subjectis innituntur affirmationi, quorum etiam dicta serio perpenduntur & examinantur; in Apotheosi vero Gentilium res ut plurimum conficiebatur per testis assertionem referentis, se consecrandum vidisse ex igne redivivum cælum penetrare. Prima Apotheosis, quæ facta sit a Romanis, Romuli fuit. In honorem quippe Romuli sacrificia expleta sunt, uti bene observat Saubertus *de sacrificiis c.* 5. quid quid in contrarium opinatus sit Vossius *de idololat. lib.* 1. *cap.* 12. Et prædicta Apotheosis soli innixa est testimonio Julii Proculi, qui suggerentibus senibus illis, qui Romulum occiderant, quippe timebant, ne ipsorum facinus proderetur, affirmavit, seipsum vidisse splendidis vestibus indutum, ipsumque audivisse sibi imperantem, ut templum in sui honorem erigeretur, utpote inter Divos adscripti, & ut in posterum non Romulus, sed Quirinus appellaretur; uti referunt Minutius Felix *in Octavio*, Livius *l.* 1. Plutarchus *in vita Romuli*. Similia contigerunt in Apotheosi Octaviani Augusti: *Nec defuit vir Prætorius* (verba sunt Suetonii in ejus *vita c.* 101.) *qui se effigiem cremati euntem in cælum vidisse jurasset*; ideoque S. Justinus Martyr *in apol. cit. n.* 21. scribit: *Nam & morientes apud vos Imperatores semper immortalitati consecrandos judicatis, ac producitis, qui etiam juratus vidisse se crematum Cæsarem in cælum abeuntem dicat*. Eodem sæculo mortua Drusilla Caji Caligulæ soror consecrata est, atque ut ait Dio *l.* 59. *p.* 648. *Panthea vocata, & Divinis honoribus per omnes urbes culta*. Et Vossius quidem eam habitu Veneris cognomine Pantheæ consecratam putat, & Lipsio assentitur, qui eodem refert veterem inscriptionem in qua *Venus cælestis Augusta* nominatur. Jam vero idem Dio asserit fuisse virum quemdam Senatorii ordinis, qui eam se vidisse in cælum ascendentem juravit; sic enim subdit: *Livius etiam quidam Geminius Senator, vidisse se eam in cælum ascendentem, ac cum Diis conversantem juravit, perniciem sibi liberisque, si vanum id asseruisset, imprecatus.* Id quoque indicat Seneca *in lusu de mort. Claud.* atque in aliis aliorum Augustorum Augustarumque consecrationibus contigit. Ut vero hoc mendacium animis fortius insideret, combusto Imperatoris corpore, & in cineres redacto, aquila dimittebatur, quæ animam Principis deferre in æthera dicebatur, teste Herodiano *l.* 4. *n.* 3. ubi post longam cæremoniarum descriptionem sic concludit, *Mox ab extremo, minimoque taber-*

naculo, tamquam a fastigio quodam simulcum subjecto igni, aquila dimittitur, quæ in cælum creditur ipsam Principis animam deferre.

12 Secundo, Augustorum tantum, aut Augustarum, aut aliarum mulierum sanguine Imperatoribus conjunctarum, factæ sunt a Gentilibus Apotheoses. Monumenta extant Apotheoseum Liviæ, quæ Julia est appellata, & Faustinæ; ut ex marmoribus, inscriptionibus, & numismatibus evidenter desumitur. Unius tantum privati hominis Apotheosis est celebrata, Domitiani videlicet, sed qui Imperio renuntiaverat, privatamque vitam adeo dilexerat, ut ad Imperium revocatus, purpureum indumentum resumere recusaverit. Existimarunt nonnulli, factas aliquando fuisse Apotheoses privatarum personarum; cum Trajani Pater *Divus* appellatus sit in admodum raro numismate, quod invenitur in Mediceo Musæo: & ita opinatur eruditus Vaillant *tom.* 2. *numismatum Imperialium pag.* 124. *edit. Amstelodam.* 1699. At, ex *Divi* appellatione argumentum non desumi ad Apotheosim, late comprobavit Vignolius, dum viveret, singulari nobis amicitia carus, in suo opere *de columna Antonina cap.* 5. ita ut quicumque inter Divos solemni Apotheosi fuisset relatus, *Divus* dicendus esset; sed non omnis appellatus *Divus*, habendus esset tamquam inter Divos relatus per solemnem Apotheosim: cum *Divi* appellatio hominem exhiberet ceteris hominibus superiorem, & ob virtutis excellentiam hominem quasi cælestem, sicuti loquitur Lactantius *lib.* 1. *cap.* 15. Hoc proinde sensu nonnulli Christiani Imperatores in legibus per ipsos editis, *Divi* dicti sunt (incredibile quippe est, eos *Divorum* nomen obtinuisse, ex quo per solemnem Apotheosim inter Divos a successoribus fuerint relati); & eodem sensu, sed per execrabilem undequaque adulationem, adhuc hodie in Civitate Ariminensi in Ecclesia Patrum Minorum Conventualium in quadam marmorea inscriptione Isotta amica Sigismundi Pandulphi Malatestæ dicitur *Diva*; & a Porcello, qui erat in famulatu Malatestæ, & qui fortasse inscriptionis auctor fuit, Paulus Secundus *Divus* est appellatus in quodam opere, quod illi dicavit, & cujus mentio habetur apud Gaddium *de Scriptoribus vol.* 2. *pag.*180. Ex quibus obiter adnotare fas sit, infirmam undequaque esse assertionem Maffei, nostri, dum viveret, singularis amici, *tom.* 3. *antiquarum gemmarum, pag.* 214. opinantis, profanum Apotheosis ritum perdurasse longo tempore etiam post publicum & liberum exercitium Christianæ Religionis, idque deducentis ex nomine *Divi*, quod habetur in inscriptionibus & numismatibus prædictorum temporum. Apotheosis ergo Gentilium ad Imperatores, & feminas Augustas erat adstricta: nec in ea celebranda ullam habitam fuisse considerationem virtutum & operum egregiorum, ex eo aperte convincitur, quod homines multa vitiorum illuvie inquinati inter Deos a Gentilibus relati sint, teste S. Augustino *tom.* 7. *de Civitate Dei a lib.* 1. *ad* 7. ubi *lib.* 6. *cap.* 2. observat, eos in tantam cæcitatem abiisse, ut vel Marcus Varro multis a Tullio laudibus commendatus, talia de Diis gentium literis, tradiderit, *ut si rerum, velut divinarum, de quibus scribit, oppugnator esset, atque destructor, easque, non ad Religionem, sed ad superstitionem diceret pertinere, nescio* (ait) *utrum tam multa in eis videnda, contemnenda, detestanda conscriberet*. Nostræ vero Canonizationes non tantum fiunt de summis Pontificibus, de Regibus, de Episcopis, sed de quocumque, nulla habita ratione dignitatis, aut generis, sed habita tantum consideratione virtutum, quibus, dum viverent, effulserunt, aut mortis pro Christi Fide initæ, necnon signorum & miraculorum, quæ ipsorum intercessione facta sunt.

13 Tertio, quia consecrandus in Apotheosi Gentilium in Deos recensebatur, Canonizandus autem solemni judicio ab Ecclesia refertur in album servorum & amicorum Dei. S. Eusebius Emissenus *in serm. de S. Romano Martyre tom.* 6. *bi-*

biblioth. PP. pag. 671. quem alii S. Eucherio Lugdunenſi tribuunt, ait: *Beatus Romanus, cujus admirabilem triumphum præſentia exultantis Eccleſiæ feſta concelebrant, dudum famulus, nunc etiam amicus Dei*. Præclare ſubdit S. Auguſtinus *lib. 22. de Civit. Dei cap. 10. Nobis Martyres non ſunt Dii, quia unum eumdemque Deum & noſtrum ſcimus, & Martyrum:* & S. Cyrillus Alexandrinus *contra Julianum lib. 6. tom. 6. pag. 203.* inquit: *Sanctos porro Martyres neque Deos eſſe dicimus, neque Divino cultu ſcilicet illos adorare ſolemus, ſed affectu, & honoris; quin potius ſummis honoribus illos ornamus, puta, quod pro veritate ſtrenue certaverint, ſinceritatemque Fidei eo uſque ſervarint, ut animam ipſam contemſerint, repudiatiſque mortis terroribus; periculum omne vicerint &c. Nos autem . . . non dicimus, ſanctos Martyres fuiſſe Deos; ſed illos omni veneratione proſequi ſolemus, eorumque loculos honoramus, tam claræ virtutis remunerationem veluti quamdam, ac præmium ipſis immarceſcibilem memoriam reponentes.* His addendus Theodoretus *de Græc. affect. ſer. 3. de Angelis pag. 522. tom. 4.* ubi de Angelis quidem agens ſic fatur: *Nos tamen Deos non appellamus, nec Divinum illis cultum tribuimus, nec in Deum verum, & iſtos Divinam adorationem partimur, ſed, hos quidem pluris eſſe, quam homines, putamus, at conſervos tamen opinamur;* tum *ſer. 8. de Martyribus pag. 597.* ubi de ipſis porro Martyribus differens hæc habet: *Quid vos igitur, qui tot numero mortuos homines Deos appellaſtis, nobis ſuccenſetis, qui non Deos facimus, ſed honoramus Martyres, tamquam Dei teſtes, ſervoſque amantiſſimos? pag.* autem *599. At nos, o viri, nec hoſtias Martyribus, nec libamina deferimus; ſed, ut ſanctos, Deique amantes honoramus.* Qui ad Martyrium hortabantur, hortabantur ad illud obeundum, non ut Martyr fieret Deus, ſed amicus Dei. *Quis non omnibus viribus elaboret ad tantam claritatem pervenire, ut amicus Dei fiat, ut cum Chriſto ſtatim gaudeat, ut poſt tormenta & ſupplicia terrena, præmia divina percipat?* verba ſunt S. Cypriani *de exhortatione martyrii p. 526.* Concordant acta vetuſtiſſima paſſionis S. Felicitatis, & ejus filiorum, ubi ſic legitur *ap. Ruinart. pag. 24. Pro Dei amore minas hominum, pœnas, & verbera contemnentes, Chriſti amici facti ſunt in regno cælorum.* S. etiam Epiphanius *lib. 3. adverſus Collyridianos hæreſi 59. ſive 79. num. 4.* de ipſa B. Virgine Maria ſubdit: *Sanctum erat Mariæ corpus, fateor, non tamen Deus illa fuit. Eadem. & virgo extitit, minime tamen nobis ad adorandum propoſita, ſed Deum adorans ipſum, qui e ſua carne genitus e cælo, ac paterno ſinu deſcenderat;* necnon *num. 7. Verbum, Virgine ſuſceptum corpus induens, non ideo tamen, ut hæc adorari debeat, aut, ut eam Divinam ad naturam, conditionemque transferat, neque, ut ſacrificium illius in nomen offeratur &c. honoretur ſane Maria; Pater vero Filius, & Spiritus Sanctus adorentur. Mariam adorare nemo velit. Non enim mulieri, ac nec viro quidem, ſed uni Deo myſterium illud, cultuſque tribuitur: adeo ut nec Angeli ipſi tanto honori pares eſſe videantur.* Denique in Concilio Nicæno ſecundo *actione tertia tom. 4. collect. Hard. col.* 150. ſic ſtatutum eſt: *Apoſtolicas autem Eccleſiæ traditiones, per quas honorare, & adorare Sanctos, & ſalutare docemur, ſuſcipimus & amplectimur, venerantes eos ut famulos & amicos atque filios Dei. Honor enim, qui circa devotos conſervorum agitur, probationem habet bonæ voluntatis erga communem exhibitæ Dominum. Iſti enim cellaria Dei, & habitacula munda, Sanctique Spiritus puriſſima ſpecula facti ſunt.*

14 Nempe ex his, aliiſque Sanctorum Patrum ſententiis ortum habuit noſtrorum Theologorum doctrina de cultu, qui dicitur *Latria*, de eo, qui vocatur *Civilis*, & *Obſervantia quædam humana*, de alio, qui appellatur *Dulia*, necnon de alio *Hyperdulia* dicto. Tres enim ſunt ſpecies excellentiæ, Divina videlicet & infinita, cui reſpondet prima cultus ſpecies, qui vocatur *Latria*; humana, ſeu naturalis, quæ poſita eſt in virtutibus, ac dignitatibus humanis, & cui quidem reſpondet cultus, qui dicitur *Civilis* & *Obſervantia quædam humana*; tum vero media quædam excellentia inter Divinam, & humanam, qualis eſt gratia, & gloria Sanctorum, quæ ſunt dona ſupra naturam, ideoque excellentiſſima, cui nimirum excellentiæ reſpondet cultus *Dulia* nuncupatus. Quia porro ſanctis creaturis Humanitas Chriſti, ſi ſeorſum conſideretur, ſingulariter excellit propter unionem Verbo; & ſimiliter Beata Virgo, ut Mater Filii Dei, ita præſtat aliis Sanctis, ut dici poſſit Domina, & Regina noſtra, quod Sanctis aliis nequaquam convenit, niſi admodum imperfecte, hinc eſt, quod iidem Theologi dividentes *Duliam* in *Duliam* proprie dictam, & *Hyperduliam*; illam Sanctis ceteris, hanc vero ſoli Humanitati Chriſti, necnon Beatiſſimæ Virgini competere docent: quod argumentum late perſequitur S. Thomas 2. 2. *qu.* 103. *art.* 3. & 4. & 3. *part. qu.* 25. *per totam*.

15 Latriæ jam meminit Sanctus Auguſtinus *lib. 1. de Civit. Dei cap. 1. Latriam quippe noſtri, ubicumque ſanctarum Scripturarum poſitum eſt, interpretati ſunt ſervitutem. Sed ea ſervitus, quæ debetur hominibus, ſecundum quam præcipit Apoſtolus, ſervos Dominis ſuis ſubditos eſſe debere, alio nomine græce nuncupari ſolet: Latria vero ſecundum conſuetudinem, qua locuti ſunt, qui nobis Divina Eloquia condiderunt, aut ſemper, aut tam frequenter, ut pene ſemper, ea dicitur ſervitus, quæ pertinet ad colendum Deum. Proinde, ſi tantummodo Cultus ipſe dicatur, non ſoli Deo deberi videtur. Dicimur enim etiam colere homines, quos honorifica vel recordatione, vel præſentia frequentamus.* Idem l. 20. *contra Fauſtum cap. 21. tom. 8. At vero illo Cultu, qui græce Latria dicitur, latine uno verbo dici non poteſt, cum ſit quædam proprie Divinitati debita ſervitus, nec colimus, nec colendum docemus, niſi unum Deum.* De cultu autem inter Latriam, atque Duliam medio ſic loquitur S. Joannes Damaſcenus *orat. 3. de Imaginibus tom. 1. pag. 361. Neminem tamquam Deum adorare fas eſt, præter illum, qui natura Deus eſt; omnibus autem debitum honorem habere oportet propter Dominum &c. Solum creatorem, & rerum opificem Deum adoremus, cui Latriæ cultum exhibeamus tamquam Deo pro ſua natura adorando. Sanctam quoque Dei Genitricem adoremus, non tamquam Deum, ſed tamquam Dei Matrem ſecundum carnem: adhæc omnes Sanctos ceu electos Dei & amicos, quibus facilis ad ipſum patet aditus, adoremus.* Conſuli poteſt venerabilis Dei Servus Card. Bellarminus *de beatit. & canoniz. Sanctor. lib. 1. cap. 11. & pluribus ſequentibus*. Hadrianus quoque & Petrus de Waleburch. *tom. 2. de Fidei controverſiis lib. 12.* punctum hoc adverſus Hæreticos ſolidiſſime elucidarunt; & recte ſtatuerunt, cum adorationis nomen ſignificet honorem ſive Deo, ſive creaturis exhibitum, aſſerentes, ſoli Deo adorationem deberi, & non Sanctis, ab iis intelligi nomine adorationis actum Latriæ; contra vero, qui promiſcue loquuntur, & tam Deo, quam Sanctis adorationem tribuunt, eos ita non eſſe intelligendos, ut cenſeant, tam Deo, quam Sanctis eumdem religioſum cultum eſſe exhibendum, ſed Latriæ cultum Deo, & cultum Duliæ Sanctis exhiberi debere; cum uterque ſub generali nomine adorationis comprehenſus ſit, juxta illud 1. *Paral. cap. 29. v. 20. Et benedixit omnis Eccleſia Domino Deo patrum ſuorum, & inclinaverunt ſe, & adoraverunt Deum, & deinde Regem.* Ibi quippe eadem vox adorationis tribuitur Deo, & Regi; licet Deo cultus Latriæ, & Regi cultus Civilis conveniret.

16 Dictum eſt quoque, noſtras Canonizationes ſuam non deducere originem a ſuperſtitioſa Gentilium Apotheoſi: ut enim alibi videbitur, Sanctorum Canonizatio fundatur in doctrina Catholica de cultu, invocatione, & interceſſione Sanctorum, & ab antiquiſſima Eccleſiæ diſciplina originem habet, juxta quam ſapienter animadverſum eſt, permiſſum eſſe non debere unicuique ex arbitrio, quemlibet unum, ut ſibi videtur, publico cultu tamquam in cælis exiſtentem, & apud Deum interceſſorem

rem colere, & venerari; sed Ecclesiasticum judicium accedere debere, in quo, visis videndis, statuatur, an hic, vel ille publice colendus sit. De religioso cultu Sanctis exibendo extant sacræ Scripturæ testimonia: *Numer.* quippe *cap.* 22. *v.* 31. legitur: *Aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit Angelum stantem in via evaginato gladio, & adoravit ipsum pronus in terram;* & *Josue cap.* 5. *v.* 13. 14. 15. hæc habentur: *Cum esset Josue in agro urbis Jericho, levavit oculos, & vidit virum stantem contra se evaginatum tenentem gladium, perrexitque ad eum, & ait: Noster es, an adversariorum? Qui respondit: Nequaquam, sed sum Princeps exercitus Domini, & nunc venio. Cecidit Josue pronus in terram, & adorans, ait &c.* Item 3. *Regum cap.* 18. *v.* 7. cum Abdias Eliæ occurrisset, & eum cognovisset, *cecidit super faciem suam;* quod utique civilis observantiæ non fuit tantum testimonium, sed religiosæ venerationis, qua eximiam viri Deo acceptissimi sanctimoniam prosequebatur. Abdias quippe inter aulæ proceres conspicuus civili dignitate Eliam antecedebat. Demum 4. *Regum* 2. cum filii Prophetarum, qui erant in Jericho, cognovissent, spiritum Eliæ super Eliseum requievisse, venientes in occursum ejus adoraverunt eum proni in terram; & *cap.* 4. narratur, Sunamitidem, postquam filium suum ab Eliseo suscitatum recepit, corruisse ad pedes ejus, & adoravisse super terram: & quamvis hæc Divinæ Scripturæ testimonia sanctos homines adhuc viventes, & non mortuos respiciant; nemo tamen est, qui non videat, quod, si in viventibus, præter vitam bonis, malisque communem, Sanctitas religiosum cultum promeruit, multo magis eum promereri debebit eadem Sanctitas ob gratiam æternum duraturam & consummatam, & ob immortalem gloriam, quam post obitum obtinuerunt; uti satis apte walenburchici *loc. cit.* argumentantur *pag.* 221. *n.* 33.

17 Quamvis nostri non sit instituti de controversiis Catholicæ Fidei cum Hæreticis agere in præsenti, & divinæ Scripturæ testimonia ad impugnandam eorum pertinaciam congerere; alios tamen divini eloquii locos, arrepta opportuna occasione, pro Sanctorum invocatione & intercessione alibi afferemus; intereaque duo fas sit adnotare. Primum, non ita frequentem in Scripturis haberi mentionem invocationis Sanctorum, quod Scriptura quidem vetus tradita fuerit populo admodum proclivi ad cultum Idolorum, & superstitionem multorum Deorum, cuique proinde non parum periculi fuisset, si doctrina de Sanctorum intercessione studiosius esset inculcata; ne ad Divinos honores mortuis exhibendos, quos etiam ignibus & lapidibus sæpe exhibuit, prolaberetur: novi autem Testamenti Scriptura in fundamento Fidei, idest in doctrina Fidei in Christum Redemtorem tradenda, potissimum sit occupata; nec multum expediret, ut Gentilibus recenter a cultu Deorum ad unius Dei Fidei conversis, de mortuorum hominum patrociniis & invocatione multa statim initio proponerentur; ne forte a vera Religione fierent alieni, quasi Deos non abjicerent, sed mutarent; uti arguit Thomas Valdensis *tom.* 3. *de sacramentalibus tit.* 14. *c.* 123. & sequitur Estius *in lib.* 4. *sent. dist.* 45. §. 14.

14 Alterum est, nostras Canonizationes originem suam non solum non desumsisse a Gentilium Apotheosi, uti supra visum est; sed per easdem, abjectis falsis Numinibus, ablegatisque festivitatibus impudentibus, quæ in eorum honorem fiebant, substitutum fuisse Sanctorum cum Christo regnantium cultum, indictasque pias & laudabiles in eorum honorem solemnitates; uti adversus Ethnicos demonstrat Theodoretus *serm.* 8. *de Martyribus pag.* 607. *to.* 4. ubi sic eos alloquitur: *Suos mortuos Dominus Deus noster in templa pro Diis vestris induxit, ac illos quidem casos, vanosque reddidit &c. Pro Panditis enim, Diasiisque & Dionysiis, & aliis Festis vestris, Petri, & Pauli, & Thomæ, & Sergii, & Marcelli, & Leontii, & Panteleemonis, & Antonini, & Mauritii, aliorumque Martyrum solemnitates peraguntur; & pro illa veteri pompa, turpique rerum ac verborum obscœnitate, modestæ celebrantur festivitates, non ebrietatem, & jocos, risusque exhibentes, sed divina cantica, sacrorumque sermonum auditionem, & preces laudabilibus lacrymis ornatas.* Templa ipsa idolorum conversa sunt in basilicas Martyrum, & aliorum Sanctorum. Romæ quippe templum omnium Deorum in templum omnium Martyrum, & templum Castoris, & Pollucis in templum SS. Cosmæ, & Damiani conversa sunt; & S. Gregorius *lib.* 2. *dialogorum cap.* 8. *tom.* 2. testatur, a S. Benedicto conversum fuisse fanum Apollinis in oratorium S. Martini; & *lib.* 9. *epist.* 71. *ad Mellitum tom.* 2. præcipit Augustino Episcopo Anglorum, ut fana Idolorum non destruat, sed aqua benedicta aspergat, & Reliquiis Sanctorum ornet, ac demum in templa Dei veri convertat.

CAPUT II.

De Martyrum juxta antiquam Ecclesiæ disciplinam differentiis, & eorum Cultu.

1 UT Martyrum idea habeatur, operæ pretium est, aliqua præmittere de Lapsis, ceteriisque, qui dicto, vel facto a Fide Christi recedebant.

2 Ferventibus itaque Tyrannorum persecutionibus, nonnulli, qui nomen dederant Christo, vi tormentorum, aut metu mortis Christianam Fidem derelinquebant; & hi *Negatores, Lapsi, Blasphemi* appellati fuerunt. Nonnulli quoque ex publico cultu, quem Idolis exhibebant, particulare nomen obtinuerunt: *Idololatræ* quippe dicti sunt, ex quo Idolum coluerunt; *Sacrificati*, ex quo Idolo sacrificium obtulerunt; *Thurificati*, ex quo thus Idolo adolere ausi sunt: uti erudite observat Gabriel Albaspineus *lib.* 1. *observat. Eccles. cap.* 21. parique eruditione prosequuntur Franciscus Dominicus Bencinus Abbas Sancti Pontii *in sua differt.* 2. *de litteris encyclicis cap.* 6. §. 2. *pag.* 272. *&c.* & P. Joseph Augustinus Orsi Ordinis Prædicatorum in sua celebri *dissertatione de capitalium criminum absolutione sect.* 3. *cap.* 1. *nu.* 2. ubi etiam omnibus supra enumeratis commune asserit adhæsisse Lapsorum nomen, & in classe horum reponendos esse Libellaticos, qui, audito Præsulum, aut Proconsulum edicto de offerendo Idolis sacrificio, coram illis protestabantur, se Christum non sequi; &, emissa protestatione, a Magistratibus obtinebant libellum, per quem eximebantur ab onere publice sacrificandi, aut se tribunalibus sistebant, exhibito in manibus Judicum libello, in quo asserebant, se Christianam relinquere religionem. De primis loquitur Cardinalis Baronius *in annalibus ad annum Christi* 253. *num.* 21. ubi sic ait: *Qui igitur hunc in modum Fidem prodidissent, ac similiter perdidissent, Libellatici dicebantur, quod libellum securitatis a Magistratu conscriptum accepissent, cum negassent;* & multa scitu digna leguntur collecta a modo memorato Bencino *loc. cit. a n.* 9. *usque ad finem*. Ad secundos autem respicit Plinius *lib.* 10. *epist.* 97. (*ex recent. Cortii, & Longolii; ex recens. Catanei epist.* 101.) *ad Trajanum*, ubi sic loquitur: *Propositus est libellus sine auctore, multorum nomina continens, qui negant, se esse Christianos, aut fuisse; cum præeunte me Deos appellarent, & imagini tuæ, quam propter hoc jusseram cum simulacris Numinum afferri, thure ac vino supplicarent; præterea maledicerent Christo.* Legendus est Natalis Alexander *ad sæculum tertium dissert.* 5. *art. unico, propos.* 1. ubi, allatis testimoniis Tertulliani, & S. Cypriani, necnon Concilii Illiberitani, latissime ostendit gravitatem criminis horum Libellaticorum, utpote quod ad Idololatriam accedebat.

3 Alii erant, qui tempore persecutionum Christi Fidem non derelinquebant, sed ne tormenta subirent, aut violentiæ Tyrannorum succumberent, fugam arripiebant, aut se celabant, relictis omnibus quæ possidebant; & hi Extorres dicti sunt, teste citato Cardinali Baronio *in notis ad Martyrologium*

gium Romanum ad diem 2. Januarii, ubi sic habet : *Si adhuc autem quis timore correptus, ne Fidem proderet, sua suosque relinquens, exilio spontaneo procul a patria vitam ageret, hic appellabatur Extorris ; cujus non erat despicienda conditio : nam & numero Martyrum recensendus erat, si ea de causa mortem oppetiisset ;* unde S. Cyprianus *epist. 56. ad Tibaritanos* subdit : *Solus non est, cui Christus in fuga comes est ; solus non est, qui templum Dei servans, ubicumque fuerit, sine Deo non est ; &, si fugientem in solitudinem, ac montibus latro oppresserit, fera invaserit, fames, aut sitis, aut frigus afflixerit, vel per maria præcipiti navigatione properantem tempestas, ac procella submerserit, spectat militem suum Christus ubicumque pugnantem, & persecutionis causa pro nominis sui honore morienti præmium reddit, quod daturum se in persecutione promisit &c. sufficit ad testimonium Martyrii sui testis ille, qui probat Martyres, & coronat.* Cardinali Baronio adhærent Du Cange *in glossario ad verbum Extorres ;* Gujet *de festis propriis Sanctorum lib. 2. cap. 7. quæst. 11.* ubi hoc modo inter Martyres recensiti sunt illi, quorum fit commemoratio in Martyrologio Romano *ad diem 23. Junii*, qui in montibus, & spelunCis tempore Diocletiani latitantes pro Christi nomine læto animo mortem subierunt ; Hurtado *de vero Martyrio tract. 2. resolut. 18. num. 4.* At aliis placet, Extorres eos non fuisse, qui, ne Fidem proderent, dimissis omnibus, se subtrahebant ; sed eos, qui nomen Christi coram Magistratibus libere confessi, patria per eosdem Magistratus expellebantur, ita ut expulsio in pœnam confessionis irrogata esset, & accepta, juxta illud S. Cypriani in litteris de Mappalico (*epist. 8. ad Martyr. & Conf.*) *Gloriata est & nuper quidem* (Ecclesia) *cum confessione perstante suscepta pœna est, quæ Confessores Christi fecit extorres ;* & sic hanc vocem *Extorres* explicant Pearsonius *in annalibus Cyprianicis ad annum Christi* 250. *num.* 7. & Pagi senior *ad ann. Christi juxta Baron.* 252. *num.* 9.

4 Alii soluta pecunia se a vexatione redimebant, palam tamen confitentes, se Christianos esse, & se nolle a Christo recedere ; & hi Libellatici quoque dicti fuerunt. Quare bene Petrus Annatus *in apparatu ad positivam Theologiam lib. 3. art. 7. tit. de lapsis a Fide* scribit : *Duo fuere Libellaticorum genera, alii, qui Fidem negabant, alii vero, qui non negabant, sed palam profiteri non audebant, &c., ne ad id cogerentur, id pecunia redimebant, securitatis accipiendo libellos, ut supplicia evaderent.* Tertullianus *in libro de fuga ad Fabium cap.* 12. hos condemnavit ; quippe sentiebat, tempore persecutionum licitum non esse fugam arripere : *Ultro igitur & de hoc tibi suggeram, definiens persecutionem, quam constat non esse fugiendam, proinde nec redimendam. Pretium interest. Ceterum, sicut fuga redemtio gratuita est, ita redemtio nummaria fuga est. Certe & hujus, timiditatis consilium est. Quod times, redimis, ergo fugis. Pedibus stetisti, cucurristi nummis. Hoc ipsum quod stetisti ex redemtione, fugisti.* Sed hanc particularem Tertulliani opinionem communis Ecclesiæ consensus reprobavit, quemadmodum colligitur *ex can.* 12. S. Petri Martyris & Episcopi Alexandrini *t. 1. collect. Harduin. col.* 231. *Iis enim, qui pecuniam dederunt, ut ab omnis improbitatis molestia omni ex parte remoti essent, crimen intendi non potest. Damnum enim, & jacturam pecuniarum sustinuerunt, ne animæ detrimento afficerentur, vel ipsam etiam perderent :* quem S. Petri Alexandrini textum sic explicat Natalis Alexander loco allegato propositione secunda in fine : *Nullum quidem crimen illis intendi potuit, qui Fidem Christi palam confessi pecunias dabant, ne ad aras traherentur, & de his loquitur S. Petrus Alexandrinus. At gravissimi tenebantur criminis rei, qui Fidem Christi palam profiteri erubescentes, nondum sæviente in caput suum persecutione, pecunias offerebant, vel dabant, ne ad Fidem publice profitendam cogerentur ; quamvis Christum non negarent, immo se esse Christianos dicerent, illicitaque sibi esse*

profana Sacrificia. Denique illa vitæ redemtio, dato munere Judicibus Ethnicis, licita erat, cum aberat periculum Fidei, Religionis, Ecclesiæ, vel Fratrum offendiculum, cum uberior ex hac redemtione fructus spiritualis in eos, qui munus dabant, vel in Ecclesiam redundaturus sperabatur... Quæ Sancti Petri Alexandrini hypothesis est ; alias illicita erat.

5 Ceteri demum, qui se Christianos esse protestabantur, & pro Fide Christi pœnas, & mortem sustinebant, titulum obtinuerunt Professorum, Confessorum, & Martyrum. *Professores* erant illi, qui non interpellati coram Præsidibus comparebant, & se Martyrio offerebant. *Juxta ejusdem Cypriani sententiam* (ait Cardinalis Baronius *in notis ad Martyrologium Romanum ad eamdem diem 2. Jan.*) *qui non interpellatus se Martyrio ingerebat, hic dicebatur Professor.* Adhæret Spondanus Epitomator Annalium Cardinalis Baronii *ad annum Christi* 253. *num.* 11. & seq. Gujet *de Festis propriis SS. lib. 2. cap. 7. q. 12.* Nec enim improbandum ; quin potius commendatione dignum erat, & est, Christianos sponte procedere, quando eis expedire visum est, & videbitur, ad actus Fidei exteriores, puta prædicationem, Confessionem, vel ad actus fraternæ charitatis ; licet pro eo temporis articulo actus prædicti non essent, aut sint in præcepto, & licet hinc Tyranni sumserint, aut sumturi sint occasionem eos occidendi ; cum hæc non sit occasio data, sed accepta, juxta doctrinam Cardinalis Cajetani *secunda secundæ q.* 124. *art.* 1. de qua alibi, & quam late exornat Hurtado *de vero Martyrio tract. 5. resol. 27.*

6 Confessoris nomen hodie adscribitur illis, qui sancta & laudabili vita vixerunt ; & sancto demum fine in pace quieverunt. Unde Ecghertus Episcopus Eboracensis in *Excerpt. cap. 28. collect. Hard. t. 3. col.* 1964. ait : *Sancti Patres, quos Confessores nuncupavimus, idest Episcopi, & Presbyteri, qui in castitate servierunt Deo ;* & Odo Cluniacensis *in Præfat. ad lib. 2. Vitæ Sancti Geraldi tom. 1. biblioth. Cluniacens. & ap. Surium ad diem 13. Octob.* addit. *Cum igitur Confessor a confitendo vocetur... Geraldus tanto rectius Confessor dici potest, quanto justioribus factis Deum est confessus.* Non sic autem olim res se habebat : cum enim Sanctus Hieronymus titulo Confessoris insigniviSSet Sanctum Isidorum Episcopum Nitriensem in Ægypto, id animadvertens Cardinalis Baronius *in notis ad Martyrologium Romanum ad diem 2. Januarii D*, ait : *Ne quid lateat, sciendum est, diversa admodum significatione a præsentis temporis usu hanc vocem a majoribus usurpatam ; illi enim neminem eo nomine appellabant, nisi eum, qui Christi Fidem interpellatus coram Fidei hostibus confessus esset.* Quocirca proprie Confessores olim dicebantur illi, qui Christum palam, & coram Tyrannis, seu Fidei hostibus confessi, quolibet tormentorum, vel pœnæ genere affecti, superstites tranquillam mortem obibant ; juxta illud Sancti Cypriani *de unit. Eccles. pag.* 259. *Confessio exordium gloriæ est, non meritum jam Coronæ, nec perficit laudem, sed initiat dignitatem :* & paulo inferius : *Post Confessionem periculum majus est, quia plus adversarius provocatus est.* cui consonat Lactantius sive alius a Lactantio Lucius Cæcilius *de mortibus Persecutorum num. 16. Novies enim tormentis, cruciatibusque variis subjectus, novies adversarium glorioSa confessione vicisti.* Atque hinc factum est, quod in sacra Antiquitate aliquando Confessoris nomen veris Martyribus communicatum est, teste Petro Galesinio in *Notis ad suum Martyrolog. 17. Kal. Februarii ad S. Felicem Confessorem : Non desunt qui Martyris, & Confessoris nomen olim synonimum fuisse contendant.* Adhæret Franciscus Amatus Pouget in *suis Catholicis Institutionibus par. 2. sect. 4. cap. 2. §. 22. Olim Confessores Christi dicebantur ii solum, qui, cum testimonium perhibuissent veritati cum carceris, exilii, rei familiaris, suppliciorum, ipsiusque vitæ periculo, non tamen morti traditi fuerant ; Confessores autem dicebantur, propter gloriosam, & publicam nominis*

Christi confessionem. Martyres quoque appellabantur, propter exhibitum veritati testimonium: Et exempla collecta legi possunt *in Defensione Librorum Liturgicorum Ecclesiæ Romanæ* editorum a Venerabili Dei servo Cardinali Josepho Maria Tomasio quæ fuit in Urbe exarata a viro pio, & docto, & *Typis Panormitanis impressa anno* 1723. uti videri potest *in cap.* 5. §. 3. *num.* 12. *& pluribus sequentibus*.

7 *Martyres* tandem erant illi, qui pro vera Fidei defensione moriebantur, aut qui atrocissima tulerant pro Fide tormenta, licet fuerint superstites, & in pace quieverint; teste Divo Thoma 2. 2. *quæst.* 124. *art.* 4. *ad quartum*. Quocirca in Conciliis habitis sub Sancto Cypriano nonnulli Episcopi se subscripserunt titulo Confessorum, nonnulli titulo Martyrum: & Tertullianus in *Libro adversus Praxeam cap.* 1. probat, Praxeæ nomen Martyris nullatenus competere, non quia fuisset post tormenta superstes, sed quia brevem tantum passus fuerat carcerationem: *de jactatione*, inquit, *Martyrii inflatus ob solum, & simplex, & breve carceris tædium:* & famigeratus Ecclesiæ Doctor Sanctus Apollonius apud Eusebium *lib.* 5. *hist. c.* 18. invehitur adversus Montanistas, qui contendebant, quemdam Themisonem, hominem de cœtu ipsorum, Martyris titulo esse decorandum, licet viventem; & probat, eum Martyrem non esse appellandum, non quod post tormenta supervixisset, sed quia data pecunia e carceribus evaserat, & in libertate constitutus novam eructare cœperat doctrinam sensui Ecclesiæ adversantem: *Præterea* (inquit) *Themison speciosa avaritia obvelatus, qui Confessionis signum non pertulit, sed magna pecuniæ vi erogata vincula abjecit, cum ob eam causam modestius deinceps, ac submissius agere deberet, tamquam Martyr se se efferens, ausus est exemplo Apostoli, conscripta Epistola Catholica, eos quidem, qui fideliores ipso extiterant, instruere, novæ autem doctrinæ patrocinari*. Et hæc ipsa consuetudo Martyres appellandi etiam eos qui tormentis superstites fuerunt, comprobatur ex Epistola Ecclesiæ Viennensis apud Eusebium *lib.* 5. *hist. c.* 2. *p.* 211. ubi nonnulli præ humilitate dictum nomen recusarunt, contendentes, illud tantum deberi mortuis pro Christo: *Quamvis ignium impressa vestigia, quamvis vibices & vulnera toto corpore circumferrent, tamen nec se ipsos Martyres prædicarent, nec a nobis ita se appellari paterentur. Verum si quis nostrum per litteras, aut in familiari colloquio, eos Martyres appellasset, objurgabant graviter, atque increpabant; Martyris enim appellationem libentissime concedebant Christo, utpote fido veroque Testi, & primogenito mortuorum, vitæque cœlestis Principi & Authori; eos quoque qui jam ex hac vita migraverant, Martyres nobis commemorabant, ajebantque: Hi jam sunt Martyres quos in ipsa confessione Christus assumi voluit, professionem ipsorum tamquam annulo obsignans*.

8 Aliæ in sacra Antquitate occurrunt Martyrum differentiæ; cum alii fuerint appellati Martyres *designati*, alii Martyres *consummati*, sive *coronati*, & alii Martyres *vindicati*.

9 Martyres *designati* erant illi, quibus mortis sententia fuerat notificata, & adhuc non fuerat executioni mandata, uti colligitur ex Tertulliano in *Libro ad Martyres:* ita prorsus ut in Romana rep. Magistratus designati erant illi qui jam fuerant ad Magistratum electi, sed adhuc Magistratus possessionem non fuerant adepti. Martyres *consummati*, sive *coronati* erant illi, qui vel in tormentis, vel paulo post tormenta ipsorum tormentorum violentia moriebantur, quemadmodum desumitur ex Sancto Cypriano *Epist.* 37. ubi ait: *Cum voluntati, & confessioni in carcere & vinculis accedit moriendi terminus, consummata Martyris gloria est*. Martyres demum *vindicati* erant illi, quorum felix in Domino exitus fuerat discussus, & approbatus, & quibus jam fuerat Cultus Ecclesiastico Judicio delatus; & de hisce Martyribus vindicatis, de quibus etiam infra habebitur sermo, intelligenda sunt primorum sæculorum monumenta, quæ Religiosi Cultus exhibitionem erga

erga Martyres, & ipsorum cineres, & memoriam præseferunt. Smyrnensis Ecclesiæ Epistolæ de Sancti Polycarpi Martyrio amplum fragmentum in Historia Eusebii insertum est, principio tamen, ac fine mutilum: cumque non ita pridem Jacobus Usserius Armacanus ex vetustissimis Codicibus integram Smyrnensem Epistolam evulgasset, & Valesius in *Notis ad locum Eusebianum*, quæ desiderabantur, attexuisset, & magno Ecclesiasticæ Disciplinæ illustrandæ lucro vulgasset, ex ea primum quidem desumitur, Christianos omnes sollicitos fuisse de Sancti Polycarpi Reliquiis, *ut communicarent Sancto Cadaveri*, hoc est ut eas Cultu Religioso prosequerentur. Hinc in Actis Martyrii Sancti Ignatii *ap. Ruinart. in Act. MM. pag.* 19. prope finem legitur, Ecclesiam multis visionibus certiorem fuisse factam de recepta a Sancto Martyre beatæ vitæ retributione; & additur: *Sanctum Beatum diximus, vobisque diem, & tempus indicavimus, ut tempore ejus Martyrii convenientes, Athletæ, & generoso Christi Martyri communicemus*.

10 Deinde ex eadem Epistola Smyrnensi *ap. Euseb. lib.* 4. *hist. cap.* 15. *pag.* 170. accipitur, Paganos, atque Judæos sollicite curasse, ne Beati Senis Polycarpi cineres a Fidelibus colligerentur, apposita calumnia, quod illum essent tamquam Deum adoraturi: *Quidam igitur suggesserunt Nicetæ Herodis Patri, Fratri autem Dalces* (in eadem epistol. apud Ruinart. num. 17. legitur *Alces*) *ut proconsulem adiret, moneretque, ne Cadaver illius donaret, ne forte, ut ajebant, relicto Crucifixo, hunc deinceps Christiani colere inciperent. Et isti quidem hæc dicebant, suggerentibus, atque instantibus Judæis, qui etiam nostros sollicite observaverunt, cum e rogo corpus auferre tentarent;* repulsam autem fuisse a Smyrnensibus Clericis calumniam, qui bene aperuerunt, quo Cultus genere Sanctorum Martyrum Reliquiæ a Fidelibus honorarentur: *Stulti, qui ignorarent, nos nec Christum unquam posse relinquere, qui pro salute omnium, quotquot ex genere humano salvi futuri sunt, mortem pertulit, nec alium quemquam colere: illum enim utpote Filium Dei adoramus, Martyres vero tamquam Discipulos, & Imitatores Domini merito amore prosequimur ob eximiam ipsorum benevolentiam, quam erga Regem, ac Magistrum suum declararunt. Quorum nos quoque consortes, & condiscipulos fieri omnibus modis optamus*.

11 Tertio ex eadem Epistola Smyrnensi habetur Religiosa celebratio diei, quo Polycarpus vitam cum morte pro Domino feliciter commutavit: *Atque ita nos demum ossa illius gemmis pretiosissimis cariora, & quovis auro puriora colligentes, ubi decebat, condidimus, quo etiam in loco nobis, si fieri poterit, convenientibus concedet Deus natalem ejus Martyrii diem cum hilaritate & gaudio celebrare, tum in memoriam eorum, qui glorioso certamine perfuncti sunt, tum ad posteros ejusmodi exemplo erudiendos, & confirmandos*.

12 Suffragantur Tertullianus, & Cyprianus. Tertullianus qui Chiliastis, seu Millenariis accessit afferentibus, æternam Beatitudinem Justis non conferri, nisi post generalem corporum resurrectionem, uti legi potest in ejus *Libro de Anima*, ab hac æternæ Beatitudinis dilatione Martyres excepit in *Libro de resurrectione Carnis cap.*43. ubi ait: *Nemo enim peregrinatus a corpore statim immoratur penes Dominum, nisi ex Martyrii prærogativa, Paradiso scilicet, non inferis, deversurus;* & *in Scorpiaco cap.* 12. subdit de Martyribus: *Residere cum Domino in throno ejus &c. Sed & interim sub Altari Martyrum animæ placidum quiescant:* cujus exceptionis fundamentum non alia profecto in re constitui potuit, quam in publico Religioso Cultu, quo tunc Fideles Martyrum memoriam prosequebantur, teste erudito Thomassino in suo Tractatu *de Celebratione Festorum lib.* 1. *c.* 8. *n.* 2. ubi hæc habet: *Maximum illi negotium facessere debuit cultus, & honor, quo suos Ecclesia Martyres prosequebatur: nam qui fieri poterat, ut Festi dies dedicarentur, & honores exhiberentur Animabus a Cœlo adhuc exulantibus, & infe-*

ris locis degentibus? Legi poteſt eruditus Muratorius in ſuo Opere *de Paradiſo* poſt primam noſtrorum Voluminum impreſſionem edito, ubi *c.* 10. *p.* 87. erudite oſtendit commemorationem Martyrum, quæ fiebat in antiqua Eccleſia, fuiſſe *Euchariſticam*, hoc eſt gratulatoriam, & lætitiæ teſtem, reliquorum vero fidelium *Propitiatoriam*, ut fidelium in terra viventium orationibus illorum animæ in altera vita juvarentur, qui adhuc miſericordia Dei indigerent. Sanctus Cyprianus vero *Epiſt.* 38. dies natales Martyrum jubet adnotari cum omni cura, & diligentia, promittitque, illorum memoriam ſe religioſe celebraturum: *Denique & dies eorum, quibus excedunt, adnotate, ut Commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare poſſimus; quamquam Tertullus fideliſſimus, & devotiſſimus Frater noſter, pro cetera ſollicitudine, & cura ſua, quam Fratribus in omni obſequio operationis impertit, qui nec illis circa curam corporum deeſt, ſcripſerint, & ſcribat, ac ſignificet mihi dies, quibus in carcere Beati Fratres noſtri ad Immmortalitatem glorioſæ mortis exitu tranſeunt; & celebrantur hinc a nobis oblationes, & ſacrificia ob commemorationem eorum, quæ cito vobiſcum, Domino protegente, celebrabimus.*

13 Facile eſſet, ſubſequentium Patrum teſtimonia congerere, cum religioſum Martyrum cultum ubique patentem commendent SS. Baſilius Magnus *epiſt.*291. *ad Epiſcopos Ponticæ diœceſeos*, Gregorius Nazianzenus *orat. 6. in Martyrum feſto*, & *orat.*18. *de Sancto Cypriano*, Gregorius Niſſenus *orat. de Sancto Theodoro Martyre*, Ambroſius, ſive Auctor alius ſermonum, qui eidem attribuuntur, *ſerm. 6. in finem*, & *ſerm. de Sanctis Nazario*, & *Celſo*. Cum autem in ſuperioribus dictum ſit, hæc omnia eſſe intelligenda de Martyribus vindicatis, de hoc non videtur ulla rationabilis inſtitui poſſe controverſia; cum primis etiam Eccleſiæ ſæculis inter mores receptum eſſet, & ad Eccleſiaſticam pertineret diſciplinam, quod nulli putativo Martyri religioſus cultus exhiberetur, niſi ille vindicatus eſſet, hoc eſt non privato, ſed publico Eccleſiaſtico judicio approbatus; uti deſumitur ex Optato Milevitano ſcriptore ſæculi quarti *lib.* 1. *adverſus Parmenianum*, ubi loquens de Lucilla opulenta & factioſa muliere, quæ Donatiſtis adhærebat, ſcribit, fuiſſe correptam ab Archidiacono Cæciliano, quia ante ſacram Communionem oſſa cujuſdam vel non Martyris, vel Martyris non vindicati oſculabatur: *Cum correptionem Archidiaconi Cæciliani ferre non poſſet, quæ ante ſpiritualem cibum, & potum os neſcio cujus Martyris, ſi tamen Martyris, libare dicebatur, & cum præponeret os neſcio cujus hominis mortui, etſi Martyris, ſed necdum vindicati, correpta cum confuſione irata receſſit.*

14 *Vindicatum Martyrem* (inquit Gabriel Albaſpineus Epiſcopus Aurelianenſis ad citata verba Optati) *Optatus vocat, qui declaratus ſit communi piorum ſententia in eam ſummam dignitatem, relatus jam inter cœli indigetes.* Ideoque, ſi Archidiaconus dignam reprehenſione exiſtimavit nobilem feminam, quæ privato judicio & arbitrio cultum publicum exhibebat ei quem Martyrem putabat, cujuſque Martyrii cauſa non fuerat diſcuſſa & approbata; nec Archidiaconus reprehenſionis fundamentum repoſuit in aliqua lege tunc lata, ſed antiquiorem quodammodo ſuppoſuit legem & conſuetudinem falſæ pietati mulieris adverſantem; nil clarius afferri poſſe videtur ad ſuadendum, numquam permiſſum fuiſſe privato judicio & arbitrio aliquem uti Sanctum publico cultu venerari; quemadmodum, perpenſo Optati textu, ad rem bene adnotarunt viri eruditi Franciſcus Victon. *in ſuo tractatu de Canoniz. Sanctor. cap.*7. Sauſſajus *in ſuo apologetico Theologico pro Sanctorum cultu poſt Martyrologium Gallic. p.*30. Lupus *in notis ad quartum Concilium Romanum S. Leonis IX. tom. 3. antiquioris editionis*, Baillet *in præfatione ad vitas Sanctorum* §. 94. Ruinart *in præfatione ad acta Martyrum ſincera* §. 71. Mabillon *in præfatione ad ſæculum quintum Ordinis S. Benedicti* §. 6. *num.*95. ubi: *Vindicatos ergo volebant Martyres, ideſt ab*

ab Epiſcopis agnitos, & approbatos: quibus concordant ſequentium ſæculorum monumenta alibi referenda.

CAPUT III.

De Collectione Actorum Martyrii, & eorum Examine, & Eccleſiaſtico ſuper illis Judicio.

1 INter ceteras Epiſcopalis ſollicitudinis partes non ea profecto fuit poſtrema, ut Acta eorum, qui pro Chriſti Fide moriebantur, ſincera colligerentur. Id deſumitur ex his, quæ habentur in libro de Romanis Pontificibus. In eo quippe de S. Clemente Papa legitur: *Hic fecit ſeptem regiones dividi Notariis fidelibus Eccleſiæ qui geſta Martyrum ſollicite & curioſe, unuſquique per regionem ſuam, diligenter perquirerent;* de S. Fabiano: *Hic regiones diviſit Diaconibus, & fecit ſeptem Subdiaconos, qui ſeptem Notariis imminerent, ut geſta Martyrum in integro colligerent;* & de S. Antero: *Hic geſta Martyrum diligenter a Notariis exquiſivit, & in Eccleſia recondidit, propter quod a Maximo Præfecto Martyrio coronatus eſt.*

2 De harum regionum diviſione, & quomodo quatuordecim antiquæ Urbis regiones, ſeptem Notariis fuerint a Clemente diſtributæ, aſſignato videlicet duabus regionibus uno Notario, videri poteſt *in prolegomenis* eruditi viri Franciſci Blanchini *ad Anaſtaſium tom.* 2. *pag.* 138. Panvinius *in ſua diſſertatione impreſſa apud Cardinalem Raſponum de baſilica Lateranenſi l.* 3. *cap.* 14. colligit ex Actionibus Synodi Romanæ ſub Sancto Silveſtro Papa celebratæ, Romanam Eccleſiam Notarios aluiſſe, qui res geſtas Martyrum diverſorum conſcriberent. Sed Hincmarus Remenſis, Petrus de Marca, Labbeus, Lupus, Cabaſſutius, Pagi junior eam Synodum probant eſſe ſuppoſititiam, & multa ſuppoſitionis capita referuntur a Schelſtrat *in* 2. *parte antiquit. illuſtr. diſſert.*3. *cap.*8. Ad ulteriora progreditur Baillet *in ſua præf. ad vitas Sanctorum* §. 4. & audaciſſime aſſerit, narrata de Pontificibus Clemente & Fabiano ſolidiori robore eſſe comprobanda, innuens, ſe non multum deferre citato libro de Romanis Pontificibus. Satis tamen ſuperque, & Clementem Notarios, & Fabianum Diaconos & Subdiaconos pro Actis Martyrum colligendis ſtatuiſſe, & Anterum Martyrio fuiſſe ex dicta cauſa coronatum, comprobari ex allegato libro ſenſerunt eruditione & pietate præſtantes viri Cardinalis Baronius, & Florentinius *in præfatione ad Martyrologia ab ipſis edita*, Molanus *ad Martyrologium Uſuardi cap.* 21. Polydorus Virgilius *de rerum inventoribus*, Bollandus *in præfatione generali* §. 2. Mabillonius *in ſæpe citata præfatione*, & Juſtus Fontaninus Archiep. Ancyranus *in præfatione ad codicem Canonizationum*. Et merito: ſive enim liber ille ſit Anaſtaſii, ſive Damaſi, ſive fuerit a variis Auctoribus collectus juxta varias Eruditorum ſententias, magnæ nihilominus eſt auctoritatis, & magno in pretio habetur; uti, eum vindicando a calumniis Caroli Molinæi, Hoſpiniani, Petri Halloix, & aliorum, recte contendit amicus olim noſter, dum viveret, Joannes Ciampinus *in examine libri Pontificalis ſect.* 12. Additur, quod in Bucheriano catalogo juxta exemplar Foſſatenſe, & alterum Reginæ Svecorum ſic legitur de Fabiano: *Hic regiones diviſit Diaconibus, & fecit ſeptem Subdiaconos, qui ſeptem Notariis imminerent, ut geſta Martyrum fideliter colligerent:* & quamvis nonnulli ſuſpicentur, verba hæc fuiſſe catalogo Bucheriano ſuperaddita; cum nihilominus ſub Fabiani ſucceſſore Cornelio habeamus ex Euſebio, fuiſſe in Romana Eccleſia ſeptem Diaconos, & totidem Subdiaconos, veriſimile admodum eſt, prædicta officia Diaconibus & Subdiaconibus fuiſſe a Fabiano aſſignata; uti videri poteſt apud Petrum Couſtant *tom.*1. *epiſtolarum Romanorum Pontificum*, *pag.* 120.

3 Mos ille Acta Martyrum colligendi, & ſincere adnotandi ab Eccleſia Romana ad alias manavit Eccleſias, ut ipſe Baillet *loc. cit.* admittit; porro incertum eſt, utrum manaverit Lege ſta-

tu-

tura, an potius exemplo. Fabianus Pontifex *in sua prima Epistola Decretali* Episcopos admonet, ut collectioni Actorum Martyrum invigilent; *Quod etiam vos omnes agere monemus*; & deinde præcipit: *Et ideo fidelissimis hæc negotia committi præcipimus, ne aliqua in eis illusio inveniatur.* Sed cum nonnullis commentitia hæc Epistola videatur, sinceriora ex Sancto Cypriano addenda sunt. In Epistola tempore sui secessus scripta Clero Carthaginensi mandavit, ut Acta Martyrum scriberentur, & dies consummati agonis diligenter adnotarentur, uti supra visum est; & Pontius Diaconus, qui S.Cypriani Martyrium descripsit, testatur, *n.* 1. moribus jam receptum fuisse, ut non solum nobilium, sed etiam plebejorum hominum Martyria adnotarentur: *Ut cum majores nostri Plebejis, & Catechumenis Martyrium consecutis tantum honoris pro Martyrii ipsius veneratione dederunt, ut de Passionibus eorum multa, aut prope dixerim pene cuncta conscripserint, ut ad nostram quoque notitiam, qui nondum nati fuimus, pervenirent.* Nisi forte Plebejorum nomine ibi Laici sint intelligendi, nullum in Clero Ordinem adepti: sic enim Pontius paulo inferius ait *n.* 3. *Multa sunt, quæ adhuc Plebejus, multa, quæ jam Presbyter fecit*; sicuti bene adnotarunt Holstenius *in Notis ad Passionem Sanctarum Perpetuæ, Felicitatis &c.* §. 2. *v.* 1. & Pater Joseph Augustinus Orsi *in Dissertatione Apologetica pro prædictis Sanctis pag.* 20.

4 Huc spectant, quemadmodum late explicavit Pater Honoratus de Sancta Maria Carmelita Discalceatus in suo Opere *de Criticæ Regulis tom.* 1. *diss.* 4. *art.* 1. spectant, inquam, Acta Proconsularia, quorum nonnulla adhuc extant; Acta videlicet a Notariis Gentilibus scripta, in quibus juridicus Processus condemnationis Martyrum ad mortem, qui ab Ethnicis Magistratibus fiebat, continebatur; & quæ ad manus Christianorum deveniebant, vel quia emebantur numerata pecunia; unde Valerius alumnus & comes S. Pontii Senatoris & Martyris, ejus Acta, quæ edita sunt a Bollandistis *ad diem* 14. *Martii*, se descripsisse fatetur, prout ea redemerat numerata pecunia ab exceptoribus: vel quia aliquando ea consignari contingebat a Christianis artem Notariatus exercentibus in tribunalibus Magistratuum Gentilium, sed tali modo, ut certamina describerent, quæ ad decus & spendorem veræ pietatis amplificandum referebantur, a describendis autem edictis persecutionum, & pœnæ mortis abstinerent, ne se impietatis præberent ministros. Hinc de S. Genesio Arelatensi legitur *in Act. ap. Ruinart pag.* 473. quod eam officii partem amplexus est, qua patronorum verba vel nova signorum velocitate, vel dexteræ celeritate sonum vocis æquante persequeretur (abbreviatis quippe notis verba Tyranni interrogantis, & Martyris respondentis, dum proferebantur, scribebantur, quæ subinde notæ, expleto certamine, clare & fideliter explicabantur per eosdem Notarios, qui Acta conservare tenebantur; uti, congesta undique eruditione, illustrarunt Joannes Dartis *in observatione ad annales Cardinalis Baronii*, Altaserra *in notis ad Anastasium in vita S. Clementis tom.* 2. *editionis Romanæ pag.* 42.) & quod idem S. Genesius, abjectis tabulis, edictum persecutionis scribere noluit; *Accidit autem ut, eodem ante tribunal Judicis exceptoris munus implente, impia atque sacrilega mandatæ persecutionis jussa legerentur: quæ cum devotus Deo repudiaret auditus, & imprimere ceris manus sancta respueret. Abjectis ergo ante pedes Judicis tabulis, triste ministerium sacrata jam Deo mens refugit.*

5 Huc pertinent alia, quæ supersunt, Acta Martyrum a Christianis scripta, qui se Gentilibus immiscebant, dum Martyr a Judice interrogabatur, & dum Judex pœnas & tormenta decernebat; cujus generis esse dicuntur Acta SS. Martyrum Tergeminorum, quæ fuerunt descripta a SS. Neone, & Turbone; necnon Acta sincera passionis SS. Jacobi, & Mariaci Martyrum Numidarum *apud Ruinart pag.* 194. Auctor enim qui ea scripsit, rebus gestis interfuit, & cum

cum Martyribus in ipso agone versatus est: scripsisse quippe se testatur tum ad preces Christianorum, tum ad jussa eorumdem Martyrum; *Qui contra sævientes sæculi pressuras, & Gentiles impetus habituri tam sublime certamen, prælium suum, quod instinctu cælestis Spiritus inierunt, in notitiam fraternitatis per nos venire jusserunt: non quod in terris vellent coronæ suæ gloriam per jactantiam prædicari, sed ut præcedentibus experimentis multitudo plebis, & Dei populus ad exemplum Fidei posset armari.* Et paulo superius: *Quanto modestius petierunt, tanto efficacius impetraverunt, & nobis hoc prædicandæ gloriæ suæ munus Testes Dei nobilissimi reliquerunt.* Concordat Eusebius *lib.* 8. *hist. Ecclesiast. cap.* 7. loquens de Martyribus Palæstinæ: *Quæ cum gererentur, nos ipsi præsentes aderamus.* Huc tandem respicit antiqua & communis fere omnium Ecclesiarum consuetudo recitandi in conventibus publicis eorum Martyrum gesta, quorum festa peragebantur. De hac consuetudine legi potest Ruinart *in præfatione ad Acta Martyrum n.* 5. Et adeo diligens erat observatio de Actis in Ecclesia recitandis, quæ essent sincera, ut Gelasius I. summus Pontifex lectionem eorum in Ecclesia Romana prohibuerit, si conscripta fuissent ab infidelibus, & ignotis, aut ab hæreticis. Decretum hoc a nonnullis non Gelasio, sed Damaso, aut Hormisdæ Romanis Pontificibus tribuitur: sed uterque Pagi bene probant, Gelasium esse certum, & indubitatum auctorem memorati decreti; & laudatus Justus Fontaninus in antiquissimo codice bibliothecæ Palatinæ illud invenit notatum nomine Gelasii, & edidit *post antiquitates Hortæ pag.* 324. En verba decreti *n.* 4. *Item gesta Sanctorum Martyrum, quæ multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus Confessionum triumphis irradiant. Quis ista Catholicorum dubitet, & majora eos in agonibus fuisse perpessos? Nec suis viribus, sed Dei gratia, & adjutorio universa tolerasse? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia & eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus, & idiotis superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, esse putantur. Sicut Quirici cujusdam, & Julitæ, sicut Georgii, aliorumque ejusmodi passiones, quæ ab hæreticis perhibentur compositæ: propter quod, ut dictum est, ne vel levis subsannandi oriretur occasio, in Sancta Romana Ecclesia non leguntur.* Sensus autem horum verborum est, non quod in Ecclesia Romana gesta Martyrum non legerentur, sed quod ea non legerentur, quorum Auctores erant ignoti; uti erudite ostendit Mabillon. in *Disquisitione de Cursu Gallicano* §. 1. & sequitur Ruinart *loc. cit.* §. 5. & comprobatur ex *Epistola* Hadriani Romani Pontificis *ad Carolum Magnum* apud Mabillonium *loc. cit. num.* 10. *Vitæ Patrum sine probabilibus Auctoribus minime in Ecclesia leguntur; nam ab Orthodoxis titulatæ & suscipiuntur, & leguntur*; in quo Pontifex se conformasse visus est Concilio Carthaginensi *Canon.* 50. ubi sic decretum est: *Liceat etiam legi Passiones Martyrum, cum anniversarii dies eorum celebrantur.* Ad quæ verba Balsamon sic notat: *Etiamsi in vigesimo quarto Canone præsentis Synodi Patres definierint Libros, qui legi debeant, nunc tamen adjiciunt, esse quoque legendas Commemorationes Passionum Martyrum in anniversariis eorum memoriis.*

6 Actorum Collectioni succedebat Examen; quocirca supra memoratus Franciscus Dominicus Bencinus, quem nedum eruditionis Ecclesiasticæ, sed amicitiæ gratia compellare gestio, *Dissertat.* 2. *de Literis Encyclicis cap.* 3. §. 1. *nu.* 6. hæc habet: *Honor autem his tributus Martyribus in Ecclesia primitiva, summumque omnium ordinum in Martyres æstimium, pars quædam Religionis fuit, & quin cultum religiosum involveret, nihil est dubitandum. Idcirco Ecclesiarum Antistites magna semper solertia, summoque studio caverunt, ne cui religiosum hunc cultum decernerent, qui suo re ipsa merito mactandus hoc honore non esset, ejusque rei gratia invigilarunt, ut ex certis indiciis merita uniuscujusque* diju-

dijucarent, *& cauſam Martyrii*, *vitamque Martyris penitus internoſcerent*. Proſequitur citatus Auctor *in* §. 4. ea omnia, quæ ſedulo perpendebantur, antequam aliquis inter veros Martyres recenſeretur. De his alibi a nobis agetur; & interea adnotare fas ſit, quod non omnes, qui tormentis afficiebantur, & ex eis, vel in eis moriebantur, Martyrum conſortio adſcribebantur. Sæpiſſime quippe factum eſt, ut ad Martyrii laudem aut piorum Chriſtianorum ſubſidia ambientes, aut ſcelerum ſuorum pœnas effugientes, aut æris alieni gravitatem declinantes, pravis ſtudiis conſiliiſque præpoſteris, ſeſe carceribus mancipandos offerrent. Et quidem notiſſimum eſt, quod de Peregrino, quem Protheum appellat, narrat Lucianus. Tertullianus Martyrum flagitia in carceribus detentorum graviſſime exagerat, qui, obtentu quidem dandorum libellorum pro pace obtinenda, patrandorum criminum opportunitatem captabant, quæ tametſi Montaniſta Tertullianus acerbius urget, & Catholicæ Eccleſiæ, quæ Confeſſorum ejuſmodi preces audiebat, impudentius objicit, non ſunt tamen eis miranda, qui humanam partim imbecillitatem, partim malitiam reputant. Calumniatur ille quidem Eccleſiam, quod falſorum Martyrum officia pro lapſis exciperet, ſed vitia illorum fortaſſe veriſſima deſcribit. Examen ergo requirebatur, ut boni a malis diſcernerentur. Hinc Cyprianus *in epiſt. 6. ad Rogatianum Presbyterum*, *& alios Confeſſores*, inquit: *Quoſdam audio inficere numerum veſtrum, & laudem præcipui nominis prava ſua converſatione deſtruere*. Et *in epiſt. 4. ad Presbyteros & Diaconos* diſerte bonos Confeſſores memorat, ut nimirum a malis falſiſque diſcernat: *Si fratres pro dilectione ſua cupidi ſunt ad conveniendum & viſitandum Confeſſores bonos*, *quos illuſtravit jam glorioſis initiis Divina dignatio*. Neceſſitas inſuper examinis ex eo facile confirmari poteſt, quod oportebat dignoſcere, an in Eccleſiæ Catholicæ unitate mortui eſſent, juxta illud Apoſtoli *ad Corint. 1. cap. 13. v. 3. Si tradidero corpus meum ita ut ardeam*, *charitatem autem non habuero*, *nihil mihi prodeſt:* quod argumentum late proſequitur S. Cyprianus *in epiſtola ad Antonianum*, *& in epiſtola ad S. Cornelium Papam*. Quærebatur præterea, an qui tormenta paſſus erat, paſſus fuiſſet inani gloria, aut alio ſæculari motivo ductus, juxta illud S. Hieronymi *in comment. epiſt. ad Galatas lib. 3. cap. 5. v. 14. Vide*, *quantum bonum ſit charitatis! ſi ita Martyrium fecerimus*, *ut noſtras velimus ab hominibus Reliquias honorari*, *ſi opinionem vulgi ſectantes intrepidi ſanguinem fuderimus*, *& ſubſtantiam noſtram uſque ad mendicitatem propriam dederimus*, *huic operi non tam præmium*, *quam pœna debetur*, *& perfidiæ magis tormenta ſunt*, *quam corona victoriæ*. De cauſa demum mortis quæſtio inſtituebatur, juxta illud S. Auguſtini: *Martyrem non facit pœna*, *ſed cauſa*. Unde cum S. Epiphanius *in lib. adverſus hæreſes*, *hæreſi 76. n. 1.* graviſſimas pœnas expoſuiſſet, quas Georgius Patriarcha Alexandrinus paſſus fuerat a Gentilibus: *Primum* (inquit) *a Gentilibus circumſeptus*, *ac multa perpeſſus*, *atque ad eum*, *quem diximus*, *modum*, *circumductus*, *& fuſtibus percuſſus*, *totaque propemodum urbe tractus*, *in iis ſuppliciis extinctus eſt*, *ac poſt obitum crematus*, *& cum multis pecudum*, *ac beſtiarum oſſibus in cinerem redactus*, *atque in ventos diſperſus*, *talem exitum vitæ conſecutus eſt*. Quæſtionem deinde propoſuit, an inter Martyres eſſet adſcribendus: *Objicere* (inquit) *nobis quiſpiam poteſt*, *cum hæc a Gentilibus paſſus ſit*, *nonne Martyrium obiiſſe videri poteſt?* Et inter Martyres non eſſe recenſendum dixit, cum morte multatus fuiſſet patrati ſceleris cauſa, hoc eſt propter injurias, quibus populum ſibi commiſſum affecerat: *Sed hæc minime propter Chriſti confeſſionem ſuſtinuit*; *quin potius ob omnem illam injuriam ac violentiam*, *qua Epiſcopatus ſui tempore*, *quoquo eum tandem modo geſſerit*, *civitatem omnem ac populum oppreſſit*.

7 Actorum Examinini ſuccedebat Eccleſiaſticum Judicium, quo cultus decernebatur illis adhibendus, de quorum obitu pro Chriſti Fide nulla ex Actorum revolutione ſupererat dubitatio. Judicium hoc in unaquaque diœceſi ad ſuum pertinebat Epiſcopum; uti bene adnotarunt Cardinalis Bellarminus *de Sanctor. beat. lib. 1. cap. 8.* Lupus *in notis ad quartum Concilium Romanum tom. 3. antiquioris editionis pag. 565.* Joſeph Maria Suareſius *in notis ad S. Lini opera pag. 705.* Phœbeus *in diſſertatione de Canoniz. Sanctor. impreſſa poſt Acta Canonizat. S. Petri de Alcantara*, *& S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis pag. 331.* Van-Eſpen *in Jus canonicum parv. 1. tit. 21. cap. 7. num. 11.* Pappacoda Epiſcopus Lycienſis *in diſſertat. impreſſa inter allegationes Juris Conſultorum collectas a Donato Antonio de Marinis alleg. 15. num. 21.* Putat tamen Sauſſajus *in apolog. Theolog. pro Sanctor. cultu pag. 32. ad calcem Martyrol. Gallicani*, judicium hoc non ad quemcumque Epiſcopum, in cujus diœceſi aliquis mortem ſuſtinuiſſet, & de quo quæreretur, an ſuſtinuiſſet pro Chriſto, ſpectaſſe, ſed examen ad Primatem delatum fuiſſe, qui adhibito conſilio aliorum Epiſcoporum decernebat, quid de Martyrio ſentiendum eſſet: *Verum*, inquit, *ex ſelectiori venerandæ antiquitatis penu*, *quin & exquiſitiori Patrum teſtimonio*, *hoc Jus non ita paſſim creditum*, *ſed majoribus Prælatis duntaxat conceſſum fuiſſe*, *certo liquidius apparet: moris enim erat*, *ut*, *cum aliquis Martyrio occubuiſſet*, *rem geſtam ſcriberet Epiſcopus*, *ſub cujus ditione id accidiſſet*, *ad Primatem Epiſcopum*, *a quo*, *mature adhibitis in conſilium collegis Epiſcopis*, *an inter Martyres is eſſet recipiendus*, *decernebatur*. Favet huic aſſumto Sancti Auguſtini teſtimonium in *Breviculo Collationum cum Donatiſtis Coll. 3. c. 13. n. 25. t. 9.* ubi deſcribendo ritum & ordinem, quo Acta Martyrum ad Primatem tranſmittebantur, ait: *Recitarunt etiam reſcripta Secundi Tigiſitani ad eumdem Menſurium pacifice data*, *ubi & ipſe narravit in Numidia perſecutores quæ egerint*, *& qui comprehenſi*, *& Scripturas Sanctas tradere nolentes*, *& multa mala paſſi*, *& graviſſimis ſuppliciis excruciati*, *& occiſi ſunt*, *eoſque honorandos pro Martyrii ſui merito commendavit*, *laudans*, *eos non tradidiſſe Scripturas Sanctas*. Sed hæc erat Africanæ Eccleſiæ conſuetudo, quemadmodum adnotavit Lupus ad *quartum Conc. Rom. S. Leonis IX. par. 3. antiquioris editionis p. 568.* ubi, recitato Auguſtini teſtimonio, ait: *Non quoſvis in Africa Epiſcopos*, *licet Provinciarum Primates*, *potuiſſe canonizare*, *ſed eminentem hanc facultatem Primatiali Carthaginenſium Sedi fuiſſe reſervatam*. At extra Africanam Eccleſiam in aliis Eccleſiis examen ad unumquemque Epiſcopum in ſua Diœceſi pertinebat, & ad eumdem Epiſcopum ſpectabat, peracto examine, decernere, an, qui occubuerat, inter Martyres eſſet recenſendus, & an Cultus ei eſſet adhibendus, quod Altaris potiſſimum, aut Oratorii erectione in ejus honorem expleri conſueverat. S. Greg. Nyſſenus, qui floruit ſæculo quarto, in *Vita S. Greg. Thaumaturgi*, qui ſæculo tertio floruerat, hæc de eo ſuam Diœceſim viſitante refert *p. 1006. t. 2. Deſcendit rurſus ad Urbem*, *& omni circa Regione undique peragrata*, *ac perluſtrata*, *additamentum*, *& quaſi corollarium ſtudii erga Numen Divinum inſtituebat*, *apud omnes ubique populos ſanciens*, *ut nomine eorum*, *qui pro Fide decertaſſent*, *dies feſti*, *atque ſolemnes Conventus celebrarentur*. De S. Joanne Chryſoſtomo, qui vixit ſæculo quarto, refert Sozomenus Scriptor quinti ſæculi, dignos honore Martyres cenſuiſſe Paulum Conſtantinopolitani Epiſcopi Subdiaconum, & ejus Lectorem Martianum per Arianos trucidatos, & Miraculorum gratia poſt mortem coruſcantes. Alia multa & infra, & alibi habebimus, quæ ſuadebunt, ad unumquemque Epiſcopum pertinuiſſe, vitam, & exitum perpendere eorum, qui Martyrii, & Sanctitatis fama celebres in ſua Diœceſi moriebantur. Alia quoque alibi fuſe exponentur de ſpeciebus cultus, qui authoritate Epiſcopali erga Martyres exhibendus decernebatur. Nunc, cum de erectione Altarium, aut Oratoriorum

ſuper eorum ſepulcrum ſermo in ſuperioribus habitus ſit, præſto eſt authoritas Prudentii Poetæ Chriſtiani, qui vixit ſæculo quarto, quique *de Paſſione S. Vincentii* ita cecinit *hymn. 5. de coronis, apud Ruinart in Act. MM. pag.* 335.

Sed mox ſubactis hoſtibus,
Jam pace juſtis reddita,
Altar quietem debitam
Præſtat beatis oſſibus:

Quod ipſum comprobatur *ex Ser.* 310. *alias* 113. S. Auguſtini in *Natali Cypriani Martyris, c. 2. n. 2. tom. 5. oper.* ubi laudat menſam in loco, ubi ille obierat, extructam: *Et tamen menſa dicitur Cypriani, non quia ibi eſt unquam Cyprianus epulatus, ſed quia ibi eſt immolatus, & quia ipſa immolatione ſua paravit hanc menſam, non in qua paſcat, ſive paſcatur, ſed in qua Sacrificium Deo, cui & ipſe oblatus eſt, offeratur.* Quapropter Donatiſtæ, qui Circumcelliones ſuos, quos Taurinus Comes publica authoritate compeſcuerat, Martyres occubuiſſe jactabant, honore erectionis Altarium eos proſequi auſi ſunt, teſte Optato *lib. 3. pag. 60. quorum Corpora uſque in hodiernum per dealbatas aras, aut Menſas poterunt numerari:* quod & advertitur in *Hiſtoria Donatiſtarum* præclariſſimi & eruditiſſimi Viri Cardinalis Noriſii *part. 2. t. 4. Operum ejuſdem.*

8 Concordant antiquiſſima Acta S. Patrocli apud Bollandum ad diem 21. Januar. *c. 3. nu.* 12. *Euſebius qui eum in ſepulcro recondiderat, ipſe ædificavit ſuper Corpus ejus parvam cellulam ſecundum quod poſſibilitatem habebat;* itemque Acta SS. Martyrum Nicandri, & Marciani, quæ ex Vaticana, & Vallicellana bibliothecis edidit Mabillon in ſuo *muſeo Italico t. 1. p. 2. pag.* 250. *Requieverunt autem Chriſti Martyres, Nicander, & Marcianus, & Daria uxor Nicandri cum filio ſuo in Civitate Venafro. Tunc Chriſtiani abſtulerunt corpora eorum, & ſepelierunt ea prope locum, in quo decollati fuerant, in quo loco fabricata eſt Baſilica ad honorem nominum ipſorum;* & Ammianus Marcellinus, qui vixit ſæculo quarto, quique Chriſtianos non una vice, in ſua hiſtoria carpit, plene teſtatur de erectione Oratoriorum ſuper Corporibus Martyrum lib. 22. c. 11. *Cadavera peremtorum Camelis impoſita vexit ad litus* (Gentilium multitudo) *iiſdemque ſubito igne crematis, cineres projecit in mare* (nempe Dracontii, & Diodori) *id metuens, ut clamabat, ne collectis ſupremis, Ædes illis extruerentur, ut reliquis, qui deviare a Religione compulſi, pertulere cruciabiles pœnas, ad uſque glorioſam mortem intemerata fide progreſſi, & nunc Martyres appellantur.* Suffragatur Epiſtola Eccleſiarum Viennenſis, & Lugdunenſis ad Eccleſias Aſiæ & Phrygiæ apud Euſebium *lib. 5. hiſt. c. 1. p.* 209. in qua late exponitur Gentilium ſollicitudo, ne Martyrum corpora, membra & reliquiæ a Chriſtianis ſepelirentur: *Sed ne ſic quidem furor illorum & immanitas adverſus Sanctos conquievit . . . . eorum enim corpora qui in carcere ſuffocati perierant, canibus objecerunt, ſollicite obſervantes noctu, atque interdiu, ne quis noſtrorum ea ſepulturæ mandaret. Poſt hæc quidquid aut a beſtiis, aut ab igne reliquum fuerat, partim laniata, partim ambuſta membra exponentes, reliquorum denique capita cum ipſis corporum truncis ſimiliter inſepulta per plurimos dies additis militum excubiis cuſtodierunt . . . Nos vero graviſſimo interim dolore premebamur, quod humare cadavera nobis non liceret: nam neque noctis tenebræ nos juvare, neque auri vis flectere, neque preces ullæ animos eorum commovere potuerunt. Sed omni ſtudio atque induſtria cadavera cuſtodiebant, quaſi ingens lucrum facturi, ſi ſepultura caruiſſent.* Et Joſeph Scaliger *in animadverſionibus ad chronicon Euſebii* ſcribit, *Martyrium* proprie eſſe altare impoſitum Martyrum cineribus, quod latine *Confeſſio* dicitur; etſi procedente deinde tempore, in omni Eccleſia Martyrii nomen obtinuerit: unde Euſebius *lib. 4. vitæ Conſtantini cap.* 40. templum Salvatoris a Conſtantino exſtructum appellat *Martyrium.*

CA-

CAPUT IV.

De Martyrum notitia ab una ad aliam Eccleſiam per Litteras Encyclicas tranſmiſſa.

1 COncors eſt Eruditorum ſententia, ab una ad aliam Eccleſiam primis æræ Chriſtianæ ſæculis tum Martyrum nomina, tum pretioſæ mortis ſeriem per encyclicas litteras tranſmiſſa fuiſſe; ut nedum glorioſa certamina omnibus innoteſcerent, ſed & cultus, Eccleſiaſtico judicio in una diœceſi ab uno Epiſcopo introductus, ad alias, aſſentientibus ipſarum Epiſcopis, extenderetur. Florentinius *in admonit. 2. de vetuſtioribus Martyrologii vulgandi propoſito* ait *pag. 8. Hinc frequenter de Martyribus epiſtolæ ultra citraque ex provinciis in provincias tranſmittebantur.* Ruinart autem *in præfatione ad Acta Martyrum §. 1. num. 3.* ſubdit: *Tandem Eccleſiæ, quæ tantis viris ornatæ fuerant, poſt conſummatum eorum Martyrium, totam rerum geſtarum ſeriem in epiſtola encyclica deſcriptam ad alias Eccleſias tranſmittebant; ut non ſolum apud ſe, verum etiam apud exteras regiones tam illuſtrium virorum memoria celebraretur.* Adhæret Franciſcus Dominicus Bencinus ſæpe laudatus *in diſſer. 1. de litteris encyclicis §. 4. n.* 14. ubi hæc habet: *Sedula quoque erat primis temporibus Eccleſiarum ſollicitudo dirigendi per encyclicas in univerſum orbem Martyrum nomina, eorumdemque Acta, & glorioſos agones, & quidquid ad Fidei, Diſciplinæque integritatem ab illis fuiſſet præſtitum denuntiandi; illa quidem, ut diptychis ſacris inſerta, & perpetua, atque anniverſaria ſolemnitate recolerentur; hæc vero, ut Fideles novam, peregrinamque doctrinam abs exemplis, & dictis Martyrum diſcerent evitare:* & ipſemet Henricus Dodvvellus ſcriptor heterodoxus, qui inter Cyprianicas diſſertationes unam edidit inſcriptam *de paucitate Martyrum*, (quam, congeſtis undique argumentis, Pagi ſenior *ad annales Cardinalis Baronii*, & Ruinart ſtrenue ac laudabiliter profligarunt) memoratam litterarum tranſmiſſionem admittit. *Quin & pro Catholicarum Eccleſiarum commercio, Eccleſiæ exteras etiam provincias faciebant certiores, ut eorum natale celebraretur, idque per epiſtolas encyclicas, quarum nonnullæ ad nos uſque pervenerunt*, inquit, *apud cit. Ruin. in præf. §. 2. n.* 13. Dodvvellus. Mos hic fortaſſe probari poſſet epiſtola Presbyterorum Achajæ de S. Andreæ Apoſtoli Martyrio, quod ipſi oculis ſuis conſpexerunt. Tillemontius *in notis ad vitam S. Andreæ* velut ſuppoſititiam impugnat. S. Philiaſtrius Brixienſis Epiſcopus ſæculo quarto ſcribens, dolet, epiſtolam de S. Andreæ Martyrio ab ejus diſcipulis primitus compoſitam, corruptam deinde fuiſſe ab Hæreticis: proindeque agnoſcit hoc ipſo, unam aliquam germanam vere extitiſſe. Videndi Bellarminus de ſcriptoribus Eccleſiaſticis primi ſæculi *tit. de Presbyteris Achajæ*, & Joannes Baptiſta Sollier *tom. 7. Julii Bollandiani in notis ad Martyrologium Uſuardi ab ſe editum, purgatumque ab additamentis aliorum, ad diem* 30. *Novembris:* quodque caput eſt, cum a nemine epiſtola fuerit ſuſpicionis accuſata hoc nomine, quod a diſcipulis S. Andreæ data ſit ad alias Eccleſias de rebus in ejus morte geſtis docendas, ex hoc infertur, nullum eſſe unquam ſupicatum, fuiſſe alienum a primi ſæculi more ſimiles litteras conſcribere.

2 Hunc morem reſpexiſſe videtur Prudentius *in hymno S. Hippolyti ad Valerianum Cæſarauguſtanum Epiſcopum hymn. 11. de coronis, apud Ruin. in Act. MM. pag.* 150.

Priſco more diem, quem te quoque, ſancte Magiſter,
Annua feſta inter dinumerare velim.
Inter ſollemnes Cypriani, vel Chelidoni,
Eulaliæque dies, curat & iſte tibi.

Sed quod caput eſt, exſtant adhuc nonnullæ ex dictis epiſtolis; illa videlicet Eccleſiæ Smyrnenſis de Martyrio S. Polycarpi; illa Eccleſiarum Viennenſis & Lugdunenſis de Martyrio S. Potini Epiſcopi, & aliorum plurimorum; illa S. Dionyſii Alexandrini Epiſcopi ad Fabium

bium Antiochenum de Martyrio SS. Metræ, Apolloniæ, & aliorum plurimorum; illa Eucherii Epiſcopi ad Salvium Epiſcopum de Paſſione SS. Mauritii, & Sociorum; illa Theodori Epiſcopi Iconii de Martyrio S. Quirici, & ejus matris Julittæ; illa Eccleſiæ Gothicæ de Martyrio S. Sabæ, illa S. Vigilii Epiſcopi Tridentini ad Simplicianum Epiſcopum Mediolanenſem de Martyrio SS. Siſinnii, Martini, & Alexandri: nec epiſtolæ, quæ ab una ad aliam Eccleſiam tranſmittebantur, in ea, ad quam tranſmittebantur, Eccleſia expoſitæ relationis curſum ſiſtebant; ſed Eccleſia per epiſtolam de Martyrio admonita receptam epiſtolam ad alias tranſmittebat Eccleſias: ideoque encyclica Smyrnenſis Eccleſiæ de S. Polycarpi Martyrio *ap. Euſeb. lib. 4. hiſt. cap. 15. pag.* 162. inſcripta eſt quidem *Eccleſiæ Philomeliæ*, quæ forte a Smyrnenſi poſtulaverat, ut Acta Martyrii ſibi tranſmitteret; ſed ad ulteriora progreditur, cum inſcripta ſit etiam omnibus aliis Catholicis Eccleſiis: *Eccleſia Dei quæ eſt Smyrnæ, Eccleſiæ Dei apud Pilomelium, & omnibus ubicumque terrarum ſanctæ & catholicæ Eccleſiæ populis miſericordia pax & charitas Dei Patris & Domini noſtri Jeſu Chriſti multiplicetur.* &, poſtquam in fine dictum eſt *p. 171. Hæc de Beato Polycarpo qui cum aliis duodecim Philadelphenſibus apud Smyrnam Martyrio eſt coronatus;* ſubditur (*in eadem epiſtola ex edit. Uſſer.*) *Quæ vos poſteaquam acceperitis, rogamus ut ad fratres ulterius poſitos epiſtolam tranſmittatis: quo & illi Dominum benedicant, qui ex ſuis famulis quoſcumque vult eligit*. Ita in epiſt. 82. Sancti Cypriani, poſtquam is Clero ſuo Martyrium notificavit Xyſti Pontificis, dicitur: *Hæc peto per vos, ut ceteris collegis veſtris innoteſcant*. Epiſtola autem ſupra citata Eccleſiæ Gothicæ de Martyrio S. Sabæ *ap. Ruinart pag.* 527. *num. 6.* ſcripta eſt Eccleſiæ Dei, quæ eſt in Cappadocia, & omnibus Eccleſiæ Catholicæ Chriſtianis ubique gentium habitantibus, & in ejus fine leguntur hæc verba: *Quam ob rem qua die Martyr coronatus eſt, ſacrificantes, hoc reliquis fratribus nuntiate, ut in omni Catholica atque Apoſtolica Eccleſia exultantes collaudent Dominum, qui proprios ſervos ſuos elegit*.

3 Atque ab his epiſtolis tabulæ Eccleſiaſticæ, quibus Martyrum natalitia conſcripta habebantur, quæque *Faſti* a Tertulliano fuerunt appellatæ, ſuam originem habuerunt; uti erudite adnotavit Pamelius *ad epiſtolam 37. Cypriani*, interpretans illud Tertulliani *in libro de corona militis*, ubi ait: *Habes tuos Cenſus, tuos Faſtos, nihil tibi cum gaudiis ſæculi*. A Faſtis porro Kalendaria, Martyrologia, & Paſſionalia, de quibus alibi, ortum duxerunt.

4 Verum, ſi ab una ad aliam Eccleſiam epiſtolæ tranſmittebantur, ut unaquæque certior fieret de iis, qui mortem pro Chriſto paſſi fuerant; nemo eſt, qui jure ſibi ſuadere poſſit, conſimiles epiſtolas ad Eccleſiam Romanam aliarum Eccleſiarum matrem, centrum Catholicæ unitatis, ad Romanum Pontificem Chriſti in terris Vicarium, & Apoſtoli Petri ſucceſſorem non fuiſſe tranſmiſſas. S. Cyprianus litteras dedit hortatorias Moyſi, Maximo, aliiſque Confeſſoribus Romanis, maceratis in carceribus ob Chriſti nomen, ut alacres eſſent & promti ad ſuperanda tormenta, & mortem ſubeundam; & ipſi ad illum aliam dederunt epiſtolam, quæ eſt 26., ubi hæc habent: *Ex tuis ergo litteris vidimus glorioſos illos Martyrum triumphos, & oculis noſtris quodammodo cœlum ipſum ipſos petentes proſecuti ſumus, &c. Hoc eſt ergo quod & nobis animum in dies erigit & ad conſequendos gradus tantæ dignationis incendit*. Contextus harum epiſtolarum viam ſternit, ut jure ac merito exiſtimare poſſimus, fuiſſe ad Eccleſiam Romanam tranſmiſſam notitiam eorum, qui in exteris regionibus Martyrium ſubibant pro Chriſto. Si enim Cyprianus Martyres in carceribus Romanis conſtitutos ſedulo hortabatur, ut pro Chriſto libenter morerentur, veriſimile admodum eſt, hoc ipſum etiam ab aliis factum eſſe; & ſi exteri Epiſcopi hortatorias dabant epiſtolas ad Martyres Romanos, cur, quæſo,

ſo, credi non poteſt ipſos ad Epiſcopos urbis Romæ, ſummoſque Pontifices, per epiſtolas indicaſſe nomina eorum qui in ſuis regionibus Martyrium ſubibant? Epiſtolam S. Ignatii Epiſcopi Antiocheni ad Romanos principio ſæculi ſecundi ſcriptam nonnulli afferunt pro comprobatione ejus rei, de qua modo dictum eſt. At, cum Ignatius Antiochenæ Eccleſiæ poſt Evodium Petri ſucceſſorem Epiſcopus, a Trajano Imperatore tunc temporis Antiochiæ exiſtente Romam miſſus, ut ibi in ludis publicis a beſtiis devoraretur, dederit ad Romanos epiſtolam, in qua inter cetera leguntur hæc verba *apud Ruinart in Act. MM. pag.* 11. *Timeo charitatem veſtram, ne ipſa me lædat. Vobis enim facile eſt quod vultis facere; mihi autem difficile eſt, Deo potiri, ſiquidem vos non parcitis mihi:* ſenſus eorum eſt obſecrandi, ut Romani abſtinerent a largitione pecuniæ, amicorum interceſſione, & ceteris, quæ paſſionem & Martyrium impedire poſſent, uti bene adnotavit Ruinart *ad dictam epiſtolam*; vel ne ad Deum preces funderent, ut feræ, a quibus mortem expectabat, manſuefcerent, ſicuti proſequitur Tillemont *tom. 2. in vita prædicti S. Ignatii art. 5.* quod profecto nihil habet commune cum re, de qua nunc agitur.

5 Alii pro ea ſuadenda utuntur monumentis S. Dionyſium Areopagitam reſpicientibus, ex cujus paſſionis Actis Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus *in ſua epiſtola impreſſa apud Surium ad diem 9. Octobris pag.* 131. *num. 5. edit. Colonien. an.* 1618. hæc habet: *Quos* (fermo eſt de lictoribus tranſmiſſis ad eum perquirendum) *cum B. Dionyſius ad fines Pariſiorum appropinquare comperit, Sanctinum & Antoninum ad ſe accerſivit, quibus præcepit, ut ſermones & agones ipſius ſolerter intenderent, & memoriæ commendarent; ac quibus tormentorum generibus per paſſionum ſupplicia corporis vitam finiret, conſpicientes, Romanæ Sedis Pontifici & Fidelibus, quos tunc ibidem invenerint* (*quia, unde in Orbem Chriſtianorum perſecutio procedebat, illic ardentius conflagrabat*) *per ordinem nunciare quantocius ſtuderent; eoſque obnixe depoſcerent, ut Athenienſium civibus ea nota facerent, quatenus & ipſi Domino pro curſu laborum ejus impleto gratias agerent, & erga cultum ejus bono animo fierent*. At, cum hujus facti veritas ab Actorum ſinceritate dependeat, & a quæſtione ſatis nota de duobus Dionyſiis, in qua Sirmondus *in editione Conciliorum Galliæ, & diſſertatione de duobus Dionyſiis*, & Launojus quoque *in libro de duobus Dionyſiis*, & alii, Dionyſium Pariſienſem Epiſcopum negant eumdem eſſe cum Dionyſio Areopagita, quem Epiſcopum Athenienſium eſſe volunt, quibus alii ſtrenue ſe oppoſuerunt, & utriuſque partis rationes ſummatim referuntur a Schelſtrat *in 2. parte antiquitat. illuſtr. circa Concil: diſſert. 3. cap. 3. art. 3.* unuſquiſque facile cognoſcere poterit, tutum pro re fundamentum in citatis monumentis conſtitui non poſſe.

6 Sauſſajus epiſtolam ejuſdem Dionyſii exhibet, in qua S. Pontificem Clementem de Martyrio S. Eutropii Santonum Apoſtoli pie & reverenter admonet: *Eutropium, quem mecum in has oras ad prædicandum Chriſti nomen miſiſtis, Martyrii coronam per manus Gentilium apud Santonas urbem vobis notificamus pro Domini Fide accepiſſe*. S. Gregorius Turonenſis *lib. 1. de gloria Martyrum cap. 56.* loquitur de Martyrio S. Eutropii, quem a S. Clemente in Gallias miſſum ait, ut Chriſti Fidem annuntiaret; ſed fabuloſa ab Eruditis reputatur vita S. Eutropii ſcripta a S. Dionyſio, ab eodem miſſa ad Clementem, quæque dicitur fuiſſe Conſtantipoli reperta in ſchola Græcorum, & a Calliſto II. in latinum verſa, & in Gallæciam ad Eccleſiam S. Jacobi tranſmiſſa; uti videri poteſt ad continuatores Bollandianos *ad diem 30. Aprilis*. Bollandus autem, qui *in præfatione generali ad vitas Sanctorum §. 2.* tranſmiſſionem Actorum ad Romanum Pontificem admittit, Actorum, inquam, Martyrii eorum, qui in provinciis paſſi fuerant, ut in arce Religionis extarent monumenta gentium omnium Chriſto ſubjugatarum, ut gratiæ Deo pro victo-

ctoria agerentur, ut Romani Pontificis examini ſupponerentur, ut denique facilius cum ceteris orbis Chriſtiani Eccleſiis fortia Martyrum geſta communicarentur; quia & ipſe dubitat de veritate Actorum S. Eutropii, ad ſuæ aſſertionis præſidium advocat epiſtolam Martyrum Lugdunenſium, de qua Euſebius *lib.*5. *hiſt. cap.* 3. *&* 4. Sed, cum hujus epiſtolæ a Martyribus Lugdunenſibus ad Eleutherium Papam tranſmiſſæ ſolum ſuperſit apud Euſebium fragmentum, in quo S. Irenæum tunc Presbyterum Lugdunenſem enixe commendant (*Te per omnia ac perpetuò optamus in Deo valere, pater Eleuthere. Has litteras ut ad te perferret fratrem & collegam noſtrum Irenæum hortati ſumus. Quem quidem ut commendatum habeas rogamus, utpote æmulatorem Teſtamenti Chriſti. Quod ſi nobis compertum eſſet, locum cuiquam conferre juſtitiam, eum tamquam Presbyterum Eccleſiæ* (*hunc enim gradum obtinet*) *tibi imprimis commendaſſemus.*) nemo eſt, qui non videat, ex eo epiſtolæ, quod tantum ſupereſt, fragmento Martyriorum longinquorum notitiam, & Actorum tranſmiſſionem ad Romanum Pontificem ſufficienter non eſſe probatas.

7 Cardinalis Baronius *ad annum Chriſti* 166. duas recitat epiſtolas Pii Papæ I. ad Juſtum Epiſcopum Viennenſem datas, in quarum altera hæc leguntur: *Attalus epiſtolas Martyrum portans ad nos venit, gaudium nobis inæſtimabile faciens de triumpho eorum. Qui dixit nobis, S. Verum, collegam noſtrum, victorem de mundi Principe triumphaſſe... Cura autem ſanctorum Martyrum corpora ſicut membra Dei, quemadmodum curaverunt Apoſtoli Stephanum .... Martyria ſancta Spiritu Sancto proba... Fratres noſtri, quos per Attalum recognoſces de Tyranni ſævitia jam liberati, requieſcunt in Domino. Presbyter Paſtor Titulum condidit, & digne in Domino obiit.* Ex his commercia apparent mutua litterarum inter Eccleſias de Martyribus jam probatis, & illæ præſertim ad Romanum Pontificem perſcribi ſolitæ: illudque potiſſime obſervandum eſt, prudentiſſimum Pontificem ſapienter monuiſſe, vera & Sancta Martyria eſſe diligenter diſcernenda a falſis, & mature probanda ad regulas a Spiritu Sancto traditas: *Martyria ſancta Spiritu Sancto proba.* Sunt quibus Pii Epiſtolæ, de quibus agitur, ſuſpectæ ſunt, & hi præcipuæ ſunt Tillemontius in *Notis ad Vitam Sancti Pii I.* & Petrus Couſtant *tom.* 1. *Epiſtolarum Romanorum Pontificum in Appendice pag* 19. Sed quæ ab eis opponuntur, levia ſunt, uti legenti patebit, & Epiſtolarum ſinceritatem Cardinales Baronius & Bona libenter admittunt.

8 Succedunt validiſſimæ pro aſſumto argumento conjecturæ, nec poſitiva deſunt cetera pro eo adſtruendo fundamenta. Porro ſi a nobis demonſtrabitur, ab Eccleſia Romana, & a Summis Pontificibus admonitas fuiſſe ceteras ſibi ſubditas Eccleſias de pretioſa morte illorum, qui in Urbe ſanguinem pro Chriſto fundebant; unuſquiſque ſanæ mentis admittere debebit, ceteras inferiores Eccleſias Romanam, Summumque Pontificem certiorem reddidiſſe de illis, qui apud ipſas Martyres moriebantur. Porro id pleniſſime demonſtratur ex Actis Sancti Ignatii Martyris, quæ inter ſincera & ſelecta Acta Martyrum recenſentur a Ruinart *p.* 19. *n.* 6. Mortuus ille eſt Martyrio coronatus in Urbe; & Actorum Scriptores, qui Martyrii fuerunt ſpectatores (*horum nos ipſi ſpectatores facti*) cuncta, quæ contigerant, expoſuerunt; & vel ab illis, qui ſocii fuerant, vel ab Eccleſia Romana (uti bene ponderat Bencinus *de litteris encyclicis diſſertat.* 2. *cap.* 3. §. 2. *n.* 8. ceteris Eccleſiis denuntiata ſunt: *vobiſque diem, & tempus indicavimus, ut tempore ejus Martyrii convenientes, Athletæ, & generoſo Chriſti Martyri communicemus.* Succedit epiſtola 3. S. Cyprianı in qua reſpondet Presbyteris & Diaconis Romæ conſiſtentibus, qui de Martyrio S. Fabiani ad eum litteras dederant: *Cum de exceſſu boni Viri collegæ mei rumor apud nos incertus eſſet, fratres cariſſimi, & opinio dubia nutaret, accepi a vobis litteras ad me miſſas per Cre-*

Crementium Hypodiaconum, quibus pleniſſime de glorioſo ejus exitu inſtruerer. Alia quoque ſe offert ejuſdem Sancti Epiſtola 82. in qua ad Succeſſum ſcribens notum facit, Xyſtum Pontificem Martyrio fuiſſe coronatum: *Xyſtum autem in cœmiterio animadverſum ſciatis octavo iduum Auguſtarum die.* Id factum eſt, poſtquam nuntius de ejus Martyrio venit ab Urbe, teſte Pontio in vita memorati S. Cypriani *num.* 14. *Jam de Xyſto bono & pacifico Paſtore, ac propterea beatiſſimo Martyre ab Urbe nuntius venerat.*

9 Confirmantur hucuſque adducta ex eo, quod ab exteris ſcriptoribus celebrata legimus Martyria eorum, qui in Urbe occubuerant, & ab exteris monumentis propagatum extra Urbem eorum cultum deprehendimus; quod abſque dubio patefacit delatam ad remotas etiam regiones prædictorum Martyriorum authenticam ab Urbe notitiam. S. Felicitas una cum ſeptem filiis, & S. Juſtinus Martyrio in Urbe coronati ſunt ſæculo Eccleſiæ ſecundo: prædictæ autem S. Felicitatis nedum mentio habetur in Martyrologio nomine Hieronymi vulgato, ſed etiam in antiquiſſimis litaniis Anglicanis *inter vetera analecta Mabillonii pag.* 68. Sanctique Juſtini Martyrium laudibus ornaverunt eodem, quo mortuus eſt, ſæculo ſecundo Tatianus Aſſyrius *in oratione contra Græcos poſt opera S. Juſtini*, & S. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus *lib.* 1. *contra hæreſes cap.*31. ineunte ſæculo tertio Tertullianus *in libros adverſus Valentinianos*; ſæculo quarto Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus *lib.* 4. *hiſt. Eccleſ. cap.* 16. S. Epiphanius *hæreſi* 46. & exeunte ſæculo quarto S. Hieronymus *in catalogo ſcriptorum Eccleſiaſticorum.*

10 Sancti Laurentius, & Hippolytus ſæculo tertio pro Chriſti Fide glorioſam mortem in Urbe ſubierunt; & certamen S.Laurentii cecinit Aurelius Clemens Prudentius ſcriptor ſæculi quarti, & illud quoque laudibus proſecutus eſt S. Auguſtinus eodem ſæculo *in ſermonibus* 302. *& tribus ſequentibus*; & ſæculo quinto Fortunatus Pictavienſis *lib.* 9. *poemate* 14. meminit baſilicarum in Galliis Deo Optimo Maximo nomine S. Laurentii conſecratarum, & eodem ſæculo quinto S. Maximus Epiſcopus Taurinenſis glorioſam S.Laurentii mortem debitis extulit præconiis *in tribus homiliis editis in biblioth. PP. tom. 6.* ſicque S. Hippolytus Miles inter alios Sanctos recenſetur in Kalendario Carthaginienſi, quod eſt ſæculi quinti, & quod editum fuit a Mabillonio *tom.* 3. *veterum analectorum*; & S. Gregorius Turonenſis ſcriptor ſæculi ſexti de hujus S. Hippolyti cultu loquitur *lib.* 1. *hiſt. cap.* 28. Prudentius, qui ſub Theodoſio juniore floruit, *lib.* 2. *hymn.* 11. Hippolytum Martyrem Portuenſem carminibus ſuis celebravit, cujus cœmeterium in agro Verano ſitum ætate ſua ſummopere venerabantur Romani, exterique. Cardinalis Baronius Prudentio vitio vertit, quod tres Hippolytos in unum confuderit, Epiſcopum videlicet Portuenſem, Militem ſub Valeriano paſſum, & demum Hippolytum Presbyterum Antiochenum, prius Novati diſcipulum, poſtea glorioſum Chriſti Martyrem ſub Decio. Theodoricus vero Ruinartius, Sebaſtianus Tillemontius, Remigius Ceillerius, & alii contrariam prorſus tuentur ſententiam, & Prudentium ab hoc confuſionis vitio vindicare conantur, dum unicum Hippolytum Presbyterum ab ipſo laudatum dicunt, qui Novatianorum ſectæ laqueis quondam irretitus, poſt eorum hæreſim ejuratam, Martyrii palmam in Portu Romano adeptus eſt; & demum Fronto Ducæus mediam inter hos ſecutus eſt ſententiam, dum Hippolytum Epiſcopum Portuenſem a Prudentio carmine laudatum cenſuit, quem Novati erroribus captum, & ante Martyrii coronam exſolutum tradidit. Dum hæc ſcribimus, typis Romanis editur erudita diſſertatio de Portuenſi Sede S.Hippolyti Epiſcopi & Martyris, in qua evincitur, Epiſcopum Portuenſem, quem Prudentius elegantiſſimo carmine laudavit, ejus urbis prope Romam Epiſcopum fuiſſe.

11 S. Agnes in Urbe mortem pro Chri-

Christo passa est, & nedum ejus nomen in citato Kalendario Carthaginiensi repositum est: verum etiam ante tempus dicti Kalendarii S. Augustinus *serm.* 273. & *serm.* 274. ejusdem Sanctæ Martyrium celebravit, & Sulpitius Severus *in vita S. Martini* testatus est, ab eo memoriam hujus gloriosæ Virginis cultam fuisse, & memoratus Aurelius Clemens Prudentius *hymno* 14. *de coronis* sanctitatem tantæ Virginis carminibus illustravit.

12 Conjecturis, & præsumtionibus positiva succedunt argumenta; quorum primum desumitur ex Actis S. Vigilii Episcopi Tridentini, & Martyris, qui sæculo quarto mortuus est, *apud Bollandianos ad diem 26. Junii cap. 2. nu. 11. Conscripta sunt autem gesta beati Viri ab his qui Martyrio ejus interfuerunt; gratiaque roborationis, ut mos erat, Papæ Romano transmiserunt, ut sacris Martyrum memorialibus insererentur: quæ susceptа venerabilis Episcopus Apostolicus, omnia digna memoriâ subscribens adjudicavit.* In fine autem Actorum habentur hæc verba: *Passus est tandem B. Vigilius Tridentinæ civitatis Episcopus, Martyr gloriosus, Theodosii & Honorii Augustorum regnantium tempore, Stilicone Consule urbis Romæ, nec non Hormisdæ Papæ Sedis Apostolicæ.* Codex ab Obrechto Argentoratensis urbis generali Advocato commodatus fuit erudito viro Joanni Mabillonio, qui eum censuit bonæ notæ, & annos septingentos superare; apographum quoque a Mabillonio communicatum fuit sæpe memorato Justo Fontanino Archiepiscopo Ancyrano, ut ipse testatur *in præfatione ad novum codicem Canonizationum*; & ex illo codice clarissime infertur, non solum notitiam Martyrii accepti, sed etiam Acta ipsa Martyrii S. Vigilii fuisse ad Romanum Pontificem transmissa, ut examinarentur, & cultus approbaretur. Examen desumitur ex verbis, *quæ susceptа venerabilis Episcopus Apostolicus, omnia digna memoria subscribens adjudicavit*; & petita cultus approbatio ex aliis colligitur verbis, *ut sacris Martyrum memorialibus insererentur*. Cum autem hæc Actorum transmissio ad Romanum Pontificem facta sit, antiquioris consuetudinis inhærendo vestigiis, quemadmodum præseferunt verba Actorum, *ut mos erat*; certum ex his esse videtur, tam sæculo quinto, quam aliis præcedentibus transmissa fuisse ad Romanum Pontificem Acta Martyrum, ut, prævio examine, cultus in eorum honorem vel introduceretur, vel, si jam auctoritate Episcopali esset introductus, Apostolicæ Sedis approbatione roboraretur. De his Actis S. Vigilii legi potest Mabillonius *in præfatione ad sæculum quintum Ord. S. Bened.* §. 6. *num.* 93. & legi etiam potest supra citatus Justus Fontaninus *in allegata præfatione*; nec ulla de eorum sinceritate quæstio movetur a Baillet *in præfatione ad vitas Sanctorum* §. 4. ubi de eis loquitur.

13 Secundum deducitur argumentum ex petitione Eulogii Alexandrini facta S. Gregorio Magno, videlicet sæculo Ecclesiæ sexto. Petierat Eulogius a S. Gregorio cunctorum Martyrum gesta, quæ piæ memoriæ Constantini temporibus ab Eusebio Cæsariensi collecta erant. Pontifex Gregorius respondit, se in Romanis bibliothecis petitum opus Eusebii inquisivisse, nec invenisse, & innuit *epist.* 29. *lib.* 9. *indict.* 1. quid haberet, quod exhibere posset, nisi existimaret ab Eulogio jam haberi: *Nos autem pene omnium Martyrum distinctis per dies singulos passionibus collecta in uno codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Missarum solemnia agimus: non tamen in eodem volumine quis, qualiter sit passus, indicatur, sed tantummodo nomen, locus, & dies passionis ponitur: unde fit, ut multi ex diversis terris, atque provinciis per dies, ut prædixi, singulos cognoscantur Martyrio coronati, sed hæc habere vos beatissimos credimus.* Putarunt nonnulli, Eusebium nil aliud de Martyribus scripsisse, quam quod in historia prostat; sed falluntur, cum collectionem de Martyribus separatim ab historia composuerit, in qua non nomen tantum, locus & dies passionis indicabantur, sed Acta, locus, dies, integrum certamen, & alia ad Martyris & Martyrii notitiam pertinentia continebantur; ut solide ostendit Florentinius *in admonit.* 3. *de vetustioris Martyrologii vulgandi proposito*. Vossius *in appendice ad lib.* 2. *cap.* 17. *de historicis Græcis* memoratum Eusebii librum latitare censuit in Escuriali S. Laurentii bibliotheca; sed eruditus Holstenius oculatus testis *in epistola ad Magnum Ducem Etruriæ* testatus est, in ea bibliotheca antiquissimum, & pulcherrimum exemplar reperiri historiæ Ecclesiasticæ Eusebii, & fragmentum historiæ de Martyribus Palæstinæ, quod ab Hispanis aliquando habitum fuit pro illo libro, quem de Martyribus seorsum a se scriptum, non uno loco fatetur Eusebius. Historia de Martyribus Palæstinæ edita est apud Ruinart *in Actis Martyrum sinceris & selectis*; sed aliud opus Eusebianum, quod tempore S. Gregorii Magni non inveniebatur, usque adhuc inventum non est. Veruntamen, cum ex allegata S. Gregorii epistola deprehendatur, omnium pene Martyrum nomina in uno codice fuisse collecta, & codicem in Ecclesia Romana asservatum fuisse, satis hoc superque esse videtur, ut ab aliis Ecclesiis & ab aliis Episcopis delata ad eam censenda sit notitia eorum, qui in suis diœcesibus moriebantur pro Christo per Actorum, vel authenticæ saltem epistolæ transmissionem, ut Apostolico munimine cultus eorum introduceretur, aut introductus confirmaretur.

14 Quod si adversus hucusque adducta aliquis audacter opponeret, narrata per S. Gregorium Magnum de codice, in quo omnium pene Martyrum nomina continerentur, & de quotidiana eorum memoria in sacrificio Missæ, non bene cohærere cum Kalendario Bucheriano, quod ad tempora Papæ Liberii, idest ad medium sæculum quartum refertur, in quo paucorum Martyrum nomina continentur; sciat, Dodvvellum heterodoxum ab istiusmodi Kalendariis argumentum deduxisse pro adstruenda somniata Martyrum paucitate. Præterquamquod autem magna nostrorum Martyrum multitudo satis aperte demonstratur auctoritate Eusebii *l.* 8. *c.* 6. qui loquens de persecutione Diocletiani, ait: *Cum innumerabilis ubique hominum multitudo custodiæ manciparetur, & carceres olim homicidis, & sepulcrorum expilatoribus deputati, tunc Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Lectoribus, atque Exorcistis complerentur, adeo ut iis, qui ob crimina condemnati fuerant, nullus jam locus superesset*; & de gestis post secundum edictum subdit: *Vix jam iniri numerus potest omnium, qui deinceps in singulis provinciis passi sunt Martyrium, ac præsertim eorum, qui per Africam, & Mauritaniam, per Thebaidem, & Ægyptum sunt interfecti.* S. Gregorii assertio, congestis undique per eruditos viros argumentis, ab oppositione vindicatur. Legi potest egregius vir Ludovicus Antonius Muratorius *pag.* 209. *tom.* 2. *anecdot. erutorum ex bibliotheca Ambrosiana*, ubi non solum affert testimonium S. Leonis Magni, qui *in serm.* 1. *de natali Apostolorum* ait: *Unde duo ista Divini sermonis germina in quantam sobolem germinarint, beatorum millia Martyrum protestantur, qui Apostolicorum æmuli triumphorum Urbem nostram purpuratis, & longe lateque rutilantibus populis ambierunt, & quasi ex multarum honore gemmarum conserta uno diademate coronarunt*; itemque S. Paulini, & Prudentii; sed etiam indicem profert clarorum, sanctorumque Martyrum, quorum corpora S. Gregorii Magni temporibus Romæ quiescebant, qui in museo Septaliano Mediolani latitabat scriptus papyro Ægyptiaco, & cujus meminerat Mabillonius in suo itinere Italico. In eo autem, quod attinet ad paucos Martyres in Kalendario Romano supra citato memoratos, a peritis viris jam adnotatum est, Kalendaria a Martyrologiis differre, cum in Martyrologiis omnium Martyrum, sed in Kalendariis eorum tantummodo Martyrum nomen indicetur, qui in ea Ecclesia particulari, ad quam pertinebat Kalendarium, annua festivitate celebrabantur,

Sozomenus *lib.5. cap.3.* ſcribens de Gaza, & Conſtantia Palæſtinæ civitatibus, viginti tantum ſtadiis inter ſe diſſitis, & communem rempublicam habentibus, inquit: *Utraque enim ſuum ſeorſum habet Epiſcopum, ſuum Clerum, dies item feſtos Martyrum ſuorum, & commemorationes Epiſcoporum, qui ipſis præfuerunt.* Rurſus Kalendarii Mabilloniani titulus hæc habet: *Hic continentur dies natalitiorum Martyrum, & depoſitiones Epiſcoporum, quorum Eccleſia Carthaginenſis anniverſaria celebrat.* Differentiam denique inter Martyrologia, & Kalendaria late exponit Pagi ſenior *ad annum Chriſti 64. n.6. Verum hæc Kalendaria longe a Martyrologiis differunt; ſingulæ enim Eccleſiæ, ut dixi, ſua habuere Kalendaria, in quibus digeſta erant nomina Epiſcoporum, & Martyrum, dieſque notati, quibus memoria eorum anniverſario cultu celebraretur; Martyrologia vero non unius loci propria, ſed totius Eccleſiæ fuere communia, quippe quæ totius orbis Martyres, Confeſſoreſque generaliter continerent; & in Kalendariis quidem nomen urbis nunquam adſcribitur, cum in uſum dumtaxat unius Eccleſiæ comparata ſint, at in Martyrologio nomina ſingularium urbium, & oppidorum adſcribuntur, propterea quod ad uſum totius Eccleſiæ inſtitutum eſt.* Addit Ruinart *in præfatione generali in Acta Martyrum §.2. num.17.* memoratum Kalendarium Bucherianum ad ſolam Eccleſiam Romanam ſpectaſſe, & ad ejus feſtivitates, & aliquorum etiam Martyrum nomina in eo deſiderari, qui Martyrium in Urbe receperant; quod contigiſſe putat aut propter eorum multitudinem, aut quia eorum nomina ignorabantur: *Bucherianum quippe ita Romanæ Eccleſiæ proprium fuit, ut, cum Sancti Cypriani nomen profert, ſtatim ſubjiciat locum, ubi Romæ ejus feſtivitas celebretur: Romæ celebratur in Calliſti; unde liquet, de iis tantummodo Martyribus in eo agi, quorum feſtivitas in aliquibus Urbis titulis, aut Eccleſiis colebatur;* Et num. 18. *Porro adeo externarum regionum Martyres in ejuſmodi faſtis locum non habebant, ut aliquot etiam ex iis ipſis, qui in eadem Urbe, ubi hæc confecta ſunt, Martyrium compleverant, deſiderarentur; quod ob ingentem eorum multitudinem eveniſſe arbitramur, aut certe quod ob perſecutionis fervorem plerorumque Martyrum nomina, aut ſepulcra tunc ignorarentur.* Unde merito vir doctus Pater Joſephus Auguſtinus Orſi *in ſua diſſert. apologet. adverſus Samuelem Baſnagium* pro SS. Perpetua, Felicitate, & Sociis Martyribus gloriatur, ſolis illis, & Cypriano ex Martyribus exteris locum datum fuiſſe in Kalendario Bucheriano: *In antiquiſſimis Kalendariis ſuos dumtaxat, paucis exceptis, aut finitimarum provinciarum unaquæque Eccleſia Martyres exhibet;* & paulo inferius: *Sed, ut ad Perpetuam, & Felicitatem redeamus, quiſquam ne ibit inficias, dandum id eſſe earum famæ, atque celebritati, quod ſolæ cum Cypriano ex Africanis, immo & aliarum provinciarum Martyribus in Romano Kalendario locum habuerint priſcis illis temporibus, quibus unaquæque Eccleſia ſuis contenta Martyribus, exterorum Martyrum ſolemnitates nonniſi variſſimas adſciſcebat?* Quocirca, ſi Bucherianum Kalendarium eorum tantum Martyrum nomina exhibet, quorum feſtivitas annua celebritate in aliquibus Urbis titulis, aut Eccleſiis colebatur, bene cohærere poteſt cum aſſertione Magni Gregorii de codice, in quo omnium fere Martyrum nomina continebantur, & quorum quotidiana fiebat in Miſſa commemoratio. De hac commemoratione loquitur S. Auguſtinus *ſerm. 159. alias 17. de verbis Apoſtoli* ubi ait *cap. 1. tom. 5. Habet Eccleſiaſtica diſciplina, quod Fideles noverunt, cum Martyres eo loco recitantur ad altare Dei, ubi non pro ipſis oretur: pro ceteris autem commemoratis defunctis oratur. Injuria eſt enim pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari.* Particulares autem Martyrum feſtivitates, & annuæ ſolemnitates ultra Miſſæ celebrationem multa alia complectebantur, recitationem videlicet paſſionis, uti ſupra viſum eſt, & hymnorum, pſalmorumque cantum. Alia item plura peragebantur, de quibus

bus in hujus operis decurſu habebitur ſermo.

15 Pro comprobanda Actorum tranſmiſſione ad ſummum Pontificem, ut cultus in honorem Martyrum aut introduceretur, aut introductus confirmaretur, ponderatione digna videntur ea, quæ habentur apud S. Gregorium Turonenſem, qui objiſſe dicitur anno 595. *lib.1. de gloria Martyrum cap.51. pag.782. & cap.64. pag.794.* S.Benignus, cujus feſtum celebratur die prima Novembris, diſcipulus fuit S. Polycarpi, & Martyrio coronatus eſt ſub Marco Aurelio ſæculo Eccleſiæ ſecundo. Deſcribitur a S. Gregorio Turonenſi *in allegato cap.* 51. cultus, qui S. Benigno exhibebatur. In eodem capite refertur, S. Gregorium Epiſcopum Lingonenſem, qui eodem ſæculo ſexto floruit, cum nonnullis interfuerit Conciliis dicto ſæculo habitis, baſilicam in ejus honorem ædificaſſe (*de qua in ſpicilegio Acheriano pag.* 353.) ſed tantum, poſtquam Acta paſſionis fuerant ex Italia allata, & S. Benigni interceſſione Deus nova miracula patraverat: *Poſt paucos autem annos ab euntibus in Italiam paſſionis ejus hiſtoriam adlatam beatus Confeſſor accepit, ſed & deinceps S. Martyr multis ſe virtutibus manifeſtavit in populis; nec moratus, ſuper cryptam illam baſilicam magnam juſſit ædificari.* De cujus veritate facti nemo eſt qui dubitet, cun tota controverſia in hoc ſita ſit, an Acta, quæ nunc ſuperſunt, ea ſint, quæ ex Italia ad ſanctum Epiſcopum Lingonenſem delata ſunt, non autem, an in ſubſtantialibus fide digna ſint; Tillemont *tom.3. monument. Eccleſ. in not. ad vitam S. Benigni, nota prima*, Baillet *in notis criticis ad eamdem vitam n.* 3. Pro hoc eodem aſſumto conſiderari poſſent narrata ab eodem S. Gregorio Turonenſi *in hiſtoria Francorum lib.10. cap.31. n.4.* de S. Briccio Epiſcopo Turonenſi, quem nonnulli docent Romam veniſſe, ut ſibi poteſtas fieret ædificandi baſilicam ſuper corpus S. Martini. Sed hoc mittamus, cum Gregorius nihil aliud referat, quam a Briccio Roma reduce ædificatam fuiſſe Eccleſiam ſuper corpus S. Martini. *Briccius ſeptem apud Papam Urbis annis degens, idoneus inventus a crimine ad urbem ſuam redire juſſus eſt. Hic ædificavit baſilicam parvulam ſuper corpus B. Martini.* Facto S. Benigni aliud ſimile factum habetur S. Patrocli Martyris, de quo idem S. Gregorius Turonenſis *lib.1. de gloria Martyrum citato cap.* 64. De tempore paſſionis hujus Sancti incertum eſt Eruditorum judicium, cum nonnulli eam referant ad annum 259. nonnulli ad annum 273. & alii ad quartum Eccleſiæ ſæculum. Probabiliter exiſtimari poteſt, ea, quæ infra narrabuntur, contigiſſe anno 539. quo Theudebertus, ſeu Theodebertus Gallorum Rex in Italiam venit, uti narrat idem S. Gregorius Turonenſis *hiſt. Francorum lib. 3. cap. 32. pag.* 133. Id autem, quod contigit, eſt, noluiſſe Epiſcopum fidem adhibere Clerico multa de S. Patrocli paſſione ex quadam hiſtoria narranti, & dictis tantum aſſenſum præſtitiſſe, cum hiſtoria paſſionis ad ſe fuiſſet ab Italia delata, quæ conformis erat hiſtoriæ penes Clericum exiſtenti, ædificatamque ſtatim fuiſſe Eccleſiam ſuper ejus corpus, & feſtum per ſingulos annos celebratum: *At ille non credens, niſi confictum æſtimans, cæſum, increpatum Clericum abſcedere jubet, dicens: Te hæc juxta votum tuum dictaſſe manifeſtum eſt; nam numquam ea cum nullo homine reperiſti. Poſt multum vero tempus, ut virtus Martyris non eſſet occulta, abiit exercitus in Italiam, & detulit paſſionis hujus hiſtoriam, ſicut a Clerico tenebatur ſcripta: tunc confuſus valde Epiſcopus cognovit vera eſſe, quæ a Clerico dicebantur, populus autem ex hoc magis honorare cœpit Martyrem, conſtructaque ſuper eum baſilica, feſtivitatem ejus per ſingulos annos devote concelebrant.* S. Patrocli feſtum celebratur die 21. Januarii, ejuſque nomen prædicta die memoratur in Martyrologio Romano; Cardinalis autem Baronius *in notis* ex S. Gregorio Turonenſi narrat, & admittit ea, quæ ſupra dicta ſunt. Et quamvis Baillet *in vita S. Patrocli* audacter aſſerat, tam Epiſcopum Lingonenſem, quam Gregorium Turonenſem a Clerico fuiſſe de-

deceptos, utpote qui nedum primam S. Patrocli, ſed etiam ſecundam pro adſtruendo S. Patrocli cultu compoſuit, aut componi curavit hiſtoriam; nemo tamen cordatus poterit huic audaciſſimo, & recentiſſimo dicto aſſenſum præſtare, contemta antiquorum & ſanctorum virorum auctoritate, quæ hiſtoriarum prædictarum ſomniatæ confictioni adverſatur.

CAPUT V.

De Confeſſoribus, & eorum cultu.

1 COnfeſſorum nomine, juxta præſentem loquendi modum, uti ſupra viſum eſt, comprehenduntur illi, qui poſt virtutum heroicarum exercitium, in pace mortui ſunt, morte eis a Tyranno nullatenus inflicta. Sumto itaque Confeſſorum nomine hoc modo, de eis, & de eorum cultu agitur in præſenti.

2 Certum eſſe videtur, primis etiam Eccleſiæ ſæculis multa cum laude de illis Patres locutos fuiſſe. Inquit etenim S. Cyprianus *in libro de zelo, & livore col.* 509. *Non enim Chriſtiani hominis corona una eſt, quæ tempore perſecutionis accipitur: habet & pax coronas ſuas, quibus de varia & multiplici congreſſione victores, proſtrato & ſubacto adverſario, coronantur. Libidinem ſubegiſſe, Continentiæ palma eſt. Contra iram, contra injuriam repugnaſſe, corona patientiæ eſt. De avaritia triumphus eſt, pecuniam ſpernere. Laus eſt Fidei, fiducia futurorum, mundi adverſa tolerare.* Sanctus autem Iſidorus Hiſpalenſis ſæculi ſexti ſcriptor *lib.*7. *originum cap.*11. eos inter Martyres recenſet: *Duo autem ſunt Martyrii genera, unum in aperta paſſione, alterum in occulta animi virtute; nam multi hoſtis inſidias tolerantes, & cunctis carnalibus deſideriis reſiſtentes, per hoc quod ſe Omnipotenti Deo in corde mactaverunt, etiam pacis tempore Martyres facti ſunt, qui, etiamſi perſecutionis tempus exiſteret, Martyres eſſe potuerunt:* quod deſumtum videtur ex ſpuriis S. Joannis Chryſoſtomi *in pſalm.* 93. *num.* 6. *tom.* 5. *Martyrium, fratres; non eventu tantum æſtimatur, ſed etiam propoſito.*

3 Verum, quidquid ſit de his, incertum admodum eſt, quo præciſo tempore horum Confeſſorum cœperit cultus in Eccleſia, teſte Cardinali Bellarmino *lib.*6. *de Euchariſtia: vel.*2 *de Miſſa cap.*20. *num.*5. *tom.*3. *controv.*3. ubi inquit: *Certum eſt, Martyres cœpiſſe publice invocari, & eorum nominibus dies feſtos coli, & baſilicas erigi ab initio plane Eccleſiæ; Confeſſores autem multo ſerius hunc honorem in Eccleſia meruiſſe.* Sed ſi aliis adhærere velimus, concors eſſe videtur eorum ſententia, hujus diſciplinæ initium ad ſæculum quartum eſſe referendum. Agmen ducit Innocentius III. *lib* 3. *de myſteriis Miſſæ cap.* 10. ubi ait: *Eccleſia vero poſt tempus B. Silveſtri cœpit ſanctorum Confeſſorum memoriam venerari;* & B. Silveſter quidem non ante ſæculum quartum ſummus Pontifex factus eſt. Sequitur Cardinalis Bona *rerum liturgicarum lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 3. ubi teſtatur: *monumenta Eccleſiaſtica trium primorum Eccleſiæ ſæculorum de cultu Confeſſorum ſilere.* Mabillonius *in præfatione ad ſæculum quintum Ordinis S. Benedicti §.*6. *n.*97. hæc habet: *Ut Martyribus, ſic etiam Confeſſoribus honos publico cultu delatus ab Eccleſia eſt, id fieri cœptum ſæculo quarto.* Et Juſtus Fontaninus Archiepiſcopus Ancyranus *in præfat. ad novum codicem Canonizationum* ita ſcribit: *Hunc enim ſolemnem & maximum honorem in Eccleſia militanti quatuor primis Chriſti Domini ſæculis in unos Martyres præ ceteris collatum fuiſſe, veterum Patrum ſcripta teſtantur. Sæculo deinde quarto Confeſſoribus quoque tribui cœpit.* Concordat Durant *de ritibus Eccleſiæ lib.*2. *cap.* 35. Et quamvis in Concilio Romano *anni* 597. cujus Acta legi poſſunt apud Labbe *tom.* 5. *Conciliorum col.*1198. & 1199. extet decretum S. Gregorii Papæ, ut plebem coerceret, quæ in colendis ſummis Pontificibus recens defunctis nimis facilis erat, & de qua timeri poterat, ut non tam conſilio, quam impetu quodam pio & reverentia dignitatis magis, quam prudenti æſtimatione Sanctitatis, in ea obſequia prorumperet: *Sicut indignos nos pro B. Petri Apoſtoli reverentia mens Fidelium veneratur, ita noſtram infirmitatem decet ſemetipſam ſemper agnoſcere, & impenſæ ſibi venerationis onera declinare: ex amore quippe Fidelium hujus Sedis Rectoribus mos ultra meritum erupit, ut cum eorum corpora humanda deferuntur, hæc dalmaticis contegant, eaſdem palmaticas pro Sanctitatis reverentia ſibimet partiendas populus ſcindat; & cum adſint multa a ſacris corporibus Apoſtolorum, Martyrumque velamina, a peccatorum corpore ſumitur, quod pro magna reverentia reſervatur. De qua re præſenti decreto conſtituo, ut pheretrum, quo Romani Pontificis corpus ad ſepeliendum ducitur, nullo tegmine veletur. Quam decreti mei curam gerere Sedis hujus Presbyteros ac Diaconos cenſeo. Si quis vero ex eorum ordine hæc curare neglexerit, anathema ſit; & reſponderunt omnes: anathema ſit:* ex cujus decreti verbis inferri poſſe videtur, nondum tunc temporis datum fuiſſe initium cultui Confeſſorum, facta videlicet a S. Gregorio mentione Apoſtolorum tantum, & Martyrum, nec ullo modo Confeſſorum; id tamen non obſtat initio cultus Confeſſorum, quod ſæculo IV. adſcripſimus: vel quia cauſam decreti Cardinalis Baronius repetit ex impenſo ſtudio humilitatis, qua S. Gregorius cultum ab ſe omnem poſt obitum avertere conabatur; vel quia, ſi manus admoveatur ad libros dialogorum ejuſdem Sancti, quos circa annum 543. elucubravit, ut probat auctor præfationis ad eoſdem dialogos in nova Pariſienſi editione, unuſquiſque facili negotio deprehendere poterit, eos, de quibus in dialogis diſſerit, maximam partem Confeſſores eſſe, quorum alii uno, vel altero ſæculo prius, nonnulli paulo ante ipſum Gregorium floruerunt, & eoſdem, cum hæc ſcriberet, non uno in loco ſignificare Sanctorum honoribus publice fuiſſe exornatos, uti deſumitur ex lib. 1. cap. 14. & fuſius ex lib. 3. cap. 15. ubi narrat, Euthicium ſanctiſſimum Monachum tanta apud Nurſiæ populos

in veneratione poſt mortem fuiſſe, *ut quoties pluvia deerat, & æſtu nimio terram longa ſiccitas exurebat, collecti in unum cives urbis illius, ejus tunicam levare, atque in conſpectu Domini cum precibus offerre conſueverint. Cum quadum per agros pergerent exorantes repente pluvia tribuebatur.*

4 Initio cultus Confeſſorum ſæculo IV. ſuffragantur monumenta quoque & illationes, quæ fiunt a viris antiquarum Eccleſiæ rerum peritiſſimis. Monumenta dico ſæculi IV. Sanctus enim Hieronymus *in vita S. Hilarionis num.* 31. *tom.* 2. refert, S. Antonium juſſiſſe, ut ſibi pararetur ſepultura in loco ignoto, ne Pergamius vir dives ædiculam ſuper corpus ſuum faceret ædificari: *Cauſam occultandi juxta præceptum Antonii fuiſſe referentes, ne Pergamius, qui in illis locis ditiſſimus erat, ſublato ad villam ſuam Sancti corpore, martyrium fabricaretur.* S. Hilarion Antonii diſcipulus, dum in Cypro verſaretur, mortuus eſt, & ab Inſulæ indigenis tumulo conditus, magno in honore ac veneratione habitus fuit; cumque Heſychius ipſius diſcipulus Reliquias ejus Palæſtinam deportaſſet, & in ſuo monaſterio ſepeliviſſet, ab eo tempore dies feſtus maxima hominum frequentia, & ſummo ſplendore quotannis ab indigenis celebratus eſt, teſte Sozomeno *lib.* 3. *cap.* 14. Et ſub idem tempus cum Nilammon perfectæ vitæ Monachus ſpiritum Deo reddidiſſet, dum, impetratis unius diei induciis ad deliberandum de acceptando Epiſcopatu Gerarum ſibi oblato a Theophilo Alexandrino, preces ad Deum fundebat; teſtatur idem Sozomenus *lib.* 8. *cap.* 19. ſuper ejus ſepulcrum fuiſſe ab indigenis conſtructum templum, & ex tunc morem invaluiſſe, diem ejus mortis magna cum ſolemnitate celebrari: quartoque eodem labente ſæculo Gregorius Niſſenus Baſilii, & Gregorius Nazianzenus Athanaſii laudes die obitus eorum anniverſaria celebrarunt. S. Ephrem Syrus vitam hanc mortalem clauſit an. 378. Videre eſt hujus Sancti celebre teſtamentum apud Bollandum *ad diem* 1. *Februarii*. In eo teſtamento ibidem

dem per capita distributo *cap.* 2. *num.* 5. sic fratres moriturus rogat: *Ne finatis me in domo Dei poni, aut sub altari*: Et num. 6. *Attendite, fratres mei carissimi, & viscera desiderata, ne pannos meos velut Reliquias, monumenti gratia tollatis.* S. Gregorius Nyssenus, quem mors abstulit *anno* 394. orationem exaravit de laudibus S. Ephremi, in qua de ejus cultu fert testimonium *pag.* 1029. *tom.* 2. *Quapropter cum ita circulus ferat anni, ut hodie collaudandus ac celebrandus sit nobis S. Ephrem*; & antea præmiserat *pag.* 1028. hujusce cultus consuetudinem jam esse introductam: *Cum ergo ea Ecclesiæ nostræ consuetudo sit, atque institutum, ut virtutis cultores, propterea quod ejus partes amplexi sint, coronentur &c.*

5 Et, si his, quæ in Oriente contigerunt, aliqua ex Occidente superaddenda sint: obiit eodem sæculo IV. Martinus Turonensis, & Severus Sulpitius *epist.* 2. eum parem Martyribus prædicavit: *Nam, licet ei ratio temporis non potuerit præstare Martyrium; gloria tamen Martyris non carebit, quia voto, atque virtutibus & potuit esse Martyr, & voluit.* Ejus quoque festivitas statim coli cœpit, ideoque solus ex Confessoribus Officium proprium habet in vetustissimis Breviariis, teste Cardinali Bona *rer. liturg. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 3. cui adhæret Martene *de antiquis Ecclesiæ ritibus tom.* 4. *cap.* 30. *n.* 3. Quocirca Concilium Turonense primum habitum anno 461. (*tom.* 2. *Harduini col.* 793.) loquitur de celebritate S. Martini tamquam jam antea introducta & vulgata: *Cum ad sacratissimam festivitatem, qua Domni Martini receptio celebratur in civitate Turonorum, beatissimi Sacerdotes... convenissent*, hoc est, ad translationem corporis ipsius a Candarensi pago ad Turonensem Ecclesiam, cujus fuerat Antistes. Quærit Thomassinus *de festis lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 10. utrum prior fuerit cultus S. Hilarii Pictaviensis in Ecclesia Pictaviensi, an cultus S. Martini in Turonensi, & sic respondet: *Unius Hilarii solemnitas in Ecclesia Pictaviensi cum S. Martini festo die in Turonensi de antiquitatis gloria certare posset; attamen S. Martinus aliis quibusvis Confessoribus, quos Ecclesia universa solemniter coluit, palmam præripit; nam provinciæ plurimæ, ac regna illius solemnitatem celebrarunt: aliorum diœceses quædam, quibus præfuerant.* Et profecto initio sæculi V. Symmachus Papa in Urbe ecclesiam dedicavit in honorem S. Martini. Joseph Blanchinus, Francisci Blanchini magni nominis inter Eruditos viri, nepos qualibet laude dignus *in prolegom. ad tom.* 4. *Anastasii pag.* LXIX. e codice Veronensi monumentum edidit pertinens ad vitam Symmachi, quod jam vulgaverat *in enarrat. Pseudo-Athanasiana in symbolum edita Veronæ ann.* 1732. in cujus fine habentur hæc verba: *Hic B. Martini ecclesiam juxta S. Silvestrem Palatini illustris viri pecuniis fabricans, & exornans, eo ipso instante dedicavit.* In vetustissimo Missali Francorum apud venerabilem Dei servum Cardinalem Thomasium *in lib. Sacrament.* extat Missa S. Hilarii Pictaviensis, de quo Missali ita loquitur Morinus *de sacris Ordinationibus part.* 2. *pag.* 212. *Itaque mihi videtur codex ille post annum* 511. *sed ante annum* 560. *in Gallia scriptus.* In Missali vero Mozarabico edito per Cardinalem Ximenium, cujus usus, si additamenta posteriora demseris, ante ætatem quoque S. Isidori Hispalensis viguit non in Hispania modo, sed in aliis etiam regnis, extat antiquissima Missa S. Martini Turonensis, quam inde magna ex parte exscripsit Cardinalis Bona *rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 12. Ætatem suam Missa ipsa significat his verbis, quæ leguntur in oratione post nomina, atque ita se habent: *Hunc etiam virum, quem Cælicolis admirandum, Martyribus adgregatum, ætatis nostræ tempora protulerunt, jubeas auxilium nostris ferre temporibus.* Paucis ergo post obitum Martini annis Missa hæc composita est, & sic initio sæculi V. liceatque obiter adnotare, Auctorem præfationis ante Canonem recitandæ apologiam quamdam perstruere voluisse, qua iis satisfieret, si qui forte miraturi essent, quod ritus Missæ in honorem institueretur ejus viri, qui Mar-

Martyr minime fuisset: tota enim in eo præfatio versatur, ut Martinum æquiparet Martyribus, ostendatque, non defuisse illi genus quoddam Martyrii, & præterea omnia adfuisse necessaria, ut ei licet Confessori cultus exhiberetur: *Hunc ergo inter Justos juste numerandum, testantur facta per sæculum signa post transitum, opera dum vixit mirabilia post recessum.*

6 Suffragantur quoque illationes eruditorum supra memoratæ. In Canone quippe Romano Missæ, post B. Virginem & Apostolos, Martyres duodecim nominantur, nec ulla fit mentio Confessorum, non nisi quia Canon Missæ, qui constat ex verbis Domini, ex Apostolorum traditionibus, & ex SS. Pontificum institutionibus, quemadmodum colligitur ex Concilio Trid. *sess.* 22. *cap.* 4. antiquior est sæculo IV. quo publicus Confessorum cultus incepit; teste supra citato Cardinali Bona, qui *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 3. ait: *In Canone Romano, post B. Virginem & Apostolos, Martyres duodecim nominantur. Confessorum nulla fit mentio, vel quia Martyres passionem, & mortem Domini, quæ in hoc sacrificio repræsentatur, effuso sanguine, imitati sunt; vel quia Canon editus est, antequam Confessorum memoria celebraretur, de quibus silent tribus prioribus sæculis Ecclesiastica monumenta.* Confessorum fit commemoratio post Martyres in Canone Missæ ab Ambrosianis, & etiam olim fiebat a plerisque aliis, de quibus apud eumdem Cardinalem Bona, & apud Martene *de antiq. Eccl. rit. lib.* 1. *art.* 8. *num.* 25. Sed hæc sunt, & fuerunt particularium Ecclesiarum additamenta, cum Ordo Romanus eos tantum Martyres admiserit, qui in hodierno Canone sunt, Confessoribus semper exclusis. Juxta ritum Mozarabum modo memoratum, præmissa commemoratione B. Virginis, Zachariæ, Joannis, Infantium, Petri, Pauli, & reliquorum Apostolorum, & Evangelistarum, & omnium Martyrum, ait Sacerdos: *Item pro spiritibus pausantium*, & recitat nomina Hilarii, Athanasii, & aliorum plurimorum, quorum nonnulli in album Sanctorum relati sunt, alii autem minime; quibus recitatis, ait chorus: *Et omnium pausantium*; uti legi potest apud modernum Le Brun *t.* 2. *explic. Missæ*, ubi late exponit liturgiam Hispanicam Mozarabum. Supra dictum est, ritum eum esse antiquiorem S. Isidoro Hispalensi, quidquid nonnulli asseruerint eum adscribentes aut prædicto S. Isidoro, aut S. Idelphonso, de quibus apud Clericatum *de sacr. Missæ decis.* 9. *n.* 26. *& seqq.* Ipsorum enim assertum validissime impugnatur a Natali Alexandro *ad sæc.* 7. *c.* 4. *art.* 8. Et quamvis certum ejus initium ignoretur, ex supradicta tamen oratione ejus initium adscribendum videtur illi ævo, quo solis Martyribus solemnis cultus concedi solebat: nullum enim tunc quoad Confessores discrimen erat inter illos, qui postea Sancti declarati sunt, & alios, quibus hic titulus nunquam tributus fuit: cumque proinde eo tempore par esset utrorumque causa, nec Ecclesia adhuc declarasset, quemquam ex illis æterna frui Dei visione, pro omnibus indiscriminatim preces & sacrificia offerebantur, uti prosequitur sæpe citatus Cardinalis Bona *l.* 2. *c.* 14. *n.* 4. non attentis iis, quæ supra dicta sunt de Missa S. Martini, quæ extat in Missali Mozarabo; cum ea posterioribus temporibus, & longe post ejus initium in eodem fuerit reposita: quemadmodum & alia addita fuisse a SS. Leandro, Isidoro, Idelphonso, & Juliano, Natalis Alexander fatetur *loc. cit.* Post introductum autem cultum Confessorum, nonnullæ Ecclesiæ phrases inveniuntur, quibus sacrificium pro illis dicitur offerri: *Annue nobis, Domine, ut animæ famuli tui Leonis hæc prosit oblatio*; consimileque illud, quod legitur in precatione Guillelmi Abbatis S. Gregorio VII. exhibita, & edita a Mabillonio *in analectis tom.* 1. *pag.* 281. in qua oratur pro animabus S. Augustini, & S. Monicæ ejus matris: qui quidem dicendi modus ab Innoc. III. explicatur *in cap. Cum Marthæ. De celebratione Missarum*, ut prosit illis ad honorem, hoc est, ut magis a Fidelibus glorificentur.

7 In Concilio Moguntino *anni* 813. *tom.* 4. *Hard. col.* 1015. canon 36. ita loquitur: *Festos dies in anno celebrare sancimus, hoc est, diem Dominicum Paschæ cum omni honore, & sobrietate venerari; simili modo totam hebdomadam illam observari decrevimus. Diem Ascensionis Domini pleniter celebrare. Item Pentecosten similiter, ut in Pascha. In Natali Apostolorum Petri, & Pauli diem unum. Nativitatem S. Joannis Baptistæ. Assumtionem S. Mariæ. Dedicationem S. Michaelis. Natalem S. Remigii, S. Martini, S. Andreæ. In Natali Domini dies quatuor, Octavas Domini, Epiphaniam Domini, Purificationem S. Mariæ, & illas festivitates Martyrum, vel Confessorum observare decrevimus, quorum in unaquaque parochia sancta corpora requiescunt, similiter etiam Dedicationem templi.* Canon hic Conciliaris animadvertitur a Thomassino in suo opere supra citato *de dier. fest. celebrat. lib. 1. cap. 6. num.* 11. ubi asserit, primam hanc esse constitutionem generalem pro Confessorum cultu, cum antea eorum cultus inniteretur moribus, & decretis particularium Ecclesiarum. Sed hunc eruditum virum existimarem non bene sensisse. Inter hæreticos etenim condemnatos in Synodo Atrebatensi an. 1025. *tom.* 13. *Spicileg. Acheriani c.* 11. illi recensentur, qui assererent, solis Apostolis, & Martyribus venarationem ab Ecclesia esse impendendam, exclusis Confessoribus; *Sed non idcirco ab hominibus injuste venerantur* (uti loquuntur Synodi PP. de Confessoribus) *quia percussoris gladium non senserunt. Verum si ratio temporum non potuit præstare Martyrium, gloria tamen Martyrum non carent, quia & voto & virtute, & potuerunt esse Martyres & voluerunt .... quia Martyrium non solum effusione sanguinis, sed abstinentia peccatorum perficitur.*

8 De initio cultus Confessorum tractant nonnulli ex his, qui de SS. Canonizatione volumina ediderunt. Victon. *cap.* 5. *& cap.* 6. agit de hac controversia, & concludit, veram esse assertionem Inncentii III. supra relatam, ordinarie loquendo; sed nonnullis SS. Virginibus, & Confessoribus solemnem, publicumque Ecclesiasticum cultum fuisse exhibitum tempore Pontificatus S. Silvestri. Auctor tractatus de Canonizatione ad Cardinalem Montis Regalis 3. *part. cap.* 7. disputata in partes quæstione, ita concludit: *Ergo constat, ab initio Ecclesiæ etiam Confessores Sanctis fuisse adscriptos; sed tamen solorum Martyrum ratio haberi videtur, tum quia horum sunt magni exercitus, illi paucissimi, tum quia illi sunt celebriores ob gloriam confessionis, & sanguinis pro Christo effusi; unde Martyrologia ab ipsis dicta sunt, & Eusebius historias Martyrum scripsisse dicitur.* Qui quidem Auctores, ut probent id, quod contendunt, nonnulla proferunt de cultu primis Ecclesiæ sæculis exhibito B. Virgini Mariæ, SS. Joanni Evangelistæ, & Lucæ, nec non SS. Annæ, & Joseph. Verum, prætermisso examine initii cultus SS. Annæ, & Joseph, de quo alibi habebitur sermo, & prætermisso quoque historiarum examine, ex quibus suas supradictas modo memorati DD. depromunt assertiones, præsens quæstio non respicit cultum B. Virginis, nec Apostolorum, nec Martyrum, sed aliorum, qui post heroicarum virtutum exercitium in Domino mortui sunt, morte illis a Tyranno nullatenus inflicta; in quo rerum themate extranea sunt exempla cultus B. Virginis, & SS. Joannis Evangelistæ, & Lucæ. Per Beatissimam etenim Virginem omnes Auctorem vitæ suscipere meruimus, & ejus cultus adeo celebris erat in Ecclesia ante sæculum IV. ut coacta fuerit coercere immodicum cultum eorum, qui illi tamquam Deæ sacrificium offerebant; teste S. Epiphanio *hæresi* 79. ubi dictum errorem refellit, sæpius repetendo; *Sit in honore Maria, Dominus adoretur;* & S. Irenæus sæculi II. scriptor *lib.* 5. *adverss. hæres. cap.* 19. *num.* 1. de Heva, & Maria sic loquitur: *Etsi ea* (Heva) *inobedierat Deo, sed hæc* (Maria) *suasa est obedire Deo, uti virginis Hevæ virgo Maria fieret advocata. Et quemadmodum adstrictum est morti genus humanum per virginem, salvatur per*

per virginem. Sanctus porro Hieronymus seu, ut aliqui putant, Fulbertus Carnotensis hæc habet *in serm. de assumt. Mariæ cap.* 1. *pag.* 110. *tom.* 11. *oper. S. Hieron. Neque enim dubium est, illam, quæ meruit pro liberandis ferre pretium, posse impartiri suffragium libertatis. Nostra inter hæc oratio jugis ad Dominum dirigatur.* De S. Joanne Evangelista Christus Dominus prædixerat, ab eo bibendum esse calicem passionis: quocirca non inter Confessores, sed inter Martyres est recensendus, licet in pace quieverit, & ex ferventis olei dolio, in quod fuerat, immissus, Divina protegente gratia, incolumis evaserit; uti in re simili bene ponderat S. Cyprianus (*epist.* 58. *ad Lucium Papam Romanum reversum ab exilio*) *Neque enim in tribus pueris minor fuit Martyrii dignitas, quia morte frustrata, de camino ignis incolumes exierunt. Aut non consummatus Daniel extitit in suis laudibus, qui leonibus missus fuerat ad prædam, protectus a Domino vixit ad gloriam. In Confessoribus Christi dilata Martyria non meritum Confessionis minuunt, sed magnalia Divinæ protectionis ostendunt:* ideoque Eusebius, & alii antiquiores eum Martyrem appellant, teste Tillemont *in ejus vita art.* 5. De Sancto denique Luca non desunt, qui eum recensent inter Martyres, & signanter S. Gaudentius Brixiensis, qui in fine sæculi IV. vivebat, quique per longum temporis spatium in Oriente fuerat versatus. Alii hoc idem asserentes referuntur a Tillemont *in vita S. Lucæ*. Sed, cum certum non sit, eum Martyrem mortuum fuisse, satis erit ad rem, de qua agitur, scire, eumdem a Græcis & Latinis titulo Apostoli decorari, & quæstionem de initio cultus Confessorum nihil habere commune cum cultu B. Virginis, & Apostolorum: communi quippe omnium Ecclesiarum consensu in ipso Ecclesiæ principio cultus tum B. Virgini, tum Apostolis delatus est; uti ponderat Mabillon *in præf. ad sæc.* 5. *Ord. S. Benedicti §. 6. num.* 92. Acta SS. Virginum Pudentianæ & Praxedis, patrisque ambarum Pudentis extant *tom.* 4. *Maji Bollandiani pag.* 299. Ipse Actorum scriptor se nominat Pastorem Presbyterum. Constat autem Acta duplici epistola, altera Pastoris ad Timotheum pariter Presbyterum, altera Timothei ad Pastorem, & insuper ex appendice quadam, in qua Pastor de Praxedis obitu agit. In hac postrema parte historiam totam hæc verba claudunt. *Cujus*, idest Praxedis, *corpus ergo Pastor Presbyter sepelivi juxta patrem Pudentem via Salaria in cœmeterio Priscillæ, ubi florent orationes eorum usque hodie, præstante D. N. J. C., cui est honor & imperium per æterna sæcula sæculorum. Amen.* Planus & apertus esse videtur sensus eorum verborum, *ubi florent orationes eorum usque hodie*: consuevisse videntur Fideles eo accedere, ut sese Pudentis, Pudentianæ pridem defunctorum, & Praxedis post illos mortuæ, ibidemque una jacentium, precibus commendarent, quarum precum & orationum vim atque efficacitatem re ipsa iidem Fideles experirentur, multa inde beneficia reportantes. Et quatenus sensus prædictus retineatur, magna profecto dubitatio insurgit adversus statutam epocham initii cultus Confessorum: nec enim Pudens, nec duæ Virgines necem, aut carceres aliosve cruciatus passæ sunt, attamen ab ipsa morte earum nomen invocatum est, & ipsarum sepulcrum frequentatum est, & memoria honorata & pie culta. Verum Tillemontius Acta prædicta tamquam apocrypha aperte rejicit; & Papebrochius *citato tomo Maji* inquit, allata verba: *ubi florent orationes eorum*, tribui non posse convenienter Pastori, & sic adjecta fuisse ab alio posterioris ætatis ob adjunctam illam particulam *usque hodie*, cum hujusmodi loquendi modus longiorem temporis intercapedinem requirat, quam ut in scriptorem contemporaneum cadere possit.

CAPUT VI.

De Ecclesiastico Judicio requisito, antequam Cultus Religiosus Confessoribus exhiberetur.

1 QUæ contigerunt in cultu Martyrum, contigerunt quoque in cultu Confessorum. Quis enim unquam sibi suadere poterit, non potuisse cultum Religiosum exhiberi Martyri non vindicato, eumdemque potuisse exhiberi Confessori, de cujus virtutibus & miraculis suum Ecclesia non tulisset judicium? Severus Sulpitius, qui scripsit principio sæculi v. *in vita S. Martini*, qui ex supradictis aut primus, aut inter primos recensetur Confessores, qui coli cœperint in Ecclesia, narrat *cap.*11. non longe a Turonensi Monasterio fuisse altaria erecta, quod Martyr ibi sepultus esse crederetur: *Erat haud longe ab oppido* (Turonensi) *proximus Monasterio locus, quem falsa hominum opinio velut consepultis ibi Martyribus sacraverat. Nam & altare ibi a superioribus Episcopis constitutum habebatur.* Sed cum nomen Martyris ignoraretur, & certa non adessent de ejus passione monumenta (subdit Sulpitius) indebitum cultum fuisse a Martino remotum, qui mortuum adjuravit, & vi adjurationis scivit, corpus non esse Martyris, sed latronis, qui propter scelera, quæ commiserat, capite fuerat damnatus: *Nomen edicit* (loquitur de sordida umbra, quæ, adjurante Martino, apparuit) *de crimine confitetur latronem se fuisse ob scelera percussum, vulgi errore celebratum, sibi nihil cum Martyribus esse commune, cum illos gloria, se pœna retineret.*

2 At, ad cultum Confessorum ut descendamus, præsto sunt Canonica jura, quibus, post introductum cultum Confessorum, prohibitum fuit, cultum publicum erga quemcumque Dei servum exhiberi, proindeque sive Martyrem, sive Confessorem, si Ecclesiasticum Judicium de eorum sanctitate non præcessisset: præsto sunt antiquæ solemnes corporum Confessorum translationes, & elevationes factæ auctoritate Episcopali, in quibus initium Ecclesiastici cultus consistebat; præsto denique sunt Episcoporum decreta pro remotione cultus erga eos, qui ex errore populi, nulloque præcedente Episcopali examine, inter Beatos Confessores publico cultu fuerant recensiti.

3 Et in eo quidem, quod attinet ad Canonica jura supra memorata, ex Concilio Agrippinensi apud Ivonem *par.* 3. *Decreti cap.* 54. hæc habentur: *De Ecclesiis, seu Sanctis noviter inventis sine auctoritate inventoris nisi Episcopo probante, in ejus territorio minime venerentur.* Ex Capitulari Caroli Magni *ad annum* 805. *col.* 427. *cap.* 17. *tom.* 1. de Ecclesiis seu Sanctis noviter inventis statuitur, ut non colantur, *nisi Episcopo probante, salva etiam & de omnibus Ecclesiis Canonica auctoritate.* In Synodo Atrebatensi *loc. cit.* decernitur, *ne sepultis temere Divina solvantur, nisi per provincialem Episcopum vita sepulti examinetur, si secundum Evangelium Christi fuit;* & apud Guillelmum Malmesburiensem (*de gestis Pontificum Anglorum lib.* 1. *pag.* 228. *inter scriptores rerum Anglicarum Savilii*) S. Anselmus sic in sua Synodo statuit: *Ne quis temeraria novitate corporibus mortuorum, aut fontibus aut aliis rebus* (*quod contigisse cognovimus*) *sine Episcopali auctoritate reverentiam Sanctitatis exhibeat.*

4 Succedunt solemnes corporum translationes, & elevationes auctoritate factæ Episcopali. Sæculo VI. facta est solemnis translatio corporis Joannis Abbatis Reomensis, opera Leopardini Abbatis, & sociorum, *qui cum consilio Episcoporum sanctum altare construxerunt.* Accedente licentia Aistulphi Archiepiscopi Moguntini, facta est ab Eigile Abbate Fuldensi translatio corporis B. Liobæ Abbatissæ discipulæ S. Bonifacii Moguntini Archiepiscopi & Martyris; & corpus hujus Virginis, cujus intercessione Deus dignatus est miracula patrare, collocatum fuit juxta memoriam S. Ignatii Martyris. Walburga, seu Walburgis labente sæculo VIII. magnis claruit virtutibus & miraculis, & Otgarius Episcopus Eystettensis ad locum excellentiorem, & magis reverendum solemni pompa translationem corporis explevit, teste Philippo Episcopo *in vita S. Willibaldi*, quam vulgavit Jacobus Gretserus *cap.* 31. & 32. Othmarus Sangallensis Abbas virtutibus Christianis sæculum VIII. nobilitavit, & ejus elevatio corporis facta est auctoritate Salomonis Constantiensis Episcopi diœcesani; teste Isone Monacho S. Galli apud Mabillonium *in sæc.* 3. *Benedict. par.* 2. *pag.* 164. quæ omnia facta sunt, *perspectis vitæ ejus exemplis.... & apertis miraculorum ostensionibus.* Sæculo IX., petente Fulrado Abbate, atque instantibus Clericis, facta est elevatio corporis Ursmari Laubiensis Abbatis, & festiva dies in ejus honorem statuta est, permissu Halidgarii tunc Episcopi Cameracensis, teste Fulcuino *in Actis Sanctorum Benedictin. sæculo* 3. *part.* 1. *pag.* 257. Sæculo X. Monachi cœnobii Sithiensis solemni pompa corpus elevaverunt Folcuini Tarvennensis, alia Tervanensis in Gallia Episcopi, & in loco tumuli altare construxerunt, consulto tamen prius Stephano ejusdem temporis Tarvennensis Ecclesiæ Episcopo, teste citato Folcuino Laubiensi Abbate *inter Acta SS. Benedictin. sæculo* 4. *part.* 1. *pag.*629. Et denique sæculo X. refert Baldericus *in chronico Cameracensi lib.* 1. *cap.* 35. *pag.* 61. & 62. Hadulphi Episcopi Cameracensis corpus fuisse elevatum, præcedentibus miraculis, & intercedente auctoritate Engrani Episcopi Cameracensis: *Hujus vero Sanctitas procedente tempore multis mirisque portentis ostensa est, quorum præcipuus testis Ædituus Monasterii S. Vedasti, Engrano Cameracensi Episcopo, visiones, quas plerumque viderat, propalavit. Qui ergo testem idoneum animadvertens, sanctum corpus levavit; in qua elevatione, ad declaranda S. viri merita, mulier quædam ab immundo spiritu mirifice liberata est: unde Episcopus lætus, verbo facto ad populum, Beati Hadulphi solemnia in numero Sanctorum notificavit.*

5 Hæ, aliæque consimiles elevationes, congesta undique Ecclesiastica eruditione, collectæ legi possunt apud Archiepiscopum Ancyranum Justum Fontaninum *in sua dissert. de S. Petro Ursiolo;* & aliæ etiam in hujus Operis decursu a nobis exponentur, ubi decreta pariter & præcepta Ecclesiastica occurrent; quorum ope cultus remotus est, qui ex populi errore fuerat introductus erga aliquos, quorum vita non fuerat sufficienter discussa, aut de quorum Miraculis certæ non præcesserant probationes: intereaque satis erit indicare statuta Sancti Anselmi adversus eumdem abusum, de quo scripsit etiam ad Stephanum Archidiaconum *epist.* 51. *lib.* 3. *Mando vobis ut eatis ad Rumesei & dicatis & dicendo præcipiatis D. Abbatissæ & Sanctimonialibus ex nostra parte & ex parte Episcopi Wintonienſis, & vestra, ut si nolunt me prohibere illis divinum officium facere, tunc ex toto prohibeant, ut nullus honor, qui alicui Sancto exhiberi debet, exhibeatur ab illis, aut permittant ab aliquo exhiberi mortuo illi, quem quidam volunt pro Sancto haberi. Filium autem ipsius mortui propellite a villa, nec amplius conversetur in illa.* De Hugone Linconiensi Episcopo scribit Joannes Bromtonus Jornalensis, abrogatum fuisse cultum a Monialibus monasterii Godoshomensis, & populo adventante, introductum erga Rasimondam. Qui plura desiderat consimilium rerum exempla, præter ea, quæ alibi afferentur, legere poterit eruditissimum Patrem Christianum Lupum *in notis ad* IV. *Concilium Romanum S. Leonis IX.*

6. Cum in superioribus loqueremur de Martyribus, diximus, Acta passionum fuisse diligenter collecta: quoad Confessores vero dicimus, eorum virtutes fuisse fideliter a probis viris descriptas, & posterorum memoriæ mandatas; sicuti bene ostendit Bollandus *in præfat. gener. in vit. SS.* §. 2. *in fine*, ubi hæc habet: *At non Martyrum solum, sed aliorum quoque, qui vitam pie actam insigni opinione Sanctitatis terminassent, præcipue si prodigiis essent a morte celebrati, scribi res præclare gestæ consue-*

fueverunt. Quam ad rem cum alii viri probi & eruditi, tum ipsi etiam Antistites studium contulerunt. Passim occurrent toto hoc Opere exempla, essetque supervacaneum hic universos velle recensere. Habes in Januario vitas non paucas a doctissimis Monachis conscriptas, S. Hieronymo, Cyrillo, Eugippio, S. Fausto, S. Beda, Rodulpho Glabro, Hugone Floreffiensi, aliis; a religiosissimis Abbatibus S. Paschasio Ratberto, S. Gerardo Silvæ-majoris, B. Ealredo, Everhelmo, a sanctissimis Episcopis S. Gregorio Theologo, S. Gregorio Turonensi, S. Athanasio Magno &c.

7 Item, cum in superioribus de Martyribus loqueremur, diximus, Acta passionum, seu eorum memorias fuisse ab una ad alias Ecclesias transmissa; & hoc modo eorum cultum ab una ad alias Ecclesias fuisse progressum, accedente consensu Episcoporum, qui illis præerant. Hoc ipsum contigisse dicimus etiam in Confessoribus: eorum quippe nomina descripta in diptychis Sanctorum ejus Ecclesiæ, in qua feliciter in Domino mortui fuerant, & in qua post obitum miraculis claruerant, delata horum omnium fama sinceris testimoniis innixa ad alios Episcopos, describebantur in diptychis aliarum Ecclesiarum, ut infra demonstrabitur. Cumque duplex esset genus diptychorum; alterum, in quo descripta erant nomina eorum, pro quibus orabatur; alterum, in quo eorum, quorum memoria agebatur, ut oblatio eis proficeret ad honorem; inscriptio in his posterioribus diptychis exhibitionem publici religiosi cultus præseferebat, teste S. Dionysio, seu alio quovis antiquo probato Auctore *in theoria sive contemplat. 3. Ecclesiasticæ hierarchiæ cap. 3. §. 9.* ubi sic legitur: *Sacrarum porro tabularum quæ post pacem adhibetur recitatio, deprædicat eos qui sancte vixerunt, atque ad probæ vitæ perfectionem constanter pervenerunt; nos quidem eorum imitatione ad beatissimum illum statum quietemque deiformem adhortando ac manuducendo, illo vero ceu viventes celebrando, quippe ut Theologia docet, nequaquam mortuus; sed ex morte ad vitam Divinissimam translatos.*

8 Demum, cum de Martyribus differebamus, diximus, nedum ad alias Ecclesias, sed etiam ad Sedem Apostolicam delata fuisse monumenta passionum; summorumque Pontificum auctoritatem aliquando intercessisse, ut cultus introduceretur, vel ut introductus confirmaretur. Hoc ipsum quoque contigisse dicimus de Confessoribus, ut alibi demonstrabitur, & bene innuit Florentinius *in admon. 2. Martyrologio per ipsum edito præfixa*. Ibi enim sic loquitur: *Cum autem sub persecutionum rabie innumeri quotidie Martyres in quavis fere regione excrescerent, & tandem, pace Ecclesiis reddita, plurimi qui Deum inculpabili vita confitentes, sub Confessorum titulo pretiosioribus tabulis mererentur adscribi, & a Romana præcipue Magistra Ecclesia revera adscriberentur; quot Sanctorum nomina accrevisse necesse est in antiquis sive Indicibus, sive Kalendariis, non tantum Romanæ Urbis exemplo, quam Pontificum, & Episcoporum præcepto?*

9 Idcirco, in unum colligendo omnia, quæ hucusque dicta sunt, concludi posse videtur, Episcopos jure suo in suis diœcesibus cultum publicum aliquando decrevisse, & potuisse decernere erga Martyres vindicatos, & Confessores approbatos: quæ a nonnullis particularis dicitur Canonizatio, sed ab aliis melius Beatificatio appellatur; cum Episcopale præceptum terminos suæ diœcesis prætergredi non posset; eaque natura & indoles Beatificationis ut plurimum sit, ut cultus in ea permissus, intra aliquam tantum diœcesim, aut provinciam sit definitus, ut infra dicetur, & sicuti bene adnotavit Gonzalez *in cap. audivimus num. 7. de Reliq. & venerat. SS. tom. 3. Canonizatio numquam licuit Episcopis; Beatificatio vero primis Ecclesiæ sæculis ab illis fiebat*. Concordat Manriquez *tom. 1. annal. Cisterc. ad ann. 1141. c. 8. n. 7.* ubi, non obstante erectione altaris facta auctoritate Episcopali super corpus Joannis de Sacramenia, scribit, fuisse tantum Beatificatum; & bene prosequuntur Bivarius *in comment. chron. Marci Maximi in S. Joanne Eremita*

ta vindicato §. 5. num. 27. atque Dominicus a SS. Trinitate *de summo Pontif. Rom. cap. 18. §. Secunda Conclusio, in biblioth. max. Pontif. tom. 10.* Inferri quoque posse videtur, cultum ab uno Episcopo in sua diœcesi statutum, accedente aliorum Episcoporum, & sic universalis Ecclesiæ approbatione, una cum assensu expresso, vel tacito summi Pontificis, ad Canonizationis terminos perveniisse: cum de natura & indole Canonizationis sit, ex infra dicendis, Religiosi cultus extensio ad universam Ecclesiam, uti ad rem erudite pariter de more adnotarunt Lucas D'Acherì, & Joannes Mabillon. *in actis SS. Ord. S. Benedicti sæc. v. in præfat. §. 6. n. 92.* ubi, loquendo de particulari Canonizatione, seu Beatificatione, quæ primis Ecclesiæ temporibus sola erat in usu, ita subdunt: *Particularis sola in usu erat, quæ tamen, accedente totius Ecclesiæ consensu, & approbatione, generalis evadebat*. Idcirco bene prosequuntur Auctor tractatus manuscripti de SS. Canonizatione ad Cardinalem Montis Regalis *cap. 3. §. Ecclesia: Ecclesia pleroque post Apostolos Sanctis adscripsit per communem cultum & approbationem, ut Apostolos; Doctores, Augustinum, Gregorium Magnum, & Nazianzenum, Ambrosium, Casilium, Hieronymum, Cyrillum, Athanasium; eodem modo Martyres, ut Laurentium, Vincentium; & Virgines, ut Agnetem, Agatam, Luciam; & opinor, Sanctorum venerationem primum cœpisse ab Episcopis ejus loci, in quo mortem obierunt, post universa Ecclesia est amplexata:* Matta *de Canoniz. SS. part. 1. cap. 3. num. 11.* Bordon. *controv. 13. de Canoniz. SS. sub num. 46.* Molphes. *consil. 46. num. 1.* Qua in re summi Pontificis auctoritatem aut tacitam, aut expressam intercessisse putat Gonzalez *in cap. Audivimus, sub num. 7. de Reliq. & venerat. SS.* Garzias *de Canonizatione §. 5. pag. 91.* Gravina *de catholic. præscript. tom. 4. quæst. 5. de Canoniz. SS. pag. 321.* Dominicus a SS. Trinitate *tom. 3. de Eccles. milit. in bibliot. max. Pontif. tom. 10. pag. 487.* Rabaudi *exercit. Theolog. tom. 2. exercit. 3. cap. 1. pag. 138.* ubi: *Veteres namque Sancti non fuerunt Canonizati Romanæ & Apostolicæ Sedis auctoritate, atque supremo Judicio, sicut novissimi ab aliquot sæculis; sed eorum cultus, qui primo in certis ac particularibus Ecclesiis institutus fuerat, paulatim deinde, Romano Pontifice non contradicente, sed tacite approbante, ad alias Ecclesias pervenit:* & Azorius *instit. moral. part. 2. lib. 5. cap. 6. Quæres, quomodo veteres, & antiqui Patres ut Silvester, Innocentius I. Leo I. Gregorius I. &c. & plerique alii antiquiores, vel æquales fuerint inter Sanctos relati? Respondeo, eos post felicem obitum cœpisse coli, & celebrari communi Episcoporum, Clericorum, & laicorum consensu; accessit autem Ecclesiæ Romanæ expressa, vel tacita quædam auctoritas*. Azorii porro sententiam pluribus illustrant Franciscus Victon *in suo tractatu Gallice conscripto de Canonizat. M. cap. 1. & cap. 8.* Cardinalis Bellarminus *de M. beatit. lib. 1. c. 8.* cujus quidem Cardinalis doctrina cum ab Anonymo quodam fuisset impugnata, sic ipse assertionem suam propugnavit *in dissert. impressa apud Pignatell. consult. 38. n. 16. & seqq. tom. 5. Opusculo*, inquit, *meo de Sanctis lib. 1. cap. 8. distinguitur duplex Canonizatio, particularis, & universalis. Particularis dicitur, qua Sanctus aliquis, sive Martyr, sive Confessor, colendus proponitur uni particulari Ecclesiæ; Universalis, qua toti Ecclesiæ colendus proponitur, ita ut nemini Christiano liceat de ejus hominis Sanctitate, & Beatitudine dubitare: ac particularis quidem Canonizatio antiquis temporibus Episcoporum particularium judicio commissa erat; ut in eodem loco a me probatur testimoniis S. Cypriani, & Thomæ Waldensis, & hoc ipsum docent Optatus, & S. Augustinus; quos Cardinalis Baronius citat. Itaque non scripsi neque sensi, ut iste Auctor videri vult me scripsisse vel sensisse, licuisse olim sine ullo Episcopali judicio, vel decreto sanctos homines publice colere. De universali autem Canonizatione docui plurimos veteres Sanctos non certa lege, sed consuetudine universalis Ecclesiæ, non sine expressa, vel tacita summorum Pontificum approbatione Canonizatos fuisse.*

In-

Integer igitur ſenſus verborum meorum hic eſt, eos Sanctos, qui colebantur in particularibus locis decreto particularium Epiſcoporum, cœpiſſe paulatim coli in Eccleſia univerſali, non certa aliqua lege vel decreto, ſed conſuetudine a ſummis Pontificibus conſenſu tacito approbata. Quod quidem veriſſimum eſſe non dubito, nec omnino video, quid contradici poſſit. Quæro enim, quis fuerit, ut S. Martinus, S. Nicolaus, S. Hilarius, & innumerabiles alii in univerſali Eccleſia publice ita colantur, ut nefas ſit de eorum Sanctitate dubitare? Id enim ſummos Pontifices feciſſe, certo decreto non conſtat, neque bullæ Canonizationum, neque hiſtoriæ ullæ teſtantur. Epiſcopi autem particulares neque ſeorſum in Sedibus ſuis, neque in Conciliis congregati toti Eccleſiæ legem dare poſſunt, neque eorum judicium certam fidem facit, niſi accedat illius confirmatio, ut Dominus ait: Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos. *Quærat igitur Auctor illius ſcripti ſolidum fundamentum, ſi ei non placet univerſalis Eccleſiæ conſuetudo, quæ S. Auguſtino in ejuſmodi obſervationibus pro lege ſemper fuit, ut videre eſt in Epiſt.* 118. 119. & 120. *& alibi. Quærat, inquam, ſolidum fundamentum, ſuper quo nitatur Fides, quam de certa, atque indubitata Beatitudine habemus veterum Sanctorum, qui non leguntur a Summis Pontificibus nominatim Canonizati.* Quod ipſum repetit in ſua *Recognitione Librorum*, & ſignanter illorum *de Gloria*, *& Cultu Sanctorum*. Bellarmini porro Doctrinam illuſtrat Epiſcopus Sarnellus *in ſua Ep.* 35. *tom.* 2.

CAPUT VII.

De interventu auctoritatis Summi Pontificis in Cultu decernendo erga Martyres, & Confeſſores.

1 ETſi nonnulla in ſuperioribus Capitibus dicta ſint de interventu auctoritatis Summi Pontificis in Cultu decernendo erga Martyres, & Confeſſores, idque peculiariter, quod ad eum primis ipſis Eccleſiæ ſæculis Acta Martyrum pro examine, & approbatione tranſmitterentur, ut vel Cultus approbaretur, vel introductus confirmaretur, quodque ſingulorum Epiſcoporum decreta de cultu Martyrum, & Confeſſorum vim obtinere non poſſent in univerſa Eccleſia, niſi accederet tacita, aut expreſſa Summi Pontificis auctoritas; in præſenti tamen neceſſarium eſſe videtur, præcipuos actus ſingillatim exponere, quibus auctoritas memorata intervenit. Et, ne oriatur confuſio, nunc agetur de dicto interventu a primis Eccleſiæ ſæculis ad Joannem XV. Summum Pontificem, ut ad conſequentia deinde tempora opportune tranſitus fiat.

2 Primus itaque Actus, qui nobis innoteſcat, & de cujus veritate nulla rationabilis excitari valeat controverſia, Sanctum reſpicit Vigilium Epiſcopum Tridentinum & Martyrem, qui ſæculo IV. mortuus eſt, & cujus paſſionis Acta ad ſummum Pontificem tranſmiſſa ſunt, pro cultu erga eumdem ſtatuendo; in quo Actu mentio fit præcedentis conſuetudinis, uti ſupra viſum eſt, atque etiam adnotavit P. Honoratus de S. Maria Carmelita diſcalceatus *tom.* 2. *animadverſ. ſuper uſu Crit. lib.* 1. *diſſert.* 1. *art.* 5. *num.* 1. Porro etſi de hiſce Actis S. Vigilii in ſuperioribus ſermo habitus ſit, non undequaque inopportunum videri poterit nonnulla hic addere. Antequam prædictus S. Vigilius Tridentinus Epiſcopus Martyrio coronatus eſſet, in ejus diœceſi occiſi fuerunt in odium Fidei Siſinnius Diaconus, Martyrius Lector, Alexander Oſtiarius. Ipſorum certamini Vigilius una cum pluribus Chriſtianis præſens adfuit, eoſque pro reportata victoria Beatorum honoribus continuo donavit, erecta illorum nomine eccleſia. Mox epiſtolas duas conſcripſit, alteram ad S. Simplicianum Mediolanenſem Epiſcopum, alteram Conſtantinopolim ad S. Joannem Chryſoſtomum, parte quoque ex Martyrum trium Reliquiis ad utrumque miſſa. Extant eæ litteræ apud continuatores Bollandianos *ad diem* 29. *Maii*, in quibus egregias virtutes Martyrum ſingulorum, & totius Martyrii ordinem exponit. Probabile porro eſt, conſimiles ab eo datas fuiſſe litteras, quæ forte exciderunt, nec reperiuntur, ad Romanum Pontificem; ſed quod modo deeſt, ſuppletur ex eo quod ſupereſt. Poſtremo ſæculi IV. anno Vigilius ipſe nobili Martyrio coronatur, cujus Martyrii Acta extant apud continuatores Bollandianos *ad diem* 26. *Junii*, quæ Mabillonius ipſe tamquam ſincera agnoſcit. In memoratis Actis *cap.* 2. *num.* 11. ita legitur: *Conſcripta ſunt autem geſta B. Viri ab his qui Martyrio ejus interfuerunt, gratiaque roborationis (ut mos erat) Papæ Romano tranſmiſerunt, ut ſacris Martyrum memorialibus inſererentur: quæ ſuſcepta venerabilis Epiſcopus Apoſtolicus, omnia digna memoria haberi ſubſcribens adjudicavit.* Papebrochius in notis ad laudata modo Actorum verba exiſtimat, ad Romanum Pontificem non aliter fuiſſe tranſmiſſa Acta Vigilii, quam fuerant ad Simplicianum Mediolanenſem tranſmiſſa prius ab ipſo Vigilio tria horum Martyrum Acta: ſed vir doctus falli videtur, cum ad Romanum Pontificem fuerint tranſmiſſa, ut ab eo confirmationis robur acciperent: quocirca ipſe Romanus Pontifex robur addidit approbationis ſuæ, non voce tantum, ſed etiam ſcripto, ut indicant verba: *Digna memoria haberi ſubſcribens adjudicavit:* hoc eſt cenſuit digna quæ in memoriam Vigilii publice recitarentur. Et quamvis in Mabilloneo codice deſint verba *roborationis gratia*, quæ habentur in Actis Bollandianis, id tamen parum refert, cum ex ipſo codice Mabilloneo Apoſtolica comprobetur confirmatio, uti ſupra viſum eſt *cap.* 4. *num.* 12.

3 Secundus Actus ad S. Joannem Chryſoſtomum attinet, eumque a viro docto olim audivi conſtitui poſſe in epiſtola Innocentii I. ſummi Pontificis ſcripta principio ſæculi V. ad Arcadium Imperatorem, in qua, audita ejuſdem Sancti morte, tum Arcadio ipſi, tum Auguſtæ, hoc eſt Eudoxiæ, tum denique Epiſcopis perſecutionis in S. Epiſcopum conſciis, excommunicationem inurit. In ea quippe relata apud Cardinalem Baronium *ad an.* 407. *n.* 23. habentur hæc verba: *Neque de illo* (loquitur de S. Joanne Chryſoſtomo) *ita queror: ſortem enim, ſeu hæreditatem cum SS. Apoſtolis in Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti regno conſecutus eſt*) & paulo poſt: *Tametſi enim V. Joannes vitam reliquit, Fide ſervata, & fluctuantibus confirmatis, in æterna tamen ſæcula ſempiternam deliciarum, & immortalis vitæ hæreditatem eſt conſecutus.*

4 Aſſumtum hoc ex aliis monumentis confirmari poſſe videtur. Georgius etenim Patriarcha Alexandrinus *in vita S. Joannis Chryſoſtomi n.* 90. *apud Surium ad diem* 27. *Januarii* refert, duos Presbyteros, qui una cum Diacono S. Joannem in exilio comitati fuerant, Romam acceſſiſſe, & Innocentio Pontifici retuliſſe felicem mortem, & cæleſtem quam ante obitum habuit, viſionem Baſiliſci Martyris; additque, his auditis, Papam animi deliquio, ac mœrore confectum adſtantibus dixiſſe: *Videte, quodnam luminare Eccleſiæ, quam inſignem Fidei præconem iſti Orientis Epiſcopi iniique in exilium relegarunt!*

5 Item, detrectantibus Orientalibus Epiſcopis S. Joannis nomen ſacris tabulis, ſeu diptychis adſcribere, exortaque celebri controverſia, ſeu diſſenſione inter Epiſcopos Orientales & Occidentales, Alexander tandem Patriarcha Antiochenus, ut in gratiam cum ſummo Pontifice Innocentio redire poſſet, non ſolum retulit nomen S. Joannis in ſacras tabulas, uti colligitur *ex epiſt.* 19. *Innocentii Papæ I. apud Couſtant pag.* 843. ſed etiam auctor fuit, ut Orientales Epiſcopi id ipſum facerent, teſte Nicephoro *lib.* 14. *cap.* 25. ſicque S. Atticus Conſtantinopolitanus Antiſtes ſucceſſor Arſacii, qui, vivente S. Joanne, Sedem Conſtantinopolitanam invaſerat, in ſua epiſtola ad Petrum, & Ædeſium Diaconos relata apud Bollandianos *tom.* 1. *Januarii ad diem* 8. §. 7. *n.* 39. hoc pacto locutus eſt: *Ad pietatem veſtram ſcribimus, quæ melius, quam alii, res noſtras novit, ad pacem videlicet & tranquil-*

quillitatem eas evasisse de sententia præcipue piissimorum Principum, & omnium deinde Orientalium Episcoporum, ipsorumque adeo Occidentalium quoque de Joanne sacris tabulis, non ut Episcopo, sed, qui aliquando Episcopus fuerit, inserto, ut memoria ejus propter communem orbis universi pacem coleretur. Scribimus autem, ne, concordia, ubique propemodum obtinente, solis nobis ei non adstipulantibus, simul & piissimis Principibus adversari videamur, & summe necessariis rebus nostris, ventis aliquibus adversis subortis, & Ecclesiæ Christi noceamus. Quocirca, si post habitam ab Innocentio I. notitiam nedum vitæ, sed & pretiosæ mortis S. Joannis Chrysostomi pronuntiavit, eum consecutum fuisse hæreditatem Domini cum SS. Apostolis, de qualitate & solemnitate hujus Actus tuta videtur esse comprobatio; eo magis, cum subsequens controversia de nomine S. Joannis in sacris diptychis inscribendo ex supradictis patefaciat, cultum in ejus honorem fuisse decretum, ita ut nonnulli libenter se eidem submittentes, nomen crederent in sacris diptychis describendum, & alii eidem refragantes, a sacris diptychis delendum existimarent.

6 At, ingenue loquendo, quæ contigerunt in causa S. Joannis Chrysostomi, referenda esse non existimarem ad rem, de qua nunc agitur. Prætermisso quippe, quod Innocentii I. epistola ab aliquibus rejicitur tamquam supposititia, ea præcipue de causa, quod Eudoxia in ipsa perhibetur adhuc superstes, quæ tamen ante tres annos e vivis excesserat, quemadmodum ostendere conantur Pagi *ad an.* 407. & Natalis Alexander *in hist. Eccles. sæc.* v. *cap.* 2. *art.* 1. huic etenim animadversioni occurri posset, assumendo ea, quæ habentur apud Baronium, & ejus epitomatorem Spondanum *ad ann.* 404. aliosque gravissimos Historicos & Auctores ibi laudatos, qui Eudoxiam ponunt Chrysostomo superstitem: vis major stare potest in hoc, quod initia Religiosi cultus erga S. Joannem Chrysostomum Ecclesiastico judicio decreti, referenda esse videntur ad translationem sacrarum ejus Reliquiarum ad Ecclesiam Constantinopolitanam sub Episcopatu S. Procli post triginta, & amplius annos ab ejus obitu, juxta erudite collecta apud Tillemont *in vita prædicti Sancti tom.* 11. *art.* 134. Dictum est autem, initium cultus Religiosi esse ad dictum tempus referendum, minime vero cultum privatum, aut famam Sanctitatis; cum hæc jam translationi præcessissent; uti plene habetur *in historia Ecclesiastica* Fleury *tom.* 6. *lib.* 26. *pag.* 224. ubi etiam animadvertitur, translationem contigisse die 27. Januarii, & hac ipsa die festum S. Joannis Chrysostomi in Ecclesia Latina celebrari. Atque hisce quidem nullatenus obsistunt aut epistola Innocentii I. aut quæstio de nomine S. Joannis in sacris diptychis inscribendo; tum quia bene potuit Innocentius, juxta piam, quam habebat, & recte fundatam de Sanctitate Joannis opinionem, eum dicere in cælo regnantem, in actu signanter, in quo excommunicatione percellebat injustos ejusdem persecutores, absque eo, quod hinc inferri valeat decretum ullum de Religioso cultu in Ecclesia eidem exhibendo; tum quia, cum tres essent ordines eorum, quorum nomina in sacris diptychis describebantur, & ad altare inter Missarum solemnia recitabantur, primus palam Beatorum, secundus palam non Beatorum, & tertius Patrum, seu Episcoporum, quæstio de nomine S. Joannis inscribendo, ad tertium ordinem spectabat. Theophilus etenim Patr. Alex. S. Joannis nomen ab Episcoporum tabulis deleverat, & nomen Arsacii inscripserat; Romani Pontifices vero tam ante, quam post Joannis mortem Arsacii nomen auferri, & Joannis nomen reponi mandarunt; ut ipsamet epistola S. Attici ostendit, & clarius demonstratur ex epistola S. Cyrilli Patriarchæ Alexandrini (*tom.* 5. *oper. par.* 2. *pag.* 204.) ad eumdem Atticum scripta tempore, quo Cyrillus recipere recusabat nomen Joannis, quod deinde recepit, ne Romanæ Ecclesiæ gratiam & communionem amitteret: *Lectis quæ a pietate tua ad me*

me missæ sunt litteris, Joannis nomen sacris inscriptum esse tabulis intellexi. Ubi vero eos, qui inde ad nos venere, interrogavi, non in laicorum, sed Episcoporum catalogo adscriptum esse audivi. Porro dispicienti mihi atque in animo reputanti, an qui hoc fecere, Nicænorum Patrum decreta sequantur, & aliquantulum mentis luminibus in magnam illam Synodum intentis, universum sanctorum illorum Patrum collegium, quibusdam veluti oculis renuere, & viribus omnibus quominus ad rem eam comprobandam accurram, obsistere videntur. Quomodo namque inter Sacerdotes Dei censebitur, illorumve feret sortem, cui Sacerdotalis dignitas abrogata est! Quomodo vero in catalogo sacrorum ministrorum erat, qui Ecclesiasticis mœnibus ejectus est? Pars harum litterarum extat apud Facundum Hermianensem, integræ vero referuntur apud Nicephorum Callistum; & in eis S. Cyrillus canonem v. Nicænum respicit statuentem, legitime damnatum non reparari, nec in vita, nec post obitum, quod ipsum clarius colligitur ex epist. 23. Innocentii I. summi Pontificis ab Bonifacium Presbyterum *tom.* 1. *epistolar. Romanorum Pontif. collectarum a Petro Coustant col.* 849. ubi S. Pontifex refert, se pacem impertitum fuisse Ecclesiæ Antiochenæ, ex quo Alexander Episcopus promiserat, se recitaturum nomen S. Joannis Chrysostomi non inter sanctos, sed inter mortuos Episcopos: *Se sine controversia recepturum, ac nomen Episcopi memorati inter quiescentes Episcopos recitaturum.*

7 Tertius Actus ad finem sæculi VI. vel ad initium sæculi VII. refertur. S. Maurus Abbas, discipulus S. Benedicti, in Gallias ab eo missus, constructo ibi celebri monasterio, cui quadraginta præfuit annis, miraculorum gloria clarus in pace quievit; & ejus vita conscripta fuit a Fausto Monacho, ut meminit Petrus Diaconus. Extat adhuc prædicta vita, quæ tamen dicitur interpolata sæculo IX. ab Odone Abbate Giannofolienſi; quemadmodum adnotavit Mabillonius *in præf. ad tom.* 1. *SS. Ord. S. Benedicti* §. 5. & pluribus in locis docuerunt continuatores Bollandiani, ut videri potest in responsione Papebrochii ad oppositiones P. Sebastiani a S. Paulo *art.* 2. §. 38. pluribusque prosequitur Jacobus Longueval *in historia Ecclesiæ Gallicanæ tom.* 2. *pag.* 483. *& seqq.* At, quidquid sit de his, Leo Ostiensis *in chronico Cassinensi lib.* 1. *cap.* 3. *tom.* 4. *Script. rer. Italic. Murat.* refert, Faustum ex Galliis Romam reducem, vitam S. Mauri a se compositam Bonifacio III. Pontifici obtulisse, ut eam sua auctoritate roboraret: *Tertio interea Bonifacio Sedem Apostolicam gubernante, supradictus Faustus qui ad Gallias cum B. Mauro perrexerat, ad prædictum Lateranense cœnobium reversus est, atque a S. Theodoro qui tunc post sanctæ memoriæ Valentinianum tertius eandem congregationem regebat, compulsus atque rogatus historiam de vita B. Mauri veracissimam composuit; quam prædictus Papa Bonifacius approbans, laude dignam duxit, suaque auctoritate roboravit.*

8 Quartus succedit Actus, qui Zachariæ Pontifici adscribitur. Kilianus Episcopus Apostolicus cum Colomanno Presbytero, & Totmanno, seu Totnano Diacono Christi Fidem in civitate Herbipolensi annuntiavit; cumque Kilianus admonuisset Gosbertum Franconiæ Ducem a se baptizatum, quod ei non liceret uxorem habere fratris sui, quæ Geilana vocabatur, interfectus est anno 689. una cum sociis. Eorum subinde corpora in summa fuerunt veneratione, & ad eorum sepulcra multa facta sunt miracula, solemnisque corporum translatio contigit anno 752. uti refert Anonymus auctor vitæ S. Burkardi *apud Mabillonium sæc.* 3. *Benedict. par.* 1. recitatæ, & desumitur ex epitaphio relato apud Cardinalem Baronium *ad an.* 689. *num.* 15.

Septigentesimo quinquagesimo secundo
A Bonifacio Burkardo consociato
Hi sunt sublati, rite quoque Canonizati.

9 Contendit Castellinus *in suo tractatu de certitudine gloriæ Sanctorum pag.* 424. §. 3. eos auctoritate Zachariæ sum-

mi Pontificis fuiſſe in Sanctorum album relatos; at continuatores Bollandiani *in propylæo in Zacharia Papa pag.* 121. *num.* 4. de prædicto epitaphio ſic loquuntur: *Ita Auctor ſæculi* XIII. *aut* XIV. *uſitata quidem ævo ſuo phraſi, Canonizatos dicit, ſed non ab aliis, quam a ſanctis duobus Epiſcopis Bonifacio Moguntino, & Burkardo Wirtzeburgenſi, idque per elevationem corporis de tumulo, ad quam opus tunc fuiſſe licentia Romani Pontificis gratis præſumeretur;* & concordat Pagi *ad an.* 689. *num.* 8. Sed, ſi veritatem amamus, non videtur rationabiliter negari poſſe in ea corporum elevatione interventus auctoritatis ſummi Pontificis: ſic enim legitur in Actis prædictorum Sanctorum *apud Mabillonium ſæc.* 2. *part.* 2. *Actorum SS. Ord. S. Benedicti pag.* 993 *num.* 12. *Illuſtrante autem Domino merita eorum* (hoc eſt S. Kiliani, ac Sociorum) *cum conſilio & præcepto Zachariæ Papæ, mediante Bonifacio Archiepiſcopo* (Moguntino) *de tumulo honorifice ſublevati ſunt, regnante Pipino I. Orientalium Francorum Rege*. Sunt hæc Acta optimæ notæ, teſte Mabillonio *pag.* 991. &, quamvis Bollandiani continuatores, *ad diem* 8. *Julii tom.* 2. aſſerant, ſe ſinceriora alia quædam Acta inveniſſe, in his tamen poſtremis Actis eadem fere reperiuntur verba, quæ ſunt in aliis: *Illuſtrante autem Domino merita eorum, cum conſilio & præcepto Zachariæ Papæ, mediante Bonifacio Archiepiſcopo, ac Burkardo I. Wurziburnenſium Epiſcopo, de tumulo honorifice ſublevati ſunt, regnante Pipino I. Orientalium Francorum Rege feliciter*.

10 Quintus conſtituitur Actus in Canonizatione S. Trudperdi Martyris ex familia S. Ruperti Epiſcopi Salisburgenſis a Stephano III. qui a Cardinali Baronio dicitur IV. peracta. Ejus hiſtoriam vulgavit Caniſius, & ab ea prædictam Canonizationem deſumſerunt Caſtellinus *loc. cit.* & Molpheſius *conſil.* 46. *num.* 15. Scriptor vitæ *tom.* 3. *Aprilis Bollandiani pag.* 433. *num.* 30. ſic fatur) *Hujus etiam tempore* (ideſt Ramperti: *ſanctus tunc Stephanus Papa, probatis coram ſe per teſtes idoneos ac fide digniſſimos, tam ſanctitatis inſignibus, quam paſſionis & forma & modo, quam etiam varietate miraculorum & veritate, B. Trudpertum catalago SS. Martyrum reverenter adſcripſit, in eorumque collegio cenſuit honorandum, Domino id per innumeras declarante virtutes*. Continuatores autem Bollandiani *ad diem* 27. *Martii* hiſtoriam prædictam tamquam fabuloſam rejecerunt. Adhæſit Phœbeus Tarſenſis Archiepiſcopus *in ſua diſſertatione poſt Acta Canonizationis SS. Petri de Alcantara, & Mariæ Magdalenæ de Pazzis;* Et in Propylæo *loc. cit. num.* 5. ſic legitur: *Nihilo plus facere ad intentum Caſtellini poteſt Canonizatio Trudperti Martyris ex familia S. Ruperti Epiſcopi Ratiſbonenſis; quam enim fabuloſa tota ea hiſtoria ſit, & indigna in aliquam conſiderationem venire, oſtendi die* 27. *Martii*. Sed ut de hoc Actu rationabiliter dubitari poſſit, ſolemnis elevatio corporis B. Othmari Abbatis, cujus feſtum celebratur die 16. Novembris, & cujus mentio in ſuperioribus facta eſt, non fuit celebrata ſine ſummi Pontificis auctoritate; teſte Ekkerardo *de caſibus S. Galli ap.* 1. *inter ſcriptores Alemannicos Goldaſti tom.* 1. Fidem narranti Ekkerardo habere videtur Mabillon *ſæculo* 3. *Benedictino part.* 2. *pag.* 153. veretur tamen ne in ſæculo XI. cum ſcripſerit, id dixerit ratione habita ſui temporis. At hoc gratis dictum videtur, & ex præconcepta opinione de recentiore Pontificiarum Canonizationum ætate.

11 De Hadriano I. nonnulli tradunt, quod inter SS. retulerit S. Albanum Martyrem, teſte Macro *in notitia vocabulorum Eccleſiaſticorum* in verbo, *Canonizatio;* idque contigiſſe refertur ad petitionem Offæ Regis Merciorum profecti ad limina Apoſtolorum, ſi fides præſtanda eſt Spelmanno *tom.* 1. *Conciliorum Angliæ pag.* 155. Sextus ergo hic Actus eſt, de quo in præſenti ſermo haberi debet. Porro is tamquam apocryphus rejicitur a Baillet *in præfat. ad vitas SS.* §. 45. & alii nonnulli eum putant irrepſiſſe ex quadam æquivocatione.

ne. In vita quippe Regis Offæ apud Matthæum Pariſium non legitur, ut illi exiſtimant, quod Rex convenerit Hadrianum Papam, ut S. Albanum inter SS. referret, ſed ut Canonizaret, ſeu privilegiis decoraret monaſterium in ejus honorem conſtructum. Ita ſentiunt Mabillonius *in præfat. ad ſæculum* 5. §. 6. & Pagi *ad ann.* 794. *num.* 13. quod ipſum confirmant ex Hadriani reſponſione ad Offam apud Weſtmonaſterienſem *ad ann.* 794. & ex quo Albanus longe ante hæc tempora, teſte Beda, pro S. Martyre habebatur. Sed, cum Matthæus Pariſius *in vita Offæ II. pag.* 28. hæc habeat: *Offa igitur Rex piiſſimus ſuorum Magnatum ſanè acquieſcens conſilio, Divino ductus ſpiritu, tranſalpinum valde laborioſum, & ſumtuoſum iter arripit ſine moræ diſpendio*. Et *pag.* 29. *Romam tandem perveniens ..... Hadriano ſummo Pontifici ſui cauſam adventus explicans, & de loco ſimul, & B. Albano Canonizando & magnificando, cœnobioque conſtituendo devote preces porrigens, petitioni ſuæ Romanam de facili Curiam inclinavit, præſertim cum Martyris inventio cælitus mortalibus ſit declarata;* conſtat Offam Regem non ſolum ad privilegiis donandum monaſterium, ſed etiam ad impetrandam Canonizationem S. Albani, Romam petiiſſe; nullatenus obſiſtente allegata Hadriani reſponſione, cum ea duo capita complectatur, hoc eſt cultum erga Martyrem, & monaſterii conſtructionem, quam præcipue reſponſio reſpicere debebat: *O Regum Chriſtianiſſime, Fili Offa, devotionem tuam circa Regni tui Prothomartyrem, non mediocriter commendamus .... De monaſterio vero conſtruendo & privilegiando petitioni tuæ aſſenſum præbemus gratiſſimum: injungentes tibi in tuorum remiſſionem peccatorum, ut proſpere ac feliciter rediens, cum Dei & mea benedictione in terram ac regnum tuum, conſilio Epiſcoporum & Optimatum tuorum, quas volueris poſſeſſiones ſive libertates B. Albani Anglorum Protomartyris cœnobio conferas*. Quod ſi etiam admittatur, Albani cultum ante hæc tempora viguiſſe, id tamen ad rem non facit; cum novum non ſit, cultum Epiſcopali auctoritate roboratum augmentum & confirmationem ab Apoſtolica recepiſſe auctoritate. Apud Spelmannum *loc. cit.* ubi partem inſerit memoratæ vitæ Offæ ſcriptæ a Matthæo Pariſio, non habentur verba *de B. Albano canonizando*, ſed ſubduntur hæc alia *de B. Albano commemorando*. Sed vox hæc poteſtatem eamdem & vim habet, ac altera *canonizando;* & alioquin modum loquendi magis vetuſtum ſapit, ſecundum quem *commemorari Martyrem, memoriam Martyris approbari*, idem ſonabat, ac nunc *canonizari*. Etenim commemorando in ſacris Myſteriis Martyrem, eum cenſebantur adſcripſiſſe Sanctis: quocirca ædes ſacra, vel ara ſupra Martyris corpus, vel alibi in ejus honorem poſita, appellari conſuevit *Memoria Martyris*.

12 In appendice ad vitam S. Suiberti *apud Surium die* 1. *Martii tom.* 2. extat epiſtola S. Ludgeri Epiſcopi Monaſterienſis, in qua narratur Stephanum Papam III. fuiſſe a Pipino Francorum Rege exoratum, ut S. Suibertum canonizaret; & Pontificem ægrotantem, longoque itinere feſſum, & ſenio confectum, inquiſitionem de ejus virtutibus & miraculis nonnullis Epiſcopis commiſiſſe; atque anno 804. Leonem III. in civitate Werdenſi ſolemniter inter Sanctos dictum Suibertum retuliſſe: quam quidem S. Ludgeri epiſtolam in ea parte, quæ Canonizationem S. Suiberti reſpicit, integram refert Cardinalis Baronius *in annalibus ad dictum annum* 804. *num.* 2. *& pluribus ſequentibus*. Porro, ſi hæc epiſtola qualibet ſuſpicione careret, hic ſeptimus Actus validior ceteris eſſet, quos ſupra retulimus, quique Joannis XV. tempora præceſſerunt: & ſane nonnulli eam tamquam ſinceram admittunt. Venerabilis Dei ſervus Cardinalis Bellarminus *lib.* 1. *de Sanct. beatitudine cap.* 8. *num.* 4. *tom.* 2. inquit: *Primus enim Pontifex, ni forte fallor, qui Sanctos legatur canonizaſſe, videtur fuiſſe Leo Papa III.* & allegata epiſtola S. Ludgeri de miraculis S. Suiberti, ſic *loc. cit.* concludit: *Hanc primam legi ſolemnem Canonizationem, an-*

te quam fortaſſe fuerunt etiam aliæ, ſed non mihi conſtat: & eum inter alios communiter ſequuntur Angelus Rocca *de Canonizat. SS. c. 5. §. Ego vero*, Auctor tractatus *de Canonizatione SS.* manuſcripti, & dicati Vincentio Laureæo Cardinali Montis Regalis *cap. 2. §. Leo Tertius*, Matta *de Canonizatione Sanctorum cap. 3. num. 14.* Franciſcus Victon. *in ſuo tractatu Gallice conſcripto de Canonizatione Sanctorum per totum*, Macrus *in ſuo vocabulario Eccleſiaſtico in verbo Canonizatio*, Phœbeus Archiepiſcopus Tarſenſis *in ſua diſſert. impreſſa poſt Acta Canonizationis S. Petri de Alcantara, & S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis*, Gonzalez *in cap. Audivimus ſub num. 7. de Reliq. & venerat. Sanctorum*, Cornelius a Lapide *in comment. ad cap. 44. Eccleſ. §. Triplex hæc gloria*, Cardinalis de Laureæa *in 3. lib. ſentent. tom. 3. diſp. 6. art. 3. num. 47.* Caſalius *de veteribus Eccleſiæ ritibus cap. 70. §. De prædictis*, Marcheſius *de Capite viſibilis Eccleſiæ tom. 9. bibliot. max. Pontif. pag. 737. §. A Romano*, Rabaudi *exercit. Theolog. tom. 2. exercit. 3. cap. 1. de Eccleſia §. At poteſtatem.*

13 Alii contra, Eccleſiaſtica eruditione pollentes eam epiſtolam cenſent apocrypham. Brovverus enim *in notis ad vitam S. Ludgeri cap. 32.* ita ſcribit: *De epiſtola vero S. Ludgeri, quæ de elevatione S. Suiberti, Sanctitatis approbatione, Leonis Papæ in Franciam adventu, apud Surium tom. 2. extat, etſi ægre adducor, ut cenſeam, ne publici jam uſus auctoritate receptis manus afferre videar; character tamen ipſe dictionis, & narrationis modus non expers aniſtoreſiæ, epiſtolam illam facile ream peragant momentariæ poſſeſſionis, inſuper habita præſcriptione tituli.* Clarius hoc ipſum inquit Joſeph Maria Sanfelicius Apoſtolicæ Sedis olim Nuntius ad Tractum Rheni *in ſua epiſtola, quam ediderunt continuatores Bollandiani ad diem 26. Martii p. 640. Sane, cum curioſius ſcrutari initia tantæ celebritatis cupido inceſſerit, evolutis Eccleſiaſticæ vetuſtatis ruderibus, fateri cogor cum Patre Brouvero, epiſtolam illam, quæ S. Ludgero tribuitur, de vita S. Suiberti apocryphum redolere ex multiplici argumento.* Morinus *in comment. de adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ lib. 10. cap. 20. nu. 11.* ait: *Conficta eſt epiſtola ante forſan trecentos annos, aut ut maxime ante quadringentos, nomine S. Ludgeri ab aliquo Verdenſi Monacho in ſui monaſterii commodum, & gloriam.* Concordant continuatores Bollandiani *ad dictam diem 26. Martii in vita S. Ludgeri §. 8.* Lucas D'Acherl, & Joannes Mabillon *in actis SS. Ord. S. Bened. & in præf. ad ſæc. 5. §. 6. n. 100.* Pagi ſenior *ad an. 754. num. 7. Cumque hæc de S. Suiberti Canonizatione commenta nunc manifeſta ſint, iis refellendis diutius non immorabor:* alter denique Pagi *in vita S. Stephani II. alias III. n. 14.* Nec fundamenta deſunt, quibus innitatur opinio: & primo quidem, quia ea, quæ ſcribuntur in dicta epiſtola de tempore itineris Leonis III. ad Carolum Magnum, de mora ipſius in Caroli Comitatu, de variis cum eo itineribus ſuſceptis, non concordant cum iis, quæ referuntur ab ejus temporis auctoribus, uti comparanti clare apparet: ſecundo, quia in allegata epiſtola Canonizatio S. Suiberti facta enarratur eo modo & ordine, quibus nunc fiunt Canonizationes; quod haud veriſimile apparet, ex quo potiſſimum in Canonizationibus ſubſequenter factis ab Innocentio II. & Alexandro III. tot cæremoniæ non fuerunt ſervatæ: tertio, quia auctor epiſtolæ ſæpius recitat Epiſcopos, Archiepiſcopos, Cardinales, & Proceres Pontifici aſſidentes, & ſemper primo loco collocat Cardinales, contra morem illius temporis, & ſequentium ſæculorum: Innocentius enim II. in epiſtola de Canonizatione S. Hugonis Cardinales tertio loco ponit, & Pater Lupus *part. 2. decretorum, & canonum Synodorum generalium pag. 617.* ſuppoſititiam putat quamdam epiſtolam ejuſdem S. Ludgeri ad Rixfridum Trajectenſem Epiſcopum, proptera quod contra morem dicti temporis Cardinales præponit Epiſcopis: *Habet quaſdam ſpuriæ ſuppoſitionis notas. Etenim Romanos Cardinales, contra iſtius ſæculi morem, præponit Archiepiſcopis:* quarto, quia, ceteris prætermiſſis, quæ plene apud citatos videri poſſunt auctores, temporis anguſtia, qua ſummus Pontifex apud Imperatorem moratus eſt, recta adverſatur tot conſecrationibus eccleſiarum, de quibus in dicta epiſtola, & Canonizationi S. Suiberti; ideoque apud continuatores Bollandianos *loc. cit. num. 38.* ita legitur: *Ego duo ſolum quæro, ad quæ non arbitror poſſe quemquam eorum, qui & S. Suiberti vitam a S. Marcellino ſcriptam, & hiſtoriam Canonizationis a S. Ludgero mordicus tuentur, reſpondere. Primum, qui potuerit ſanctiſſimus Pontifex tantillo ſpatio, quo apud Imperatorem fuit, octo videlicet dierum, tot loca tam diſſita adire, tantas res exequi, & tam laborioſas, ut eſt eccleſiarum ita multarum conſecratio &c. Alterum, cum natalem Domini celebrarit in Cariſiaco cum eodem Imperatore, nec niſi octo diebus apud eum in Francia ſubſtiterit, qua ratione fingi poteſt, pridie nonas Septembris, poſt Domini natalem menſes octo, dies undecim, Canonizationem illam celebraſſe?*

14 Singularis eſt Troili Malvetii in ſuo opere *de Canonizatione SS.* opinio, quam exponit *dub. 4. n. 46.* quod prima Pontificia Canonizatio fuerit facta a Nicolao I. qui inter SS. retulit Apollionem quemdam Eremitam natione Græcum. De hac vero opinione, in qua octavus conſtituitur Actus in præſenti diſcutiendus, ita ſentit Angelus Rocca *de Canonizatione SS. cap. 5.* cujus verba ſunt ea, quæ ſequuntur: *Troilus Malvetius Juris Conſultus Bononienſis in tractatu de Canonizatione SS., Apollionem quemdam Eremitam, natione Græcum, primum canonizatum fuiſſe ait; quem tempore Chriſti quadam in ſilva paſtoribus prædicaſſe, Salvatorem noſtrum eſſe verum Meſſiam, ob idque clavis ligneis a Judæis fuiſſe occiſum, ac tandem a Nicolao hujus nominis primo, cui hoc, inquit, Martyrium a Deo revelatum fuit, in Sanctorum numerum relatum fuiſſe ſcribit. Id, quod, quantum ad Martyrium & Canonizationem pertinet, apocryphum eſſe reor, quia nec de nomine, nec de re ipſa apud ullum ſcriptorem mentionem factam eſſe inveni. Adde etiam, quod Malvetius dictam hiſtoriam ſe legiſſe ait in quodam vetuſſimo codice, quem tamen titulo, & Auctoris nomine carere fatetur.* In commentario prævio ad vitam S. Walburgis *num. 24. prope finem tom. 3. Februarii Bollandiani* refertur Democares affirmare, S. Walburgim ab Otgario translatam fuiſſe, cum eſſet conſenſu ſummi Pontificis Hadriani II. in Divorum numerum relata. Sed cum Democares ſæculo XVI. ſcripſerit, & Wolfangus vetus & gravis ſcriptor vitæ S. Walburgis, elevationem factam ab Epiſcopo narret, ſed de Hadriano II. penitus ſileat; non erit pro re, de qua nunc agitur, in Actu prædicto conſtituendum fundamentum: quemadmodum nec in ejuſdem Hadriani epiſtola ad Patres Concilii Tricaſſini, in qua mandat ſacris diptychis Nicolaum Papam I. ſuum prædeceſſorem ubique per Galliam inſcribi; obſtant enim quæ ſupra dicta ſunt, cum de S. Joanne Chryſoſtomo agebatur, uti etiam ponderat Martene *lib. 1. de ritibus cap. 4. art. 8. n. 24.*

15 Geſta a Joanne VIII. ſimul ſumta nonum conſtituunt Actum. Romæ quippe exagitatus confugit in Galliam; & de eo hæc habentur in quodam legendario veteri Cabillonenſis Eccleſiæ a ſcriptore ejuſdem ætatis: *Girbaldus Cabillonenſis urbis Antiſtes ... aliorum uſus conſultu & conſilio Epiſcoporum, beatiſſimum Dei Confeſſorem Lupum.... ut amplior accederet veneratio, & facilior advenientibus pateret intuitus, adhibito ſecum e vicino Matiſcenſis urbis Pontifice, & convocatis Fidelium populorum caterwis, inde reverenter effoſſum, & Sacerdotum manibus elatum, exultantibus pſallentium choris, poſt altare digno loco humavit, & lecticam ſuper de more erexit.* Pergit idem ſcriptor narrare, quomodo circa idem tempus partim inventa, partim translata ab eodem Girbaldo fuerint corpora BB. Agricolæ, Silveſtri, & Deſiderati; tum hæc ſubnectit: *Dominus Joannes* (erat is Joannes VIII.) *Summæ Sedis Romanæ Apoſtolicus Pontifex.... Gallias penetravit... Cabilonem devenit, ubi dum duo-*

duodecim dierum moras innecteret, ab Epiſcopo relatum eſt ei de inventione beatorum corporum. Sed tunc multimodo cauſarum faſce gravatus, illuc accedere diſtulit. Cabilone autem digreſſus, Auguſtam Trecorum urbem expetiit... Denuo Cabilonenſem civitatem repetiit, a qua cum diſcederet, ad monaſterium S. Marcelli a præfato Epiſcopo eſt deductus. Tunc delato juxta altare B. Agricolæ ſarcophago, Dominus Papa inibi digno honore pretioſum ejus corpus recondidit, & ut deinceps beatiſſimi Dei Confeſſores venerationi haberentur, & dies eorum glorioſi tranſitus feſtivi celebrarentur, Apoſtolica auctoritate injunxit. In tota hac ſcriptoris hujus coævi narratione nihil continuatores Bollandiani, qui illam *t. 2. Martii pag.* 515. recitant, dignum reprehenſione invenerunt, præter anni notam Actui appoſitam, quippe ipſi diligenter tempora ſupputantes, annum 878. apponendum fuiſſe cenſent, cum in citato legendario adnotetur annus 879. Qui lapſus, ſi modo vere illi ſupputant, levis eſt plane, & vel Notarii vitio, vel hallucinationi memoriæ facile tribuendus. Apud Sauſſajum *in Martyrologio Gallicano ad diem* 20. *Novembris* additur, eumdem Pontificem Apoſtolica auctoritate, intercedente eodem Girbaldo Epiſcopo, inter Sanctos retuliſſe ſeptem Epiſcopos Confeſſores, qui Cabillonenſem urbem illuſtraverant ſanctæ vitæ meritis, nempe Tranquillum, Deſiderium, Joannem, Flavium, Veranum, Grarum, Lupum, cum Deſiderato Presbytero. De Sanctitate prædictorum Epiſcoporum Cabillonenſium plura videri poſſunt *in Gallia Chriſtiana t.* 4. De eorum vero Canonizatione facta a prædicto Pontifice Joanne, Baillet quæſtionem movet *in diſcurſu generali* §. 95. ex quo potiſſimum trium hebdomadarum tempore, quo Pontifex in civitate Cabillonenſi permanſit, non potuit, veriſimiliter loquendo, opportunas ad rem recipere informationes. Citati autem continuatores Bollandiani *ad diem* 30. *Aprilis* putant, Girbaldum Epiſcopum, inventis corporibus SS. Joannis, Deſiderii, Flavii Epiſcoporum, & Deſiderati Presbyteri, conſuluiſſe ſummum Pontificem, an hos, qui communiter ſancti habebantur, poſſet populo colendos proponere, quemadmodum cultu publico colebantur SS. Silveſter, Agricola, & Lupus; atque ab eo probatum fuiſſe uſum eos appellandi ſanctos, & quod tam in honorem ipſorum, quam ceterorum SS. Epiſcoporum una feſtivitas perageretur die 30. Aprilis.

16 Ad ultimos progredimur Actus in præſenti exponendos. Auctoritate Leonis VII. delatum fuiſſe cultum S. Willibaldo Epiſcopo, referunt nonulli; ſed legendi ſunt continuatores Bollandiani *in ejus vita ad diem 7. Julii* §. 5. *n.* 43. De S. Burkardo hæc leguntur apud Mabillonium *ſæc. 3. Act. SS. Ord. S. Bened. p. 1. pag.* 700. *Burckardi corpus circa annum* 984. *ab Hugone Epiſcopo e tumulo elevatum eſt, permiſſo Benedicti Papæ VI. teſtante Egilvardo in fine libri tertii.* Scriptor Gundienſis Monachus contemporaneus *t. 3. Martii Bollandiani p.* 43. narrat corpora SS. Landoaldi, ac Sociorum fuiſſe more veteri elevata, auctoritate Epiſcopali, atque ſigillis cautiſſime munita; ſed Abbatem Vomarum, ut ampliorem & tutiorem eis cultum impenderet, ad Romanum Pontificem confugiſſe, ejuſque auctoritatem imploraſſe, qui tunc erat Joannes XIII. quem ſcriptor vocat *dignæ memoriæ*, cum paulo ante defunctus eſſet.

17 Alii fortaſſe plures Actus facti ſunt, quos ignoramus, & quorum probationes non extant, opinor, quia harum cauſarum definitio a Romanis Pontificibus fiebat in Synodis, quæ quolibet ſaltem anno cogebantur, & quorum Acta vix ſcribebantur: uti conjiciunt continuatores Bollandiani *in propylæo diſſ.* 20. *num.* 4. ubi ſic legitur: *Ejuſmodi cauſarum definitio fiebat in Synodis, quas annue unam, aut plures Romani Pontifices celebrari coram ſe faciebant &c. Et, quia ejuſmodi Synodorum Acta vix ſcribebantur, ſed, ut in iis ſola voce decernebantur multa, ſic etiam approbatur populorum religio erga eos, quorum annuntiata*

tiata Synodo ſanctitas, & miracula fuerant.

CAPUT VIII.

De ejuſdem interventu auctoritatis.

1 PRæcipuos in capite antecedenti, qui nobis innotuerint, recenſuimus Actus, quibus ſummi Pontifices exhibitionem publici Religioſi cultus decreverunt erga SS. Martyres, & Confeſſores a primis Eccleſiæ ſæculis ad tempora Joannis XV. ſummi Pontificis. Nunc autem hoc ipſum præſtandum eſt a Joanne XV. ad Alexandrum III.

2 Porro, cum B. Uldarici Epiſcopi Auguſtæ Vindelicorum vita, & miracula ejus interceſſione a Deo patrata eſſent celeberrima, Luitolphus Auguſtæ Epiſcopus in Concilio Lateranenſi Joanni XV. & Patribus in Synodo congregatis ſupplicavit, ut eum in Sanctorum numerum referrent, omnibuſque bene ponderatis, memoratus Uldaricus Sanctorum catalogo a prædicto Pontifice, Synodo laudante, adſcriptus eſt; & integer Actus extat *in bullario Romano, in novo cod. Canonizat. & tom. 2. Julii* apud continuatores Bollandianos, & in ſæculo 5. *Act. SS. Ord. S. Benedicti.* Idcirco ſolemnis eſt hic, qui nunc exponitur, primus Actus, adeo ut, redacta celebri quæſtione de prima Canonizatione a ſummo Pontifice ſolemniter acta ad punctum, an fuerit ea S. Suiberti, quæ facta dicitur a Leone III. & de qua in ſuperiori capite ſermo habitus eſt, an ea vero S. Uldarici facta a Joanne XV. uti adnotavit vir licet heterodoxus Joannes Albertus Fabricius *in ſua bibliographia antiquaria cap.* 8. *num.* 25. eruditiores putent, primam eam eſſe S. Uldarici. Mabillon *in præf. ad Acta SS. Ord. S. Benedicti ſæc.* 5. §. 6. *n.* 99. Pagi *ad ann.* 993. *n.* 1. Fleuri *tom.* 12. *Hiſtor. Eccl. lib.* 57. *p.* 377. Continuatores Bollandiani in *Propylæo diſſ.* 20. *pag.* 172. ubi, poſt recitatam Bullam Joannis XV. ita ſubdunt *num.* 2. *Si quis attulerit antiquius exemplum, & æque certum poſtulatæ per extraneos Pontificiæ ditioni Epiſcopos ab Apoſtolica Sede Canonizationis alicujus libenter ſuſcipiam: neque enim exiſtimo, nullum extitiſſe; puto tamen, hujus rei initium non eſſe a ſæculo, de quo agimus, decimo valde removendum.*

3 Requiſitum fuit a Benedicto VIII. (ſeu ut verius nonnulli putant, a Benedicto VII.) an liceret Eccleſiam conſtruere, & in ea collocare corpus Simeonis Monachi, & Eremitæ in Cœnobio Padolironenſi agri Mantuani, qui clarus virtutibus, & innumeris miraculis vitam cum morte commutaverat; & Benedictus reſpondit: *Si ita coruſcat miraculis, ut veſter homo nobis aſſeruit, ædificate Eccleſiam, collocate in ea eumdem &c. tractate eum ut Sanctum.* Ita ex ejus reſponſo colligitur relato apud Mabillonium in *ſæculo ſexto Benedictino part. 1. pag.* 168. *& in novo Codice Canonizationum* Typis edito, & collecto opera & ſtudio ſupra cum laude commemorati Juſti Fontanini Archiepiſcopi Ancyrani, & hic quidem eſt ſecundus Actus in hoc temporis decurſu a Joanne XV. ad Alexandrum III. ſuo momento præditus. Simeonis nomen deſcriptum eſt in Martyrologio Romano ad *diem 26. Julii*: ejus autem Vita non integra extat apud Cardinalem Baronium in *Annalibus ad annum* 1016. ſed integra apud Mabillonium in *ſæculo ſexto Benedict.* Patris Mabillonii *p. 1. pag.* 151. & in ipſa quidem, quæ ſcripta fuit ab Auctore contemporaneo, ita legitur *num.* 13. *Tempore, quo pro Canonizando ejuſdem Sancti Simeonis glorioſo corpore Sanctam Apoſtolicam Sedem acceſſimus, quoddam de eodem S. Viro miraculum claruit;* & late proſequitur bonæ memoriæ Pater Benedictus Bacchinus in *Hiſtoria Monaſterii Sancti Benedicti Padolironis lib. 1. pag.* 31.

4 Refert Sanctus Petrus Damianus *tom.* 2. in ultimo capitulo *Vitæ S. Romualdi* hæc, quæ ſequuntur: *Poſt quinquennium vero a Sancti Viri obitu data Monachis ab Apoſtolica Sede licentia, ut ſupra venerabile corpus ejus altare conſtruerent.* Putat Cardinalis Baronius *ad*

ann. 1027. *n.* 13. eam fuiſſe S. Romualdi Canonizationem; *Conſtat autem, ipſum in Sanctorum numerum adſcriptum quinquennio poſt ejus obitum eo tantum ritu, qui tunc erat in uſu, nempe, ut petentibus concederet Apoſtolica Sedes ſuper corpus ejus altare conſtruere* : & ſequitur Fleurì *cit. tom.* 12. *pag.* 463. An autem tertius hic Actus ad Canonizationem potius, quam ad Beatificationem ſit referendus, alibi diſcutietur. Nunc tantum operæ pretium eſſe videtur adnotare, duplicem eſſe opinionem de anno obitus S. Romualdi, qui annos natus centum & viginti ex hoc mundo migravit: nonnulli quippe volunt, eum mortuum fuiſſe anno 1027. alii anno 1037. quemadmodum videri poteſt *in diſſert.* 2. *Camaldulenſi* inter exaratas a Guidone Grando Abbate Camaldulenſi viro qualibet laude digno. Quod, ſi primæ adhærendum eſt opinioni, recenſitus Actus erit adſcribendus Joanni XX. Si vero ſecundam amplecti placeat, adſcribendus erit Benedicto IX. ſummo Pontifici: tumque prædicto Pontifici Joanni attribuendus eſt Actus, qui legitur in vita S.Bononii Abbatis monaſterii Locedenſis ad Surium tranſmiſſa a claræ memoriæ Cardinali Palæoto Bononiæ Archiepiſcopo, eruta ex duobus antiquis codicibus, & a dicto Surio inſerta Actis Sanctorum *ad diem* 30. *Auguſti*, ubi refertur, Epiſcopum Vercellenſem cogitaſſe de altari erigendo ſupra ejus corpus, & hanc ſuam cogitationem Clero communicaſſe, qui cenſuit, expetendam eſſe a ſummo Pontifice approbationem; huncque, audita ſerie miraculorum ab Epiſcopo narrata, benigne indulſiſſe.

5 Joanni quoque XX. & Benedicto IX. adſcribitur elevatio corporis S. Adelardi Abbatis Corbejenſis, uti legitur in ejus vita conſcripta a Sancto Gerardo Abbate Silvæ Majoris *cap.* 5. *nu.* 12. apud Bollandum *ad diem* 2. *Januarii*; ubi relatis miraculis ejus interceſſione factis, hæc leguntur de Abbate Richardo: *Unde, miſſis Legatis accipere benedictionem a Joanne Papa, qui tunc temporis Vicarius S.Petri habebatur Romæ, Pontificali Hierarchia non ſolum eſt permiſſus, ſed etiam Apoſtolica juſſione juſſus, quod libenter feciſſet & injuſſus*. Cum autem actualis elevatio corporis a Joanne XX. demandata ſuam non habuerit executionem, niſi anno 1040. quemadmodum deſumitur ex citata vita; referenda idcirco ea eſt ad tempora Benedicti IX. Ex quo fit, ut quartus hic Actus ad utrumque memoratum Pontificem pro peculiari utriuſque ratione pertineat.

6 Sequitur quintus Actus. Poppo ſiquidem Trevirenſis Epiſcopus ſupplices porrexit preces tam nomine proprio, quam ſui Cleri, & populi Benedicto IX. ſummo Pontifici, ut in album Sanctorum referre dignaretur ſervum Dei Simeonem Syracuſanum Treviris recluſum: adhibito autem Fratrum conſilio, *hoc eſt collecta Romani Cleri ſplendida Fraternitate*, Pontifex decrevit, eum ab omnibus populis Sanctum eſſe nominandum, ſolemne ejus feſtum quotannis eſſe celebrandum, nomenque in Martyrologium cum Sanctorum nominibus ſuo loco inferendum. Extat Actus apud continuatores Bollandianos *tom.*1. *ad diem* 1. *Junii*, *& in novo codice Canonizationum*. Hæ Canonizationis litteræ Treviros a Benedicto per Legatum miſſæ ſunt, quibus acceptis, Poppo Simeonem inter SS. Confeſſores declaravit habendum eſſe & colendum; ut ex ſequenti colligitur inſcriptione, quam ad autographum emendatam continuatores Bollandiani *loc.cit. pag.* 98. retulerunt: *Anno Dominicæ Incarnationis* 1042. *Indictione decima Benedicti Papæ IX. Regiſque III. Henrici, Conradi Regis Filii IV., Canonizatus eſt B. Simeon Trevirenſis quarta feria* XV. *Kalend. Decembris, piiſſimo Archipræſule Poppone, anno Ordinationis ſuæ vigeſimo ſexto, juſſu & litteris IX. Benedicti Papæ eſt Congregatio Canonicorum ibidem ordita*.

7 Teſte Burckardo Monaco *lib. de caſibus monaſterii S. Galli cap.* 6. Nortpertus S. Galli in Alemannia Abbas impetravit a Pontifice Clemente II. Canonizationem B. Wiboradæ, adminiculante Henrico Imperatore, & conjuge ejus Agnete: *Hoc obtinuit apud Dominum Apoſtolicum Clementem II. recitata vita B. Wiboradæ, ejuſque miraculis, de tamdiu neglecta re ab ipſo Papa redargutus, quatenus ipſam, præſente Theodorico Conſtantienſi Epiſcopo, canonizaret, & pro ſancta haberi præciperet, & anniverſarium ipſius diei ſolemnizandum inſtitueret*. De hoc autem ſexto Actu plura videri poſſunt apud continuatores Bollandianos *ad diem* 2. *Maji*, apud Pagi juniorem *in Clemente II.* & apud Mabillonium *in præfat. ad ſæc.* 5. *Benedict.*

8 Sanctus Leo IX. dum in Civitate Wormatienſi morabatur, Summus Pontifex deſignatus eſt; cumque ſtatim ad Urbem acceſſiſſet *anno* 1049. Synodum habuit, teſte Hermanno Contracto. Porro, antequam ad Urbem accederet, Waldradus Magnus Præpoſitus Cœnobii Sancti Deodati ei obtulit hiſtoriam vitæ Sancti Deodati Epiſcopi Nivernienſis Romæ in Synodo approbandam. Recitata fuit in Synodo vita, & Pontifex permiſit, eam legi in Eccleſia Dei: *Anno ab Incarnatione D. N. J. C.* 1049. *Ind. Secunda concurrente Sexto, Epacta* 14. . . . *Quæ de piæ memoriæ Pontifice Deodato ſcripta ſunt, ad Summum Apoſtolicæ Sedis Apicem delata ſunt, atque in Provinciali Synodo ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ eſt conſtitutum, ut in præſentia Epiſcoporum, Abbatum, Clericorum, & Laicorum recitarentur; &, cum recitata fuiſſent, data auctoritate ab ipſo Summo Pontifice Leone IX. primo anno ſui Apoſtolatus, decretum eſt, quatenus in Eccleſia Dei legerentur*: Hiſtoria hæc vitæ Sancti Deodati una cum prædicta approbatione Pontificia extat apud Continuatores Bollandianos *tom.*3. *Junii ad diem* 19. *pag.* 883. eademque fuit in Gallicum idioma translata *circa annum* 1594. a Joanne Ruyr Secretario Eccleſiæ, & Capituli Sancti Deodati; qui etiam teſtatur, membraneum Legendarium tunc adhuc fuiſſe aſſervatum in Archivo Deodatenſi, in quo vita digeſta eſt in varias Lectiones.

9 In itinerario Sancti Leonis IX. apud Mabillonium *ſæculo ſexto Benedicti-no* habetur, eum poſt modicum tempus Gallias petiiſſe, ut Orthodoxæ Fidei proſpiceret; deinde, poſt ejus reditum ex Gallia, aliud Concilium Romæ coegiſſe *ineunte Majo anno* 1050. &, annuente ac laudante Synodo prædicta, inter Sanctos retuliſſe B. Gerardum Tullenſem Epiſcopum. Canonizationis litteræ extant apud Mabillonium *ſæc.* 5. *Bened. & tom.* 4. *annalium: & in novo codice Canonizationum; & in Actis Conciliorum tom.*6. *part.* 1. Pontifex in bulla dixerat, ſe elevaturum ejuſdem S. Gerardi corpus; quod præſtitit die 30. Octobris, ejuſdem an. 1050. uti habetur *in notis ad ejus Conſtitutionem in codice Canonizationum*. Et, ut omnia exponantur a S. Leone IX. ſummo Pontifice geſta de cultu erga Sanctos decernendo, idem anno 1052. dum Ratiſponæ morabatur, Ven. Wolfgangum ejuſdem urbis Epiſcopum de tumulo levavit, & corpus tranſtulit Ven. Erhardi; ſicuti legitur in annalibus Saxonicis, apud Mabillonium *in ſæc.*5. *Bened.* in vita S. Herardi, apud Bollandum *ad diem* 8. *Januarii*, apud Pagi *ad an.* 1052. & apud Pagi juniorem *in vita Leonis IX. n.* 34. Quocirca Hundius *tom.*1. *metropolis Salisburgenſis in Gebhardo III. Epiſcopo Ratiſponenſi* ait *pag.* 194. *Sub eodem, Leo IX. Pontifex Maximus ab Andrea Rege Hungariæ pro pace cum Imperatore Henrico III. conſtituenda accitus, Ratiſponam venit, & S. Wolfgangum in numerum Divorum retulit, ſimiliter & S. Erhardum*. Adſcripſit quoque Mabillonius S. Leoni IX. *in Act. SS. Ord. S. Bened. ad ſæc.*3. *pag.*243. Canonizationem S. Suiberti, quam alii, ut vidimus, adſcribere conantur Leoni III. En verba Mabillonii *n.* 13. *S. Suiberti corpus e terra levatum fuiſſe auctoritate Leonis Papæ IX., quando Coloniæ ab Herimanno Archiepiſcopo exceptus eſt, quo eodem itinere B. Gerardum Tulli-Leucorum Antiſtitem in numero Sanctorum computandum ſtatuit*. Alii addunt eumdem Pontificem, qui Epiſcopatum Tullenſem, quem ante Pontificatum adminiſtraverat, una cum Pontificatu retinuit, elevaſſe corpus S. Romani in ea-

dem villa Tullenſi anno 1050. cum ad eam poſt Pontificatum acceſſiſſet, explendæ cauſa Paſtoralis viſitationis, quemadmodum legitur apud Baillet *in diſcurſu generali ad hiſtorias Sanctorum* §. 96. tum, invento corpore S. Bertini, Remenſem Antiſtitem mandaſſe, ut e terra levaretur, eodem Leone IX. annuente; uti colligitur ex monumentis relatis apud Mabillonium *ſæc.* 3. *part.* 1. *pag.* 154. & *pag.* 163. Petitum præterea aliquando fuit a ſacrorum rituum Congregatione, ut in lectionibus propriis concedentis Eccleſiæ Patavinæ in honorem S. Maximi diceretur, Leonem IX. ſummum Pontificem Patavii exceptum a Bernardo Epiſcopo albo Sanctorum adſcripſiſſe S. Maximum. Sed, cum in tabulis Patavinis exponeretur, Leonem IX. ab Epiſcopo invitatum Miſſam celebraſſe, & inventionem Sanctorum canonizaſſe, Maximi videlicet, Fidentii, & Bellini, quorum corpora cultum publicum habuerant uſque ad adventum Attilæ in Italiam, & ejus timore occultata, reperta fuerant anno 1053. Bernardo tunc temporis Epiſcopo; die 13. Junii 1679. referente claræ memoriæ Cardinali Caſanate, ſic reformatæ fuerunt exhibitæ lectiones: *Quamobrem ad eccleſiam S. Juſtinæ accedens Pontifex, ſolemni ritu litavit; urbem ab anathemate diſſolvit, & Sanctorum intentionem canonizavit* IV. *nonas Auguſti, qui dies feſtus ab Eccleſia Patavina quotannis recolitur ſub titulo Inventionis S. Maximi Epiſcopi & Confeſſoris.* Sanctorum albo adſcriptos demum fuiſſe ab hoc eodem S. Pontifice Leone IX. Romaricum, Amatum, & Adelphum, teſtatur Ruerus 1. *part. antiquit. Vogeſenſium lib.* 4. *cap.* 12. Fuiſſe autem hunc ſummum Pontificem Vogeſi, & S. Romarici Eccleſiam conſecraſſe, certum eſt: Beatus ſiquidem Lanfrancus Cantuarienſis Antiſtes, qui per id tempus erat in comitatu Papæ, id teſtatur in ſua epiſtola *tom.* 6. *Concil. part.* 1. *col.* 1180. ubi tamen conſecrationis eccleſiæ meminit, ſed non Canonizationis.

10 Si omnia geſta a Pontifice Leone IX. utpote ab eodem Auctore profecta, ne Actorum numerus nimis excreſcat, pro uno Actus libeat computare; ſequuntur geſta Alexandri Papæ II. eodem modo computanda, & octavum Actum conſtituentia. Obiit Theobaldus Eremita anno 1066. & Apoſtolicæ litteræ Canonizationis ejuſdem expeditæ ab Alexandro ſummo Pontifice extant apud Mabillonium, qui primus eas vulgavit: item ſunt impreſſæ apud continuatores Bollandianos *tom.* 5. *Junii*; & in novo cod. Canonizat. In Pontificio tamen diplomate deſunt notæ chronologicæ; unde fit, ut Mabillonius eas dicat editas ab Alex. III. & Bollandiani ab Alex. II. Quæſtio minime deciſa relinquitur in nobis ad hanc Conſtitutionem *in cod. Canonizat.* quocirca & nos porro procedentes alia ejuſdem Pontificis geſta exponemus. Alexander itaque II. ante Synodum, quam habuit Mantuæ, Mediolanum perrexit, & multa utilia ibidem in Clero conſtituit, tumque S. Arialdum SS. Martyrum numero adſcripſit; ut conſtat ex Landulpho juniore apud Puricellum, & apud Pagi juniorem in ejus vita *n.* 33. *Paſſus eſt B. Arialdus*, v. *Kal. Julii anno Domini* 1066. *de cujus morte doluit Alexander Papa; unde anno ſequenti, ſcilicet* 1067. *cum idem Papa iret ad Synodum, quam Mantuæ celebravit, Mediolanum venit, multaque fecit ſtatuta de ſtatu Mediolanenſis populi, & Cleri, Beatumque Arialdum SS. Martyrum catalogo adſcripſit.* Et continuatores Bollandiani *ad Acta Sanctorum Junii tom.* 1. *ad diem* 1. vitam referunt B. Eneconis Abbatis, narrantque *cap.* 4. *num.* 3. Petrum Epiſcopum Burgenſem juſſu Alexandri II. publicum ei cultum detuliſſe: *Procedente deinde tempore, incredibili populorum devotione circa venerabile ſepulcrum ejus accreſcente, Petrus bonæ memoriæ Burgenſis Epiſcopus, auditis B. Eneconis miraculis, ad Monaſterium venit . . . Quod videns venerabilis Pontifex, tanti miraculi ſtupore repletus, Deum, & B. Confeſſorem cœpit glorificare; & indutus Pontificalibus veſtibus, ſicut in mandatis acceperat a beato Papa Alexandro, in memoriam Dei Electi, Divina My-*

Myſteria gaudenter celebravit, decantando antiſona voce cum religioſo cetu Monachorum unius Confeſſoris Officium, ſcilicet: Os Juſti meditabitur ſapientiam &c. *quod deinceps in ejus honorem decantari præcepit, inſtituens Epiſcopali auctoritate, feſtum ejus annualiter Kalendis Junii cum reverentia celebrari, concedendo pro B. Confeſſoris honore omnibus Fidelibus ad diem feſtum natalis ejus accurrentibus quadraginta dierum abſolutionem. Deinde poſt multum temporis, ad uſus Divini Sacrificii, in ejus nomine fabricatum eſt altare, in quo Divina frequentantur Sacramenta, orante B. Patrono noſtro Enecone pro omnibus, qui ſuam fideliter gaudent frequentare memoriam.*

11 Ad geſta ſub Gregorio Papa VII. progredimur, quæ nonum Actum conſtituunt. Inter vetera monumenta Corbejana ab Hugone Menardo collecta extat vita S. Paſchaſii Ratberti Abbatis, quam producunt Bollandiani *t.* 3. *Aprilis p.* 464. in qua hæc habentur: *Sub Fulcone Abbate, qui octavus decimus ab eo Corbejæ præfuit, plurima ad ejus ſepulcrum miracula facta ſunt; quocirca auctoritate Sedis Apoſtolicæ, a Widone Ambianorum Præſule ſacrum ejus corpus* IV. *Idus Julii de terra levatum, ad majorem Eccleſiam S. Petri honorifice tranſlatum eſt, ut cum aliis SS. Adalardo, & Præcordio populo venerabundum exponeretur.* Concordat alia vita conſcripta a Jacobo Sirmondo, & edita a Bollandianis *ad diem 26. Aprilis:* cumque interventus Apoſtolicæ auctoritatis contigerit anno 1073. non immerito referendus videtur ad ſummum Pontificem Gregorium VII. teſte Baillet *in vita prædicti S. Paſchaſii.* Apud eoſdem continuatores Bollandianos *ad diem* 16. *Martii* virtutes & miracula referuntur S. Heriberti Archiepiſcopi Colonienſis, & plane ponitur bulla Canonizationis ejuſdem expedita a Gregorio Pontifice. Deeſt hæc in novo codice Canonizationum, & eadem caret notis chronologicis; unde fit, ut Theodoricus Cuſtos monaſterii Tuitienſis, qui eam Bollandianis reddidit, editam exiſtimaverit a Gregorio VII. at alii editam arbitrentur a Gregorio VIII. alii a Gregorio IX. & alii a Gregorio XI. uti videri poteſt apud eoſdem Bollandianos *loc. cit.* & apud Baillet *in vita ejuſdem Sancti.* Chartuitius Epiſcopus vitæ S. Stephani Regis Hungariæ ſcriptor *apud Surium die* 20. *Auguſti*, narrat ſanctiſſimum Regem anno 1034. defunctum, poſt annos deinde 45. ſolemni pompa elevatum fuiſſe juſſu Romani Pontificis; quippe *Romani Pontificis*, inquit, *litteris mandatum fuit, ut eorum corpora elevarentur, qui Pannoniam ad Dominum convertiſſent:* quos inter principem certe locum tenebat Stephanus Rex. Hoc ipſum Pontificium mandatum extat in Actis S. Gerardi Epiſcopi & Martyris *apud eundem Surium* 24. *Septembris.* Quare & hic Sanctus eodem, quo Stephanus, honore affectus eſt ſub uno eodemque Rege S. Ladislao, qui pro ſua inſigni pietate id honoris impenſe deferri curaverat gentis Apoſtolis. Legi poteſt Cardinalis Baronius *ad ann.* 1079. *in fine*, ubi Pontificium mandatum tribuit S. Gregorio VII.

12 Celebrabat Urbanus II. ſynodale Concilium cum magna Epiſcoporum, Abbatumque frequentia; &, cum Bizantius Archiepiſcopus Tranenſis coram univerſo Concilio ſcripta recitaſſet nonnulla miracula a Deo patrata interceſſione Nicolai Peregrini Tranenſis, & enixe poſtulaſſet, ut Sanctorum Catalogo adnumeraretur; Pontifex reſpondit: *Nos igitur cauſam ipſam eidem Fratri noſtro commiſimus; de ejus nimirum probitate, ac ſcientia nihil hæſitantes, ut, quod ei revelante Domino viſum fuerit, maturiori deliberatione conſtituat ad laudem & gloriam illius, qui gratuita miſericordia famulos ſuos mirifice gratificare conſuevit.* Et hoc quidem diploma impreſſum reperitur in Junio Bollandiano *tom.* 1. *pag.* 249. & in novo codice Canonizationum. In vita S. Godolevæ Virginis & Martyris, *apud Bollandianos tom.* 2. *Julii pag.* 435. *n.* 99. ſic legitur: *Præſul autem egregius* (ſermo eſt de Radbodo Epiſcopo Tornacenſi) . . . *etſi Drogo venerabilis ea*, (hoc eſt geſta

ita S. Godolevæ) *ſcribens vir omni dignus fide haberetur, utpote religioſus tantæ Religionis profeſſor, nihilominus ad omne dubitationis vulnus de credentium cordibus reſecandum, præcipuos adnotabiles oppidi Ghiſtellenſis tranſmiſit nuntios, qui iterata examinatione rem ventilantes, ſinceram facti veritatem, renuntiarent; quibus fideliter juſſa exequentibus, dum veridicorum illa ratificata in dubio teſtimonio retuliſſent, ſacer Antiſtes ſuæ illa auctoritatis commendatione confirmata, ſummo Pontifici, ejuſque fratribus Cardinalibus præſentavit approbanda; qui cum omnibus in Romana Curia pro tunc reſidentibus Prælatis maturiori profundiorique adhuc rem ſcrutantes indagatione, cum electam Dei ſponſam Virginem & Martyrem omni veneratione dignam inveniſſent, quam talibus tantiſque omnipotens Deus glorificari voluiſſet ſanctitatis indiciis, unanimi conſenſu Sanctorum hanc catalogo adſcribentes, ſacra ejus oſſa de terræ pulvere trasferenda, publicæque adorationi ſublimanda præfato Epiſcopo commiſerunt. Qui negotium benevolenter executus, anno Dominicæ Incarnationis* 1084. . . . . III. *Kal. Auguſtarum, die lunæ, cum devota, ut docuit, cæremoniarum exhibitione, theſaurum illum nobilem atque pretioſum, ſanctum videlicet corpuſculum, de terra elevans decenti illius venerationi loco collocavit:* Benedictus quoque Abbas Rempeflegienſis preces eidem Pontifici exhibuit, ut inter Sanctos referret Guolgoſium ſuum anteceſſorem; & Pontifex reſpondit, uti legitur in ejus epiſtola *t.4. Galliæ Chriſtianæ;* ubi habentur hæc verba, quæ recitat Chriſtianus Lupus *tom. 3. ſchol. in Synod. pag.* 569. *Non enim Sanctorum quiſque debet canonibus admiſceri, niſi & teſtes adſint, qui ejus miracula viſa ſuis oculis atteſtentur, & plenariæ Synodi firmetur aſſenſu.* Teſte denique ſupra citato Puricello *lib.4. cap.*81. Urbanus II. in Civitate Mediolanenſi inter SS. Martyres retulit Herlembardum, & inter SS. Confeſſores Attilanum Zamorenſem, ſeu Legionenſem Epiſcopum: uti etiam legitur in Martyrologio Romano *ad diem* 5. *Octob.* & latius proſequitur Pagi *in vita ejuſdem Urbani II.*

13 Decimus Actus in ſupra recenſitis geſtis Urbani II. ſtatuitur, & undecimus habebitur ex geſtis Paſchalis II. Hic anno 1105. ſcribens Epiſcopis Anagniæ & aliis per Campaniam conſtitutis, indulſit, ut III. Non. Auguſti feſtum celebrarent Petri Epiſcopi Anagnini tamquam Sanctorum Catalogo adſcripti, cujus vita fideliter fuerat adnotata a Brunone Epiſcopo Signienſi. Litteræ Pontificiæ impreſſæ reperiuntur in Bullario Romano, in annalibus Cardinalis Baronii, & in novo codice Canonizationum; tumque apud Mabillonium *in ſæc. 4. Bened. part. 1. & in annalibus tom.* 5. narratur eumdem Pontificem SS. Confeſſorum canoni adſcripſiſſe B. Angilramnum Centulenſem Abbatem.

14 Sequuntur geſta Calliſti II. tempore, pro Actu duodecimo habenda. Uldaricus nimirum Conſtantienſis Epiſcopus, qui vitam cum miraculis conſcripſerat S. Conradi ejuſdem Sedis Epiſcopi, Sedem Apoſtolicam prædicto tempore crebris ſupplicationibus interpellavit, ut eum inter Sanctos referret; reſponſumque fuit *Vitam ejus in Concilio generali recitandam, & comprobandam. Teſtes inſuper ſignorum, quæ per eum fiebant, ſeu facta ſunt, adhibendos.* Idem ſub eodem Pontifice actum fuit in Concilio Bellovacenſi coacto anno 1120. præſidente Conone Prænestino Legato Apoſtolico, de publico cultu indulgendo in honorem S. Arnulfi Epiſcopi Sueſſionenſis. Quidquid autem geſtum fuit, legitur in Actis Conciliorum *tom. 6. part. 2. col.* 110. ubi habentur hæc verba: *Inter ceteros autem adfuit ipſe Aldenborgenſis Abbas ferens in manibus libellum de vita, & moribus, miraculorumque geſtis ipſius S. Arnulfi, quem libellum ego de manibus ejus accipiens aperui, & apertum obtuli Epiſcopis dicens: Ecce, Domini, libellus ipſe, qui, me conſcio meque auctore, de vita ejus conſcriptus eſt; cui, quod vera ſunt omnia quæ narrat, teſtimonium in fine perhibeo, & de cujus miraculis & hic quoſdam, & domi plures valde teſtes vera-*

ces adhibeo &c. Interim, dum hæc ab Epiſcopis decernuntur, quidam nobiles Magiſtri ſcholarum acceperunt libellum, & curſim perlegerunt quædam geſtorum capitula. Quidam ergo eorum concurrentes ubi erant Epiſcopi, cum magna conſtantia fatebantur: revera ex Deo non eſt, qui hujus Sancti exaltationi contrarius eſt. Tunc Guillelmus Catalaunenſis Epiſcopus ait: Per Deum turpe eſt, quod de re tam aperta dubitamus. Unde vos, Domne Tornacenſis, cum Domini gratia, remota omni ambiguitate, ſtatuite diem quo ad locum conveniatis, & ſanctum Domini ſervum de terra elevando, honorifice recondatis. Lambertus Epiſcopus ait: Ecce Legatus in hac ipſa baſilica cum noſtro Archiepiſcopo Remenſi, vel Turonenſi eminus reſidet. Rogo vos, placeat vobis ante illos venire, & veſtram ſententiam illorum judicio confirmare. Epiſcopi dixerunt: In nomine Domini fiat. Ut ventum eſt, Lambertus Epiſcopus dixit Domino Catalaunenſi: Rogo, agite cauſam meam. Cumque ille brevi facundia ante Legatum & Archiepiſcopos cauſam explicuiſſet, tam Legatus Conon, quam & Remenſis Archiepiſcopus una voce reſponderunt: Judicium veſtræ auctoritatis plene ſuſcipimus, & decretum veſtri conſenſus roboramus. Ita Epiſcopus Lambertus convocans Abbatem, deſignavit diem, quo Aldenborg conveniret, id eſt Kalendis Maji, & viri Dei corpus ſanctum de humo levatum juxta morem Gallicanæ Eccleſiæ, ceu re vera ſanctum reponeret &c. Sub eodem quoque Calliſto II. peracta eſt Canonizatio S. Hugonis Cluniacenſis Abbatis, mortui anno 1109. Gelaſio II. Papæ Cluniaci e vivis erepto ſubrogatus ibidem eſt Calliſtus hujus pariter appellationis II. iſque eo loci dum adhuc moraretur, memoratum Hugonem Cluniacenſem Abbatem canonizavit. Rem accurate deſcripſit Hugo alter Monachus in epiſtola ad Pontium Abbatem S. Hugonis ſucceſſorem. Pars hujus epiſtolæ extat in Actis SS. Bollandianis *tom.* 3. *Aprilis pag.* 633. integram vero exhibet Bibliotheca Cluniacenſis, & ex ea epiſtola hæc ad rem noſtram proferuntur:

Hic (Calliſtus ſcilicet II.) *ſecundo Cluniacum rediit, ibique Feſtum Dominicæ Circumciſionis & Apparitionis devote peregit. Qui dum inter cetera ſæpius ageret de vita & miraculis Beati Hugonis, non quorumlibet chartulas ſuper his profuſius exaratas attendit; ſed perſonas authenticas in medio Cluniacenſis Capituli præſentatas, de Sancto, quæ viderant & audierant, validius atteſtatas, gratanter accepit: Epiſcopis vero, & Cardinalibus pariter aſſentientibus, ad laudem & gloriam Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Natalem tanti Confeſſoris tot & tantis virtutibus approbati, feſtivum fieri Papa decrevit.*

15 Si, quæ tempore Calliſti II. contigerunt, duodecimum Actum conſtituunt; tredecimus coalescet ex geſtis ſub Innocentio II. qui inter Sanctos retulit in plenaria Synodo, quam Remis habuit, Godehardum Epiſcopum Hildenſheimenſem. Diploma Pontificium extat in codice Canonizationum; & Auctor anonymus libelli de Canonizat. & translat. S. Godehardi, qui extat *ſæc. 6. Bened. part.* 1. poſt vitam ejuſdem Sancti, inquit, *pag.* 433. *Præſes noſter Bernardus cum Majoribus noſtræ Eccleſiæ aſſiſtens, videns opportunitatem ultro ſibi collatam, ipſum Apoſtolicum cum omni Curia Romana aggreditur, vitaque Paſtoris noſtri coram ipſis recitatur, &, ut per eum in Eccleſia Dei canonizetur, devotiſſime preces funduntur. Sed, cum conſuetudo ſit Romanæ Eccleſiæ in generali Concilio Sanctos Dei canonizare, quod tunc temporis in Remenſem civitatem in feſto S. Lucæ, indictum fuerat, accepto conſilio petitionem Eccleſiæ noſtræ uſque in prædictum locum diſtulit, ibique definiturum certiſſime promiſit.* Tum refert, Bernardum una cum Norberto Magdeburgenſi Metropolitano Remis honorifice ſuſceptum eſſe; &, *dum jam Synodus aliquot dies eſſet celebrata*, conveniſſe Innocentium cum ſuis Cardinalibus, ipſos de cauſa B. Godehardi ſubmonuiſſe, omneſque unanimes & concordes in ſua petitione inveniſſe: *Poſtera die*, ſubdit, *cum in Synodo generali Apoſtolicus reſideret, nullo admonente,*

ſed

ſed Deo faciente, Apoſtolicus ad omnes luculentam orationem habuit, in qua diſertiſſime petitionem noſtræ Eccleſiæ de Patrono noſtro expoſuit; &, ut aſſenſum præberent, devotiſſime poſtulavit. His ita geſtis, Epiſcopus Tarraconenſis, vir religioſus & litterali ſcientia eruditus, quo ordine translatio fieri deberet, expoſuit; ſcilicet, ſi ea, quæ dicebantur de Patrono noſtro, Eccleſia noſtra per legitimos teſtes, ac juramento comprobaret. His vero verbis Apoſtolicus ſe interpoſuit, & ſe a Principibus terræ noſtræ adeo in Leodicenſi Eccleſia certificatum fuiſſe aſſeruit, ut non opus eſſet id ſecundo teſtificari, quod lucidius Sole poſſet comprobari. Auditis autem, quæ ab Apoſtolico dicebantur, omnes unanimiter, ut canonizetur, aſſenſum præbent, &; ut laudes Domino perſolvantur, admonent, qui dignatur ſervos ſuos ab infirmitate hujus carnis eripere, & inter ſanctos & electos ſuos collocare. Continuo Te Deum laudamus *canitur, laus omnipotenti Deo perſolvitur, & ſic demum coadunata Synodus terminatur.* Hujus Canonizationis accuratiſſima narratio extat coævi ſcriptoris apud continuatores Bollandianos *tom. 1. Maji pag.* 552.

16 Idem Innocentius canonizavit S. Hugonem Epiſcopum Gratianopolitanum, non poſt Concilium Piſanum, uti cenſuit Cardinalis Baronius; nec in Concilio Piſano, quemadmodum voluit Natalis Alexander; ſed, habito Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Cardinalium communi conſilio, triginta & octo diebus antequam Concilium Piſanum celebraretur contra Anacletum Antipapam; uti probatur in adnotationibus ad novum codicem Canonizationum, ubi litteræ Canonizationis Hugonis inſertæ ſunt. In Lateranenſi porro œcumenico Concilio (*in plenaria Synodo, quæ apud Lateranum eſt per Dei gratiam congregata*) Sanctorum faſtis adſcripſit Sturmium primum Abbatem Fuldenſem; & Apoſtolicæ litteræ vulgatæ fuerunt a Chriſtophoro Browero *Fuldenſ. antiquit. lib. 3. cap. 9.* extantque etiam in novo codice Canonizationum.

CAPUT IX.

De Pontificiæ iterum auctoritatis in Beatificationis, & Canonizationis negotio, interventu.

1 CAput hoc ad eamdem pertinet materiam, ad quam duo proxime antecedentia capita ſpectant; & eamdem quidem proſequitur ab Alexandri III. Pontificatus initio ad noſtra uſque tempora eo modo, quo fieri poteſt, ne in immenſum excreſcat.

2 Alexander itaque III. inter Sanctos retulit Eduardum Angliæ Regem, Thomam Archiepiſcopum Cantuarienſem, & Bernardum Abbatem Clarevallenſem. Bullæ extant impreſſæ in Bullario Romano, in Actis Conciliorum & in novo codice Canonizationum; ubi etiam ejuſdem Pontificis epiſtolæ referuntur, quibus omnes Eccleſiæ Prælatos, & Averſanum Epiſcopum de S. Thomæ Canonizatione, & Regem Francorum, Monacoſque Ciſtercienſes, & Clarevallenſes de Canonizatione S. Bernardi admonuit, ut ad eorum cultum prædictos omnes excitaret. In bulla Canonizationis S. Eduardi *in cit. cod. Canoniz. pag.* 15. habentur hæc verba: *Viſis etiam litteris anteceſſoris noſtri piæ recordationis Innocentii Papæ, veſtris quoque teſtimoniis inde receptis* (hoc eſt Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum per Angliam conſtitutorum) *quamvis negotium tam arduum & ſublime non frequenter ſoleat, niſi in ſolemnibus Conciliis de more concedi; de communi tamen Fratrum noſtrorum conſilio, juxta votum & deſiderium prædicti Filii Regis* (hoc eſt Henrici) *ac veſtrum, corpus ipſius Confeſſoris ita glorificandum cenſuimus, & debitis præconiis honorandum in terris, ſicut eumdem Confeſſorem Dominus per ſuam gratiam glorificavit in cælis.* In bulla Canonizationis S. Thomæ *in cit. cod. pag.* 16. proſtant ſequentia: *Præfatum Archiepiſcopum in capite jejunii, multitudine Clericorum & laicorum præſente in eccleſia, deliberato cum Fratribus noſtris conſilio, ſolemniter canonizavimus, eumque decrevimus SS. Martyrum collegio annumerandum.* Ibi demum in bulla Canonizationis S. Bernardi Abbatis *pag.* 19. narratur, dum Pontifex eſſet Pariſiis, multos venerabiles viros ſupplices preces porrexiſſe, ut eum inter Sanctos referret in Concilio quod proxime erat Turonis celebrandum; benignas item aures Alexandrum poſtulatis præbuiſſe, ſed eis ſatisfacere non potuiſſe, propter magnam frequentiam aliorum, qui ſimilia petebant: *Cumque nos eidem negotio favorabili ſatis intenderemus affectu, ſupervenit multitudo & frequentia petitorum, qui in diverſis provinciis rem ſimilem poſtulabant. Unde cum videremus, non poſſe congruenter omnibus ſatisfieri, ſtatutum fuit pro ſcandalo devitando, etiam in hoc differri.* Et poſt alia in dicta Conſtitutione ſic concluditur: *Quibus omnibus pia conſideratione penſatis, & in Concilio Fratrum noſtrorum expoſitis... catalogo SS. adſcribi mandavimus.* Huic quoque Pontifici Alexandro adſcribitur Canonizatio Theobaldi Eremitæ, & Conſtitutio reperitur in codice Canonizationum; quæ a nonnullis quidem huic ipſi Pontifici, ſed ab aliis Alexandro II. attribuitur, juxta ea, quæ in ſuperioribus viſa ſunt. Teſtatur inſuper Innocentius Tertius, Pontificem Alexandrum Tertium exoratum a Martino Epiſcopo Groſſetanenſi, ut in Sanctorum album referret Guillelmum Eremitam a Malavalle in Tuſcia, indulſiſſe ut in ejus honorem celebraretur in diœceſi Groſſetanenſi Officium, quoadusque fieri poſſet ſolemnis ejus Canonizatio: *Ex litteris fraternitatis tuæ accepimus, quod, cum bonæ memoriæ Martinus prædeceſſor tuus olim ad felicis recordationis Alexandri prædeceſſoris noſtri præſentiam acceſſiſſet, ſupplicavit eidem, ut B. Guillelmum Sanctorum adſcriberet catalogo venerandum. Idem vero prædeceſſor noſter exauditurum ſe preces ipſius promiſit tempore opportuno, & interim mandavit eidem, ut in anniverſario pro Divini nominis gloria, & ejuſdem Sancti memoria Officium Confeſſoris ſolemniter celebraret, & in ſua diœceſi faceret ſolemniter*

celebrari. Apoſtolicæ hæ litteræ editæ ſunt a Guillelmo de Waha *in explanatione vitæ S. Guillelmi pag.* 326. *quæ prodiit Leodii an.* 1693. Celebriſque eſt inter Decretales Gregorii IX. *ad tit. de Reliq. & venerat. Sanctor.* Alexandri III. Decretalis, de qua alibi, in qua ſtatuitur, non licere pro Sancto aliquem publice venerari ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate.

3 Aliæ quoque adſunt Canonizationes factæ ab Alexandro III. de quibus Hiſtorici teſtantur, & quarum bullæ uſque adhuc latent, aut injuria temporum perierunt. S. Guarinum Bononienſem, S.R.E. Cardinalem, Epiſcopum Prænestinum inter SS. relatum fuiſſe ab Alexandro III. affirmant Scriptores cumulate inveniendi apud Bollandianos *tom. 1. Februarii pag.* 915. In manuſcripto chronico, quod extabat apud Cardinalem Baronium, legitur, S. Helenam Sueonam viduam miræ ſanctitatis a ſepulcro Domini, quod petierat, revertentem, de nece Generi ſui per calumniam accuſatam, & ea de cauſa a cognatis innocenter occiſam anno 1164. inſtante Carolo Suevorum atque Gothorum Rege, ob vitam ſanctiſſime ductam, additis multiplicibus miraculis, inter Sanctos fuiſſe ab Alexandro relatam: uti videri poteſt apud citatum Cardinalem Baronium *in addendis ad annum* 1164., & late adnotavit Pagi *in vita hujus Pontificis num.* 48. Duo fuere Canuti Reges in SS. numerum publica Eccleſiæ auctoritate relati: primus Rex Daniæ, qui Martyrio ſublatus eſt anno Domini 1086. alter fratris filius Rex Obotritorum, qui Martyr occubuit anno Domini 1132. De his duobus Sanctis Canutis plura legi poſſunt apud Bollandum *tom. 1. Januarii ad diem* 7. & apud ejus Continuatores *tom. 3. Julii ad diem* 10. nec non apud Baillet *ad eumdem diem*, & apud Fleuri *hiſtor. Eccleſ. tom.* 13. *lib.* 63. *pag.* 458. Hujus poſtremi S. Canuti Canonizatio facta dicitur ab Alexandro III. ſed bulla hactenus inventa non eſt, licet fuerit diligenter perquiſita, teſte Archiepiſcopo Ancyrano Juſto Fontanino *in præfat.*

ad cod. Canoniz. De Legatis tamen ad Alexandrum III. ſummum Pontificem a Waldemaro Rege tranſmiſſis pro impetranda Canuti junioris Canonizatione, & de eorum reditu poſt impetratam Canonizationem plene teſtantur Hiſtorici. Kranzius *lib. 6. Daniæ cap. 29.* inquit: *Quo tempore Nuntius & Oratores rediere, quos Rex ad urbem Romam miſit, teſtificandi gratia de miraculis, quæ ad tumulum Divi Canuti fierent; quo Rex Patri poſthumus filius natus eſt. Erat autem annus poſt milleſimum centeſimum ſeptuageſimus primus. Tum apud Ringſtadium, ubi paternus erat tumulus, omnem Conventum omnium de Regno concivit Rex litteris a Sede Apoſtolica proditis. Ibi Divus Canutus ſolemni precationum genere de tumulo levatus, aræ conſecratus imponitur.* Concordat Joannes Magnus *lib. 2. de vitis Pontificum Upſalenſium in Stephano Archiepiſcopo*, ubi ait *pag. 47. Eodemque tempore, una cum Eſchillio Archiepiſcopo Lundenſi Divum Canutum Ducem & Regem Obotritorum in SS. catalogum juſſu Alexandri Papæ III. inſcripſit.* Denique Iſaac Pontanus *in rerum Danicarum hiſtoria lib. 6. pag. 252.* narrat Waldemarum Regem Legatos anno 1168. ad Romanum Pontificem miſiſſe ſubditque: *Elapſo deinde tempore, anno circiter ſupra milleſimum centeſimo ſexageſimo nono, Regis Legati, quos Roman tranſmiſerat, in patriam redierunt, litteras inter cetera referentes a Pontifice, quibus patris ſui innocentiſſimos manes ſacris honoribus venerari permittebatur. Quocirca Rex, omni Danica Nobilitate ſub edicto Ringaſtdium evocata, circa ſolemne Divi Joannis, quod in æſtivum ſolſtitium incidit, & parenti cæleſtes honores, & filio regios celebrari conſtituit.* Pontanus tamen litteras Canonizationis non producit, & hinc fortaſſe factum eſt, ut ad nos non pervenerint, uti ſupra dictum eſt.

4 Ad Alexandri III. tempora referri debent ea, quæ a Paſchali Antipapa facta ſunt. Martinus Polonus, & Onuphrius Panvinius referunt, quatuor Pſeudopontifices adverſus Alexandrum Tertium ſummum Pontificem inſurrexiſſe, Octavianum de Monticello, qui Victor IV. Guidonem Cremonenſem, qui Paſchalis III. Joannem Strumienſem, qui Calliſtus III. & Quartum Landonem, qui Innocentius III. vocati ſunt. Paſchalis in Germaniam ad Fridericum Imperatorem ſe recepit, & Carolum Magnum Romanorum quondam Imperatorem in SS. canonem retulit. Ante corporis elevationem Caroli nullus ei publicus cultus exhibebatur, cum pro ejus anima ſuffragia fierent, ſicuti fiunt pro animabus reliquorum Chriſtifidelium defunctorum; teſtibus Ademaro Monacho, & Gaufrido Priore Voſienſi, quorum teſtimonia recenſentur apud Pagi *in breviario RR. Pontif. tom. 3. in vita Alexandri III. pag. 82. & ſequentibus*, Procurante vero Friderico Ahenobarbo facta eſt auctoritate Paſchalis III. Antipapæ ſolemnis Corporis elevatio, uti colligitur ex Friderici diplomate impreſſo apud Bollandianos *ad diem 28. Januarii*; in quo, poſt narrata inſignia opera Caroli Magni Imperatoris, expoſitis petitione Henrici Angliæ Regis, & aſſenſu, atque auctoritate Paſchalis, nec non conſilio univerſorum Principum tam ſæcularium, quam Eccleſiaſticorum pro elevatione & exaltatione corporis ejus, *atque Canonizatione* (verba ſunt diplomatis) refertur, ſolemnem Curiam in natali Domini apud Aquiſgranum celebratam fuiſſe, & corpus magna frequentia Principum, & copioſa multitudine Cleri & populi, in hymnis & canticis ſpiritualibus, cum timore & reverentia fuiſſe elevatum & exaltatum. Poſt ſolemnem corporis elevationem nedum in Eccleſia Aquiſgrani, ſed etiam in quibuſdam aliis Galliæ, Belgii, atque Germaniæ Eccleſiis Carolus coli cœpit, quemadmodum inter Auctores forenſes adnotarunt Oſtienſis *in cap. Audivimus num. 9.* ibique Joannes Andreas *de Reliq. & venerat SS.* Cardinalis Tuſcus *in verb. Canonizatio, concluſ. 41. n. 9.* Lezana *conſult. 1. n. 50.* Molpheſius *conſult. 46. n. 10.* & inter eruditos bene proſequuntur teſtantes de cultus continuatione, Gujet *de feſtis propriis SS. lib. 1. cap. 5. quæſt. 9. §. Tertium denique dubium.*

Na-

Natalis Alexander *in Hiſtor. Eccleſ. ſæc. 9. & 10. cap. 7. art. 1. in fine*, Bollandiani *tom. 2. Februarii*, ubi ex Athenæo Oſnabrugenſi *ſchemate 19.* referunt, quintum altare Eccleſiæ PP. Societatis Jeſu eſſe Carolo Magno dicatum. Verum, cum cultus hic ſuam originem habuerit a Pſeudopontifice; non immerito dubitari poteſt, an ex ejus conceſſione, conſtituta dici poſſit vera & legitima Beatificatio. Caſtellinus *in ſuo indiculo SS. Canonizatorum* dicit, Carolum Magnum a nonnullis Canonizatum, ab aliis tantummodo Beatificatum denominari. Contelorius *in ſuo tractatu de Canoniz. SS. cap. 2. n. 2.* eum aſſerit dici poſſe tantum Beatificatum: & hæc quidem ſententia retinenda videtur. Quidquid etenim ſit de conceſſione facta ab illegitimo Pontifice, tot ſubſequentes legitimi Pontifices prædictam conceſſionem ſciverunt, & per tolerantiam admiſerunt: quibus ſi ſuperaddatur longiſſimi temporis obſervantia, nihil deeſſe videtur ex iis, quæ neceſſaria ſunt pro validitate cultus, quoad Eccleſias particulares, & ſic pro ſufficienti Beatificatione: uti bene adnotarunt Molanus *in natalibus Sanctor. Belgii*, Petrus Galeſinius, & Maurolicus *in ſuis Martyrologiis*, Ferrarius *in catalogo SS. qui non ſunt deſcripti in Martyrologio Romano*, omnes ad diem 28. Januarii, Bollandiani *ad eamdem diem*, Natalis Alexander *loc. cit.* Spondanus *ad an. 814. n. 5.* Baillet *in vita Caroli Magni ad d.* Franciſcus Victon. *in ſuo tract. de Canoniz. SS. cap. 27.* Ceparius *in ſuo directorio manuſcipto Canonizationum cap. 12. n. 2.*

Alexandro III. Lucius III. ſucceſſit. Hic anno 1182. inter Sanctos retulit Brunonem Epiſcopum Signinum; qui, poſtquam Eccleſiæ ſuæ per aliquot annos præfuerat, Caſſinum ſe recipiens, ibique Abbas electus, populo inſtante, a Romano Pontifice juſſus fuit ad Eccleſiam ſuam redire in qua ſancte mortuus eſt. Angelus Rocca *in ſuo tract. de Canonizat. SS. pag. 130.* teſtatur, bullam Canonizationis aſſervari Romæ in bibliotheca PP. Congregationis Oratorii; ſed, utut tempore, quo auctor ſcribebat, ea bulla in citato loco reperiretur, certe, me inſtante, perquiſita fuit a P. Gaſpare Cerato ex ejuſdem Oratorii Familia, viro diligentiſſimo, & in Eccleſiaſtica eruditione optime verſato, & minime eſt inventa. Signiæ tamen hæc legitur inſcriptio: *Æternæ memoriæ Brunonis, quem Lucius Tertius Pontifex Maximus Cardinalium, & Epiſcoporum conventu Signiæ in Eccleſia Beatæ Mariæ, ubi defunctum corpus quieſcebat, inter Sanctos juſſit adſcribi anno ab ejus abſceſſu LVIII. S.P.Q.S.* (ideſt) *Senatus, Populuſque Signinus.*

6 Clemens III. SS. Confeſſorum canoni ſolemniter adſcripſit BB. Othonem Epiſcopum Bambergenſem, Stephanum Auctorem Ordinis Grandimontenſis, Malachiam Hiberniæ Epiſcopum, ut ex ejus Conſtitutionibus *in novo codice Canonizationum.*

7 De Cæleſtino III. in eodem codice per authenticas Conſtitutiones demonſtratur, ab eo inter SS. relatum fuiſſe Ubaldum, Bernuvardum in Saxonia Epiſcopum, Joannem Gualbertum, atque Geraldum. Et præter hos in ſexta lectione antiqui Breviarii Eccleſiæ Lemovicenſis apud continuatores Bollandianos *tom. 1. Aprilis* hæc de S. Gaucherio Canonico leguntur *pag. 853. Floruit anno Domini 1130. ſuccedentibus vero temporibus ex Divina revelatione canonizatus fuit, Sanctorumque catalogo adnotatus tempore Domini Cæleſtini Papæ, præſulante in Sede Lemovicenſi Domino Sebrando;* quod anno 1194. & ſic tempore Cæleſtini III. contigiſſe, docent ſubjecti verſus ex vetuſto libro Prioratus Aurelianenſis, *Anno milleno centeno cum nonageno quarto, clara virum meritorum ſumma revelat.* Tum etiam, ſi fides præſtanda eſt Joanni Tamajo *tom. 2. Martyrologii Hiſpanici*, B. Rodeſindus ab eodem Cæleſtino III. inter SS. relatus eſt. Sed de cultu huic Beato exhibito infra ſermo redibit.

8 Plures ab Innocentio III. Canonizationes factæ ſunt, quarum extant in Bullario Romano, & in novo codice Canonizationes factæ referuntur ab

eodem, quarum tamen Apoſtolicæ litteræ non inveniuntur. Anno 1202. Pontifex hic SS. Faſtis adſcripſit Gilbertum Fundatorem Ordinis Sempringhamenſis in Anglia, anno poſt ejus obitum decimo quarto. Duplex hujus Sancti vita ab Auctoribus anonymis ſcripta habetur in Actis SS.Bollandianis *ad diem 4. Februarii*; &, quamvis poſterior vita Canonizationem memoret ab Innocentio factam anno 1202. cujus non meminit prior, bulla tamen Canonizationis deſideratur. Apud Surium, & apud Bollandianos *ad d. 4. Julii* narratur, Procopium Bohemum Abbatem Ordinis S. Benedicti pie defunctum apparuiſſe Blaſio cœnobii ſui Præpoſito, eique mandaſſe, ut Romanum adiret Pontificem, ipſumque excitaret ad ſe in Sanctorum album referendum; tum ſubditur, Blaſium mandatis paruiſſe, ſed Pontifice moras nectente, ipſi etiam Procopium apparuiſſe, & ſe Procopium eſſe dixiſſe: narratio tandem his concluditur verbis: *Procopii Sacerdotem Pontifex Blaſium per ſagaces & expeditos curſores reductum, cum avide, præſentibus tredecim purpuratis Patribus de Procopii geſtionibus audiſſet, Divina re facta, Sanctorum numero illum aſſerit: miſſoque in Bohæmiam Guidone S. Mariæ Tranſtiberim S. Callixti Presbytero Cardinali (Legato a latere vulgo dicto) Procopium ſanctum, beatum, felicemque credendum, vocandum, colendum pronunciat, eique tanti nominis, & tituli apud omnes ferendi auctor eſt, idque an. D. N. 1204. IV. Non. Jun.* Ita apud Surium *loc. cit. n.* 11. De hac Canonizatione mentio habetur etiam apud Ferrarium *in catal. SS. quorum nomina deſcripta non ſunt in Martyrol. Rom. ad d. 2. Junii*. Fatetur autem Archiepiſcopus Ancyranus Juſtus Fontaninus *in ſua præfatione ad cod. Caniniz.* ſe bullam perquiſiviſſe, & non inveniſſe.

9 Honorium III. plures Beatorum Canonizationes peregiſſe, certum eſt ex ejus Conſtitutionibus ſæpe citato codici inſertis; ipſumque inter BB. retuliſſe Robertum primo Moliſmenſem Abbatem, poſtea Ciſtercienſis Ordinis Fundatorem, ex ejus epiſtola 132. *lib. 6.* teſtatur Pagi junior *in vita Honorii n.* 34. In vita Roberti apud Bollandianos *tom. 3. Aprilis pag. 668.* Apoſtolicum Breve exhibetur, in quo permittitur Moliſmenſibus, ut eum tamquam Sanctum, in ſua Eccleſia venerentur; & Manriquez *in annalibus ad an.* 1222. ſuſtinet, ſub initium anni ſequentis fuiſſe Sanctorum canoni adſcriptum.

10 Animus non eſt, nec intentio proſequendi ceteras Canonizationes, & Beatificationes a ſubſequentibus Pontificibus factas, tum quia eorum Conſtitutiones extant in novo codice Canonizationum, tum quia Operis decurſu non deerit occaſio de illis loquendi. Adnotare tantummodo nonnulla libet de Canonizatione S. Birgittæ, quæ mortua eſt anno 1391. Petrus Amelius Sacriſta in ſuo Ordine Romano impreſſo apud Mabillonium *tom. 2. muſei Italici n.* 153. peractæ a Bonifacio IX. Canonizationis cæremonias exponit, & bulla Canonizationis extat in novo codice Canonizationum. In Concilio tamen Conſtantienſi, inſtantibus Oratoribus Regnorum Scotiæ, Daniæ, & Norvegiæ, Joannes XXIII. eam iterum canonizavit, ob dubiam apud moltos Bonifacii auctoritatem propter ſchiſma, quod tunc maxime vigebat. De hac Canonizatione loquitur etiam Trithemius, & tomo primo operum Gerſonii extat celebris tractatus *de probatione ſpirituum* tunc Conſtantiæ habitus, cum de nova Birgittæ Canonizatione ageretur. Denique, ne dubium omnino aliquod ſupereſſet de Canonizantis auctoritate, ſupplicatum fuit Martino V. pro nova Canonizatione. Recens autem Martini Conſtitutio edita eſt Florentiæ poſt Concilium Conſtantienſe anno 1419. & eſt impreſſa ante Revelationes S. Brigittæ; pluribuſque proſequuntur Pagi *tom. 4. brev. RR. Pontif. in vita Joannis XXIII. pag.* 387. & Spondanus *ad annum Chriſti* 1415. *nnm.* 2. Notanda ſunt verba Conſtitutionis Martini V. confirmantis Canonizationem S. Birgittæ, quæ ſunt hujuſmodi: *Ad bonarum mentium, & conſcientiarum ſerenationem puriorem,* De-

Depulſa temporum caligine, in clara luce hodie poſitum eſt, legitimum jus Pontificatus penes Urbanum VI. ejuſque ſucceſſores Bonifacium IX. Innocentium VII. &c. ſtetiſſe; ſed cum id tunc temporis adhuc eliquatum non eſſet, Martinus V. neceſſarium eſſe exiſtimavit ſua indubia auctoritate Canonizationem a Bonifacio IX. factam confirmare. In bulla Canonizationis S. Catharinæ Senenſis Pius Papa II. inquit, Divino conſilio factum fuiſſe, quod eadem ſchiſmatis tempore non fuiſſet in SS album relata ab Urban.VI. aut Innoc. VII. aut Greg. XII. *ne ſæviente diviſionis procella, quod ſanctum una obedientia decreviſſet, profanum altera cenſuiſſet*. Quibus profecto verbis Pius non ſignificat caſſam futuram fuiſſe & irritam Canonizationem, ſi a quoquam illorum Pontificum prodiiſſet, ſed futuram fuiſſe obnoxiam obtrectationibus eorum, qui in obedientia, ut appellabatur, Pſeudopontificum Avenionenſium erant, præſertim cum S.Catharina Senenſis apertiſſime & conſtantiſſime pro Urbani VI. jure ſtetiſſet, quod Virginis Sanctiſſimæ, & miraculis ac familiari cum Deo communicatione clariſſimæ teſtimonium, pondus ingens Urbani cauſæ addiderat.

11 Ex ultimis Canonizationibus per Romanos Pontifices expletis, ſola deerat bulla Canonizationis S. Eliſabeth Reginæ Portugalliæ, quæ ſolemni ritu fuit inter Sanctas relata anno Jubilæi 1625. a ſanctæ memoriæ Urbano VIII. uti legitur in lectionibus proprii Officii, quod in ejus feſto celebratur in Eccleſia univerſali, & teſtatur Lucas Wadingus auctor contemporaneus, ac Romæ degens, *in ſuis annal. ad an.* 1336. *num.* 33. Ut ejus defectum, quantum in nobis eſt, ſuppleremus, in prima editione hujus Operis ad calcem præſentis tomi exhibuimus relationem de ejus ſanctitate & miraculis factam in Conſiſtorio ſecreto per Cardinalem a Monte ſacri Collegii Decanum. Eadem relatio adhuc extat inter appendices hujus noſtræ tertiæ editionis. Sed cum a nobis ad ſummum Pontificatum evectis, bulla quæ deerat Canonizationis S. Eliſabeth fuerit expedita, eam in appendices Operis hujus rejicimus una cum IV. bullis Canonizationum peractarum a ſanctæ memoriæ Clem. XII. prædeceſſore noſtro, quæ non fuerunt inſertæ in codicem Canonizationum ſæpe memoratum; utpote ante dictas Canonizationes editum. Et hæc quoad interventum Pontificiæ auctoritatis in Beatificationibus & Canonizationibus dicta ſufficere poſſe videntur: ex quibus colligere fas eſt, nullatenus ſubſiſtere quod a nonnullis aſſeritur, initia videlicet Beatificationis eſſe referenda ad B. Gregorium Papam X. qui conceſſit, ut corpus B. Luchefii poſſet *proceſſionaliter* deferri, ſicuti arguunt Matta *de Canoniz. SS. part. 1. cap. 2. n.* 17. & Schiara *in ſuo Romano Pontifice art. 26. §. 1. n. 7.* quidquid enim ſit de Beatificatione S. Romualdi, nulla ſupereſt dubitatio de Beatificatione Guillelmi Eremitæ a Malavalle in Tuſcia, facta Ab Alex. III. uti ſupra viſum eſt.

CAPUT X.

De Pontificia auctoritate extra Concilium, & de jure Beatificandi, & Canonizandi ſummo tantum Romano Pontifici reſervato.

1 QUamvis in ſuperioribus nonnullas retulerimus Canonizationes Sanctorum a Romanis Pontificibus factas in plenariis Conciliis, eam videlicet S. Uldarici a Joanne XV. S. Gerardi a Leone IX. Sancti Godehardi, & Sancti Sturmii Abbatis ab Innocentio II. & nonnulla quoque Romanorum Pontificum reſponſa attulerimus, quibus dixerunt, vitam & miracula Canonizandorum eſſe in Concilio generali perpendenda, antequam eorum fiat relatio in album SS. uti colligitur ex reſponſis Urbani II. & Calliſti II. & ex bullis, ſeu Decretalibus Eugenii III. & Alexandri III. editis pro Canonizatione Henrici I. Imperatoris, & Regis Eduardi; certum nihilominus eſſe videtur, plures alias Canonizationes illis iiſdem temporibus, qui-

quibus nonnullæ in Conciliis generalibus factæ sunt, extra Concilium peractas fuisse, & eosdem Pontifices, qui Concilii generalis meminerunt pro faciendis Canonizationibus, Sanctorum Canonizationes extra Concilia feciſſe. Exempla ex supra relatis desumi possunt. Ut enim cetera prætereamus, ad rem, de qua nunc agitur, satis est gesta S. Leonis revocare, qui, si S. Gerardum in SS. numerun retulit in Concilio Romano, extra Concilium sanctificavit SS. Wolfgangum, & Erhardum; gesta Benedicti VIII. & Benedicti IX. qui extra Concilium SS. albo adscripserunt duos SS. Simeones; gesta Paschalis II. qui simili modo proceſſit in Canonizatione SS. Petri Anagnini, & Angilramni; gesta demum Eugenii III. & Alexandri III. quorum primus extra Concilium canonizavit S. Henricum Imperatorem, & alter extra Concilium nedum Sanctis adscripsit Eduardum, sed etiam Thomam Cantuariensem, Bernardum Abbatem, & alios: ita ut de summi Pontificis potestate peragendi Canonizationes extra Concilium generale nulla videatur rationabilis adesse dubitatio; & eo magis, si ad antiquissima tempora supra indicata respiciamus, quibus Beatificationes factæ ab Episcopis sive Martyrum, sive Confessorum, vim obtinebant Canonizationis vel per expressam summi Pontificis approbationem, vel per universalem extra Concilium Ecclesiæ consensum, in quo tacita summi Pontificis approbatio continebatur.

2 Similia porro contigerunt in hæresum condemnationibus, cum aliquot a Romanis Pontificibus in Conciliis, sed plæreque aliæ extra Concilia fuerint ab ipsis condemnatæ, & Pontificiæ auctoritatis interventus accesserit in earum etiam hæresum condemnatione, quæ in Synodis particularibus ab Episcopis factæ fuerunt. *Plurimi Pontifices* (verba sunt egregii Doctoris Duvalli *t.2. in 2. 2. de potest. Eccles. part. 2. quæst. 2.*) *Plurimi Pontifices varios errores absque ullo generali Concilio condemnarunt, quorum condemnatio a tota Ecclesia accepta fuit; ut patet ex primis trecentis annis, in quibus nulla unquam Concilia generalia propter ingruentes persecutiones coacta leguntur, cum tamen multæ in Fide quæstiones toto hoc tempore feliciter sopitæ & determinatæ fuerint per Pontificum definitiones. Nec dicant adversarii, hos errores pro hæresibus habitos non fuisse, donec his Pontificum definitionibus Conciliorum generalium calculus accederet. Falsum enim est, omnibus, quotquot fuerunt, erroribus a Sede Apostolica damnatis, & qui jam pro hæresibus in Ecclesia habentur, semper accessisse Concilii cujusdam generalis condemnationem.* Argumentum eruditissime de more prosequitur Thomassinus *dissert. 4. in Synodum Gangrensem*, ubi, post collecta undique illustria exempla, *num. 36.* ita concludit: *Quibus hæc testium copia non satis est, nescio quid satis sit; constat enim abunde tot testimoniis, Ecclesiis, Episcopisque omnibus sive Synodice, sive extra Synodos, sola execratione novitatis hæreses exorientes damnantibus, vel præisse, vel accessisse, vel succesisse Sedem Apostolicam, & summum auctoritatis pondus, & vim ineluctabilem, atque universalem adjecisse. Si quid aliæ Ecclesiæ, Synodive perficere non poterant, ipsa efficiebat; si quid effecerant, perficiebat; si quid privatim sanxerant, id ipsa toto orbe Catholico authorabat. Nihil invidiæ, nihil contentionis strepebat. Nunc, quod ceteræ sequerentur, ipsa dictare occupabat, certa de membrorum suorum consensu & obsequio. Nunc reliquas in impietatis apud se exortæ damnationem præcurrentes ipsæ lubens sequebatur, confirmabat, &, sin minus tempore, certe consensu, dignitate, auctoritate antecedebat. Ita sive præfinirent aliæ Synodi quod, ut ajebat Prosper, regna sequerentur, tum demum cum Roma probasset, sive præciperet Romana Ecclesia Fidem omnibus amplectendam scribere, plerumque temporis, semper auctoritatis ordine caput membris anteibat. Cumque Fides commune sit Ecclesiarum omnium decus, non poterat illa a privatis vel Ecclesiis, vel Conciliis sanciri, nisi præsumto, vel adhibito consensu, suffragioque principis Ecclesiæ, cujus unius*

nius jus erat confirmare, & promulgare quod omnes Ecclesiæ sequerentur.

3 Hæc quoad Pontificiam auctoritatem extra Concilium. Nunc autem, ut transitum faciamus ad jus soli Romano Pontifici reservatum Beatificationis & Canonizationis honores indulgendi, resumenda sunt nonnulla, quæ tempore Alexandri III. acciderunt, quæque in superioribus fuerunt indicata. Cum Arnulphus Episcopus Lexoviensis Alexandro III. summo Pontifici scripsisset, monasterium quoddam Gristanum scandalis undique esse repletum, & inter cetera, quemdam ejus Procuratorem loco Abbatis absentis substitutum, ebrium a duobus aliis Monachis fuisse interemtum, *quia is, quem Procuratorem reliquerat, ebrius in refectorio super cænam duos de fratribus cultello percussit, atque ab eis incontinenti pertica, quam casus obtulit, interfectus*, uti legitur in dicti Arnulphi epistola apud Cardinalem Baronium *ad an. 1181. num. 7. & 9.* & taliter occisum a loci habitatoribus cultum Martyris obtinuisse; edita fuit a prædicto Pontifice epistola illa, quæ fuit inserta Decretalibus *ad tit. 45. de Reliq. & vener. Sanctorum: Audivimus, quod quidam inter vos diabolica fraude decepti hominem quemdam in potatione & ebrietate occisum, quasi Sanctum more infidelium venerantur, cum vix pro talibus in ebrietatibus peremtis orare permittat Ecclesia. Dicit enim Apostolus, quod ebriosi homines regnum Dei non possidebunt. Hominem ergo illum de cetero colere non præsumatis, cum, etiamsi per eum miracula plurima fierent, non liceret vobis pro Sancto, absque auctoritate Romanæ Ecclesiæ, eum publice venerari.*

4 De hac Alexandri III. Decretali loquendo, magna est inter scribentes disputatio, an per illam inductum fuerit jus novum Sedi Apostolicæ reservans, privative quoad Primates, & Episcopos, & ceteros omnes, jus statuendi, utrum huic, aut illi servo Dei cultus præstari debeat, necne; ablata ceteris omnibus facultate, quam habebant, uti vidimus, in suis provinciis & diœcesibus indulgendi Dei servis Beatificationis honores: seu potius, an jus hoc privativum fuerit ante prædictam Decretalem introductum, perinde ac si eadem latam præsupponat aliam legem, aut antiquiorem introductam consuetudinem, quæ Apostolicæ Sedis jus illud privativum reservaverit.

5 Censent nonnulli, jus novum fuisse a dicta Decretali statutum. Ita sentit Ven. Dei servus Cardinalis Bellarminus *lib. 1. De SS. Beatitud. cap. 8. n. 2. Quod olim licuit, modo non licet: siquidem Alexander III. & postea Innoc. III. videntes abusus, qui oriebantur circa Sanctorum cultum, prohibuerunt, ne deinceps aliquis pro Sancto coli inciperet sine Romani Pontificis approbatione.* Van Espen *juris Eccles. univ. part. 1. tit. 22. cap. 7. num. 14.* ait: *quin & circa idem tempus* (Alexandri videlicet Tertii) *Pontifices sibi auctoritatem canonizandi privative cœperunt reservare; eaque reservatio generaliter, & ab omnibus tandem Ecclesis recepta fuit, potissimum auctoritate cujusdam Decretalis Alexandri III.* Joannes Mabillonius, & Lucas D'Acherì *in sæpe citata præf. Sæc. 5. Bened. §. 6. n.105.* inquiunt: *Jam vero Alexander III. id, tamquam unam ex majoribus causis, ad Romanum Pontificem pertinere edixit:* & sequuntur Pagi *in breviario Rom. Pontif. in vit. Alexandri III.* Gravina *in continuatione 2. part. Catholic. præscript. tom. 4. pag. 209. §. Merito vero Alexander*, Sauffajus *in apologetic. Theolog. de SS. cultu §. 9. vers. Solemnis est, pag. 33. post Martyrolog. Gallic.* Alii contra in ea sunt opinione, quod nullum jus novum fuerit introductum per Decretalem sæpe citatam. Ita docent Gonzalez *in dicto cap. Audivimus sub num. 6. de Reliq. & venerat. SS.* Victon. *in Tract. de Canoniz. SS. cap. 12. prope finem*, Auctor tractatus Canonizationis SS. ad Cardinalem Montis Regalis *2. part. cap. 1.* ubi, ponderata Alexandrina Constitutione, subdit: *Existimo autem, hanc legem esse multo antiquiorem; non enim hoc loco id statuit Pontifex, sed quasi jam constitutum commemorat*, Bivarius *in comment. chronici*

Mar-

Marci Maximi in S. Joanne Eremita vindicato §. 6. & fusius hoc ipsum prosequuntur Godefridus Henschenius & Daniel Papebrochius *in propylæo dissert.* 20. *nu.* 6. quo in loco, pensatis verbis Alexandri, subjungunt: *Hæc vero loquendi forma decretum non facit, sed factum, & vulgo notum supponit.*

6 Verum, quidquid sit de hac controversia, quemadmodum certum esse videtur, uti supra dictum est, nunquam Episcopos potuisse veras peragere Canonizationes: præcipere etenim, ut aliquis tamquam Sanctus publico cultu colatur in universa Ecclesia, nec potest, nec potuit unquam ad eum pertinere, qui limitatam obtinet jurisdictionem in una diœcesi, aut provincia, sed ad eum tantummodo, qui jus obtinet in universa Ecclesia: ita perspicuum apparet, Primates, Archiepiscopos, aut Episcopos olim potuisse cultum publicum indulgere erga Martyres, aut Confessores in sua provincia, aut diœcesi, quod est, idem ac dicere, Beatificationis honores concedere, aut advocata summi Pontificis auctoritate, aut etiam jure suo, absque eo quod ab illa dependerent, sicut ex supradictis facile colligi potest.

7 Perstitit hæc Episcopalis jurisdictio beatificandi Jure proprio, & sine subjectione summi Pontificis auctoritati, usque ad tempora Alexandri III. summi Pontificis: eo quippe sæculo, quo ipse vixit, plures Beatorum corporum elevationes sola Episcopali auctoritate factæ leguntur. Ex Sigeberto refert Molanus *in natalibus SS. Belgii ad diem* 23. *Maji*, plura a Deo patrata fuisse miracula intercessione S. Guiberti Fundatoris monasterii Gemblacensis, legationemque ad Othbertum Leodiensem Episcopum fuisse susceptam, ut ei publicum cultum indulgeret; examen autem instantiæ fuisse ab eo remissum ad Fridericum suum Archiepiscopum Colonien sem, qui convocata suorum Ecclesiasticorum Synodo, petitioni libens annuit; quocirca Episcopus anno 1110. elevationem fecit beati corporis coram Abbatibus, Archidiaconis, & magna multitudine Christifidelium utriusque sexus. Continuatores Bollandiani *ad diem 6. Julii* ex Jacobo Mejero in annalibus Flandricis, & ex aliis Actis authenticis testantur, levatum fuisse anno 1121. corpus B. Arnulphi Episcopi Suessionensis, auctoritate Lamberti Episcopi Tornacensis. Putat Balutius, anno Domini 1122. auctoritate Episcopali canonizatum fuisse Odonem, sive Othonem Urgellæ in Hispania Tarraconensi Episcopum; sed, cum id desumat ex diplomate e scriniis Ecclesiæ Urgellensis prolato, & edito *in Marca Hispanica in appendice n.* 384. *pag.* 1276. ubi de Petro Episcopo sic legitur: *Episcopus & universus Canonicorum cœtus, magnam atque præclaram beatæ memoriæ Pontificis Odonis celebrantes venerandam solemnitatem, natalis ejus diem annuatim canonizari, & canonice ab omnibus institui, atque laudabiliter confirmari, uno ore omnes collaudant, quatenus semper deinceps inter ceteras præcipuas anni festivitates hæc procul dubio digne & laudabiliter, uti Domini ac Patroni nostri Sancti Pontificis Ermengaudii, Divinis veneranda Mysteriis observetur;* nemo est, qui non videat, prædictum nec esse Canonizationis decretum, uti putavit Balutius, nec esse decretum Beatificationis eo anno peractæ, sed esse decretum de festo in honorem Odonis ritu solito elevationis inter Beatos pridem relati deinceps concelebrando. Felicius Pagi junior *in vit. Alexandri III. num.* 119. testatur, Episcopos prædicto jure suo usos fuisse prope tempora electionis Alexandri III. hoc est annis sex ante ejus ad Pontificatum assumtionem: ex Mabillonio siquidem habetur, *tom. 6. annal. pag.* 535. *num.* 28. Hugonem Archiepiscopum Rotomagensem anno 1153. de elevatione S. Galterii seu Walterii Abbatis Pontisarensis litteras dedisse, in quibus commemorat, *invitantibus, immo cogentibus miraculis*, Theobaldo Parisiensi, aliisque præsentibus, S. Galterii Reliquias a se levatas & translatas fuisse, concessis insuper indulgentiis in eorum gratiam, qui ipsius S. Galterii beneficia implorarent. Demum eo ipso anno, quo Alexander III. ad summum

mum Pontificatum electus est, affirmant continuatores Bollandiani *tom.* 1. *Julii*, auctoritate Gerardi Tornacensis Episcopi factam fuisse corporis elevationem & translationenem S. Guthagonis.

8 A primis itaque Ecclesiæ sæculis supra vidimus factas fuisse, tacita, vel expressa intercedente Pontificia auctoritate, SS. Canonizationes, & venerabilium virorum Beatificationes, salva tamen & integra Episcoporum auctoritate beatificandi; nullo etiam Pontificiæ auctoritatis invocato præsidio: & quod attinet ad Canonizationes, earum ritum esse antiquiorem Joanne XV. licet primum peractæ Canonizationis diploma sit illud S. Uldarici inter Sanctos ab eodem Pontifice relati, & licet monumenta adsint, quæ comprobant, eo potissimum tempore promotas fuisse apud Sedem Apostolicam instantias pro impetrandis Canonizationibus, quemadmodum colligitur *ex tom.* 2. *Monastici Anglicani pag.* 125. ubi habentur hæc verba: *Studebant plures religiosa devotione patriæ suæ Sanctos exaltare, pia sollicitudine vitas illorum investigare, summique Pontificis auctoritate ipsos canonizare*. Edita porro ab Alexandro III. supra relata Decretali, subsequentia Ecclesiastica monumenta aperte loquuntur non solum de potestate canonizandi, sed etiam beatificandi summo Romano Pontifici privative quoad alios omnes reservata. Innocentius III. *in cit. cod. Canoniz. in bulla Canonizationis B. Chunegundis Imperatricis* de potestate canonizandi sic effatur *pag.* 38. *Cum hoc sublime judicium ad eum tantum pertineat, qui est B. Petri Successor, & Vicarius Jesu Christi*. Archiepiscopus Viennensis in Gallia, & ejus Suffraganei Gregorio IX. summo Pontifici supplices preces exhibuerunt pro obtinenda Canonizatione S. Stephani Diensis Episcopi, his conceptis verbis: *Quia nemo, quantacunque meritorum prærogativa polleat, ab Ecclesia Dei pro Sancto habendus, aut venerandus est, nisi prius per Sedem Apostolicam ejus sanctitas fuerit approbata*. De Thoma Comite Lancastriæ, qui, cum graves egisset simultates cum Eduardo II. Anglorum Rege, in bello captus anno 1322. securi percussus est, fama increbuit, eum pie & Martyrem occubuisse: cumque populus Londinensis ejus imaginem colere cœpisset, quod ad puram Beatificationem ad summum referri poterat, Eduardus II. Stephanum Episcopum Londinensem admonuit, ut cohibeat *fatuè accedentes ad quamdam tabulam S. Pauli Londoniæ existentem*, in qua *effigies Thomæ quondam Comitis Lancastriæ*, quam *absque auctoritate Ecclesiæ Romanæ tamquam rem sanctificatam colunt & adorant, asserentes ibi fieri miracula in opprobrium totius Ecclesiæ*; rursumque admonet, *ut dictum populum, ne ad tabulam prædictam accedere, orationes, oblationes, seu alia ad cultum Divinum tendentia, absque auctoritate Ecclesiæ Romanæ, ibidem facere præsumant, cohibeat modis omnibus; prout ex officii sui debito* ad se *juxta Canonicas sanctiones* noverit *pertinere*; uti legitur in collectione *Actor. public. Thomæ Rymer. tom.* 3. *pag.* 1033. ubi pariter *t.* 4. *pag.* 268. 421. & 478. referuntur epistolæ Eduardi III. ad Joannem XXII. pro dicti Thomæ Canonizatione impetranda. Sed, an id quoad potestatem beatificandi fuerit ab omnibus Episcopis executioni mandatum, fatemur, nos maximopere dubitare; fortasse quia Alexander III. *in sua Decretali* generaliter locutus non est statuendo, nulli posse publicum cultum deferri sine Sedis Apostolicæ auctoritate, sed sermonem ad eum defunctum in ebrietate occisum restrinxit inquiens: *Etiamsi per eum miracula fierent, non liceret ipsum &c.* Quapropter fieri potuit, ut Episcopi aliqui non putarint, doctrinam illam ab isto particulari casu ad alios casus longe diversos debere transferri, quodque de uno nequam homine in ipsa ebrietate interfecto Pontifex dixerat, intelligi voluisse dictum de quolibet viro, cujus haud dubia esset, sed certo explorata sanctitas eximia vitæ, ac frequentia essent ante & post obitum prodigia, eaque non vulgi modo, sed sapientium etiam omnium judicio comprobata. Scimus, tum Theologos,

tum juris Canonici Interpretes in ea fuisse sententia, quod epistola Alexandri III. universaliter prohiberet, cultum publicum exhiberi erga quemcumque Dei servum, etiam sub prætextu miraculorum, absque Sedis Apostolicæ auctoritate; & nos huic adhæremus sententiæ. Sed asseri non potest, nullum repertum fuisse, qui post Alexandri III. Decretalem in ea fuerit sententia, quod Episcopi, etiam post eam, antiquam retinuerint auctoritatem Beatificationis honores indulgendi erga Dei servum in sua diœcesi. Thomas Waldensis, qui sub Martino V. scripsit non sine præclara ejusdem Pontificis laude atque approbatione, quæ ejus libris præfixa legi potest, *in t. 3. Sacramental. c. 122.* ubi Wiclefi de Canonizatione errores docte confutat, hæc habet *pag. 227. Sed forte supponit* (Wiclef) *ac supputat unum cum magistro suo Guillelmo dicente, quod Canonizatio Sanctorum seu veneratio pertinere debet Concilio generali Christifidelium tantum; quia sic, inquit, Gregorius IV. ex assensu Ludovici Imperatoris, & omnium sanctorum Episcoporum instituit, ut festum omnium Sanctorum celebraretur:* quod Guillelmi commentum pluribus refellere Waldensis pergit. Deinde hæc magis ad rem nostram subjicit: *Quid impediet Episcopum, ne canonice inquirat de vita diutina talis Sancti, ut pleniorem trahat notitiam? Et si eam invenerit Sanctorum cultu dignam, auctoritate Episcopali confidenter exprimere Sanctum Dei plebibus venerandum? Et si omnis Episcopus hoc habet juris, quid maxime facere poterit Episcoporum Episcopus?* Confundit hic Waldensis Canonizationem cum Beatificatione, sed expressis verbis potestatem admittit Episcoporum Beatificationis, seu particularis Canonizationis indulgendæ in sua diœcesi. Accedunt solemnia posteriorum temporum facta, quorum nonnulla hic recensemus. In chronico Episcoporum Mindesium *ad annum septuagesimum tertium sæculi* XIV. ita legitur: *Eodem anno S. Felicianus Episcopus miraculis coruscare cœpit: & ideo Episcopus Wedekindus festum ejus per totam diœcesim Mindensem celebrari instituit.* Eodem sæculo, anno videlicet 1489. Franciscus Piccolomineus tunc Episcopus Senensis, & deinde summus Pontifex assumto nomine Pii III. B. Aldobrandescæ viduæ corpus solemniter elevavit, ut ex monumentis tabularii Senensis refert Lombardellus apud continuatores Bollandianos *tom. 3. Aprilis ad diem 26. pag. 471. num. 37.* Quid plura? Anno 1265. e vivis excessit B. Bonifacius Lausanensis Episcopus. Anno 1600. ejus Reliquiæ ex humo levatæ sunt, & super aram collocatæ. Fuit id reprobatum ab Archiepiscopo Mechlinienſi, qui processum de ejus Sanctitate & cultu instrui jussit, & instructum voluit a Theologis examinari, inter quos Guillelmus Estius, Completoque examine an. 1603. decretum edidit, in quo, facta mentione antiqui cultus, sic pronunciavit: *Qua de causa nos his litteris assentimur, ut prædictum corpus in posterum elevatum maneat, & tamquam Venerabilis & Beati viri honoretur, ornetur, & devotè visitetur ab omnibus Christifidelibus, & devotis personis. Non tamen honorem admittimus ei fieri, qui Canonizato proprius est:* uti habetur apud continuatores Bollandianos *tom. 3. Februarii pag. 152.* Papebrochius *tom. 3. Aprilis pag. 993.* habita ratione alterius Decretalis Innocentii III. *tit. de Reliquiis & veneratione Sanctorum*, sub quo eodem titulo extat & ea Alexandri III. affirmat hoc decretum non usque adeo rigide servatum esse; *donec illud renovaret Innocentius III. post annos* 40. Et neque tunc putavisse Episcopos, *sublatam sibi facultatem circa inferioris ordinis cultum, quem Beatorum dicimus, permittendum, modo ab Officio & Missa abstineretur. Et hoc usque ad Concilium Tridentinum valuit. Cujus decretis insistens Urbanus VIII. vetuit absque speciali Sedis Apostolicæ licentia deinceps aliquid novi induci, & abrogari præcepit quidquid citra eam fuerat recentius introductum.* Alibi a nobis demonstrabitur etiam post Innocentium III. factam fuisse auctoritate ordinaria ab Episcopis concessionem Officii & Missæ in honorem eorum, quibus in sua diœ-

cesi indulgebant Beatificationis honores. In alio quoque loco verus Concilii Tridentini sensus explicabitur. Et ut finis tandem imponatur præsenti quæstioni, dicimus, ab Alexandro III. fuisse Episcopis sublatam beatificandi auctoritatem: id forte non fuisse ab omnibus Episcopis executioni mandatum; sed omnem & quamcumque controversiam fuisse sublatam per bullam Urbani VIII. editam an. 1634. de qua suo loco sermo instituetur, cum in ea clare statuti fuerint fines auctoritati Episcopali, & omnia ad cultum publicum Beatorum pertinentia, & ipsa servorum Dei Beatificatio fuerint clarissime Sedi Apostolicæ reservata.

CAPUT XI.

De eodem privativo jure justa scribentium assertiones.

1 AD comprobationem privativi juris Romanorum Pontificum in Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum, operæ pretium esse videtur assertiones afferre eorum qui de materia scripserunt.

2 Prima autem est, quod hodie ita pertinet ad summum Pontificem Dei servos, in Beatorum, & Sanctorum numerum referre, ut id interdictum sit Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiscopis, & Episcopis. Contelor. *de Canoniz. SS. cap. 4. per totum, & præsertim n.* 14. Matta *de Canoniz. SS. par. 4. cap. 4. num. 3. & 4.* Castellan. *de Canonization. SS. quæst. 3. principali §. Ampliatur præmissa*, Malvet. *de Canonizat. SS. dub. 2. num. 1. & seqq. & signanter sub n. 12. inter tractatus magnos t. 14.* Gambar. *de auctoritate Legati lib. 2. vers. Illud nosse num. 233. & n. 234. inter tractatus magnos t. 13. par. 2.* Mauchler *de monarchia Ecclesiæ 2. par. l. 4. cap. 7. sub n. 1. §. At Christiana*, Barbosa *in c. 1. num. 6. de Reliq. & venerat. SS.* Lezana *consul. 1. n. 2.* Dartis *de benefic. sect. 1 cap. 3. pag. 12. litt. C.* Van Espen *jur. Ecclesiast. par. 1. tit. 22. c. 7. n. 15.* Clemens VI. operam strenuam navavit Armenis ad Catholicam Fidem reducendis. Sed cum Armenus Patriarcha variis verborum ambagibus & involucris eluderet ejurationem errorum, sinceramque & apertam Fidei professionem, litteras ad illum Clemens Papa dedit Pontificiæ gravitatis & prudentiæ plenas, quibus versutum hominem commonet, ut clare, diserte, dilucide, pure, ac simpliciter errores detestetur, & Fidem Catholicam sucum omnem exosam profiteatur. Litteras Clementis integras Raynaldus profert *in annalibus ad ann. 1351.* Quod nostra interest, nos ex numero 16. hanc particulam damus: *Adhuc*, inquit, *cum Canonizationes Sanctorum, & promotiones illegitimorum ad sacros Ordines, sint casus, qui inter alios tantummodo Romano Pontifici reservantur, & ad nullum alium Prælatum Ecclesiæ pertinentes, nisi ipse Romanus Pontifex specialiter aliquibus duxerit committendos; miramur, quod te dicis prædictos duos casus auctoritate propria velle penes te retinere, quod nullum signum est obedientiæ & reverentiæ, quas ad Romanum Pontificem in præmissis capitulis te prætendis habere. Quapropter ad hoc cogimur te requirere, ut nobis in scriptis respondeas, si vis Traditiones orthodoxorum Patrum, ac Decretales, seu Constitutiones Sanctæ & Apostolicæ ac Romanæ Sedis reverenter suscipere, docere, atque servare?*

3 Secunda propositio est, quod Dei servos in Beatorum, aut Sanctorum catalogum referre non pertinet ad sacrum Collegium Cardinalium, licet Sedes Apostolica vacet; quemadmodum late docent Contelor. *de Canoniz. SS. cap. 6. num. 1. & seq.* Matta *de Canonizatione Sanctorum part. 4. cap. 4. sub num. 4. §. Cardinalium Collegium*, Castellan. *de Canoniz. SS. quæst. 3. principali § Quæro quid de Collegio*, Ceparius *in suo directorio MS. Canoniz. SS. part. 1. cap. 2. num. 16.* Schiara *in suo Romano Pontifice propugn. art. 26. §. 3. num. 35.* & probatur ex textu *in cap. Ubi periculum, De election. in 6. & in Clementina Ne Romani eod. tit.*

4 Tertia propositio est, quod Lega-

tus de latere ſuæ legationis auctoritate devenire non poteſt ad actum Beatificationis, aut Canonizationis; quemadmodum deſumitur ex textu *in cap. Quod translationem, De offic. Legat.* & late proſequuntur Barboſ. *in cap. 1. num. 7. de Reliq. & venerat. SS.* Lezana *conſult. 1. num. 3.* Caſtellan. *de Canoniz. SS. quæſt. 3. principali §. Quæro quid de Legato*, Contelor. *de Canoniz. SS. cap. 6. num. 5.* Matta *de Canoniz. SS. part. 4. cap. 4. ſub num. 4.*

5 Quarta propoſitio eſt, quod nec Beatificatio, nec Canonizatio fieri poſſunt a Concilio generali, aut provinciali abſque interventu auctoritatis Pontificiæ; uti, prætermiſſis auctoritatibus, quæ docent, ſtatuta Conciliorum generalium tum quoad Fidem, tum quoad mores & diſciplinam robore carere & efficacia, ſi non ſint ſummi Pontificis auctoritate confirmata, in terminis Canonizationis late proſequuntur Panvin. *in relat. S. Bonaventuræ art. 1. verſ. Ex his infertur* (*inter opera S. Doctoris tom. 2.*) Barboſ. *in cap. 1. n. 8. de Reliq. & venerat. SS.* Anacletus *ad lib. 3. tit. 45. de Reliq. & venerat. SS. §. 1. quæſt. 2.* Lezana *conſult. 1. num. 7. & ſeq.* Caſtellan. *de Canoniz. SS. quæſt. 3. principali §. Quæro quid de Concilio*, Ceparius *in ſuo director. Canoniz. SS. part. 1. cap. 2. num. 17. & 18.* Contelor. *de Canoniz. SS. cap. 7. per totum*, Matta *de Canoniz. SS. part. 4. cap. 4. ſub num. 4. §. Quod attinet*, Schiara *in ſuo Rom. Pontif. propugn. art. 26. §. 3. num. 34.*

6 Ultima propoſitio eſt, quod beatificare, & canonizare non pertinet ad Concilium generale, etiamſi Sedes Apoſtolica vacet, cum in dictis circumſtantiis Concilium tantummodo exequi valeat ea, quæ pro regimine univerſalis Eccleſiæ ſunt executioni demandanda. Dominicus a Sanctiſſima Trinitate *in tract. de ſumm. Pontifice cap. 18. in biblioth. max. Pontif. tom. 10. pag. 492. Nihilominus probabilius exiſtimo, Concilium generale tunc nec poſſe, nec debere canonizare, ſed prius ad electionem, vel declarationem veri Pontificis procedi debere per eos, ad quos reſpective de jure pertinet;* & ſequuntur Caſtellan. *de Canoniz. SS. quæſt. 3. principali verſ. Vacante etiam Sede*, Matta *de Canoniz. SS. part. 4. cap. 4. ſub num. 4. §. Quod habet locum*, Schiara *in ſuo Roman. Pontif. propugn. art. 26. §. 3. num. 35.*

7 Quoad rationes hujus privativi juris, celebris eſt doctrina Gloſſæ *in cap. Glorioſius de Reliq. & venerat. SS. in 6.* in qua ſic legitur: *Solus Papa habet non ſolum certos de Sanctis præ aliis extollere, ſed etiam eos canonizare multiplici ratione: primo, quia iſta eſt una de majoribus cauſis, quæ inter Chriſtianos proponi poſſit, & ſic eſt ad Sedem Apoſtolicam referenda.* (*De Baptiſmo Majores*): *ſecundo, quia miracula attribuuntur Fidei; hæc igitur quæſtio, cum ſit de Fide, præcipue eſt ad Sedem Apoſtolicam referenda* (*24. quæſt. 1. Quoties*): *tertio, quia ad Papam ſpectat declarare dubia Scripturarum* (*Qui fil. ſint legit. Per venerabilem*): *Multo fortius dubia Sanctitatis, quia circa majora majus periculum vertitur: ideo &c.* (*ſupra de elect. Ubi periculum eod. lib. ſupra*): *quarto, ne propter multorum Epiſcoporum ſimplicitatem populum decipi contingat* (*ſupra eod. tit. c. 1. & 2.*): *quinto, ne in infinitum contingat Sanctos multiplicari, & ſic devotionem refrigeſcere, & Sanctitatem vileſcere* (*80. diſt. Epiſcopi.*)

8 Et haſce rationes primum quidem communiter juris Canonici Profeſſores, atque Theologi ſequuti ſunt, Turrecremata *in can. Pronuntiandum, quæſt. 5. n. 22. de conſecr. diſt. 3.* Oſtienſis *in cap. Audivimus, n. 10.* Joannes Andreas *n. 5.* Innocentius *n. 2.* Zabar. *n. 6.* Antonius a Butrio *n. 7.* Ancaran. *n. 5. verſ. Quæro*, Fagnan. *n. 22. & n. 27.* Gonzal. *n. 9. verſ. Accedit*, Grananet. *n. 2. de Rel. & ven. SS.* Contelor. *de Canon. SS. cap. 4. n. 5. 7. & 11* Bordon. *contr. 13. de Canon. SS. n. 8. & n. 11.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 5. c. 6. quæſt. 6.* Pirhing. *ad lib. 3. Decretal. tit. de Reliq. & ven. SS. §. 1. notabil. 2.* Dominicus a Sanctiſſima Trinitate *de ſum. Pont. Rom. c. 18. in biblioth. max. Pont. tom. 10. pag. 492.* Gravina *de Catholicis præſcription. part. 2. tom. 4. pag. 316.*

9 De-

9 Deinde etiam eruditiores & in Eccleſiaſticis hiſtoriis peritiores adhæſerunt. Venerab. Dei ſervus Cardinalis Bellarminus *de SS. beatitud. lib. 1. cap. 8. n. 3. Communis ſententia eſt, pertinere ad ſummum Pontificem; nam id habetur cap. Audivimus & Cum ex eo De Reliq. & venerat. SS.... & patet etiam ratione; nam ad eum ſpectat proponere toti Eccleſiæ quid ſit credendum, & quid agendum in iis, quæ ſunt Religionis, qui toti Eccleſiæ præeſt.* Hanc eamdem rationem amplectuntur continuatores Bollandiani *in propylæo diſſ. 20. num. 5. Ad quam denique ſolam* (nempe Sedem Romanam) *hujuſmodi declarationes, vel aſſenſum pertinere, jure optimo ſancitum eſt; eo quod jubere, ut quis a tota Eccleſia pro Sancto habeatur, ad eum tantummodo ſpectat, qui jus habet proponendi toti Eccleſiæ quid credendum, agendumque ſit in iis, quæ ſunt Religionis, uti proculdubio eſt Sanctorum Canonizatio.* Sermonem habendo de errorum periculo, quod aderat in Beatificationibus, quæ fiebant ab Epiſcopis, Sauſſajus *in apologet. de SS. cultu §. 9. poſt Martyrol. Gallic. p. 33. Solemnis eſt quidem illa Alexandri III. quam Innocentius III. firmavit, Conſtitutio, qua inhibitum eſt, ne deinceps aliquis pro Sancto coli incipiat ſine Pontificis ſummi approbatione..... At non ut ſibi hoc jus ſingulariter vindicarent, hanc reſtrictionem decrevere ſupremi illi Catholicæ Eccleſiæ Moderatores. Sed id extorſit & rei gravitas, & periculi magnitudo, & ipſa Metropolitanorum, Primatumque oſcitantia, qua & pridem plurima Sanctorum non nomina ſolum, ſed & Acta neglecta in Gallia noſtra exciderunt.* Lupus *in notis ad Concil. gener. & provinc. tom. 3. pag. 567. Ad hos errores, & errorum pericula evitanda, Alexander III. emiſit ſalubre edictum, laudatum ab incogniti ſcriptoris hiſtorica compilatione: hic Papa conſtituit, ut nullus novus Sanctus in veneratione haberetur, niſi ex auctoritate Apoſtolica, & niſi ſit Canonizatus a Papa, tamen ante quilibet Epiſcopus ſuum Sanctum ſolemniter canonizavit. Non ſoli populo, ſed etiam quibuſcumque Epiſcopis canonizandi potestatem deinceps interdixit. Decretum extat in Romano Bullario. Nec ſine fundamento. Etenim litteræ, quibus Secundus Tigiſitanus Epiſcopus, ac Numidiæ Primas factas in provincia ſua perſecutiones, & variorum Martyria Menſurio Carthaginenſi Epiſcopo, ac totius Africanæ Diœceſeos Primati retulit, & glorioſa in ipſis morte perfunctos, uti Martyres honorari, ſeu canonizari commendavit, lectæ fuerunt in Carthaginenſi Collatione, ipſarumque compendia retinemus apud Sanctum Auguſtinum in dictæ Collationis breviculo. Ex ipſis lucet, non quoſvis in Africa Epiſcopos, licet provinciarum Primates, potuiſſe canonizare, ſed eminentem hanc facultatem Primatiali Carthaginenſium Sedi fuiſſe reſervatam. Quapropter longe potiori jure ipſam ſibi reſervare potuit Sedes Romana.* Et has eaſdem modo adductas rationes late exornant Auctor tractatus de Canonizatione SS. ad Cardinalem Montis Regalis *par. 2. cap. 2.* Franciſcus Victon. *in ſuo tractatu Gallice compoſito de Canonizat. cap. 12. per tot.* Rabaudy *in ſuis exercit. Theolog. tom. 2. exercit. 3. cap. 1. §. Ceterum abuſus pag. 139. & §. Ad tertium reſpondeo p. 147.*

10 Ex cauſis hucuſque recenſitis nonnullæ ſunt, de quibus in ſuperioribus ſermo habitus eſt, nonnullæ de quibus alibi habebitur. Porro in ſuperioribus ſatis innuimus, ad eum ſolum pertinere definitionem, quod aliquis inter Sanctos ubique colatur, qui jus obtinet in univerſa Eccleſia. Deceptiones quoque aliquando irrepſiſſe, in ſuperioribus indicavimus, cum privato Epiſcoporum judicio cultus in honorem alicujus in unaquaque diœceſi, aut provincia decernebatur, quod ipſum latius infra demonſtrabitur; ubi etiam examinabitur: an quæſtio miraculorum, quod eſt idem, ac dicere, an Canonizatio hujus, vel illius Sancti, ſit quæſtio Fidei. Interea vero fas ſit adnotare pretium rationis a Doctoribus ponderatæ de judicio majorum cauſarum ad Sedem Apoſtolicam deferendo. Innocentius I. ad Victricium Rotomagenſem *epiſt. 2. apud Petrum Couſtant tom. 1. col. 749.* ita ſcribit: *Si majores*

jores causæ in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, (Nicæna videlicet can. 18.) *& beata consuetudo exigit, post judicium Episcopale referantur*. Subscribunt ceteri Patres, ut ex eorum testimoniis colligitur, Sanctus videlicet Leo *tom. 1. epist. 4. cap. 5.* ubi hæc habet: *Si qua vero causa major evenerit, quæ a tua Fraternitate illic præsidente non potuerit definiri, relatio tua missa nos consulat, ut, revelante Domino, cujus misericordiæ profitemur esse, quod possumus, quod ipse nobis aspiraverit, rescribamus, ut cognitioni nostræ pro traditione veteris instituti, & debita Apostolicæ Sedis reverentia nostro examine vindicemus: ut enim auctoritatem nostram vice nostra exercere te volumus, ita nobis, quæ illic componi non potuerint, vel qui vocem appellationis emiserit, reservamus*. S. Hilarius *Conc. tom. 4. collect. Labbei col. 1043. epist. 8. cap. 1.* sic loquens: *In dirimendis sane gravioribus causis, & quæ illic non potuerint terminari, Apostolicæ Sedis sententia consulatur*; Vigilius quoque ad Auxanium Arelatensem sic *ep. 7. t. 5. Conc. collect. Labbei col. 320.* scribens: *Si qua vero certamina aut de Religione Fidei, quod Deus auferat, aut de quolibet negotio, quod ibi pro sua magnitudine terminari non possit, evenerint; totius veritatis indagine diligenti ratione discussa, relationis ad nos seriem destinantes, Apostolicæ Sedi terminanda servate*; Sanctus demum Gregorius *ep. 54. ad universos Regni Childeberti Episcopos lib. 5. tom. 2. oper.* in qua sic effatur: *Si quam vero contentionem, quod longe faciat Divina potentia, de Fidei causa evenire contigerit, aut negotium emerserit, cujus vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine judicio Sedis Apostolicæ indigeat; examinata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem, quatenus a nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari*. Cumque causæ majores censeantur vel a rerum gravitate, veluti si de Fide, aut capite quodam disciplinæ ad cunctas, seu plures Ecclesias pertinente agatur, vel dignitate personarum, veluti depositionis Episcoporum; nemo est qui non videat, Sanctorum Canonizationes, utpote universam Ecclesiam respicientes, inter causas majores esse recensendas, adeoque solius Romani Pontificis judicio reservatas: unde Socrates *lib. 2. cap. 8.* & Sozomenus *lib. 3. c. 10.* scripserunt, nihil esse Papæ auctoritate definiri, aut præscribi posse, quod ad universalem Ecclesiam pertineat. Quod si juxta Lelium Jordanem *in tractatu de majoribus causis*, causa aliquando dicitur major ob multiplices & graves difficultates, quæ in ea discutienda occurrunt; difficultates occurrentes in examine causarum Canonizationis, de quibus in universo hoc Opere habebitur sermo, facile suadebunt eas in classem causarum majorum esse adscribendas. Porro, si causa criminalis contra Episcopum, quæ depositione, aut privatione digna sit, causa est major, a solo summo Pontifice definienda juxta Ecclesiæ disciplinam a sacro Concilio Tridentino innovatam *sess. 24. cap. 5. de reformatione*; ecquis erit, qui Canonizationis causam, per quam Dei servus inter Sanctos adscribitur, inter causas majores a solo Pontifice definiendas dubitet recensere?

11 Hæc quoad rationes a Doctoribus allegatas. Propius autem ad Institutum redeundo, adversus ea, quæ in superioribus dicta sunt de Concilii generalis auctoritate, nonnulla opponi posse videntur, quæ in Concilio Constantiensi contigerunt. Fertur etenim ab eo relatum fuisse in Sanctorum, vel Beatorum numerum Rochum; in eo actum fuisse de Beatificatione Petri de Lucemburgo Episcopi Methensis, & in Cardinalium album relati a Roberto Antipapa, qui Clementis VII. nomen assumserat; & demum ab eodem Concilio expeditas fuisse litteras Remissoriales pro formanda inquisitione super vita & miraculis Nicolai Lincopensis, Brimulphi Scarensis Episcoporum, & Ingridis Monialis Ordinis Prædicatorum. Sed quod attinet ad cultum Sancto Rocho delatum, alia alibi afferentur: nunc ne quid dicamus, quod anno 1414. quo publicus cultus ei delatus est, Epi-

Episcopi qui Constantiæ erant congregati, immerito sibi nomen & auctoritatem universalis Concilii arrogabant, tunc quippe adhuc in tres partes Ecclesia scissa erat; quemadmodum ad rem animadverterunt continuatores Bollandiani *in propylæo dissert. 20. nu. 21.* vis potissima stat in hoc, quod, licet ad propulsandam ingruentem luem, solemni pompa imago S. Rochi fuerit, omni comitante populo, per urbem Constantiensem delata, ex hac re utique inferri valet, tunc ei fuisse exhibitum publicum cultum; minime vero tunc eum fuisse in Sanctorum, aut Beatorum album relatum. Obierat etenim anno 1327. magna virtutum & miraculorum fama, quam publicus cultus, Episcopis approbantibus, fuerat comitatus, ut alibi videbitur: in quo rerum themate unusquisque facile perspicit, minus proprie dici, Rochum fuisse canonizatum, aut beatificatum in Concilio Constantiensi.

12 Quoad Petrum vero de Lucemburgo, Clemens ille VII. Antipapa, qui eum Cardinalem creavit an. 1389. & sic vix elapsis ab ejus obitu duobus annis, causam Beatificationis ipsius commisit tribus ex sua obedientia Cardinalibus; cumque multis post annis, hoc est anno 1418. Andreas de Borvil Monachus Cælestinus processum super virtutibus & miraculis Constantiam detulisset, atque tum sui Monasterii nomine, tum Consulum civitatis Avenionensis Martino V. jam electo Pontifici supplicasset, ut Petrum in Beatorum album referret; Pontifex causam tribus Cardinalibus discutiendam remisit: attamen suum ea non habuit complementum, nisi tempore Clementis VII. legitimi Pontificis, qui die 9. Aprilis 1527. litteras Apostolicas expedivit, in quibus, post enarratas virtutes, post exposita miracula, precesque sibi porrectas a Francisco Episcopo Cardinali de Claromonte Legato Apostolico, & pium denique Fidelium ad ejus tumulum concursum, ipsum censuit inter Beatos referendum. Apostolicæ literæ integre editæ legi possunt apud Joannem Launojum *in epist. 11.* ad Ludovicum Maræsium *tom. 5. oper. part. 1. pag. 128.* & in Actis Bollandianis *tom. 1. Julii pag. 611. num. 17. pag. 614. num. 30. pag. 491. num. 35.* Ex quibus omnibus evincitur, Petrum de Lucemburgo non fuisse Beatificatum a Concilio Constantiensi, & gesta pro ejus causa esse Martino V. legitimo Pontifici, qui Concilio Constantiensi præerat, adscribenda.

13 Similia contigerunt in causa Nicolai Lincopensis, Brimulphi Scarensis Episcoporum, & Ingridis Monialis Ordinis Prædicatorum. Cum etenim pro parte Henrici Sveciæ, Daciæ, & Norvegiæ Regis, & Episcoporum provinciæ Upsalensis supplicatum fuisset Joanni XXIII. ante suam a Pontificatu depositionem pro prædictorum Beatificatione, & litteræ eidem ante depositionem nullatenus fuissent præsentatæ; Patres Concilii Constantiensis, attento dictarum litterarum sensu, nonnullis tunc in Concilio degentibus commiserunt, ut de more inquirerent super vita & miraculis. Commissio hæc facta fuit vivæ vocis oraculo, & inter Commissarios a Synodo electos erat Odo S. Georgii ad Velum aureum Diaconus Cardinalis de Columna, qui ad summum Pontificatum evectus Martini V. nomen assumsit, qui novam subinde commissionem expedivit anno 1418. in qua gesta antea confirmavit & approbavit, omnesque defectus supplevit, qui forte irrepsissent; ut ex ejus commissione desumitur, in Bullario Ordinis Prædicatorum accurate collecto, & notis illustrato ab Erudito viro P. Antonino Bremond ejusdem Ordinis alumno, *tom. 2. pag. 543.* hæc verba Martini habentur: *Nostræ super his impertientes auctoritatis adminiculum, commissiones, necnon mandata, ac litteras hujusmodi, & omnia inde secuta rata habentes & grata, illa auctoritate Apostolica laudamus, approbamus pariter & confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnes defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem*. Quæ profecto declarant, nec ex hoc,

hoc, nec ex aliis supra recensitis factis quidquam legitime deduci posse adversus ea, quæ in superioribus dicta sunt de non sufficienti auctoritate Concilii generalis absque Romani Pontificis approbatione in decernendis Beatitatis, aut Sanctitatis honoribus erga Dei servos, licet virtutibus & miraculis claros. Apud Theodoretum *histor. Eccles. lib. 5. cap. 26.* narratur, Monachum quemdam sanctissimum, cui Telemachus nomen, Romam ex Oriente veniisse eo consilio, ut Honorium Augustum adhortaretur ad abolenda, quæ reliqua etiamnum erant, gladiatorum inhumana spectacula. Post hæc Theodoretus, Valesio interprete, sic prosequitur: *Hic* (loquitur de Telemacho) *cum detestandum illud spectaculum ederetur, ipse quoque in amphitheatrum venit. Et in arenam descendens, gladiatores qui inter se pugnabant, compescere conabatur. Sed cruentæ cædis spectatores eam rem ægre ferentes, & dæmonis qui eo sanguine oblectabatur furorem animis suis concipientes, pacis auctorem lapidibus obruerunt. Quo cognito admirandus Imperator, hunc quidem invictissimorum Martyrum numero adscripsit: tetrum vero illud spectaculum penitus abolevit.* Videtur hic, ab Imperatore Telemachum adscriptum numero Martyrum, nulla facta mentione Romani Pontificis, licet res Romæ gesta esset. At verum est, Pontificiam auctoritatem interfuisse; diciturque Honorius eum Martyrum numero adscripsisse, cum curaverit id a Pontifice fieri, ut explicat Baronius *ad annum* 395.

CAPUT XII.

De potestate canonizandi.

1 AB utilitate Sanctos in nostris necessitatibus invocandi, potestas canonizandi causam habet & fundamentum: unde Bannes *in 2. 2. quæst. 1. art. 10. §. dubitatur præterea septimo, conclus. 1.* sic ait: *Hæreticum est negare Sanctos invocandos esse; ut patet ex multis Conciliis, & Decretalibus... Ergo auctoritas est in Ecclesia ad Sanctos canonizandos;* & late prosequuntur Joannes a Sancto Thoma *in 2. 2. quæst. 1. disp. 9. art. 2. num. 1.* Dominicus a Sanctissima Trinitate *cap. 18. pag. 489. §. Prima Conclusio, in biblioth. max. Pontif. tom. 10.* Quodque notatu dignum est, Joannes ipse Dallæus inter heterodoxos non obscuri nominis auctor, *adversus Latinorum traditionem de Religiosi cultus objectio lib. 3. c. 21.* cultum, & invocationem Sanctorum taliter existimat esse connexa cum Canonizatione, ut cultum, & invocationem neget, ex quo primis temporibus asserit (licet falso, quemadmodum supra visum est) nullum fuisse Canonizationis vestigium, & nostrarum Canonizationum disciplinam ingenue commendet, supposito dogmate nostro de cultu, & invocatione Sanctorum. En ejus verba *loc. cit. Si veterum de tribus primis sæculis Christianorum eadem de colendis Divis sententia, ac traditio fuit, quæ nunc Latinorum est, decuisse, immo necesse fuisse ad hunc cultum rite ac legitime exercendum, eos pro singulari, quapollebant, prudentia aliquem constituere, qui toti Ecclesiæ præiret, & qui vere Divi essent hoc honore digni, publice pronuntiaret, idest qui (ut Latini nunc sane ex sua hypothesi sapienter faciunt) canonizaret.* Videndus est etiam Auctor dogmatici discursus de SS. Canonizatione Gallico idiomate scripti, & post primam hujus Operis editionem Parisiis impressi ann. 1739. *pag. 87. & seq.* qui supra exposita plene refert.

2 Sacri textus auctoritates, & Patrum primorum sæculorum testimonia de Sanctorum cultu in superioribus a nobis allata sunt: nunc reliquum est, ut aliqua in medium afferamus de eorum invocatione, quæ comes est prædicti cultus. Ab antiqui autem Testamenti auctoritatibus incipiendo, Jacob Patriarcha, dum filiis suis benedicebat, inquit *Gen. 48. 16. Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis, & invocetur super eos nomen meum, nomina quoque patrum meorum Abraham, & Isaac.* Moyses, orando Deum, sic locutus est *Exod. 32. 13. Recordare Abraham, Isaac, & Israel servorum tuorum, quibus juratis per temetipsum.* Salomon Deum exorabat, ut reminisceretur misericordiarum David 2. *Paralip. 6. 42. Memento misericordiarum David servi tui.* Tres pueri a Nabuchodonosor condemnati ut inter ignes vitam amitterent in fornace, misericordiam Dei implorabant propter merita Sanctorum, *Daniel. 3. 35. Neque auferas misericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tum, & Israel servum tuum.* Deus ipse, se acceptas habere SS. orationes, piumque & utile esse Sanctorum merita commemorare pro gratiis obtinendis, professus est 4. *Reg. 19. 34. Protegamque urbem hanc, & salvabo eam propter me, & propter David servum meum;* Et rursus *Jerem. 15. 1.* ait: *Si steterit Moyses, & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum;* Et *lib. 2. Machabæor.* Onias, & Jeremias jam defuncti exhibentur, & proponuntur uti Deum exorantes pro populo: cumque Judæi, quando putarunt, a Christo in cruce Eliam invocari, *Eliam vocat iste*, uti legitur *Matth. 27. 47.* eum nec blasphemiæ, nec violationis legis insimulaverint; manifesta hæc est conjectura, pium & utile apud eos fuisse Sanctos invocare.

3 Adduntur novi Testamenti auctoritates. Sanctus enim Joannes petit a Deo pacem & ab Angelis: quod est idem ac dicere, Deo porrigit preces, ut pacem tribuat, & Angelis, ut eam impetrent, uti legitur *Apoc. 1. 4. Gratia vobis, & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est, & a septem Spiritibus, qui in conspectu throni ejus sunt.* Viginti item quatuor seniores, qui venerabundi & prostrati sistebant coram Agno, quid aliud agebant, quam Fidelium orationes Deo repræsentabant? *habentes singuli citharas, & phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum, Apoc. 5. 8.* Et rursus *8. 4. Ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli.* Cumque Petrus Apostolorum Princeps se post obitum suum promiserit operam navaturum, ut documentorum a se traditorum reminiscerentur, *ut ex epist. 2. cap. 1. 15. dabo autem operam, & frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis;* fieri absque dubio id non poterat, nisi per suam apud Deum intercessionem.

4 Suffragantur testimonia Patrum primorum sæculorum, Irenæus, qui circa annum 178. floruit, *lib. 5. contra hæreses cap. 19. num. 1.* hæc habet: *Et si ea* (loquitur de Heva) *inobedierat Deo; sed hæc* (id. Virgo Maria) *suasa est obedire Deo, ut virginis Hevæ Virgo Mater fieret advocata.* Mariam ergo apud Deum advocatam vocat Irenæus, & sic ejus intercessionem apud Deum admittit. Origenes circa annum 203. *lib. 8. contra Celsum num. 34. pag. 767.* ostendit, Sanctos Deum exorare pro hominibus, & placatum reddere, sicque eorum favet intercessioni: *Num hi ceu cognatos, & amicos videntes eos, qui ipsorum in Deum pietatem æmulantur, ac Deum invocant, riteque illum precantur; eorum saluti collaborant, illis obsequium præstare & quasi ex compacto venire ad beneficia salutemque eis conciliandam qui Deum orant; cui & ipsi preces offerunt.* Alia loca quæ huic invocationi aperte favent, ex eodem Origene affert Huetius *in Origenian. lib. 2. qu. 5. num. 36.* S. Cyprianus anno 248. *in epistola 57. ad Cornelium col. 206.* existimat, per Sanctorum apud Deum regnantium orationes homines hic degentes adjuvari, & sic utilem esse apud Deum eorum intercessionem: *Memores nostri invicem simus, concordes atque unanimes utrobique pro nobis semper oremus, pressuras & angustias mutua charitate relevemus. Et, si quis isthinc nostrum prior Divinæ dignationis celeritate præcesserit, perseveret apud Dominum nostra dilectio; pro fratribus, & sororibus nostris apud misericordiam Patris non cesset oratio;* & in libro de habitu Virginum *in fine* sic ipsas alloquitur: *Durate fortiter, spiritualiter pergite, pervenite feliciter; tantum mementote tunc nostri, cum incipiet in vobis virginitas honorari.* In Actis S. Maximi Martyris anno 250. *apud Theodoricum Ruinart pag.*

133. *n.* 2. sic legitur: *Mihi enim nec fustes, nec ungulæ, nec ignis sentiendi dant dolorem, quia in me manet gratia Christi, quæ me salvum faciet in æternum, omnium Sanctorum orationibus, qui in hac colluctatione certantes, vestras superaverunt insanias, nobisque virtutum exempla reliquerunt:* quibus profecto verbis quemadmodum innuitur Sanctorum intercessio apud Deum, ita de eorum invocatione nulla videtur dubitatio superesse. Confirmatur hoc ipsum ex Actis S. Theodori Ancyrani circa ann. 303. *apud eumdem Ruinart pag.* 307. *n.* 31. ubi Martyr sic loquitur: *Glorificate Dominum nostrum Jesum Christum, qui fecit, ut perficerem cursum meum, & inimicum superarem; deinceps enim in cœlis cum fiducia pro vobis Deum deprecabor.* Celebreque est illud, de quo testatur historia Martyrii Sanctæ Potamienæ apud Eusebium *lib.* 6. *histor. Eccles. cap.* 5. juxta ejusdem Ruinart expositionem. Ineunte sæculo tertio prædictum contigit Martyrium; &, postquam Eusebius retulit, eam a vulgo vexatam percussionibus & obscenis verbis, a Basilide vero humaniter acceptam fuisse, subdit: *Illa vero* (hoc est Potamiena) *benignitatem hominis erga se libenter amplectens, bono animo eum esse jussit, se namque post obitum salutem ipsius a Domino impetraturam, & collata in se beneficia brevi remuneraturam esse.* Porro Basilidis invictam conversionem & confessionem, propter quas capite cæsus est, narrans inquit: *Cumque quidam in Domino Fratres eum adiissent, & causam subitæ illius atque insperatæ conversionis interrogarent, dixisse fertur, Potamienam tertio post Martyrium die, noctu sibi assistentem coronam capiti suo imposuisse, dixisseque, se ipsius causa Dominum orasse, atque id, quod petierat, impetrasse, nec diu postea ipsum ad Superos migraturum.*

5 Si subsequentium Patrum auctoritates congerere liberet, & signanter sæculi quarti, Basilii videlicet *hom.* 20. *de quadraginta Martyribus*, Gregorii Nazianzeni *in orat.* 18. *pro S. Cypriano*, & *orat.* 24. *pro S. Athanasio*, Hilarii *in psal.* 129. Nisseni *in fine orationis in quadraginta Martyres*, & *in oratione de S. Theodoro Martyre*, Ambrosius *in libro de viduis tom.* 4. *in epist.* 54. *ad sororem Marcellinam*. Hieronymi *epistola* 1., *epist.* 25. *ad Paulam de obitu Blesillæ*, & fuse *in libro contra Vigilantium*, Chrysostomi *in oratione de S. Ignatio Martyre*, *in hom. de SS. Berenice* &c. *in hom.* 76. *de SS. Juventino, & Maximino Martyribus*, articulus hic totum tractatum impleret. Sed hac relicta illis provincia, qui strenue adversus heterodoxos dogma Catholicum de Sanctorum invocatione propugnarunt, inter quos jure ac merito recensendus est P. Abbas Joannes Chrysostomus Trombelli in suis dissertationibus *de cultu Sanctorum* Bononiæ impressis *an.* 1740. & *an.* 1741. & nobis dicatis; in superioribus aliqua attigimus de cultu, & tunc aliqua addidimus de invocatione Sanctorum, ut fundamenta delibaremus potestatis canonizandi, de qua nunc agitur. Tractantes de Sanctorum Canonizatione alios ex veteri, & novo Testamento textus desumunt, quibus potestatem canonizandi demonstrari contendunt; uti colligitur ex bullis Canonizationum, & Scriptorum animadversionibus. *Cap.* siquidem 44. *Ecclesiastici v.* 1. & 2. legitur: *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua; multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a sæculo:* & *v.* 15. *Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet Ecclesia;* ubi etiam inter Sanctos referuntur Henoch, Noe, Abraham, Isaac, Jacob, Moyses, Aaron, Phinees, Josue, Chaleb, Samuel, David, Elias, Eliseus. Siracides Ecclesiastici auctor ibi nonnullorum meminit, puta Enochi, Noemi, qui ad legem naturæ pertinebant, & deinde meminit Sanctorum legis Mosaicæ, & primum omnium extollit laudibus Moysem ipsum, virum sane absolutissimæ sanctitatis exemplar, & sæculis deinceps omnibus admirandum; tum in aliorum laudes excurrit, veluti Aaronis, Samuelis, Davidis, aliorumque, uti videri potest capite 45. & sequentibus: &

& quamvis capite 47. Salomonem laudibus exornet, de cujus æterna salute inter Catholicos ipsos ambigitur, & in utramque partem multis disputationibus impune disceptatur; nemo tamen est, qui textum legendo, non videat, ipsum capite 47. a versu 14. de Salomone sic locutum fuisse, ut post aliquot laudes vehementer arguat ejus scelera, neque tamen pœnitentiam testetur ullam, ut facit in Davide, de quo sic ait *v.* 13. *Dominus purgavit peccata ipsius, & exaltavit in æternum cornu ejus.* Quod si quæratur, quomodo ad Siracidem devenire potuerit notitia Sanctorum legis naturæ, cum per id tempus nulla exiterit Canonica Scriptura, facile responderi potest, Scripturæ defectum suppletum fuisse pe Majorum traditionem, juxta illud Moysis *Deuter.* 32. *v.* 7. ubi legitur: *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, Majores tuos, & dicent tibi.* Præterquamquod non ita tuto asseri potest, Scripturam Canonicam tunc defuisse, licet ea ad nos non pervenerit; Enochi quippe sanctissimi, qui diluvium præcessit, librum extitisse, S. Augustinus opinatus est, & post eum alii apud Pererium *lib.* 7. *in disputatione de Enoch quæst.* 6. quo scilicet ex libro manarit prophetia illa ejusdem Enochi, quam S. Judas Apostolus in sua Canonica epistola citat *n.* 14. & 15. His præmissis ad ornatum textus, in eo profecto extat præceptum, quod a sanctis Scriptoribus adnotarentur in particulari glorioſa vita & mors eorum, qui tempore ipsorum floruissent, & quod eorum glorioſa gesta a populis laudarentur, & omnibus innotescerent; illudque disciplinæ ab initio Ecclesiæ ad hæc usque nostra tempora feliciter productæ, inter Sanctos referendi viros virtutibus & miraculis insignes fundamenta statuisse videtur, & consequenter potestatis canonizandi, sine qua prædicta disciplina suo caruisset, & careret effectu. In bulla canonizationis S. Franciscæ Romanæ *in cit. cod. pag.* 286. hæc habentur verba: *Nos ex officii debiti Pastoralis, quæ ad Dei laudem, & Fidelium ædificationem sunt, quantum in Domino possumus, promovere cupientes; ac non ambigentes, id genus esse triumphalem Canonizationis honorem, per quem sapientiam Sanctorum narrant populi, & laudem eorum nuntiant Ecclesiæ.* Et in Brevi beatificationis S. Francisci Salesii: *Spiritus Sanctus, cum in Divinis Scripturis viros glorioſos, nimirum Sanctos, laudari præcipit, eorumque sapientiam & laudem narrari a populis, & nuntiari ab Ecclesiis, docet nos atque illuminat, quid nostris etiam temporibus agere debeamus.* Memoratum quoque Ecclesiastici textum ad rem præsentem ponderat Cardinalis Bellarminus *tom.* 2. *de SS. beatit. lib.* 1. *cap.* 7. §. *His ergo præmissis*; & sequitur Cornelius a Lapide *in dictum cap.* 44. *Ecclesiastici vers.* 2. & juris Canonici Interpretes in recensitis Ecclesiastici verbis, *multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a sæculo*, substantialia dicunt contineri Canonizationis requisita, glorioſam videlicet, & heroicam vitam, & miracula excedentia vires & potentiam naturæ; Innocentius *in c. Audivimus*, *n.* 1. Ostiensis *n.* 5. Joannes Andreas *n.* 4. Zabarella *n.* 5. Ancharan. *n. pariter* 5. Antonius a Butrio *n.* 7. Fagnan. *n.* 3. *de Reliquiis & veneratione SS.* Succedit novi Testamenti textus, Apostoli videlicet *in epistola ad Hebræos c.* 13. *v.* 7. *Mementote Præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conversationis, imitamini fidem.* Quo circa Christianus Lupus *in not. ad Conc. t.* 3. *pag.* 563. inquit: *Porro defunctos justos in Sanctorum Canonem, seu Ecclesiasticas tabulas solemniter referre, seu canonizare est antiquissima Ecclesiæ consuetudo habens exemplum ab Apostolo in epistola ad Hebræos.* Et ante Lupum bene adnotaverat Thomas Waldensis *t.* 3. *de Sacram. tit.* 14. *c.* 27. *ante n.* 4. Florentinius quoque *in sua prævia admonit.* 2. *ad Martyr.* verba affert supra citata S. Pauli pro præsentis assumti comprobatione, & addit, alios consimile præceptum agnoscere in aliis ejusdem Apostoli verbis *ad Romanos c.* 12. jubentis, nos *Sanctorum memoriis communicare:* ubi enim in vulgatis codicibus habetur *necessitatibus*

Sanctorum communicantes, Origenes, Ambrosius, ac Optatus Milevitanus legunt *memoriis*, non *necessitatibus*; & S. Hilarius *lib. contra Constantium Augustum* non modo idem retinet, sed præceptum in iisdem verbis agnoscit: *Apostolus* (inquit) *jubet communicare nos Sanctorum memoriis; tu eas damnare elegisti?*

6 Nonnullæ a Theologis congruentissimæ excogitatæ sunt rationes, ut relictam Ecclesiæ potestatem Sanctos canonizandi suadeant; quas in unum congerit Dominicus a Sanctissima Trinitate *c.18. in bibl. max. Pontif. pag.491.tom.* 10. ut ex seqq. ejusdem verbis desumitur: *Cur autem Christus hanc auctoritatem canonizandi Sanctos* Ecclesiæ *suæ relinquere voluerit, plures non desunt congruentissimæ rationes; præcipuæ sunt sequentes. Prima, ut etiam in terris, ubi locus agonis, legitimique certaminis eorum fuit, hanc laborum suorum mercedem, triumphique coronam utcumque reportent. Secunda, ut gloriæ essentiali, qua gaudent in cælis, hæc accidentalis gloria respondeat ex parte Ecclesiæ militantis. Tertia, ut conjugamur nos viatores cum illis per affectum ac venerationem, illi autem jam comprehensores nobiscum per intercessionem & protectionem. Quarta, ut nos eorum exemplo provocemur ad earum præsertim virtutum imitationem, in quibus insignes fuerunt. Quinta, ut probetur, Ecclesiam Catholicam non solum quoad legem, sed quoad personas etiam esse sanctam dum tot justos, & Sanctos parit, ac beat. Sexta, ut inde Gentiles, & Hæretici confundantur, qui non habent personas justas & sanctas, quas conferret; quatenus cum sola vera Fide, & ubi illa reperitur, vera etiam Sanctitas conjungitur. Septima, ut ita servetur, quæ in symbolo Fidei docetur Sanctorum communio.*

7 Adversus hanc potestatem canonizandi nonnulli debacchantur Hæretici, teste Thoma Waldensi *de Sacram. t.* 3. *tit.* 14. *pag.* 102. Wicleffus primus fuit, qui adversus Catholicam Ecclesiam, & ejus Caput visibile, tamquam Divina sibi in Canonizatione usurpantes, vocem extollere ausus est, cujus vestigiis ingressus est Kemnicius 3. *part. examinis Concilii Trid. pag.*634. Calvinus *lib.*3. *instit. c.*20. §.27. non modo Pontificem & Ecclesiam, sed Sanctos ipsos furore abreptus ferali impetit voce; & Petrus Molinæus *lib.*7. *novitatis suæ controv.* 2. *c.*13. *pag.*547. *& seq.* Canonizationis materiam in jocos & cachinnos solvit. Addi possunt alii impii, irreligiosi, & damnatissimæ notæ Hæretici supradictis suffragantes, Lutherus videlicet, de quo apud Catharinum *lib.*2. *de considerat. præsentium temporum c.* 27. Magdeburgenses *cent.*4. *c.*15. Vermillius, Lambertus Danæus, Mornæus *in præfatione mysterii iniquitatis*, Marcus Antonius de Dominis *lib.*1. *c.*5. *quæst.*4. *n.*55. Abbartus *lib. de Antichristo c.* 11. Non defuerunt tamen ex nostris, qui diabolicas illas criminationes invictis prostraverint argumentis, uti videri potest apud Gravinam *in continuat.*2. *part. Catholicarum præscriptionum.*

8 Ac oppositio quidem modo relata, quod Romanus Pontifex canonizando sibi usurpet Divina, cessat, statim ac sedulo ponderatur, nos etiam agnoscere, essentiale Beatorum gaudium, quod habent de Divinitate, augeri non posse, sed solum accidentale, quod habent de quocumque bono creato, & de omnibus, quæ in Dei honorem fiunt, & maxime de illis, in quibus de eorum gloria Deo gratias agimus, juxta doctrinam S. Thomæ *in* 4. *sent. dist.* 12. *qu.*2. *art.* 2. Romanos item Pontifices in Canonizatione sibi nullatenus asserere gaudii essentialis augmentum, quemadmodum legitur in bulla Canonizationis S. Nicolai de Tolentino *in cit. cod. pag.* 161. *Licet militans in terris Ecclesiæ triumphantem in cœlis filiali & devoto veneretur affectu, ac virtutes, laudes, præconiaque Sanctorum, quantum finit fragilitas, dignissimis attollat titulis, devotis quoque precibus, solemni ritu sacrificia laudum afferat ad decus & venerationem civium superiorum; nihil tamen illis accrescit novæ perfectionis & gloriæ, nec eorum perfecta felicitas nostris operibus firmari poterit, vel augeri: misericors tamen miseratorque Dominus per intercessiones meritaque Sanctorum, quos in terris celebritate congrua veneramur, mirabili dignatione imperfectum nostrum suppleri providit, ut, quod nostris meritis non valemus, eorum suffragiis assequamur:* uno verbo, in Canonizatione summos Pontifices nihil aliud agere dicimus, quam declarare hos & illos Dei servos virtutibus, insigni morte, eximiisque miraculis præfulgentes, & sic in cœlo triumphantes esse in Ecclesia colendos; quod quidem judicium si ab illis fieret sine præviis diligentiis, clamarent Hæretici & merito, male agi, nec tamquam Sanctos esse Ecclesiæ proponendos, quos certis argumentis Sanctos, esse non constet. Sed, eum ad hæc avertenda debitum & rigorosum præcedat examen, & hic occasionem arripiant clamandi, Papam sibi assumere in Canonizatione Divina potestatem, nemo est, qui eorum dicta reprehendere non debeat, & execrari; uti bene argumentatur Sauffajus *in cit. apolog.* §. 9. *sub init. Si Ecclesia Catholica, Apostolica, & Romana Sanctos sine ulla fidei & meritorum indagine, vel personarum delectu honoraret, tunc clamarent adversarii, eam promiscue Baal cum Christo miscere, tenebras cum luce confundere, nec discernere a justitia iniquitatem; cum vero omni sedulitate ac diligentia, maturique examinis libra, ac severi judicii censura, Ecclesia ipsa Sanctos inquirit ac vindicat, pretiosumque a vili sic discernit, ut inter Sanctos memoria venerandos nullum cooptet, nisi quem certo comperit Deo, fidei & operis, sinceritate, fuisse acceptum; quotquot autem utriusque hujus Divinæ dotis testimonio carent, ex albo Sanctorum ablegat, impiosque quosvis nec colit, nec recolit, sed a festis suis proscribit, & execrandos judicat. Tum nihilominus ipsimet adversarii eam dilacerant, Divinaque & sibi usurpare dum sanctos nominat, & Sanctis tribuere dum decernit colendos, importune clamitant atque perperam calumniantur.*

CAPUT XIII.

De Benefacto, ut aliquando Solemnia Canonizationis expleantur.

1 AB iisdem rationum momentis, ex quibus Theologi in superioribus relati comprobant, esse in Ecclesia, & in summo Pontifice, tamquam ejus visibili Capite, potestatem canonizandi, desumitur quoque, congruere, expedire, & utile esse Sanctorum Canonizationes aliquando peragere. Et primo, quia in Sanctis suis Deus laudatur, & dum servos honoramus, honor redundat in Dominum; uti legitur in bullis Canonizationum SS. Uldarici, Petri Anagnini, Hugonis, Antonii Lusitani, Bonaventuræ, Antonini, Hyacinthi, Joannis Gualberti, quarum hæc sunt verba: *Nec enim quisquam Catholicus ambigit, cum & hoc Scriptura Sacra testetur, quod in Sanctis suis laudatur Dominus, & qui honorat eos, ipsum Dominum prorsus honorat, ipso attestante, qui dicit*, qui vos honorat, me honorat, & qui vos recipit, me recipit; *& item*, quod uni ex meis minimis feciſtis, mihi feciſtis. Eodem pertinent, quæ habentur in Bulla Canonizationis S. Thomæ de Villanova *in cit. cod.pag.* 356. *Nimirum, ut ea ratione Omnipotentis Dei laus, & gloria magis magisque increbrescat, ejusdemque bonitati, ac benignitati simul agantur gratiæ qui dedit virtutem & potestatem talem hominibus.*

2 Secundo, quia maximopere decet, ut, qui Sanctus est apud Deum, Sanctus etiam ab hominibus habeatur, quemadmodum habetur in Bullis Canonizationum Sanctorum Homoboni, Claræ, Ludovici Regis Franciæ, Petri de Morono, Ludovici filii Caroli Regis Siciliæ, Thomæ Herfordiensis, Thomæ de Aquino, Birgittæ, Edmundi, Francisci de Sales, Rosæ Limanæ, Antonii Lusitani, ubi: *Pium & justum est, ut, quos Dominus merito sanctitatis coronat, & honorat in Cœlis, nos venerationis officio laudemus, & glorificemus in terris;*

& in Bulla Canonizationis Sancti Richardi : *Decet , ut noſtro miniſterio per omnem Chriſtiani cultus ambitum vehiculo debitæ venerationis incidens , profuſis per Orbem gaudiis , & effuſis undique laudibus honoretur in terris .*

3 Tertio , quia in Beatificationibus ſervorum Dei , & Canonizationibus Beatorum , non modo ſancta Mater Eccleſia exaltatur , uti ad rem docet Bannes *in 2. 2. quæſt. 1. art. 10. §. dubitatur præterea ſeptimo , concluſ. 1. Expedit etiam hoc , ut oſtendatur , quod non eſt abbreviata manus Domini , ſed , ſicut olim in primitiva Eccleſia fuerunt Chriſtiani eximiæ ſanctitatis , ita & nunc , & ſemper uſque ad conſummationem ſæculi ſunt , & erunt Fideles in ſanctitate vitæ inſignes ;* ſed etiam confunduntur Hæretici & ceteri quotquot a Catholica aberrant veritate , ſicuti legitur in bulla Canonizationis S.Homoboni : *Et in hoc præſertim Hæreticorum confundatur perverſitas , cum ad Catholicorum tumulos viderint prodigia pullulare ;* in bulla Canonizationis S.Stanislai Epiſcopi Cracovienſis : *Confundatur perverſum Hæreticorum dogma , & Fidelium beata credulitas augeatur* ; & in bullis inſuper Canonizationum SS. Laurentii Archiepiſcopi, & Hyacinthi.

4 Quarto , quia expedit , ut apud Dominum noſtri multiplicentur interceſſores ; quemadmodum habetur in bulla Canonizationis S. Franciſci de Aſſiſio : *Confidentes per Dei miſericordiam , Nos , & gregem Nobis commiſſum ejus ſuffragiis adjuvari , &, quem familiarem habuimus in terris , habere patronum in cœlis ;* in bulla Canonizationis S. Dominici : *Nos cum commiſſo Nobis grege Domini confidentes , ejus poſſe ſuffragiis per Dei miſericordiam adjuvari , ut cujus in terris ſolatium gratioſæ familiaritatis habere meruimus , ejus in cœlis potenti patrocinio gaudeamus ;* in bulla Canonizationis S. Caroli Borromæi : *Supplicantes , ut Carolus Eccleſiæ , quam vehementer dilexit , proſit etiam meritis & exemplo , adſit patrocinio , & in tempore iracundiæ fiat reconciliatio ;* & proſtat etiam in bullis Canonizationum SS. Hugonis , Hyacinthi, Petri de Alcantera , Franciſci Xaverii . Nec enim invocari poſſunt in interceſſores , loquendo ſaltem de publica invocatione , illi , quorum ſanctitas ab Eccleſia legitime declarata non eſt .

5 Quinto , quia non parum prodeſt Chriſtifidelibus nova ſemper habere exempla virtutum , quæ imitentur : unde Mathathias 1. *Machabæor. cap. 2. v. 50. & 51.* morti proximus filios hortatus eſt ad ſanguinis & vitæ profuſionem pro tuendis patriis legibus , proponendo illuſtria Patrum facinora : *Nunc ergo o filii , æmulatores eſtote legis , & date animas veſtras pro teſtamento Patrum veſtrorum , & mementote operum Patrum , quæ fecerunt in generationibus ſuis , & accipietis gloriam magnam & nomen æternum .*

6 Hoc ipſum deſumitur ex S. Gregorio *lib. 2. moral. cap. 1. tom. 1.* ubi ait, quod ſacra Scriptura *narrat geſta Sanctorum , & ad imitationem corda provocat infirmorum ; dumque illorum victricia facta commemorat , contra vitiorum prælia debilia noſtra confirmat ; ſitque verbis illius , ut eo mens minus inter certamina trepidet , quo ante ſe poſitos tot virorum fortium triumphos videt .* Facit ad rem illud S. Bernardi , qui *in præf. ad vitam S. Malachiæ col. 663. t. 2.* inquit: *Semper quidem operæ prætium fuit illuſtres Sanctorum deſcribere vitas , ut ſint ſpeculum & exemplum , ac quoddam veluti condimentum vitæ hominum ſuper terram . Per hoc enim quodammodo apud nos etiam poſt mortem vivunt , multoſque ex his , qui viventes mortui ſunt , ad veram provocant & revocant vitam .* Et ante ipſum ſcripſit S. Eucherius Lugdunenſis ſive Euſebius Gallicanus *hom. de SS. Petro & Paulo tom. 6. biblioth. PP. pag. 652. Armantur filiorum animi, dum Patrum recenſentur triumphi .* Paſſim id ipſum in bullis legitur Canonizationum ; in bulla videlicet Canonizationis S. Franciſci Saleſii : *Anteceſſores noſtri Spiritu Sancto inſtructi laudabilem in Eccleſia morem induxere , nempe in excelſo loco ſanctitatem conſtituendi , ut , veluti lumen illius lucis vicarium , quæ de*

de ſe dixit : Ego ſum lux Mundi , & qui ſequitur me , non ambulat in tenebris , *non ſub modio abſconditum , ſed in candelabro elatum luceat coram hominibus , eoſdemque a veneratione ad imitationem , via ſtrata ad cœleſtis & triumphantis Jeroſolymæ nunquam interituras delicias , dirigat , inferatque ;* & in bullis præterea Canonizationum SS.Laurentii Archiepiſcopi , Edmundi, Caroli Borromæi , Franciſci Xaverii , Petri de Alcantara .

7 Ultimo , quia magna in Beatificationibus & Canonizationibus adeſt materia ſpiritualis lætitiæ ; ut habetur in bulla Canonizationis S. Hyacinthi : *Benedictus Pater miſericordiarum & Deus totius conſolationis , qui dilectam Filii ſui ſponſam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam perpetua regit providentia , atque his luctuoſis temporibus multis ærumnis & calamitatibus afflictam , multiplici etiam gaudio ex Sanctorum ſuorum gloria conſolatur ; vere enim magna exiſtit ſpiritualis lætitiæ materia , cum Deus illuſtria ſervorum ſuorum merita ideo mundo manifeſtat , ut , dum illis ubique terrarum veneratio tribuitur , Deus ipſe in Sanctis ſuis mirabilis prædicetur? nam , cum aliqui ſervi Dei excellenti vitæ ſanctitate , & miraculis inſignes jam cum Chriſto in cœlo regnantes , in terra quoque ſumma Romani Pontificis auctoritate Sancti eſſe declarantur , Rex ipſe ſempiternæ majeſtatis , & gloriæ in Sanctorum concilio glorificatur , Divini cultus obſervantia augetur , Fidelium pietas & devotio excitatur , deteſtandæ hæreſes magis magiſque convincuntur , plures populo Dei ad virtutis exemplum , & ſuffragii patrocinium proponuntur , ut quod fideliter petimus , id efficacius , multiplicatis interceſſoribus , conſequamur .*

8 In ſententia , quæ a ſummo Pontifice ſolemniter in Canonizatione profertur , tres cauſæ finales exprimuntur ; prima eſt *ad honorem Sanctæ & individuæ Trinitatis ;* ſecunda *ad exaltationem Fidei Catholicæ ;* tertia *ad Chriſtianæ Religionis augmentum* . In Sanctorum itaque Canonizatione honoratur & glorificatur Sanctiſſima Trinitas, cum , quidquid laude & præmio dignum Sancti peregerunt , non niſi Divinæ gratiæ beneficio perficere potuerint : unde Chriſtus Dominus *Matth. cap. 5. v. 16.* ait : *Sic luceat lux veſtra coram hominibus , ut videant opera veſtra bona , & glorificent Patrem veſtrum , qui in cœlis eſt ;* & S. Petrus *in epiſt. 1, cap. 2. v. 12.* ſubdit : *Converſationem veſtram inter gentes habentes bonam , ut in eo , quod detrectant de vobis , tamquam de malefactoribus , ex bonis operibus vos conſiderantes , glorificent Deum in die viſitationis .*

9 In Canonizatione quoque exaltatur Fides Catholica ſuper omnes alias ſectas , in quibus nec vera ſanctitas eſſe poteſt , nec vera poſſunt fieri miracula. Quamobrem Theologi agentes de notis Eccleſiæ Catholicæ hanc etiam notam recenſent , quod in ea ſunt vera miracula , & quod in noſtra Catholica Eccleſia Romana omni ſæculo miracula approbantur . Et Fidei quidem exaltatio in hoc præcipue conſiſtit , quod multi ad Fidem Catholicam ex variis ſectis Gentilium & Hæreticorum accedunt, viſa & audita ſanctimonia vitæ Chriſtianorum perfectorum , nec non miraculorum , quæ ad ipſorum interceſſionem a Deo patrantur ; cum hæc ſit una ex viis , per quam ad veram Fidem , auxiliante Deo , Infideles convertuntur . Unde *lib. 4. Reg. cap. 5.* narratur de Naaman Syro principe militiæ Regis Syriæ viro magno & honorato , quod , cum leproſus eſſet , & juſſu Eliſei Prophetæ ſepties in Jordane laviſſet & mundatus fuiſſet , prout Propheta prædixerat , reverſus ad Eliſeum dixit *v. 15. Vere ſcio , quod non ſit alius Deus in univerſa terra , niſi tantum in Iſrael ;* Et *lib. 3. Reg. c. 18. v. 39.* quando Elias ignem de cœlo attraxit, ut holocauſtum combureret , multitudo , quæ prius Baal adorabat , ad veri Dei Fidem converſa eſt , & miraculum inſpiciens exclamavit : *Dominus ipſe eſt Deus , Dominus ipſe eſt Deus ;* item *Joann. c. 11. verſ. 47. & 48.* legitur , quod collegerunt Pontifices & Phariſæi concilium adverſus Jeſum , & dicebant : *Quid facimus, quia*

quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum; Et *cap.* 3. *Actor. Apost.* quando S. Petrus miraculo sanavit claudum, qui sedebat ad speciosam portam templi, in nomine Christi Jesu, & prædicavit se in hoc nomine illum curasse, multi crediderunt; quemadmodum subditur *Actor. cap.* 4.

10 Demum in Canonizatione Sanctorum augetur Christiana Religio, quia, dum multiplicantur Sancti, augetur cultus Sanctorum, innotescit vita Canonizati, ejus virtutes Fidelibus proponuntur, ejusque miracula enarrantur: ex quo fit, ut crescat Fidelium devotio erga ipsos, hincque moveantur ad exercendos erga eosdem varios actus, qui pertinent ad virtutem Christianæ Religionis. Deducta hæc sunt ex formula sententiæ, quæ a summo Pontifice in Canonizatione profertur; & concordant cum aliis, quæ in superioribus adducta fuerunt ex bullis Canonizationum, aliisque monumentis. Tum ipsa autem, tum reliqua, quæ ex iisdem bullis collecta fuerunt, bene congruunt cum sermone S. Bernardi, *in Vigil. SS. Apostol. Petri & Pauli volum.* 1. *col.* 993. *n.* 2. & 3. ubi ait: *Tria sunt igitur quæ in festivitatibus Sanctorum vigilanter considerare debemus, auxilium Sancti, exemplum ejus, confusionem nostram. Auxilium ejus, quia qui potens in terra fuit, potentior est in cælis ante faciem domini Dei sui. Si enim, dum hic viveret, misertus est peccatoribus oravit pro eis, nunc tanto amplius, quanto verius agnoscit miserias nostras, & orat pro nobis Patrem, quia beata illa patria charitatem ejus non immutavit, sed augumentavit; neque enim quia impassibilis omnino, ideo & incompassibilis factus est, sed nunc potius induit sibi viscera misericordiæ, cum ante fontem misericordiæ assistit. Est & alia causa, quæ magis urget Sanctos, ut solliciti sint de nobis, quia, juxta vocem Apostoli, Deus providet pro nobis, ne sine nobis consumentur, sicut ait sanctus David:* Me expectant justi, donec retribuas mihi. *Debemus etiam attendere exemplum ejus, quia quamdiu in terris visus est & cum hominibus conversatus est, non declinavit ad dexteram, neque ad sinistram, sed viam regiam tenuit, donec veniret ad illum, qui dicit:* Ego sum via, veritas & vita. *Intuemini humilitatem operum ejus, auctoritatem verborum ejus; & tunc videbitis, quomodo tam verbo, quam exemplo luxerit inter homines, qualia nobis vestigia dereliquerit, ut ambulemus per ea, & non erremus in eis. Vere, juxta Prophetam* Semita justi recta est, rectus callis justi ad ambulandum. *Sed & diligentiori intuitu confusionem nostram inspicianus, quia homo ille similis nobis fuit, passibilis, est eodem luto formatus, ex quo & nos. Quid ergo est, quod non solum difficile, sed & impossibile credimus, ut faciamus opera, quæ fecit, ut sequamur vestigia ejus? Confundamur, fratres, & contremiscamus ad vocem istam, si forte hæc confusio adducat nobis gloriam, si forte generet gratiam nobis timor iste: homines isti fuerunt, qui præcesserunt nos, qui tam mirabiliter processerunt per vias vitæ, ut vix eos homines fuisse credamus. Sic ergo in Sanctorum festivitatibus, & gaudere, & confundi debemus; gaudere, quia Patronos præmisimus; confundi; quia eos imitari non possumus.*

11 Atque, licet nonnulli male feriati, supposita potestate canonizandi, ejus usum audeant condemnare, aut quia novorum Sanctorum merita meritis antiquorum sunt inferiora; aut quia nostras preces Deus exaudire potest, & pro nobis miracula operari, Sanctorum antiquorum intercessione; aut quoniam novorum Sanctorum accessione, antiquorum cultus imminuitur & fere obscuratur; aut quoniam tot Sanctorum Canonizationes rem hanc sacram quodammodo reddunt contemtibilem; aut demum quia nonnulli in album Sanctorum referuntur, qui, licet virtutibus heroicis & miraculis excelluerit, sunt nihilominus inferiores aliis, qui majoribus virtutibus præditi fuerunt, vel ampliori miraculorum dono a Deo insigniti sunt, de quorum relatione in album Sanctorum nemo est qui cogitet; hæc tamen, & similia Canonizationum utilitati

ti minime adversantur, si res pro natura sua accurate consideretur.

12 Et in eo quidem, quod attinet ad excellentiam meritorum veterum Sanctorum super novorum Sanctorum merita, dicimus, Christum Dominum nostris etiam temporibus semetipsum sine testimonio non reliquisse, atque adeo Ecclesiæ thesaurum novas ac veteres habere margaritas; & semper expedire, servatis servandis, novorum Sanctorum Canonizationes peragere, ut propinquiora nobis habeamus virtutum exempla quæ imitemur, utque nostri apud Deum multiplicentur intercessores, & eo magis, cum hi, qui nunc novi, veteres aliquando Sancti futuri sint. Quare Gaufridus *in prologo ad vitam S. Petri Tarentasii apud Bollandianos ad diem* 8. *Maii tom.* 2. *pag.* 323. ait: *Christus Jesus heri, & hodie, ipse & in æternum; & quemadmodum nullis retro generationibus sine testimonio semetipsum reliquisse cognoscitur, nec nostro credendus est tempore in hac sibi parte deesse.... Sanctus olim Hieronymus causabatur contemporaneos suos sic ingenia quasi vina probare, quibus videlicet gratia ex vetustate succrescit. Quid putas, diceret, si videret, merita, quasi vina, probari?* Et S. Joannes Chrysostomus *orat. in SS. Juvent. & Max. t.* 2. *pag.* 578. sic locutus est: *Illi tempore superiores, isti recentiores. Ejusmodi est thesaurus Ecclesiæ, novas & veteres habet margaritas: sed una omnium est pulchritudo... Quod scientes vos, non aliter priscos, aliter recentiores colitis Sanctos; sed eadem alacritate, eodem amore, eodem affectu colitis omnes & commendatis. Non enim exploratis tempus, sed exquiritis animi fortitudinem, pietatem, fidem invictam, zelum incitatum ac fervidum, & eas virtutes, quas præ se ferunt Sancti, ad quorum honorem hodie convenimus.* Nisenus vero *in orat. de S. Basilio fratre suo pag.* 912. *tom.* 2. *Habemus*, ait, *nunc etiam nos, qui constituat nobis præsentem celebritatem, genuinum & verum Ministrum, & Interpretem spiritus... cui secundas post Apostolos partes tempus solum dat. Nam, si eodem tempore, quo Paulus, vitæ participem humanæ fuisset Basilius, sicuti Silvanus & Timotheus, ita prorsus una cum Paulo litterarum monumentis celebratus esset. Atque, ut intelligatur, quod, conjecturam faciendo, a veritate non aberro, hoc modo rationem ineamus. Prætermittatur ea oratio, qua explicetur, qui Sancti quos Sanctos tempore anteceserint (temporis enim natura in præterito, & futuro, quod ad virtutem, & vitium attinet, eodem modo sese habet, cum neque hoc, neque contrarium sit: in libro enim arbitrio atque proposito voluntatis, non in tempore, bonum, consistit) at fides, cum fide, cum oratione oratio conferatur. Nam, si quis justus æstimator fuerit in conferendis inter se miraculis, reperiet unam in ambobus gratiam, quæ ex eodem spiritu juxta convenientiam, atque proportionem fidei existeret in utroque. Quod, si tempore Paulus præcedit, & multis ætatibus post Basilius exhibitus ac designatus est, Divinæ administrationis, quam hominum gratia suscepit, opus dicis; non affers probationem circa virtutem diminutionis. Nam & Moyses multis temporibus posterior Abraham, Samuel Moyse, & hoc Elias, & illo magnus Joannes, & post Joannem Paulus, & post hunc Basilius. Quemadmodum igitur in præcedentibus nihil tempus posterius, quod attinet ad gloriam, quæ cum Deo conjuncta est, Sanctis incommodavit; ita etiam nunc in disceptatione virtutis, ætatis commodum silentio prætermittatur:* pag. vero 917. *Quid igitur illius in rebus Divinis splendorem atque claritudinem imminuit, quod post alios Sanctos in vita fuit, ut idcirco celebritas, atque conventus, qui illius nomine agitur, minor habeatur feriis, quæ Sanctorum aliorum honoris atque memoriæ gratia celebrantur?* Præterea S. Eulogius (*in apologetico sanctorum Martyrum sui temporis in biblioth. PP. tom.* 15. *pag.* 287.) *Priusquam*, inquit, *eorum exequar trophæa insignia, operæ pretium resistere credidi imperitis, quia ore blasphemo horum temporum Martyribus derogantes, non esse illos consimiles prioribus Martyribus, volunt &c. ut mens religiosorum sacratissimis imbuta oraculis discat ex veritate novitios, sicuti priscos,*

venerari Patronos.

13 In præfatione demum ad paſſionem SS. Perpetuæ, & Felicitatis, apud Ruinart *pag.* 80. ſubditur: *Si vetera Fidei exempla & Dei gratiam teſtificantia, & ædificationem hominis operantia, propterea in litteris ſunt digeſta, ut lectione eorum, quaſi repenſitatione rerum & Deus honoretur, & homo confortetur; cur non & nova documenta æque utrique cauſæ convenientia & digerantur? Vel quia & hæc vetera futura quandoque ſunt, & neceſſaria poſteris, ſi in præſenti ſuo tempore minori deputantur auctoritati, propter præſumtam venerationem antiquitatis. Sed viderint, qui unam virtutem Spiritus unius ſancti, pro ætatibus judicent temporum... Itaque & nos, qui ſicut prophetias, ita & viſiones novas pariter repromiſſas & agnoſcimus, & honoramus, ceteraſque virtutes Spiritus Sancti ad inſtrumentum Eccleſiæ deputamus, cui & miſſus eſt, idem omnia donativa adminiſtrans in omnibus, prout unicuique diſtribuit Dominus, neceſſario & digerimus, & ad gloriam Dei lectione celebramus, ut ne qua aut imbecillitas, aut deſperatio fidei apud veteres tantum æſtimet gratiam Divinitatis converſatam, ſive Martyrum, ſive in revelationum dignatione; cum ſemper Deus operetur, quæ repromiſit, non credentibus in teſtimonium, credentibus in beneficium.*

14 Sequuntur cetera ſupra oppoſita, quæ profecto non ſunt majoris roboris præ illo, cui modo Patrum auctoritate plene ſatisfactum eſſe videtur. Illud enim, quod Deus noſtras poteſt exaudire preces, & pro nobis miracula operari, antiquorum Sanctorum interceſſione, nimis probat, cum probet, nec ipſos antiquos Sanctos debuiſſe canonizari: per interceſſionem quippe Beatæ Mariæ ſemper Virginis, quæ eſt mediatrix apud Mediatorem, & ſanctorum Apoſtolorum, qui in lege nova fuerunt primi Sancti, bene poterat Deus noſtris votis annuere, & pro nobis mirabilia patrare. At, cum a Divina pendeat voluntate noſtris, & noſtrorum interceſſorum precibus flecti, & conſilium ejus ignoremus, nec ei dicere poſſimus, cur ita facis? hinc eſt, quod Catholicæ Eccleſiæ multum expedit, ut antiquis fiat novorum acceſſio interceſſorum, quorum precibus, experientia etiam teſte, videmus, bona ſpiritualia & temporalia ad nos derivari; non quia Deus non poſſit omnia efficere ad preces & interceſſionem antiquorum Sanctorum, ſed quia vult operari miracula, & noſtris precibus indulgere, interceſſione hujus, aut alterius Sancti, qui curſum feliciter conſumarunt, & gloriæ coronam non ita pridem ab eo receperunt. Quapropter S. Auguſt. (*t.* 2. *in epiſt* 78. *alias* 137. *col.* 183. *n.* 3. *ad Clerum, & populum Hipponenſem*) ait: *Ubique quidem Deus eſt, & nullo continetur, vel includitur loco, qui condidit omnia... Veruntamen ad iſta quæ hominibus viſibiliter nota ſunt; quis poteſt ejus conſilium perſcrutari, quare in aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non fiant? Multis enim notiſſima eſt ſanctitas loci, ubi Beati Felicis Nolenſis corpus conditum eſt, quo volui ut pergerent* (nempe duo Clerici) *quia inde nobis facilius, fideliuſque ſcribi poteſt, quidquid in eorum aliquo divinitus fuerit propalatum... Numquid non & Africa Sanctorum Martyrum corporibus plena eſt? Et tamen nuſquam hic ſcimus talia fieri; ſicut enim, quod Apoſtolus dicit, non omnes Sancti habent dona curationum, nec omnes habent dijudicationem ſpirituum, ita nec in omnibus Memoriis Sanctorum iſta fieri voluit ille, qui dividit propria unicuique, prout vult.* Conſentit doctrina Divi Thomæ *in* 4. *diſt.* 45. *qu.* 3. *art.* 2. ubi, poſtquam probavit, Sanctos eſſe a nobis invocandos, in ſecundo argumento opponit, ſuperiores Sanctos a nobis eſſe invocandos, in reſponſione autem ſubdit, Sanctos quidem ſuperiores, eſſe magis Deo acceptos, quam inferiores, ſed utile eſſe etiam minores Sanctos interdum orare; primo, ex majori devotione, quam aliquis habere poteſt ad Sanctum minorem, quam ad Sanctum majorem; ſecundo, ad faſtidium tollendum, ex quo aſſiduitas unius rei faſtidium parit; tertio, quia quibuſdam Sanctis datum eſt aliquibus ſpecialibus cauſis præcipue patrocinari; quarto ut omnibus honor debitus exhibeatur a nobis; quinto, quia plurium orationibus quandoque impetratur, quod unius oratione non obtinetur: quod ipſum ab eodem S. Doctore docetur 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 11. *ad quartum.*

15 Alterum quod objiciebatur, novorum Sanctorum acceſſione antiquorum cultum imminui & fere obliterari, deſumtum eſt ab impio Apoſtata Marco Antonio de Dominis, qui *lib.* 7. *de republ. Eccleſiaſtica part.* 3. *cap.* 5. *n.* 58. ait: *Nonnulli Sancti canonizati, veteres Sanctos ipſa totius Eccleſiæ decretione ab antiquo canonizatos quoad nos certe peſſundederunt; Carolus profecto Mediolani Ambroſii nomen ferme extinxit.* Verum quanti hoc ſit, unuſquiſque facile dignoſcere poterit, qui animadverterit, nos, poſt novas etiam Canonizationes aliorum Sanctorum, in anniverſariis celebritatibus veterum Sanctorum abſtinere ab opere ſervili, in pervigiliis eorum jejunare, in ipſorum honorem Divinum Officium recitare, Miſſaſque celebrare, & adhuc ſupereſſe ſingulorum templa auguſta, atque inſtructiſſima Clero & ſuppellectili ſacra. Unde ergo provenit cultus imminutio per novorum Sanctorum Canonizationes? Et quo jure aſſeri valet, Mediolani, poſt relatum in Sanctorum album Carolum Cardinalem Borromæum, fuiſſe Ambroſii cultum fere extinctum, ſi hic integer poſt Caroli Canonizationem perſeverat, ſicut erat ante ejus Canonizationem? Aſſumtum latiſſime comprobatur a Silveſtro Petraſancta Soc. Jeſu Presbyt. *in notis ad epiſt. Caroli Molinæi cap.* 3.

16 Illud quoque opponebatur, quod tot Sanctorum Canonizationes rem hanc ſacram quodammodo reddant contemtibilem; uti etiam ſenſiſſe videtur Gerſonius, approbans ſententiam Magiſtri Henrici de Haſſia, qui comprimendam eſſe cenſuit tot hominum Canonizationem; quod & cenſuit Petrus de Alliaco *in tract. de reformat. Eccleſiæ cap.* 3. At hoc nullum ſibi poteſt rationabiliter locum vindicare; cum tot nec factæ ſint, nec fiant, quot fieri exaggeratur, a Romanis Pontificibus Canonizationes. Alexander Papa III. dum anno 1174. erat Pariſiis, ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & aliis Eccleſiæ Prælatis in regno Franciæ conſtitutis exoratus eſt, ut Bernardum Clarevallenſem Abbatem in Sanctorum album referret; quod tunc facere recuſavit propter conſimiles preces pro aliorum Beatorum Canonizatione exhibitas, ut ipſe teſtatur in epiſtola edita in novo codice Canonizationum, & ſupra relata. Innocentius VIII. in Sanctorum numerum retulit Leopoldum, at petitioni de canonizanda B. Catharina filia S. Birgittæ, pro qua Jacobus Archiepiſcopus Upſalenſis, & alii Sueciæ Antiſtites una cum Joanne Daniæ, Norvegiæ, & Sueciæ Rege poſtulabant, ſic reſpondit, ut habetur in ejus epiſtola apud Raynaldum *ad ann. Chriſti* 1485. *ſub num.* 61. *Satisfaceremus libenter tam pio deſiderio Regis ipſius & aliorum, niſi nos reſpectus alterius nuper factæ Canonizationis de Sancto Leopoldo teneret: nam, cum res hæc magni ſit momenti, non niſi rariſſime fieri conſuevit; aliter tantum myſterium, quantum illud eſt, vileſceret.* Elenchus ipſe Canonizationum a Romanis Pontificibus factarum plurium ſæculorum decurſu nimiam Canonizationum ſomniatam frequentiam evidenter excludit. Verum quidem eſt, recentioribus temporibus introductum eſſe inſtitutum referendi in album Sanctorum unica Canonizatione plures Sanctos; ſed id immodicum Canonizationum numerum non conſtituit, propter quem Myſterium debeat vileſcere. Solemnitas Canonizationis multas exigit expenſas, quarum ut amplitudo evitetur, fieri cœperunt, ut infra videbitur, Canonizationes plures Sanctos comprehendentes. Si tot fierent ſolemnitates, quot Sancti canonizantur, id fieri diceretur, ut Romana Aula diteſceret. Ut immoderati ſumtus declinentur, fit ſæpe una ſolemnitas, & plures ſimul Beati in Sanctorum album referuntur: nec id ſatis ad obſtruendum iniqua, qui hinc occaſionem arripiunt dicendi, ſacram rem ex nimia frequentia vileſcere. Ultimæ

demum parti oppositionis respondet S. Antoninus *Summ. histor. part. 3. tit. 23. c. 14.* de S. Catharina Senensi loquens: *Scriptum est, quia spirituum ponderator est Dominus, cui soli sicut cognitus est numerus electorum in superna felicitate locandus, ita & ei soli innotescunt gradus meritorum & præmiorum omnium Sanctorum, & quibus voluerit revelare. Quantum autem nobis, qui tenebris involvimur, permittitur judicare de Sanctis per conjecturas & præsumtiones ex gestis eorum, arbitror, ambigere neminem, plurimos Beatos utriusque sexus non Canonizatos ab Ecclesia, immo nec nominatos, non fuisse minoris meriti & inferioris gloriæ multis catalogo Sanctorum adscriptis; non enim Canonizatio adjicit ad meritum, vel præmium essentiale Beatorum, nec decernit Sanctitatis gradum, sed venerationem temporalem & gloriam, ut post ipsam possit solemniter Officium celebrari, & festivari, quod alias fieri non dicitur.*

17 Cisterciensium, & Carthusianorum monachorum exemplum opponi posset. De primis etenim narrant Henriquez *in apparat. ad menolog. Cisterc. cap. 11. de multitud. Sanctorum*, & Manriquez *t. 4. annal. Cisterc. ad ann. 1228. cap. 5. num. 11.* noluisse quemdam alumnum suum sanctitate & miraculis clarum canonizandum proponere, ne Sancti in suo Ordine vilescerent, & ne frequens Sanctorum Canonizatio hujus existimationem apud vulgus minueret. Ex secundis autem, licet tot inter illos vixerint heroicis virtutibus præditi & miraculorum gratia insignes, fere tamen nullus est Sanctorum canoni adscriptus. Sed horum monachorum sensui, quatenus Canonizationi adversaretur, nedum rationes supra ponderatæ, sed etiam tot aliarum insignium Religionum obstant exempla. Anno 480. S. P. Benedictus natus est, cumque anno 494. Subjacum se contulisset, post fundata in ea solitudine duodecim monachorum monasteria ad Montem Cassinum anno 528. devenit, ubi suam regulam publicavit, de qua S. Gregorius Papa *lib. 2. dialog. cap. 36.* inquit: *Vir Dei .... scripsit monachorum regulam discretione præcipuam.* Sæculorum decursu nonnullæ laxitates in eum sacrum monachorum cœtum inductæ sunt, ad quas avertendas multa excogitata sunt remedia; sed præcipuum illud fuit, quod S. Berno anno 910. feliciter executioni mandavit, ope reformationis, quam in insigni abbatia Cluniacensi statuit. Decimo & undecimo sæculis Congregatio Cluniacensis fuit Ecclesiæ ornamentum: verum, cum regularis disciplina subinde in aliquibus ejus monasteriis cessasset, Robertus Monachus charitate plenus una cum viginti sociis anno 1098. annuente Hugone Archiepiscopo Lugdunensi & Apostolicæ Sedis Legato, monasterium extruxit in silva Cisterciensi, ex qua Ordo Cisterciensis nomen assumsit. Nihil aliud Robertus in hac nova voluit fundatione, quam observantiam regulæ S. Benedicti ad litteram, quacumque sublata dispensatione. Anno 1110. Robertus sancte ex hac vita migravit, & summus Pontifex Honorius III. juxta ea, quæ in superioribus dicta sunt, eum beatum declaravit, & permisit, ut in ejus honorem publicus cultus in aliquibus locis exhiberetur. Roberto successit Albericus, qui postquam Ordinem Cisterciensem spatio decem circiter annorum sancte & feliciter gubernasset, anno 1109. die 26. Januarii in cinere & cilicio, & in medio suorum discipulorum vitam cum morte commutavit; & dicta die quotannis celebratur festum, & ex permissione Congregationis sacrorum rituum in ejus honorem recitatur Officium ab omnibus Italiæ Cistercien-

 Alberico successit Stephanus, cumque anno 1113. S. Bernardus adhuc juvenis cum triginta equitibus suis sociis se ejus regimini subdidisset, necesse fuit, aucto monachorum numero, ad alias fundationes animum convertere, inter quas præcipua fuit fundatio abbatiæ Clarevallensis, cui Bernardus ipse præfectus est anno 1115. eumque solemniter in Sanctorum album relatum fuisse, superius visum est; & infra sermo habebitur de cultu, quo apud Cistercienses Gallos colitur Petrus a Castro Novo eumdem Ordinem profes-

sus, atque ab Hæreticis in odium Fidei occisus.

18 Carthusianus Ordo sæculo undecimo initium habuit. Plures ex eo prodierunt sanctitate celebres, quorum elenchum Frater Georgius Garnefelt Carthusianus edidit post vitam B. Nicolai Albergati eumdem Ordinem professi. In memoriam S. Brunonis, qui dictum Ordinem fundavit, publici honores decreti sunt a Leone X. & ejus cultus a ceteris Romanis Pontificibus ampliatus est, ut alibi videbitur; sed, antequam Bruno fundator in Sanctorum album relatus esset, Honorius Papa III. solemniter inter Sanctos retulerat Hugonem olim Carthusiæ Anglicanæ Priorem. Canonizationis diploma relatum fuit a Matthæo Paris *in historia Anglorum lib. 3. pag. 309.* & est insertum in novum codicem Canonizationum. Cur deinceps ex tot Dei servis, qui in dicto Ordine floruerunt, pauci solemniter in album Beatorum, aut Sanctorum relati sint, quæritur a nonnullis. Bonifacius Ferrarius Carthusianus anno 1420. tractatum scripsit, *Cur in Ordine Carthusiensi pauci canonizati sint, & miracula nulla publica fiant.* Petrus Sutor de vita Carthusianorum multa ad rem profert. Bonæ memoriæ Sarnellus Episcopus Vigilienſis *in suis epistolis Ecclesiasticis epist. 97. tom. 10.* ait, non tam virtutes, quam miracula requiri pro Beatificatione, & Canonizatione; subditque, horum Sanctorum virorum intercessione ut plurimum miracula a Deo non fieri, ne eorum religiosa solitudo accurrentium multitudine turbetur: quod confirmat auctoritate S. Antonini *tit. 15. suæ historiæ c. 22. §. 2.* testantis, circa an. 1175. quemdam Carthusiæ monachum miracula multa ad sepulcrum edidisse, ut maxima multitudo hominum quotidie eo confluxerit. Cum autem Prior ejus loci videret, quietem monachorum turbari, sive dissolvi ex eo concursu, & multa simul scelera ab iis, qui eo concurrerent, perpetrari; accessisse ad tumulum defuncti, eique præcepisse in virtute sanctæ obedientiæ, ut, sicuti in vita sibi obedi-

dicta sint per transennam; cum ad rem, de qua agitur, satis sit, aliquos ex Cistercienſibus, & Carthusianis in Beatorum, & Sanctorum album esse relatos, eorumque consuetudini prævalere debeat universalis aliorum Ordinum semper Religiosorum usus ab Apostolica Sede comprobatus. Huc usque deducta, tacito nomine nostro, compendiose exposita sunt in discursu dogmatico de Canonizatione Sanctorum, post primam hujus Operis editionem Parisiis impresso anno 1739. *pag.* 30. *& pluribus seqq.*

CAPUT XIV.

De subjecto Canonizationum.

1 QUotquot Martyrium pro Christo subierunt, & signis miraculisque post obitum illustres fuerunt; quotquot, post laudabile heroicarum virtutum exercitium, pretiosa in conspectu Domini morte mortui sunt, & miraculorum gloria post obitum floruerunt, sunt Canonizationis subjectum. Quocirca Innocentius III. *in bulla Canonizationis S. Homoboni* (*in cod. Canoniz. num.* 28.) ait: *Licet autem, juxta testimonium Veritatis, sola finalis perseverantia exigatur ad sanctitatem animæ in Ecclesia triumphante, quoniam qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit; duo tamen, virtus videlicet morum, & virtus signorum, opera scilicet pietatis in vita, & miraculorum signa post mortem, ut quis reputetur Sanctus in militanti Ecclesia, requiruntur: nam, quia frequenter Angelus Satanæ se in lucis Angelum transfigurat, & quidam faciunt opera sua bona, ut videantur ab hominibus, quidam etiam coruscant miraculis, quorum tamen vita merito reprobatur, sicut de Magis legitur Pharaonis, & etiam Antichristo, qui electos etiam, si fieri potest, inducet miraculis suis in errorem; ad id nec opera sufficiunt sola, nec signa; sed, cum, illis præcedentibus, ista succedant, verum nobis præbent indicium sanctitatis, nec immerito nos ad ipsius venerationem inducunt, quem Dominus suus ostendit miraculis venerandum. Hæc autem duo ex verbis Evangelistæ plenius colliguntur, ubi de Apostolis loquens ait:* Illi autem profecti prædicabant, ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. *In eo namque, quod ait, cooperante, eos operatos esse demonstrans; & in eo, quod sequitur, sequentibus signis, eos exponens, immo Dominum in eis miraculis claruisse. Hoc etiam Dominus usque hodie operatur in Sanctis, & potentiam suam signis evidentibus manifestat, dum vivorum curat ægritudines ad memoriam mortuorum, & eos plus posse post mortem, & felicius vivere mortuos, qui in Domino moriuntur, quam, qui vivunt in mundo, demonstrat.*

2 Plana hæc sunt; sed, cum nonnullæ a scribentibus excitentur de Canonizationum subjecto quæstiones, opus est, eas hic referre. Prima ergo est, an Sancti veteris Testamenti possint esse Canonizationis subjectum a summo Pontifice celebrandæ. Negant S. Antoninus in Summa, uti videri pteſt *tom.* 4. *biblioth. max. Pontif. pag.* 80. *&* 81. & Augustinus Triumphus *de potestate Ecclesiæ quæst.* 17. *art.* 2. & Matta *de Canonizatione SS. part.* 4. *cap.* 3. *a num.* 8. *& sequenti;* quia illi, quantacumque fuerint prædiți sanctitate, non fuerunt tempore plenitudinis gratiæ. Affirmant autem alii, Panvinus videlicet *in relatione Canonizationis S. Bonaventuræ, in principio*, Contelor. *de Canonizatione SS. cap.* 10. *num.* 11. Castellan. *de Canonizatione SS. num.* 85. Lezana *consult.* 3. *num.* 129. P. Ceparius *in suo directorio Canonizationum lib.* 1. *c.* 7. *n.* 20. cum plerique Sanctorum veteris Testamenti in Ecclesia universali, & in plerisque particularibus Ecclesiis, summis ipsis Pontificibus annuentibus, cultum habeant. Quæstio hæc in terminis, in quibus a prædictis scribentibus proponitur, inutilis prorsus mihi videtur. Sancti quippe veteris Testamenti illi sunt, qui Christum tempore præcesserunt, qui in venturum Mediatorem & Redemtorem crediderunt, qui virtutibus, aut Martyrio illustres Deo placuerunt, & quos Deus nedum sanctos fecit; sed sanctos esse hominibus manifestavit in Divinis Scripturis; in quo rerum themate nemo non videt, quam absonum esset, & quodammodo inutile, ut apertæ declarationi a Deo factæ de eorum sanctitate sententia summi Pontificis superadderetur definiens, aliquem ex eis esse sanctum, & idcirco colendum in Ecclesia universali. Si quæstio proponeretur in aliis terminis, hoc est, an post adventum Christi cultus, & qualis cultus, rationabiliter a Romanis Pontificibus indulgeri possit Sanctis veteris Testamenti, animadversionem mereri posset; sed de ea alibi tractabitur.

3 Secunda quæstio est de pueris post Baptismum, & ante usum rationis decedentibus, an possint esse subjectum Canonizationis. Sed hæc quoque indiget explicatione. Vel enim agitur de pueris morientibus ante usum rationis, qui Baptismum fluminis receperunt; & hi, licet sint in gloria, & visione beatifica fruantur, nihilominus esse non possunt subjectum Canonizationis in Ecclesia, cum virtutibus heroicis, dum viverent, non fuerint illustres; uti bene perpendunt auctor tractatus de Canonizatione Sanctorum ad Cardinalem Montis Regalis *part.* 3. *cap.* 3. Malvet. *de Canonizatione Sanctorum ad tertium dubium num.* 63. Castellan. *eodem tractatu num.* 69. P. Ceparius *in suo directorio Canonizat. Sanctorum lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 15. & concordant antiquiores, Innocentius videlicet, & Joannes Andreas *in cap. Audivimus de Reliq. & venerat. Sanctorum;* propositaque per Augustinum Triumphum *de potestate Ecclesiæ quæst.* 17. *art.* 1. controversia, an Papa debeat canonizare omnes, quos constat esse in vita æterna, post nonnulla exposita argumenta affirmanti opinioni faventia, negativam sententiam amplectitur; tum quia plerique sunt in vita æterna, qui tamen canonizari non possunt propter defectum virtutum heroicarum, tum quia Papa teneretur canonizare omnes pueros baptizatos statim post Baptismum decedentes, quod est absurdum. Vel agitur de pueris ante usum rationis decedentibus post Baptismum receptum non fluminis, sed sanguinis, quod videlicet necati fuerint in odium Christi & ejus Fidei; &, de his quidem loquendo; cum S. Irenæus innocentes pueros pro Christo ab Herode interfectos Martyres appellet; cumque (ut est in homilia tertia Origenis in diversos *par.* 2. *oper. pag.* 282. *edit. Paris. an.* 1604. qualiscumque ea sit, ubi de festo SS. Innocentium: *Bene ergo & secundum voluntatem Dei eorum memoriam sancti Patres celebrari mandaverunt sempiternam in Ecclesiis, veluti pro Domino morientium*) eos Ecclesia ab antiquo tempore, sicuti sanctos Martyres, colat; rationabilis insurgere potest controversia, an ad eorum similitudinem alii pueri in odium Fidei interfecti ante usum rationis possint esse, uti Martyres, subjectum Canonizationis. Affirmative autem respondet Guyet *de festis propriis Sanctorum lib.* 2. *cap.* 7. *quæst.* 15. *De infantibus dubitationem omnem tollit Sanctorum Innocentium ab Herode interfectorum exemplum, quibus absque acceleratione usus rationis tam potuit meritum Christi prodesse ad palmam Martyrii per effusionem sanguinis consequendam, quam ceteris prodest per lavacrum Baptismi ad gratiam;* eique adhæret Cardinalis Capisucchius in suis controver. Theolog. *controv.* 27. *quæst.* 1. *de Martyrio* §. 16. *Exigitur ergo ad verum Martyrium in persecutore intentio inferendi mortem propter Fidem exterius manifestata, & in patiente intentio pariter exterius manifestata suscipiendi mortem propter Fidem, in ordine scilicet ad opus, quod ex propria ratione relationem habeat ad Fidem, & rursus ab ipso patiente ad Fidem referatur. In infantibus vero, qui pro Christo occiduntur, cum non habeant usum rationis, unde intentionem habere possint moriendi pro Christo, sat est intentio Ecclesiæ, concurrente intentione persecutoris eos pro Fide occidentis. Si autem occidantur ante Baptismum, veri Martyres sunt, quia occiduntur in odium Fidei Christianæ; si vero occidantur post Baptismum, veri Martyres sunt, quia occiduntur in odium Christi, cui per Baptismum uniuntur.*

4 Fa-

4 Favere insuper possunt nonnulla exempla. Celebratur quippe festum die 24. Januarii S. Babylæ Episcopi Antiocheni, qui tertio Ecclesiæ sæculo sub Decio Martyrio coronatus est una cum tribus pueris a se in Christiana Fide educatis, Urbano videlicet, Prilidiano, & Epolonio; ut habetur in Martyrologio Romano ad dictam diem, atque in Officio & Missa Ambrosianis. De his loquitur S. Joannes Chrysostomus in homilia quam recitavit in honorem SS. Juventini, & Maximini *t. 2. pag.* 578. *Nuper B. Babylas cum tribus Pueris nos hic congregabat, hodie vero par sanctorum Militum, in acie exercitum Christi constituit; nuper quadriga Martyrum, hodie biga*. Puerorum autem nomina, quæ a S. Joanne Chrysostomo inibi reticentur, referuntur a Gregorio Turonensi *lib. 1. historiæ Franc. cap.* 28. Simeon item puer Tridentinus, qui vix vigintinovem menses suæ compleverat ætatis, anno 1472. occisus fuit a Judæis in odium Christi Domini. Joannes Matthias Tiberinus doctor Medicus, qui de mandato Episcopi Tridentini corpus inspexit infantis occisi, & de genere modoque mortis interrogatus, sententiam suam juratus dicere debuit, historiam Martyrii conscripsit editam apud Surium *ad diem* 24. *Martii*. Statim post obitum publicus cultus eidem cœpit exhiberi tamquam Martyri, & miracula quædam vulgata sunt ejus intercessione a Deo facta. Sed anno 1475. summus Pontifex Sixtus IV. per epistolam Dominos, & officiales per Italiæ partes constitutos, ne hæc fierent, admonuit, & omnia prohibuit, usquequo certior factus esset de veritate factorum per Commissarium, quem elegerat; uti colligitur ex ejus diplomate impresso *tom. 2. amplissimæ collectionis veter. scriptor. & monument. & historic. opera celeberrimi P. Edmundi Martene editæ column.* 1516. En verba Epistolæ: *Dilecti Filii, salutem &c. Licet inter causas majores Apostolico sit duntaxat judicio reservatum, quempiam inter Sanctos referre, & miracula approbare, nihilque adhuc certum, compertumve nostro judicio, aut approbatum sit de quodam puero Simone Tridentino per Judæos, ut dicitur, interfecto, de quo noviter fieri mandavimus, & recipi plenariam informationem: tamen accepimus, nonnullos publice etiam in prædicationibus affirmare, ipsum Simonem, quem Beatum appellant, per dictos Judæos in ipsa civitate Tridentina post multa tormentorum genera cruci affixum, & occisum, & Martyrem esse, & plurimis miraculis claresce re, & alios desuper imagines depingere, chartas in modum historiarum conscribere, & publice vendere, & venditioni exponere, & propterea Christifideles contra Judæos omnes, eorumque bona incitare; adeo etiam, quod multi eorum plura exinde sint passi pericula. Attendentes itaque, hæc & similia pessimæ fore præsumtionis, talia per bandimentum publicum in hac nostra urbe alma fieri amodo prohibuimus, & idcirco vobis tenore præsentium, motu proprio, & ex Pastoralis officii debito committimus, & districte etiam sub pœna excommunicationis mandamus, quatenus & vos in locis dominiorum vestrorum, ac alias regimini vestro commissis eadem fieri sub pœnis, de quibus vobis videbitur, publice, & omnino interdicatis, inobedientes pœna condigna plectendo, & nihilominus Judæis ipsis, quos Ecclesia in testimonium mortis Christi tolerat, firmo defensionis præsidio propter hoc assistatis, donec aliud a nobis receperitis in mandatis; cum intendamus, habita ex Commissario nostro, quem propterea ad partes illas destinamus, rei veritate, in præmissis opportune & plenarie, ut justum fuerit, providere: contrariis non obstantibus quibuscunque. Datum Romæ, die* 10. *Octobris anno* 1475. *anno* v. Comprobatis subinde probandis, & adimplendis, facta est Apostolica auctoritate cultus approbatio. Simeonis autem pueri miracula plene referuntur ex Jano Pyrrho Pincio Mantuano apud Bollandistas *ad citat. diem* 24. *Martii*; ibique nedum narratur, auctoritate Gregorii XIII. ejus nomen fuisse descriptum in Martyrologio Romano, sed etiam, instante Cardinali Madrutio Episcopo & Principe Tridentino, Sixtum V. concessisse, ut de eo celebrari posset festum per universam diœcesim Tridentinam cum Officio & Missa propriis, addita in perpetuum plenaria indulgentia visitantibus die ejus festo ecclesiam S. Petri, ubi corpus cum omnibus passionis instrumentis collocatum est. Iidem Bollandistæ ex Ægidio Gelenio testantur, cultum exhiberi in diœcesi Colonienſi Joannetto puero in odium Fidei a Judæis necato; sed ingenue confitentur, se ignorare tempus mortis. Baillet ad sæpe citatam diem 24. Martii iterum refert omnia, quæ fuerunt a Bollandistis relata; additque, Richardum puerum Parisiis, & Guillelmum puerum in Anglia occisos a Judæis in odium Christi, tamquam Martyres cultum habuisse; sed ait, se non vidisse acta autographa. In Martyrologio Romano *ad diem* 24. *Oct.* commemoratio habetur S. Aretæ, & sociorum, inter quos filius erat annorum quinque. Aretas cum sociis Martyrium subiit sæculo sexto in regione Homeritide, vel Sabæa sub tyranno Dunaano. Extat historia Martyrii ex Metaphraste apud Surium *ad eamdem diem* 24. *Octob.* sed Baillet *in tabula critica* de veritate Actorum dubitat, cum parum deferat auctoritati Metaphrastis; de qua tamen alibi habebitur sermo.

5 Hucusque adducta sufficienter probare posse videntur, pueros in odium Fidei occisos, sive recepto, sive non recepto Baptismo fluminis, esse posse subjectum Canonizationis; quod quidem, speculative, ut ajunt, loquendo, verum esse existimarem, sed ex instituto, & in ipso facti eventu, an esset admittendum, dubitarem, cum nullum Canonizationis eorumdem adsit exemplum. Illud enim S. Babylæ Episcopi Antiocheni, & trium puerorum multis est difficultatibus implicatum; non solum quia nonnulli putant, duos fuisse S. Babylas Martyres, alterum sub Decio, alterum sub Numeriano, quos tamen redarguit Cardinalis Baronius *in annalibus*, & *in notis ad Martyrologium Romanum*; sed etiam, quia Eusebius *in histor. Eccles. lib. 6. cap.* 23. cui Baillet *in tabula critica ad diem* 24. *Jan.* ait unice in hac re deferendum esse, meminit Martyrii Babylæ, & non sociorum. Porro, quidquid sit de his, admissaque veritate Martyrii Babylæ, & sociorum, ex Actis editis a Bollando desumitur, socios Martyrii usu rationis præditos fuisse, cum unus esset duodecim annorum, alter novem, & tertius septem, ut habetur in veteri MS. Ripatorii, & Mombritii *cap. 2. apud Bollandum*, & responsiones ab eis datæ Tyranno id patefaciant: concordatque Martyrologium Romanum *ad diem* 24. *Jan.* ubi legitur, *quos ille*, (idest Babylas) *in Fide Christi instruxerat*. Rursus alterum Simonis pueri Tridentini ad quamdam æquivalentem Beatificationem potius, quam ad Canonizationem est referendum; tum quia cultus fuit ei indultus in particulari ecclesia; tum quia, cum Martyrium contigerit post tempora, quibus Romani Pontifices sibi privative quoad omnes alios jus asseruerunt beatificandi & canonizandi, nulla Pontificia exhibetur formalis aut æquivalens sententia definiens, re secundum juris solemnitatem discussa, eum esse tamquam Martyrem in universa Ecclesia colendum. Postremum vero Aretæ, & sociorum non videtur ad rem plane faciens & concludens; tum quia, juxta alibi dicenda, ex descriptione in Martyrologio Romano non valet illatio ad Canonizationem; tum quia pueri inclusio, nulla facta ejus speciali mentione, ad integritatem potius Actorum Martyrii, quam ad Canonizationem referenda esse videtur. Præterquamquod, sicuti in Occidentali Ecclesia ex Martyribus veteris Legis soli Machabæi speciali festo coluntur, cum postremi in veteri Lege sanguinem fuderint; sic in nova Lege expedire videtur, ut soli pueri innocentes, qui primi pro Christo, & loco Christi mortui sunt, præceptivo cultu potiantur in universa ecclesia.

6 Tertia quæstio respicit eos, qui pie in Domino mortui sunt, sed quorum animæ purgantur, aut constat purgatas esse per ignem Purgatorii. Nihil enim inquinatum intrat in regnum cælorum, & per viam sanctam non transit pollutus; sicque, cum, dimissa culpa mor-

mortali, remaneat in hominibus aliquando reatus pœnæ temporalis, remaneant aliquando peccata venialia, in quæ etiam cadunt Justi, propterea animæ ad tempus determinatum in Purgatorio detinentur.

7 Porro, si quæstio sit de illis, qui Purgatorium adhuc sustinent, speculativa, ut dicitur, potius erit, quam practica; cum citra Divinam revelationem scire nequeamus, an hujus, aut illius anima in Purgatorio detineatur. P. Christianus Lupus *in notis ad* IV. *Concil. Rom. tom. 3. pag.* 572. docet, non posse canonizari eos, quorum animæ adhuc torquentur in purgatricibus flammis, ex quo potissimum, dum adhuc in illis sunt, earum intercessione Deus non consuevit miracula operari: *Quousque purgantur eminentium etiam Sanctorum animæ, consuerunt etiam corpora a miraculorum gratia suspendi: quod enim S. Ragnebertus ante lapsos septem acceptæ & ante mortem nondum completæ pœnitentiæ annos nullo miraculo inclaruerit, ejus apud Franciscum Du Chesne vita testatur.*

8 Et, quia B. Petrus Damianus *lib. 2. epistolarum pag.* 112. refert, S. Severinum Episcopum Colonienſem Purgatorii pœna multatum fuisse, eo quod horarum Canonicarum pensum intempestive, & non per distincta spatia persolverat, subdit ipse P. Lupus hanc narrationem esse apocryphum, & nullo antiquitatis testimonio corroboratam, & merito. Petrus etenim Damiani vixit sexcentis annis post obitum S. Severini, & primus est, qui rem prædictam narraverit, uti ad rem adnotavit Cardinalis Baronius *ad Martyrol. Rom. ad diem* 23. *Octob.* Cumque S. Gregorius *lib.* 4. *dialogorum cap.* 40. *tom.* 2. *oper.* de Paschasio Diacono, qui fuit, *vir miræ sanctitatis eleemosynarum maxime operibus vacans, cultor pauperum, & contemtor sui*, hæc narret: *Hic itaque cum temporibus Symmachi Apostolicæ Sedis Præsulis esset defunctus, ejus dalmaticam feretro superpositam dæmoniacus tetigit, statimque salvatus est. Post multum vero temporis Germano Capuano Episcopo, cujus superius memoriam feci, medici pro corporis salute dictaverant, ut in Angulanis thermis lavari debuisset. Qui ingressus easdem thermas, prædictum Paschasium Diaconum stantem & obsequentem in caloribus invenit. Quo viso vehementer extimuit, & quid illic tantus vir faceret, inquisivit. Cui ille respondit: pro nulla alia causa in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentii contra Symmachum sensi. Sed quæso te, pro me Dominum deprecare: atque in hoc cognosces, quod exauditus sis, si huc rediens me non inveneris. Qua de re vir Domini Germanus se in precibus constrinxit, & post paucos dies rediit, sed jam dictum Paschasium in loco eodem minime invenit. Quia enim non malitia, sed ignorantiæ errore peccaverat, purgari post mortem a peccato potuit*; ait idem P. Lupus, hoc unicum esset exemplum, nec rei prodesse, cum Paschasius canonizatus non esset, *verum ille non erat canonizatus*: & paulo post, *aliud similium miraculorum non scio exemplum*. Sed, quidquid sit de ratione a Lupo allata, propter quam canonizari non possunt illi, quorum animæ adhuc in Purgatorio detinentur, ex quo videlicet gratia miraculorum tunc est suspensa, rationes aliæ non desunt prædictum assumtum comprobantes. Pro Canonizato etenim non oratur; & pro animabus in Purgatorio degentibus preces Deo offeruntur: Canonizatus honoratur erectione altarium, celebratione Missarum, & recitatione Officiorum in ejus honorem, quæ profecto congruere non possunt statui animæ purgantis, qui satisfaciens est & pœnalis; uti bene ponderant Auctor tractatus de Canonizatione Sanctorum ad Cardinalem Montis Regalis 3. *part. c.* 1. & Lezana *consult.* 3. *n.* 119. Canonizati denique sunt nostri apud Deum intercessores, & orant pro nobis; juxta doctrinam vero S. Thomæ *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 4. *art.* 5. *quæstiunc.* 2. *ad* 2. animæ Purgatorii non sunt in statu merendi, & ideo magis indigent, quod pro eis oretur, quam ut ipsæ possint orare. Hæc eadem doctrina ab eodem S. Doctore exponitur 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 11.

Cum

Cum enim in tertio argumento adversus Sanctorum intercessionem sic disputandi gratia dixisset: *Sicut Sancti, qui sunt in patria, sunt superiores nobis, ita & illi, qui sunt in Purgatorio, quia jam peccare non possunt: sed illi, qui sunt in Purgatorio, non orant pro nobis, sed magis nos pro eis: ergo nec Sancti, qui sunt in patria, pro nobis orant*; ita deinde respondet: *Ad tertium dicendum, quod illi, qui sunt in Purgatorio, etsi sint superiores nobis propter impeccabilitatem, sunt tamen inferiores quantum ad pœnas, quas patiuntur; & secundum hoc non sunt in statu orandi, sed magis ut oretur pro eis*. Unde Cardinalis Cajetanus subdit: *Propter hoc enim* (loquitur de pœnis animarum purgantium) *excluduntur in responsione ad tertium existentes in Purgatorio ab orando pro nobis, quia non sunt totaliter nobis superiores, sed ratione pœnarum inferiores, & egentes nostris orationibus*. Concordant autem plerique alii Auctores fuse cumulati ab accurato viro Joanne Frescobaldo in suis dissertationibus super hoc argumento editis, quarum cum laude meminit sanctæ memoriæ Benedictus XIII. *in suo serm.* 28. *de Purgatorio*.

9 At, si quæstio sit de illis, qui in Purgatorio fuerunt aut ex quo, dimisso mortali, debitam pro eo non perfecerunt pœnitentiam, ita ut necesse fuerit temporalem pœnam in Purgatorio subire; aut ex quo pro peccatis venialibus non satisfecerunt: præterquamquod neque de hoc constare potest, nisi ex revelatione Divina; nonnulli eo sub obtentu, quod in Ecclesia militante fuerunt, sunt, & futuri sunt justi, qui nihil purgabile habentes in hora exitus, statim post mortem in cælestia tabernacula recipiuntur, juxta illud *Psalm.* 126. *v.* 2. *& 3. Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini filii merces fructus ventris*; quem locum Hugo Cardinalis his explicat verbis: *Ostendit, quæ sit hereditas Domini, & quomodo collecta, & quando danda, & quibus... Cum dederit Dominus, scilicet dilectis suis somnum, ideſt mortem temporalem, quæ somnus dicitur, quia terminus est laboris, & inde fortior resurgit Justus, & de facili excitatur a Domino... Ecce hereditas Domini parata est, & illis statim dabitur*: nonnulli, inquam, censent, Canonizationis subjectum esse debere eos tantum justos, qui statim post obitum in paradisum recipiuntur; cum non omnes Justi, sed perfectiores, & perfectissimi sint canonizandi, cumque Canonizationis honore decorandi sint in Ecclesia militante illi solum, quorum actiones proponi possunt Fidelibus in exemplum, quod imitentur. Quare Castellinus *de certitud. glor. Sanct. cap.* 1. *punct.* 25. *num.* 52. ait: *Nomine vero Sanctorum intelligimus viros quoscumque pios & justos, innocentes atque immaculatos, qui in hac vita mortali viam mandatorum Dei alacriter cucurrerunt, illa fideliter observando, ac perseveranter, jamque vitæ præsentis cursum beato fine clauserunt, quorum animæ, nulla purgatione egentes, cæli secreta penetrarunt, statim evolando ad gloriam, clare Deum intuentes, sicuti est*.

10 Alii e contrario doctrinam hanc sic universaliter acceptam tamquam nimis rigidam rejiciunt; ideoque P. Matthæuccius *in sua practica Theologico-Canonica ad causas Beatificat. & Canoniz. tractandus tit.* 2. *cap.* 4. *n.* 35. inter cetera, quæ censet non obstare Canonizationi, ponit, quod Dei servus decesserit cum minima aliqua labe pœnis Purgatorii purganda; nam eo igne & Sancti, cum egent, purificantur; & paulo post: *Quæ sunt a Consultoribus nimium rigidis ponderanda, ut deducant, leves aliquas culpas ex subreptione veniales sanctitati, & perfectioni Servorum Dei non officere, minusque si pœnas Purgatorii debeant subire ad satisfaciendum Deo, qui impunita etiam minima non relinquit*. Re vera, quidquid sit de præsenti controversia, quam speculativam vulgariter dicemus potius, quam practicam, quemadmodum rigidus nimis esset ille Censor, qui in causa Canonizationis suffragaturus, aliquem Dei Servum continuato virtutum heroicarum exercitio celebrem, Canonizationis honore indignum reputaret ob commissum aliquod

peccatum veniale, de cujus satisfactione non constaret Ecclesiæ; ita profecto nimis laxus haberi debet alius Censor, qui Canonizationem crederet indulgendam illi Dei Servo, qui lapsus in mortale peccatum talia non exhibuisset pœnitentiæ signa, ex quibus Ecclesia tuto credere posset, eum Divinæ Justitiæ plene satisfeciisse, juxta illud Sancti Ambrosii *Apologia* 1. *David cap.* 2. *num.*6. *col.*675. *tom.*1. *oper.* ubi inquit: *Sancti autem Domini, qui consummare pium certamen gestiunt, & currere cursum salutis, sicubi forte ut homines corruerint, naturæ magis fragilitate, quam peccandi libidine, acriores ad currendum resurgunt, pudoris stimulo majora reparantes certamina, ut non solum nullum attulisse æstimetur lapsus impedimentum, sed etiam velocitatis incentiva cumulasse.*

11 Quarta quæstio est de his, qui adhuc vivunt, an possint esse Canonizationis subjectum: cui omnes negative respondent, communiter loquendo; quidam vero, in aliquo casu extraordinario, affirmative dicunt esse respondendum, hoc est, si Deus summo Pontifici revelaret, aliquem esse prædestinatum, & in gratia confirmatum. Pro hoc assumto comprobando afferunt exempla Ecclesiarum ad honorem B. Mariæ Virginis adhuc viventis constructarum, in civitate videlicet Avenionensi a S. Martha, in civitate Cesaraugustana a S. Jacobo Majore, & apud Carnotenses centum annis ante ejus nativitatem imaginem ferunt consecratam ad honorem Virginis parituræ, juxta ea, quæ ad rem collecta habentur apud Dominicum a SS. Trinitate *in biblioth. max. Pontificia tom.*10. *pag.* 488. & apud Lezanam *consult.* 3. *nu.* 118. quibus quidem addi possunt argumenta tum Beatissimæ Virginis, tum S. Joannis Evangelistæ, quos nonnulli autumant numquam mortuos fuisse, tum Eliæ, qui adhuc vivit, quique, teste Lezana *cit. consult.*3. *n.*129. canonizari potest solemni Canonizatione, qua Sancti hodie canonizantur.

12 Verum, cum juxta Concilium Tridentinum *Sess. 6. de justificatione cap.* 12. sciri non possit, nisi ex speciali revelatione, quos Deus sibi elegerit, unusquisque facile dignoscere valebit, inutile omnino esse examen hujusce controversiæ. In præsenti quippe agitur canonizationis subjecto juxta vias ordinarias, & dependendo a probationibus, quæ in hujusmodi judicio recipi consueverunt, nec aliter aliquando rem se habuisse asseri potest, propter vim exemplorum supra relatorum. In eo enim quod attinet ad ædificationem Ecclesiarum in honorem Beatissimæ Virginis adhuc viventis, alibi de ea sermo fiet. In eo autem, quod spectat ad eamdem Beatissimam Virginem, & S. Joannem Apostolum, quos nonnulli asserunt mortuos non fuisse; licet S. Epiphanius scriptor quarti sæculi asseruerit, se declarare non posse, utrum Virgo mortua sit, an vero immortalitatis honore fuerit decorata, & probabiliorem censuerit opinionem, quod Deus ei dederit gratiam immortalitatis; hujus nihilominus gravissimi Patris sensus, aliorum, &, quod caput est, Ecclesiæ universæ sensui adversatur, qui mortuam eam censent: ita ut tota controversia sit, num in civitate Ephesina, an in civitate Hierosolymitana mortua fuerit, juxta erudite collecta a Tillemont *tom.* 1. *sex primor. sæcul. in vita Beatissimæ Virginis art.* 7. *& in notis ad eamdem, & signanter nota* 14. *& nota* 17. Et, licet Georgius Trapezuntius, & post eum Jacobus Faber Stapulensis defendendam susceperint sententiam de exemtione S. Joannis Evangelistæ a communi hominum lege, ita ut ipse adhuc superstes novissimis decedentis mundi temporibus manum cum Antichristo collaturus sit; & Florentinius *in notis ad vetus Martyrologium* mortem admiserit Joannis, sed statim ad vitam existimaverit restitutum, ut ad exitum sæculorum perveniens, post annuntiatam Fidem, iterum tandem occumbat; hæc tamen & similia ab aliis passim rejecta sunt; & quidquid Græci post admissum schisma tenebris ignorantiæ involuti autumaverint, Ecclesia certe Latina semper fuit & est in eo sen-

sensu, quod S. Joannes, sicuti ceteri homines, mortem subierit. Quocirca Polycrates Ephesinus Episcopus certiorem fecit Victorem Romanum Pontificem de obitu S. Joannis Ephesi secuto; uti videre est apud Eusebium *lib.*3. *cap.* 25. Tertullianus autem *in lib. de anima cap.*50. *pag.* 501. Henoch, & Eliæ dilatam dicit mortem, sed Joannem objisse testatur. *Translatus est Henoch & Elias, nec mors eorum reperta est, dilata scilicet. Ceterum morituri reservantur, ut Antichristum sanguine suo extinguant. Obiit & Joannes, quem in adventum Domini remansurum, frustra fuerat spes.* Consuli possunt super morte Joannis, Tillemont *tom.*1. *in ejus vita*, Calmet *in disser. super hoc eod. argumento*, Guyet *de festis propriis Sanctorum lib.*2. *cap.*9. *n.*11.

13 Redacta idcirco controversia ad Eliam, & Henoch, translatio quidem Eliæ adhuc viventis ex sacro Textu desumitur *lib.*4. *Reg. cap.* 2. *v.* 11. *&* 12. *Cumque pergerent & incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus & equi ignei diviserunt utrumque* (hoc est Eliam & Eliseum) *& ascendit Elias per turbinem in cœlum; Eliseus autem videbat, & clamabat: Pater mi, Pater mi, currus Israel, & auriga ejus; & non vidit eum amplius.* Item de Henoch similia dicenda sunt, teste S. Paulo *in epist. ad Hebr. cap.* 11. *v.* 5. *Fide Henoch translatus est, ne videret mortem, & non inveniebatur, quia transtulit illum Deus.* Tum de utrisque recepta est Patrum sententia, eos nedum jugem nunc degere vitam, sed & statuendos pariter certa die in prælium contra Antichristum, ac tandem perimendos ab adversario illo omnium Sanctorum, & post hæc restituendos in vitam & gloriam immortalem, juxta illud *Apoc. ca.* 11. *v.* 4. *Hi sunt duæ olivæ, & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes.* De eorum vero cultu, licet adhuc viventium, sermonem habendo, quamvis Eliæ mentio fiat in Martyrologio Romano, cultuque Missæ & Officii, in Religione potissimum PP. Carmelitarum, colatur; hinc tamen nihil ad propositam de Canonizatione viventium controversiam inferri posse videtur. Ratio est, quia Ecclesia non celebrat festum Eliæ ut Beati, sed ut rapti, uti late ostendit eruditus P. de Graveson *in histor. Ecclesiast. veter. Testamenti tom.* 3. *pag.* 264. atque consentit P. Cornelius a Lapide *in Genes. cap.* 5. *v.* 24. ubi, proposita quæstione, an Henoch, & Elias videant Deum, & sint Beati, allatoque pro parte affirmativa argumento, quod Ecclesia celebrat festum Eliæ; & Græci in ejus honorem templa erexerunt, post bene statutam negativam opinionem, sic respondet: *Græci celebrant festum Eliæ non Beati, sed rapti. Illo enim die tantum recolunt memoriam raptus ejus, quia raptus hic fuit admirabilis. Eodem modo & scopo Eliæ templa erexerunt Græci, quo festum illi instituerunt, scilicet, ut iis testarentur, & recolerent memoriam tam miri raptus Eliæ.* Aut quia, admissa communiori Theologorum opinione, Eliam, & Henochum visione & voluptate beatifica nullatenus gaudere, tum quod Dei visio negatur hominibus in hac vita degentibus, tum quod peculiare fuit Christi privilegium, ut esset simul viator & comprehensor; bene potuit Ecclesia cultum admittere in honorem Eliæ, qui constitutus in altissimo sanctitatis gradu, perseverantiæ & confirmationis in gratia dono præditus est, juxta ea quæ habentur apud Lezanam *cit. consult.* 3. In quo proinde rerum themate nemo est, qui non videat, cultum Eliæ adhuc viventis nihil habere commune cum Canonizatione hominis viventis, juxta modum & morem nunc in Ecclesia adhibitum peragenda, absque eo quod ullum hinc sequatur absurdum: Divina quippe visione non fruebatur, sed in sinu Abrahæ quiescebat Elias, quamvis, uti legitur in historia Machabæorum, multum orabat pro populo, & sic poterat a Judæis tamquam interceſſor imlorari. Ex quo propterea sequitur, recte potuisse in honorem Eliæ, licet adhuc Dei beatifica visione non fruentis, sed supra laudatis donis insigniti, festum institui, & in toto Carmelitarum Ordi-

dine Officium recitari; quemadmodum satis apte argumentatur Natalis Alexander *in histor. Eccles. sæc.* v. *distert.* 25. *art.* 2. *propos.* 2. *sub num.* 17. §. *Respondeo quarto.*

14 Alia quæstio hic esset pertractanda, an possit aliquis ad ordinem Apostolorum canonizari: sed, cum verus quæstionis sensus non alius sit, quam ut perpendatur, num aliquis Dei servus Canonizationis honore decoratus, propter insignia, quæ egit, facinora pro Fide Catholica in aliquam regionem introducenda, titulo Apostoli insigniri possit, de ea alibi fuse tractabitur.

CAPUT XV.

De gravitate Causarum Canonizationis, & de his, quorum opera & consilio Summi Pontifices olim usi sunt in earum definitione.

1 ROmani ipsi Pontifices, ad quos spectavit & spectat definitio causarum Canonizationis, earum gravitatem conceptis verbis in suis diplomatibus & bullis expresserunt.

2 Cælestinus Papa III. in bulla Canonizationis S. Ubaldi Episcopi Eugubini hæc habet: *Nos vero opus istud intuentes sensum & intelligentias nostras excedere, quia potius est Divini judicii, quam humani, cum ipse solus plene noverit, qui sunt ejus, suspendimus desiderium tuum aliquandiu, ut Nobis & Fratribus nostris, quid potius agendum esset, Spiritus Sancti gratia revelaret.*

3 Innocentius III. in bulla Canonizationis B. Vulstani Episcopi Wigorniensis in Anglia ait: *Cum Divinum sit judicium hujusmodi potius, quam humanum;* & in bulla Canonizationis B. Chunegundis Imperatricis: *Nos itaque cognoscentes, quod hoc re vera judicium sublimius est inter cetera judicia judicandum, in ipsius examinatione plenariam voluimus adhibere cautelam.*

4 Honorius III. in epistola ad Archiepiscopum, Decanum, & Capitulum Eboracense, & alios Ecclesiæ Præsules supplicantes pro Canonizatione S. Guillelmi Archiepiscopi Eboracensis, sic locutus est: *Nos tamen provide attendentes, quod tam in sancto negotio non est, nisi cum maturitate plurima, procedendum;* & in alia epistola ad Religiosos viros S. Mariæ de Gualdo supplicantes pro Canonizatione Joannis Eremitæ: *Tanto maturiori consilio circa ea censuimus procedendum, quanto in iis citius, quam in aliis, mole carnis gravatus humanæ considerationis intuitus potest falli;* ut habetur apud Raynaldum *ad ann.* 1223. *num.* 48. *& ad ann.* 1218. *num.* 34.

5 Gregorius IX. mandans Episcopo Bononiensi & nonnullis aliis, ut inquisitionem assumerent in causam Canonizationis S. Dominici, sequentibus verbis usus est, ut habetur in bulla hujus Pontificis 89. *in* 1. *tom. Bullarii Ord. Prædic.* quæ eadem verba repetit in alio consimili mandato inquirendi, ab eo dato in causam S. Elisabeth, sicuti legitur apud Raynaldum *ad an.* 1232. *n.* 10. *Verum, etsi per virtutum insignia, quibus olim memoratus Frater extitit multiformiter insignitus, seu per famosa miracula, quibus ejus sancta rutilare dicitur sepultura, cælestis Sponsæ vocibus de Sanctorum esse numero debeat affirmari; tamen, quia mentibus ambiguis subito rei veritas non claresci, & repentinis non solet miraculorum relatibus quorumdam spiritus exultare, eo quod omne rutilum nomen auri non impetrat, nec ebur quodlibet niveum imitatur: Nos, quos, providentia præambula, decet festinos in certis, & lentos in dubiis inveniri, discretioni vestræ, de qua in Domino plenam fiduciam obtinemus, mandamus, quatenus provide attendentes, quod lux vera Sanctorum Dominus Jesus Christus signis publicis & prodigiis evidentibus trepidantia discipulorum pectora roboravit, mentes eorum nubilas de resurrectionis admiranda gloria expressæ certitudinis clarificans fulcimentis, vitam & conversationem prædicti Fratris, quibus Deo & hominibus noscitur placuisse, necnon miracula, quæ auctore Deo, de sui corporis sanctitate procedunt, habita præ oculis sola Divinæ reverentia majestatis, per testes idoneos studeatis*

deatis inquirere, cauta diligentia & solicitudine vigilanti.

6 Innocentius IV. inquit in Remissoria concessa pro causa Sanctæ Rosæ Viterbiensis apud Raynaldum *ad an.* 1252. *sub num.* 7. *Cum in re tam profundi judicii tanta expediat maturitatis cautela procedi, ut iis, qui perversitatis hæreticæ fermento corrupti loqui audent mala de bonis, & in electis pingere maculam, ut Ecclesiæ Sponsæ Christi species decoloretur in membris, nullus insultandi Fidelibus aditus relinquatur.*

7 Joannes XXII. inquiri mandavit in pleraque causas Canonizationis, in causam videlicet Beatæ Claræ a Monte Falco, in causam Roberti Cantuariensis Archiepiscopi, in causam Philippi Archiepiscopi Bituricensis, in causam Beati Gregorii Papæ X. & in causam Sancti Thomæ Aquinatis. In causa Beatæ Claræ a Monte Falco hoc sermone usus est: *Attendentes, quod Romana Ecclesia, præsertim in tanto Fidei negotio, consuevit cum magna maturitate procedere, ubi videlicet de re tam ardua quæritur, sensibus quidem abdita, ignota scientiis, & novo quodam probandi genere, vita utique & miraculis comprobanda: nam, si difficile existimamus, quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore; quæ in cælis sunt, quis investigabit?* uti legitur apud Raynaldum *ad an.* 1317. *sub n.* 55. & eadem quidem verba repetuntur in alio mandato pro causa B. Gregorii Papæ X. quemadmodum habetur apud eumdem Raynaldum *ad ann.* 1325. *sub num.* 32. In causa vero Roberti Cantuariensis Archiepiscopi sic idem Pontifex locutus est: *Circa id, quod de Canonizatione sanctæ memoriæ Roberti Cantuariensis Archiepiscopi supplicasti, scire te volumus, quod Romana mater Ecclesia non consuevit, super tanta causa præsertim, præcipitanter aliquid agere, quin potius tale negotium solemnis executionis indagine ponderare.* In causa Philippi Archiepiscopi Bituricensis: *Sed, licet sit pium & debitum venerationi Sanctorum intendere, & eos colendos in terris populis exhibere, expedit tamen in illis illam maturitatis adhibere cautelam, ut nulla fallat incertitudo judicium, nec ignorantia facta judicantis solertiam circumscribat, quæ tanto periculosior foret in talibus, quanto in majoribus erraretur; sed, prudentia multa præambula, & diligenti maturitate servata, veritas exquisita sollicite deducatur in lucem, de dubiis sententia eliciatur indubia, & certitudo habeatur, & sumatur certior in incertis.* In causa demum S. Thomæ Aquinatis: *Attendentes tamen, quod Romana Ecclesia, præsertim in tanto Fidei negotio, ubi videlicet de re tam ardua quæritur, cum magna consuevit maturitate procedere, quodque scriptum sit, causam, quam nesciebam, diligentissime investigabam; nam, etsi gloria Dei sit celare verbum, gloria tamen Regum est investigare sermonem;* sicut legitur apud Raynaldum *ad ann.* 1318. *sub num.* 29. *& sub num.* 30. *& ad an.* 1323. *num.* 67.

8 Urbanus V. nonnullis commisit Episcopis, ut inquirerent super vita & miraculis B. Delphinæ, & ait: *Nos igitur, quos non festinos, sed graves convenit in dubiis inveniri;* & Nicolaus V. in facultate data Cardinalibus Episcopo, Presbytero, & Diacono procedendi in causa S. Vincentii Ferrerii sic locutus est: *Verum, cum inter ceteras graviores causas, quæ apud Sedem Apostolicam agitentur, hæc gravissima sit, & in eadem omnis diligentia, & conscientiæ serenitas adhiberi debeat, ut in hac causa non simulata, sed solida veritas elici possit;* uti habetur apud Raynaldum *ad ann.* 1363. *num.* 26. *& ad an.* 1451. *sub num.* 16.

9 Julius II. in epistola, in qua ad petitionem Henrici VII. Angliæ Regis committit Archiepiscopo Cantuariensi, & aliis Episcopis ut inquirant in causam Henrici VI. Angliæ Regis, inquit: *Attendentes tamen, hujus rei Divinum judicium potius, quam humanum existere;* & Leo Papa X. Advocato Consistoriali in Consistorio supplicanti pro Canonizatione S. Francisci de Paula sic respondit: *Quo majori consideratione petitionem tuam super religiosi Francisci Canonizatione contemplamur, eo gravius pe-*

ri-

riculoſiuſque negotium nobis eſſe videtur; quippe res ipſa & Divinam majeſtatem tangit, & ad univerſalis Eccleſiæ cultum perpetuo ſpectat; proinde nec nos tam maturo conſilio, neque tam diſcuſſa meditatione valere confidimus, quin profecto majore non egeat; quemadmodum proſtat apud ſæpe citatum Raynaldum *ad ann.* 1504. *ſub num.* 33. *& ad an.* 1519. *ſub num.* 78.

10 Quoad eos vero, quorum opera & conſilio Romani Pontifices uſi fuerunt, & etiamnum utuntur pro eis definiendis, Auctores, qui ſcribunt de hac Canonizationum materia, paucis ſe expediunt. Dicunt etenim, Romanos Pontifices uſos fuiſſe, & uti opera Cardinalium S. R. E. & de honeſtate eorum conſilia debere requirere. Sanctus Antoninus 3. *part. tit.* 22. *cap.* 5. §. 5. Molpheſ. *conſil.* 46. *num.* 16. Maucler. *de monarchia Eccleſiæ* 2. *part. lib.* 4 *cap.* 7. *ſub num.* 3. Caſtellan. *in ſuo tract. de Canoniz. SS. q.* 3. §. *Conclude interdum*, Ceparius *in ſuo director. Canoniz. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 31. Malvet. *de Canoniz. SS. dub.* 2. *num.* 48. *& ſequentibus inter tractatus magnos tom.* 14. *in ſuo tractatu ms. de Canonizat. SS. ad Cardinalem Montis Regalis cap.* 5. *per totum*, Contelor. *de Canoniz. SS. cap.* 9. Matta *in tractat. de Canoniz. SS. part.* 4. *cap.* 4. *num.* 9. Sed, ut res majori, qua fieri poſſit, diligentia perpendatur operæ pretium eſſe cenſemus, tempora diſtinguere, hoc eſt illud, quod lapſum eſt ante inſtitutionem Congregationis ſacrorum rituum, ab illo, quod ſacrorum rituum Congregationis inſtitutionem ſubſecutum fuit: de quorum quidem primo in hoc capite loquemur, de altero in ſequenti.

11 Sermonem itaque habendo de tempore ſuperiori, dicimus primo, pleraſque Canonizationes expletas fuiſſe a Romanis Pontificibus aut in Synodis particularibus, aut in Synodis generalibus, aut paulo antequam Synodi generales haberentur, congregatis tamen jam Patribus, qui ad eas celebrandas advenerant, ut in ſuperioribus fuſe expoſitum fuit: & tunc Romanos Pontifices in definiendis cauſis Canonizationis uſos fuiſſe opera & conſilio Patrum in Concilio congregatorum, aut ad Concilium vocatorum.

12 Dicimus ſecundo, pleraſque Canonizationes eo ipſo tempore factas fuiſſe a Romanis Pontificibus extra Concilium, & eodem modo alias peractas fuiſſe temporibus ſubſequentibus; & tunc Romanos Pontifices uſos fuiſſe opera & conſilio tum Cardinalium, tum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum ad id vocatorum. Ut enim cetera prætereantur, Eugenius Papa III. in bulla Canonizationis S. Henrici Imperatoris ait: *Fratrum noſtrorum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, qui præſentes aderant, communicato conſilio;* Alexander III. in bullis Canonizationum S. Thomæ Cantuarienſis, & Bernardi Abbatis, meminit *conſilii Fratrum;* Clemens III. inter Sanctos retulit B. Malachiam Hiberniæ Epiſcopum, cujus vita fuerat conſcripta a S. Bernardo, & in diplomate impreſſo poſt ejus vitam *to.* 1. *oper. pag.* 697. & iterum edito in appendice ad codicem Canonizationum, teſtatur, ſe ad id procedere *de communi Fratrum ſuorum conſilio;* Cæleſtinus III. canonizavit BB. Ubaldum, Bernowardum, Joannem Gualbertum, & Gerardum; Innocentius III. BB. Homobonum, Chunegundem, Vulſtanum; Honorius III. BB. Willelmum Bituricenſem Archiepiſcopum, Hugonem, alium Guillelmum Canonicum Regularem, Laurentium Dublinenſem, alium Guillelmum Eboracenſem Archiepiſcopum; Gregorius IX. BB. Franciſcum de Aſſiſio, Antonium Ulyſſiponenſem, Virgilium Salisburgenſem Epiſcopum, Dominicum, Eliſabetham; & in omnium Bullis narratur, aut habitum fuiſſe conſilium Fratrum, aut Fratrum & vicinorum Epiſcoporum, aut Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum tunc apud Sedem Apoſtolicam exiſtentium.

13 Dicimus tertio, quod, antequam Canonizationum Cauſæ in Summi Pontificis Conſiſtorio, cui Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſupra memorati, ut alibi exponetur, intererant, proponerentur, ut in eo diſcuti poſſent, mos inductus eſt, proceſſus confecti committerentur prævio examini nonnullorum Rotæ Romanæ Auditorum, qui Capellani Papæ dicti ſunt, & dicuntur, aut aliorum proborum & doctorum virorum, qui rem diſcutiebant. Honorius III. qui inter Sanctos retulit, uti diximus, Laurentium Dublinenſem, id non perfecit die, quo perficere decreverat, ſed ad diem ſequentem diſtulit, cum Capellani abeſſent, & Præſules a Curia receſſiſſent; ſicuti colligitur ex monumento, quod eſt in Archivo Sanctæ Mariæ Angenſis Canonicorum Regularium Sancti Auguſtini, quodque publici juris factum eſt a Guillelmo Beſſin in *Conciliis Provinciæ Rhotomagenſis, p.* 2. *pag.* 47. in quo monumento hæc verba habentur: *Cum ergo tam Papa, quam Fratres voto unanimi hunc Beatum Virum digne pro meritis Sanctorum catalogo decernerent protinus adſcribendum, tunc propter abſentiam Capellanorum Domini Papæ, Epiſcoporum, & extraneorum, qui jam a Curia tædio affecti receſſerant, id ipſum ad diem ſequentem dilatum eſt. Congregatis vero in craſtinum Cardinalibus, vocatiſque ad Curiam Archiepiſcopo Burdegalenſi, Epiſcopis quampluribus, & Perſonis aliis, quæ pro negotiis variis in Curia moram faciebant .... conſenſerunt omnes, illum Dei famulum tantis teſtimoniis approbatum Sanctorum eſſe numero digniſſime conſcribendum.*

14 Clarius id deſumitur ex Cardinali Hoſtienſi, qui ſæculo decimotertio floruit, quique in *Commentariis ad Cap. Audivimus de Reliq. & Vener. Sanct.* de prædicto more antea recepto teſtatur: *Remiſſa Inquiſitione*, hoc eſt Apoſtolico proceſſu in ſpecie confecto ſuper virtutibus, & miraculis Canonizandi, *committitur examinatio in Curia aliquibus Capellanis, vel perſonis authenticis, & diſcretis, qui formant rubricas.* Favent poſteriorum temporum monumenta: in Ordine quippe Romano Jacobi Cardinalis Cajetani, qui mortuus eſt ſub Clemente VI. impreſſo apud Mabillon. *in ſecundo tomo ſui muſei* Italici ita legitur *n.* 115. *Qua inquiſitione ſic remiſſa, Dominus Papa conſuevit ipſius inquiſitionis examinationem committere in Curia aliquibus Capellanis ſuis, vel aliis perſonis authenticis & diſcretis, & in talibus expertis, quæ ordinent & forment rubricas ſuper inquiſitione prædicta;* eademque verba adamuſſim repetuntur ab Auctore, qui anno 1347. ſub eodem Pontifice Clemente VI. rituum formulis præerat in Aula Pontificia, cujus Opus publici juris factum eſt a Raynaldo *ad an.* 1347. *num.* 34. & a Fleurì *in hiſt. Eccleſ. lib.* 95. *tom.* 20. *num.* 37. *pag.* 66. Martinus Laudenſis tractatum conſcripſit *de Canonizat. Sanctorum* occaſione Canonizationis Sancti Bernardini Senenſis factæ a Nicolao V. illumque dicavit Fratri Joanni de Capiſtrano nunc inter Sanctos relato, & in eodem tractatu ita legitur: *Remiſſa inquiſitione, committitur examinatio in Curia aliquibus e Capellanis, vel aliis perſonis authentitis, quæ formant rubricas.* Jo: Franciſcus de Pavinis Rotæ Auditor relationem exaravit totius cauſæ S. Bonaventuræ, eamque obtulit ſummo Pontifici Sixto IV. qui Bonaventuram inter Sanctos retulit, & in *parte* 2. *artic.* 7. loquitur de mandato, quod fiebat Rotæ Auditoribus, aut aliis perſonis, ut proceſſum examinarent, & formarent rubricas, ſeu ſummarium. Apud Spelmannum *in Conciliis, decretis, & legibus Orbis Britannici tom.* 2. extat monumentum ſæculi decimi quinti de ordine Canonizationum, & in eo repetuntur ea, quæ in ſuperioribus dicta ſunt de hoc ipſo mandato. Edito tandem ſub Leone X. libro ſacrarum cæremoniarum nomine Chriſtophori Archiepiſcopi Corcirenſis, ita legitur *ſect.* 6. *c.* 1. *Quibus receptis, Pontifex committat illa examinanda aliquibus Auditoribus ſacri Palatii, qui videant & ordinent proceſſum, & videant, an inquiſitio & probatio eſt legitima, & ſufficienter facta.* Unde in bulla Canonizationis S. Franciſci de Paula ſub Leone X. legitur: *Poſt complures igitur commiſſiones ab Aulæ Palatii noſtri Advocato Conſiſtoriali, & ab Auditoribus cauſarum ejuſdem Palatii ſuper hoc debite factas:* & in bulla Canonizationis S. Antonini ſub Clemente VII. ſubditur:

tur: *Idem Leo prædeceſſor, eorum pio deſiderio annuere volens, dilectis filiis Magiſtris Jacobo Simonettæ, & Guillelmo Caſſadoro noſtris, tunc ipſius Leonis prædeceſſoris Capellanis, & cauſarum Palatii Apoſtolici Auditoribus commiſerat, ut ipſi, & quilibet eorum de ſanctitate vitæ, ceteriſque virtutibus & miraculis ejuſdem Antonini Archiepiſcopi ſe diligenter informarent.* Concordat liber relationum conſcriptus a Julio de Medicis Vicecancellario, in quo continentur res in Conſiſtorio expeditæ tempore Leonis X. & Hadriani VI. *pag.* 46. Extat ille manuſcriptus in bibliotheca DD. de Piis in Urbe, cujus hæc ſunt verba: *Reverendi Patres Dominus Jacobus Simonetta, & Joannes Caſſadorus Auditores Rotæ in ſacro Conſiſtorio introducti fuerunt, quibus alias per Sanctiſſimum Dominum Noſtrum injunctum fuerat, ut viderent proceſſus habitos in civitate Florentina de vita, & moribus, ac miraculorum coruſcatione B. Antonini Archiepiſcopi Florentini; qui dictis proceſſibus bene viſis & examinatis retulerunt, inquiſitionem & probationes hujuſmodi rite factas fuiſſe. Ipſi quoque Domini Auditores dixerunt, de mandato Sanctiſſimi Domini Noſtri edicta in locis publicis ſe poſuiſſe, nonnulloſque teſtes examinaſſe ſuper vita, moribus, & ſanctimonia prædicti B. Antonini, quorum depoſitionibus clare conſtabat, præter ceteras animi, & corporis virtutes, quibus præditus fuerat, multa in civitate Florentina miracula feciſſe; Dominuſque Joannes Caſſadorus nonnulla in ſacro Conſiſtorio recitavit: quibus auditis, Sanctiſſimus Dominus Noſter de conſilio RR. DD. ad ulteriora proſequi decrevit.*

15 Dicimus quarto, quod, ultra examen Rotæ Auditorum, antequam cauſæ Canonizationum in Conſiſtorio proponerentur, in quo Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſuffragaturi congregabantur, facta eſt ſuperadditio examinis unius ex Cardinalibus, qui a Romano Pontifice ad hoc munus eligebatur, ut ex citato monumento edito a Guillelmo Beſſin plene deſumitur. Ibi quippe, poſtquam expoſitum fuit, quod ſcripta & teſtimonia fuerant Honorio III. ſummo Pontifici oblata, ſubditur: *Qui* (ſermo eſt de Papa) *mox ea Domino Nicolao Epiſcopo Tuſculano, quem alias hujus negotii dederat auditorem, tradi fecit; qui diligenter ea diſcutiens, & fideli librans examine, ſuper his gaudere ſe plurimum, & admirari profeſſus eſt: multis vero cauſis & impedimentis per dies plurimos intercurrentibus, tandem die præcedente vigiliam B. Nicolai, ad audientiam & examen Domini Papæ, & Fratrum Cardinalium omnia inquiſitionum reſcripta memoratus Epiſcopus retulit tam de miraculis, quam de vita; & pene parte diei tertia in legendo detenta, a Domino Honorio, & Cardinalibus omnibus diligenti examinatione diſcuſſa ſunt, approbata, & recepta.* Concordat vita S. Stanislai Epiſcopi & Martyris ſcripta a Joanne Longino Canonico Cracovienſi, & impreſſa in Actis Bollandianis *ad diem 7. Maji p. 257. tom. 2.* Mentio ſiquidem in ea fit mandati delegati ab Innocentio IV. Joanni Cajetano Cardinali Urſino, qui deinde ad ſummum Pontificatum evectus Nicolai III. nomen aſſumſit, ut ponderaret examen eorum, qui in cauſa S. Stanislai teſtimonium reddiderant: *Sollicitudine quoque, & vigilia ingenti, primum quidem ſummum Pontificem Innocentium IV. deinde ſingulos Cardinalium*, loquitur Longinus auctor contemporaneus de prædictæ cauſæ Poſtulatoribus, *præcipue tamen Joannem Cajetanum Tituli S. Nicolai in carcere Tulliano Diaconum Cardinalem cauſæ prædictæ Commiſſarium ad videndum dicta examina teſtium ſpecialiter deputatum, de conſummando Canonizationis munere frequentius obeundo vexabant.*

16 Dicimus quinto, examini unius Cardinalis trium Cardinalium examen procedente tempore ſubrogatum fuiſſe, unius videlicet ex ordine Epiſcoporum, alterius ex ordine Presbyterorum, & ultimi demum ex ordine Diaconorum, qui præter Rotæ Auditores rem totam ſedulo perpenderent & examinarent. Tempore Martini IV. actum fuit de Canonizatione S. Ludovici Regis Franciæ, quæ res progreſſionem habuit tempore

pore Nicolai IV. & tandem abſoluta fuit tempore Bonifacii VIII. Bonifacius autem in ſua, quam habuit, concione, antequam ad Canonizationem procederet, nedum trium Cardinalium, ſed aliorum etiam ſupperaditorum mentionem fecit; uti colligitur ex dicta concione impreſſa apud Raynaldum *ad ann. 1297. n. 58.* ubi: *Tandem pro dicto negotio tempore Domini Martini commiſſum eſt negotium tribus Cardinalibus ad examinandum, qui viderunt, examinaverunt, & pro magna parte rubricaverunt . . . Tempore vero Domini Nicolai IV. commiſſum eſt negotium tribus aliis Cardinalibus, Domino ſcilicet Oſtienſi, Domino Portuenſi, & Nobis in ſtatu Cardinalatus adhuc exiſtentibus, quia mortui erant illi Cardinales, quibus negotium prius fuerat commiſſum . . . Temporibus autem noſtris non ſunt mutati Examinatores, ſed tamen iterum lecta ſunt plura miracula, examinata, & rubricata non ſolum per illos prædictos Examinatores, ſed etiam per plures alios Cardinales; & voluimus, ut quilibet ſigillatim daret conſilium ſuum in ſcriptis, ne odio, vel amore, ſeu etiam timore aliquo aliquis taceret.* Omnes denique ſupra relati (ut ab inutili repetitione abſtineamus) qui teſtati ſunt de mandato, quod fiebat Rotæ Auditoribus, aliiſque diſcretis perſonis, teſtimonium quoque reddiderunt de alio ſubſequenti, quod fiebat tribus ad minus Cardinalibus, Epiſcopo, Presbytero, & Diacono; & concordant bullæ Canonizationum, Sancti videlicet Nicolai de Tolentino ſub Eugenio IV. S. Bernardini Senenſis ſub Nicolao V. S. Oſmundi ſub Calliſto III. S. Vincentii Ferrerii, & S. Catharinæ ſub Pio II. S. Leopoldi ſub Innocentio VIII. S. Franciſci de Paula ſub Leone X. S. Bennonis ſub Hadriano VI. S. Antonini ſub Clemente VII. In omnibus enim prædictis Conſtitutionibus teſtantur Pontifices de cauſarum examine ad tres Cardinales, uti ſupra, delato: eædemque bullæ Canonizationum plene oſtendunt, examini Rotæ Auditorum, & trium Cardinalium factam fuiſſe acceſſionem examinis in Conſiſtorio, cui Papa intererat una cum Cardinalibus, & Epiſcopis, quemadmodum facile demonſtratur ex bullis Canonizationum SS. Edmundi, Willelmi, Petri a Verona, Stanislai ſub Innocentio IV. Claræ ſub Alexandro IV. Richardi ſub Urbano IV. Ludovici Regis Franciæ ſub Bonifacio VIII. Petri Cæleſtini ſub Clemente V. Ludovici filii Caroli II. Regis Siciliæ, Thomæ Herfordienſis, & Thomæ Aquinatis ſub Joanne XXII. Ivonis ſub Clemente VI. Elzearii ſub Urbano V. Birgittæ ſub Bonifacio IX. Nicolai de Tolentino ſub Eugenio IV. Bernardini ſub Nicolao V. Oſmundi ſub Calliſto III. Vincentii Ferrerii, & Catharinæ Senenſis ſub Pio II. Bonaventuræ ſub Sixto IV. Leopoldi ſub Innocentio VIII. Franciſci de Paula ſub Leone X. Bennonis ſub Hadriano VI. Antonini ſub Clemente VII. Quinimmo aliquando, præter judicium Cappellanorum, & examen trium Cardinalium, exquiſita fuerunt ſuffragia virorum doctorum in ſacra Theologia, vel in jure Canonico, antequam de cauſa ageretur in Conſiſtoriis cum Cardinalibus & cum Archiepiſcopis & Epiſcopis apud Sedem Apoſtolicam degentibus; quemadmodum legitur in bulla Canonizationis S. Oſmundi ſub Calliſto III. ubi: *At præterea triginta famoſiſſimorum ſacræ Paginæ, & utriuſque Juris Doctorum, quorum nonnulli Epiſcopi, quidam Referendarii, ceteri vero Palatii Apoſtolici Auditores, Advocati Conſiſtoriales, ac magnæ auctoritatis viri extiterunt, conſilia, quæ omnia in unam eamdemque ſententiam pro ipſius Cononizatione Antiſtitis convenirent, merito attendentes &c.*

17 Adverſus autem hucuſque adducta opponi poſſe videtur, nullam fieri mentionem conſilii a Cardinalibus requiſiti, & præcedentium memoratorum examinum, in bullis Canonizationum S. Theobaldi, S. Hugonis, & S. Laurentii Dublinenſis. Sed, cum Canonizatio S. Theobaldi facta fuerit ab Alexandro III. qui etiam inter Sanctos retulit Eduardum, Thomam Cantuarienſem,

ſem, & Bernardum Abbatem, in quarum Canonizationum bullis Pontifex memorat, habitum fuiſſe, & requiſitum Fratrum conſilium; dubitari idcirco rationabiliter non poteſt de ejuſdem conſilii interventu in Canonizatione Sancti Theobaldi. Simile judicium ferendum eſt de aliis Canonizationibus BB. Hugonis, & Laurentii; peractæ ſiquidem fuerunt ab Honorio III. qui etiam inter Sanctos retulit Willelmum Bituricenſem Archiepiſcopum, Guillelmum Canonicum Regularem, & alium Guillelmum Archiepiſcopum Eboracenſem, in quarum Canonizationum bullis teſtatur de præcedenti examine facto, & de conſilio a Cardinalibus, & Epiſcopis requiſito. Igitur, quia in bulla Canonizationis nullus ſermo fit de prædicto conſilio, non videtur inferri poſſe, illud defuiſſe, quando veriſimile eſt, quod interfuerit, & quando in aliis ſimilibus actibus certum eſt interfuiſſe; eoque magis, cum in bulla Canonizationis S. Laurentii Dublinenſis Honorius de prædicto conſilio non loquatur, & nihilominus illud interceſſiſſe, certum ſit ex monumento ſupra indicato archivi S. Mariæ Angenſis Canonicorum Regularium S. Auguſtini.

CAPUT XVI.

De Sacrorum Rituum Congregatione.

1 SUmmus Pontifex Sixtus V. quindecim in Urbe inſtituit Congregationes S. R. E. Cardinalium, ut citius videlicet & diligentius negotia, quæ ad ſanctam Sedem deferuntur, examinari poſſent; ſicuti legitur *in ejus Conſtit.* 74. *Bullarii vet. tom.* 2. *Nos igitur magni illius Moyſis exemplo adducti, qui cum Deo loquens ſoceri ſui Jethro conſilium de variis judicibus conſtituendis non repudiavit, quique Dei juſſu inſignem ſenatum ſeptuaginta Seniorum conſcripſit, qui cum eo onus populi ſuſtinerent, ne ſolus ipſe graveretur; Pontificium hoc onus, Angelicis plane humeris formidandum, inter Senatores orbis terræ, Fratres noſtros Cardinales, apta quadam diſtributione pro temporum conditione, negotiorum multitudine & varietate, ipſaque utilitatis ratione ſalubriter partiri decrevimus.* Et paulo poſt: *Et, ut facilius, celeriuſque expediantur* (ſermo eſt de iis, qui ad ſanctam Apoſtolicam Sedem ob aliquas cauſas confugiunt) *diſtinctos Cardinalium conventus & Congregationes ad certas rerum negotiorumque tractationes paratas habeat, Cardinaleſque ipſi diſtributi muneris partem levius ferant, diligentius adminiſtrent, commodius nos conſulant, & denique viri primarii publicis in rebus exercitati nullo unquam tempore deſint.* Inter ceteras vero Congregationes ab eodem Sixto Pontifice inſtitutas quinta eſt illa, quæ dicitur Sacrorum Rituum, in qua cauſæ Beatificationis, & Canonizationis, cultuſque Sanctorum ſedulo & diligenter, immo ſcrupuloſe perpenduntur, diſcutiuntur, & examinantur; uti deſumitur ex verbis ſequentibus citatæ bullæ: *Diligentem quoque curam adhibeant circa Sanctorum Canonizationem, feſtorumque dierum celebritatem;* antequam ſcilicet prædictæ Canonizationis cauſæ ad Conſiſtorium deferantur, in quo ſummus Pontifex exquirit ſuffragia omnium S. R. E. Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in Urbe commorantium.

2 Conſtitutio hæc Sixti V. edita fuit die 22. Januarii 1587. At, quamvis ab eodem ſolemniter B. Didacus inter Sanctos fuerit relatus die 2. Julii anno 1588. & de cauſa prædicti Beati, de qua actum fuerat temporibus ſummorum Pontificum Pii IV. & S. Pii V. actum etiam fuerit tempore ejuſdem Sixti, & poſt editam ab ipſo bullam ſupra memoratam, quemadmodum colligitur ex Actis ſæpe repetitæ cauſæ S. Didaci collectis a Penia *lib.* 3. *cap.* 11. Pontifex nihilominus cauſæ cognitionem non delegavit Congregationi ſacrorum rituum; quod fortaſſe adhuc non nominaverat Cardinales eidem adſcribendos, ſed mediam quamdam viam inter antiquum, & novum inſtitutum adinvenit. Poſt commiſſam quippe cauſam Rotæ Auditoribus, editamque ab ipſis relationem, ejus

ejus examen minime fuit delatum ad Congregationem ſacrorum rituum, aut, juxta antiquum morem, ad tres Cardinales, unum ex ordine Epiſcoporum, alterum ex ordine Presbyterorum, ultimum ex ordine Diaconorum; ſed, antequam cauſa in Conſiſtorio pertractaretur, in quo Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſuffragium ferunt, electi fuerunt octo Cardinales, qui, licet eſſent doctrina & rerum experientia præclariſſimi, viros nihilominus etiam ſacræ Theologiæ & juris Pontificii ſcientia peritiſſimos in conſilium vocarunt, priuſquam ſuum in cauſa ferrent judicium; ut habetur ex bulla Canonizationis, & late proſequitur Penia *cit. lib.* 3. *c.* 10. *Canoniſtæ, ut patuit in ſexto capitulo ad Canonizationem requiſito, concluſiones ab Auditoribus Rotæ firmatas, & conſtitutas per ipſummet Romanum Pontificem, aut per Cardinales ab eo deputandos poſtea examinandas, & diſcernendas dicunt. Libri rituales, ſeu ſacrarum cæremoniarum Romanæ Eccleſiæ paulo hæc diſtinctius ac latius conſtituunt, quod ubi Auditores retulerint, rem bene eſſe paratam, iterum S. D. N. de conſilio Fratrum committit tribus Cardinalibus, nempe Epiſcopo, Presbytero, & Diacono, ut diligenter examinent inquiſitiones, probationes, & depoſitiones teſtium, & conſiderent ſolertiſſime omnia conſideranda, ut, cum Sanctitati ſuæ placuerit, in ſecreto Conſiſtorio referatur. Hæc quam ſint in hac Canonizatione præſtita diligenter rerum geſtarum acta facile demonſtrant. Ceterum, quoniam omnes illi Cardinales, quos Pius IV. & Pius V. huic Canonizationis negotio præfecerant, jam ab humanis exceſſerat; propterea Sixtus Pontif. Max. anno* 1587. *die* 23. *Januarii in Conſiſtorio ſecreto eodem die habito Alexandro Farneſio Oſtien. Marco Antonio Columnæ Præneſtin. Epiſcopis, Michaeli Bonello Alexandrino, Julio Antonio Sanctorio S. Severinæ, Antonio Caraffæ, & Conſtantio Sarnano Presbyteris, ac Ferdinando de Medicis, & Hieronymo Matthæjo Diaconis S. R. E. Cardinalibus commiſit, ut inquiſitionem, probationes, & depoſitiones teſtium, aliaque omnia conſideranda accuratiſſime & diligentiſſime conſiderarent, ut, cum Sanctitati ſuæ hæc rite rectèque examinata viderentur, ad ulteriora commode procedi poſſet. Fuerunt hi Cardinales (ut apparet) numero plures, quam libri rituales expoſtulent, quod ſapienter conſtitutum fuiſſe cernitur: Nam, ubi multa conſilia, ibi ſalus. Erant præterea ex illis quidam ſacræ Theologiæ peritia inſignes, alii canonum Pontificiorum, & legum cognitione præſtantes, omnes vero rerum gerendarum induſtria ornatiſſimi, & in magnis rebus negotiiſque pertractandis exercitatiſſimi.*

3 Inſtituta itaque ante S. Didaci Canonizationem ſacrorum rituum Congregatione, ipſaque Canonizatione expleta, aſſumſit eadem Congregatio cognitionem cauſarum Beatificationis, & Canonizationis, antequam eædem ſubirent examen Conſiſtorii, hoc eſt omnium Cardinalium, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in Romana Curia degentium; & multa tum ab Urbano VIII. ſummo Pontifice, tum ab Alexandro VII. pariter ſummo Pontifice, tum ab aliis eorum ſucceſſoribus edita ſunt decreta ad eandem Congregationem pertinentia, quæ a nobis exponentur paſſim in hoc Opere, prout occaſio ſe offeret.

4 Hæc autem ſacrorum rituum Congregatio modo dicitur *ordinaria*, modo *antepræparatoria*, modo *præparatoria*, modo *generalis*, modo *particularis*. Congregatio *ordinaria* cogi deberet quolibet ad minimum menſe in Apoſtolico palatio, in quo ſummus Pontifex habitat; quamvis id difficulter propter impedimenta aliarum Congregationum modo fieri poſſit. Interveniunt autem Cardinales ſacris ritibus præpoſiti, Sacriſta, Protonotarius, Secretarius, Fidei Promotor, & Magiſtri cæremoniarum: in eaque nonnulla examinantur, quæ pertinent ad cauſas Beatificationis, & Canonizationis, ut infra exponetur: & præter hujuſmodi generis negotia, alia diverſi generis in ipſa pertractantur; de locis videlicet principibus, & aliis conſimilibus rebus, juxta allegatam bullam Sixti V. *Controverſias de præcedentia in proceſſionibus, aut alibi, ceteraſque in hu-*

hujuſmodi ſacris ritibus & cæremoniis incidentes difficultates cognoſcant, ſummarie terminent & componant. Soli Cardinales in hac Congregatione ſuffragium ferunt; ceteri vero, qui aſtant, ad interrogata reſpondent. Rurſus alia eſt ſpecies Congregationis ordinariæ ſacrorum rituum, quæ initium habuit tempore noſtri Pontificatus. Ipſi interveniunt quotquot intervenire dicti ſunt alteri memoratæ ſpeciei Congregationis ordinariæ ſacrorum rituum; ſed præter eos ſummus ipſe Pontifex intervenit. In diſcuſſione cauſarum Beatificationis, & Canonizationis aliquod interdum dubium excitatur, quod particularem diſcuſſionem meretur: & idcirco ad ſacrorum rituum Congregationem ordinariam defertur, & coram ſummo Pontifice diſcutitur, qui, auditis Cardinalium ſuffragiis, differt reſolutionem, quam poſtmodum, novo adhibito per ſe ipſum examine, & invocato Dei auxilio, profert. Et in hac eadem Congregatione, ſi tempus ſupereſt, aliæ cauſæ etiam judiciales de præcedentiis, & ſacris ritibus examinantur. In cauſa venerabilis ſervi Dei Joannis de Britto, Societatis Jeſu Sacerdotis, cum eſſet oppoſitum in diſputatione ſuper Martyrio, & cauſa Martyrii ipſius, quod uſus eſſet in miſſione Madurenſi ritibus illarum regionum, auctoritate Sedis Apoſtolicæ prohibitis, habita fuit coram nobis die 22. Aprilis 1741. Congregatio ordinaria ſacrorum rituum; & in ea diſputatio ſatis accurata inſtructa eſt, an Dei ſervus uſus fuiſſet prædictis ritibus; & ſi uſus fuiſſet, an uſus fuiſſet non utcumque, ſed prout a Sede Apoſtolica uſque ad eam diem fuerant permiſſi; & demum, ſi modo vetito uſus fuiſſet, an reatus deletus cenſendus eſſet, quatenus in progreſſu cauſæ Martyrium ſervi Dei probatum remaneret. Audivimus ſuffragia Cardinalium; reſolutionem diſtulimus, ſumto ſpatio ad plenius cognoſcendum ac recognoſcendum, & deſuper deliberandum; & deinde die 2. Julii 1741. reſpondimus & decrevimus, objectos ritus non obſtare, quominus in cauſa ſervi Dei ad ulteriora procederetur, ad diſcuſſionem videlicet dubii ſuper Martyrio, & cauſa Martyrii, necnon alterius dubii de ſignis & miraculis. Item excitata, occaſione dubii ſuper virtutibus theologalibus & cardinalibus venerabilis ſervæ Dei Joannæ Franciſcæ Fremiot de Chantal, oppoſitione amicitiæ contractæ cum Maria Angelica Arnauld Portus Regii Abbatiſſa, & communicationis habitæ per litteras cum Joanne Vergerio de Hauranne Abbate Sancirano; hujus oppoſitionis examen, ex qua progreſſus cauſæ ad ulteriora impeditus remanebat, ad ſacrorum rituum Congregationem ordinariam coram nobis habendam delatum eſt: in qua auditis Cardinalium ſuffragiis, dilataque propoſiti dubii reſolutione, ut interim Divinam opem imploraremus, die demum 10. Septembris 1741. decrevimus, objectas oppoſitiones non obſtare, quominus in cauſa ſervæ Dei ad ulteriora procederetur, ad diſcuſſionem videlicet dubii de virtutibus theologalibus, & cardinalibus ipſius. Aliæ quoque, ut audimus, præparantur Congregationes ordinariæ ſacrorum rituum coram nobis habendæ ob conſimiles circumſtantias; paratique ſumus ad præſtandam ipſis perſonalem aſſiſtentiam, ſi vitam & ſalutem Deus nobis continuare dignabitur.

5 Congregatio *antepræparatoria* cogitur in ædibus Cardinalis cauſæ Relatoris, cum ipſe id opportunum judicaverit; eidemque interveniunt Conſultores ſacræ Congregationis, & Magiſtri cæremoniarum. Suffragium præſtatur a ſolis Conſultoribus, minime vero a Cardinali Relatore; & in illa diſcutitur unica cauſa Beatificationis, ſeu Canonizationis, aut ſuper dubio virtutum, aut ſuper dubio Martyrii, aut ſuper dubio miraculorum. Hujus Congregationis *antepræparatoriæ* nulla fit mentio in decretis Urbani VIII. nec in noviſſimis Innocentii XI. Fuit enim poſt inſtituta, ut animus videlicet Cardinalis cauſæ Relatoris inſtruatur; utque ipſe, auditis Conſultorum ſuffragiis, & merita, & cauſæ difficultates bene perſpectas habeat.

6 Con-

6 Congregatio *præparatoria*, de qua fermo habetur in decretis generalibus Urbani VIII., cogitur ad libitum Cardinalis cauſæ Relatoris in Apoſtolico palatio, in quo ſummus Pontifex habitat; & ei interveniunt Cardinales omnes ſacris ritibus præpoſiti, Conſultores ſacræ Congregationis rituum, & Magiſtri cæremoniarum. Suffragium fertur a ſolis Conſultoribus, a Cardinalibus nequaquam; quemadmodum enim fit Congregatio *antepræparatoria*, ut inſtruatur animus Cardinalis cauſæ Relatoris, ita fit Congregatio *præparatoria*, ut inſtruantur animi omnium Cardinalium, qui deinde in Congregatione generali mentem ſuam aperire debent, & ſuffragium dare; atque in Congregatione *præparatoria*, juxta ſaltem hodiernam conſuetudinem, unica cauſa Beatificationis, aut Canonizationis diſcutitur, ſive de dubio virtutum, ſive de dubio Martyrii, ſive de dubio miraculorum.

7 Congregatio poſtea *generalis* cogitur coram ſummo Pontifice; & in ea ſuffragium præſtatur primo a Conſultoribus, deinde a Cardinalibus, vel ſuper Martyrio, aut demum ſuper dubio finali, an in hac, vel illa cauſa tuto procedi poſſit ad Beatificationem, ſeu Canonizationem; ita ut in unaquaque cauſa dubium virtutum, aut Martyrii, necnon dubium miraculorum tam ante, quam poſt Beatificationem patratorum ter examinentur, in Congregratione ſcilicet *antepræparatoria*, in *præparatoria*, & in *generali*.

8 Juxta decreta generalia Urbani VIII. Congregatio hæc generalis ter quolibet anno eſſet cogenda pro cauſis Canonizationum, & Beatificationum: *Propter earum gravitatem ſolet Sedes Apoſtolica procedere cum magna maturitate; & hoc ut melius adimpleatur, pro illis referendis & diſcutiendis mandavit Sanctiſſimus Dominus noſter tres Congregationes de menſibus Januarii, Maji, & Septembris coram Sanctitate ſua fieri debere, prohibens agi de dictis cauſis extra præfatas tres Congregationes.* Et rurſus: *Quando propter alias urgentes occupationes non poterit Sanctitas ſua vacare alicui ex dictis Congregationibus, ut ſupra, deſtinatis; mandavit, ut cauſæ hujuſmodi proponantur coram ſe in menſe immediate ſequenti, & in die ab eo deputando, declarans ſuam voluntatem omnino eſſe, ut quolibet anno ter convocentur Congregationes pro dictis cauſis diſcutiendis.*

9 Pariter juxta eadem decreta tres, aut ad ſummum quatuor cauſæ proponi poſſunt in unaquaque Congregatione generali: *Ad hoc, ut in dictis Congregationibus coram Sanctitate ſua habendis, ordinate, dilucide, ac breviter procedatur, in unaquaque ex eis referantur per Cardinales tres, vel ad ſummum quatuor tantum cauſæ.* Quod ſi Cardinales omnes non poſſent in Congregatione generali ſuffragari, fit ſuffragiorum abſolutio in prima Congregatione ordinaria; & debet Secretarius omnia ſummo Pontifici referre; quemadmodum proſequuntur allegata decreta: *Si in aliqua ex dictis tribus Congregationibus poſt diſcuſſionem, quæ erit diligentiſſime facienda ſuper unoquoque proceſſu, circa illius validitatem, virtutes, ac miracula alicujus ſervi Dei, non ſupererit tempus Cardinalibus referendi ſtatum & merita alicujus cauſæ; poterit de ea agi, & ad expeditionem procedi per Cardinales in prima eorum Congregatione ordinaria immediate ſequenti poſt quamlibet ex dictis tribus Congregationibus, facta deinde relatione per Secretarium Sanctitati ſuæ; idemque ſervari permittitur circa cognitionem & examen miraculorum, quæ coram Sanctitate ſua erit referenda, ſi in aliqua ex dictis Congregationibus diſcuti, vel expediri non potuerit.*

10 Verum hodie uſus eſt immutatus, tum quia duæ ad ſummum Congregationes generales quolibet anno cogi poſſunt, tum quia in unaquaque ex illis vix una cauſa diſcuti poteſt, aut ſuper dubio virtutum, aut ſuper dubio Martyrii, aut ſuper dubio miraculorum; ita ut tunc ſolum datum ſit duas Canonizationis cauſas diſcutere in una Congregatione generali coram ſummo Pontifice, cum in altera quidem ex illis

illis fuit propositum dubium, quod paucis verbis absolvitur, an, stante approbatione virtutum & miraculorum, tuto procedi possit ad Beatificationem, aut Canonizationem, in altera vero dubium de virtutibus, aut de Martyrio, aut de miraculis; secus autem, quando in utraque causa Dubia, quæ discuti debent, aut virtutes, aut Martyrium, aut miracula respiciant.

11 Congregatio demum *particularis* illa est, cui ex mandato summi Pontificis non omnes Cardinales sacris ritibus præpositi, sed aliqui; nec omnes Consultores, sed vel nulli, vel aliqui ab eodem Pontifice eligendi, una cum Secretario, & Fidei Promotore interveniunt.

12 Ex collegio S. R. E. Cardinalium nonnulli assumuntur, ut præsint sacris ritibus, & consequenter causis Beatificationis, & Canonizationis; & horum electio ad summum Pontificem pertinet. Inter hos unus est, qui Præfecturam Congregationis exercet, & appellatur *Congregationis præfectus*; & hic pariter a summo Pontifice eligitur. Reliqui Cardinales sunt causarum *Relatores*, *sive Ponentes*. Licet autem olim ipsa sacra Congregatio Cardinales eligeret causarum *Relatores*, *sive Ponentes*, uti colligitur ex bulla Canonizationis S. Philippi Nerii, in qua narratur, sacram Congregationem munus Relatoris dictæ causæ detulisse primum Cardinali Bellarmino, &, eodem defuncto, Cardinali deinde Crescentio; hodie nihilominus summus Pontifex ille est, qui causam uni potius, quam alteri Cardinali referendam committit, juxta decretum editum die 25. Februarii 1665. *Sanctissimus Dominus noster Alexander Papa VII. in benigna audientia a Sanctitate sua habita mihi Secretario significavit, mentem Sanctitatis suæ esse, deinceps in unaquaque causa Beatificationis, & Canonizationis Beatorum, & servorum Dei velle Sanctitatem suammet deputare, ac subrogare in Relatorem Cardinalem sibi bene visum; ideoque in posterum ita fieri, & servari mandavit*. Cardinalis quoque, qui deputatus fuit in Relatorem processus auctoritate ordinaria confecti pro obtinenda *signatura commissionis*, confirmari solet in Relatorem Causæ, postquam processus auctoritate Apostolica facti sunt; ideoque, cum in causa Cracovien. servæ Dei Solomeæ Reginæ Galaciæ claræ memoriæ Cardinalis Franciottus fuisset Relator contentorum in processu *Ordinarii*, confirmatus fuit in Relatorem post completos Apostolicos processus, licet ipse esset distentus plurimis aliis causis Beatificationis, & Canonizationis, ita ut congrua visa fuisset addictio alius Cardinalis in Relatorem causæ dictæ servæ Dei Solomeæ: *Facta relatione* (verba sunt decreti editi die 9. Decembris 1660.) *facta relatione de hujusmodi sensu Sanctissimo, Sanctitas sua e stylo sacræ Congregationis nihil immutandum duxit, ac proinde Eminentissimum Franciottum, qui commissionem ad Sanctitatem suam attulerat, Relatorem in eadem causa deputavit cum omnibus facultatibus &c.*

13 In supra citata Constitutione 74. summi Pontificis Sixti V. in qua una cum aliis Congregationibus instituta fuit Congregatio sacrorum rituum, habentur hæc verba: *Et, quoniam Divinis oraculis admonemur, ubi multa consilia, ibi salutem adesse, eædem Congregationes pro earum arbitrio viros sacræ Theologiæ, Pontificii, Cæsareique juris peritos, & rerum gerendarum usu pollentes in consultationibus advocent, atque adhibeant, ut causis, quæstionibus, & negotiis quam optime discussis, quæ Dei gloriæ, animarumque saluti, & justitiæ, atque æquitati consentanea maxime erunt, decernantur*. Cohærenter ad hæc, præter S. R. E. Cardinales, alii interveniunt Congregationi sacrorum rituum, qui dicuntur Consultores, quique nunc a summo Pontifice eliguntur ex cœtu Præsulum Romanæ Curiæ, ex Clero sæculari, & regulari. Atque notatu dignum est, quod, licet omnes Consultores, uti modo dictum fuit, a summo Pontifice eligantur, aliqui tamen sunt, qui Consultores nati dici possunt; ex eo quod, statim ac determinato quodam munere, vel dignitate exornantur, intelliguntur etiam facti

& Consultores Congregationis sacrorum rituum. Hi autem sunt Episcopus Apostolici sacrarii Præfectus, vulgo *Sacrista*, Protonotarius Congregationis sacrorum rituum, tres antiquiores Rotæ Auditores, Auditor summi Pontificis, Assessor sanctissimæ Inquisitionis Magister sacri palatii, Secretarius Congregationis & Fidei Promotor.

14 Item, licet electio Consultorum regularium ex una potius, quam ex alia familia assumendorum a summi Pontificis arbitrio dependeat: ex quo tamen electio prædicta fieri consuevit, semper aliquis assumtus est ex familia PP. Dominicanorum, ex familia Minorum Observantium, & ex familia PP. Societatis Jesu; præter quos summus Pontifex Benedictus XIII. *per suas litteras Apostolicas in forma Brevis expeditas die 7. Augusti, & die 1. Octobris* 1725. *& die 8. Augusti* 1727. statuit perpetuis futuris temporibus unum Consultorem Congregationis sacrorum rituum esse assumendum ex familia Minorum S. Francisci conventualium, alterum ex congregatione Clericorum regularium Barnabitarum, tertium ex Ordine FF. Servorum B. Mariæ Virginis. Atque, ut omnia rite quidem ac recte procedant, decessor noster Clemens Papa XII. *die 11. Maji anno* 1733. decrevit, ut Consultores regulares, exceptis personis in dignitate Episcopali constitutis, necnon Magistro sacri palatii, minime interfint Congregationibus, quando agitur de causis servorum Dei, qui idem regulare institutum professi sunt, quod ipsi profitentur: *Demum præcipit Sanctitas sua, ut, cum causæ cujuscumque Beati, vel servi Dei Ordinem aliquem, vel Religionem, dum vita frueretur, professi, tractantur; Consultores, qui de prædicto Ordine, vel Religione sunt, Congregationibus omnibus tam antepræparatoriis, & præparatoriis, quam generali coram Sanctissimo omnino non interfint; exceptis tamen personis in dignitate Episcopali constitutis, necnon sacri palatii Apostolici Magistro.*

15 In hoc capite non agitur de singulis, quæ pertinent ad officium Cardinalis Præfecti, vel Cardinalium causæ Relatorum; hæc siquidem suo loco & tempore explicabuntur: nunc communia persequimur tum Cardinalibus, tum Consultoribus Congregationis sacrorum rituum. Tenentur ergo hi omnes primo diligentissime legere informationes omnes, summaria, scripturas tum facti, tum juris, animadversiones Fidei Promotoris, responsiones & replicationes, quæ in his causis exhibentur; secundo, tenentur verbales audire informationes Procuratorum, Advocatorum, & Postulatorum; tertio accedere statutis diebus ad Congregationes, quando coguntur, & in illis ferre suffragium; quarto, inviolabile servare secretum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, a qua absolvi nequeunt, nisi a summo Pontifice, excluso quoque majori Pœnitentiario, præterquam in mortis articulo; quinto, debent manifestare num oretenus, an scripto sibi fuerint causæ Beatificationum, & Canonizationum commendatæ.

16 Ideoque forma juramenti impressa in decretis generalibus, quæ ab unoquoque sive Cardinali, sive Consultore, mutatis mutandis, emittitur, est ea, quæ sequitur: *Nos infrascripti sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales Congregationis sacrorum rituum, tactis per nos sacrosanctis Evangeliis coram nobis positis, juramus & promittimus fideliter exercere officium nostrum in his, quæ proponuntur in Congregationibus sacrorum rituum habendis coram Sanctissimo, & non revelare, nec loqui, nisi cum aliis dictæ Congregationis Cardinalibus, tribus antiquioribus Rotæ Auditoribus, Consultoribus, & Officialibus, prædictæ Congregationis, ac duobus familiaribus ab unoquoque nostrum deputandis, quæ fient, aut tractabuntur non solum in causis spectantibus ad dictam Congregationem, sed etiam in aliis ad illam non spectantibus, in dicta Congregatione coram Sanctitate sua, occasione discursus de rebus Magnatum, Religionum, vel aliis gravioribus occurrentibus, sub pœna perjurii, & excommunicationis latæ sententiæ, a qua nisi*

a ſummo Pontifice dumtaxat, (excluſo etiam majori Pœnitentiario) præterquam in mortis articulo, abſolvi poſſimus: & ſub eadem pœna perjurii & excommunicationis, de qua ſupra, juramus ſimiliter & promittimus, quod, ſi per litteras, aut ſupplices libellos, ſive etiam oretenus, vel per interpoſitas perſonas commendationes a quocumque, etiam cujuſvis dignitatis & præeminentiæ, nobis factæ fuerint de cauſis pertractandis in dictis Congregationibus, præfatas litteras ſcienter non aperiemus, ſed clauſas & ſigillatas mandabimus conſignari in manibus Secretarii dictæ Congregationis; ſi vero non informatos de contentis in prædictis litteris contigerit per nos aperiri & legi, ſi eædem continebunt ſimiles commendationes tantummodo, pariter eas transmittemus ad eumdem Secretarium: verum, ſi de aliis negotiis in prædictis literis pertractabitur, mandabimus tranſcribi illam tantum partem continentem commendationem, diem datæ, & locum, necnon etiam ſubſcriptionem illius, qui negotium commendavit, quam pervenire curabimus ad manus prædicti Secretarii; atque eiſdem litteris non reſcribemus, niſi de mandato dictæ Congregationis: &, ſaltem in ipſo actu votandi, propalabimus, a quo, vel a quibus cauſa fuerit nobis commendata. Et ita nos præfati Cardinales promittimus & juramus: ſic nos Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia. Exorta vero controverſia, num hoc juramentum reſpiceret tantum Congregationes generales, quæ coram ſummo Pontifice habentur, an etiam comprehenderet Congregationes antepræparatorias, & præparatorias, Sanctiſſimus deceſſor noſter Clemens XII. die 11. Maji 1733. ſtatuit, omnes comprehendere: *Mandat igitur Sanctitas ſua, & in virtute ſanctæ obedientiæ præcipit, ut ſecretum, quod inviolabiliter hucuſque, paucis non niſi annis novæ inauditæque doctrinæ diſſeminatione exceptis, ſervatum fuit, de ſuffragiis nedum in generali Congregatione coram Sanctitate ſua latis, ſive ſuper virtutibus, ſive ſuper miraculis Beatorum, & ſervorum Dei, verum etiam in Congregationibus, quæ antepræparatoriæ, & præparatoriæ nuncupantur, quæque ad illam generalem coram Sanctitate ſua ordinem dicunt, & connexionem cum ea habent, omnino ſervetur & teneatur; ita & nemini in poſterum ſub quocumque prætextu liceat vota affirmativa, negativa, aut ſuſpenſiva ſuper memoratis virtutibus, & miraculis, aliiſque rebus, difficultatibus, obſtativis, cenſuris, & ſermonibus in prædictis Congregationibus latis, & habitis alteri cuicumque, qui de Congregatione ſacrorum rituum non eſt, ſive directe, ſive indirecte, propalare & referre, ſub pœna perjurii, & excommunicationis latæ ſententiæ ipſo facto incurrendæ in formula juramenti præſtari ſoliti contenta & expreſſa, & a qua non niſi a ſummo Pontifice pro tempore exiſtente, excepto etiam majori Pœnitentiario, præterquam in articulo mortis, abſolvi poſſit.*

17 Pro lectione ſcripturarum, quæ in cauſis Beatificationis, & Canonizationis exhibentur, & pro earum ſtudio poteſt quilibet Cardinalis uti auxilio duorum familiarium; & quilibet Rotæ Auditor ex his, quæ ſacræ Congregationi interveniunt, uti poteſt opera unius familiaris, dummodo & iſti prædictum emittant juramentum; ſicuti legitur in decretis generalibus Urbani VIII. *Juramentum præſtari ſolitum in Congregationibus ſanctiſſimæ Inquiſitionibus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Sanctiſſimo reſervatæ, mandavit Sanctitas ſua, quod omnino præſtetur tam per Cardinales Congregationis ſacrorum rituum, & per duos familiares ab unoquoque eorum deputandos, quam per Rotæ Auditores, & unum pro quolibet eorum arbitrio eligendum, pro videndis & tranſcribendis ſcripturis neceſſariis & opportunis.* Poſt decreta porro prædicta Urbani VIII. conceſſum fuit Secretario ſacræ Congregationis uti, inſtar Cardinalium, opera duorum familiarium, prout deſumitur ex ſequentibus decretis.

Die

Die 18. Januarii 1653.

QUoniam in decretis hujus ſacræ Congregationis editis ſub Urbano Papa VIII. ſel. record. non reperitur facta aliqua expreſſa mentio de facultate Secretarii in dando ſolitum juramentum de ſervando ſecreto duobus ſuis familiaribus, & cum illis communicando; ideo per me quæſitum fuit in Congregatione habita hac die 18. Januarii, ab Eminentiſſimis Patribus declarari, quid etiam in poſterum ſit obſervandum; & iidem Eminentiſſimi Patres, interpretando dicta decreta deſuper emanata, declararunt, Secretarium habere facultatem dandi prædictum juramentum duobus familiaribus, & cum illis communicandi, ut facere ſolent ipſi Eminentiſſimi Domini Cardinales, & alii, qui habent dictam facultatem: Et, facta per me Secretarium relatione de prædictis Sanctiſſimo Domino noſtro die 31. Januarii ejuſdem, Sanctitas ſua dixit, quod in prima proxima Congregatione habenda coram eadem Sanctitate ſua provvidebit, prout melius ſibi videbitur expedire; & interim indulſit mihi, ut poſſim prædictum juramentum, & ſecretum uni tantum conferre ex meis familiaribus.

Die 10. Januarii 1654.

CUm alias die 31. Januarii 1653. Sanctiſſimus conceſſerit mihi Secretario facultatem dandi ſolitum juramentum de ſervando ſecreto uni ex meis familiaribus uſque ad primam Congregationem habendam coram Sanctitate ſua, quia in decretis ſub Urbano VIII. in ſanctiſſima Inquiſitione editis nulla fit mentio de hujuſmodi facultate pro Secretario; ideo in ſacra Congregatione impertitus fuit licentiam, ut Secretarius ejuſdem ſacræ Congregationis poſſit deputare duos ex ſuis familiaribus, qui præſtent dictum juramentum de ſervando ſecreto juxta formam decretorum.

18 Cæteri ſacræ Congregationis Conſultores ne unius quidem familiaris opera utendi prærogativam habent, ſed, ſi illo re vera indigeant, ex gratia impetrare poſſunt, quæ ſæpe a ſummo Pontifice conceſſa eſt; ita tamen, ut nec his, nec aliis, qui uti poſſunt ſimili adjutorio, licitum ſit adhibere operam alicujus, qui ſit Advocatus, Procurator, aut Poſtulator cauſarum Beatificationis, & Canonizationis, juxta decretum Sanctiſſimi deceſſoris noſtri Clementis XII. *editum die 11. Maji 1733. Prohibet etiam Sanctitas ſua, ne Advocati, Procuratores, & Poſtulatores prædictarum cauſarum Dominis Conſultoribus in examinandis virtutibus & miraculis Beatorum & ſervorum Dei, ſuper quibus ſuffragium ferri debet, inſerviant; caveatque Dominus Secretarius ſacræ Congregationis illos fucato titulo, ſive obtentu Conſultoribus inſerviendi ad juramentum admittere. Incongruum enim, immo inconveniens valde eſt, ut qui memoratarum cauſarum vel Patroni, vel Promotores ſunt, earumdem inde meritorum, ac ſuffragiorum conſcii & participes ſint.* Cumque Magiſtri cæremoniarum Congregationibus ſacrorum rituum intervenient, licet ſuffragium non habeant, nec in cauſis Beatificationis, & Canonizationis unquam interrogentur; ne vel ipſi manifeſtent, quod alii celare tenentur, juramentum emittunt inſtar ceterorum Officialium ſacræ Congregationis, ut ex ſequenti decreto.

Die 21. junii 1632.

ORto inter Eminentiſſimos Patres ſcrupulo, an inter negotia, quæ tractantur in Congregationibus ordinariis, ſi contingat etiam agi de rebus ad Canonizationem ſervorum Dei pertinentibus, Magiſtri cæremoniarum, qui interſunt, eo caſu ex Aula egredi debeant; quod ipſi Magiſtri cæremoniarum cum ægre ferre demonſtrarent, mandatum fuit mihi Secretario, ut exquirerem ſuper hoc mentem Sanctiſſimi, prout feci; & mens Sanctiſſimi fuit, ut Magiſtri cæremoniarum præſtarent juramentum de non revelando, prout alii Officiales ſacrorum rituum Congregationis præſtiterunt; qui Magiſtri cæremoniarum, ſequendo mentem Sanctiſſimi, juramentum juxta formam præſcriptam

pro

pro Officialibus in manibus meis præstiterunt.

19 Verbales informationes, quæ fiunt a Procuratoribus, & Advocatis, nonnullis superfluæ videntur; nonnulli etiam sunt, qui non audent in verbali informatione oppositiones excitare Procuratori, vel Advocato, perinde quasi id obstet juramento de servando secreto. Nihil autem ex his mihi videtur esse alicujus roboris & momenti, exemplo præsertim sacræ Rotæ Auditorii. In ipso enim verbales excipiuntur informationes Procuratorum, & Advocatorum (licet olim, suborta quæstione inter Procuratores, & Advocatos super primatu, mandatum fuisset, ut abstinerent ab informatione verbali, sub obtentu etiam, quod hic modus esset futurus utilior & convenientior, ex eo quod longiori tempore Auditores studio causarum vacare potuissent; uti legitur in decisione 17. sub titulo de Procuratoribus, coram Crescentio) non nisi, quia experientia rerum magistra patefecit, vivam vocem habere nescio quid latentis; & difficultates, quæ aliquando videntur insuperabiles, tolli vel ex una facti circumstantia per causæ Patronum suggesta, vel ex una juris responsione ab Advocato data. Cumque, non obstante juramento secreti, quod juxta Constitutionem Urbani VIII. 310. *Bullarii tom.* 5. dicti Auditores emittunt, sæpius in informatione verbali difficultates excitent; signum evidentissimum est, hæc dicto juramento minime obsistere: aliter enim sequeretur, inutilem prorsus esse verbalem informationem, quæ semper fieri consuevit cum dispendio Postulatorum, & cum non exiguo labore tum Procuratorum, tum Advocatorum. Ratio a priori est, quia difficultatum excitatio in informatione verbali nec sensum Congregationis, nec proprium arguentis sensum per se demonstrat; non Congregationis; cum informatio verbalis Congregationem præcedat; non proprium arguentis, cum ratio dubitandi proponatur etiam ab eo, qui nullum habet dubium, nec aliquam habet difficultatem.

20 Quoad suffragium demum a Consultoribus dandum in Congregationibus, ordo præscriptus fuit in generali Congregatione habita coram summo Pontifice Alexandro VII. die 19. Februarii 1658. in cujus adnotatione facta in regestis ita legitur: *Quod per me Secretarium admoneantur Consultores, ut secretum inconcusse servent, factum attentius percurrant & perpendant, eidemque potissimum innitantur, possibilitatem miraculi in abstracto obiter tangant, ac probationes miraculi in concreto afferant, ut in sententiis ferendis breviores & utiliores evadant.* Et, licet in hac adnotatione sermo fiat tantummodo de suffragiis super dubio miraculorum; attamen quæ in ea dicta sunt, proportione servata, applicari possunt ad suffragia super dubio virtutum.

21 Quod si aliquis ex Cardinalibus, vel Consultoribus intervenire non possit propter legitimum aliquod impedimentum S. Congregationi, transmittere potest suffragium in scriptis ad Fidei Promotorem, vel ad Secretarium, vel etiam ad aliquem ex Cardinalibus, ut illud in dicta legat Congregatione; & ita factum fuit in Congregatione Præparatoria habita die 29. Maji 1696. in qua Fidei Promotor legit suffragium Assessoris Sancti Officii absentis, & Secretarius suffragium Decani Rotæ pariter absentis; atque in Congregatione habita coram Summo Pontifice die 9. Octobris ejusdem anni claræ memoriæ Cardinalis de Carpineo legit pariter suffragium Consultoris absentis.

22 Postremo Consultores sedent, cum suffragium præstant in Congregationibus Antepræparatoria, & Præparatoria: stant autem, cum suffragium ferunt in Congregatione generali coram Papa: quinimmo, postquam in hac suffragati sunt, exeunt ex aula Congregationis, ita ut, Cardinalibus suffragantibus, soli adsint Secretarius, Fidei Promotor, & Magistri Cæremoniarum; descenditque hæc consuetudo ex Decretis Generalibus Urbani VIII. ubi ita legitur: *Et hi omnes* scilicet Consultores, *præter Congregationis Secretarium, & Fidei Pro-*

Promotorem, non admittantur in Congregatione, priusquam causæ fuerint per Cardinales propositæ; & postea, eorum votis patefactis, a Congregatione recedant, ad hoc ut Cardinales possint liberius examinare merita causæ: Consultores sacræ rituum Congregationis debeant in qualibet ex dictis Congregationibus adesse præ foribus aulæ Pontificiæ, ubi Congregatio celebrabitur, ut, si Sanctitati suæ placuerit illos audire super aliquo articulo, seu difficultate, possint præsto esse.

23 Quæ in superiori num. 21. dicta sunt, confirmantur ex Decreto post hæc jam scripta, & publici juris facta, edito a Sanctissimo Decessore Nostro Clemente Papa XII. En verba Decreti: *Quamvis Sedes Apostolica in causis Beatificationum & Canonizationum maxima circumspectione ac maturitate transactis temporibus semper processerit, ideoque in discutiendis dubiis, quæ in iisdem causis tam super virtutibus, quam super miraculis proponuntur, ad ferendum suffragium admitti consueverint cum Reverendissimi S. R. E. Cardinales ad id specialiter delecti, tum viri in sacra Theologia, & utroque Jure versatissimi, Consultores nuncupati, qui omnes respective Congregationibus antepræparatoriis, præparatoriis, ac generalibus coram summo Pontifice habendis interveniunt; attamen Sanctissimus Dominus noster Clemens Papa XII. (ita rei gravitate exposcente) agnoscens, quod supra enunciatis Congregationibus aliqui ex suffrantibus absque speciali causa adesse negligunt, promtumque volens super hujusmodi absentia afferre remedium, vivæ vocis oraculo Reverendissimo Cardinali Zondadari Sacrorum Congregationis Pro-Præfecto injunxit, ut præsens evulgaret Decretum, iis omnibus, ad quos spectat, præ manibus transmittendum, quo injungitur omnibus Consultoribus, ut supra enunciatis Congregationibus omnino interveniant, exceptis casibus infirmitatis, vel alterius legitimi impedimenti, in quibus iidem excusationem transmittant Reverendissimo Præfecto, vel Pro-præfecto dictæ Sacræ Congregationis, sive alteri ejus vices exercenti, qua aperte dignoscatur causa legitima ipsorum absentiæ; verumtamen, ea nihilominus non obstante, eorumdem Vota ad manus Secretarii pervenire faciant, qui postea in præfatis Sacris Congregationibus illa referre debeat. Et ita &c. Die 7. Decembris* 1735.

FINIS PRIMI TOMI.

INDEX CAPITUM
HUJUS PRIMI TOMI.

CAP. I. *De superstitiosa Apotheosi Gentilium.* Pag. 1.
CAP. II. *De Martyrum juxta antiquam Ecclesiæ disciplinam differentiis, & eorum Cultu.* 9
CAP. III. *De Collectione Actorum Martyrii, & eorum Examine, & Ecclesiastico super illis Judicio.* 15
CAP. IV. *De Martyrum notitia ab una ad aliam Ecclesiam per Literas Encyclicas transmissa* 21
CAP. V. *De Confessoribus, & eorum Cultu.* 30
CAP. VI. *De Ecclesiastico Judicio requisito, antequam Cultus Religiosus Confessoribus exhiberetur.* 36
CAP. VII. *De interventu auctoritatis Summi Pontificis in Cultu decernendo erga Martyres, & Confessores.* 40
CAP. VIII. *De ejusdem interventu auctoritatis.* 49
CAP. IX. *De Pontificiæ iterum auctoritatis in Beatificationis, & Canonizationis negotio interventu.* 56
CAP. X. *De Pontificia auctoritate extra Concilium, & de jure Beatificandi, & Canonizandi Summo tantum Romano Pontifici reservato.* 61
CAP. XI. *De eodem privativo Jure juxta scribentium assertiones.* 67
CAP. XII. *De potestate Canonizandi.* 72
CAP. XIII. *De benefacto, ut aliquando Solemnia Canonizationis expleantur.* 77
CAP. XIV. *De Subjecto Canonizationum.* 86
CAP. XV. *De gravitate Causarum Canonizationis, & de his, quorum opera, & consilio Summi Pontifices olim usi sunt in earum definitione.* 90
CAP. XVI. *De Sacrorum Rituum Congregatione.* 100

F I N I S.

INDEX CAPITUM